AETII ANTIOCHENI

MEDICI DE COGNOSCENDIS ET CVRANDIS MORBIS sermones sex, iam primum in lucem editi,

Interprete [redacted] Medico.

Quæ in singulis sermonibus continentur in principio cuiusq; habetur.

De ponderibus & mensuris, ex Paulo Aegineta, eodem interprete.

BASILEAE IN OFFICINA FROBENIANA ANNO M. D. XXXIII

Cum gratia & priuilegio Cæsareo in sex annos.

AD LECTOREM

POSTEAQVAM hi ſex ſermones AETII iam ſub prælo eſſent, nacti ſumus præterea alios quinque, nempe primum, & quatuor qui deinceps ſequuntur. Quod ſi præſentem operam noſtram ſtudioſis gratam ac frugiferam ſenſerimus, illos quoq; uertendos edendosq; curabimus. Quin etiam ſpes eſt, omnia reliqua eiuſdem autoris ſcripta à nobis conquiſita publicanda. atq; in hoc nunc guſtum eorum præbemus, quo facilius ſit de reliquorum editione conſilium capere. Vale.

TCUNQUE multæ ac uariæ sint artes hominum ingenijs inuentæ, usuq; & temporis progressu auctæ, nulla tamen adeo commoda, nulla tam necessaria, nulla tã difficilis ac operosa censenda est, quàm ea quæ cognitionem & curationem humani corporis morborum tradit. Id ipsum si apud sacratiss. Maiestatem tuam CAROLE Cæsar Inuictiss. Imperator lõgiori oratione adstruere uelim, uidear fortassis rem publice confessam, ac meridiana luce clariorem, tanq; admota face uelle illustrare, quum nemo nõ: quæ nostra fragilitas est: hinc aliquando auxiliũ senſit, atq; eius artis opem necessario implorauit. Quare ut superuacaneum est de commoditate ac necessitate eius artis commemorare, Ita ammirari merito licet, tam paucos esse inter ipsos etiã artis medendi professores, qui immensam eius difficultatẽ exuperare contendant. Multos uero ne animum quidem huc appellere, ut uere cognoscãt quo morbo æger periclitetur, quum tamen interim plærìq; ex eis totam diem sursum ac deorsum cursitent, ægris pharmaca ex omnibus myropolijs propinent, salutemq;: si dijs placet: promittant. quibus interrogatis si respondendũ sit, quod malũ ægrum uexet, eius penitus ignari sint, & ferè nihil aliud respondere possint, quàm quod magnus quispiam artis uenditator omnibus respondisse fertur, Aegrotat. Rursus uero uideas alios uel ætate, aut etiam longi usus autoritate, uel loquacitate, ac mira litigandi cõtentione, apud ægros se efferre, ac gesticulando obtinere, quo putentur rem ipsam & morbum optime tum nosse, tum curare posse, quum interim alius ad hanc rem simul adhibitus (contingit enim in felicibus urbibus aliquando decem artifices simul adhiberi) uel ob maturiorem deliberationem, uel ob linguæ parsimoniam, præ illo nihil esse, nihil scire putetur: & contingit sanè ita ignorantem temeritatem à uulgo probari, ditari, ac in honore esse, maxime quum fortuna etiam huiusmodi hominibus fauere conspiciatur, sicut euenisse uel casu, uel confidentia ægri in medicum compertum est ut aliquando æger conualescat. Sanat enim plures, inquit Hippocrates, in quẽ plures cõfidunt. Contrà uero illum quem ratio ac prudentia cunctatiorem ad rectum rerum iudicium facit, nihil fieri, atq; etiam irrideri. At uero ut non negauerim uehementer amplectendam in medico promptitudinem medendi, sic nemo laudare potest præceps consilium & medicinam ante cognitum morbum, quibus tametsi æger alleuari uideatur, nõ longe tamen post grauius recrudescit

ferre poſſit, quod diuinarũ potius quàm humanarũ uirium exiſtit. Sed quis credat tandem difficilẽ eſſe hanc artem in tanta ubiqꝫ terrarũ medicantium multitudine? quum etiam in publicis profeſſionis huius gymnaſijs ineptiſſimi quiqꝫ ſe ad medicinam tanquam artium facilimam, condiſcendam conferant, nullo habito earũ artium reſpectu, ſine quibus nulla medicinæ pars rite attingitur, ne dum hæc ipſa curatiua, de qua iam apud ſacerrimam Maieſtatem tuam uerba facio, quæ præcipue exercitatum hominem requirit, non ſolum in his quæ in humano corpore exiſtunt per eius reſectionem cognoſcendis, ſed eorum etiam quæ ei extrinſecus adueniunt, atqꝫ adeo in cognitione totius naturæ. Quid uero his facias, qui uno aut altero medicamine inſtructi audentes & impune per omnes uicos ac urbes oberrant, nõ tantum pecunijs noſtris inhiantes, ſed in corporibus etiam noſtris dubium periculum facientes, atqꝫ ex his maior pars perfractis uotorum, religionis, pietatis ac pudoris clauſtris ad hanc negociationẽ ſe quàm ocyſſime transfert? Porrò ſuſpẽdio arborem deligendam merito quis dixerit, quum uideat eò impudentiæ apud plæraſqꝫ gentes progreſſas ipſas mulierculas, ut non ſolum magna multorum pernicie publice per urbes ſeptentrionales medeantur, ſed etiam uſqꝫ ad doctorum nomen proficiant, ut eſt uulgus ad ueri æſtimationem rude & ſtolidum, & ad ſui ſimiles euehendos procliue. Hæc inquam medicantium multitudo facit ut uulgo res leuicula putetur Medicatio morborum, quum tamen ex doctiſſimis medicorum maxime Græcorum: à quibus medicina tota primum ſcribi cœpta & perfecta eſt: ſcriptis conſtet, nullam partem totius medicinæ difficiliorem eſſe quàm eam quæ Curatiua appellatur. Reliqua enim omnia ob hanc ſolam recte conficiendam ſunt tanquam antegreſſa, Eſtqꝫ ipſa curandi ars uelut fructus & finis omnis artis. Quanquam non negem & Medicum doctum eſſe poſſe & iure haberi, qui ſe etiam ad hanc exercendã minime conferat, contentus pulcherrima totius naturæ contemplatione & cognitione, maxime ſi non penitus iſtas ſibi opes abdat, & apud ſe concluſas teneat, ſed tum docendo, tum commentando publice multis proſit, Eſt enim omnino ſplendidius & laudabilius medicis ipſis quàm ægris mederi. Quare laudem omnium pulcherrimam, rerum medicarum ſcriptores meritiſſime conſequuntur & ferunt, eaqꝫ præ reliquis per multa etiam ſecula coruſcant. Cæterum quum in genere hoc multorum omnino commentationes extent, facile patiar quemqꝫ ſuum locum obtinere, Hoc unum ſaltem Maxime Cæſar CAROLE aſſeuerare nõ dubitabo, Nullius ſcripta ſupereſſe, in quibus ita perſpicuo ordine ac

ne ac absolute cognitio & curatio morborum contineatur uelut ab Aetio Antiocheno medico est conscripta: atq; hoc ipsum non tantum ex ingenio sa ratiocinatione, & sua ipsius industria experientia, quam non infrequenter locis ita ferentibus ammiscet, sed ex optimorum quorumq; medicorum tum fide, tum autoritate Aetius facit: ut ego sanè sic sentiam, unum Aetium ubiq; & in omnibus tutissime posse in imitationem assumi, neq; posse medicum qui ad illius præscriptum cum ægris suis ratiocinationem ineat, neq; in morbo cognoscendo, neq; in remedijs adhibendis aberrare, Vbiq; enim tum antegressas causas, tum concomitantes & consequentes ad singulos morbos accessiones addit, ut nihil sibi deesse ad indicationis certitudinem diligens medicus queri possit. Quod ubi pręstitit, adeo largam optimorum medicaminum tum simplicium, tum compositorum copiam affatim exaggerat, singulorumq; in ipsas compositiones mixtorum rationem ac usum tam diligenter ostendit, ut à quibusdam etiam nimius in hac tractatione iu dicetur. Ego uero hac parte adeo non redundantem puto, ut his qui pertinaciam quorundam morborum sunt experti, etiam pauciora uideri queāt, quàm ad tyrannidem eorum coercendam sufficiant: atq; id non ex inopia tractationis ipsius autoris, sed ex nimia auiditate lectoris euenire queat, qui nulla copia exatiari possit, uel certe præ ingenij tarditate, siue iudicij inopia, ubiq; uelut implumes auiculæ ad præmansum cibū hiet: quum id non difficile cuiq; diligenti medico futurū sit, ex his morbis de quibus in his sex sermonibus Aetius tradit, omnium reliquorum indicationem facere, & ex consequenti curationem constituere. atq; hoc amplius omnibus fatendum est, Aetium ea etiam quæ ex Galeno trāscribit omnia maiore luce, & paucioribus uerbis tradere, & ut uerbo uno dicam magis ἀπλικῶς, quum Galenus ut Asianus in plærisq; penitus superfluus conspiciatur, aliquando etiā præter rem quædā adhibeat, quorū ipse quoq; ueniā lectorē deprecatur. Quæ causæ fuerunt ut tametsi hi tantū sex sermones ex uniuerso opere, quod tetrabibli nomine inscripsit, & singulos ex his quatuor libris in quindecim sermones digessit, ad manus meas peruenerint, minime tamen cōmittendum censuerim, nimirum ab inuidentiæ uitio uix uindicandum, ut eorum sex sermonum thesaurus diutius mortalibus occultus lateret: utpote quum ipse sciam me ex eius operis lectione non mediocriter adiutum, neq; possit ab ullo aliquo etiam non medico, absque summo fructu & commodo hæc de cognoscendis & curandis morbis tractatio legi. atq; utinam non ita penitus horum medicamentorum compositiones exoleuissent quæ ab Aetio tam diligenter ubiq; sunt relatæ, sperarem sanè felicius medicaturis successurum, quàm ex hodierni temporis compositionibus myropoliorum euenit, quum confectiones quibus ut sacrosanctis hodie utimur, maxima ex parte ab obscuris autoribus sint transscriptæ, uel etiam barbarorū aut Arabum nominibus refertæ: ut affirmare certo possim omnium cōpositionum

quas Mesuas & Nicolaus tradiderunt, ex quibus etiam pharmacopolę sua luminaria quæ uocant extraxerunt, non decimam partem esse integram, tum in uocum ipsarum rerum siue obscuritate, siue ambiguitate, tum in ponderum ac mensurarum inepta appensione. Vt ne dicam de succedaneorum importuna & inefficaci subditione, in qua singulæ ferè officinę suam ex diuturni temporis præscripto licentiam usurpant. Equidem nihil magis salutare uniuerso mortalium generi contingere queat, quàm si ex hoc genere autorum ueterum, Græcorum inquam, publica orbis pharmacopolia emendarentur, & in pristinam integritatem restituerentur: id quod doctorum & bonorum medicorum auxilio fieri possit, si hæ ipsæ pharmacorum compositiones de Arabibus medicis nō bene latine transscriptæ, neq; enim his imputanda sunt, quæ ab interpretibus male translata esse constat, ad Græcorum collationem castigarentur. Quanquã & in hac parte difficultas non modica oborietur, quod neq; Græci medici per temporum iniuriam, suam integritatem conseruarunt, & ut de alijs taceam, unus Galenus tantum mutatus ab illo est Hectore, ut in plærisq; alius uideatur, & seipsum si reuiuisceret nō agnosceret in tanta pallij sui dilaniatione, ut de togæ etiam assumptione nullam grauiorem molestiam conceptet. Porrò tametsi hoc exemplar unde hæc transtuli multis locis tum situ, tum carie ac blattis exesum esset, magno tamen labore, & pertinaci diligentia id assequutus sum quod nusquam hæreã: sed ut ego iudico, ubiq; tum Græcus autor suæ integritati restitutus est, tum nostra translatio ad ipsum quàm potui proxime & commode latine explicare correspondet. neq; enim ullis inconsuetis aut priscis uocabulis sumus usi, neq; etiã uulgatas hodie in scholis uoces admisimus, sed quantum possibile fuit, puris, latinis, receptis, medicis dictionibus usi id præstitisse nos opinamur, quo ipsius autoris sententia plene intelligatur, quam rem aliquando in commentarijs nostris medicis palàm faciemus. atque ut neminem sua laude fraudemus, fateor me non parum ex Hippocrate, Nicandro, Dioscoride, Galeno, Paulo Aegineta, Celsoq; ac Plinio esse adiutum: sicut uicissim multi omnino loci sunt, qui apud Galenum & Paulum restitui ex Aetio possint: quum ingenue adeo Aetius in his quæ ex Galeno transscripsit, Galeni nomen profiteatur, & Paulus sua ex Aetio descripsisse cognoscatur, Posteriorem enim Aetio Paulum contra quorundam opinionem puto. Maxime quum ex Eunapio qui Aetij uitam descripsit, constet Aetium sub Iuliano uixisse, Oribasijq; contemporaneũ fuisse, ætate tamen minorem. Fuit autem Aetius, ut aliquot etiam locis horum sermonum apparet, Christianus, atq; adeo officio Diaconus, uerum hæreseos Eunomianæ, & castrorum Iuliani apostatæ ut medicus atq; etiam sophista unà cum Oribasio sectator, patria uero Syrus ex Antiochia, unde etiam Syras tum morborum, tum medicaminum appellationes alicubi ammiscet. Hos ipsos autem sex Aetij sermones ex uniuerso opere eius reliquos, ex nobilissimæ

lissimæ apud Boemos familiæ Hasistenię bibliotheca, mihi Matthæus Aurogallus insignis trium linguarum professor impetrauit: ad edendum uero eos & conuertendum in latinam linguam, supra publicam utilitatem, hoc uel imprimis me inhortatum est, quod in eam ipsam bibliothecam Boguslaus Hasistenius heros immortali laude dignus optimos quosq; utriusq; linguæ autores per Græciam, Asiam, Cyprumq; & Cretam insulas diligenter perquisiuit, ac magno coemit, ut sic tandem pro illius uoto aliqui à mortalitate adseruarentur: quum prò dolor inæstimabili rei literariæ damno, & studiosorum omnium immensa iactura, ea ipsa bibliotheca incendio conflagrata ultra duo milia librorũ perdiderit, inter quos reliqui etiam Aetij sermones perierunt. At uero quum hos sex sermones inde mea opera mihi impetratos, meoq; priuato sumptu uersos, in publicum editurus iam essem, statusq; mei ac conditionis, qua me inter philosophiæ linguarumq; ac Medicinæ professores, omnium ipse postremus retuli, perpensionem facerem, leuem totius operis gratiam propter exilitatem nostram futuram timui, utcunque etiam magnum munus esset nostrum, ex quo salutem & corporum sanitatem multis accessurã speramus: uisum est itaque tam plenum bonæ frugis opus & planè diuinum, nullo digniori nomine orbi commendari posse, quàm per numinis tui clementiam, Maxime inuictissimeq; Imperator CAROLE. Exit igitur Aetius medicus, ac in lucem ex tenebris emergens quasi reuiuiscit, sub tuo nomine CAROLE Cæsar, gaudetq; rursus uelut antea uiuus Imperatoriũ agmen sequi ac quàm plurimorum saluti consulere, quo tempore Maiestas tua contra crudeliss. rerum christianarum, & imprimis regni tui Romani hostem Turcam, magnis totiusę Germaniæ ac Hispanię uiribus atq; auxilijs arma mouet ac belligeratur, eumq; usque ad fauces Germaniæ nostræ progressum repellit, & contusis uiribus ac innumero robore ac multitudine militiæ eius profligato, cum in turpem fugam ex omni Europa usque ad Asiam propellet, uel certe quod dei opt. Max. ope omnes speramus penitus prostratum conteret, ne unquam in similem potestatem ulli eius successores inualescere possint. Neque enim alia uota ac preces ad deum à nobis profundi putes quàm ut felicem huius iustissimi belli uictoriam consequaris, quo post deuictum impientissimum hostem, pacatam Europam, literas tandem & pietatem simulq; bona studia ad pristinum statum & dignitatem restituas, atq; inde tantis rebus confectis merito ut terrenum numen ab omnibus colaris, atque inter ipsos diuos uiuus adhuc referaris. Ego uero priuatim etiam pro mea erga sacratiss. Maiestatem tuam reuerẽtia, qua numen tuum reuerentissime & ueneror & colo, hosce Aetij sermones imprimis in testimonium studiorum meorum Maiestati tuæ consecrare uolui: qui ubi per Maiesta. T. clementiam studiosis rerum medicarum placuerint & probabuntur, audebo in posterum etiam reliquis eiusdem Aetij scriptis, uel alijs

item medicis operibus quæ in manibus habemus abſolutis, Clementiſſi/
mam Maieſtatem tuam eorum editione concelebrare. Neque enim aliun/
de quàm ex Clementi magnificentia tua huiuſmodi rerum medicarum
publicatam commoditatem à me intelligi uolo. Quod ſupereſt precor à
dijs ut M. T. diutius rebus humanis iuuandis conſeruent, quo omnes poſ/
ſimus in dies amplius numinis tui bonitate ac clementia foueri, for/
titudineq́ꝫ dexteræ tuæ protegi ac defendi. Valeat Sacer/
rima Maieſtas tua. Zuiccauij Boethlandiæ, Ca/
len. Septemb. Anno Chriſti. M. D.
XXXII.

AETIVS AD LECTOREM

PAeonias quisquis syncere diligis artes
Me lege, qui precium grande legentis ero,
Nam neq; te uana uerborum ambage tenebo,
Ceu modo librorum maxima turba solet.
Nec te barbariae uocum perplexus, abire
Incertum, quo nam mente ferare, sinam.
Sed uelut in triuijs, errantibus indicat Hermes,
Quae sit legitimae semita recta uiae.
Sic tibi, ceu digito, morbum languentis, & ipsos
Monstrabo morbos qua ratione leues.
Plurimaq; adducam medicorum exempla priorum,
Et qua quisq; malum sustulit arte, dabo
Heu mihi cui sero superas prodire sub auras
Contigit, & modica uix quoq; parte mei.
Qui modo si totus mansissem à morte superstes,
Et corpus teneat debita membra meum,
Forsitan & poteram summos aequare magistros,
Nec tibi nunc essem magne Galene minor.
Sed quae fata bonis obsistunt inuida rebus,
Haec eadem saeua me quoq; clade premunt.
Quanquam etiam haec aeuo debetur gratia nostro,
Vita quod exigua reddita parte mihi est.
Atq; Coronidae si magna est gloria dextrae
Virbius illius morte redemptus ope.
Te quoq; magna manet Cornari gloria, letho
Qui medicum medicae surripis arte manus.

Iacobus Micyllus

QVAE IN OCTAVO AETII SERmone contineantur.

Cura dentium

De his

FINIS

AETII ANTIOCHENI

MEDICI, DE FACIEI, ORIS, ET TONSILLARVM AFFECTIONIBVS, SERMO OCTAVVS.

Cui annexum eſt De deſtillatione,& tuſsi,aſperæ arteriæ,pulmonis,ac thoracis affectionibus,

[redacted] interprete.

Ad ſuperciliorum ornatum. Caput I

QVANQVAM QVOD AD HANC REM attinet,iam ante à nobis dictum ſit,ubi de defluuio capillorum capitis,Sermone ſexto, mentionem fecimus,dicemus tamen & hic,licet importune,ſed ut habet,paucis.

Illitio augens ſuperciliorum capillos, atq; etiam aliarum corporis partium, eadem etiam eoſdem nigros reddit.

Nucum ponticarũ interiora in uaſe figulino torrefacta contere,& pinguedine capræ ſylueſtris excipe, atque cum hoc ipſo partes inungi præcipe. Aliud. Adianti unciã unam,ladani ſextantem, paſsi cretici cochliare unum,contunde ac ſubige cum paſſo:deinde torre ut dictum eſt,ac rurſus cum pingui capræ ſylueſtris,aut urſi contere,& utere. Potes & huc accommodare ea,quorum meminimus Sermone ſexto.

De hypopijs, hoc eſt his quæ ſub oculis fiunt ſugillationibus. Caput II

QVod hypopia ſub oculis fiant,ipſum nomen indicat:ſiquidem hypopium Græcis hypophthalmium ſignificat, quod Latinis,ſub oculis ſonat.Sunt autem hypopia ex genere ſuffuſionum ſanguinis in locum contuſum: fiuntq; ex plaga, quum tenuibus ſub cute uenulis contuſis,ſanguis per fiſſuras ſub ipſam cutem,affatim effunditur,atque id uno loco. In grumos enim coit ſtatim,& liuet locus,progreſſuq; temporis nigreſcit.Quare, medela occurrendum eſt,antequàm nigreſcat,cura potiſsimum ad hoc adhibita, ut concretus ſanguis diſcutiatur. Quod ſi tunicula quoq; rumpatur uenularum,ex quibus effunditur ſanguis, miſcẽdum eſt his quæ diſcutiendi uim obtinent,parum quiddam ex conſtringentibus. Nam ſi in principio ſola diſcutientia exhibeantur, non tantum id quod effuſum eſt diſcutient, ſed per ipſa uenarum contuſarum oſcula amplius quiddam elicient ex ſanguine in ipſis uenis contento.Quum uero in naturam ſuam redierint uenulæ, etiam citra admixtionem conſtringẽtium, ad diſcuſſoria tranſcundum. Atq; ego ſanè in principio utor Nili ex roſis collyrio,ex eo in aqua diſſolu

Suffuſiones ſanguinis

Collyriũ Nili ex roſis

to, locum sugillatum illinens. Vtor autem pro fomēto, decocto meliloti & fœni græci. Deinde collyrium quoqꝫ in eodem decocto dissoluo, aut etiam in solo fœni græci decocto. Quod si reliquiæ quædam restiterint ipsius ad/fectionis, dissolutis ex myrrha collyrijs in fœni græci decocto, illino bis in die, prius tamen cum spongia in decocto madefacta loco foto. Idem præ/stat in principio, non præsente ex rosis collyrio, id quod Glauceum appel/latur illitum, & fex olei coque[redacted]m autem iam ma/lum ex sandice collyriū, & similia præclare omnino discutiunt, qualia Dio/scorides inter facile parabilia enumerauit. Ea enim quæ sub oculis fiunt su/gillata, inquit, & liuores iam inueteratos tollunt, rhaphani cortex cum mel/le illitus, bryoniæ radix uino aut cerato excepta, bulbus cum uitello oui im/positus, aqua marina calida pro fomento, aut muria uel salsugo, caseus anti/quus cum decocto hyssopi impositus. statim autem tollit sepiæ testa cum aceto illita, sinapi cerato exceptum, cucumeris syluestris radix contrita cum melle, lini semen contritum cum lacte.

Collyrium ex myrrha — *Ex sandice*

Critonis compositio.

Ad liuores Ad liuores alte infixos, & ea quæ sub oculis fiunt sugillata, seminis uiticis albi drachmas tres, radicis radiculę drachmas tres, nitri rubri, corticis rapha/ni, hyssopi, farinæ fabarum, uniuscuiusqꝫ drachmas tres, myrobalani dra/chmas XL, cineris pulmonis agni exusti drachmas XL, bulborum rubro/rum drachmas XL, radicis thapsiæ aut succi drachmas XL, corticis thuris drachmam unam: excipe cerato ex oleo rosaceo apparato, ac linteolo infar/tum impone. Oportet autem assidue amouere, cum cautione, ne locus ex/ulceretur. Ego autem expertus sum, nucem pinguem uetustate rancidam, certissimum ad liuores remedium. Porrò reclinato ac supino remedia adhi/bere conuenit, ut adhæreant spatio ad minus horarum triūm quàm opti/me contrita.

Nux rancida

Circumlitiones præseruantes faciem, ne à sole aut uento exuratur. Cap. III

CIrcumlitio faciei, quæ aurea appellatur: lupinorū siccorum libras tres, aquæ pluuialis chœnices quatuor, injice in uas æreum, sinasqꝫ made/fieri per triduum: quarta autem die decoque ad prunas usquequo dissol/uantur lupini: deinde per colum exprime liquorē, ac eum seorsim decoque, atque ubi condensatus fuerit, in uas uitreū repone. Vbi uero uti uelis, quan/tum satis uidebitur accipe, & cum eo in modica aqua dissoluto faciē illine.

Alia ualde laudata. Similaginem lotam & per pannum percolatam sinas perstillare, aquamqꝫ abijce, fecem autem cum albumine oui permisce donec mellis crassitiem accipiat: & cum hoc faciem obline uersaturus in so/le: quum uero à sole recesseris, frigida multa ablue. Alia. Boni coloris faciem hæc reddit, atqꝫ item uniuersum corpus. Mastichen cum oleo om/phacino dissolutam circumline: aliquādo autem & olei loco medullam cer/uinam, aut uitulinam accipimus: aliquando & ceratum liquidum.

Alia

Alia. Cupressi ac ilicis scobem in oleo decoctam oblini. Alia. Nuces pineas cum modico aceto contere, adiecto melle sufficienti, ac oui crudi uitellis, atq; hoc ipso faciem oblini: neq; refert etiam si citra acetum eo utaris. Alia. Hæc in æstate conuenit, faciem præseruans: tragacanthi, ammoniaci thymiamatis, costi contusi, cuiusque sextantem, aluminis liquidi drachmas quatuor, thuris sextantem, amyli sexuncem, oua cruda recentia XIII, mellis libras tres, mulsi chœnices tres. Tragacanthum, ammoniacum, & thus in mulso madefieri per noctem unam, in uase uitreo finito: oua autem integra in acetum uetus & acre proiecta, per triduũ macerato: alumen uero optime lauato: deinde omnia simul in mortariũ fictile coniecta ac diligenter commixta, melle cocto excipito: atque utere, faciem ex eis oblinendo. Ante ingressum uero balinei, medicamentum hoc tollatur: atq; id particulatim auellere conuenit leni tractu ex facie induratum: deinde aqua tepida abluere, & spongia abstergere: quod ubi factum est, manna thuris in albumine oui dissoluta, faciem illinito.

Vt ne rugosa fiat facies. Cap. IIII

FAciem corrugatam extendit medicamentum hoc: cornu cerui non anti quum in aqua decoque, donec succulentum reddatur: percola deinde ipsam aquam, & cum ea farinã fabaceã subige, ac pastillos informa, eosq; in umbra exsicca. Vbi autem usus postulauerit, quantũ opus fuerit in aqua dulci dissolue, ut cerati liquidi crassiciem accipiat, & cum eo faciem oblinere iube: atq; quum adglutinatũ fuerit, faciem aqua tepida abluere præcipe.

Ad faciei nigredines. Cap. V

AD faciei nigredines his utendum est, Iridis contritæ, farinæ ptissanæ, farinę fabaceę, cuiusq; chœnicem unam & dimidiam, salis ammoniaci, cornu ceruini usti, ammoniaci thymiamatos, cuiusq; sextantem, in aqua dissolue; & pastillos informa, quos in umbra exsiccatos adserua: atque usus tempore, in aqua resolutos ante balineum faciei illini. Aliud. Farinæ ptissanæ, thuris, iridis, farinæ fabarum, farinæ erui, spumę nitri, costi, cuiusq; chœnicis partem quartã, amygdalas amaras uiginti, informa cum candido ouorum & lacte asinino, exsicca in umbra: ac utere ut dictum est.

Smegmata & medicamenta faciem nitidam reddentia. Cap. VI

QVandoquidem post unguentorum ablationem pleriq; faciem extergere conantur, utendum ad hanc rem compositionibus infra scriptis. Smegma illustriorem reddens faciem. Amygdalas decorticatas XL. thuris, spumæ nitri, gummi, cuiusq; drachmam unam, farinæ fabaceæ drachmas XII. excipe oui candido, & in pastillos digere, quibus cum aqua solutis, passim tum in balineo, tum citra balineum utaris. Aliud. Smegma faciei celebre & admirãdum, quod & faciem illustriorem reddit, & rugas expolit, asperitates pellit, incipiẽtem elephantiasin arcet, siquidem cum alijs remedijs adhibeatur: usus eius etiam reliquo corpori conueniens est. *Elephantiasi incipienti*

Masticheſ,thuris,ammoniaci thymiamatis,iridis, cuiuſque unciam unam, tragacanthi ſeſquunciam, ſucci uuæ acerbæ immaturæ dodrantem,ſeminis peponis unà cum concluſo in ipſo humore dextantem, candidum ouorum xxi.ſimilaginis chœnices quinq;:contunde omnia ac cum candido ouorũ, & humore peponis,ſuccoq; uuæ acerbæ commiſce,& in paſtillos redige,ac exſicca:poſt uero contuſos ac attritos,in uaſe uitreo ad uſum adſerua.

Smegma faciei,quod ſimul & ipſam rubicundam reddit.

Farinæ erui,fabarum,lupini,ptiſſanæ,ciceris,bulborum narciſsi, cuiuſq; ſextarij Italici dimidiũ, ſimilaginis chœnicem unum,contunde ac cribro tenuiſſimo excute:deinde oui candido commixta,in paſtillos digere,& in umbra deſicca. Vſu uero expetente,quantum libet accipe, & in aqua diſſolue, atq; à balneo utere.

Aliud, faciem illuſtrans, & uniuerſum corpus: diſsipat autem & rugas,& cutem depurgat.

Vitis albæ radicem delibratam in ſole æſtiuo exſicca, deinde contuſæ ac cribratæ Italici chœnicis dimidium accipe,iridis contuſæ tantundem, myrobalani ſiccæ decorticatæ tantundem, farinæ fabaceæ chœnicem unum:hæc in uino ueteri odorato ſubacta , in paſtillos digere:quos in umbra exſiccatos adſerua:& uſu expetente,contuſis & cribratis cum aqua utere.

Aliud Cleopatræ reginæ,odoratum & precioſum.

Coſti,myrrhæ troglodyticæ,iridis,ſpicæ nardi,amomi,phylli,caſsiæ,floris iunci odorati,cuiuſq; unciam unam,myrobalani libras quatuor, ſpumæ nitri libram unam,contundito,cribrato,utitor.confert uniuerſo corpori.

Aliud,efficax & odoriferum.

Floris iunci odorati,iridis,cuiuſque drachmas duas, maſtiches drachmam unam,contere:& cum ſucco ptiſſanæ craſsiſsimo paſtillos forma, & in umbra deſicca. Vbi uero uſus expetit , in aqua diſſolutos illinito , & poſt horæ ſpatium frigida abluito.

Aliud,ſplendidam & erugatam reddens faciem,ac totum corpus.

Farinæ fabaceæ Italicum modium unum, ſimilaginis Italicos ſextarios quatuor,trifolij contuſi ſextarios quatuor,myrobalani tantundem,iridis contuſæ tantundem,ammoniaci thymiamatis libram unam,coſti tantundẽ,candidum ouorum recentium crudorum ſexaginta, ſeminis peponis unà cum humore chœnicẽ unam, ſucci uuæ acerbæ tantundẽ,ſubige:& informa paſtillos,quos ſufficienter in umbra exſiccatos à balneo illine. Pręclare facit & ad eas quæ in collo ſunt,& reliquo item corpore nigredines.

Aliud,ad faciei nigredines,multo uſu exploratum.

Thuris ſeſquunciam,ceruſæ probe lotæ,ſpumæ argenti in decocto cicerum alborũ,ad ſolem frequenter ablutæ,amyli recentis,ſcobis marmoris albiſsimi,maſtiches puræ,ſpumæ nitri albentis,teſtarum ſepiæ,ſingulorũ unciam unam,ſaponis Gallici uncias xii,cãdidum ouorum decem,appara,& uteré ut dictum

ut dictum est. Aliud mirabile,faciem depurgans & illustrans.
Farinæ fœni græci trientem,terræ samiæ quæ aster appellatur quadrantem, amyli trientem, mastiches sexuncem, medullæ ceruinæ recentis sexuncem, tragacanthi trientem. Tragacanthum in lacte muliebri aut asinino macerato,ac cum eo dissoluto, reliqua tenuissime trita in pastillos digerito:quibus in umbra desiccatis,ut prædictum est,utitor. Aliud smegma.
Ricini seminis interioris drachmas octo, bulborum narcissi siccorum ac decorticatorum drachmas octo,similaginis drachmas quatuor,thuris drachmas duas,candidum ouorum octo:appara ut dictum est,& utere.

Smegma ex Rufi libris,ad totius corporis erugationem.
Ficus pinguissimas, uitis albæ radicem siccam delibratam, sepiæ testam ustam,farinam erui: unumquodq; seorsim contunde: deinde etiam simul,& modico adstillato melle,utere.

Aliud smegma,quod uniuersum corpus odore imbuit.
Terræ cimoliæ bessem,iridis tenuissime tritæ drachmas XXIIII,nardi Celticæ drachmas XXIIII, cyperi,cardamomi,styracis flaui & pinguis,cuiusq; drachmas XII. Styracem in uino ueteri odorato dissolue,& in promptu habe. Terram uero cimoliam in fictile uas cõiectam carbonibus impone,atq; ubi satis canduerit ab igne,eam ad dissolutũ styracem iniice:deinde reliqua sicca tenuissime trita insperge, ac simul sufficienter unita in pastillos digere: quibus in umbra exsiccatis,post uero tritis & cribratis utere.

Cataplasmata æstiua odorum corpus reddentia,ex Critone. Cap. VII

Qvum sudores corpus uexant,magna oboritur ex eis molestia,præsertim in æstate. Nam & sordes multas inuehunt, & tetrum odorem de se præbent. Quare subscriptis remediis uti conuenit,non ad mulieres tantũ, sed ad ipsos etiam uiros. Non importunum enim esse puto & in hoc smegmatum tractatu harum rerum mentionem facere. *Sudoris molestia*

Cataplasma totius corporis odorem bonum efficiens,æstiuum.
Rosarum siccarum quadrantem,cassiæ quadrãtem, amomi,costi,spicæ nardi,cuiusq; drachmas duas,aluminis liquidi sextantem: dissolue in uino ueteri odorato, & in pastillos digere: quos in umbra exsiccatos usu expetente contundito,ac cribrato,atq; in balneo inspergendos exhibeto,ita ut diligenter perfricent, & cum frigida aqua illinant. Aliud. Spumæ argenti in decocto cicerum ad solem inalbatę,amomi,cassiæ,phylli,costi,spicæ nardi, aluminis liquidi,iridis,omnium par pondus,appara,& utere ut dictum est. Potes autem præscriptis cataplasmatis uti quocunque tempore uelis.

Aliud odorum & lene. Rosarum uiridium & tamen siccarum drachmas XL, myrrhæ troglodyticæ drachmas octo,iridis Illyricæ,spicæ nardi,cassię,cuiusq; drachmas octo:uino odorato subige,& pastillos informa: quibus ubi uti uelis,contritis & cribratis corpus illini,maxime à balneo.

Aliud. Iridis, spicæ nardi, floris iunci odorati, cuiusq; drachmas quatuor, amomi drachmas duas, myrrhæ drachmas duas, meliloti drachmas quinquetappara & utere similiter. Archigenes autem inquit: Ad omnes corporis tetros odores, atq; eos qui grassoniæ à Græcis appellantur, ante omnia conducunt exercitia, inunctiones, siccæ frictiones, collyria assidue adhibita, & uolutatio. Sunt etiam cibi ad destruendũ hoc malum commodi. Conueniunt itaq; oleum rosaceum, melinum, myrteum, iris sicca per se in puluerem redacta & intrita. Aut, alumen liquidum in aqua uel uino dilue, & myrrham tenuissime tritam admisce, ac ad mellis crassitudinem redige: & ex eo collum, locos sub alis, inguina, & reliquos exsudantes locos inunge.

Grassoniæ odores tetri

Aliud. Aluminis liquidi drachmas quatuor, spumæ argenti lotæ drachmas duas, cassiæ drachmam unam, contere: & cum eis sub alis locos, intermedia coxarum & inguina confrica: tollit enim e uestigio eorum fœtorem. Aliud. Cassiæ drachmas quatuor, aluminis scissilis drachmas duas: utere cum uino per se. Aliud. Mastiches quadrantem, aluminis scissilis unciam unam: utere cum uino. Aliud. Myrrhæ troglodyticæ, iridis illyricæ, florum rosarum siccarum, æquales partes contunde, & adiecto modico costo utere.

Potiones ad eos, qui tetrum habent corporis odorem. Cap. VIII

His uero qui fœtẽtem habent corporis odorem, eiusmodi potiones exhibere conuenit. Cardui radicem in uino albo decoctam propina, & eijcient urinam crassam & fœtentem. Aliud. Resinam terebinthinam oliuæ magnitudine cũ pari melle decoque, & quotidie deglutiendã exhibe.

Ad menti scabriciem, ex Galeno. Cap. IX

Fiunt & in mento asperdines ut plurimum seroso humore à capite destillante, & præcedentibus furfuraceis in collo ac uicinis partibus squamis: aliquando autem usque ad auditorios pertingit ac perreptat meatus. Estq; omnino hæc affectio dolorosa, pruritum inferens ac exhauriens corpus: quare subscriptis remedijs est subueniendum. Critonis. Amurcam ex oliua prius quàm exprimatur destillantem, decoque quousq; cogatur: eaq; assidue locos inunge. Aliud. Myrrhæ unciam unam, ouorum crudorum uitellos quinque: myrrham cum lacte dilue, deinde adijce ei oua, eaq; simul passo excipe, ac assidue illini, & miraberis effectum.

Aliud pharmacũ efficax, quo multos hac affectione detentos liberauimus. Glaucij drachmas XVI. gummi drachmas quatuor, lachrymæ oleæ tantundem: dissolue, & ad limi crassitudinem cum passo redige, atq; assidue illino. Exulcerata autem cute & circundolente, sequentibus utendum.

Pinguis compositio ad faciei manantes & squamosas affectiones ac asperitates, utilis etiam existit sedi, conuenitq; ambustis ab igne.

Spumæ argenti unciam unam, ceræ tyrrhenicæ unciam unam stateres tres, ouorum assatorum uitellos tres, adipis anserini bene subacti trientem: spu-

mam argenti in farinã redige,ac adijce ei oua:deinde his simul unitis infun/de quantũ sufficit lactis,ut ad limi crassitiem redigatur: postea ceram lique factam unà cum pingui,refrigeratamq; ac perpolitam cõijce,ac simul com/misce, atq; in pyxide reconde. Vsu uero exigente,de eo quantum satis esse uidebitur accipe,ac cum rosaceo dilutum impone. Potes autem & sedis re/medijs, & quæ ad ambustos ab igne descripta sunt, consimiliter in hac af/fectione uti.

Ad faciei lentigines remedia,quibus etiam ad maculas à sole prouocatas,& ad uaros uti licet. Cap. x

VItis albæ itemq; nigræ radices cũ oleo decoque,donec succulentæ red dantur. Tollit etiã tum lentigines tum uaros,oleum amygdalarũ cum cera,radix lilij cum melle. Maxime omnium aũt lentigines delet gummi & nitrum æquali pondere,melle permixta. Aliud. Brassicæ semen aqua contritum illini,absterso tamen & confricato prius loco. Vbi uero exaruerit atque cutis attollatur,prolue aqua multa frigida,& illinito pingui anserino, aut medulla cerui,aut etiam cerato ex altero horum apparato. Cauendum autem est, ne quis post excoriationem incidat in ea quæ faciem offendere possunt,qualis est aer frigidus,aut uentus,aut prolutio faciei. Aliud. Sandaracham attere cum melle ad limi densitatem, & per dies sex illinito: arefacta autem cute atq; eleuata, utere galbano cum modico nitro & aceto dissoluto. Ad diuturnas autem lentigines his utere. Radicis cucumeris syl/uestris septũcem,cimoliæ unciam unam:in puluerem redige,ac repone. Vsu uero expetente,quantum suffecerit in aqua dilutum illini. Aliud. Bul/borum depuratorum unciam unam, thuris unciam unam:contere, adiecto cochlearum terrestrium magnarum cruore. Oportet,autem ipsas adhuc ui/uas stilo pungere:atq; id quod effluit muccosum,pharmaco inijcere: quod ubi usus tempore dissolueris, melle exceptum inunge. Eundem effectum præstat ari radix,cerato liquido excepta ac illita. *Cochlearum cruor*

Smegmata ad lentigines in calli modum obduratas.

Quandoquidem contingit aliquãdo sublatis pharmacis callosam reddi cu/tem,ac uix curabilem fieri affectionem: utendum est post lentiginum exco/riationem huiusmodi smegmatis. farinæ erui chœnicis Italici dimidium,fa/rinæ hordeaceæ tantundem,scillæ assatæ sextantem:omnia in puluerem re dacta candido oui excipe, & in pastillos redige, quos in umbra desiccatos adserua:usu uero expetente cum aqua dissolutos illinito, & post modicam temporis intercapedinem frigida abluere iubeto:aut cremore in quo caseus maceratus est,maxime si adest inflammatio. Aliud. Spumæ nitri dra chmas octo,galbani drachmas octo, amygdalarum amararum delibrata/rum drachmas tres,melle excipe,ac illitum sinas arefieri. Deinde iube faba dentibus contrita extergi,ac ablui aqua moderate frigida:cautosq; esse præ cipe,ne aut à uento,aut à sole lædantur.

De maculis à sole prouocatis, quas Græci ἐφηλίδας uocant, ex Critone. Cap. xi

Fiunt etiam in facie maculæ, quas Græci ἐφηλίδας uocant, eo quod à sole prouocentur, maxime circa malas & nasum: & apparent sanè non in alto fixæ, sed instar flosculorum productæ. Quare leniter eas confricatas attollere oportet, ac sinere arefieri, cómonereq; ut uno aliquo ex smegmatum genere extergantur. Discutiuntur enim ab illis, aut certe ita abscedunt, ut digitis auelli queant. Verum non uiolenter id facere conuenit, sed leniter & paulatim. Quod si adhuc inhæreant, nihilo leuiores redditæ, subscriptis utendum est. Brassica contrita, & illita, ad maculas à sole productas, & lentigines, atque omnia alia quæ mediocri repurgatione indigent, utilis est. Similiter autem & sepiæ testæ ustæ, aut testæ purpurarum, ac buccinorum cum melle illitæ. Oportet autē has testas in crudam ollam coniectas in fornacem immittere ac assare.

Oribasij ad maculas à sole prouocatas, uarosq; & uitiligines.

Oribasius Farinæ erui libras duas, seminis erucæ libram unam, amygdalarum amararum, cucumeris syluestris radicis, cuiusq; libram unam, in uino mulso dissoluta & contrita illini, ac post horæ spatium spongia absterge.

Aliud ualde admirabile. Ceræ tyrrhenicæ drachmas xv, olei rosacei drachmas septem & semissem, pinguis anserini drachmā unam, spumæ argenti lotæ & dealbatæ unciam unam, cerussæ unciam unam, gummi drachmas quatuor, mellis Attici unciam unam: dissolutis, illini faciem: & post spatium horarum sex spongia deterge, ac laua cum sapone. Aliud Oribasij.

Lupinos in lixiuio per triduum maceratos contere, & cum eis lentigines illini, donec auelli possint. Aliud. Saponem Gallicum aqua tritum modico adiecto melle inunge, & per horas tres inhærere sine: aut stercus columbinum linteolo exceptum ac in puluerem exustū, cum oleo contere, ac illine confidenter. Idem probe efficit myrobalanos contrita illita: itemq; bulbus crudus per se uel cum oui luteo & aceto aut melle. Exusti autem bulbi unà cum alcyonio illiti depurgāt lentigines: quod facit elaterium quoq; illitum, & cassia cum melle, brassicæ semen cum aceto, hederæ folia uino decocta, radix umbilici Veneris cum cerato liquido illita. aut cucumeris syluestris radix. aut fici uirgulta in aceto decoque, ac contusis utere: quod idem & uitiligines sanat. Aut rubiam contritam, aut costum aqua contusum, aut nitri spumam cerato liquidiore exceptam, aut lupinos crudos cum lixiuio ex cinere sarmentorum lutulento decoctos & contusos, cum melle illini. Aliud.

Radices narcissi delibratas in aceto decoque, iniecta farina erui sufficiente, & pastillos informa: quos in umbra exsiccatos, in usum adserua. Qui ubi postulauerit, cōtritos cum melle, ad uesperam illine: mane autem rursus ablui præcipe. Aliud. Lilij bulbos quinq; contere, & conijce spumæ nitri libram unam: deinde melle quātum suffecerit commistum illini, usquequo

integre

integre curentur, ut iam antea dictum est. Aliud. Amygdalarum amararum partes II, melanthij torrefacti partem I, unumquodq; seorsim contere, & cum melle commisce: illinito autem ad uesperā, maneq; abluito cum aqua dulci. Vtere autem uno aliquo ex smegmatis superius ad faciei nigredines præscriptis: itemq; his quæ sunt illis uicina, ac similia. Vtile autem est & hoc, præsertim si fuerint diuturnę, Buccina exure, ac cum melle contere, & ad uesperam illine: mane autem ablui cum aqua dulci præcipe.

Aliud ad solares maculas, ualde pulchrum.

Oua integra in aceto macerato, donec testa quàm tenerrima fiat, deinde superius perforato, ac extrahe ab eis candidum: post uero melanthij in tenuissimum puluerem redacti, & thuris ęquas partes cum eis cōterito, adiectoq; melle sufficienti, ut dictum est, utitor. Quod si adhuc perseuerauerit affectio, huiusmodi excoriatorijs utendum erit.

Excoriatorium macularum à sole prouocatarum & lentiginum.

Melanthij quadrantem, seminis ocymi quadrantē, radicis ari quadrantem, aqua subigito & imponito, ac finito adglutinari: post aliquātum uero interstitium detrahito, atq; aqua calida quàm plurima proluito. Aliud. Quod ad callosam faciem conducit, siue per ętatem, siue per continuā pharmacorum acriorum excoriationem calli sint contracti, Seminis erucę sexuncem, ammij, cardamomi, radicis ari, costi, cuiusq; drachmas tres, contūdito, cribrato, ac reponito. Vbi uero necessitas exigit, quantum satis uidebitur accipito, acetoq; subactum imponito satis condensatum: quum uero adglutinatum fuerit, acetum aut aquam per spōgiam instillato. Facta autem excoriatione, multam aquam calidam adfundito: à prolutione uero subiectam mixturam panniculo laneo exceptam imponito. Cerussæ drachmas octo, spumæ argenti lotæ drachmas IIII, adipis anserini sexuncem, medullæ ceruinæ sexuncem, adipis suilli recentis quadrantē, olei sesamini quantum sufficit. Oportet autem fomentū adhibere bis in die. Eleuata autem cute, sequēs ceratum est imponendum. Adipis caprini à fibris depurati & loti libras II. olei susini sexuncem, olei rosacei & amygdalini, ceræ, mastiches, cornu ceruini usti, salis ammoniaci, cuiusq; unciam unā, terræ cimoliæ trientem. Ea quæ eliquari possunt liquefacito & percolato: deinde rursus ad carbones lente decoquito, & ad ea quæ sicca sunt in mortarium adfundito, ac probe unitis utitor.

De exulcerata menti scabricie.

Vtendum est ad eam his, quæ paulo post in capite uidelicet decimoquinto descripta sunt, ad manantes menti papularum eruptiones.

De stigmatis siue notis à uerbere illatis. Cap. XII

STigmata appellant, quæ in facie aut alia quapiam corporis parte infliguntur, notas, quales uidemus in manibus eorum qui militiam exercent. *Stigmata, notæ.* Atramento autem utuntur illi tali: lignorū acanthi arboris Aegyptiæ & maxime corticis libram unam, æris usti sextantē, gallarum sextantem, atramēti

sutorij

futorij unciam unam contundito ac cribrato: primumq́ꝫ æs uſtum cum aceto terito, deinde & reliqua contrita conijcito; affuſisq́ꝫ aquæ quidem partibus duabus, ſucci uero porri parte una, & probe unitis utitor. Oportet autẽ locis prius cum acubus punctis ſanguinem extrahere, & primum porri ſucco illinire, poſtea uero ipſum adhibere pharmacum. Porrò quibus eiuſmodi ſtigmata extirpare penitus uolumus, illis ſubſcriptas mixturas adhibebimus. Calcis partem I, nitri aſſati partem I, cum lixiuio ſarmentorum cineris lutulento terito, & nitro adſperſo locum prius extergito: deinde illinito continenter. Idem quoq́ꝫ ad uerrucas myrmecias dictas, efficax exiſtit. Aliud, quod ſtigmata tollit. Piperis drachmas II, rutæ drachmas IIII, auripigmenti drachmas IIII, contere, & adiecto melle, in pyxide figulina repone. Vbi uero uſus expetit, ſupra ſtigmata prius nitro cõfricata, reſinam terebinthinam impone, uinculo adhibito in dies quinq́ꝫ: poſtera autem die ſexta ſolue, atq́ꝫ acu ſtigmata penetra, & cum ſpongia ſanguinem exterge, ſalemq́ꝫ tenuiſsimum in ipſas pũcturas inſperge: quem tamdiu inhærere ſinas, donec ſtadia decem quis curſu confecerit: deinde prædictum pharmacum linteo exceptum impone, neq́ꝫ ſoluas per dies quinq́ꝫ: ſequenti uero ſexta ſolue, & ſtigmata ſcalpendo expoli: atq́ꝫ ubi quod nigrum fuerit detraxeris, rurſus pharmacum ipſum illinito cum penna. Eruit enim in uiginti diebus citra magnã exulcerationem, non relicto etiam ueſtigio cicatricis. Idem efficiunt mordendo erodentia medicamina in uulnerũ tractatu deſcripta.

Verrucæ myrmeciæ

De uaris faciei, qui tum ionthi, tum acnæ Græcis uocantur. Cap. XIII

Vari, ionthi, acnæ.

SOlet circa faciei cuticulam tuberculum oboriri, paruum quidem, ſed durum, quod uari nomine appellatur. Id ſanè à craſſo humore producitur. Quare cura eius per ea quæ duriciem emolliunt, & tumorem diſcutiunt, medicamina perficitur: quorum ſyluam eiuſmodi tibi parabis. Lilij radicem tritam cum melle illinito, aut cyclamini radicẽ cum melle, aut narciſsi radicem cum melle, aut caſsiam cum myrrha & melle, aut plumbaginem cum aceto, aut pulegium tenuiſsime tritum ac cerato exceptum impone. Aliud. Mellis & aceti acerrimi, cuiuſq́ꝫ æquales partes ſimul permixtas illini, ac digito circumtere. Aliud. Sepiæ teſtæ uſtæ ſextantem, coſti ſextantem, myrobalani unciam unam, cõtere cum aqua & illini, arefactum uero rurſus humecta. Aliud. Coſtum contũde, & cribratum in tenuiſsimum puluiſculum redige: deinde cum felle caprino commixtũ in cerati modũ effinge, & cum eo uaros ad ueſperam illini: mane uero à ſomno, lacte qualecũq́ꝫ adfuerit faciem abluere iube. Aliud. Alumen ſciſsile quàm tenuiſsime contere, & reſina terebinthina exceptum impone. Quum autem diu perſtiterint uari, his utẽdum erit, Saponis Gallici drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis drachmam unam, thuris drachmam unam, diſſoluito in aqua & ad cerati denſitatem reducito, ſicq́ꝫ illinito, ac poſt horæ ſpatiũ ablui cum calida præcipito. Aliud. Rhois culinarij, hyſſopi, pulegij, ſalis foſsilis,

Varis diuturnis

ſeminis

seminis ocymi,cuiusq; æquales partes,cerato rosaceo excipe ac utere.

Aliud,quod ad eminentiores faciei dispositiones,itemq; pruritus efficax est,necnon ad principium elephantiasis. Gummi albi & nitri æquas portiones,acri aceto dilue & illini. Vbi uero exaruerint, subscripta mixtura depurga. Saponis Gallici libram unam,ammoniaci,spumæ nitri,cuiusq; quadrantem,saponem & ammoniacum in uase fictili cum aquæ chœnice uno decoquito. Vbi uero dissoluta fuerint, sicca contrita ac angustissimo cribro excussa,iniicito:deinde transfer in pilam, probeq; contusum uitreo uase recondito. Necessitate uero expetente faciem illinito, & post paruum intersti tium multa aqua abluito:prius leniter facie confricata. Hoc pharmaco sem per ad uaros utere. Aliud ad uaros,celebre. Nitri rubei sextantem, cimoliæ unciam unam,thuris drach.IIII, farinæ erui unciam I. Vtere autem hoc modo:Accipe halcyoniũ ac per se optime contere, deinde iniecto oleo simul tere,& ex eo faciem ad uesperã illini. Mane uero à somno præscripta compositione exterge. Aliud smegma,quo per omnem curam uarorum uti conuenit. Farinæ fabarum,medullæ peponis siccæ,cuiusq; drach. IIII, contere & cum his exterge. Aliud. Nitrum cum myrrha tritum aqua permixtum exhibe,eoq; extergatur.

De ficosis faciei tumoribus. Cap. XIIII. Ex Galeno.

EST & hæc una aliqua ex menti affectionibus, in hoc differens à uaris, quod nõ solũ crassus existit humor à quo producitur,sed serosa etiam tenuitate participat:ob quam & citius exulceratur, siquidem non ut cõuenit cures:& siccioribus etiamnum indiget remedijs,quàm ea sunt quę uaris adhibentur. Oribasius ad Eustachium. Ficos appellant germina ulcerosa,rotunda,subdura,rubicunda,quę consequitur etiam dolor. Nascuntur autem ut plurimum in capite, atq; etiam reliquo corpore: de quibus Crito sic scripsit. Ad ficosas menti eminentias,Critonis. Spumæ argenti drach. IIII, thuris drach. II, salis fossilis drach. II, sandarachę drach. I, con trita simul impone. Aliud ualde præclarum. Elaterij drach. II, salis fossilis tantundem,chalcanti drach. II, sandarachæ drachmã unam,misce: cum specilli instrumẽti,quod melam Græci appellant,extremo admota impone, præhumectato prius loco quo pharmacum melius insideat:post impositionem uero cataplasmate seminis lini aqua dissoluti superne contege.

Ficus (margin)

Mela, specilli,instrumẽtũ (margin)

Aliud,Archigenis,ad capitis & menti ficos.

Calchanti assati,aluminis scissilis, glutinis, cuiusq; æquales partes, squamæ æris duplum:glutinum in aceto maceratũ dilue, & cum eo reliqua trita com mitte. Vbi uero uti uelis in aceto rursus dilue,ac ex eo ficosas eminentias inunge,& rasura tenuis linteoli contege. Inhæret autem pertinaciter,atq; citra cicatricem ficos depurgat. Vror autem & hoc ipso pharmaco ad callos fistularum leniendos in collyria informato. Quod si humidi sint tumores,nimirum aqua effluente ex eis,uelut à fonte,pura,subscriptis remedijs utendum

erit. Pastillus ad ficosas menti eminentias. Reprimit autem omnes tumores qui accidunt illis, qui male cicatricem obduxerũt: quemadmodum uidemus in his, quibus palpebræ aut labia sunt consuta: Squamæ æris sextantem, misyos assati sextantem, auripigmenti sextantem, diphrygis drachmas tres, chalcitidis ustæ drachmas quatuor, æris usti drachmas quatuor, glutinis fabrilis drachmas quatuor: compone & utere ut dictum est in priore. Nam & ob eius usum, magnum nomen adeptus sum.

Ad manantes menti papularum eruptiones, ex Critone. Cap. XV

CONferunt quidem & his plurima eorũ quæ antea ad capitis ulcera manantia præscripta sunt. Proprie autem prosunt hæc: Spumæ argenti, chalcanthi, mali corij, baccarum myrti, singulorum æquales partes cum uino & oleo myrsinino tritas illinito. Aliud. Præclarum & hoc est: Verbenacæ supinæ drachmas octo, acaciæ drachmas octo, gingiberis drachmas duas: cum uino tritis utere. Aliud. Gingiberis unciam unam, thuris sextantem, acaciæ trientem, utere cum uino. Aliud. Spumæ argenti, ladani, baccarum myrti nigrarum, seminis hyoscyami, mali corij, æqualibus partibus cum uino & oleo myrsinino aut rosaceo permixtis utere.

Aliud, quod & ad ea quæ instar faui melle manant ulcera, melicerides Græcis appellata, conducit siue ea in mento, seu in capite existant: quæ à Syris appellãtur Sanalia.

Spumæ argenti & baccarum lauri, æquales partes cum aceto ac oleo myrsinino illinito. Experimentum enim bonum de se præbuit sæpe.

De impetiginosis tum menti, tum reliqui corporis tumoribus, ex Galeno. Cap. XVI

PRæterea & hæc affectio ex mixto quopiam generatur humore, nimirum serosis & tenuibus acribusq; humoribus unà cum crassioribus permixtis: quapropter etiam facile in psoram & lepram transit. Indiget itaque hæc affectio pharmacis fortiter desiccantibus. Quod si uero in psoram aut lepram transierit, ad hoc quod desiccãtia remedia adhibenda sunt, necesse erit & repurgantibus uti. Itaque Crito ita scripsit, ad eas quæ in mento prodeunt impetigines, lichenas appellatas: Affectio, inquit, est insuauissima, & pruritum inferens, & circumtensionem, & periculum non minus. Proserpit enim aliquando per uniuersam faciem, & oculos ipsos contingit. Quare diligentiori cura utendum erit, ubi ea quæ iam longo tempore perseuerarunt, ab his quę recens prodierunt discreuerimus. Ad recentes igitur impetigines conueniunt hæc: Perdicij herbæ folia continenter in loco confrica, aut thus, aut ammoniacum cum aceto terito, aut etiam cum perdicij succo, ac illinito.

Impetigo in psoram & lepram transit.

Lichenes

Aliud. Liquorem qui ex humidis oleæ lignis dum comburuntur effluit, illini. Idem facit quod ex brasicæ succo aut caule dum aduritur, destillat, illitum. Aliud. Maluæ agrestis semen depuratum collige, contere, ac expressum inde succum repone, eumq; assidue illine. Aliud. Portulacæ succum

lacæ ſuccum continenter illinito. Aliud. Lachrymam ſylueſtris oleæ cum aqua diluito, & adiecto modico ſtyrace unito, ac imponito. Vbi uero iam diu durauerint impetigines, uiticis folia cum aceto trita illini, aut haſtulæ regiæ radicem in aceto decoctam & tritam adfrica.

Aliud ad diuturnas impetigines. Chamæleonis nigri radicem in aceto decoque, contere, & illine. Verum quum ad diuturnas impetigines multa & uaria excogitata ſint remedia, particulatim de ſingulis dicam, initiū ſumens à paſtillis. Paſtilli. Paſtillus ad impetigines in quacunq; corporis parte conſiſtant, Alcyonij uſti drachmas duas, ſulphuris uiui, thuris, piretri, ſpumæ nitri, cuiuſq; drachmas duas, chamæleonis nigri radicis drachmas quatuor, haſtulæ regiæ radicis drachmas quatuor, glutinis drachmas quatuor. Glutinū in aceto diluc, & cum eo reliqua excipe, deſicca, & utere cum aceto. Paſtillus ualde celebris. Foliorum fici ſiccorum drach. XII, chalcitidis crudę drachmas decem, calcis uiuę drachmas octo, miſyos crudi drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor, ſulphuris uiui drachmas octo, aceto ſubige, & cum aceto utere. Paſtillus ad impetigines. Qui & callos extirpat, & cicatrices ſupra opinionem: Thuris, teſtarum buccinorū uſtorum, fimi columbini, alcyonij, gummi, ſingulorū æquales partes contere cum lacte, & informa paſtillos, ac utere cum aceto. Paſtillus alius. Lachrymę oleæ drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor, ſulphuris uiui, alcyonij, ſpumæ nitri, halicæ contuſæ & cribro excuſſæ, cuiuſq; drachmas octo. halicam in acetum multum atq; acerrimum cōiectam tam diu decoque, donec uiſcoſa reddatur: reliqua uero cum ea ipſa commiſſa in paſtillos informa, ac cum aceto utere. Circumlitiones ad impetiginem. Ad impetigines maxime feras: Nitri, chalcitidis aſſatę, ammoniaci thymiamatis, ſucci ſatapiadis tres teſticulos habentis, æquales partes contunde, & cum aceto illini: efficax eſt & ad humentes impetigines, atq; ego ſanè uſus ſum, & ex animi ſententia ſucceſsit. Aliud. Stercoris dorcadis unciam unam, thuris unciam unam, cōtuſis utere cum aceto, ita ut cum nitri ſpuma impetiginem prius confrices, & miraberis.

Paſtilli licheniei

Impetigo fera

Aliud, quod & ad impetigines & uitiligines ac lepras ualde cōmodū exiſtit. Stercoris muris, chalcanthi, ſulphuris uiui, cuiuſq; drachmas octo, farinę fabarum uncias XIIII, aceti ſextarios quatuor. Muſcerdam contunde, & cum aceto decoque: atq; ubi bis aut ter efferbuerit, ſulphur inſperge & chalcanthum, animaduerſione habita, ne efferueant & effundantur: deinde ubi parum ſaltem cōcocta fuerint, etiam farinam fabaceam inijce, & ſimul ad limi craſsitiem decocta redige, & ablatis ac reconditis utere. Ad lepras quidē linteolo exceptum impone, ac poſt quintum tādem diem abſtrahe. Ad impetigines uero aceto diſſolutum continenter inunge.

Illitio cocta, ad diuturnas impetigines, quę citra exulcerationē eas ſūmouet. Halicæ mola tritæ ac cribro quàm arctiſsimo excuſſæ uncias XIIII, chalciti-

dis,cimoliæ,ſulphuris uiui,miſyos,cuiuſq; ſextantem,ſpumæ nitri,aluminis ſciſsilis, alcyonij, radicis haſtulæ regiæ, thuris, lachrymæ oleæ,ammoniaci thymiamatis,myrrhæ,cuiuſque unciam unam,aceti chœnicas tres. Alcyonium,haſtulam regiam cum aceto decoquito: atq; ubi ad medietatem redactum fuerit,percolato.In colamento uero ammoniacũ,thus,& reliqua ſicca diſſoluito:halicam uero in aceto quod ſupereſt decoquito: deinde reliquis adijcito,ac ſimul commiſsis utitor. Aliud ualde præclarum. Aceti acerrimi ſextarios octo,farinæ hordeaceæ uncias XXIIII, mãnæ thuris unciãs XIIII, radicis rumicis ſylueſtris drachmas octo, radicis albuci drach.VIII, ueratri albi drachmas decem,alcyonij drachmas decem,cardamomi drachmam unã,terræ cimoliæ drachmas XVIII,glutinis drachmas XVI, ſpumæ nitri drachmas XVI, uirgultorum halicacabi uiridium faſciculum quantum manu cõprehendere potes,appara & utere ut dictum eſt.Quod ſi hæc affectio diutius producatur,& in callos trãſeat, nihilominus his quæ dicta iam ſunt utendum eſt:maxime uero congruum eſt quod ſequitur, Miſyos,gingiberis,thuris,aluminis ſciſsilis,cuiuſq; drachmas octo, aloes, ſulphuris uiui,cuiuſq; drachmas quatuor:hæc cum paſſo ad limi craſsitudinem redige, & bis ac ter in die loco prius confricato,illine:foris autem conſeruandi pharmaci gratia pelliculam ueſicæ aut ex ouo ſupraponc.

Impetigini calloſæ

Oribaſij lichenicum pharmacum,facit idem etiam ad pruritus.

Chalcanthi,ſulphuris uiui,nitri,thuris,æqualibus portionibus utere:ad impetigines quidem,cum aceto:ad pruritus uero,cum uino.

Aliud,quod impetigines in paucis arcet diebus,ualde commodum,quare præexigendam ſuadeo mercedem.

Sulphuris drachmas octo, calcis drachmas octo , chalcitidis crudæ drachmas octo, thuris drachmas quatuor, miſyos drachmas quatuor, foliorum capparis uiridium depuratorum drachmas XII. cum aceto tere,ac informa paſtillos,& utere. Emplaſtrum liquidũ,multi ad impetigines experimenti,cuius rei nuper adeo periculum feci.

Picis ſiccæ,ceræ,reſinæ colophoniæ,ueratri triti,olei,æquales partes.Per experientiam commẽdatum hoc tibi habe.propterea & mercedem præexige. Quãdoquidem uero plurimi ſunt,qui illitionũ uſum auerſantur, maluntq; adhibere emplaſtra:utpote quæ neq; per ſudores obortos defluant,neque arefacta etiam cutem circũtendant,annectam & horum aliquot apparatus.

Emplaſtra illitionibus præſtantiora

Emplaſtrum ad impetigines,quod citra exulcerationem eas ſubmouet.

Ceræ,picis liquidæ,thuris,reſinæ terebinthinę,ſulphuris uiui,cuiuſq; ſexuncem.Quæ liquefieri poſſunt liquefacito,ſiccaq; cum eis committito.

Aliud quod ſimiliter citra exulcerationem opitulatur.

Picis liquidæ libram unam,mannæ,ſulphuris uiui, farinæ lupinorũ,cuiuſq; unciam unam,galbani ſextantem. Picem calefacito,& galbanum præmollitum adijcito:liquefactis uero,ac ab igne ablatis reliqua inſpergito ac unito.

Emplaſtra lichenica

Vtere

Vtere autem hoc ut uehementer commodo.

Aliud, quod citra exulcerationem auxiliatur.

Chrysocollæ siccæ qua aurifabri utuntur, chalcitidis assatæ, misyos assati, squamæ æris, diphrygis, salis ammoniaci, terræ cimoliæ, cuiusq; drachmas quatuor, æruginis drachmas XII, chalcanthi drachmas sex, lapidis asij, æris usti, cuiusq; drachmas sex, sorecos drachmas V, aluminis liquidi drachmas quatuor, contunde omnia diligenter, & adiecto aceto sedulo in sole sub feruentis caniculæ æstu contere, donec ipsum pharmacum æruginem contrahat. Apparetur autem in alio quopiam mortario, thuris sextans, gingiberis sextans, aloës uncia una, ladani uncia una, opopanacis uncia una: hæc in aceto diluta & ad æruginis crassitiem redacta, illis quæ antea in æruginem commutata sunt inijce, ac rursus contere, atque his omnibus aristolochiæ contusæ & cribratæ unciam unam adijce, & rursus tere. Quum uero omnia in formã emplastri redacta fuerint, liquescibilia liquefacito ac affundito. Sunt autem liquescibilia hæc, ceræ drach. centum, terebinthinæ drach. CC, galbani drac. IX, olei libra I. emollita in usum adseruato simul omnia. Hoc ipsum pharmacum duplici aspectu se uidentibus offert. *Pharmacũ duplicis aspectus*

Aliud, quod similiter ad dictas impetigines efficax est, ut etiam ea quæ intus relinquuntur reprimere possit.

Picis, bituminis, resinæ pinus, ceræ, sulphuris uiui, mannæ, æquas portiones, olei cyprini quantum sat fuerit: densa liquefacito, & inspergito sicca: in tenui autem pellicula excepta imponito. Emplastrum aliud ad impetigines. Picis siccæ quadrantem, picis liquidæ unciam unam, salis unciam unam, resinæ colophoniæ, ceræ, sulphuris uiui, cuiusq; unciã unam, nitri fului unciam unam, chalcitidis unciam unam, olei sextantem: utere.

Excoriatoria impetiginum. Verum ubi iam affectio stabilis facta fuerit, & pharmacorum adhibitioni & molimini resistit: utendum erit excoriatorijs. Ea enim ex facili superficiem auellunt.

Excoriatorium impetiginum, quo Pamphilus usus est Romæ: & plurimum sanè profecit, quum in urbe mentagra grassaretur, quæ impetigo fera existit. *Mentagra impetigo fera est*

Squamæ æris drach. octo, auripigmenti drach. IIII, æris usti, ueratri albi, cantharidum reiectis alis & pedibus, singulorum drachmam unam & dimidiam: unumquodq; per se contere: deinde simul contusa cedria excipe, ac in densitatem limi redacta in pyxidem æris Cyprij repone. Vbi uero necessitas exigat, nitro ac modico aceto impetigine confricta, pharmacũ hoc cum specillo lato, spathomelam Greci uocant, illine: atq; ubi iam adfricueris, modicumq; temporis spatium intercesserit, cum specillo derade, ac rursus aliud illine: bisq; ac ter eodem repetito: locos illitos cum pellicula uesicæ bouillæ, aut alterius cuiusdam animantis contege: post pelliculę uero impositionem fasciola leuiter colligato, ac sinito pernoctescere, siquidẽ tamdiu adhæreat: *Specillum latum, spathomela*

si uero non, ad horas aliquot, donec bullas exsuscitet sanie crassa & glutinosa repletas: quibus productis lauari iubebimus, atque remorari aliquandiu in balineo: & enim hoc ipsum cura adiuuare solet. Sit autem calidius ipsum balineum. Quod si prohibeat quid balneo uti, fomento utẽdum est calida aqua multa: quæ ubi iam ad molestiam usq; affusa fuerit, extergere conuenit, ac panem cum aqua mulsa subactum imponere. At ubi sordibus ulcera scatuerint, emplastrum uiride spleniolo exceptũ adhibeto, modico itidem de excoriatorio præscripto admixto. Exclusa autem sanie, & nullo amplius tectorio ulceri incumbẽte, ex emplastro albo linteolum paruum illitum imponimus: coq; utimur donec omnino ad cicatricem perducatur, quotidie fomento adhibito, ac nouo spleniolo ex emplastro albo illito. Porrò ante admotionem excoriatoriorũ, uicinas impetigini partes munire oportet pharmaco quopiam ex his quæ ab inflammatione locos tuentur, atq; ita excoriatorium ad impetiginem solam adhibere.

Spleniolorum usus

Excoriatorium ad mentagras, ut citra cicatricis uestigium ad sanitatem perducantur.

Alopeciæ remedium

Efficax est & ad alopecias ad solem uel ad ignẽ illitum. Vbi uero bulla producta fuerit, eam acu penetrare oportet, excluso autem humore, ceratis curare: cicatrice enim inducta, enascuntur pili. Atque ita quidem ad alopecias adhibetur. Ad impetigines uero utẽdum est eo modo qui prædictus est in excoriatorio primo. Pharmacum uero ipsum huiusmodi est: Sandarachæ, auripigmenti, squamæ æris, ueratri nigri, cuiusq; drach. II, elaterij drach. I, uentrium cantharidum drach. I. excipe cedria. Vsus autem iam ante ostensus est.

Emplastra uiridia post excoriatoria adhibenda.

Post ipsum excoriatoriorum usum, subiecta uiridia emplastra adhibenda sunt: nimirum ad ulcerum ipsorum repurgationem.

Viride emplastrum, quo Pamphilus usus est ad mentagram, post eruptionem scilicet bullarum.

Ceræ libram unam, resinæ pinus siccæ libras duas, æruginis quadrantẽ, olei ueteris bessem, aceti acerrimi quãtum suffecerit. Aeruginem ad solem cum aceto conterito: liquescibilia liquefacito: & frigefacta, ac in mortarium coniecta simul unito. Aliud. Aeruginis drach. II, mannæ drach. IIII, galbani drach. III, adipis uitulini drach. XI, ceræ drachmas octo, resinæ pinus drachmas octo, aceti quantum satis uidebitur committe.

Aliud, quod euchrun, hoc est boni coloris, appellatur.

Æris usti quadrantem, aluminis rotundi, æruginis, salis ammoniaci, mannæ, cuiusq; sextantem, ceræ libras duas, resinæ pinus siccæ libras duas, olei dextantem, aceti quantum ad sicca conterenda suffecerit.

Emplastra alba ad cicatricem perducentia.

Verum ubi iam per præscripta emplastra uiridia, ulcera ipsa repurgata uideris, utendum erit emplastris albis, quo absq; cicatricis uestigio ad sanitatem

tem perducantur, quare neutiquam hæc relinquenda censeo, ut quæ ea mul-
ta ad tactum lenitate committunt.

Emplastrum album, quod aquosum appellatur. Hoc emplastro Magnus medicus usus est, post impetiginum excoriationem.

Cerussæ, spumæ argenti, ceræ tyrrhenicæ, aquæ puræ, singulorum libram unam, olei omphacini libras duas. Spumam argenti, cerussam, & aquam simul contere, atque ubi tenuissima facta fuerint, oleum guttatim instillatum simul contere, donec sufficiēter fuerint counita: deinde in fictili uase ad ignē adhibe, ac continenter agita: quū uero aqua consumpta fuerit, iniice ceram, atque hoc modo in mortarium infusa emollito, ac utere.

Aliud. Cerussæ libras duas, misyos crudi sextantem, terebinthinæ unciam unam, ceræ sexuncem, olei libras tres, aquæ chœnicas duas: compone ut prædictum est, ac utere. Licebit etiam uti ceratis sedis, & quæ ad ambustos descripta sunt tenerioribus.

Ad molestum oris odorem. Cap. XVII

AD grauem oris odorem, qui citra exulcerationem accidit, Irin in uino ueteri odorato maceratam, ad colluendū continue exhibe, atque etiam in ore retinendam aliquandiu: aut myrrham in uino meraco dilutam colluendam præbe: aut acre acetum colluat quotidie, uespere dormitum iturus: mane uero spicæ nardi decoctum ore colluat, aut ipsam sub dentibus conterat: aut potamogetonis folia quotidie dentibus contrita expuat: aut rosarum floribus continue cōfricato: aut fici syluestris radicem urito, & cinerem eius cum melle illinito: aut parum cyperi, aut floris iunci odorati contūdito, & gingiuas continue confricato: aut cimoliam cum sale urito, & contusis utere: aut similaginem melle subactam ac exustam adhibe. Aliud. Salis albi, pumicis, origani, cuiusque unciam unam, iridis sextātem, floris iunci odorati sextantē: his simul contritis dentes fricato, & uniuersum corpus. Bonum enim odorem facit, & dentes dealbat. Aliud, ad fœtorem oris. *Dentibus dealbandis*

Chalcitidis crudæ drachmas XII, ueratri albi drachmas octo, in aceto tere, & per aliquot dies ad solem æstiuum expone, desiccatoque utere. Vtile est & ad sanguinolentas gingiuas, itemque putrescentes. Bibant autē & ipsi ea quæ præscripta sunt illis, à quibus per totum corpus teter odor trāspirat, in hoc ipso Sermone, capite octauo. Aliud, ad crassitiem labiorum.

Prominet in plerisque superius labrum, aliquando etiam inferius, ex defluxu uehementi à capite delato, ut præ densitate labrum intumescat, & ad sermonis prolationem præpediatur: ultra hoc, quod alias indecentia quadam faciem dehonestet. Quare curabis hos aut incisa uena, aut purgatos per consuetas excretiones. Post hæc autem adhibebis illitiones ac apophlegmatismos, quibus defluxus pituitæ à capite tollitur ac sedatur. Deinde illitionibus ad os descriptis illines palatū: quibus præmissis, porri succum cum oleo uetustissimo ad interna labiorum illini, aut foliorum brassicæ succum unà

cum oleo ad affectum labrum continue admoue: aut glaucium cum uino, aut cimoliam, aut Musæ pastillum, aut pastillum ex halicacabis cum uino.

Ad labiorum fissuras. Cap. XVIII

QVi internam pelliculam fissuris labiorum adglutina, aut quod pellicu læ similitudine, circa palmarum ossicula adhæret, aut araneorum à tra bibus dependentium texturam maxime albam. Eas uero quæ in altum ma gis se extendunt fissuras cum adipe anserino, aut caprino curabis, aut cũ me dulla bouilla aut ceruina, ita ut cum semperuiuo atq; terebinthina unita, illi nas. Aliud. Gallam & mastichen quàm tenuissime trita, œsypo, id est lanæ succidæ sordibus, in formam cerati redactis excipe, ac utere. Aliud. Gallarum unciam unam, cadmiæ unciam unam, cerussę quadran tem, contere cum rosaceo, & illine. Aliud. Cyperi sextantem, gallarum unciam unam, aluminis scissilis drachmam unam, contere, ac siccum insper ge. Aliud. Mastichen cum uino tritam & dilutam illine. Aliud. Fecem aceti ustam, cum myrrha aut cerato rosaceo exceptã, impone. Idem etiam ad magnas in extremis ac summis corporis partibus inflammationes conducit. Aliud. Lutei ouorum ustorum, gallę, myrrhæ, aluminis scis silis, singulorum æquales partes lanæ succidæ sordibus exceptas impone.

Ad omnia labiorum ulcera, & ad ea quoq; quæ cacoethe appellant. Ostrea usta tenuissime trita insperge. Ego autem & non usta contriui, eisq; usus sum, neq; male cessit. Aliud, ad fissuras labiorum. Musæ pasti lum cum sapa aut uino dilutum, satis crassum illinito. Optime prodest & id quod ex amurca, ad ulcera oris quæ aphthas appellant, apparatur. Idemq; similia remedia efficiunt, quæ ad fissuras sunt descripta, atq; etiam pastillus ex halicacabis cum uino. Ad tubercula in labris. Vtendum est & ad hæc præscriptis ceratorum formis, atq; etiam hoc ipso quod subieci: Radi cis rumicis ustæ, nitri usti, terebinthinæ ustæ, singulorum æquas portiones, contritas cerato excipe. Confricatis autem prius ulceribus, cum penna sæpe illini. Repurgat enim tubercula in internis labris oborta. Colluat autem ea & ante illinitionem & post eam, cum lacte.

Ex amurca remedium

De dentium affectionibus. Cap. XIX

PArs quædam ex tertia coniugatione neruorum à cerebro utrinq; dela torum, distribuitur quidem in pelliculam quæ ipsum os, & linguam, ac gingiuas complectitur ac ambit, sensum eius suppeditans. Ingenerat autem seipsam tum superiori, tum inferiori maxillæ inuoluens, ac omnibus denti bus ad eorum radices substrata, ut ob hanc causam inter ossa soli dentes do lore afficiantur. Illi ipsi sanè nerui delatum ad se nutrimentum suscipientes: quod in ipso liquidius existit, sibi lucrifaciũt: quod autem siccius quàm con ueniat existit, tanquam alienum à se abijciunt. Ea ipsa uero à neruis redun dans superfluitas in cõcauitatibus locellorum, in quibus ipsi dentes sunt in fixi, aggregatur, paulatimq; tenacior ac densior seipsa facta, ob diuturnam

Dentes solos inter ossa dolore affici

isthic

isthic conuersationem, in ossium formam transmutatur. Atque hoc modo nutrimentum dentibus accedit. Itaque dentes hac nutricatione suscepta, usque in senectutem augescunt. Vnde sanè in senibus ob defectum connutrientis materiæ, attenuantur dentes, mobilesque fiunt, ac excidunt. Cæterum quantum augescunt ipsi dentes, tantum ex attritione ciborum consumuntur. Impossibile est enim citra nutricationem augeri. In uniuersum itaque duabus affectionibus dentes sunt obnoxij, & his quidem contrarijs. Indigentiæ uidelicet, & abundantiæ eius quod defertur ad eos alimenti. Indigentia ergo ficciores & famelicosiores, atque ob id tenuiores eos efficit. Abundantia uero consimilem in eis dispositionem facit, ei quæ contingit in carnosis partibus inflammationi. Huius igitur adfectionis cura iuxta eundem scopum fiet, quem propositum habent hi, qui inflammationibus medētur. Nimirum ut abundantia partim discutiendo, partim repellēdo euacuetur. Eius uero quæ indigentia alimenti contingit, tenuitatis dentium nullum remedium existit. Necessarium est enim laxari ac commoueri dentes, ubi locelli eorum flacciores reddantur, quum non solum ipsi dentes, sed & loculi eos continentes graciles fiant. Hæc igitur adfectio necessario accidit senibus, quibusdam citius, alijs serius. Auxilio autem eis erunt pharmaca adstringentia, quæ gingiuas confirment, & ad arctius complectendū dentes adiuuent. Qui uero facile exteruntur dentes, eos, siquidem id ex mollicie eorum contingat, duriores reddere conuenit, & affectionibus minus obnoxios, per austera uidelicet & acerba adhibita remedia.

Dentium affectiones duæ sunt

Ad inflammatas gingiuas. Cap. XX

GIngiuis autem ob inflammationem dolore affectis, optimum remedium existit oleum lentiscinū cōduplicato linteolo calefactum, ac in ore retentum. Sit autem recens oleum. Nociuum enim existit inueteratum. Repellit autem oleum lentiscinum citra asperitatem, & discutit absque mordacitate, quibus maxime indigent inflammata. Atqui asininum lac in ore retentum, ubi maxime infestauerint dolores, eos mitigat, ac extempore sedat. Et hoc quod ex uino ad tertiam usque mensuræ partem decocto, apparatur, quod sapam dicimus itemque hepsema, & palmularum stillamentum similiter ore retentum calidum uehemēter lenit. Oportet autem aquam calidam ad palmarum stillamentum adfundere, quo crassicies eius diluatur. Valet etiam semperuiui minoris decoctum per se aut cum rosaceo melle: aut decoctum aliquod, quodcunque tandem per se calidum, aut cum sapa, aut palmarum stillamento in ore retentum. Supra opinionem autem lenit succus portulacæ. Infensissimum uero inflammatis gingiuis est acetum, omniaque acerba, & acria, & salsa.

Oleum lentiscinum uetus nociuum

Sapa, hepsema.

Ad cruentas gingiuas. Cap. XXI

CRuentis uero ob bilis acredinem gingiuis, præter opinionem utilis est foliorum hyoscyami succus, aut decoctum cum sapa, aut cum palma-

rum stillamento calidum ore retentum. Folijs autem ad manū non existentibus radicem eius decoque cum passo, & retinendū exhibe decoctum. Vtile est & alumen scissile cum myrto, si quàm tenuissime trita adhibeantur. Vbi uero adstrictas iam cognoueris gingiuas, colluendam sapam calidam exhibeto. Aliud, Asclepiadæ, ad cruentas gingiuas.

Balaustiorum, florum rosarum, ramorum myrti, singulorum æquales partes, cum posca dilutiore decoquito, & liquore inde percolato, ac eum in ore retinendum exhibeto. Aliud. Ramorum lentisci, balaustiorum, radicis mali cotonei, singulorum æquale pondus in posca decoctum exhibeto.

Epithema ad sanguinem ex gingiuis erumpentem.

Farinæ partem unam, acinorum uuæ tantundē, succi sanguinariæ quantum satis est, contere, & ad cerati crassitiem redacta, impone ad sanguinolentum locum, aut simul cum succo tamdiu tere donec arefiant, atq; hoc modo trita insperge. Aliud. Spongiam nouam siccam in sanguine taurino madefactam in uase fictili exure, contere ac repone. Vbi uero uti uelis, cineris ipsius drachmas quatuor accipe, thuris drachmas duas, chalcitidis crudæ drachmas duas, & simul trita insperge. Aliud. Terebinthinæ aceto torrefactæ drachmas quatuor, æris drachmas duas, tritis utere.

Ad excrescentes gingiuas, putrescentesq́;, ac tumentes. Cap. XXII

AD gingiuarum tumores, easdemq́; excrescentes & putrescentes, conueniunt tum colluta, tum ore retenta, oleum ex immaturis oliuis expressum, oliuarum colymbadum muria, cedria cum aceto, gallarum decoctum, pruni folia ex aceto decocta, cytinorum decoctum, corticis mori aut etiam foliorum eius decoctum. Arida uero & trita, gingiuis admoueri commode possunt hæc: radix aristolochiæ, plantaginis semen tritum, bitumen tritum, fœniculi radix usta, pulegiū ustum, diphryges, rubigo ferri, chalcanthum assatum, gallæ, cytini, malicorium, balaustia. Optime autem prodest gingiuis à fluore affectis: aceti & mellis, cuiusq; libram unam, aluminis sextantem. Decoque ad consumptionem aceti, & utere. Aliud. Aluminis scissilis & thuris æquales partes cum melle misce ac collue. Medetur autem exesis gingiuis & humore prægnantibus, lac asininum calidum collutum: foliorum oliuæ decoctum, aspalathi decoctum. Platani folia in aceto aut uino decocta. Sicca autem adhiberi possunt, rubigo ferri, balaustia, & cytini. *Gingiuarum fluor*

Aliud, siccum. Quod ad putredines oris gingiuasq́; depastas ac cruentatas efficax est: ad tonsillas etiam, ac glandulas & columnellam siccum admouetur: ad quassatos uero dentes, aceto dilutum detinetur in ore. Gallarum quæ omphacitides appellantur, aluminis scissilis, æquales partes accipe, ac ut ualde efficaci utere.

Siccum floridum, quod Græci antheron appellant.

Cyperi drach. VIII. gingiberis, crocomagmatis, myrrhæ, aluminis scissilis, iridis, cuiusq; drach. II, croci drach. I, sandarachæ drach. III, permixtis utere.

Ad pu-

Ad puttedines oris. Oleæ folia usta,lactucæ permixta,& mediocri/ter tepefacta,ne uidelicet frigus offendat,ore retinenda exhibui,& à dolore liberaui. Maximum etiam auxiliũ affert, ea quæ ex papaueris capitibus ap paratur antidotus soporifera, si tepida ore retineatur. Similiter & lac asini/num assidue collutum:& sapa quoq; ore retenta. Optimũ etiam remedium eis existit,pastillus qui ex seminibus cõstat soporifer, & cõsimiles,sapa sub/acti,& affecto loco obducti. Oportet autem & caput madefacere ex rosa/ceo cum modico aceto diluto:idemq; auribus instillare cum aceto. Aut ter/renos uermes oleo decoctos in propinquã aurem instilla. Aut millepedas sub aquario uase stabulantes,quæ & aselli à Græcis appellãtur, eodem mo do. Similiter & araneos, & blattæ interanea oleo decocta in aurẽ infunde. Nutriantur autem ex ptisana,halica,ouis,lactucis,& cucurbita, & quęcunq; tandem his potestate sunt propinqua. A uino autem abstineant. Ad com/manducandum uero exhibe sub dolentem maxime dentem, herbæ perdi/cij radicem, aut hyoscyamum: præsertim in balineo,ita ut contineat in ore succum ex eo donec inde egrediatur. Suffire etiam conuenit ægro hyoscya mi semen,aut canis mortui dẽtem. Inde enim statim dolor sedatur. Eodem modo etiam terrenos uermes suffito.

Ad corrosas & ab ulcere serpente infestatas gingiuas. Cap. XXIII

HIs qui corrosas gingiuas habent cum tumore atq; etiam dolore,atque etiam,quibus à serpente ulcere depascuntur, summe auxiliatur fomen tum hoc. Specillo auriculario lanam innecte, ac in feruens oleum intinge, eamq; donec exæquentur gingiuis adhibe, & quousque undiquaq; appa/reant albæ. Ita enim ulcus serpens sistitur,atq; ex sana carne id quod corro/sum est connutritur. Post hæc autem utere adfrictorijs ad gingiuas descri/ptis. Proprie autem conuenit galla tenuissime trita,acetabuli mensura,cum myrrha magnitudine fabæ,quibus tritis utere siccis. Præter opinionem au/tem ad corrosas,& quę serpente ulcere infestant gingiuas prodest id quod ex chalcitide & cadmia constat siccum. Sint autem chalcitidis crudæ drach/mæ duæ,uncia una. Cadmia in aceto ad solem æstiuum aliquot diebus suf/ficienter conteratur: deinde adijciatur quoque Chalcitis & similiter cum ea conteratur,adfuso sæpe aceto:post uero ambobus exsiccatis,tritis & cribra/tis:utere siccis,sed cum cautione,ne quid ex pharmaco hoc deglutiatur. Pręclare facit etiam in serpente gingiuarum ulcere, id quod Sole ustum appel/latur siccum,constans ex calcis partibus duabus, auripigmenti una & dimi/dia. Verum conterere oportet & hoc ipsum in aqua,sub exorientis caniculę ardoribus,ita ut ter aqua diffundatur,& postea pharmacum desiccetur. Ca uendum etiam,ne ex hoc quicquam deglutiatur. Admirãdam etiam opem corrosis gingiuis affert,id quod ex charta usta constat siccum,siue per se so/lum,siue cum melle adhibeatur. Aliud,ad ulcera serpentia gingiuarum. Adfrictoria gingiuarum

Aluminis scissilis, florum rosarum, cuiusq; drachmas duas, salis fossilis drachmas

drachmas quatuor,croci drachmā unam:utere ficco,aut cum melle cocto.

Ad gingiuarum abfceffus,ac ulcera oris profunda ac cruftofa.

Aluminis fcifsilis,cyperi,cuiufq; drach. III,gingiberis drach.octo, fandarachæ drachmas quatuor,iridis drachmas tres,croci drachmam unam.

Aliud. Cyperi drachmas tres,fandarachæ drachmas tres,gingiberis,croci,aluminis fcifsilis,iridis,cuiufque drachmas duas:utere ficco,& cum melle.

Carnem gignentia Denudatas autem gingiuas carne implet pharmacū hoc.Seminis rofarum non antiqui partes duas,calami odorati Indici partem unam cum cera liquida adhibe. Optime autem carnem gignit & hoc quod ex eruo conftat,ficcum capitale. Relatum eft aūt in his quæ uulneribus adhibentur remedijs.

Ad parulidas,hoc eft gingiuarum inflammationes. Cap. XXIIII

PArulis eft inflammatio partis alicuius gingiuarū cum tumore, quæ ubi non diffoluitur,fuppuratur. Quare in principio adiuuare oportet quo fubmittatur,per diffoluentes uidelicet collutiones, quales funt fuccus ptifanæ,decoctum feminis lini,aqua mulfa calida,aut mulfum. Deinde ficcis de-*Carnem eminentem deprimentia* primenda eft eminentia carnis.Conuenit autem eis hoc:Sulphuris uiui,piperis,aluminis fcifsilis,partes æquales. Deprimit autem parulidas alumen omne uftum,aut etiam fori,fi trita adhibeantur. Quod fi fuppuretur,ferro uenæ inciforio diftractā & excifam linamento impofito difparato,aut cum linteoli rafura.Amant autem magis excifionem gingiuarū abfceffus. Simpliciter enim incifi,in fiftulam proficiunt.Poft excifionem medicandum eft ipfum hulcus per collutiones:& cauum quidem eius, eo quod ex eruo conftat ficco capitali impleto:ubi uero ad æqualitatem peruenerit,eo quod floridum appellatur utitor.

De epulide,id eft excrefcente gingiuarum carne. Cap. XXV

EPulis eft excrefcentia carnis ab inflammatione confequuta, iuxta interiorem dentem molarem, aliquando cum febre & uehementi dolore internarum mandibularum, ut neq; os ægro aperire liceat,contingens. Primum itaq; inflāmationem foluere oportet per collutiones eam fubmittentes,qualis eft aqua mulfa,fuccus ptifanæ,decoctū feminis lini. Proderit autem & totam maxillam cataplafmate ex femine lini & aqua mulfa integere. Vbi uero inflammatio foluta fuerit,& hiare iam poterit infirmus, medicari oportet epulidem ficco deprimente: maxime eo quod iam in parulide dictum eft, atq; etiam eo quod ad ferpentia gingiuarum ulcera defcriptū eft, ex chalcitide & cadmia.Imponenda eft etiam rafura linteolorū.Vbi autem ferius caro confumeretur, ficcum quod carnem excedit apponatur:uelut eft ærugo per fe,aut cum æqualis ponderis galla, aut ficcum quod appellatur flauum:deinde rurfus rafuram lintei impone. Quod fi adhuc moram traxerit epulis forcipe arrepta,excindatur cum tenui fcalpello,aut fi mauis enficulo paruo.Sequentibus uero diebus curetur hulcus per collutionem aquæ mulfæ,& per capitale ficcum,rafura linteoli adimpofita. Poftremū florido

sicco tota cura compleatur. Deprimit autem epulidas, galla per se, chalcitis cruda usta, sori ustum, alumen omne ustum, balaustia, squama æris in aceto ad solem aliquot diebus exposita, contrita, & rursus exsiccata. Probe facit & hoc aluminis scissilis drachmas II, gallarum drachmas IIII, salis torrefacti drachmam unam. Vtere sicco. Deprimentia epulidas

De gingiuarum fistulis. Cap. XXVI

GIngiuarum fistulas dissecare ac explanare conuenit, atque post incisionem curare hulcus eo modo quem paulo ante diximus. Vbi uero usque ad radices propinqui dentis fistula ipsa extenderetur, conandū est, ut quantum possibile sit, per fistularia collyria explanetur, & per siccum quod flauum appellatur, melle exceptum curetur, & cōsimili modo id quod constat ex eruo postea adhibeatur. Quod si cōfusio & perturbatio ægri comitetur, tum ubi iam melius habere incipit, priuabis cum dente affecto. Hocque modo eruetur & fistula, & considet gingiua: atque omnino facilis erit, ea quæ deinceps requiritur cura.

Cura dentium à calido morbo doloroso affectorum, ex Adamanto sophista. Cap. XXVII

GIngiuis dolore affectis propter inflammationē aut corrosionem, conuenientia ad hanc rem remedia locis affectis nudis adhibenda sunt, quæ sanè aut omnis mordacitatis expertia sint, aut mediocriter acerba, & terrei tēperamenti. Vbi uero dentes solum patiuntur, aut cum eis simul concreti nerui & pelliculæ: tum ipsis curatiuis pharmacis, ea quæ tenuium partium in sua substantia existunt adijcimus, quo uis ipsorum in profundum perferatur. Et si quidem frigidus sit morbus, calida tenuium partium adnectimus. Si uero calidus, ea quæ refrigerare possunt, & simul tenuiū partium existunt, commiscemus. Calida itaque existente affectione, & uigente ætate, & temperamento calido, & regione, & aeris statu consimili, ad collutionem oris præparabimus, in aceto albo decoctam radicem halicacabi, semperuiuum minus, portulacam, perdicium, & glycyrrhizam. Quod si intolerabilis existat caloris sensus, utendum est hyoscyami folijs, aut semine papaueris hortensis, & semine lactucæ, decoctis in aceto albo. Si uero unà cum dentibus gingiuæ ipsæ doluerint & inflammatę fuerint, acetum ut acutum & hostilem gladium deuita: suo enim acore gingiuas corrodit: maxime itaque consolatorium eis existit, lac asininum. Ego autem aliquando cuidam huiusmodi temperamenti existenti, & in hanc affectionem delapso, oleum rosaceum & myrteum in ore detinendum exhibui, & sanè uri sibi uidebatur hic homo, tanquam à face accenderetur. Niuem itaque cum melle rosaceo committe, & informa pastillos cum uino, quos in umbra uento exposita desicca: deinde contusos & in farinam redactos in pyxidem reconde, bene cooperta, ne quid inde trāspiret. Vtere autem à balineo aspersis & leniter confricatis locis, sinasque ita imbibi. Post uero frigida os collue, & miraberis odorem Acetū quando noxium

tém

rem inde prodeuntem. Eundem usum probe præstat myrrha cum alumine & uino ac crocomagmate atque scobe cupressi: item alumen cum uino.

Cura eorũ quibus ex frigiditate dentes dolore afficiuntur. Cap. XXVIII

FRigidus dẽtium morbus cognoscitur ex figura tum capitis tum reliqui corporis, & ex ea quæ præcessit diæta, itemq; exercitio, ac reliquis quæ ad hunc ordinem referuntur. Medeberis autem diæta omni ad caliditatem ordinata. Sint itaq; cibi, ptisana cum pulegio decocta, similiter & halica, olera, petroselinum, & similia. In potu exhibendum est uinum, modicum tamen, & mulsum, atq; etiam quod appellant Conditum. Sero uero ubi dormire uoluerit, confectionem ex calamintha cito penetrantem, aut potu, aut linctu deuorandam exhibe. Ad oris collutionem, in aceto decoquito origanum, calaminthам, hyssopum, pulegium, dictamnum, satureia, tithymalli radicem, chamæleonis nigri radicem, uerbenacæ rectæ radicem, eryngij radicem, uerbasci radicem, ueratri nigri & capparis radicem. Vnumquodque enim eorum aceto decoctum ac ore collutum dolores dentium sedat, qui à frigiditate sunt oborti. Ad eos uero quorum sensus citius afficitur, hæc cum posca decoquantur. Porrò ex uino si decoquas prædicta ac colluas ter aut quater in mense, præmuniunt ac conseruant eos qui frigidiore temperatura sunt, ne dolore dentium adficiantur. Obseruatum est & pinguiũ lignorum, ueluti tedarum ac picearum, decoctum ipsis prodesse: contunduntur autem hæc ac cum caricis decoquũtur adfuso uino: collutum enim hoc ipsum dentium dolores mitigat. At uero & ipsas tedas contusas in oleo decoquere licebit, oleumq; calidum in ore continere. Quinetiam ipsas tedas conquassatas solas ore detinere commodũ existit, circa affectum maxime dentem. Succus etiam balsami in ore retentus, non paruam de se præbet cõmoditatem. Itemq; castoreũ cum nardo auribus infusum. Quod si omnes ex æquo doleant dentes, in ingressu balnei cedriam in os coniectam usquequo egrediatur contineat, & dolore liber erit. Commodum etiam erit manducandas & loco dolenti admouendas exhibere, radicem pyretri, radicem tithymalli, & ricini. Similiter autem & theriacen, aut Esdræ antidotum, sapa dilutum ore detinendũ exhibe. Præclare facit & Philonis antidotus illita, & quæ appellatur Sotira. Suffito autem canis mortui dentem, ita ut fumus inde progressus ore excipiatur. Post uero ipsum dentem ustum, & modico aceto tritum, calidum ore retinendum præbe, & dolore liber erit. Poteris & alcyonium suffire. Capitis uero cura imprimis habenda est. Ad id ergo huiusmodi inspersione utaris: helenij quadrãtem, iridis sextantem, aristolochiæ longæ unciam unam. Quod si fortiter infestauerint dolores, fomẽtum adhibe ex milio, aut eruo, aut tritico torrefacto cũ baccis lauri, modico adiecto sale.

Dentes ne doleant

Vt ne putrescant molares immobilesq; conseruentur.

Succi racemorum uitis albæ libram unam & semissem, corticis radicis mori sexuncem, decoque ad dimidium, calidumq; ore retinendũ per septem con

tinuos

tinuos dies exhibe. Qui enim hoc utitur nunquam dentis dolore afficietur.

Collutio, proprie ad dentes ualens.

Corticis radicis hyoscyami drach. VIII, pyretri drach. IIII, spicæ nardi drachmam unam, mellis dodrantem, aceti libras tres: decoque cum aceto in fictili nouo, & percola: deinde adiecto melle utere.

Cura dentium ab humiditate dolore affectorum & laxatorum. Cap. XXIX

ASsumamus autem mox alium ægrotum, qui uniuersam corporis mixturam: imprimis uero capitis, habeat humidiorē, uiuatq; delicatius, & domum habeat in humiliore loco sitam: instet autē tempestas humida, & hora uerna quum adficitur. Quis nam sanam mentem habens, his uisis, non dixerit à superabundante humore in hoc morbum esse productum? Etenim quū nerui qui se ad dentes inserunt, permadescunt, laxioresq; fiunt unà cum circumadhærentibus corporibus, necessariò dentes mobiles fiunt: uerum multis hoc citra doloris sensum accidit. Sæpe enim iam diximus, humiditatem per se non solere dolores inferre. Et dictum quoq; antea est, ob ætatem senilem quibusdam dentes laxari, & quod pharmacis adstringentibus gingiuas, ac densantibus easdem, senes queant iuuari. Porrò percussis etiā dentes laxantur, his maximopere prodest alumen scissile, cum myrrha troglodytica tritū, ac inspersum ad dolentē dentem, atq; id ubertim & continue facere oportet. Nam ipsum confirmat. Eos uero quibus ab humiditate uacillant, curare conuenit per diętam ad siccitatem ordinatam, & cum diuturniore abstinentia ciborum. Cibi itaq; eis conuenientes sunt sorbiles, halica, panis ex iure madidus, aut oryza, aut farina cum aqua mulsa. Neq; male conuenit eis milium & lenticula: pisces muria conditi: uolucres montanæ & sicciores. Ex oleribus, brassica, & similia. In potu aqua exhibenda est, sed non multa. Quod si cōcoctioni non officeret, aqua mulsa danda esset: itaq; si hanc ferre nequeunt, ad aquam modicum uini addatur. Tempore autem adflictionis, fouere cōuenit locum cum milio & sale. Collutiones exhibēdæ adstringentes, & desiccantes, aut salsæ, nisi gingiuæ simul sint affectæ. Quare gallas, quas omphacitidas appellant, ex acri aceto decoctas, & alumen aceto permixtum exhibebimus: itemq; spinæ Ægyptiæ semē, mali corium, myrtum, cytinos, balaustia, oliuæ folia, platani folia, cupressi pilulas, rumicis syluestris radicem, lappæ radicem, folia rubi, & quæcunq; alia acerbam in se qualitatem cōplectuntur: ita ut his cum aceto puro, aut etiam aqua mixto, aut uino, decoctis, os colluere pręcipiamus, & in eo detinere adhibitum liquorem, sensui uidelicet ægri maxime gratum & conuenientem, Iudicata etiam & perpensa eorum quæ offerimus potentia, Nimirum plus ne an minus exhibere oporteat, iuxta exuperantis humoris multitudinē. Ego autem optimam ad collutionem oris expertus sum, oliuarum muria conditarum aquam, in quam uidelicet condiuntur. Etenim omnem oris humiditatē mul

Humiditas dolorē nō infert

ria ipsa extergit:corporum uero hiatum & laxitatem, oliuarum spissamentum coercens corroborat & firmat. Aliquando etiam oliuarũ albarum contusarum & expressarũ accepimus succum, eoq; cum rutę succo & melle permixto, cõfricauimus dentes: postea uero inspersimus Indicam nardum cum pari pondere aluminis rotundi, & salis duplo adiecto. Optime quoque faciunt ad hanc rem illitiones acerbæ: uelut est confectio de moris ori ualde conducens, maxime si alumen scissile habeat adiectum, & ea quę ex nucum succo apparatur eodem modo. Aut alumen scissile, & misy pari pondere cedria excepta, in cerati liquidi dẽsitatem redige, & cum eis dentes illine, ac pituitam defluere permitte: deinde lacte asinino calido mordacitatem eluant, aut uino dulci. Aut alumen, & myrrham troglodyticen inspergito, aut cum aceto, aut melle illinito. Siccæ autem inspersiones semper eis sunt conuenientes. Vltra hoc enim quod dentes commotos firmant, etiam ex humiditate hiantes gingiuas committunt. Itaq; spodium cyprium lotum, & exsiccatum inspergens, os collui præcipe ex aqua myrti aut rubi, aut alicuius consimilis, decocti. Postea rursus spodio insperso, quiescere iube. Aut etiam rubiginem ferri siccam tritam admoue, aut sori ustum.

Aliud, ad laxatos dentes & gingiuas humectas.

Aluminis scissilis in fictili ūsti drac. VII, zingiberis drach. IIII, gallarum, florum rosarum, iridis, singulorum drach. II, croci drach. I, utere. Aliud. Cornu cerui usti drach. VIII, rhois culinarij drach. IIII, omphacij sicci drachmas II, balaustiorum drach. IIII, corticis pinus, zingiberis, croci, singulorum drach. I. Aliud. Alumen rotundum cum duplo salis pondere tritum, dentibus ob humiditatẽ labantibus inspergito. Aliud. Myrrhæ, aluminis scissilis, amyli, pompholygis, æquales portiones, siccæ, tritę, inspersæ, labantes dentes firmant.

Aliud remedium, quod laxatis ac dolentibus dentibus pręsentẽ fert opem. Aluminis scissilis sextantem, radicis struthij siccæ tritæ unciam unam. contritis simul affectum dentem adsperge, teneatq; donec saliua os impleatur: & tunc sanè ipsam expuat, & effundat, moxq; dolore liberabitur.

Aliud, quod & dentes dealbat.

Alnminis scissilis trientẽ, mastiches, unc. I, thuris drach. IIII, phylli drac. IIII.

Aliud, quod & firmat & corroborat dentes.

Æruginis, aluminis scissilis, aut magis quod appellatur phorimon, minij, singulorum æquales partes: utere sicco, aut cum passo. Aliud. Florum rosarum, balaustiorũ, myrrhæ, mastiches, cuiusq; unc. I, chalcitidis assæ, thuris masculi, corticis pinus, cuiusq; drach. IIII, salis ammoniaci unc. I. Vtere sicco.

Aliud, quod & ad exulcerationes oris commodum est usurpare.

Rubiginem ferri, aut ipsum ferrum multa rubigine oppletum, igni candefacito, & in aceto puro, aut cum aqua diluto, aut uino, in his quibus sensus facile læditur, extinguito, ac liquorem ipsum in quo extinctio facta est ore continendum

tinendum exhibeto. Dentes enim firmat,& ulcera curat,præclare etiam facit ſiccum,quod floridum appellatur.

Aliud,Galeni. Quo ego utor,inquit Galenus.polytrichi palearum uſtarum ſextarium unum: continet autem ſextarius harum unc. XXVIII, aluminis ſciſsilis quadrantem, aluminis rotundi quadrantem, ſpicæ nardi ſextantem,phylli unc.I,piperis unc.I,pyrethri drach.V, contuſa,& cribrata, gingiuis uſq; ad dẽtium radices adhibeto. Vtile etiam exiſtit his, thus cum pipere manducatum:itemq́; rubus commanducata ac ricini radix. Prodeſt etiam Eſdræ antidotus ſapa diluta ac ore retenta, eodemq́; modo theriace Andromachi. Quinetiam in ueſperam potu accepta theriace magnifice auxiliatur. Scribit Archigenes,ut uerum & naturali modo ad labantes dentes accommodatum. Dentem,inquit,canis mortui in nomine eius,qui ægre habet acceptum, ſuper prunas pone, uaporemq́; inde prodeuntem æger aperto ore admittat,& firmabuntur ei dentes. Similiter autem & exuſtum canis dentem cum aceto calido tritum,ore retinendum exhibe. In his uero qui facile ab aceti ſenſu offenduntur præbe cum uino. Supſtitioſum

De dentibus lima atterendis. Cap. XXX

SOlent ferè dentes moti ac labantes reliquis eſſe prominẽtiores,maxime quũ ex uerbere hanc affectionẽ incurrerint. Quare uiſum eſt mihi eos lima atterendos eſſe,inquantum ſcilicet præ alijs prominent,ne in loquẽdo uel etiam manducãdo,eos qui obijciuntur,offendant. Adteſtatur autem & experimentum ipſum, quantum ſanè ego eius rei periculum feci. Ferream namq; limulam ad hanc rem apparaui,quo citius ac efficacius res procederet,ſi modo aliqua ſpes eſſet, moti dentis firmandi. Sit autem caput ipſius limæ obtuſum,forma nudei,& quàm leuiſsimum. Itaq; aliquando quidem inæquales quædam dentium eminẽtiæ apparent, in quibus partes tantum aliquas lima atterere opus eſt. Aliquando aũt æquali planicie extremitates prominent,quare æquali etiã ac plana per limam attritione indigent. Oportet autem molle quoddã linteolum gingiuis ipſis uſq; ad dentium radicem adhibere. Deinde leniter ſiniſtræ manus digitis apprehendere, cauteq́;,ac citra offenſionẽ limam adfricare: ne ſub manu ipſa doloris impatientia affectus æger concutiatur. Quod ſi omnino dolorem percipiat æger dum lima adhibetur, aut ob id quod uehementius digitis dentes apprehendantur, quieſcere ſtatim conuenit,interimq́; collutiones dolorem mitigantes offerre:deinde rurſus,ut dictũ eſt,rem aggredi,& paulatim lima deterere. Atq; hoc non prima ſaltem die bis aut ter conari,uerum & ſecunda repetere: ita ut ægro imperes,ut neq; ſermone nimiũ utatur, neq; ullum aliquem duriorem cibum adſumat. Vtatur autem cibis ſorbilibus, aut pane madefacto. Quod ſi citra laxitatem, quibuſdam dentes præter morem augeſcant, eos ſimiliter lima atterere oportet,ac collutiones eos cohibentes offerre.

Cura dentium à siccitate dolore affectorũ, ex Adamanto. Cap. XXXI.

QVartus iam ex ordine subijciẽdus est ægrotus, qui uidelicet à sicca intemperie afficitur. Eam autem efficiunt, autumnalis tempestatis constitutio imprimis, & uita erumnosa, tenui accedẽte diæta. Præterea regio sicca, & ambientis nos aëris status cõsimilis. Ad hæc accedit id quod nunc adest corporis ipsius temperamẽtum siccum, & maxime si caput eiusmodi sicca intemperie est affectum. Sitis autem insidet semper, nisi adsit frigiditas unà cum siccitate. Minimum etiam sputi eijciunt sic adfecti. Et ob siccitatem dolor intolerabilis ferè eos concomitatur: austerorum & acerborũ usus maxime cõtrarius eis existit. Quare confectio ex moris sæpe his uehementem dolorem induxit. Itaq; collutiones minimum adstringentes, & mediocriter humectantes apparare oportet: aquam calidam per se, aut furfurum decoctum quoddam, aut radicis dulcis, aut ptisanæ succum, aut amylum cum sapa calida dilutum: lac per se, maxime asininum, maluæ decoctũ, & alia quæcunq; his sunt similia. Cibus autem his conueniens est succus ptissanæ, micæ madefactæ, cucurbitæ, maluæ, oua sorbilia, & quæcunq; his prosunt qui humectatione indigent. Atq; hactenus quidem simpliciũ intemperierum curam ostendimus. Manifesta uero & hinc fit ea, quam compositæ requirunt, Nimirum ex dictorum mixtura cognobiles, & ex temperatura ostensorum auxiliorum curam accipientes. Verum propter eos qui se nuper ad hanc disciplinam contulerunt & inexpertos adhuc, age paucis unius tantum compositæ intemperiei mentionem faciamus, quæ ut manifestũ exemplum ad reliquas cognoscendas statuetur.

Inexpertorũ ratio habẽda

Cura dentium ob caliditatem & humiditatem dolore affectorum. Cap. XXXII

SIt sanè regio calida & humida, tempus autem anni uernũ, & aëris quoq; status calidus & humidus, qualis est austrinus. Contingat itaque æger, qui caput habeat, quod facile eiusmodi humiditate impleatur, cuiusq; coma plurima sit & subrufa, & totius corporis temperamẽtum calidum & humectum, & consimili quoq; utatur diæta. Quis autem qui saltem probatus medicus haberi uelit, in hoc calidum & humidum esse morbum non imaginetur? Medeberis igitur ita affecto bifariam. Si enim excessus naturæ contigerit iuxta qualitates tantum, scopus curationis dirigendus est ad alterationem solam. Si uero unà cum qualitatum excessu, & humorũ multitudo adfuerit, palàm est primum oportere corpus euacuare, deinde ad temperiem reducere: cuius rei in omni corporis intemperie memorem esse conducit. Eum uero qui à calido & humido morbo affectus est, de quo nunc dicere instituimus, per uenæ incisionem euacuare conueniens est, utpote à sanguinis multitudine exagitatum. Calidus enim & humidus sanguis ipse existit. Incidere autem oportet uenam cubiti superiorẽ, quæ Græcis humeralis appellatur: quæ si non contingat, eam quæ media existit. Quod si quid prohibeat

Intemperiei omnis duplex est cura

beat uenæ incisionem facere, modico & tenui uictu superfluum & non necessarium detrahito humorem. Atq; hoc modo etiam circa reliquas compositas intemperies operaberis: ita ut eas quæ iuxta qualitatem tantum constiterint, alteres, & cõtrarijs qualitatibus permutes. Eas uero quæ cum substantia quadam consistunt, humore per conueniẽtes purgationes detracto euacues: nisi quid & in his purgationem fieri præpediat. Reliqua autem quæ adferre oportet auxilia, ueluti sunt collutiones, & uictus cõstitutio, facile ex prædictis inuenire licet. Qui enim formam tractandi simplices morbos cognouerit, in promptu habebit & circa mixtos conuenientia remedia inuenire. Cognoscitur autem affligens humor, quũ ex reliquis circa corpus signis, tum ex consequenti dolore. Flauæ namq; bili dolor pungitiuus comes existit. Pituitam uero sequitur unà cum frigiditate distensio locorũ: & fece quidem sanguinis siue atra bile affligente, sensus adest, uelut corpuscula quædam in profundo confringantur: ubi uero æqualiter omnes augescunt, multitudine eorum in corpore coaceruata, grauitas concomitatur. Verum enim uero & sapor ipse influentis humoris, ęgro specimen sui ostendit. Aut enim amaritudinem, aut salsedinem, aut acedinem sensu perceptat.

Victus tenuis loco uenæ incisæ

Noxij humoris cognitio

Sapore humores cognosci

Curatio erosorum dentium, ex Galeno. Cap. XXXIII

EROsiones & cauernæ dentium ex influxu acrium & erodentis maxime naturæ humorum generantur: quemadmodum etiam ulcera in cute, citra aliquam externam causam. Manifestũ igitur hinc erit, quo modo sanandi sint erosi dentes: nimirum per exsiccationem influentis uitiosi humoris, qui si paucus fuerit, localia remedia ex desiccãtibus pharmacis conflata suffecerint: si uero multus fuerit influens humor, totius capitis respectum habere conuenit: contingit autem aliquando caput affici, ob reliquum corpus affectum, quare in his uniuersi corporis curam nos gerere oportet. Archigenes itaq; ad hos hæc remedia descripsit: Sori resina terebinthina exceptum denti circumlinito, atq; in cauernam indito. Præclare facit & hoc: Sulphur uiuum lycio exceptum cauernæ impone, & prius depurgatum dentem per orbem ex eo intege: aut gallã tritam lycio aut resina terebinthina exceptam ad cauũ intrude, similiterq; depurgato denti appone. In maximis uero dentium doloribus summe prodest hoc: Senectam anguium ustam ac tritam cum oleo in mellis crassitudinem redige, eodemq; modo, ut dictum est, utere. Aut senectam ipsam non ustam dentibus adfrica, Inde enim excidẽt. aut melanthium torrefactum cum oleo similiter adhibeto: aut melãthium torrefactum & acri aceto adfuso tritum cauo denti indito ac circumlinito. Sistetur enim erosio, neq; quicquam addet ultra. Aliud. Melanthij partem unam, allij dimidiam, & salis parum quiddam, simul cõtrita circumponito. A dolore enim liberat. Proderit autem & ad erosiones dentium uti ea quæ supra ad motos dentes descripta est collutione, ex succo uidelicet bryoniæ & cortice mori. Aliud. Veratrum nigrum tritum & melle cocto exce-

Caput ex reliquo corpore affici

ptum in cauernam impone, & præmundatum similiter ex eo integito dentem. Aliud. Thuris partem unam, atramenti sutorij partes duas, contere cum passo, donec cerati crassitudo fiat: utere ut dictum est, & cito sedabis dolorem. Aliud. Galbani partes duas, thuris partem unam, contere cum passo ad cerati crassitudinem: utere ut dixi, & eo ipso die sedabitur dolor. Aliud. Alumen scissile in caua intrude, & à dolore liberabit.

Fel ursi Aliud. Fel ursi indito, & ab erosione liberabis. Aliud. Rhododaphnes uirgultum exustum & tritum, insperge cauernis, & medeberis. Andromachi cõpositio, ad dẽtes molares, quæ eadem hora dolores sedat. Piperis, pyretri, succi tithymalli, galbani, singulorum æquales partes galbano exceptas, cauernis impone. Aliud Asclepiadæ. Eo, inquit, usus adseruaui caua dentium citra dolorem. gingiber in aceto mulso decoctum, & probe tritum, in caua imponito, similiterq́ extrinsecus ad dentem admoueto. Præclare etiam facit ex duobus piperis generibus composita antidotus, cauis indita: atq; etiam oleo amygdalino aut nardino, aut rosaceo diluta, & in uicinam affecto denti auriculam instillata. Aliud. Ego autem ad caua dentium cum dolore affecta, Esdræ Antidoto utor, quam sapa dilutam, & calefactam ore retinendam exhibeo. Mirum enim quàm dolores ea mitiget. uerum si ad manum non adsit, theriaca Andromachi eodem utor modo. Fomentum etiam affecto denti adhibere conuenit huiusmodi, Origani sicci ramulos feruente oleo imbutos ægro denti apprime. Aut ricini uirgulto similiter utere: aut staphida syluestrem scalpello probe adaptatã, itemq́ pyretrum adhibe similiter: aut ceram super affectum dentem pone, eamq́ cum specilli extremo ignito apprime. Id enim continue facere non ab re est. Est autem & hæc quædam fomenti species: primum optime præmundato dente, hyoscyami semen suffito. exurgentemq́ hinc fumum æger admittat infundibulo adhibito, ad affectũ dentẽ: mirũ in modũ etiam erosiones dentium mitigat, canis mortui dens, quemadmodũ & ante dixi, eodem modo suffitus, & exustus in aceto tritus oreq́ retentus. probe etiam auxiliãtur uermes terreni suffiti. oleum quoq; in quo uermes terreni decocti sunt, in uicinam affecto denti aurem, tepidum infusum dolorẽ ueheméter lenit. Idem præstat blattæ domesticæ capite detracto adeps, cũ rosaceo liquefactus ac auri instillatus. Eodem modo & hederæ albæ acinos quinque cum rosaceo tritos & in punico cortice calfactos in aurẽ assidue instilla. Auxiliatur etiam radicis hastulæ regiæ succus, itemq́ nasturtij similiter instillatus. Prodest quoq; in uicinã affecto denti narem infundere anagallidis ceruleæ succum, aut radicis betæ succum, aut atramentum sutorium cum lacte.

Apollonius Apollonij. Cumini quantum tribus digitis apprehendere potes, myrrhæ, magnitudine fabæ, interioris cucumeris syluestris, duplum, cum lacte muliebri in collyria redige, eaq́ in utrãq; narem immitte: atq; ubi tam diu hæserint, donec quinq; stadia quis cursu conficere possit, extrahere iube, for

titerq́

titerq́ ipsum pharmacũ emungere. Idem etiam ad aurium dolores eodem modo sumptum prodest.

Vt dens citra dolorem & absq; ferro extrahatur. Cap. XXXIIII

QVod si dentem tollere animus sit citra dolorem, hocce pharmaco auferendus erit uehementer ad hanc rem congruente. pyretrum acerrimo aceto in dies quadraginta cõditum, deinde tritum, in usum adserua: qui ubi postulauerit, reliquos dẽtes cera præmunitos custodito: ipsum uero qui dolet circumcirca purgatum hoc pharmaco integito, & post horæ intersti-tium digitis extrahito, aut scalpello exigito. Aliud. Sori acerrimo aceto, ad dies decem, in sole æstiuo contritum ac exsiccatum, præmundato denti imponito, & excidet. Aliud. Sandarachã eodẽ modo apparatam, imponito. Aliud. Sori & tithymalli succum galbano excepta depurgato prius denti apponito. Aut cucumeris syluestris radicem ut pyretrũ apparatam, eodem adhibe modo. Aliud. Grana cnidia trita ac galbano excepta, circumponito, & excidet. Aliud. Præclare facit lappæ herbæ radix feruenti cinere calfacta, & denti assidue apposita: pauca enim mora dentes tollit. Aliud. Cucurbitæ syluestris radicẽ cauo impone, & dentem eruet. Aut ipsam cucurbitam tusam & cribratam per aliquot dies in aceto macerato, donec ad mellis spissitudinẽ redigatur: deinde in eo ipso pharmaco scalpro imbuto frequenter dentem circumradito, atq; os claudere parumper iubeto: deinde dentem digitis apprehensum trahe, & sequetur. Aliud. Vermes terrenos in testa exustos, in cineremq́; redactos contere, & circumraso prius denti ubertim adsperge, & per diem ac noctem excidet sua sponte. Itaq; eo confidenter utere: ut mysterium enim celebratũ est iam sæpe. Poteris autem & cura scalpelli rationem inspergere, idemq́; opus patrabit. Aliud. Corticem radicis mori teneriorem tritum, ad dentem quem erutum cupis, solum impone, & excidet. Aliud. Sori, gallam, staphida syluestrem, alumen scissum, sulphur uiuum, piper longum, in puluerem redige, & adiecta cedria subige: deinde ceram modicã liquefactam adfunde, simulq́; committe. Vbi uero uti uelis ex hoc, quantum opus fuerit emollito, ac depurgato prius denti circumponito. Aliud. Erucam è brassica natam frequentius ad ipsum dentem adhibe, cadetq́; sua sponte. Eijcit etiam dentem syluestris oleæ lachryma cauo eius indita. Itemq́; rhus qua coria inficiuntur, & lachryma & succus syluestris fici, itemq́; tithymalli. Cauernam autem superne galbano aut cera obturato.

Smegmata uaria ad denigratos, liuentesq́; ac rarefactos dentes. Cap. XXXV

LIuent aliquando dentes per uniuersam ipsorum substantiam, non dissimile quiddam inflammationi patientes, ob influxum uidelicet uitiosorum humorum. Quare cõsimili cum his qui erosionem passi sunt, indigent curatione: nimirum per desiccantia pharmaca: suntq́; smegmata eis conue-

nientia. Apollonius itaque ad denigratos dentes hæc præscribit: Sal fossile melle subactum in fictili uase torreto, ac tritum modica myrrha misceto, eoq; dentes confricato. Aliud. Pulegij ac salis æquales partes melle subige, ac aceto acerrimo adfuso exure.

Aliud, quod gingiuas adstringit. Farinam aceto acerrimo subactam in olla exure, ac contere, cumq; ea dentes confrica. Hoc enim & gingiuas ipsas coercet. Aliud. Communiter autem ad omnes, eiusmodi dentifricijs utimur: radice aristolochiæ exusta, aut osse ceruino usto & trito, utere: nam & dentium doloribus medetur. Aliud. Cornu cerui ure, modicaq; mastiche admixta utere. Aliud. Talos ouillos exure, ac contritis utere. Ad eadem pollent etiam buccina sale expleta & usta. pumex assatus & uino extinctus, sepiæ testa usta, conchæ ustæ, cochlea terrestris usta cum melle: his autem singulis odoris commendandi gratia parum iridis illyricæ miscetur, aut floris iunci odorati, aut calami Indici, aut spicæ nardi. Optime autem facit, inquit Archigenes, tum ad dentes à dolore præseruandos, tum ad gingiuarũ erosionem, atq; etiam decorem dentium, pharmacum hoc: Lanas succidas linteolo illigatas ure, & salis torrefacti tertia earum parte admixta contere, & pro dentifricio utere. Aliud. Mel & salem in cerati formam contrita, linteoloq; ligata exure, deinde parum iridis Illyricæ admisce, & dentes ex eo confrica. Aliud dentifricium.

Dentifricia

Sulphur uiuum tritum dentibus adfricato. Smegma Oribasij. Salis ammoniaci, cyperorum, iridis, singulorum æquales partes aliquandiu adfricato, postea uero gingiuas ex uino odorato colluito.

Aliud smegma optimum. Pumicis trientem, testarum sepiæ, quadrantem, mastiches, aluminis scissi, phyllorum, cuiusq; unciam unam. Aliud.

Pumicis usti quadrantem, testarum sepiæ quadrantem, cornu cerui usti sextantem, salis assati sextantem, spicæ nardi trientem, cyperorum unciam unam, costi scrupulos IIII. Smegma pulchrum. Marmoris drach. IIII, phyllorum unc. I, amomi unc. I, cornu cerui usti sextantem, balaustiorũ unc. I, iridis sesquunciam, mastiches drach. IIII, myrrhæ drach. VI, costi drachmas III. Bouis etiam talus ustus optime dentes extergit, motos firmat, affectos à dolore liberat.

Talus bouis

Aliud dentifricium, quod oris odorem commendat, dentes dealbat, & ab erosione ac labefactatione custodit.

Nitri, testarum sepiæ, myrrhæ troglodyticæ, æquales partes committe, ac urere. Aliud optimum. Aluminis scissi sesquunciam, mastiches unciam unam, iridis unciam unam, rosarum calyces siccos unciam unam, contritis utere, & aqua calida inde os collue.

Aliud dentifricium. Buccinorum ustorum, salis torrefacti, testarum sepiæ ustarum, scobis marmoris proconesij, singulorum unciam unam, costi scrupulos octo, contusis utere.

Aliud

Aliud, Timocratis, quod ad gingiuas humore prægnantes & cruentas: ad putredines, parulidas, hoc est gingiuarum inflammationes, motos dentes, dolentesq́: omnia item oris uitia prodest. Accipe perdicij herbæ foliorum teneriorum modium Italicum, salis albi & tenuis sextarium unum, mellis sextarium unum, contunde simul ac in massam molliorem redige, quam in ollam coniectam luto obtura: ita ut circa os operculi foramẽ relinquas, per quod cum uirga agitetur. tam diu autem super prunas positam torreto, quousq́ fumus inde procedẽs purus uideatur, tum sane ab igne ablatam frigefieri finito: atq́ piperis longi drach. IIII accipito, piperis albi drach. V, piperis nigri drach. VI, pyretri drach. VI, aluminis scissilis usti & cum uino austero extincti drach. II, pumicis usti, zingiberis, hyssopi, pulegij, seminis apij, singulorum drach. II, mentæ siccæ drach. III, iridis drach. III. hæc omnia in sole prius exsiccata, contundito ac cribrato, ijsq́ quæ in olla usta sunt admisceto, ac utitor. In aliquibus uero, utpote in frigidis dentium affectionibus, hæc magis conueniunt, siue ex potu frigidæ, aut pomorum frigidorum comestione sint obortæ. Conueniunt etiam his qui à frigido humore afficiuntur, ubi prius per collutiones ac manducationes pituita sufficienter fuerit detracta.

De ancyloglossis & qui uix loqui possunt. Cap. XXXVI

ANcyloglossi quidam fiunt ex natiuitate, quidam uero ex aliqua affectione. Ex natiuitate fiunt, quum membranę inferiores quibus lingua innititur, duriores & mutilæ à natura sunt productæ. Ex affectione autem ancylosis & incuruatio linguæ contingit, pręcedente ulcere, & cicatrice dura sub lingua relicta. Qui hoc modo affecti sunt difficulter loquuntur, quare etiam Mogilali à Gręcis sunt appellati. Qui uero ex natura ancyloglossi existunt, principio quidem tarde in sermonem prorumpũt, ubi uero loqui cœperint, citra obstaculum & satis festinanter loquuntur. Impediuntur tamen in prolatione nominum aut uerborum, quorum alias difficilis pronũciatio existit, ueluti in quibus R, aut L, aut K literæ, frequenter occurrunt: hos sanę adhibita manu per solam chirurgiã curare oportet. Ad eam itaq́ perficiendam ægrum desidere oportet, eiusq́ linguam sursum ad palatum attollere: & si quidem membranæ ipsæ curuitatis causa existãt, incuruo uncino eas apprehensas & extensas exscindere, animaduersione habita ne simul subiacẽtes uenas dissecemus. Si uero cicatrix curuitatis causa fuerit, similiter uncino apprehensa extendatur, & quicquid durum adest, & quod cum naturali carne non consentit exscindatur. Ab opere autem patrato aqua frigidã aut posca os colluant: postea inspergatur manna thuris, imponanturq́ linamenta conuulsa: sequẽtibus uero diebus curetur ulcus collutione aquę mulsæ, aut illitione unguenti Ægyptij, linamentis conuulsis simul impositis, ut per eorum interstitium cicatrix diducta, coalescat, neque rursus eadem cicatrix relinquatur.

Ancylosis linguæ

Mogilali

Ad

Ad ranunculum sub lingua. Cap. XXXVII

AD ranunculũ sub lingua:est autem tumor earum quæ sub lingua sunt partium,præcipue uenarum: utendum sanè ijsdem remedijs quæ ad aphthas oris ulcera describemus,maxime tamen his quæ sunt ex eis fortiora.Propriè aũt eis prosunt etiã hæc:æruginis rasæ,chalcitidis,gallæ,æquales partes insperge.Cum passo potes etiam pro collutione usurpare. Aliud.
Farinam erui cum melle,præfricatis locis,illine.Aut etiam gallam tritam cum melle,aut rosarum semen eodem modo. In corporibus autem molliori sensu præditis,rhoem rubrum cum melle:aut rhois drach.VIII,florum rosarum drach.IIII,croci drach.II, costi drach.II, misyos, æruginis, æquales partes,commisce,& cum his locos sub lingua confrica. Decoctum uero foliorũ oleæ colluant assiduè. Aliud. Nuces iuglandes ueteres integras, unà cum cortice exustas contere,deinde piperis grana XII adijce,thuris grana mediocria III.hæc cum melle sufficienti mixta illinito,& miraberis. Aliud. In inueteratis uero & perfectæ ætatis,eas quæ sub lingua sunt uenas dissecato. Extrinsecus uero mento adhibendum ex ouis pharmacum. Magis autem conuenit id quod Græci uocant Sphærion. Aliud. Artemisiam maxime uiridem cum sale tritã ad locos sub lingua adfricato.

Ad linguam inflammatam, desquamatam, ac tumentem. Cap. XXXVIII

GLaucium in cote cum aqua dilue,coq; locos illine, & eodem die sedabitur. Aliud,ualens etiam ad linguæ exulcerationem.
Linguæ inflatæ Rhois antiqui folia manducent & expuant. Vbi uero lingua infletur, doloreq; afficiantur eius obliqua,similiter & mandibula,ita ut loquela præpediatur,folia oleæ tenera trita,& oleo perfusa,illinito, egregie enim auxiliantur. aut origanum passo decoctum colluendum exhibeto: aut pruni folijs cum melle tritis utere. Ad linguam uero,cui superficies instat squamarum aut corticis decedit, optime facit, amurca æreo uase,donec cogatur, decocta,& illita. Ad linguam putrescentem,& ferè demortuam.
Succum foliorum uitis albæ cum misy permixtum illinito:depurgat enim, & carne replet.Quidam etiam hic mel adijciunt. Vt uero ad cicatricem perducatur,radicem uitis albæ,contritam & cribratam insperge.Melius autem erit eam melle permiscere,ne dissipetur. Ad linguæ abscessus.
Quod si abscessus in lingua fiat,furfures in aqua decoctos donec liquor lubricus fiat,percolato,& huic succo mel adijcito.Simulq; calidũ ore detinendum exhibeto.Hoc autem sæpe facere oportet. Aut enim abscessum discutiet,aut rumpet.A ruptura uero florido sicco utendum.

Ad aphthas,hoc est oris ulcera,ex Galeno. Cap. XXXIX

QVæ in superficie oris fiunt ulcerationes,Græci aphthas appellant,habentes in se quiddam igneæ caliditatis:fiunt autem ut plurimũ infantibus,quum uitiosum existit lac nutricis, aut aliàs puer non probè cõcoquit:

facile

facile autem medelam recipiunt, utpote quæ ex his quę mediocriter adstringunt, ut plurimum contingit. Aliquando tamen diuturniores existunt, ob temporis uidelicet tractum, indissolubili quodam marcore emergente, aut etiam ea quæ appellatur Nome, malo nimirum semper ulterius serpente. *Nome* Fiunt etiam aliquando in his, qui ad perfectam ætatem peruenerunt, tum propter uitiosorum humorum ad os defluxum, tum propter acredinem eorum quæ bibuntur ac comeduntur. Cognitio omnium facilis est, utpote uisui ac tactui subiecta. Ad tactū quidem, calidiores quàm cōuenit loci fiunt, tumoresq́ excitantur. Visu uero cognoscuntur ob colorem. Quæ enim rubicundiores existunt, sanguinei humoris dominium indicant: flauiores, bilis amarulentæ: albidiores, pituitæ. Liuentes uero & nigrefactæ, bilis atræ. Etenim qui ista probè discreuerit, singulorumq́ simpliciū uirtutem cognouerit, facile cōstituet modum utendi tum simplicibus tum compositis pharmacis: consideratione simul super corporum naturis habita: num ne molles sint, & humectæ: an duræ, & siccę. Siquidem fortioribus corporibus, fortiora etiam remedia sunt adhibenda: imbecillioribus autem molliora: infantibus itaque conuenientia sunt, ea quæ in cibis eis offerunt mulieres, uelut est lens cum modico pane, & medulla ceruina aut uitulina. Oportet autem miscere cibis aliquid ex malis acerbis, pirisq́ ac mespilis: aliquando etiam lactucæ quiddam & intubi, ac portulacæ cibo admiscendum est, inflammatā uidelicet ulceratione existente. Quod si infans ipse cibum capere nō possit, nutricem eius huiusmodi uictu curare oportet: necnon ora infantium pharmacis conuenientibus illinire. Si quidem enim subrubræ infantium ulcerationes fuerint, à principio cum his quæ mediocriter adstringunt & refrigerant: consequenter uero his, quæ citra mordacitatem discutiunt. Si uero subflauæ ulcerationes fuerint, iisdem similiter est utendum. Ad maiores uero pueros, pharmacis eiusdem generis facultate prędítis utaris, uiribus tantum ipsorum auctis ac extensis. Ad eos autem qui iam perfectę ætatis existunt, durioraq́ corpora habent, efficacioribus remediis utimur. Moderata itaq́ remedia ad oris ulcerationes recentes hæc sunt. Omphacium in uino dissolutum aut mulso, rhus culinarius eodem modo. Pro infantibus in principio sufficit flos rosarum, ipsæq́ rosæ siccæ cum mulso, aut melle rosaceo. Inueterato autem iam malo, in minoribus quidem pueris admirādam opem contulit hoc, inquit Asclepiades. *Facillima ratio curandi*

Remedium Asclepiadæ. Gallas contusas aqua decoque, & cum decocto percolato parem mensuram mellis permisce: rursusq́ decoque, donec ad mellis crassioris spissitudinem redigatur: eoq́ ut maximo remedio utere, ita ut locis illitum satis diu digitis adfrices, aut tomento lanæ purpureæ digito circumuoluto locis apprimas. In his uero qui perfectioris ætatis sunt, durioraq́ corpora habent, in uniuersum satis mihi fuit crudo misy uti, cum uino adstringente: quod sanè tum intendit, tum remittit uires suas, iuxta uini uim aut magis aut minus adstrictoriam,

atq́

atque etiam secundum quod densior aut liquidior uini & misyos mixtura apparatur. Aliis autem & qui adhuc fortioribus indigent remediis, & cum uino & cum mulso utile existit. Neque uero malum pharmacum his chalcitis existit cruda cum oleo trita. Illiniuntur autem ex his pharmacis, solæ particulæ oris affectę. Quod si collutiones obtulerimus siue mediocriter, siue intense adstringẽtes, ea cautione utemur, ut fortioribus corporibus fortiores, mollioribus imbecilliores exhibeamus. Porrò si in putredinem aphtha uertatur, non conuenit amplius aphtham, eam affectionem appellare. Neque enim ea quæ aphthas sanant pharmaca, his adhibemus: sed fortiora, qualia quædam in capite De crustis oris, paulo post dicentur. Atqui si putrescere incipiant, maxime in infantibus, præclarè facit pręscripta ex decocto gallarum & melle illitio, & anthera stomatica cum melle illita, & id quod ex rosarum floribus constat: rhoc, croco, & costo, quod ad columnellas inflãmatas describetur, siccum pharmacum: oportet autem id illinire cum melle. nec minus egregie facit centaureæ minoris exustæ cinis illinitus cum melle, & sphæritis, hoc est cupressi pilulæ, exustæ eodem modo. Proprie autem, inquit Archigenes, facit cornu ceruinum ustum, tritum, & adfrictum. Ad aphthas autem quæ proserpunt summe efficax est, fœniculi radix usta, per se & cum melle illita. Itemque amurca in æreo uase, donec in mellis crassitudinem cogatur decocta, ac illita.

Sphæritis

Aliud, quod & ad aphthas & ad reliqua oris ulcera conducit. Aluminis scissilis sextantem, gallarum unciam unam, conterito, ac oleo subigito, aut digito in oleo madefacto siccum excipito, eoque exulceratos locos quàm plurimum extergito. Detrahit enim cutem, asperitates tollit, ulceraque ad cicatricem perducit.

De gurgulionis affectionibus, ex Galeno. Cap. XL

Gurgulio, columnella, uua

GVrgulionem quidam etiam columnellam appellant, uocatur & uua, quo nomine etiam accipienda est quædam in eo affectio, quum scilicet uuæ acino simile, summum gurgulionis apparet. Lorum uero uocant aliam quandam eius affectionem, quum ex suffitu nimium ignitus gracilescit, & loro similis propendet. Verum hę adfectiones raro circa gurgulionẽ accidunt: inflammatur autem frequentissime. Euenit etiam aliquando, ut citra inflammationẽ nimium humectus laxior fiat: uelut in destillationibus continuis contingit: itaque inflammatione incipiente repellentibus pharmacis opus erit, quę adstringentis facultatis esse oportet. Et si quidem moderatus fuerit humorum influxus, ea quæ moderate adstringunt sunt adsumenda: ubi uero fortius inualuerit, acerba etiam sunt adiungenda. Collutiones igitur moderatæ sunt, ex palmis decoctis, aliquando in sola aqua, aliquando etiam adiecto modico melle. Similiter autẽ & ex rosis, radice dulci, pampinis uitis, rubis, lentisco, terebintho, sorbis, cypero, & siliquis. Itemque ex radice mori, hypocistideque & malis cotoneis, ac piris austeris. His autem fortiores

Lorum

tiores existunt, myrti, & baccarum eius decoctum, & uirgultorum mollium ilicis, & uniuersi quercini generis, similiterq́ & glandium: itemq́ decoctum mespilorum & cornorum. Præclarissime autem omniũ facit decoctum gallarum, rhois culinarij, eiusq́ quo coriorum infectores utuntur, spinæ Ægyptiæ, myricæ, aut ericæ seminis, utriusq́ mali punici floris & putaminis. Horum unumquodq́ & singulatim & cum alijs decoctum in aqua, gargarisandum exhibere oportet. Mirum uero quantum eorum mixturæ, simplicium & immixtorũ usum excedunt. Vtilis est etiam affrictus cochlearij frigidissima aqua repleti, & posca frigida in balneo colluta. Conuenit quoque arida trita gurgulioni admouere: ita ut submisse & paulatim ad superiorem & extrinsecam regionem adferantur, & per cochleare aut specilli cõcauum supra linguã immittantur. Itaq; ex aridis moderata sunt, rosæ siccæ, & flos carũ, & prędictarum plantarũ germina exsiccata, hypocisthis, rheóponticum, lapis coriariorum quo calciamenta ut resplendeant expoliunt, à Gręcis ageratos, uelut non senescens, appellatus: & is quoq; qui samius aster appellatur, & omphacium siccum. His imbecilliora sunt minorisq́ acrimonię, gummi, tragacanthus, sarcocolla, & amylum, quibus utendum erit ubi gurgulio à nimium adstringẽtibus remedijs fuerit compressus, aut à mordentibus ac discussorijs irritatus. Fortiora prædictis sunt, lapis hæmatites, necnõ phrygius ustus, minium sinopicum, & terra lemnia, quæ appellatur sphragis, diphryges, semen Ægyptiæ spinæ, rhus culinarius. Adstringunt enim hæc euidenter, citra tamen exasperationem. Acerba autem sunt, balaustia, & cytini, & malicorium, ac galla. Adstringunt etiam sufficienter omnia aluminis genera. Atq; hæc quidẽ simplicia sunt huic loco conuenientia. Ex quibus & composita fieri possunt, quum uehemẽti molle & lene quoddam adiungimus, aut discussorio quiddam adstringens admiscemus, iuxta temperaturam corporis cui medemur. Diuturnæ autem adfectioni impossibile est per repellentia perfectum auxilium adferre, maxime ubi ægroti corpus plurimo humore repletum, aut affecta particula natura debilior extiterit. Itaque paulo post omnino aliquid ex discutientibus ad adstringentia est adijciendum. Si uero uehemens adfuerit dolor, etiã ea quæ eum mitigant adnectemus, atq; quum multa omnino sint quæ discussoriam uim obtinent, à mollioribus est incipiendũ. Ab acribus enim inflammata exacerbantur. Ob eam igitur rem composita in usum uenerunt, tum ad reliquorum membrorum inflammationes, tum ad eas quæ fiunt in gurgulione, ueluti quum alumen miscemus cum iride Illyrica, aut thure, aut myrrha. Tu uero perspecta caloris in ipsa inflammatione magnitudine, consyderataq́ influxus ad eam multitudine, atq; amplius in toto corpore humorum quantitate ac copia perpensa, uel eorum quæ adstringunt, uel quæ discutiunt augebis mixturam. Optimum autem pharmacum ad inflammatos gurguliones, tum in principio, tum in uigore adhibitum existit hoc: rhois culinarij drach. VIII, florum rosarum

Ageratus lapis

Componendi pharmaca modus

Composita cur inducta

drach.IIII, croci drach.II, costi drach.I, contusa & cribrata in uitro repone. Vsu uero expetente dimidium cochleare in duobus aquæ mulsæ aquosioris cyathis dissolutum ad gargarisandū adsumatur. Vtilis est etiam cis pastillus ex croco, qui iris à quibusdam appellatur. Complectitur autem myrrhæ drach.V, aluminis drach.centum, croci drach.VIII, dissoluitur in uino. Quidam etiam aloen adijciunt, quam nos reprobamus. Hic itaq; pastillus fluidioribus, & magis humectis inflammationibus summe conuenit, dilutus in uino ac illitus. Miscetur etiam gargarismis. In corporibus durioribus prodest quoq; pastillus Musæ. Prodest etiā efficacissime pastillus Andronis, quem Asclepiades descripsit, lapidis agerati drach.IIII, floris lapidis asij drach.IIII, terræ samiæ drach.IIII, aluminis scissi drach.IIII, croci torrefacti drach.I, gallarum drach.II. contritis utere. Hoc etiam nos usi sumus, inquit Galenus, optimumq; sæpe sumus experti: præter quàm quod statim à principio, & quum rubicundus & calidus existit inflammationis tumor, minime adhibendus uidetur. Vbi uero diutinum adest malum, & corpus prius est euacuatum, semel tantum in usum assumptus, magnam statim ostendit utilitatem. Ad laxatam columnellam. Gallarum drach.XXXI, diphrygis drach.XII, illini cum melle. Aliud philosophi. Apparatur temporis necessitate instante. Inueteratum enim uires amittit. Nuces uirides accipe & exsiccato, & palmarum ossa ubi uelis sufficienter exurito, & amborum æquales partes misceto, ac siccis tritis utitor. Sufficiēter enim discussoria existunt. At uero quum in alijs adfectionibus, tum ad colūnellas citra inflammationem laxatas, gallæ omphacinæ, salis ammoniaci, amborum æquales partes, per cochleare admotæ, præter opinionem auxiliantur. Præclare facit & in his, cyrenaicus succus tritus adhibitus: qui si non adsit, ipsum laser.

Pastillus ex croco, iris appellatur

Pastillus Andronis

Aliud, ad columnellas laxatas. Mellis libram I, florum rosarum sexuncem, aluminis bessem. Alumen & mel simul decoquito, deinde reliqua tria adijcito, ac rursus paululum decoquito, eoq; utere aliquando aqua calida dissoluto, aliquando aqua mulsa ad gargarissandum, aliquādo quoq; eius illitu ipsam columnellam eleuabis. Bonum hoc remedium esse adstruit Galenus, eoq; uti iubet.

Aliud, quod & columnellas iam excidendas sanat: facit idem & ad ulcera gingiuas depascentia, omneq; oris ulcus serpens.

Seminis spinæ Ægypriæ, gallarum, fructus myricæ, balaustiorum, phyllorum, aluminis scissi, casiæ, singulorum æquales partes. Vtere sicco.

Aliud, Asclepiadæ. Rosarum siccarum non madefactarum, fasciculum manipularem unum: fimi columbini agrestis sicci ex ipsis nidis detracti drachmas III, zingiberis drach.VIII, gallarum omphacitidum numero XLV, contusa & cribrata per arundinem insufflato.

Aliud, siccum, ad ualde laxatas columnellas, itemq; tumentes. Piperis drach.I, aluminis scissi drach.II, gallarum drach.II. contritis utere: e uestigio

euestigio enim eas firmant.

Aliud parabile, quod & ad laxatam & suffocantem columnellam ualet. Nitrum tritum digito excipe & adfrica, destillabit enim inde plurima pituita, eaq; cruenta, & sanabitur. Aliud naturale, Philumeni. Picem liquidam accipe, eaq; extremum pollicis tui infice, altera q; manu sincipitis capillos distende, ac picem illine. Recurret enim statim uua. Quod si quis omnino ab adflictione uuæ & tonsillarum securus esse uelit, quotidie per morborum interualla qũ lauatur, & à calido lauacro egreditur, frigidã aquam sorbẽdo deglutiat. Quod ipsum & ad tussim, & lateris dolorem, humidisq; stomachi uitijs, multis utile fuit. Per ea itaq; quæ dicta sunt in naturã suam reducere gurgulionem oportet, omni conatu & molimine adhibito, neq; festinandum ad eius excisionem. Philumenus Frigidæ aquæ sorbitio

De ablatione columnellæ, ex Galeno. Cap. XLI

Quod si continue adfligat columnella, periculumq; sit ne suffocatio aut tabes inde inferatur: aut quum gracilis & loro similis fit, propterea quod alimentũ non sentit, quod sanè aliquando accidere solet: aut quum laxitatem patitur: fit enim & hoc in aliquibus: tunc sanè refert utrum excidatur, an non. Optima eius auferendę oportunitas existit, quum suffocatio urget, ut tum imminente periculo, ægroto auxiliũ feramus: itaq; quo manum commodius adferas, æger in splendenti & claro loco collocetur: & tunc quidem os eius diducatur: mox uero immisso forcipis extremo, ipsa colũnella producta obtorqueatur. Obtorta enim uelut stupida efficitur, & illaqueata curuatur citra magnam sanguinis eruptionem. Quapropter immorari oportet aliquandiu, ac eam detinere quousq; æger tolerare possit: tuncq; auferre non supra forcipem incisione facta, sed ad eius fundum. Quum enim pelliculis referta sit ipsa columnella, & ob laxitatem cedat, prolixa sanè inspiciẽtibus apparet. Vnde multi inexperti medici, siue per errorem, seu per ignorantiam altius incidentes, eam funditus auferunt, maximiq; incommodi autores ægro existunt. Quare relinquere oportet fundum eius circa palatum. Ab excisione autem ægro offerenda est posca diluta, qua leniter os colluat donec sanguis sistatur. Sequentibus deinde diebus ex radicis dulcis & palmarum decocto gargarismus exhibeatur. Similiter & illitiones ad tonsillarum inflammationes descriptæ. Porrò Galenus ait, ab excisione semper diphryge utor, donec cicatrix obducatur. Cicatricẽ enim tum huius membri, tum reliquorum omnium exulceratorum probe constringit ac committit. Columnella obtorquenda Diphryges cicatricem obducit

De oris inflammationibus. Cap. XLII

Qvum uniuersum corpus multitudine humorum redundat, aut unius tantum alicuius noxij humoris multitudo in corpore augescit, conuenienter utimur incisione uenæ, aut purgatione, aut clysteri, & abstinentia ciborum. Quod si neutrum horum adfuerit, ad localium auxiliorum opem statim confugimus: in principio quidẽ reprimendo per ea quæ adstringunt

& frigefaciunt. Ex adstringentium sylua est atramentum sutorium, & simi-lia. Verum adeo fortibus, & quæ simul uim uenenosam complectuntur ac nociuam, minime conuenit uti ad oris adfectiones sanandas, nisi magna cogente necessitate. Plurimum enim nocumentum infert, si quid ex his ad stomachum ac uentriculum fuerit delapsum, aut ad asperæ arteriæ extremum & pulmonem. Inest autem huiuscemodi remedijs & circa gustum insuauitas quædam, quæ quidem usus tempore molestiã infert, & permanet etiam totam diem. De fœminis quid attinet dicere? maxime opulentis, quæ in totum pharmacorum ad os descriptorum adfrictum ægre ferunt. Iam & uiros quosdam uideas, qui non ob delicias solum, sed ex natura fastidientem stomachum habent, atq; huiusmodi pharmaca non ferunt. Itaq; ea quę ex stomaticis appellatis pharmacis, hoc est quæ ori conueniũt, mitiora existũt, crocum complectuntur & myrrham & alumen. Cæterum confectio ex moris, & malis punicis, & similes quędam, cum solo melle medentur, habentq; gustum amplius suauem. Quin & confectio ex succo nucum cum solo melle apparata suauem exhibet saporem. At uero succus mororũ pro debiliore habendus est pharmaco. Fortius uero & quod nulli inferius existit, est succus corticis nucum. Inter hæc medium tenet, quod ad uim adstrictoriam attinet, succus mororum nascentium in rubo. His singulis admiscere potes, siquidem uehementius efficere uelis pharmacum, succum uuæ acerbæ non-dum maturæ, pari pondere, aut si id non uideatur, eius dimidium.

Stomatica pharmaca ori cõueniũt

Andromachus conijcit, croci, myrrhæ, succi uuæ acerbæ immaturæ, aluminis, singulorum drachmam unam.

Illitiones stomaticæ ori commodæ. Cap. XLIII

Confectio ex moris.

Eras medicus

Confectio ex moris sic adparatur, quemadmodũ docet Eras: succi mororum heminas V, uini austeri heminam I, mellis heminam I. Succum unà cum uino decoquito, donec ad limi crassitudinẽ redigatur: deinde adiecto melle rursus decoque, donec probe cogatur: deinde in pila eis admisce croci sesquidrachmam, zingiberis sesquidrachmam, omphacij sicci sesquidrachmam. Optimum autem est omnibus oris illitionibus simul incoquere, radicis dulcis drach. VIII, ad eiusmodi sanè mensurã, qualem præscripsi. Est enim radix dulcis natura mitis, & ob id asperitatem ex adstringentibus illatam lenire potens. Facit, inquit Eras, hæc confectio tum ad tonsillas, tum ad inflãmationes oris, illita, & gargarismi modo colluta. Poteris autem succum mororum cum solo melle adparatum, in usum recondere, ob dulcedinem ori commendandam.

Radicis dulcis usus

Confectio ex malis punicis, Galeni.

Accipe mala punica in uigore perfecta, matura, & recentia, ita ut ex triplici eorum differentia, dulcium, acidorum & austerorum, æquales partes unà cum corticibus in mortarium coniectas, contundas, & ab eis succum exprimas: deinde confectionem adpares hoc modo. Conijce succi heminas V, mellis

mellis heminam I, radicis dulcis drach. VIII. Primum uero ſuccum cum radice dulci decoquito, ac percolato, deinde adiecto melle ſimul coagmentato, & utitor. Hæc confectio commodius exhibetur his qui oris inflammationem patiuntur, habentcp ſimul ſtomachum fractum & qui cibum auerſatur. Vtilis eſt etiam bibita ad alui adfectiones. Expedit autem ei, ueluti reliquis oris remedijs adijcere, in principio quidem ea quæ adſtringunt, circa uigorem, ea quæ concoquunt, iuxta inclinationem, ea quæ diſcutiunt. Facit etiam ad oris ulcera, & quæ adpellantur Aphthæ.

Confectio ex malis punicis, Aſclepiadæ.

Pharmacum ad os proſpere accommodatū, quod etiam ad ulcera ſerpētia conducit: Succi mali punici Italicas chœnices VI, mellis libram I, croci drachmas IIII, myrrhæ drach. IIII. Succum per ſe ſatis diu decoquito: deinde adiecto melle rurſus donec probe coagmentetur, decoquito: poſtea in mortario crocum & myrrham ſimul committito, atque hoc, ut maximo remedio, utitor.

Remedium oris ex muſto, Andromachi: quo, inquit, ut pulcherrimo utor.

Gallarum lib. I, rhois quo coria inficiūtur chœnicem I, muſti optimi ex uua aminæa alba chœnices VI. gallas contuſas unà cum rhoe per diem & noctē in muſto macerato: deinde ad quartas decoquito, & per linteolū percolato: rurſumcp ſuccum donec mellis ſpeciem accipiat, decoquito, & adiecta croci drach. I, aluminis ſciſsi drach. I, zingiberis drach. I. probe miſceto & in uſum recōdito. Facit enim & ad aurium & ſedis quocp exulcerationes.

Confectio ex ſucco uuæ acerbæ, Sorani.

Illitio ad os adparata ex ſucco uuæ acerbę, incipientibus inflammationibus accommodata. Valet etiam ad humore prægnantes gingiuas, & ulcera pura tonſillarum. Succi uuæ acerbæ ad coagmentationem decocti chœnicem I, florum roſarum drach. XII, croci drach. IIII, mellis heminam I. adpara ut prædictum eſt. Eodem modo etiam adparatur cōfectio ex ſucco malorum cotoneorum, & pirorum, piraſtrorumcp & meſpilorum, ac mororum rubi, ſimilitercp ex aliorum pomorum ſucco, atcp item cornorum: niſi quod plus mellis inijcitur ad ea quæ magis adſtringunt. Succus enim pirorum & reliquorum pomorum aliquādo æqualem portionem mellis admittit. Eorum uero quę plurimum adſtringunt, ueluti eſt ſuccus corni, aliquando duplum mellis ſuſcipit.

Confectio ex ſucco malorū cotoneorum

Confectiones uariæ

Confectio ex nucibus, Galeni. Fit etiam ex ſucco uiridium nucum pharmacum ori commodum, hoc modo. Extrinſecum corticem nucis uiridem, quo tinctores utuntur, in pilam coniectum contunde, ſuccumcp expreſſum per linteolum excola: eiuscp heminam I, mellis tantundem, & radicis dulcis drach. VIII, hoc modo committe. Succum unà cum radice dulci uſquequo cogatur decoque, & percola: deinde adiecto melle ſimul decoque rurſus, ac utere iuxta eam quam deſcribemus methodum. Eſt itaque pharmacum ex nucibus omnium efficacisſimum. Verum ſtomacho

utilissimum existit id quod ex malis punicis est confectum.

Summaria doctrina de usu omnium illitionum ad os adparatarum. Cap. XLIIII

IN principio inflammationum, omnibus oris remedijs utiliter quiddam ammiscetur ex his quæ restrictoriæ facultatis existunt ac repellunt. Quapropter commodum est solum succum cum melle adparare ac reponere. Sunt autem restringētia parabilia quæ in principio miscere conuenit: rosæ, flos earum, baccæ myrti, myrtus ipsa, lentiscus, rubus, omphaciū. Post hæc cytini & balaustia, mali punici cortices, gallæ, semen spinæ ægyptiæ, omnia aluminis genera, rhus tum culinarius, tum quo coria inficiuntur: horū unum quodq; aqua decoquitur donec probe cogatur, atq; ita percolatum illitionibus commiscetur. Optimus est etiam mali punici succus in principio ammistus. Frangenda autem sunt ipsa mala ac contūdenda in mortario unà cum corticibus suis. Deinde exprimenda ac percolanda decoquendaq; donec in totum cogantur, atque sic in præsentes illitiones ex eis ammiscendum est. Quod si sumptuosius adparare uelis pharmacum, nempe diuitibus utendum, adijcies corticem casiæ, indicam nardum aut celticam, aut folium malabatri. Post principium autem ubi constiterit influxus, sufficit confectio ex moris, croco modico ac zingibere adiecto, ad inflammationis concoctionem. Quum uerò ad uigorem peruenerint inflāmationes, parum utendum est illitionibus oris. Verum collutionibus & gargarismis mitioribus inflammationem concoquere oportet, uelut est ea quæ ex furfuribus fit, & radice dulci. Aliquando etiam remedium oris ex caricis constans gargarissandum exhibere conuenit aqua mulsa permixtum, aut sapa calefacta, aut cum sola aqua calida, non præsente melle aut sapa. Optimum censetur circa inflammationum uigorem oleum lentiscinum conduplicato linteolo calefactum & ore retentum: uerum cauendum ne sit inueteratum. Vbi uero iam concocta fuerit inflammatio, & dolorum uehementia quieuerit: tum sanè & discussoria ad oris remedia admiscemus, cuius generis sunt, hyssopum, pulegium, thymus, calamintha, thymbra, menta, in aqua mulsa decocta & percolata, ita ut ex decocto cuiuscunq; tandem istorum oris remedium permisceatur. Ex parabilibus discussorijs est decoctum caricarum melle dulcoratum. Verum singula prædicta efficaciora fiunt, si diutius coquātur. Fortius autem prædictis existit spuma nitri, & nitrum ipsum maxime Bernicarium ustum, atque nitro adhuc potentius est sulphur uiuum. Porrò ad diuturnas & obduratas inflammationes adhibenda sunt ea quæ præclarius discutere possunt: & mixta quoq; conijciuntur, de quorum numero hæc sunt. Si diuites existant ægri, costus, & amomum, & quod appellatur macer, perquàm calidum & adstringens: & succus sanè cyrenaicus ad discusionem obduratarum inflammationum aptissimus, aut aliquis eorum qui ei successerunt, uelut est laser. Pauperibus autem pro sumptuosis illis pharmacis adijcere conuenit

Macer

conuenit dictamnum, aut acorum,aut meon,aut pyretrum,aut parum car/damomi,aut sinapis.Sit autem pondus singulorum quæ adijciuntur,iuxta eam quam in principio diximus apponderationem. Nimirum ut ad libras quinque succi, una mellis adijciatur, & annexorum sint drachmæ quatuor uel quinque.

De tonsillarum inflammationibus,ex libris Philumeni. Cap. XLV

TOnsillæ frequentissime inflammationem incurrunt: calidi enim & hu/midi sunt earum loci. Verum hac adfectione magis arripiuntur hi qui plurimo sanguine abundant,& pueri,utpote mixturã habentes simplicem, & multo cibo se explentes: & infantes adhuc lactentes ex haustu lactis id malum contrahentes. Infertur autem hæc adfectio plerumque à nimia meri potione,& à multa ac auidiore deuoratione ciborũ,maxime acrium & aspe/rorum: acciditque ita adfectis difficultas transglutiendi,& dolor, aliquando etiam febris. Incipiente itaque inflammatione, cibum subtrahere oportet, & aquæ potũ exhibere,præsertim febre simul irruente. Exhibendi etiam gar/garismi adstringentes & repellentes, uelut est lenticulæ decoctum,cum ro/sis,myxis,& palmis:reliquaque quæ in principio inflammati gurgulionis ad/sumuntur.Cauendum autem ne quid in principio ad gargarismos conijcia mus,ne per acrimoniam malum irritemus. Verum quum uehementius ad/fectio ipsa inualescit,& periculum suffocationis suspectũ est,uena cubiti inci denda est;repetita sanguinis detractione:maxime si iuuenis sit ęger,& mul/to sanguine abundet.cibi autem offerendi sunt sorbiles & uentri commodi: quod si uenter non probe egerat,inijciendus est clyster:infantium uero uen tres glande immissa,& sedis illitiõibus irritare oportet. Post euacuationem gargarissent decoctionẽ furfurum calidam,aut ptissanæ succum, in quo de/coctæ sunt uuæ passæ,aut sapam tepefactam, aut decoctum radicis dulcis, aut passum cum decocto ficuum & hyssopi.Hæc omnia tepida exhibenda sunt:frigus enim non tolerant inflammata, sicut neque plurimum calorem. multum autem proderit oleum amygdalinum auribus infusum. Extrinse/cus leniter fouere conuenit spongijs impositis, & cataplasmata quoque impo nenda sunt ex farina ordei aut semine lini,aut fœni græci, aut his simul mix tis.Remittente autem iam inflãmatione & decrescente, mel in gargarismos admiscere conuenit:quod in principio,& in augmento minime facere opor tebat:quo tempore etiam calidiores gargarismi prosunt.Extrinsecus autem lana mollis oleo tincta collo circumponenda.Quod si ex usu acriorum col/lutionum aut illitionum inflammatio exasperetur, & mordacitas inde acci/dat,leniores gargarismi colluendi sunt,quales sunt, succus ptisanæ,aut hali/cæ,& micarum siliginearum cremores,qui tepidissimi offerantur: lac etiam tepidum gargarissandum.Remittente autem inflammatione & dolore,prę dicta oris remedia sunt illinenda, immisso digito medio,ita ut cum leni ad/hibita illitione partes tonsillarum quæ intumuerunt comprimãtur,quo con

Frigus inflammatis nocet, itemque calor

tentam in se materiam excludant. Verumtamen non uiolenter comprimere oportet, quemadmodum quidam faciunt, qui autores ob id fiunt, quo inflammatio amplius augeatur. Si tamen obtigerit aliquis ab eiusmodi curatione læsus, contenti erimus exhibitione gargarismatum leniētium, nihil illinentes. Permanente uero ac immorante diutius inflammatione, atque ubi tonsillæ ipsæ subrubri coloris fuerint, neq; melius à prædictorum remediorum admotione habuerint, permutationem in pus expectare oportet: citò enim abscedit. Abscessu autem facto, inflãmationis signa augescunt, & exacerbationes ad uesperam fiunt fortiores, cum horrore & inæqualitate: aliquando etiam cum febre. Quare ubi suppurationem futuram speramus, coadiuuare oportet ut quàm citissime fiat. Sint autem gargarismi eis exhibendi calidiores, uelut aqua mulsa calida, & decoctũ caricarum ac hyssopi. Verum ad molliendos & maturandos tonsillarum abscessus, maximopere auxiliatur unguentum quod appellatur ægyptiacum, quod ex resina terebinthina, & melle & oleo dulcissimo adparatur: & extrinsecus cataplasma impositum ex ordeacea farina & fœno græco cum decocto caricarũ & altheæ ac melle. Quum autem pus perfectum fuerit, dolores minuuntur, & inflammationis tumor mollior redditus digito cedit: tũc sanè acriores collutiones exhibendæ sunt, atq; prædictæ quoq; oris illitiones. In cibo accipiant frusta panis aqua macerata quàm maxima, & reliqua similiter quæ eis pro cibo offeruntur aceruatim ingerant. Vehemẽtiore enim ex his circa tonsillas obuolutione facta, consimili modo tumores adficiuntur, ueluti sectionem sustinerent. A ruptura autẽ aqua mulsa gargarissanda per se, postea etiam admixta lenticula & rosis, atq; his sanè immorandum est, donec penitus ad cicatricem perducatur. Neq; uetat sæpe adijcere quiddam ex prædictis oris remedijs. Quod si ruptura eis serius contingat, ob soliditatem uidelicet corpusculorum incumbentium, inferatq; inflammatio ipsa dolorem, diducere abscessum conuenit ad proliciendam ignei caloris excretionem.

Suppuratione quæ iuuẽt

Dolores pure pfecto minui

Leonidæ. Itaq; si perfectæ ætatis sit æger, eum desidere facito, postea diducto ore linguam cum specillo lato, aut instrumento linguæ deprimendæ apto, deprimito, ipsumq; abscessum cum scalpello aut acicula penetrante diducito. Si uero puer sit æger, caput eius intra genua eius qui manũ admolitur contineatur. Deinde facta abscessus dissectione caput eius inclinetur ad humoris commodiorem exclusionem. Ab opere aũt patrato aquam lactis frequenter colluant. Post multam autem intercapedinẽ ab opere patrato, & insequentibus deinde diebus aquã mulsam gargarissent: adhibeaturq; eis unguentum ad exulceratas tonsillas conueniens: quale est quod ægyptium croceum adpellatur, & quæ ei similia existunt. Est autem ægyptium hoc. Vnguentum ægyptium croceum.

Croci drachmas tres, mellis sesquilibram, olei rosacei sextantem, succi fœni græci & seminis lini decocti quadrantem. Crocum in succo dissolue: deinde oleo

oleo adiecto, ea simul commisce,& mel prius despumatum conijce,& permixtis utere.

De crustosis & pestilentibus tonsillarum ulceribus. Cap. XLVI

CRustosa & pestilentia tonsillarum ulcera utplurimum nullo praecedente tonsillarum fluxu incipiunt,aliquãdo autem à consuetis fieri inflammationibus,maxime efferatis perficiuntur.Fiunt autem frequentissime pueris,atq; etiam ętate iam perfectis,maxime his qui uitiosis humoribus abundant,in his quae uere contingere solent pestilentibus cõstitutionibus.In pueris uero oris ulcere,quod aphtham uocant, praecedente omnino perficiuntur,colore similia crustis,quae ferro inuruntur.Accidit autem ęgris siccitas in transglutiendo,& suffocatio coaceruatim incidit, maxime quum rubor subeat mentum:aut ubi haec acrimonia praeterierit, Nome quae depascitur, locos excipit,succeditq; unà putrefactio. Archigenis. Festinanter itaq; auxilium adferre oportet,his qui sunt aetatis perfectae, atq; confidenter uenam brachij incidere,siquidẽ nihil sit quod id fieri prohibeat. Multae enim uirgines circa uigoris aetatem mensium purgationem appetentes, hac affectione apprehẽduntur,quae praecipue uenae incisione opus habent. Incidendae autem sunt in eis tali uenę,& unica sanguinis detractione facta euacuandae,non autem ad usq; animi defectionem.Deinde glandulis & sedis illitionibus ac clysteribus utendum erit:itemq; cucurbitulis iuxta lumbos,ac colligationibus extremitatũ, atq; omnibus modis conandum est ut diuersio ab affectis partibus fiat. Postea etiam gargarismis uti conuenit:uelut est lenticulae decoctum,& myxarum ac palmarum cum melle & ptisanae succo: deinde furfurum decoctum in decoquendo uiscosum factum,adiecto melle. Potest etiam remedium oris ex moris,& maxime id quod ex malis punicis constat,colluendum exhiberi,hydromelite permixtum. Philumeni. Infarcitur autem hydromeliti & costus & iris,ac aristolochia,& similia post principium.Probe autem facit id quod ad columnellas praescriptum est,siccum pharmacum ex rhoe,flore rosarum,crocoq; & costo. Foliorum etiam glaucij siccorum decoctũ optime facit,quanquam gustus uehementer amari existat. Ego autem & glaucij succo, cuius ad collyria usus existit, in aqua mellis meraciore diluto,pro gargarismate utor, aut etiã cum iridis decocto. At uero fruticis ipsius sicci, glaucij inquam,contusi & cribrati optimus usus existit si insuffletur.Conãdum autem est in uniuersum ne digitum quidem locis admoueamus,aut leni saltem tactu manũ admoliamur. Etenim inscij ad quos maxime in rebus dubijs homines cõfugiunt, uehementius illinũt, simulq; inflammatũ locum comprimũt,simulq; crustam detrahunt: quod minime facere conuenit prius quàm eleuatam & uix innitentẽ crustam conspiciamus.Quod si enim adhaerentẽ adhuc crustam auellere aggrediamur, ulcerationes magis in profundum procedunt,& inflãmationes consequuntur,augenturq; dolores,& in ulcera serpentia proficiunt. Itaq; sicca quidem

Veris constitutio pestilẽs

Venae tali

Diuersio Graecis antispasis

In medicos ignaros

remedia insufflare conuenit:liquida uero cum pinnula illinire,ita ut quantū licuerit quàm penitißime pinnulam immittamus. Vtendum est etiam compositione ex semine rutæ ad anginam descripta,& ea quæ ex ustis hirundinibus constat, ita ut cum melle liquefactas illinamus, & cum hydromelite permixtas colluendas exhibeamus. Profuit etiam aliquibus aristolochia,& iris,& chalcitis adhibita cum melle. Aliquādo etiam Andronis & Musæ pastilli. Mirabiliter autem crustas aufert caninum recrementum melle illitum, & ustarum hirundinum cinis,& centaureæ minoris ustæ cinis cum melle,& cochlearum terrestrium maxime nudarū ustarum cinis cum melle. His uero de quibus medici desperarunt, fel crocodili exiccatum & tritum ad crustam insperge,aut illine cum melle. Oportet autem post irritationes à pharmacis pus prouocātibus factas,lenire cum radicis dulcis decocto, & qui ex uino scybelite,masticha chia, zingibere & croco constat gargarismo, deinde cum amylo & tragacantho. Cohibito autem iam ulcere pascente,lac gargarissandum samia terra permixtum: & febrium quoq; curam habere conuenit:uehementes enim incidere solent:atq; in repurgandis explanandisq; ulceribus maxime sollicitum esse: conuulsionem enim infantes plurimi passi sunt in ulcerum repurgatione:aliqui uero uia transglutiendi exiccata,sunt strangulati. Sunt etiam quibus corroduntur gurguliones, atque ubi diutius perstiterint ulcerationes, in profundum proserpunt reflectunturq; in ipsas nares. Nam & ego puellam noui quæ post quadragesimum tandem diem cōsumpta est,quum se iam à morbo recolligeret. Verum ad septimum usq; diem plurimi periclitantur. Vbi uero inflammationes & ulcera serpētia semper amplius extendantur, forinsecus fomentum adhibere oportet,& cataplasmatis cōmunibus uti,cum cautione ne refrigeremus. Feliciter enim res procederet si intrinsecus detentam materiam extra queant transferre. Contegantur itaq; semper post cataplasmatū ablationem,partes circa mentum, cum nardino & cyprino cerato,cum circūpositione lanarum mollium. Vbi autem crustæ solutæ fuerint,& ulcera ipsa mundata, antheris, hoc est floridis remedijs utendum est. Sanant enim in totum ulcerationes ipsas,tum siccæ adhibitæ,tum illitæ cum melle. Sint autem crustarum tum oris,tum tonsillarum,composita pharmaca huiuscemodi.

Crustas tollentia

Anthera, remedia florida

Asclepiadæ illitio ad exulceratas inflammationes.

Florum rosarum drach. VIII,croci drach. IIII, balaustiorum drach. I, zingiberis drach. I,nucum pinearum repurgatarum drach. III. Subactis melle ad illitionem utere. Asclepiadæ,ad oris putredines. Rhois culinarij drach. IIII,acaciæ drach. I,omphacij drach. I,medullæ ceruinæ aut uitulinæ drach. IIII. in uino dulci diluta melle despumato excipe, & ad illitionem utere. Andromachi remedium oris odoratum ac tenerum ad inflammationes ac crustas optimum.

Nucum pinearum depuratarum drach. III, amyli drac. II, aluminis scißilis drach.

drach.I,florum rosarum drach.I,croci drach.I,mellis quantum suffecerit.

Aliud,ad omnes tum oris tum tonsillarum adfectiones.

Rhois culinarij drach.IIII, florum rosarum drach.I,croci drach.I,costi drachmam I.illine cum melle,aut cum aqua mellis gargarissandum exhibe.

Critonis ad crustas. Misy assatum aut crudum illine cum melle:statim enim eas tollit. Sint autem misyos drach.III, & una mellis,quo modo etiam uti poteris chalcitide. Archigenes autem inquit,Ad crustas optime conuenit stercus caninum cum melle:quod tum optimũ erit,quum ossibus canes fuerint nutriti.Magnopere enim auxiliatur,neq; odium sui inducit in cibo oblatum. Licebit etiam uti plurimis eorum quæ ad anginam descripta sunt auxiliorum. Aliud Archigenis,ad crustas in ore. *Stercus caninum*

Hirundinum ustarum & stercoris humani æquale pondus cum melle illine.Accipiendum est stercus non quodcũq; obtigerit,uerum puerum biduo prænutrire oportet pane & lupinis,ac uino modico, atque deinde tertia die stercus eius accipere & exiccare,atq; repositum seruare.Vsu uero expetente cõtrito uti.Efficax enim & ad anginas existit.Experti etiam sumus,inquit Galenus,pharmaca à Sorano descripta præclare facere, quæ sanè ille iuxta dictionum seriem descripsit. *Stercus humanum* *Soranus*

Remedium ad crustas oris,conferens & ad gingiuas humore prægnantes & graueolentes.

Misyos usti drach.VIII,iridis illyricæ drach.IIII,croci drach.I. in puluerem redige,ac pyxide lignea repone.Vtere autem per se uel cum melle.

Florida compositio,ad prædicta similiter efficax.

Iridis illyricæ drach.IIII,sandarachę drach.IIII,cyperi drach.IIII, aluminis scissi drach.II,zingiberis drach.I,in puluerem redige ac utere. Quidã etiam flores rosarum,& gallas adijciunt,singulorum drach.II. Vtere autem ad putrefacta,& ad abscessus gingiuarum sicco:ad crustas uero cum melle.

Philagrij,ad oris erosiones. Seminis lentisci nondum denigrati drach.IIII,gallarum drach.IIII,costi drach.I,phylli drach.I.utere. *Philagrius*

Theodori,ad tonsillarum ulcera,gingiuarumq; & pudendorum,ad putrefacta & carbunculos. *Theodorus*

Aluminis scissilis, sandarachæ, myrrhæ troglodyticæ, singulorum æquale pondus accipe,ac utere sicco.

Hermi,ad omnes oris adfectiones,ab ulcere quod aphtha adpellatur usq; ad crustas & carcinomata. *Hermus*

Ericæ semen tritum, succo hyoscyami excipe, & utere cum melle.

Aliud,ad ulcera quæ serpunt in ore,gingiuis,ac lingua.

Misy cum succo foliorũ uitis albæ,quam bryoniam adpellant,dilue, & coniecto simul melle tere, ac ad illitionem utere.diuinitus extergit ac repurgat. Vbi uero repurgata fuerint & carne expleta,bryoniæ radicem contusam & in puluerem redactam adhibe.Ea enim ad cicatricem perducit.

Aliud

Aliud eiusdem,ad oris putrefactiones,ardores,& ulcera quæ serpunt. Foliorum uitis albæ quadrantem, aluminis scissilis trientem, misyos crudi drach.IIII,atramenti sutorij drach.II. contere quousque arida fiant,& in puluerem redactis utere siccis.Repurgat,explet,reprimit illatum fluxum. Ego uero præcedens expertus sum.Collutione autem utendũ est ad omnia oris ulcera,& ea quæ serpunt, putrefactionesque, & gingiuas denigratas,Verbenacæ rectæ decocto ex uino,quod calidum ore retinendum exhibe.

Aliud diuinum remedium. Oleæ uiridis folia aqua decocta colluenda exhibe. *Aretæus* Aretæus aũt inquit,Anginæ caussæ multæ existunt,maxime autem frigiditas magis quàm ardores, & plagæ, & ossa ex piscibus ad tonsillas impacta,& potus frigidæ. *Archigenes* Archigenes autem ait: Occultæ anginæ caussam esse intendentes, neruos qui ad stomachum deferuntur, ab eoque male adficiuntur, & post inferioribus membris pulmoni inquam & cordi, respirandi principium inflammant. *Arteriæ, carotides* Arterijs uero quæ carotides adpellantur,itemque alijs adiacentibus inde inflammationem transmittunt. At uero quod hi qui sic adficiuntur non fiant attoniti,inde est quod huius adfectionis caussa intemperies sola existit,non etiam coartatio locorum.Conueniũt igitur,inquit Archigenes,eis ea quæ uomitoriam uim obtinent,uelut est elaterium,& squama æris illita cum melle. *Angina occulta* Ego autem,inquit,ab occulta angina prehensos ex sinapis gargarismo releuo, moxque in balneum induco,atque ita multos à periculo liberaui, quibus instar lapidis adfecta particula fuit indurata, per distributionem uidelicet in uniuersum corpus sanatos. Aretæus autem inquit: Cucurbita accipiatur,primumque infra umbilicũ adhibeatur, mox ad latera dorsumque & scapulas,ita ut assidue à loco uno ad alterum transferatur, & in admotione ex supernis locis deorsum trahatur. Quod si uehementer urgeat suffocatio,sinapi aqua tritum & uili panniculo exceptum pectori impone.Ad delingẽdum uero conueniunt eis: sinapi,nitrum,hyssopum,scilla assa,sulphur uiuum.Quæ omnia cum melle permixta delingenda exhibe per cochleare.

De angina,& eius speciebus,ex Galeno. Cap. XLVII

Anginæ differentiæ IIII Anginæ quattuor differentiæ existunt.Vna,quũ fauces fuerint inflammatæ: fauces autem pharinga Græcis adpellatã,uoco intra os locum, ubi tum stomachi, tum asperæ arteriæ extrema conueniunt. Altera, quum neque circa oris regionem, neque iuxta fauces, imò nec forinsecus quicquã adparet inflammatũ:& tamen suffocationis sensus infestat ægrum iuxta asperæ arteriȩ extremum.Tertia,quum exterior gutturis regio unà cum interna fuerit inflammata iuxta mentum.Ad hæc autem & circa ceruicem quędam adfectio oboriri solet,ex luxatione & discessu cuiusdam in collo uerticuli in anteriorẽ regionem:unde cauus adparet locus,& quum extra attingitur,dolore adficitur: quod contingit ob distracta intro uerticula, & consistentem circa internos gutturis musculos inflammationem. Hæc autem species pro-

prie

pric cynanche à ueteribus est adpellata. Lingua enim à luxato uerticulo iu/
xta radicem suam impulsa,ex proprijs locis excedit,& difficultas magis cir/
ca respirationem infestat, unde coguntur aperto ore semper hiare, atq; ae/
rem adtrahere. Omnes autem prædictæ adfectiones communem habent
difficultatem transglutiendi:ita tamen ut in alia plus, in alia minus hoc ma/
lum augescat.Accidit etiam eis potum adsumptum ad nares reflecti. Atq;
hæ sane sunt adfectiones:curatio autem earum in paucis uariat.

Archigenes. In principio igitur compendiarium & præceps auxilium
omnis angina requirit, quandoquidem ut in totum ferè iuuenibus accidit.
Itaq; euestigio cubiti uenam eis incidere oportet, nisi quiddam maioris pe/
riculi impediat:auferre autem sanguinem parce, non usquequo animi defe/
ctio sequatur:citius enim hi animo linquuntur, & alias sanè ex refrigeratio/
nibus & animi defectione perfacile materia à faucibus ad pulmonem defer
tur,& ineuitabile periculum infert. Curandum etiam ut modica fiat didu/
ctio uenæ.Nam quum in alijs, tum in magnis uenæ diductionibus aceruа/
tim animi defectus irruit:neq; tamen angustiorem facere uenæ incisionem
conuenit, ne sanguis uelut percoletur, & crassior eius pars intus remaneat,
quæ caussa huius adfectionis existit.Vtilis est autem eis repetita detractio
in sequenti die,nisi præpediat ægri timor,aut animi deliquiū. Quod si quid
uenæ incisionem fieri prohibeat, per clysterem infundendū est centaureæ,
absinthij,calaminthæ,& aristolochię decoctum,admixto melle & plurimo
nitro:postea etiam purgatiua danda,quæ magis pituitā ducunt: conuenien
tissimum autem aliquando in angina esse uidetur elateriū:uerum non opor
tet nisi cum sero lactis & cnico ipsum propinare. Conuenirent etiam eis ex
aloe & colocynthide catapotia,si modo queant ea deglutire. Si uero confi/
dentior contingat medicus, bonum est & hieræ Archigenis ex colocynthi/
de drachmas tres,cum aliqua ex prædictis decoctione per clysterem infun
dere,ubi prius aliquo stercorum eductiuo euacuauerit.Post uniuersales au/
tem euacuationes,cucurbitas adponere oportet. & siquidē tumor circa ma/
xillas,aut sub mento persistat,in ipsum tumorem,& cum scarificatione plu/
rimum sanguinem extrahere,saleq; respergere scissuras,& confricare.quod
si nullus extrinsecus tumor adpareat, ueluti fieri solet in ea quæ occulta ad/
pellatur cynanche, retro sub colli neruo infigenda erit cucurbita iuxta pri/
mum uerticulum,& constanti adtractione utendum,& frequentius cucurbi
ta auellenda.Ea enim instantia factis uertebrarum discessibus,ac luxationi/
bus probe se opponit. Deinde ubi paulisper à reliquorum remediorum ad/
hibitione quieueris, cataplasmatis utendum, tum eadem die, tum etiam in
sequenti. Maiorem uero spem in sequentibus diebus in illitionibus & gar/
garismis reponere conuenit.Itaq; ubi initium sit cum multa inflammatione,
ea quæ leniter adstringunt offerenda sunt primum : uelut est rosarum, len/
tium,palmarumq; decoctum, flos rosarum ex hydromelite, rhus cum hy/

Sanguinis detractio repetita

dromelite decoctus,& decoctum myxarum. Quod si excoriatio contingat corpusculorum, panis cremor exhibendus est calidus, aut furfurum deco- ctum colluāt,aut etiam lac solum. Ego autem,inquit Archigenes,siccum pharmacum in promptu habeo.Ex rhois culinarij drach.VIII, florum rosa rum drach.IIII,costi autem & croci,cuiusq; drach.II.Ex quo sanè in aquam mulsam inspergo,& in gargarismate utor,atq; inflammationes & ulceratio nes tonsillarū facillime sano,etiamsi contingant quibus illæ ad superna pro- gressum minentur.Quin & illitiones mansuetiores inflammatis commodæ sunt,uelut est ea quæ ex moris constat, & rhois culinarij cremor hydrome- liti incoctus donec cogatur.Oportet autem præmacerare sufficiēter rhoem ipsum,donec abunde aqua mulsa ex eo colorem accipiat, & in sapore uim eius repræsentet. Probe etiam facit mali punici integri unà cum corticibus fracti ac contusi succus melle permixtus:ita ut ad succi partes tres una mellis conijciatur,& donec cogatur decoquatur,ac illinatur.Quod si ad nullum di ctorum remediorum malum cedat,sed semper multitudo humorum auge scat,uenæ sub lingua incidendæ sunt,aut quæ sunt in fronte, aut etiam circa magnos angulos oculorum:forinsecus autem assiduè lanæ circum collū po nantur oleo calido madefactæ,aut ceratum ex oleo cyprino adparatum ad hibeatur,aut si malis ex gleucino siue musteo. Quod si diutius moram tra- xerit, abscessum expectare oportet: & tum sanè conuenientius erit ficuum decoctum ad colluendum,multoq; magis si hyssopum ei conijciatur.Neq; uero incōmodus fuerit in his qui aliquo modo sunt exulcerati, crocus cum aqua mulsa,& decoctum radicis dulcis. In uigore autem omniū utilissimus existit succus ptisanæ aut halicæ ore collutus:nam & à multis minis liberat, & abscessus metum eximit confestim.Qui si non adsit,furfures probe cocti ei succedere possunt. At uero ubi iam morte circumuentos propter suffoca- tionem uideas,in his quæ acriora sunt periculum est faciendum. Sunt enim tunc etiam in principio conuenientiora, post uniuersales tamen euacuatio- nes:itaq; hydromeli meracius profuerit,si cum eo hyssopum aut origanum decoquatur. Si uero in superioribus partibus iuxta fauces malum persistet, sinapi tritum cum aqua mulsa & percolatum gargarissandū exhibebimus. Conuenit etiam cassiæ decoctum,& iridis,& radicis panacis,gentianæ,cen- taureæ,aristolochiæ,agarici,& radicis cucumeris agrestis:unumquodq; au- tem cum hydromelite satis diu decoquatur, donec succulentum reddatur. Vsus sum etiam in occulta angina ex sinapi gargarismo, & sæpe à periculo ægros liberaui.Illitio autem his ualde conueniens, his inquam,qui citra ex- ulcerationem anginam patiuntur, est ea quæ ex semine rutæ adparatur: & quæ ex ustis hirūdinibus constat:quarum adparatum paulo post unà cum alijs remedijs describam. Iuuantur etiam fotu uaporis intra os accepto,hoc modo.Origanum,hyssopum,saturciam,fœniculi semē,cum aceto plurimo & nitro feruefacito, in olla diligenter operta, operculo foramen habente in medio

Siccum pharmacum Archigenis

Fomentum per uaporem

medio,deinde arundine ori ægri & foramini adaptata,finas foueri.Si uero ex feruore arundinis os aduratur, ouum uacuum paruum utrinq; perforatum ore contineant,& per ipsum arundo immittatur. Mollius autẽ fomentum fuerit,si pro aceto poscam affuderis,aut aquam.Cæterum & magis uaria offerre illis oportet,quo rursus insurgat caro, & transmutare queat eam quam in profundo pertulit coarctationem. In dubium enim sæpe uenit & ferè desperationem præ feritate morbus,ut & odiosa exhibere quibusdam necessarium fuerit: siquidem humano stercore quosdam usos esse constat pro illitione,& magnum sanè commodum repererũt. Alij autem recenti usi sunt,alij uero exiccato & trito, ita ut cum nardo uel myrrha id permiscentes fœtorem celarent. Ab acrioribus autem & his quæ dilaniantem uim obtinent,ad mediocria est transeundum:uelut est Andronis pastillus,& similia. Vtilia etiam his sunt, ea quæ uomitoriam uim obtinent, maxime illis quibus grauitatis sensus circa uentrem hæret.

Archigenis remedium, quo utor,inquit,ad occultas anginas:mirabiliter etiam conducit anhelosis.Elaterij oboli dimidium,spumę nitri obolos tres, sinapis drachmam unam,contere cum aqua & informa. Mouet autem uomitum elateriũ cum oleo aut melle tritum & penitissime illitum. Multo autem efficacius id præstat,si squama æris ei cõmisceatur,aut ipsum ęs ustum, oleo cyprino tritum & illitum. Probe etiam facit fel tauri illitum, & nitrum cum aceto mulso potatum,& centaurea,& aselli sub aquario stabulãtes uase cum melle delincti.Quidam nasturtij semen tritum bibendum exhibuerunt, quantum cochleari accipi potest cum aqua mulsa. Nec ita longe post pituitam uomuerunt illi crassissimam & tenacem,statimq; à plurimis molestijs sunt liberati. Aliud. Stercoris gallinacei albi & colore cerusam referentis,bonam copiam exiccatam & repositam adserua. Vbi uero usus postulat,quantum cochleari accipi potest, in aqua aut aqua mulsa dilutũ propina.Et enim desperatos etiam sanat: quod si bibere nequeant,tritum cum melle quàm penitissime illini. Aliud,ad idem. Centaureæ drach. VIII,nitri drach. VIII,salis communis drach. VIII,contere & repone siccum. Vsu uero exigente melle imbue,& cum pinnula illine, aut quomodo uidebitur utere confidenter.Nam periculum eius factum est. Aliud. Absinthium contusum & cribratum,adiecto nitro trito,illine cum melle.

Aliud. Elaterium cum felle taurino & melle contritum illine.

Compositio ex semine rutæ ori commoda,Andromachi.

Ad anginas & desperatos,inquit, hac utor. Summe etiam prodest stomachicis, & ad tormina intestinorum, fabæ magnitudine exhibita ex frigida. Seminis anisi, seminis apij, floris iunci odorati, ammij,aluminis scissi,iridis illyricæ,seminis rutæ,quod quidam harmala,alij besasa adpellant, cinamomi,myrrhæ troglodyticæ,aristolochiæ longæ, singulorum unciam unam, cassiæ,crocomagmatis,rosarum siccarum,cuiusq; unc. I, costi quadrantem,

Vomitoria in angina

Stercus gallinacei

Harmala, besasa

cineris hirundinum recens ustarum quadrantem, croci sesquiunciam, spicæ nardi drach.IIII, amomi drac.IIII, gallas omphacitidas numero octo, contere & melle excipe ac utere. In principio quidem pharmacum hoc cum decoctione aliqua mediocriter adstringēte, quales sæpe diximus, dilue. Iuxta remissionem autem & declinationem melle, aut hydromelite, aut uino mulso. Inueterata autem & uelut indurata inflammatione aceto mulso.

Philagrius Philagrius autem inquit, Aliquando post prædictas uniuersi corporis euacuationes, & adhibitiones cucurbitularū, & incisionem uenarum sub lingua, miscemus etiam alia quædam ad præscriptum pharmacū, quæ partim quidem irruentem fluxum restringunt, partim autem omnia quæ iam insident discutiunt. Conijciuntur autem ex rutæ compositione drach.VIII, gallæ omphacitidis drach.VIII, & stercoris canini albi, ac humani stercoris sicci, cuiusque drach.VIII. Verum quemadmodum & ante dictum est, stercus canum accipere oportet eorum, qui antea per biduum ossibus sunt nutriti: humanum uero ex puero biduo pane & lupinis nutrito.

Vomitorium Marciani, quod & ad opertas & manifestas anginas prodest: præexige, inquit, mercedem.

Æris usti drach.XII, atramenti sutorij drach.XII, myrrhæ drach.I, elaterij drach.I, spumæ nitri drach.I, fellis taurini drach.IIII. excipe melle & cum pinnula quàm penitissime illine. *Archigenes* Archigenes autem inquit: Stercus humanum quale prædiximus accipe & exicca, ac in uili panniculo ligatum exure, atque cum aqua mulsa dilutum propina. Est enim remedium eorum, qui iam suffocantur. *Antonius Musa* Antonius uero Musa inquit: Stercus caninum quale prædiximus accipe & exicca, contusoque & cribrato utere ad anginas cū melle, quàm penitissime illinens, ut transglutire possint. Eo enim nullum potentius pharmacum existit. Galenus uero: Nihil noui, inquit, neque ex angina laborantibus, neque ad magnas tonsillarum inflāmationes, neque ad glandularum tuberculorumque gutturis suffocationes iam periculum minantes, commodius quàm cum aceto mulso & pice liquida illitum caninū stercus. Summe etiam auxiliatur ad anginas, confectio ex ustis hirūdinibus, cuius compositio hæc est. Compositio ex hirundinibus ustis.

Cineris hirundinum syluestrium ustarum drach.VIII, croci drach.II, spicæ nardi drachm.I. excipe melle, & permisce ubi iam incubuerint adfectiones. Oportet autem exurere hirundines hoc modo: Pullos hirundinum uiuos non deplumes, addito congruentis modi sale in fictile uas conijcimus, idque obturatum super prunas ponimus, donec puluis & cinis fiat, quo contrito utimur. Aliud, ex hirundinibus, itidem ualens ad anginas.

Hirundinum ustarum numero undecim, succi myrti uiridis cyathos duodecim: hirundinū pullos exure & contere, deinde omnibus simul mixtis utere.

Aliud, cuius experimentum constat. Foliorum costi, careophylli, piperis, cuiusque unc.I, sandarachæ trientē, excipe melle despumato, & illine.

Aliud

Aliud. Cochleas nudas citra testam in hortis repertas in ollula exure ac contere, cineremq; melle excepto utere. Est enim eiusmodi remediũ, quod præsentem opem affert. Simili modo etiam cancrorũ ustorum cinere utendum est cum melle: & decoctum quoq; cancrorum ore collutum utile existit. Ego autem cancrum in aquæ hemina coctum percolo, ipsamq; aquam calefactam gargarissandam exhibeo: crassa enim educit multa, & releuatur confestim æger. Aliud. Centauream minorem siccatam exure, cineremq; illine cum melle. Aliud. Maxillæ porcelli ustæ unciam I, mali corij unc. I, costi drach. IIII, piperis torrefacti scrupulos sex, misce cum melle ac utere. Valde autem magna sollicitudine ac contentione opus est etiam tum quum malum remittere uidetur: & enim ea quæ iam ex profundo adtracta sunt, ex improuiso in pulmonem transferuntur, si corpus circa fauces negligatur, atq; ita repentina mors ægro infertur.

De glandulis. Cap. XLVIII

Omnibus hominibus carunculæ quædã exiguæ naturales iuxta utrasque tonsillas extant, antiades Græcis, Latinis glandulæ appellatæ, quæ quum naturalem modum seruant, nihil molesti inferunt. Verum ubi iuxta affectionis proprietatem augescant, & modi maioris quàm secũdum naturam suam fiant, tunc sanè & transglutitionis & spirationis difficilis causæ existunt. Consistunt autem ferè in totum citra inflammationem, & paulatim etiam augescunt. Aliquando autem & inflammationem patiuntur. Diducto itaq; ore manifeste adparent glandularum tumores maiores, citra quidem inflammationem tonsillarum corpusculis concolores. Inflammatæ uero rubicundæ & inferentes dolorem. Quare quum inflammatio affuerit, gargarismis & illitionibus ad tonsillas inflãmatas descriptis est utendum. Quum uero citra inflammationem consistunt, conari oportet ut per commoda pharmaca paulatim deprimantur, & per admoti digiti compressionem. Remedia autem ad glandulas absq; inflãmatione auctas, talia conueniunt. Gallæ omphacitidis, salis ammoniaci, aluminis scissi, cuiusque unciam I. adhibe siccum. Aliud. Myrrhæ sextantem, gallarum drachm. VIII, misyos drach. II, salis torrefacti drach. II. utere sicco. Aliud. Gallarum, misyos, myrrhæ, aluminis liquidi, æquales partes accipe, & siccis utere, uel cum melle. Aliud, Asclepiadæ. Remedium ad glandulas accommodatum: gallarum omphacinarũ drach. IIII, diphrygis drach. I, myrrhæ drach. III, croci drach. II, mellis quantum suffecerit. Hoc pharmacum citra ulcerationem glandulas reprimit. Aliud, Apolloniadæ. Diphrygis drach. II, chalcitidis assatæ drach. II, gallarum drach. I, excipe melle & utere.

Antiades, glandulæ

Asclepiades

Apolloniades

Chirurgia. Verum si pharmaca uincantur, excindere glandulas oportet. Quod ut commodius fiat, æger in claro & splendido loco collocetur, & diducto ore unaquæq; glandula uncino producatur: exciditur autem ex ea id quod supereminet, iuxta medium eius quod præter naturam excreuit.

qui enim omnem quæ præter naturam accreuit carnem excindunt, etiam naturalem carnem ex fundo auferunt, periculosæq; sanguinis eruptionis autores fiunt. Post excisionem autem postea frigida colluenda detur, ad sanguinis uidelicet inhibitionem, & post eam frigidißima aqua. Postquam autem sanguinis eruptio constiterit, satis longa intercapedine temporis facta, aqua mulsa tepida exhibeatur. Sequentibus uero diebus etiam cum ea illitiones adferantur, quales sunt ad ulceratas tonsillas descriptæ. Raro autem quando uidelicet ulcera eminentiora adparent, florido sicco ipsas tonsillas attingimus. Per hoc enim eminentiæ deprimũtur, & cicatricis inductio perficitur.

De suffocatorum reuocatione. Cap. XLIX

Reuocantur aliquando suffocati, aceto ori infuso cum pipere, & semine urticæ. uerum difficulter tractari possunt ut admittant: cogere itaque oportet ac ori infundere, ad uomitionemq; irritare. Rubore autem circa collum dissoluto, statim respiciunt ac relaxantur: quare oleo multo calido & lana, aut cerato, collum asidue circum circa est amplectendũ. Similiter etiam naufragos reuocare oportet, siquidẽ respiratio adhuc in eis seruetur. prius autem capiti eorum sonum immittere conuenit, ac cogere quo absorptam aquam euomant, siue pinnularum seu digitorum irritatione: forinsecus uero manuum impositione iuuare oportet uentris firmitatem.

Naufragis reuocandis

De deuoratis in tonsillas spinis, atq; his quæ in asperam arteriam delabuntur. Cap. L

Si in asperæ arteriæ extremum, atque ipsam adeo asperam arteriam, aliquid eorum quæ degluciuntur delapsum, tumorem induxerit, tußis prouocanda est, per acetosam aliquam qualitatem, & sternutatorium quoq; naribus admouendum. Ex uehementi enim agitatione, & instantia, spiritu simul expulsionem adiuuante, eiusmodi consueuerunt excerni. Si uero iuxta tonsillas, aut iuxta principium stomachi seu gulæ spinæ aut ossa fuerint infixa, ita ut oculis subiaceant, atq; plurima sui parte extra tonsillas promineãt, uolsella adprehensum extrahere oportet. Quum uero in inferioribus gulæ locis adhæserit, hoc modo educatur: Spongiam paruam resina terebinthina madefactam, aut carunculam crudam recẽtem exsculptam, unà cum filo ualido ipsi alligato, deglutire coge, & mox comprehensam per alligatum filum rursus extrahe. Hoc enim modo sæpe etiam id quod infixum fuit, simul extrahi consueuit. Conuenit etiam panis recẽtis interioris buccellas degluciendas exhibere citra commanducationem: aut caricam aliquantisper circummanducatam, non tamen penitus dissolutam. Quum autem ad fundum usq; ipsorum corporum penetrarit, neq; extrahi potuerit, aqua mulsa gargarissanda exhibeatur, & cibi sorbiles, uelut ptisana cum melle, aut halica similiter: aut micæ aqua mulsa calida maceratæ offerantur. forinsecus uero ceruici atq; uniuerso collo lanam oleo calido imbutam imponere oportet: similiterq; cataplasmate calido laxante ac deprimente collum contegere conuenit

Spinis aut ossibus deuoratis extrahẽdis

conuenit:uelut est id quod ex semine lini cum aqua mulsa adparatur. Hoc enim ductu tum locus ipse suppuratur, tum spina commota, simul cum his quæ deglutiuntur, deducitur. Aliud. Ad eductionem eorum quæ in tonsillas deuorata sunt, statim te ad ægrum desidentem conuerte, ipsumq; tibi attendere iube: ac dic, Egredere os: si tamen os, aut festuca, aut quicquid tandem existis. Quemadmodum Iesus Christus ex sepulchro Lazarum eduxit, & quemadmodum Ionam ex ceto. Atque adprehenso ægri gutture dic: Blasius martyr & seruus Christi dicit, Aut ascende aut descende. *Superstitiosum*

De arteriarum pharmacis. Cap. LI

Asperæ arteriæ extremum & subiacentem ipsi asperam arteriam, cum suis proprijs musculis, pellicula quædam fortiter complectitur & ambit. Quando igitur adfectio aliqua, siue iuxta eam ipsam pelliculam, aut circa extremi ipsius arteriæ musculos contingit: remedia quę uim medēdi eam obtinent arteriaca communiter adpellantur. Afficitur autem pellicula hæc aut ob nimiam humectationem, aut asperitatem, aut ulcerationem. Vocis enim nocumenta, uidelicet eius interceptio, hoc est non posse loqui, & raucitas in loquendo, ad plures causas consequuntur: aliquādo quidem propter diuturnos ex capite defluxus, aliquando uero propter suppurationem thoracis & tabem. Ex uociferatione etiam magna & plurima, raucedo uocis oboritur, & ob frigidi & insueti flatus inspirationem, & ob plurimam ac insuetam potionem meraciorem. Verum hæ affectiones magnitudine inuicem distant. Etenim uehementius humectis uocis instrumētis, uocis interceptio contingit: mediocrius autem rigatis, uox raucosa perficitur. Itaq; qui ex uehementi clamore, amplius uoce uexantur, consimile quiddam patiuntur his, qui reliquis corporis particulis fatigatis & ex labore afflictis afficiūtur. Nam & pellicula quæ arteriæ extremum atq; ipsam asperam arteriam ambit, per magnas uociferationes extra prolato spiritu percussa, inflammatur. Et iuxta arteriæ extremum, ultra hanc plagam, musculorum ipsum mouentium actio offensa, maiorem adfectionem operatur. Musculi enim illi uocem operantes, ob magnas uociferationes non solum ab erumpente spiritu percussi læduntur: uerum etiam superextensi uehementer, maximum sustinent dolorem. Curatio autem horum coincidit cum his, qui alias particulas corporis habent fatigatas. Balneum enim dulcium & bene temperatarum aquarum magnopere iuuat omnes phonascos Gręcis appellatos, qui uocis exercitio magno utuntur: citharœdos inquam, & præcones, & tragœdos, quum contendendo oblæserint uocem. Quemadmodum autem oleum forinsecus illitum omne corpus à fatigatione refocillat: sic & cibi mordacitate carentes & deprimentes, & pharmaca arteriaca uim obstruendi meatus habentia, affectam tum arteriæ, tum musculi pelliculam iuuant. Quum igitur afflictiones uelut distendētes circa extremi ipsius arterię musculos, & ipsam pelliculam generantur: in principio quidem lenissima edulia conueniunt

Arteriaca remedia

Vocis lesæ caussa

Vox intercepta

Vox rauca

Phonasci

Simile

Arteriaca obstruentia meatus

pharmaca uero obstructoriam meatuum uim habentia. Confecta autem inflammatione aliquod ex modice repurgãtibus est adhibendum: deinde rursum aliud, sed priore præstantius, ut paulatim ad medium repurgãtium perueniatur: deinde ab hoc adhuc fortius discussorium adhibeatur, ut hoc modo semper ad uehementius progressus fiat, quando uidelicet diutius ue luti indurata adfectio in uocalibus organis perstiterit. Primi itaque ordinis erit tragacãthus, & gummi, & aster samius, amylumq;, & ex halica ac trago probe decoctis sorbitio: lac etiam conueniens est, & dulciarij panes, oua sor bilia, & nuces pineæ madefactæ, sesama, & sapa quæ sireon quoq; & hepse ma adpellatur. Hæc itaq; inflammatis affectionibus circa arteriã arteriæq; extremum conueniunt: quibus utendum, ut moderatior inflammatio fiat. A uini autem potu abstineant hoc tempore in totum. Postquàm autem in flammatio moderatior reddita est, passum theræum exhibendum est, & sa pa: butyrum quoq; conueniens est, & amygdalæ & mel unà cum sorbitio nibus decocta, & amylum ad decoctiones iniectum: quod si non adsit, pa nis siligineus siccus contusus & cribro excussus lacti dum coquitur infarcien dus est. Manifestum itaq; est, quod per huiusmodi uictum, tum pellicula rum, tum musculorum circa arteriæ extremum atq; ipsam arteriam, inflam matio sedatur. Relinquitur autem humiditas multa, propter quam impossi bile est uocem esse claram, nisi rursus eduliis utantur & pharmacis mordaci tate carentibus & repurgantibus: uelut est, faba elixata, & ptisana, & semen lini torrefactum. Hæc enim medium obtinent, inter ea quæ mediocri ui præ dita sunt, & ea quæ meatus obstruunt pharmaca. His autem amplius repur gat resina terebinthina, & thus cum despumato melle, amygdalæ amaræ, brassicaq; & probe decocti porri. His uero adhuc fortiora sunt, farina erui, hormini semen, iridis radix & panacis. Omnibus autem prædictis maxime mollibus, passum creticum, deinde theræum & scybelites conuenienter mi scentur: sapa quoq; quam sireon & hepsema uocant, ex musto ad tertiã par tem mensuræ decocto adparata, omnium maxime meatus obstruit, citra etiam mordacitatem meatus lenit. Quod uero ex caricis adparatur deco ctum mellitum, magis discutit ac repurgat. Omnium itaq; simplicium phar macorum uires nosse oportet, cum qui aliquod compositum est facturus. Qui enim eas nouerit, etiam eis quæ ab aliis composita sunt recte utetur, maxime quum indefinite fuerint descripta. His igitur præexplicatis, arteria cas compositiones à ueteribus descriptas subnectemus.

Sapa, sireon, hepsema

Simplicium cognitio ad quid ualet

Arteriaca ad uocis asperitates, in principiis exhibita lenissima: gummi drach. II, tragacanthi drach. I, sapæ chœnicem I. Gummi & tragacanthum contusa & cribrata, cum sapa contere donec dissoluantur: deinde super pru nas fumum non emittentes decoque, donec non inquinent testæ instillata. Exhibe autem ex ea sub lingua tenendum. Alia arteriaca. Gummi quincuncem, pasi sextarium I, mellis libram I. Gummi modica aqua dilue,

& ad

& ad reliqua coniectũ super prunas non fumantes decoque,ut prædictum est.Ante somnum uero delingendum exhibe.

Antonij Musæ,ad uocis interceptiones.

Brasicæ uiridis cauliculos depurgatos manducandos exhibe, & quod instar palearum exuccum est expuere iube:succum autem ipsum deglutire.

Aliud. Succi eryngij aqua decocti heminam I, succi ficuum aqua decoctarum tantundem,mellis bessem,decoque simul diligenter donec ad arteriacæ crasitudinem redigatur,& delingẽdum exhibe ex eo ante somnum usque ad cyathi mensuram.

Alia arteriaca,ad asperitates,raucitates,tussesq́ & sputũ sanguinolẽtum. Amygdalarum amararum decorticatarũ numero XXV, seminis lini torrefacti drach.IIII,tragacanthi drach. II. oui in fermento assati uitellum.tragacanthum in modica aqua maceratam,unà cum reliquis omnibus passo exci pe.Si uero sonus uocis sit fractus,mel pro passo ammisce, maxime si ex pectore aliquid educi oportet. Aliud. Brasicæ succum cum melle decoctum delingendum præbe,& confestim auxiliabitur.

Ad inueteratas affectiones uariæ arteriacæ. Cap. LII

Oribasij, ad asperitates & suppressam uocem.

CRoci drach.VII, radicis dulcis,spicæ nardi,cuiusq́ drach.IIII, myrrhæ drach.III,thuris drach. III, seminis hyoscyami drach. I, mellis despumati uncias XXVI, piperis albi grana L, exhibe sub lingua tenendam magnitudine fabæ.

Alia arteriaca sub lingua tenenda,ad suppressam uocem,raucosos & cruenta reiectantes.

Tracaganthi drach.VI,gummi drach.VI,zingiberis drach.II,obolos II,thuris sesquidrachmam,piperis albi grana XX,croci drach.I,succi radicis dulcis drach.VI,carnis phœnicobalanorum drach. III, pasi cretici quantum satis est.Gummi & tragacanthus contusa & cribrata passo macerantur cum radicis dulcis succo: quod si non adsit succus, radicem tusam, & donec cogatur decoctam conijcimus quadruplici pondere.

Alia arteriaca,quæ etiam ad tusim prodest.

Seminis lini contusi & cribrati, uuarum passarum pinguium & exacinatarum,nucum auellanarum mũdatarum,æquales partes in farinam redactas melle cocto sufficienti excipe,& cochleare exhibe ante somnum.

Eclegma,quo utimur. Vini scybelitæ chœnicem I,gummi sexuncem, mellis dodrãtem.Gummi pauca aqua præmacera,deinde omnia simul contrita in diplomate decoque,ac utere. Aliud,Charixeni. Succi radicis dulcis drach.VI, tracaganthi drach. VI, croci drach. II, zingiberis,thuris, cuiusque drach.I, spicæ nardi drach.I, pasi protropi chœnices III. decoque donec in mellis modum cogantur,siccis probe commixtis, ac utere. Eadem enim potestate ualet qua & sequens. *Charixenus*

Aliud

Aliud, sub lingua tenendum, ad suppressam uocem, ac reliquas circa arteriam affectiones.

Tragacãthi drach. XII, gummi drach. XII, zingiberis drach. III, thuris drac. III, carnis phœnicobalanorum drach. VI, radicis dulcis drach. VI, passi protropi aut theraei quantum excipiendis his satis est. Sit autem passum ipsum præcoctum ad mellis crassitudinem. Exhibe fabæ ægyptiæ magnitudine sub lingua detinendum, & dissolutum degluciendum.

Alia arteriaca, faciẽs ad uocem fractam, raucosam, & suppressam, inflammationes tonsillarum: utilis est phonascis & ante & post certamen exhibita: iuuat refrigeratos: prodest ueteri & recenti tussi, spuentibus sanguinem, & sursum reiectantibus, & cœliacis: conducit etiam ad pulmonis fœtorem.

Croci drach. III, zingiberis drach. I, succi radicis dulcis drach. I, passi cretici chœnicem I. passum ad tertias decoque & cum eo prędicta excipe, ac utere.

Charixenus. Phonasci

Aliud, ad ulceratam arteriam, Charixeni: conuenit etiam phonascis, hoc est qui uocis exercitio utuntur, ante certamen & post, exhibita: facit & ad circumdolentes oculos, extra imposita lana ex eo madefacta, & ad interaneorum adfectiones delincta.

Gummi drach. XII, tragacanthi drach. XI, thuris drach. III, zingiberis drac. III, croci drach. II, succi hypocistidis drach. II, passi scybelitæ sextariũ unum. Gummi & tragacanthum contundito & cribrato unumquodq; seorsim, & cum modico passo diluito. reliqua uero fracta & prĕmacerata similiter cum modico passo conterito: Crocum uero in raro laneo panno ligatum, in ollam appendito, in qua reliqua coniecta ac assidue agitata decoquuntur: deinde extracto croco, & probe contrito, reliqua omnia in pilam conijciantur, & ut cocta sunt cum croco uniantur, & utitor.

Alia arteriaca, ex cuius usu sæpe magnam laudem adsequutus sum. Nuces pineas sexaginta, amygdalas amaras delibratas quadraginta, carnẽ phœnicobalanorum sex, succi radicis dulcis scrupulos XII, croci scrupulum I, zingiberis scrupulum I, tragacanthi scrupulos VI, passi cretici quãtum sufficit. Quibus uero eductione ex pectore opus fuerit, mel & sapam adde.

Mel & sapa è pectore educunt

Alia, Andromachi. Pinguedinis gallinæ recentis quadrantem, mellis heminam I, decoque simul, & cum rutæ ramulis agita donec cogatur. Exhibe eam ieiunis, & post cibum, & ad noctem.

Sorbitio ad suppressum sonum, maxime ab humore: conuenit etiam phonascis.

Porros in aqua ad tertias decoque, atq; ipsos quidem abijce: aquæ uero halicæ succum ammisce, & mel, & ouorum lutea III. quæ ubi commiscueris ad tertias decoque, & excola: deinde adfusa sapæ optimæ chœnice una, rursus donec cogantur decoque, ac ramulis anethi circumagita. Da ex ea mane & uesperi cochleare unum.

Arteriaca

Arteriaca necessaria, phonascis commoda: expertus sum etiam eius ualorem ad raucescentes ob humiditatem plurimam. Costi, phyllorum, spicæ nardi, amomi, piperis, casiæ, mastiches, cuiusque drach. v, opij drach. II, mellis & succi mororum æqualiter mixtorum quantum satis fuerit. Excipe pharmacum cum eis quo uiscosa coactio reddatur, & utere. Exhibe sub lingua tenendum magnitudine nucis auellanæ: caueto ne nimis aquosum facias, ut facilius sub lingua liquescat.

Alia arteriaca, ad affectiones asperæ arteriæ, & pulmonis, ad reiectantes sanguinem, & omnia uitia manifesta: maxime uero prodest crebrum & rectum anhelitum ducentibus. Scillæ depurgatæ coctæ drach. VI, seminis lini drach. II, seminis urticæ drach. II, succi uerbenacæ exiccati drach. II, thymi drach. I, farinæ erui drach. II, pulegij, iridis, betonicæ, anisi, nasturtij, apij, seminis fœniculi, seminis anethi, piperis, fœni græci, cuiusq; drach. I. excipe melle attico: exhibe mane & uesperi quantum cochleari accipi potest.

Alia, ad arteriæ adfectiones, & pulmonis ulcera, reiectiones puris & sanguinis, destillationes ad pectus, & ad eductionem eorum quæ in pulmone coaceruata sunt ualde efficax. Resinæ terebinthinæ, croci, thuris, myrrhæ troglodyticæ, terræ quę aster adpellatur, cinamomi, tragacanthi, carnis palmarum pinguium, cuiusq; drach. III, spicæ nardi drach. II, casiæ drach. II, costi drach. I, galbani depurati obolos IIII, mellis attici libras VI. Mel & terebinthinam in diplomate decoque: atq; ubi condensari cœperint, galbanũ præmollitum ammisce, ac donec non inquinarint amplius decoque: deinde agitando frigefacito, & cum reliquis contusis in pila permisceto. Vsus eius est sub lingua detentæ.

Alia, quæ similiter ad omnia prædicta efficax est.

Spicæ nardi drachm. IIII, croci drach. I, piperis grana triginta, radicis dulcis drach. I, nucum pinearum depurgatarum numero centum, styracis drach. II, balaustiorum drachm. III, tragacanthi drach. I, cinamomi drach. I, thuris drach. I, mellis lib. IIII. Mel ad spissitudinem decoquitur, & ad reliqua arida in pila trita affunditur. Tragacanthus autem tunditur, cribratur, & diluitur unà cum styrace in uino modico dulci, atq; ita ammiscetur. Exhibe ex eo cochlearium unum. Expertus enim sum ambo hæc adscripta magna celebritate probari.

Compositio ex capitibus papaueris uaria.

Capita papaueris centum & uiginti in aquæ chœnices III coniecta, ad dies quinq; macerato, deinde ad tertias decoquito, & abiectis capitibus ad aquã mellis chœnicem I, ammisceto: quibus simul ad spissitudinem mellis decoctis, quod in attollendo agnosces, croci, myrrhæ, acaciæ, succi hypocisthidis singulorum drachm. I, infarcito, & ante somnum delingendum exhibeto. Prodest reiectantibus sanguinem, cœliacis ac dysentericis. Ego autem ad huiusmodi ex capitibus papaueris compositionem, quando scilicet ad sextarium unum aquæ, decem papaueris capita inijciuntur, prædicta commisceo

sceo,& pro pharmaco fluxiones sistente ac repressiuo utor.

Panacea Mithridatis Alia,ex libris Asclepiadæ,panacea Mithridatis. His qui uocis exercitio utuntur ante & post certamen utilis:facit ad glandularum inflammationes, columnellam laxatam, & ad gingiuas humore turgentes, & ulcera serpentia oris,ad motos dentes, & destillationem, tussim ueterem & recentem citra admixtionem,aliquando autem passo aut scybelite uino, aut aqua calida diluta.Etenim ad tonsillarum inflammationes atq; consimiles adfectiones utendum est pharmaco hoc diluto: ad eas uero quæ in profundo hærent,immixto & puro.Verum compositio ipsa hoc modo habet. Radices filicis quàm crassissimæ diligenter lauantur, donec terrenæ sordes in totum discedant,deinde refrigerantur,in frusta digitali magnitudine dissectæ: ex quibus XXXIII frusta accipimus, & capita papaueris agrestis mediocria centum & quinquaginta, radicis symphyti depuratæ, corticis radicis mandragoræ,rhei pontici,rosarum siccarum,iridis illyricæ, radicis dulcis, balaustiorum,singulorum quadrantem,casiæ trientem,nardi celticæ sesquunciã, aquæ pluuialis chœnices quindecim.Omnia prędicta crasso modo contunduntur & per triduum madescunt,deinde sequenti die in diplomate ad tertias decoquuntur,exprimuntur & percolantur: in huius autem decocti parte,subscripta per diem & noctem maceramus. Sunt autem gummi puri libra I,tragacanthi pellucidi libra I,myrrhæ troglodyticæ sextans,succi radicis dulcis sextans,croci sextans,mastiches unc.I.Sequẽti deinde die diligenter & paulatim hæc trita diluimus: & quod superest ex ipso decocto in uas fictile diffusum rursus decoquimus, donec ad mellis crassitudinem redigatur:deinde adiectis etiam tritis omnibus,rursus ad coactionẽ decoquimus, & ablatis utimur.Datur ex hac quantum cochleari excipi potest.

Compositio ex capitibus papaueris, ad tusses humidas, dolore adfectam arteriã & fauces,& ad destillatiões à capite ad pectus: utilis est etiam ad uigilias. Capita papaueris Thebaici mediocria unà cum ipso semine decem,aquę pluuialis chœnicem I,radicis dulcis parum quiddam,per diem unum præmacerato,deinde donec flaccida tactu fiant capita decoquito,ex primito & percolato,ac ad decoctum dimidium eius mellis adijcito, & rursus super prunas ad mellis crassitudinẽ decoquito,ac utitor. Accuratior huius antidoti adparatus,atq; etiã partim usus, prædictus est Sermone quinto De proprijs ægrorum potionibus,loco.Quod si magis adstringens alui profluuiorum facere uelis,& sanguinem spuentibus commodũ, succi rhois rubri drach.II,adijce,& acaciæ drach.II. hæc autem in passo diluta,tum demum quum ab igne ablaturus es pharmacum, in ollam conijce, & parumper feruefieri sine,ac utere,cochlearium exhibens ante somnum.

De destillatione siue catarrho,& narium muco,ex Galeno. Cap. LIII

DEstillationis & muci caussa est cerebrum,quod quidem à frigore ad frigidam intemperiẽ deducitur, ab æstu uero calefit & repletur. Vinum

quoq;

quoq; ultra modum potatũ caput replet,& balnea calidiora, & largior per/
fusio capitis ex aqua calida,maxime si aliâs calidius caput existat:& cibus sa
nè qui in uẽtre incoctus perseuerat,neq; infra excernitur, in caput impetum
facit.Repletum itaq; caput rursus ad subiecta membra humores demittit:
& siquidem ad nares hoc ipsum excremẽtum defluat,coryzan siue mucum
adpellare consueuerunt:& Latini amplius grauedinem:si uero ad gurgulio/
nem,qui & uua adpellatur,defertur, catarrhum seu destillationem generat:
quæ ipsa adfectio circa gurgulionem consistens aliquando tumorem exci/
tat in ipso.Promptissima itaq; est ad nares & ad os defluxus delatio,quam
uis aliquibus etiam ad oculos,aliquando & ad aures deferatur. Atqui dela/
tionem ad os etiam stomachus siue gula excipit,& aspera arteria, atque ip/
sum adeo arteriæ extremum.Quod sanè extremũ,ob ipsum ad se delatum
à capite defluxum superhumectatum:in principio raucosam uocem produ
cit,& progressu temporis etiam paruam.Quod si amplius augescat malum,
uox ipsa in totum perditur. Nam ipsa aspera arteria unà cum suo extremo
obtorquetur.At si acrior fluxus ipse existat,non tantũ uocis damnũ prædi/
ctæ particulæ patiuntur, sed grauissima etiã erosio ad hanc naturã accedit,
quales circa cutem accidere sępe uidemus citra ullam externã caussam:eoq;
modo etiam pulmo ipsis exulceratur:uocaturq; hæc adfectio tabes.Quod
si ad gulam & in uentriculum fluxus deferatur,siquidem frigidus existat,in
frigidam intemperiem corpora perducit, calidus uero in intemperiem cali/
dam:exulcerat etiam ea temporis progressu, in principio uero appetitioni
nocet & concoctioni.Si itaq; frigidus fuerit defluxus,tardas concoctiones,
& cruditates,ac ructus acidos efficit. Si uero corruptus fuerit,in corruptio/
nem adiget cibos:unde nidorosæ,aut fœtentes,aut acidę eructationes pro/
ducentur,aut etiam alterius cuiusdam quæ nominari non potest, aut etiam
nomen habentis qualitatis.Vbi uero altius penetrarit nocumentum, etiam
intestinum ieiunum adficit,& ad colum usq; pertingit,atq; ad mesenterij ue
narum uasa,per quæ ad hepar distributio atq; digestio alimenti contingit:
aliquibus itaque deiectio appetitus accidit, aliquibus uero appetitiones re/
rum præter naturam,quas adpellãt caninas, aut etiam uitiosorum ciborum
concupiscentia,qualis mulieribus prægnantibus pica morbo infestatis con/
tingere consueuit. Manifestum autem est & gurgulionem & tonsillas adfi/
ci. Quin & parulides & glandulæ, & dentium erosiones, ulcerationesq; &
putredines oris, ad serosas ex capite in ipsum os destillationes sequuntur.
Cæterum uulgus medicorum aut gurgulionem resecat,aut pharmaca exhi
bet quæ per asperam arteriam sputi eiectione in pulmonẽ dilapsa educant:
uentriculum uero nihil male adfectum suspicatur: quemadmodum etiam
alij neq; dentes,neq; os,neq; nares, neq; oculos, neq; aures inde affici præ/
iudicant. Principium inuentionis Galeni. Melius autem erat,mea
quidem opinione, uelut fontem malorum excindere, sanato uidelicet capi/

Coryza, mucus, grauedo

Vox quomodo intercipiatur

Tabis generatio

te: quod si impoßibile sit facere, ob uehementiam naturalis intemperiei, omnino tamen eius saluti consulere oportet, indicatione ex figura ipsius ac/cepta quomodo ei subueniri poßit: non enim mox ueluti aliqui medici om nibus capitibus semper ex thapsia & sinapi cataplasma adhibent, sic & te fa cere uolo. Etenim si à calida intẽperie caput uexatur, omnia calida pharma/ca nociua existũt. Oportet itaq; ipsos balneis multis calidis potabiliũ & dul cium aquarum consolari, simulq; generatos in capite uapores calidos discu tere, & complexionẽ omnem in melius mutare. Nociuus autem est eis usus aquarum natura sua calidarum. Quæcunq; enim sulphurulenta sunt & bi/tumen olent, coarctatione sua caput offendunt: uerũ calidas dulces non ad/pellamus sua natura calidas: neq; enim inuenire est quæ suapte natura cali/dæ existant, ac non aliqua medicamentaria qualitate participent. Qui uero caput uehementer calidum & perustum habent, & ob id aßidue à destilla/tionibus uexantur, his melius est hora æstiua ex rosaceo ungi, ex solis rosis & omphacino oleo citra spissamẽtorum adiectionem adparato. Quædam autem capita propter calidiorem arteriarum temperaturam tum uertigine, tum capitis dolore adprehenduntur: in quibus etiam arteriarum incisione utimur. Quare considerare oportet præcedentem destillationis causam, & præhabitam diætam, atq; ita remedia cõtraria afferre: in uniuersum autem pauco cibo & quiete utendum est, uitato etiam frigore & calore: si uero cibi incocti amplius in uentre innatent, ad uomitum æger est inhortandus.

Indicatio curationis

Aquarum na tura sua cali/darum uires

Arteriarum sectio

Philumeni. Valde utile est his qui destillationem patiuntur, si eorum plantæ pedis cum pice in oleo plurimo dissoluta constanter fricentur, ex ea demq; inguina & sedes perungantur: nares uero ex thure & myrrha cum uino & oleo contritis, ac ad mellis craßitudinem redactis illinantur, & un/guentum irinum simul naribus instilletur. Melanthium etiam torrefactum linteolo illigatũ odorent, aut hedychroon manibus teneant & aßidue odo rent, aut cyphi eodem modo. Conuenit etiam inflammationẽ arcentia em/plastra fronti imponere, uelut est Icesiæ, & emplastrum oxerum adpellatũ, itemq; barbarum cruentis uulneribus destinatum, & athena. Gargarissent autem aßidue passum scybelites, aut sapam calidã: sorbitionibus uero utan tur decocto hyssopi, ficuum & nucum pinearum, atq; iridis, item halica ex passo decocta. Si uero ab his nihil leniatur destillatio, neq; tamen amplius augescat, sed eodem modo ad plures dies persistat, præsentißimum auxi/lium capitis irroratio existit, maxime in æstate, & capitis temperatura cali/diore. Oportet autem in balneis ex alto frigida aqua delabente caput sub/dere, ut uiolentum inde sustineat insultum: e uestigio enim dẽsitatem dissol/uit. Animaduersionem tamen habere oportet, an thorax inde facile offen/di poßit: consueuit enim prompte à capite frigiditatem transsumere, ac for/tißimas uexationes perferre. Porrò diuturnas destillationes fortis clyster sa/nat, aut uomitus à raphanis ieiunis factus, aut purgatio exuberantis humo/ris, &

Plantarum fri catio destilla tioni cõmoda

Gargarisma ad destillationem

Irroratio capitis

ris,Et irrigatio capitis ex unguento irino,aut optimo nardino. His uero qui continua & inueterata iam destillatione adficiuntur, caput radere oportet, & factis scarificationibus bituminosa emplastra imponere: pharmacis autẽ deglutitijs utendum huiuscemodi. Eclegma ad destillationem. Mellis sextantem,butyri recentis unc.I, decoque, & in duas partes diuisum delingendum exhibe,his qui eductione opus habent.

Manducatio ad eandem. Semen hormini, semen papaueris,semen lini torrefactum,contunde,& cribro excute,melleq; cocto exceptum,commanducandum mane exhibe. Probe etiam ad destillationes facit antidotus ex capitibus papaueris soporifera,ante somnum exhibita: etenim somnum dulcem infert,& reprimit influxum. Eius adparatus paulo ante inter arteriacas compositiones dictus est, & in quinto similiter sermone De proprijs ægrorum potionibus loco. Diacodion

Catapotium ualde celebre ac dolorem leuans.

Styracis drach.VI,zingiberis drachmam unam & dimidiam,terebinthinæ drach.II,opopanacis drach.II,iridis drach.II, piperis albi,spicæ nardi,nitri, seminis hyoscyami,opij,cuiusque drach.I.arida contundito ac cribrato,reliqua uero in pila citra liquoris admixtionẽ contusa simul committito, & grana in erui magnitudinem informata ante somnum deglutienda exhibeto, neq; quicquã ultra sorbitionis admittito. Dantur ad summum grana IIII. medium III. minimum II. Aliud. quod etiam dolorem leuans,tum tussi,tum destillationi opitulatur.Styracis,drachm.IIII, zingiberis drach.I, opij drach.I,galbani drach.I,contunde in pila,& sapa affusa subige,& catapotia erui magnitudine informa,quorum similiter ad summum IIII exhibe,medium III,minimũ II. absorbeant etiam insuper passi calidi diluti cyathos duos. Asclepiadæ remedium. Pyretri drachm.II, piperis albi drach. I, contusa & cribrata repone.Vsu uero expetente apprehensis naribus pharmacum adtrahere præcipe. Aliud. Piperis drach.II, seminis urticæ drach.I;croci,zingiberis,costi,cuiusque drach.I.Vtere ut dictum est. Caseus autem tener & recens comestus utilis est, & cauliculi brassicæ crudi à ieiunis comesti,similiter & brassica calidior cocta & comesta. Qui uero calidiori præditi sunt temperatura, lactucæ cauliculos parumper ferucfactos comedant,in posca madefactos. Sternutatoria

De tussi. Cap. LIIII

TVssis caussæ uariæ sunt. Nam & humor à capite ad asperam arteriam destillans tussim efficit,& asperitas sola pelliculæ asperam arteriam intrinsecus ambientis tussim irritat:qui præterlabũtur etiam cibi ac potus tussim mouent:& lumbrici stomachum infestantes,tussiculas paruas excitant: & acris humor stomachum perturbans, ac irritatiuam aliquam qualitatem ad fauces demittens,imaginariam tussim producit,quemadmodum etiam in his qui stomachi morsum sentiunt, & saliuæ ad eum influxu uexantur, Tussis caussæ

euenire solet, quum nihil molesti iuxta asperam arteriam obuersetur. Intemperies quoque frigida respirationis instrumentorum, tussis caussa existit: uerum hi moderate ac minime violenter tussiunt, adeo ut non solum per spiritus compressionem, retinere queant & impedire tussim, sed sanare etiam sæpissime, per respirationis inhibitionem frigefactas particulas calefaciendo. Signum autem ob solam intemperiem frigidam tussientium est, si per crebras inspirationes irritentur, frigiditate uidelicet exinde intensiore facta & aucta. Quando igitur hi leniter inspirant ac aerem adtrahunt, & in calida domo uersantur, parum uel omnino nihil tussiunt. Quæ uero cum titillatione partium, ab utraque palati parte contingunt tusses, palàm ostendunt defluxum à capite ad asperam arteriam deferri, itemque ad pulmonem. quod si nihil expuant sic adfecti, tenuem esse defluxũ indicat, qui expulsione spiritus diffectus, præ tenuitate sua rursus fluxum reflectit: id uero ex humore per sputum reiecto manifeste apparet: crassiotem enim priore habet compagem, etiam si sit à spiritus impulsione reiectum. Manifestum autem est, quod humor in pulmone & thorace detentus, in morbo laterali, inflammatione pulmonis, & tabe, maximæ tússis caussa existit. Medemur autem tussi à tenui defluxu factæ, per antidotum ex papaueris capitibus inspissantes, aut per alterius cuiusdam pharmaci dolorem leuãtes usum, & per cibos boni succi. Si uero crassus aut uiscosus fuerit affligens humor, per ea quæ extenuant & discindunt medebimur. Instrumentorum autem respirandi frigiditatem per calefacientia emendamus. Quæ uero ab asperitate fit, per lenientia & mordacitatem arcentia sanatur, qualia sunt ex arteriacis compositionibus simpliciora. His itaque præexplicatis, ea quæ à ueteribus descripta sunt ad tussim remedia subnectemus. Nos uero ad pręscriptam methodum animum conuertentes, atque uniuscuiusque simplicium pharmacorum uires edocti, facile ad quãcunque affectionem conuenientia remedia afferemus, etiam si à priscis indefinite sint descripta. Remedia autem hæc sint. Styrax, nucis auellanæ magnitudine deuoratus, tusses sedat ac destillationes. Vtilis est etiam ad raucedinem. Aliud. Ficus siccas pingues in uino dulci diluto madefactas, unà cum uino deuorandas exhibe: hoc enim attenuat, & educit. Aliud. Filicem contusam & cribratam passo instar farinæ insperge, & absorbendam exhibe. Prodest etiam sanguinem reiectantibus.

Methodi utilitas

Aliud, quod ad tusses noctu molestiam exhibentes conducit. Mentæ ramulos tritos, affuso aceti cochleari, ante somnum absorbendos præbe. Adiuuat concoctionem, stomacho utile est, & crasitiem discindit.

Aliud. Nucum pinearum torrefactarum, amyli, radicis dulcis, seminis urticæ, cuiusque sextantem, iridis, piperis, hyssopi, seminis nasturtij, amygdalarum amararum, singulorum unciam I. Excipe melle probe despumato, & præbe ex eo cochlearium mediocre.

Compositio ex marrubio ad tussim. Marrubij sextantem, hyssopi unciam

unciam I,iridis drach.IIII,pulegij drach.IIII.calaminthæ montanæ drach. IIII,bulborum scillę scrupulos VI.nucem unā pineam bonam & integram, caricas pingues V, aquæ chœnicem unam & dimidiam, mellis heminam unam,utere. Ecdegma tussientibus aptum. Nucum pinearum repurgatarum drach. XII,palmarum pinguium drach. XVIII, iridis drach. XII, seminis lini torrefacti drach.VIII,tragacanthi drac.XII,amygdalarum dulcium delibratarum drach. XVI, mellis despumati quantum sufficit.Tragacanthum in uino dulci modico maceratam & dilutam,primum cum despumato melle decoquito,atq; ubi semel ebullierit, reliquis in mortario probe contritis affundito,& utitor,cochlearium exhibens mane & uespere de digito delingendum.Mellis enim tantum adijcere oportet,ut delingibile pharmacum fiat. Aliud ecdegma ad tusses recentes. Vini dulcis ueteris chœnicem I,mellis attici libram I,decoque,cum rutę ramulis assidue agitando:exhibe ex eo mystri I mensura.Est etiam utile stomacho.

Alia remedia ad tussim conducentia.

Coptarium,hoc est placentula,tussi accommodata.

Seminis lini contusi & cribrati,uuæ passę pinguis & exacinatæ,cuiusq; chœnicem italicam I,nucum pinearum torrefactarum,nucum auellanarū repurgatarum,singulorum chœnices tres & dimidiam, piperis sextantem, zingiberis unc.I,croci unc.I,mellis sextarios IIII.Semen lini contusum cum melle decoquito:atque ubi coactum fuerit & inspissatum,reliqua optime contrita ammisceto,& simul unito.Exhibe ex eo magnitudine nucis auellanæ.

Ad tussim inueteratam remedium optimum.

Cumini,piperis,seminis urticę,cuiusq; unc.I,mellis despumati chœnicem I, contrita cum melle subigito, ac parumper feruefacito,reponito:ac utitor ex eo præbens cochlearium delingendum. Aliud admirabile. Piperis, pulegij, hyssopi, calaminthæ,cuiusq; sextantem,petroselini unc. I, mellis despumati chœnicem I. da cochlearium. Aliud simplicius bonum. Mellis quadrantem,butyri recentis quadrantem, cumini quàm tenuissime triti drach.IIII.Melli prius despumato butyrum ammisce, & simul calefactis cuminum insperge,& paulatim delingēdum cochlearium unum exhibe. Aliud,ad tusses pituitam repurgans.

Hyssopi unc.I,pulegij sextantem,iridis,sinapis, cuiusq; drac.I,melle despumato sufficienti excipe & cochlearium exhibe. Hyemis autem tempore,& febre non infestante accepturum:piperis etiam sextantem adijce.

Aliud,ad diuturnas tusses.

Comæ hyssopi,pulegij,perisynes,ammij,piperis,erui rufi decorticati,iridis cuiusq; sexuncem,spicæ nardi drach.IIII, terebinthinæ trientem,butyri recentis sextantem,mellis despumati chœnices II.Butyrum & terebinthinam cum melle liquefacito,ac reliquis unito:utere exhibito cochleari paruo.

Aliud,thoracis affectionibus commodum. Lomenti fabacei tenuis-

ſime triti ſeptuncem, iridis contritæ quadrantem, nucum pinearum torrefa- ctarum drach. II, pulegij uſti drach. II, ſeminis urticæ drach. I, piperis drach. IIII, mellis deſpumati chœnicem I. Melli deſpumato lomentum inſperge ac parumper decoque: deinde reliquis in mortario ammixtis utere.

Aliud, Acholij. Hyſſopi, pulegij, ammij, piperis, erui rufi, iridis, cu- iuſq; drach. VI, terebinthinæ drach. IIII, ſpicæ nardi drach. III, butyri recen- tis ſextantem, mellis deſpumati ſeſquilibram. utere.

Aliud, ad tuſsim ex ſtyrace. Amomi ſextantem, caſsiæ ſextantem, ſtyracis ſeſquunciam, ſpicæ nardi ſeſquunciam, croci unci. I, piperis unc. I, mellis deſpumati chœnicem I. exhibe cochlearium. Ad tuſsim ſiccam.

Siccam tuſsim ſanant etiam paulo ante præſcripta pharmaca. Aliquan- do autem & aquæ feruefactæ ſorbitio. Qui enim ob pituitæ craſsitudinem nihil educere poſſunt, ab humectantibus plus emolumenti ſentiunt: maxi- me ſi ſimul extenuatoria participent facultate.

De pharmacis dolorem leuantibus & ſimul conferentibus tuſsi. Cap. LV

HOcce pharmacorũ dolorem leuantium genus, hi qui ante ætatem no- ſtram fuerunt, compoſuerunt, tuſsientibus & ſanguinem reiectãtibus præcipue conducens: atque etiam his, qui ultra has affectiones tabeſcunt: itemq; ad alios dolores & affectiones quæcũq; circa pulmonem & pectus, ac aſperam arteriam, reliquaq; interiora membra conſiſtunt, præterquam quæ proprie colicæ appellantur. Differunt enim hæc à colicis ſimiliter ano- dynis, hoc eſt dolorem leuantibus appellatis, tum aromatum & odorato- rum ſeminum, tum eorum quæ urinam cient admixtione. Colicæ autem fa- cultates his uehementiores ſunt, excellentem uim ſtupefactoriam comple- xæ, ob multitudinem uidelicet eorum quæ refrigerantis naturæ exiſtunt, ue lut eſt hyoſcyami ſemen, & cicutæ, papaueris ſuccus, & mãdragoræ cortex: quibus ſanè ad colicos neceſſariò ob doloris magnitudinem utimur. Atqui in thoracis affectionibus aliqui ſtyracẽ & crocum ammiſcuerunt: aliqui au- tem calefaciẽtia: alij etiam aromatica, & cum pauca ui adſtrictoria exſiccan- tia: quidam etiam nobis familiaria, uelut aniſum, apium, fœniculũ, daucum, & ſeſeli, quæ uehementium pharmacorum uires & iniucunditatem obtun- dunt, ampliusq; urinam expellũt: quidam etiam ea quæ aſperitates leniunt addidere, uelut eſt tragacanthus & radix dulcis, ac uinum dulce. Quęcunq; autem ex eis, de pharmacis ſtuporem inducentibus minus participant: ea etiam tabidis exhibemus. Sunt autem à ueteribus compoſita doloris leua- menta huiuſcemodi. Catapotium. Pharmacum ad tuſsim accom- modatũ, inueterata maxime exiſtente affectione. Efficax eſt ad diuturnam deſtillationem, dolorem capitis, difficulter ſpirantes, & inflammationes pul monis, ad ueſicæ quoq; ac uuluæ affectiones. inſcribitur Panacea, ab alijs etiam Stichus. Myrrhæ, opij, piperis, ſtyracis, caſtorei, galbani, æquales partes

Colica anodyna ſtupefaciũt

Panacea qui & Stichus

partes cum ſapa dulci ſubige,& in catapotij figuram redige,ac ciceris magni tudine exhibe:abſorbeat autem à ſumptione aquæ mulſæ cyathos duos.

Harmonia. Aliud pharmacum uehementer efficax,quod harmoniæ adpellatione inſcribitur:ualet ad deſtillationes,& inexuperabilem defluxũ. Styracis,caſtorei,piperis,cardamomi,cuiuſq; drach. III, opij,zingiberis,ſe minis hyoſcyami albi,cuiuſq; drach.IIII,paſſo probe cocto excipe, & cata potia ciceris magnitudine informa,& ante ſomnum præbe deuoranda. *Harmonia*

Alia confectio, ad tuſſes diuturnas egregie & concinne ualens: itemq; ad humentes & ob humoris craſsitudinem diu durantes,quę Symphonos adpellatur:& febrem optime ſedat.Ea omnes ueteres celebres uſi ſunt. Piperis,opij,cardamomi, cuiuſq; drach.I,croci,ſulphuris uiui, zingiberis,ſe minis hyoſcyami albi,cuiuſque drach. IIII, mellis cocti cochlearia III.Hoc enim modo nos apparamus:uerum ſunt qui gentianæ,& dauci, cuiuſq; dra chmas II,ammiſcent. Alia,ad tuſsim & tabem iſoſtathmos appellata. *Symphonos* *Lexipyretos*

Phylli,petroſelini,hyſſopi,roſarum ſiccarum,aniſi,opij,croci,coſti,ſemi nis hyoſcyami,myrrhæ troglodyticæ,ſpicæ nardi, iridis, æquales partes cũ melle ſufficienti ſubige,datur fabæ magnitudine ad noctem. *Iſoſtathmos*

Alia, iſotheos adpellata, ad tuſsim,tabem,omnes morbos internos,& certo circuitu affligentes affectiones. Spicæ nardi drach. II,myrrhæ drac. I,croci,coſti,piperis albi,cuiuſq; drach.I,galbani drach,I, opobalſami,cina momi,mandragoræ ſucci ſicci,caſtorei,cuiuſq; drachmas duas, ſeminis dau ci ſeſquidrachmam,mellis deſpumati quantum ſatis erit. Facit ad dolorem ſtomachi,iecoris, pulmonis,oculorum, ſanguinis reiectationem, abſceſſus dyſentericos,uoluolum,renum ac coxendicum affectiones, difficulter ſuſpi rantes,dolores laterum, unice tamen iliorum, profluuium muliebre,& mu liebres ſuffocationes.Prodeſt cõtra lethalia uenena ante & poſt cibum ſum pta,& ad omnem ſanguinis eruptionem cum frigida, ad uiperæ & phalan gij morſus in uini cyathis III. quartanarijs ante febris acceſsionem dantur ex ea oboli duo, ſed præloto tamen antea ægro: Sanat ægre ſpirantes,& qui niſi erecti ſpiritũ ducere non poſſunt,& anheloſos,etiam ſi iam ad mul tos annos affectio durauit.Sanat quoq; antiquas à capite ad pectus deflu xiones. *Iſotheos*

De ſuffitionibus. Cap. LVI

QVanquam antea ſufficiẽtiſsime de ſuffitionibus dictum ſit,in ſermo ne De clyſteribus & euacuantibus ac alijs quæ ægris offeruntur, qui ſane tertius huius operis fuit,dicetur tamen nunc quoq; ſed paucis.

Paſtillus ſuffumigabilis tuſsientibus & orthopnoicis commodus. Abrotoni, ſandarachæ, ſinapis, cardamomi, æquales partes contundito & cribrato,& cum aqua in paſtillos redigito ac ſuffito,ita ut æger ore fumum ſuſcipiat. Alius paſtillus. Sandarachæ ſextantem,terebinthinæ ſex tantem,coſti ſcrupulos VI,laſeris ſcrupulos III,piperis grana XL, redige in paſtillos ac utere eodem modo. Alius. Caſtorei,ſandarachæ,galba

ni,sulphuris uiui,colophoniæ,propolis,terebinthinæ,mastiches,croci,chamæleuces:his conyzam paruam aut capparis corticem adijce.

Aliud bonum suffumigium, per experientiam à nobis inuentum,quatuor speciebus constans. Styracis, terebinthinæ, sandarachæ, mastiches, æquales partes excipe,ac similiter utere. Creditur anhelosos & purulentos sanare:itemq; tussim & laterum adfectiones, quemadmodũ etiam ea quæ paulo ante hic sunt præscripta, atq; ea quoq; quæ tradidimus in tertio sermone. Epithema ad tussim optimum,ex sertula campana. Samsuci,sertulæ campanæ,prasij,iridis,cuiusq; sextantem,zingiberis unc.1, thuris quadrantem,resinæ pinus libram 1,olei ricini libram 1,utere.

Suffumigium ex IIII rebus

De orthopnoicis,anhelosis,ac ægre spiritum ducentibus,ex Galeno. Cap. LVII

QVi frequenter respirant citra febrem,quemadmodum solent à uehementi cursu fatigati,eos asthmaticos,hoc est anhelosos, medici uocare consueuerũt,ab accidente uidelicet,hoc est anhelando: eosdem etiam ab altero accidente orthopnoicos adpellant.desident enim ac pectus erectum habere uidentur,ob timorem ne suffocentur: & stratum quoq; iuxta superiores partes,ad quas pectus ipsum reclinatur,erectius sibi adparãt,ne dormientes strangulentur.Inspiratio enim minor ipsis contingit,quàm respirationis frequentia expostulat,quamuis pectus plurimum ipsis diducatur.Ex quo manifestum fit,coarctationẽ locorum præter naturam intrinsecus adesse,cuius etiam manifeste ægri sensum percepiant. Fit autem coarctatio locorum inspirationis, quum aut crassorum & tenacium humorum multitudo pulmonis bronchia obstruxit,aut tumor quispiã abscessui similis in ipso consistat.Similiter autem difficulter spirant, qui asperam arteriam à multa destillatione habent repletam: qui sanè defluxione ex uicinis locis aceruatim in ipsas arterias delabente, facile distinguent inuicem has affectiones: nempe quod destillatio etiam sanis ex manifesta caussa repente accidit, in totum ferè citra febrem,concomitantibus etiã proprijs destillationis signis. Si uero tumor abscessui similis in pulmone fiat, necessario febris consequitur:neq; ita diu post, inflammatione in pus transmutata, pus reijcitur cum tussi. Si autem crudum tuberculum gignatur,uelut Antipatro medico contigit,iuxta leues pulmonis arterias,hi neq; grauitatem magnam sentiũt, neq; ab orthopnœa in tantũ infestantur.Qui uero proprie orthopnoici & difficulter spirantes adpellantur,in totum febrem non habent:grauitatis autem sensus eis contingit,neq; quippiam purulentum per sputum reiectant.Porrò curatio prędictarum affectionum quiddam commune habet,quiddam etiam cuiq; proprium. Commune quidem ut superflua substantia humoris has affectiones generantis consumatur & expendatur. Proprium uero ut si à crassis & tenacibus humoribus fiant,per extenuantia & incisiua pharmaca consumptio fiat: si uero à tumoribus abscessui similibus affectiones fiant

Asthmatici, anhelosi. Orthopnoici

Bronchia pulmonis

Antipater

fiant, per extenuantia & deſiccantia conſumantur: quæ curatio omnibus in profundo corporis abſceſsibus communis exiſtit. Vini autem potio ambabus conuenit tenuis ſaltem temperaturæ: in uniuerſum autem paucus potus conuenit, quibus abſceſſus alicubi adeſt: multis uero quibus bronchia tenacibus & craſsis humoribus ſunt obſtructa. Etenim repurgantia hos humores pharmaca neceſſario tuſſes commouent: uerum non facile per ſputum reijcitur ob craſsitudinem id quod repurgatū eſt: humectatione igitur multa indiget, quo facilius efferatur: & ob id ſanè largior potus anheloſis eſt exhibendus. Pharmaca uero eis conueniunt incidentia citra uehementem calefactionem. Craſsi enim & tenaces humores à uehementi calore uiſcoſiores redduntur, glutinoſiq́;, & ut difficulter auelli poſsint: quapropter maxime prodeſt eis acetum ſcillinum, & ipſa quoq; ſcilla aſſa cum melle trita & delincta, & acetum mulſum ex ea adparatum. Maximum autem remedium, inquit Archigenes, purgatio frequẽtior exiſtit per pharmaca fortiora: & uomitus à radicibus, per interualla ſuſcepti. Cataplaſmata uero ex ficubus & ordeacea farina: magis uero ex loliacea habente reſinam & mel ac ceram ammixta: infarciri poteſt etiam ei iris & manna. Malagmata autem conueniunt, quæcũq; exulcerant cutem & attrahunt ſaniem: quale eſt Ciſſophontis, & quod conſtat ex baccis lauri: & quod ex ſemine roſmarini conſtat: & emplaſtrũ ex herbis: & quod iceſiũ adpellatur: itemq́; quod uocatur Thraſeæ. Quod uero cyzicenum emplaſtrum dicitur, ſi irim, aut cerati æqualem ſibi portionem aſſumat & uniuerſo pectori imponatur, humiditates conſumit, & habitum corroborat. Omnium autem conuenientiſsimum huic affectioni hocce eſt, inquit Archigenes.

Largior potus anhelis commodus

Emplaſtrum nigrum Archigenis. Ceræ libram I, reſinæ pinus ſiccæ lib. I, iridis ſeſquilibram, bituminis lib. I, picis lib. I, æruginis unciam I, zingiberis ſexuncem, thuris ſexuncem, radicis cucumeris ſylueſtris, centaureæ, lapidis aſij, ſtyracis, cuiuſq; ſextantem, miſyos crudi ſeſquiunciam, chalcitidis crudæ ſeſquiunciam, ſalis ammoniaci unc. I, galbani, terræ cimoliæ, terræ ampelitidis, cuiuſq; unc. I, olei libras II, aceti lib. I. aut ut ego ſoleo lib. II. Styracem cum modico oleo liquefactum in mortario probe contere: metallica uero cum aceto diſſolue: herbas autem contunde & cribro excute: liquefactis uero quæ eliquari poſſunt, & percolatis, ac ab igne ablatis, contrita adijce, atq; herbas inſperge, omnibus autem ſimul unitis & emollitis utere. Hoc ſanè multos occultos abſceſſus diſcutit, & in uaporem reſoluit, alios autem aperit: quicũq; autem iam rupti ſunt, & fluidi tamen adhuc permanent, eos mirabiliter exſiccat. Eiuſmodi enim pharmacis uix aliud præſtantius reperiri poſsit. Conueniens eſt etiam prædictis affectionibus Amythaonis epithema, atq; eo adhuc magis Polyarchion, maxime tempore coarctationis locorum. Pectus uero cum urticis confricetur ac cædatur, deinde lauacro ac oleo calido loci rubefacti curẽtur: aſsidue autem lenioribus ſolutiuis aluum

Epithema Amythaonis. Polyarchion

emollire

emollire oportet: quale est, cnici acetabula duo optime contusa & cum sero lactis decocta: ita ut percolatum serum, & modico melle permixtum bibatur. utendum est etiam ex thymo, lasere, & pipere salsamentis, quibus addita est scammonia, aut etiam his quę fiunt ex rosmarino. Ego uero etiam herbæ sabinæ optimum usum expertus sum, si per seipsam drachmæ pondere trita sumatur, & sequenti die duarum drachmarum pondere, tertia trium. In aliquibus autem & quarta die usq; ad quartam drachmam pondus auxi. Quod si bene procedat purgatio, simulq; cruenta educat, non est quem non melius spirantem in posterum reddat. Porrò interiectis duobus aut tribus diebus, absinthium potandum exhibui, maxime si stomacho æger languea: quod si non contingat stomachum languefieri, irim bibendam dedi, aut abrotonum, aut castorium ex aceto mulso. Mirum in modū autem efficax est, quod ex elaterio constat & octaobolon appellatur. Elaterij æreolos II, spumæ nitri obolos III, sinapis drach. I. hæc in aqua diluta in octo catapotia informo: maneq; duo, tantundemq; uesperi exhibeo. Purgat enim citra molestiam superne, aliquandiu quidem permanens & soluens. His ueto qui robustiores sunt, post trium dierum spatium rursus exhibeo. Atqui quæ ex colocynthide constat hiera nostra, hoc est Archigenis, assidue prębita mitiorem spirandi difficultatem correxit sæpissime, atq; id breui & perfecte. Verum si magis in profundo hæserit, auxiliatur cum aceto mulso potata.

Vomitorium octaobolum

Hiera Archigenis

Aliud, ad difficulter spirantes, qui etiam asthmatici adpellantur. Aristolochiæ, clematidis, abrotoni, sulphuris uiui, seminis rutæ agrestis, cuminum thymi, ammoniaci thymiamatis, æquales partes cum aceto tritas in pastillos redige, & ex eis obolos III exhibe cum aceto mulso ad triduum.

Alia remedia asthmaticis commoda, ex Asclepiade & Dioscoride. Aristolochia rotunda cum aqua bibita, anhelosis auxiliatur: item centaureæ maioris radix, & minoris succus: & stœchas trita ac cum aqua potata, & sphondylij semen, & calaminthæ montanæ coma, & hyssopū, & iris, ac melanthum, & radicula alba. item asellos, qui & millepedæ appellantur, sub aquario uase stabulantes, sextarij mensura in fictile uas coniectos, ad carbones ignitos torrefacito, atq; ubi inalbuerint terito, ac melle exceptos cocto, ante & post cibum duorum cochleariorū mensura delingendos exhibeto.

Aselli in eclegmate

Aliud. Scillæ crudum succum exprime, & cum eiusdē mensuræ melle permixtum ad prunas decoque, eiusq; cochlearia II delingenda præbe ante & post cibum. Summe autem hoc prodest, euidensq; eius rei periculum feci, inquit Archigenes. Aliud, Archigenis. Radicis centaureæ maioris drach. VI, petroselini drach. VI, ammoniaci thymiamatis drac. III, sulphuris uiui, bituminis, cardamomi, radicis panacis, seminis urticæ, iridis illyricæ, cuiusq; drach. II, thuris, zingiberis, castorei, nitri, sagapeni, abrotoni, polij, chamæpityos, saluiæ, cuiusq; drach. I, piperis albi drach. III. Hæc omnia trita cum melle miscentur despumato, dantur ex hoc oboli IIII. Etenim assi duc

due potatum hoc, etsi non perfecte medeatur, citra molestiam tamen efficax existit, dato hoc cum hydromelitis cyathis IIII.

Aliud, quo etiam ego utor, ad multos usus commodum.
Scillam fuluam manum magnitudine sua implentem, ferměto obductam, in furnũ conijcio ut quàm optime asseetur, deinde ubi mollißima facta fuerit, superficie eius exusta reiecta, reliquum optime contero, atq; ei quantum trimembri sectione facta, duæ assatæ scillæ partes ponderant, tantum farinæ erui albi adijcio, & ammoniaci thymiamatis drach. IIII, radicis panacis drach. IIII, iridis, & abrotoni, & acori, cuiusq; drach. II, piperis grana VIII. hæc omnia simul trita & unita in orbiculos digero pŏdere sesquiobolares: ex eis autem drach. I, aut etiam obolos tres, aut duos, cum tribus cyathis lactis asinini recens mulcti, aut aquę mulsæ exhibeo. Pueris uero tantũ unum orbiculum præbeo. Aluum hæc mensura mouet: quod si hac amplius quid dam exhibeas, & urinam cies, & compactam mali irritationem dissolues: etenim & comitiales sanat, & uuluam strangulatam, & lumborum languidos dolores, & febres debiles ac per circuitum repetentes. Cum aceto menses ducit per crassitudinem suppressos, ad quos consequũtur uertigines, intercepti ones uocis, contractiones, dolores, articulorum lentores, & spirandi difficultas. Eue stigio enim sanguinem euellit, & ab omnibus molestijs liberat: quare tenuitatem huius pharmaci ne contemnas, sed abundantẽ uirium eius supellectilem, quasi per manus à maioribus traditam, assumas. *Ad menses suppreßos quæ sequãtur*

Alia potio ad suspiriosos. Polij, abrotoni, castorei, chamæpityos, ammoniaci thymiamatis, æquales partes melle excipe, & fabæ magnitudine exhibe. Quidam spumæ nitri albi cochleare, in aquæ mulsæ cyathis tribus exhibuerunt. Aut hoc modo. Spumæ nitri drach. IX, piperis drach. I, laseris drach. I. da cochleare cum aqua calida. Alia. Castorei drachm. VIII, ammoniaci thymiamatis drach. VIII, piperis grana XL. excipe passo, & fabæ magnitudine præbe in aqua mulsa. Alia. Abrotoni drach. II, radicis bryoniæ drach. VIII, rutæ hortensis drach. VIII, castorei drach. IIII, artemisiæ drach. I, epithymi drach. IIII. dantur ex ea scrupulus unus & dimidius cum aceti mulsi cyatho I. Alia. Iridis drach. VIII, ammoniaci thymiamatis drach. IIII. datur drachma una cum hydromelitis cyathis tribus. Alia. Herbæ sabinæ, his qui integra ætate consistunt, scrupulos VI, alijs uero scrupulos III, butyri scrupulos XII, mellis sextantem. Præbe delingendam ad dies III, & intermißione per triduum facta rursus præbe.

Pastillus doloris leuamentum orthopnoicis & ægre spirantibus præbens.
Opij drachm. I, sulphuris uiui, plantaginis, seminis hyoscyami, succi radicis dulcis, styracis, zingiberis, thuris, terebinthinæ, cuiusq; drach. II, croci drach. I, cum uino maris experte contere, ac in pastillos triscrupulares digere, quos bibendos exhibe. Porrò si radicis dulcis succus non adsit, ipsam radicem fractam ac tusam satis diu decoquito, atq; hoc totum cum decocto eius com-

mittito. Alius, Andromachi, ad idem. Scillæ assatæ, sulphuris uiui, bituminis, æquales partes, melanthij drach. II, castorei drach. II, anisi obolos IIII. cum aqua pastillos informa trium aut quatuor scrupulorum: exhibe ante somnum, cum aquæ calidæ cyathis duobus.

. Catapotium, suspiriosis dolorem leuans.

Rutæ uiridis sextantem, styracis sextantem, terebinthinæ sextantem, opij trientem. ex his catapotia siliquæ pondere singula informa, triaque ante somnum exhibe deuoranda, à sumptione autem ebibant aquæ calidæ cyathos duos. Remedium pulchrum Philagrij, ad anhelosos.

Radicum symphyti in petris nascentis, radicis centaureæ maioris, iridis illyricæ, singulorum sextantem: aquæ sextarium I. radices fractas per biduum in aqua macerato, deinde ad tertias decoquito, & percolato, & tantundem mellis decocto adijcito, rursumque donec cogat decoquito: deinde rhei pontici contusi ac cribrati unciam I inspergito ac unito. Exhibe circa primam horam diei cochlearia duo. Quod si non adsit rheon, centaureæ maioris radicem cõtusam & cribratam unciæ pondere inijce, aut eodem modo radicem symphyti. Hocce pharmacum pulmoni & thoraci firmitatem & robur præbet, simulque humores ad eum delatos repurgat, desiccat, & expellit.

Aliud, ad orthopnoicos. Boli armeniæ drach. I, cum uino diluto bibendam præbe. Ad tusses autem inde sequentes antidotum Isotheum appellatam, paulo ante inter tussis remedia descriptam, exhibe ante somnum, nucis auellanæ magnitudine cum aqua mulsa. Assiduus enim huius antidoti usus in totum ab hac affectione liberat, etiam si fuerit inueterata: cõfidentet itaque ea utaris. Quod si non adsit, pæoniæ antidotum præbe: quæ ipsa quoque si haberi non possit, eam quæ zopyrios appellatur, quarum descriptiones in sermone De colicis, habentur. Suffitiones etiam eis sunt commodissimæ: de his in tertio sermone plenissime dictum est, & paulo ante inter remedia tussis. In earum autem usu undiquaque stragulis contegantur, atque ore sedulo hiantes fumum fortiter admittant: mucus enim & lachrimæ multæ sputumque ubertim ducuntur, & per uehementem tussim pituita uiscosa ex profundo effertur. Verum quod latere te nolim, antequam ad eiusmodi rerum ac lauationum adhibitionem perueniatur, uentrem subducere oportet uel per clysterem, uel pharmacum solutiuum. Prosunt etiam suspiriosis fricationes pectoris, ex pumice cum nitro, fece uini usta, flore iunci odorati. Cuius generis & hoc est. Auripigmẽti, pumicis, spumæ nitri, cuiusque unciam unam, alcyonij sextantem. hæc contusa & cribrata cum unguento aliquo calorifico commisceto, pectusque & dorsum donec ignescant confricato. ex frequenti enim huiusmodi perfrictionis adhibitione spirandi difficultatem, & tussim, omnemque ignitam pectoris affectionem propulsabis. Cæterum in ueterato malo, & medicina omni frustra adhibita, ad ustionem confugiendum erit: itaque iuxta medium clauicularũ utrinque una crusta inuratur, cum

Isotheos

Pæonia

zopyros

Fricationes pectoris

cautione tamẽ admotis manibus,ne aspera arteria oblædatur. Deinde aliæ duæ paruæ iuxta carotidas colli arterias infligendæ paululum sub mento utrinq; una,incumbentis cutis tantum perustione facta. Infligendæ autem adhuc aliæ duæ sub mamillas, inter tertiam ac quartam costam: rursumq; aliæ duæ retrorsum uersus inter quintam ac sextam costas. In medio etiam pectore utrinq; unam inurere oportet: & iuxta principium ossis pectoris, (quod à capitis gladij similitudine Xiphoides Græcis appellatur) supra os ipsius uentris,unam simili modo. Et adhuc alias duas inter octauam & nonam costam,utrinq; unam. Tres etiam retro inurendæ sunt crustæ, una iuxta medium dorsi,reliquæ duæ ab utraq; uertebrarum parte, paulullum infra mediam crustam. Omnes autem infra collum inustas, mediocriter latas esse conuenit,neq; ualde in superficie consistentes,neq; rursus nimium profundas. Vlcera aũt crustarũ satis multo tempore fluida permittere oportet.

De cordis tremoribus,ex Galeno. Cap. LVIII

CORdis tremor siue palpitatio,multis tum adulescentibus, tum senibus sanis accidisse uisus est. Dolent autem caput ita affecti, citra aliquam alteram externã caussam: atq; omnes hi ex uenæ incisione opem senserunt: aliqui etiã ex eis in totum ab hac accessione sunt liberati,per extenuatoriam diætam & pharmaca consimilia,post uenæ incisionem adhibita. Noui autem & ego quendam qui singulis annis,ueris tempore, tremoris accessione afficiebatur. Hunc ubi expertus essem per triennium ex uenæ sectione iuuari: in quarto per uenæ sectionem euasit,antequàm hoc malo apprehenderetur: atque hoc modo pluribus deinceps is agebat annis, consentanea simul utens diæta: uerũtamen & is quoq; ante senectutem fato functus est,quemadmodum alij omnes. Aliqui quidem in febribus acutis cõprehensi animo destituti,similiter mortui sunt: aliqui uero etiam citra animi deliquium, stuporis attoniti modo affecti repẽte uitam cum morte commutarunt. Plures autem hac affectione laborantes ad ætatem peruenerunt,minorem quidem annis quinquaginta,quadragesimũ tamen ætatis annum excesserunt. *Exemplum curationis*

De sanguinis reiectatione,ex Galeno. Cap. LIX

SAnguis qui ex pectore & pulmone,aut aspera arteria educitur,omnino cum tussi reijcitur. Si uero ex locis circa fauces aut gurgulionem sanguis feratur,per excreationes excernitur. Si uero ex aliquo loco oris aut gingiuarum,simpliciter expuitur. Aliquando autem à capite aut partibus gurgulionis delatus,sanguis ad asperæ arteriæ extremum incidit, & tussim commouet,imaginationemq; facit uelut ex pectore educatur. Itaq; si quis pluribus ex ordine diebus sanguinẽ exereet & emungat,neq; capitis dolore,aut grauitate aliqua quæ etiamnum adsit,antegressis, neq; plaga isthic illata: considerare oportet diligenter omnem narium meatum,atque etiam oris locum illum ubi nares ad palatum sunt perforatæ. Contingit enim aliquando hęc accessio hirudine ad locum hunc affixa. Cęterum aliqui per uomitum citra

tußim ſanguinem ex uentre reiectant, aut ex uenis adiacentibus in ipſum delatum, aut hirudine deuorata. Verum ſanguis uenarũ ex hepate aut ſple ne in uentrem delatus grumoſus eſt, nigerq́ euomitur: qui uero ex hirudi nis præſentia procedit, tenuis eſt & ſanioſus, ſiue ex uentre, ſiue ex naribus, ſiue ex ore proferatur. Atqui & localis dolor qui cõcomitatur, affectam par ticulam oſtendet. Si enim ex ſtomacho eductio fiet, non magna ſanguinis eruptio continget: graciles enim ſtomachi uenæ, ſimiliter ut eruptio, exiſtũt. Quod ſi uomitu ſanguis efferatur, in deglutiendo mordacitas percipietur, maxime ſi adſtringentia aut acria deglutiantur: ſi uero ex uentre educatur, nauſeæ plurimæ comitantur & uomitus, & ſi à cibo ſumpto eductio contin gat, ſanguis cibis permixtus efferetur. aliquando etiam pituita ac bilis ſimul euomentur. Si uero ex hepate & ſplene ſanguis in uentrem deferatur, ade rit tumor. Si uero ex pectore & pulmone, aut aſpera arteria ſanguis expua tur, impoſsibile eſt eum citra tußim per ſputum reijci. Fit autem ſanguinis eductio ex pectore, aut ob uenæ rupturam, aut oris uenarum apertionem, aut ob corroſionem. Venarum itaque pulmonis rupturæ cognoſcuntur ex eo, quod unà cum præcedẽte cauſſa, ſtatim manifeſta ſanguinis eductio co gnoſcitur. Præcedentem autem cauſſam dico, delapſionẽ ex alto, aut ſi gra uius aliquod corpus pectori inciderit. Aliquibus autem ob clamorem ma gnum quomodocunq́ editum uaſis uenarum ruptura accidit: & citra mani feſtam externam cauſſam extendenti pulmonem uenæ ruptura infertur. Cæterum & ob ſanguinis multitudinem ruptura contingere ſolet: eius uero cognitionẽ exhibet ſanguinis effuſio repente & coaceruatim facta. Magna enim pulmonis uaſa exiſtunt, ac arteriarũ ſpeciem habentia: ſanguis autem in eis tenuis & calidus eſt, perq́ ſaltum pulmonis ui ac impetu excernitur.

Venarum ruptura

De uenarum apertione.

Venarum autem ora aperiuntur, ſiquidem diſpoſitiones præceſſerint cali dæ: ueluti ſi calidis balneis plurimis uſus ſit homo, habitetq́ in calida regio ne, conſimili exiſtente maxime anni tempore, cibis quoq́ & potionibus ca lidis utatur. Etenim multitudo ſanguinis calida exiſtens, uenarum pulmoni incumbentium ora aperit & dilatat, atq́ hoc modo coaceruata effuſio con tingit.

De uenarum corroſione.

Quibus uero ex corroſione uenarum pulmonis ſanguinis euacuatio contin git, his per interualla modica ſigillatim cum tußi expuitur. Ipſa autem uaſo rum corroſio ex acribus contingit humoribus, ſiue à capite in pulmonẽ de labentibus, ſeu in ipſo pulmone generatis. Poſsibile eſt etiam propter corro ſionem, coaceruatam ſanguinis eductionẽ cum tußi fieri. Quum enim præ cedenti tempore per modica interualla ſigillatim, ut dictum eſt, & cum tuſ ſi ſanguinem expuerit quiſpiam: & poſt ſequẽtibus diebus neq́ caſus, neq́ alia quædam externa uiolenta cauſſa acciderit, & tamen ſanguinis eruptio multa prodierit, magnam corroſionem factam eſſe oſtendit. Multi autem

hoc

hoc modo affecti particulas pulmonis simul cum sanguine extulerunt, aut tectoria ulceribus obducta. Impossibile est autem latere eductionem propter corrosionem uenarum factam. Quare diligentem animaduersionem habere conuenit, numne spumosus sit sanguis: nam & hoc firmissimum signũ eductionis ex pulmone existit: deinde numne bronchij particula quędam, aut tuniculæ arteriæ seu uenæ simul efferatur. Horum enim nihil apparet in his, qui ex succingente thoracem membrana sanguinem spuendo educunt. Maximum etiam signum elationis ex pulmone est, si omnino citra dolorem effertur.

De eductione sanguinis ex alijs pectoris partibus.

Sanguis autem qui ex alijs pectoris partibus educitur, nigrior est, & iam in grumos coactus cum tussi etiam & dolore reijcitur particulæ affectæ, ac foetidum odorem de se præbet: aliquando & pure ammixto effertur. Verum hoc signum commune est. Si uero iuxta asperam arteriã ulceratio fiat, paucissimus sanguis expuitur, paucissimo omnino pure permixtus, doloris autem sensum iuxta exulceratam arteriæ partem æger perceptat.

De sanguinis à capite eductione.

Si uero à capite sanguis deferatur, siquidem plurimus sit, plurima adest capitis grauitas aut dolor: si paucus, pauca. aurium sonitus iuxta proportionẽ affectionis, rubor faciei. uenæ frontis emicant, & uertigines accedunt. caussa autem ista præcedens manifesta est, nimirum plagã, aut frigiditas, aut calor aut ebrietas. Vini enim potatio larga cumulatim caput replet, & cumulatim etiam ex rupto uenæ uase effundit. In parua autem ebrietate, modicum adest sanguinis sputũ, & cõsueta fieri per nares sanguinis excretio cohibetur: aliquando etiam ad palatum conuersa, imaginationem exhibet ueluti ex pectore sanguis ipse educatur. Si itaq; à capite sanguis deferatur, titillatio palati accidit, & frequens excreatio, atq; hoc modo expuunt: irritantur enim ad tussim, & tamẽ non ualde tussiunt. Si autem à palato ad asperam arteriam destillat, tum tussiunt, & quod delapsum est educunt: & ob id quidam decepti, ex pectore eductionem fieri autumant. Defluit autem aliquando à capite per gulam seu stomachum in uentrem, uomituq; reijcitur, atq; ob id putatur à stomacho prodire. Habet autem & suam figuram sanguis à capite delapsus. Est enim non adeo paucus, colore nigro, leuis, æqualis, immixtus, altero uidelicet aliquo pure uel pituita, & cum excreatione statim se in linguam infert rotundus, facileq; reijcitur per sputum. Si uero palatum consideraueris, densius atq; uelut exulceratum ipsum inuenies, & ut plurimũ sanguinolentum, propter destillantem ad ipsum à capite sanguinem. Curatio autem his qui sanguinem à capite educunt, sufficit simplicior & exigua. Adstringentia enim per collutiones palato adhibita frigida sufficiũt: nam à calidis & rarefacientibus collutionibus plus sanguinis erumpit: quare signum id est adeo à capite prodeuntis eductionis. Si itaque à capite feratur, multumq;

Vini largi & modici nocumenta

Sãguinis à capite destillãtis figura

g 2 tumq;

tumq́ sit quod defertur, euacuatione opus erit. Quare citius per nares aut per uenæ alicuius incisionem euacuare oportet, ne per negligentiam consuetudo fiat sanguini in hos locos delabendi.

Curatio eorum qui ob destillationem sanguinem expuunt. Cap. LX

QVi ob destillationem sanguinem expuunt, his uenam incidere oportet statim in principio, acri simul clystere adhibito & euacuata aluo: deinde confrictis quàm plurimũ manibus, brachijsq́ ac cruribus per pharmacum calefactorium ac extenuatorium, extremæ eorum partes colligentur: postea uero capiti raso pharmacum ex stercore syluestriũ columbarum impone, & post horarum trium interstitium in balneum deducito, citraq́ capitis cum pinguedine contactum lauato: post uero mediocriter cõtectos, sorbitione multa ex solis austeris pomis connutrito: deinde dormire uolenti, theriacen Andromachi ex uiperis recens adparatam exhibeto. Sequenti autem die omnibus corporis partibus capite tantum excepto, confrictis, in quiete adseruato, rursusq́ in uesperam theriacen exhibeto. Quod si ex his destillatio sistatur, tertia die mane mel parum coctum præbeto, quiescereq́ finito, ac totum corpus defricato. In cibo exhibe ptisanæ succum, modicũq́ panem madefactum. Quarta aũt die mane post acceptum ex uiperis pharmacum, rursus plurimum mellis præbeto, capiti simul pharmaco ex stercore columbino imposito. Deinde lotis & mediocriter nutritis, quinta die ea quæ humores qui in pulmonẽ defluxerunt, uehementer repurgare queant exhibeto. Post uero per interualla ad caput cerato ex thapsia apparato utaris. Vniuersam autem curationem renutriendo ac refocillando corpori destinatam impendito.

De his qui ob frigiditatem organorum respirationis sanguinem expuunt, ex Galeno. Cap. LXI

QVi uero ob frigiditatem membrorum respirationis, ruptis pulmonis uenis, sanguinem expuunt, his e uestigio uenam secare cõuenit, secundaria facta detractione, uidelicet ut paulatim euacuationem faciamus, & ut ad contrarium diuersio fiat, quam antispasin Græci appellant. Eius enim gratia uenæ sectio adhibetur. Deinde fricatione extremarum partium, & ut dictum est, ligatione facta, in uesperam ex seminibus pastillum exhibeto. Sequenti uero die post repetitam sanguinis detractionem, uniuerso pectori ceratum ex thapsia imponito: quod in uesperam rursus ne ulterius quàm conuenit calefaciat, detrahito, atq; iterum pastillos ex seminibus dato. Tertia autem die ex thapsia ceratum ad horas circiter tres rursus imponito, hominemq́ lauato. Cibum autem præbe primis diebus sorbitionem, tertia autem ad succum ptisanę, pisces qui facile concoquuntur probeq́ conditi sunt adde: ante somnum etiam rursus pastillum ex seminibus exhibe. Nam & somnum conciliat, & dolores leuat, & exiccat. Inflammatione autem ruptarum uenarum sedata, & particulis ad bonam temperiem redactis, ea quæ

Antispasis

thoracem repurgant præbe,adhibito simul usu theriaces ex uiperis apparatæ.Deinde etiam lactis potu alijsq; cibis utaris. Hoc modo sanè eos qui se mox eodem die medicandos exhibent poteris curare, non tamen similiter qui post duos aut tres obueniũt dies. Aliqui enim eorum immedicabile ulcus habent,maxime qui per uitiosos humores erosionem sunt passi. Quorum aliquibus sputũ ipsum salsuginis aut muriæ saporem exhibere referũt.

Curatio eorum qui iuxta alium quemcunq; tandem modum ex pulmone sanguinem reiectant. Cap. LXII

Difficiliorem autem curam ulcera in pulmone consistentia habent:conari itaq; oportet quemadmodũ nos fecimus, ita ut ægro præcipiamus, ne respiret ualde,& ut sileat semper. Incidere autem statim uenam oportet in cubito internam,ac sanguinis detractionẽ reiterare,bis aut etiam ter, paulatim,gratia diuertendi. Non enim euacuatione indigent tales,nimirum ab affectione ipsa euacuati. Quapropter etiam fricationibus utãtur, aut etiam totius corporis membrorum cum latis linteolis constrictione. Posteaquàm uero hæc exacta fuerint, primum quidem poscam dilutam & tepidam bibendam exhibere conuenit: ut si quis sanguinis grumus in uiscere hæreat inde dissolutus ejiciatur, neq; quicquã obstat bis & ter in tribus horis hanc potionem iterare. Post hęc autem pharmaca inductoria & obstruendi meatus uim habentia,simulq; adstringentia exhibeantur, aut ex posca diluta in prima sanè die,aut ex decocto malorum,aut baccarũ myrti, aut alterius cuiusdam adstringentis. In uesperam uero rursus exhibendum est pharmacum:abstineatq; æger ab omni cibo,si uiriũ robur adsit: sin minus,satis erit sorbitionem præbere. Optimum autem est & secunda die rursus parũ sanguinis detrahere ex eadem quę prius incisa est cubiti uena,si modo uires ad id tolerandum sufficiant. Cibis etiam & pharmacis similiter utendum usq; ad diem quartum, pectore in orbem madefacto, æstate quidem ex uino, oleoq; melino & rosaceo,hyeme uero ex unguẽto nardino. Si uero emplastris uti uelis,optimum pharmacum nostrum Barbarum appellatum habebis.Conducunt etiam reliqua ex bitumine, aceto & pice apparata, & maxime quod ex salicibus,& quod ex lolijs constat.Maximum enim hoc est,cui diligenter attendere animum oportet, ac mox facta uasorum ruptura inde remedium offerre incipere, quo cruentum adhuc uulnus concrescat, prius quàm inflammatio apprehendat:etenim si inflammatio pręuenerit, parum spei est ad huiusmodi uulneris conglutinationem,quippe quę se in multum tempus extendit.Eluere enim oportet,tum pus,tum serosum sanguinem ipsius ulceris postea quàm inflammatio fuerit soluta: reliquam autem curam quemadmodum ad tabidos fieri solet ordinare. Ex Archigene.

Porrò si à stomacho aut uentre sanguinis reiectiões cum uomitu procedãt, uena incidenda est in cubito superior,humeralis appellata, etiam si ex hepate in ipsum uentrem deferatur. Si uero à splene sanguis feratur, quod ex tumore *Vena humeralis*

more circa splenem confidente cognosces, incisa uena quæ inter paruum & anularem digitum in sinistra manu est, probe ac proprie auxiliaberis. Cæterum & cibos & potus magis adstringentes dare conuenit his, qui ex uentre per uomitum, citra tussim sanguinem reiectant, non tamen uehementer & actu frigidos, Ex uehementi enim frigiditate plagæ inferuntur, Quare sufficerit, si non calidi existant, neque nimiam humectationem inferant. fontana igitur aqua non ualde frigida, neque multa, in potu exhibeatur, Et cibi pauci similiter mediocriter frigidi, ac naturæ quoque refrigerantis.

Vena inter paruum & anularem digitum. *Frigiditas plagas infert* *Aqua fontis*

Communes Methodi exhibendorum auxiliorum, in singulis reiectationis sanguinis speciebus post sanguinis inhibitionem. Cap. LXIII

EX Galeno. Primum periculũ in reiectatione sanguinis, est ne ultra modum eius euacuatio fiat. Curatio autem post eius cohibitionẽ eiusmodi existit. Reiectatio quidem sanguinis quæ ob apertionẽ fit uenarum, per obturationem occlusionemq́ dilatati oris ipsius uenæ curatur: quæ uero ob uenæ rupturam fit, per cõglutinationem sanatur, Quæ ob corrosionem, per renutricationem, & ea quæ carne implent corrosa. Obturatur quidem dilatatum & apertum os uenę ab adstringentibus. Conglutinatur autem rupta uena ab ijsdem, & quæcunq; in compositione eis ammixta citra mordacitatem desiccant, ac glutinosum quiddam in se complectũtur, uelut est lemnia terra, & quæ samius aster appellatur, & his similia. Renutritur autem corrosum à cibis boni succi, & pharmacis carne explẽtibus, siue sarcoticis à græcis appellatis. Conueniunt igitur adstringentia eis qui nõ tussiunt, qui corpus boni succi habẽt, & qui ob apertionem oris uenarũ, aut rupturam sanguinẽ reiectant. Adstringit autem optime acetum, & portulaca comesta: succus autẽ eius bibitus efficacior existit: plantaginis succus cyathis tribus, aut sanguinariæ succus eodem modo, Succus uuæ acerbæ in sole probe desiccatus drachma una, Rhois aut gallæ decoctum cyathi mensura, Cortex glandis maxime Cestianæ drachma una, radicis rubi decoctũ mensura cyathorum trium, Mora rubi, & flos balaustiorũ drachma una, Acacia & hypocisthis eodem modo. Acini uuæ cochlearij mensura, Similiter lapathi acuti semen. Efficacius autem operatur radicis Althææ decoctum, atq; ipsa quoq; sicca trita potui inspersa, Centaureæ radicis drachmæ duæ, quas febricitantibus cum aqua, febre carentibus cum uino exhibebis: lapidis hęmatitæ drachma una cum mali punici succo, aut Corallij lapidis eodẽ modo, Radix equiseti. Mora ualde cruda & immatura. Forinsecus autẽ pectori irrigatio adhibenda ex uino adstringente cum oleo rosaceo aut myrti. Si uero multa sanguinis eruptio fiat, maxime in æstate, & citra tussim eius reiectiones contingant, neq; debilis sit æger, sed robustus & carnosus, Acetum pro uino adhibendũ est, non in sordidis amplius lanis sed spongijs exceptum, fasciaq; lata

Pharmaca sarcotica *Adstringẽtia* *Glãs cestiana*

lata æger conuinciendus. Aliquando autem acaciam, aloen, aut omphacium aceto permiscere conuenit, & eutem ex oleo myrteo præillinire, ne mordacitas ex irrigatione succedat. aut etiam Emplastrum Barbarum, aut ex salicibus, aut aliud simile imponere. Quod si æger ferre nequeat ex irrigatione prouenientem iniucunditatem & molestiam, neque toleret item emplastrorum incōmoditatem, huiusmodi cataplasma est admouendum: ex palmis uidelicet & acacia, alumine, mali corio in puluerem redacto, symphyto, polenta aut lentium farina apparatum. Si uero neque cataplasmatum grauitatem ferre queat, neque calfieri sustineat, illitionibus utendum. Loti itaque aut mespili corticem, & rhoem culinarium, paucaque rhamni aut sanguinariæ folia in aceto decoquito: deinde in eo decocto aloes succum, aut acaciæ, aut omphacij, paucumque gummi diluito, & pectus ac dorsum ex eo illinito: atque ubi exsiccatum fuerit rursus inungito, qui crassitudinem accipiat illitio seu unguentum, & ne denudati frigore circumueniantur. Illa uero hora qua arescit illitum, ab ægro multus aer est arcendus. Quod si inflammationes succedentes febres inferant: solent enim uehementer acutæ irruere & periculosæ, aliquando etiam lenes & obtusæ, quum uidelicet in tabem sunt transituræ: tum omnis ueluti in febribus est ordinanda diæta: non tamen accuratim, sed quiete & paulatim: abstinendum à uino: exhibendæ palmæ, & similia. Cataplasmate utendum pane calido, deinde semine lini. Vbi uero perseueret malum, omnia ut ad tabidos facienda. Exsiccatoriam porro citra mordacitatem uim obtinet: succus ocymi, qui si aceto commisceatur conuenientior fiet, & est quoque nobis in usu familiaris, citraque formidinem cum porrexeris. Adstringit autem & desiccat simul, rheon ponticum. Assumere autem oportet hanc ipsam ponticam radicem ad recentes ac inueteratas sanguinis reiectationes, & ad pectoris fluxiones, in principio quidem ex posca decoctam. Si uero per circuitus redierit reiectatio, omnino parum quiddam bibendum præbe cum aqua. Quum uero asperitas & tussis molestiam intulerint, passo cretico decoctam, deinde contritam præbe. Magis autem desiccat arefacta in potum inspersa. Exsiccat etiam citra mordacitatem, samius aster, & minium sinopicum, & terra lemnia bis in die data drachmæ pondere ex aqua. Citra mordacitatem etiam & præclare omnino desiccat, bolus armeniacus, ut nihil eo hac parte præstet: eius itaque drachmam unam exhibere potes confidenter. Exsiccat etiam coagulum hœdi, cerui uero magis inspissat. Quod si stomachus æger sit, semel exhibe quod adstringit, & semel quod desiccat. Aliquando autem mane adstrictorium damus, circa sextam autem horam desiccatorium: in uesperam uero quod inspissat. Quando uero inspissantibus opus fuerit, amylum detur, & gummi, ac tragacanthus, quodlibet per se, atque etiam inuicem permixta.

Exsiccantia

lemnia terra

bolus armeniacus.

Simplicia ad sanguinem reijcientes pharmaca.

Huius generis inspissantium uidelicet, est & gluten piscium, & symphytum manducatum ac deuoratum. Cibos etiam eiusdem cum prædictis pharmacis facultatis exhibere oportet, tum his qui propter apertionem uenarum, tum qui ex stomacho sanguinem reijciunt: nimirum adstringētes, uelut est halica ex posca, aut micę panis eodem modo, aut oryza, oua mollia rhoem culinarium tenuissime tritum infarctum habentia, plātago cocta, intubum, lens cum prædictis condita, aut lapathum acutum: in quibus uero inspissante materia magis opus est: lac coctum refrigeratur, daturq; tum ob corrosionem, tum à stomacho sanguinem educentibus. Hi enim adstringente materia & carnis expletione opus habent: aliquādo autem lacti cocto amylum infarcitur, ac modicum omnino coaguli. Cauere enim oportet immodicum eius usum, neq; statim post eius admixtionem lac ipsum exhibere, sed post aliquantulam dilationem: ualde enim in uentre concretum mortem inferre consueuit. Conducit etiam palmas cum halica decoquere aut cum siligine. Inspissant autem simulq; adstringunt oua crassiora rhoe infarcta maxime si sint assata, lens cum ptisana decocta, milium coctum. Fugienda autem in omnibus uehementer adstringentia, & excellenter inspissantia. Eligenda uero simpliciora ex uniuerso genere eorum quæ sunt prædicta.

Coaguli usus

De compositis ad sanguinem reijcientes pharmacis, Galeni.

Iuxta primam quidem rationem ex adstringentibus & desiccantibus ac inspissantibus pharmaca componuntur ad curationem reiectionis sanguinis conuenientia. Quum uero adstrictoria, & tenacia ac desiccantia, uias præcludant, & difficulter per corpora digerantur, ui quadam opus habent præparante ac aperiente eis uias ipsas: & ob hoc ipsum calida & tenuium partium eiusmodi pharmacis miscentur, quæ iuxta omnem ipsorum considerationem contraria sunt sanguinis sistendę reiectioni. Miscentur etiam eis stuporem inducentia, quo profundiorem somnum inducant: quæ sanè commodissima sunt his qui à tusse lancinantur omnibus, maxime tamen qui simul sanguinem reiectant. Hi igitur scopi sunt compositionis pharmacorum ad sanguinis reiectionem conuenientium: quæ uero per experientiam cognita sunt à priscis medicis composita pharmaca deinceps dicentur.

Cōposita experimento cognita

Potio hæmoptoicis commoda.

Lapidis corallij, terræ samiæ quę aster appellatur, succini, mastiches, cuiusq; drach. VI, amyli, thuris, gummis, cuiusq; drachm. IIII. Exhibe cochlearium unum siccum cum posca aut cum aliqua prædictarum decoctionum.

Alia potio. Terræ samiæ asteris, lapidis agerati, terræ lemniæ, æquales omnium partes accipe, & ex eis cochlearium unum præbe cum cyathis duobus decoctionis plantaginis. Alia. Terræ lemniæ drach. XVI, terræ asteris drach. VIII, sarcocollæ drach. IIII, gummis drac. II. præbe cochlearium cum decocti palmarum cyathis duobus. Sit autem decoctum ipsum

crassum. Alia, Andromachi.

Corallij torrefacti drachmam unam, thuris obolos quatuor, acaciæ drachmam unam, balaustiorum obolos quinque, gummis obolos duos, candidum ouorum duorum. Huius quartam partem cum aquæ cyatho uno & dimidio exhibe.

Alia, Asclepiadæ.

Radicis sanguinariæ manipulum, radicis symphyti tantundem, rhois rubri acetabulum, aquæ chœnices tres, decoque ad tertias, & expressi ac percolati liquoris cyathum unum præbe, & ad singulas exhibitiones gummis triti drachmam unam conijce.

Alia, ualde præstans, cui testimonium præbeo.

Thuris, terræ asteris, cuiusque drachmas octo, croci drachmam unam, amyli drachmam unam, succi plantaginis sicci drachmam unam, contusorum & cribratorum cochleare unum dato cum posca.

Alia, per experientiam.

Corallij drachmas octo, thuris drachmas octo, dato cochlearium cum uino myrtite diluto. Eadem etiam ad fluxum muliebrem efficax est. *Fluxum muliebrẽ sistens*

Pastillus ex electro. Præclare facit ad hæmoptoicos undecunque sanguis efferatur, ad tussim ueterem & recentem, tabidos, cruenta reiectantes, suppurationem pectoris, tormina intestinorum, uesicæ fluxiones, & ad inflatos: est etiam aurium affectionibus commodus.

Psyllij drachmas quadragintaquinq;, ramentorum electri, iridis, mastiches, croci, cuiusque drachmas quatuor, opij drachmas quindecim. Psyllium in aquæ calidæ chœnices tres coniectum, parumper macerato: atque ubi uiscosum ac lubricum factum fuerit, liquorem inde exprimito, eoq; præscripta diluito: terito, ac pastillos informato. Ex his, obolos tres cubitum ituris exhibeto.

Pastillus Dosithei, ualde celeber.

Virgultorum rubi sextantem, radicis symphyti, seminis spinæ ægyptiæ, succi hypocisthidis, lycij, opij, thuris, rhei pontici, terræ asteris, singulorum sextantem, rhois culinarij quadrantem, rosarum siccarum drachmas quatuor, baccarum myrti quincuncem, croci, terræ lemniæ, corticis qui macer appellatur, cuiusque drachmas duas. Excipe succo plantaginis, aut uino scybelite, & informa pastillos. Eos cum decocto symphyti aut sanguinariæ exhibeto.

Alius pastillus, ex cuius usu magnam nominis famam sum adeptus.

Terræ asteris quadrantem, amyli recentis quincuncem, tragacanthi, sesquiunciam, gummis quadrantem, glutinis piscium unc. I, aceti q̃tum sufficerit.

Gluten

Gluten more eorum qui arcus faciunt dissoluito, per triduum in sufficienti aceto maceratum, quarta deinde die exemptis ex eo pelliculis repurgatum paulatim tolle, & in mortario cum pistillo contunde, & q; diligentissime dissolue, aut super calidum cinerem pone. Difficulter enim solubile existit. Vbi uero solutum fuerit, rursus in ære, aut ferro, aut ut dictum est, cinere calido cum aceto decoque, & sufficiēti tempore assidue agita, ut quàm crassissimum fiat, deinde in mortarium coniectū satis diu tere, Atq; unum quodque prædictorum per se contusum ac cribratum in promptu habens, maxime tamen tragacanthum, in mortarium ad dissolutum gluten insperge, Omniaq; diligenter unita uitreis lancib. solidis excipe & exicca, pastillosq; informa mediocres. Durant autem aliquandiu donec formentur, Eos cum posca exhibe, & utere ualde confidenter.

Pastillus ex Corallio, qui nunc celebris & in usu apud omnes empiricos existit. Terræ asteris, balaustiorum, corallij, succi hypocisthidis, acaciæ, zingiberis, rhei pontici, dauci, omphacij, tragacanthi, cuiusque unc. I, thuris sextantem, opij drachm. IIII, amyli scrupulos sex, aluminis scissi scrupulos XII, terræ lemniæ scrupulos VI, rhois rubri quadrantem, radicis dulcis semuncem, symphyti radicis triētem, gummis scrupulos XVIII, croci scrupulos VI, seminis spinæ ægyptiæ drach. IIII. Digere in pastillos cum posca. Facit etiam ad tormina intestinorum.

Pastillus ex ægyptia spina, quo plurimum utor.

Pharmacum elidion appellatum, quod prospere omnibus sanguinem reijcientibus conducit: itemq; cœliacis, intestinorum torminibus, & stomachi fluxionibus. cytinorū, seminis spinæ ægyptiæ, balaustiorum, acaciæ, succi hypocisthidis, singulorū drach. VI, lycij, rhei pontici, opij, cuiusq; drach. IIII. Zingiberis drach. III. Cōtusa & cribrata diligenter baccarū myrti aut rosarū decocto excipito, aut uino myrtite, & in pastillos redigito, & iuxta cuiusque uires cū rosarū, aut baccarū myrti, aut pampinorū uitis, aut palmarū decocto exhibeto, aut cū frigida aqua. Quod si lycio non abūdes, hoc modo apparate potes. Rhus, qua coriorum tinctores utuntur in quadrupla aquæ portione ad triduum maceratur, uirga frequenter agitata: quarta autem die decoquitur usq; quo aqua ipsa rhois comam exæquet. Et tūc quidem rhus expressa abijcitur: aqua uero percolata, donec in mellis spissitudinem cogatur decoquitur, atq; ita pharmacis adijcitur. Quum uero bibendum præbes hoc prædictum pharmacum, spongias posca madefactas stomacho aut pectori impone: atque ubi testiterit sanguis, pectus aut locos fluxione laborantes ex omphacio in aceto diluto & aliquantulum tepefacto inunge. Conuenit etiam sanguinem reijcientibus pastillus Philippi, qui in tractatu de intestinorum torminibus describetur.

Rhus pro lycio quomodo preparetur

Potio ad sanguinem reiectantes. Succi saluiæ cyathos II, mellis unciam unam, exhibe ieiunis in potu, & e uestigio sanguinem sistes.

Quæ

Quæ grumos ſanguinis concretos diſſoluant.

Sanguinem in grumos cõcretum lixiuium ex cinere uitis & quercinum diſſoluit, ſimiliter etiam Thymus & ſatureia, Coagulum leporis aut hœdi, ciceris magnitudine ex aceto, Itaq; mox ubi quis ex alto ceciderit ac ſanguinem reiecerit lixiuium per ſe bibendum exhibeto, aut cum modico aceto.

De aſperæ arteriæ ulceribus. Cap. LXIIII

QVæcunq; in aſpera arteria ulcera fiunt, iuxta pelliculã eam intus ambientem, & maxime prope eius extremum, aut in ipſã adeo arteriæ extremitate, ſanabilia omnino exiſtunt, Et nos non paucos hoc modo affectos curauimus. Reijciunt autem hi per ſputum purulẽta pauca ac cruẽta, aliquando etiam tectoria quædam ulceri obducta, ſenſusq; doloris ab eis manifeſte percipitur iuxta exulceratũ locum. Hos itaq; in quiete adſeruare oportet ſupinos reclinatos, atq; ijs quæ capiti ſubijciuntur ſublimius inſtratis, Admonere etiam ut quantum poſsibile ſit renitãtur, & Ne tuſsiant, Deinde forinſecus loco affecto deſiccantia imponere. Veluti ſunt Emplaſtra Barbarum, Ex ſalicibus, & ex ſale adpellata, ac eis ſimilia. Pharmaca autem eis exhibenda ſunt, quę ſupra ad ulcera inter arteriaca, & ad pectore ſuppuratos ſunt deſcripta, Quæ etiam ſub lingua detinere conuenit, ut paulatim liquefacta in aſperam arteriam delabãtur, Tum uero maxime obniti & nõ tuſſire. In potu autem exhibendum eſt lac quotidie recẽs mulctum ab adſtante ad huc animali: adijciendũm etiam mellis quiddam his qui lac difficulter concoquunt, & quibus in caſei modum in uentre concreſcit.

De pectore ſuppuratis. ex Archigene. Cap. LXV

EMpyici, hoc eſt pectore ſuppurati uocantur, quibus abſceſſus in ſuccingente coſtas intrinſecus membrana, aut in aliqua alia pectoris pellicula factus, aceruatim ruptus eſt, & in uacuum pectoris locum effuſus, inter pulmonem & membranam coſtas ſuccingentem. Qui ſi non q̃ citiſsime per ſputum rejciatur, Tabidi fiunt. febricitant autem pectore ſuppurati indeſinenter hecticen, hoc eſt habitualem febrem. Rumpuntur autem ſuppurationes aliquæ quidem ſurſum uerſus, aliquæ uero deorſum. Quæ deorſum rumpuntur, in aluum & inteſtina ac ueſicam transfunduntur, per uaſa quædam tranſmiſsione ad ea membra facta. Quæcunq; uero ſurſum rumpuntur in uacuum uidelicet thoracis locum, periculoſiores exiſtunt. Cognoſces autem ſuppuratos hoc modo. Quum lateris dolor præceſſerit, deinde uehementes febres quieuerint, & ex magna parte quoq; dolor, grauitatis autem ſenſus remanſerit intus in lateribus in profundo thoracis, ſimulq; transfluere aliquid appareat, iuxta multiplices reclinationis permutationes, & maxime quum ab uno latere in alterum decumbunt: tunc ſanè multitudo puris manifeſtatur, & fluctuationis cuiuſdam ſonitus ſæpe ſenſibiliter in reclinationibus ipſorum auditur. Cognoſcitur itaq; ſuppuratio facta tum ex prædictis, tum quod nihil relatu dignum per ſputum reiectarunt in eo qui præ

ceſsit

cessit uehemēti lateris dolore. Nouimus autem quosdam citra febrem suppuratos, ex seroso aut pituitoso humore ex reliquo corpore in uacuū thoracis delapso, isthicq; putrefacto. Itaq; quibus ex gymnasiorū exercitijs, aut ex casu aliquo sæpe sensibilis conuulsio facta est, quæ dolorem circa profundum thoracis intulit, Nitrum, acetum, & oleum cyprinum conijciantur, his addatur Rosmarini semen Canchry appellatū large probeq; contritū, aut pyrethrum eius loco, seu staphis syluestris: hæc simul calefiant, deinde excolata ipsis locis ex lana succida repletis irrorentur. Vtilis enim hæc irrigatio existit, sæpeq; sola malum omne discussit. In quibus autem inflammatio præcessit, ultro uenam cubiti incidere oportet, si nihil prohibeat, & mediocriter euacuare, ut alleuatio tantum aliqua contingat. Nutrire uero ex ptisanę succo & aqua mulsa, excretioni consulendo, & in quiete diligēter custodiendo. Ac primum quidem ex oleo pingui irrigationes lana conuoluta exceptæ ac impositæ conducunt. Quod si febris absit passum etiā moderatum cum multo oleo cōmisceatur lanaq; succida excipiatur, Hæc enim irrigatio in his qui febre carent usq; ad tertiam sufficiet diem. Si uero febres simul adsint, & ruptura cōsequatur ipsius puris, Rutaceo aut anethino oleo fœniculum aut flos cypri madescant, Aut quod magis ad hanc rem conueniet, ipsi oleo incoquātur, cum radice maluæ, & ungento cyprino cum spissamentis apparato, Hæc autem calefacta & lana molli excepta imponātur Post hæc autem cataplasmata adhibere conuenit ad febres uomitorias sedandas, ex panè in aqua mulsa decocto, uiridi apio, aut fœniculo, simul decoctioni iniecto, Commodius autem ad hæc butyrum pro oleo adijcitur. Deinde Cataplasma quoq; ex semine lini adhibeatur: quod si maius sit, etiam fœnum græcum addatur. Quod si frigiditas suppurationis caussam præbuit, irionis etiam semen cataplasmatis indatur. Tardantibus autē suppurationibus, ordeaceæ farinæ caricas coctas addere oportet, & althææ radicem, terebinthinamq; resinam ac stercus columbinū. Fit etiā ad tardantes rupturas utile cataplasma ex solo stercore caprino, quod & collectionē maturat & discutit. Optimum etiam discussorium est ex Lolijs cataplasma si bitumine permisceatur. Ablatis autem cataplasmatis, ceratis affectæ partes contegantur ex butyro apparatis, & habētibus quoq; admixtam irin, parū de baccis lauri, & rutam. Etenim ad hoc quod à frigore tutantur, adiuuant etiam reiectationem. Tempore reiectionis congruit Emplastrum ex succis constans, & Mnaseæ, & simpliciora Melina, post etiam Iresiæ, & quod ex lolijs apparatur. Si uero fluxus timor immineat, id quod Thraseæ appellatur erit aptū. Ego uero assidue eo quod ex syluestri cucumere constat utor, omnium enim efficacissimum existit. præscriptum autem hoc est in anhelosorum tractatu. Adiuuare igitur oportet puris excretionem siquidem recte percipere cognoscatur. Quod si ad aluū proreptet, magis emolliētia sint ea quæ offeruntur: si uero ad uesicam serpat, ea quæ urinam magis cient adhibēda.

Fomēta irrigantia.

Cataplasma ex stercore caprino.

Cataplasma ex lolijs.

Si uero

Si uero per tussim puris repurgatio fiat, nihil conuenientius aut familiarius exhiberi potest quàm ptisana optimo melle permixta. Cæterum ea quæ urinam cient cibis commode ammiscentur, undecunq; tandem puris excretio contingat. Commoda est etiam faba cocta in omni suppuratorum differētia exhibita, si ei parum ex seminibus erui maceratis, & duplici ex aqua decoctione dulcoratis adijciatur. Allij comestio quoq; utilis ad repurgationem existit. Inter potionum genera simplicissima est aqua Mulsa cum iride & plurima radice dulci decocta, Radicis dulcis succus cōmanducatus & cum ammixto sesamo temperatus. Conuenit etiam hyssopum aqua mulsa decoctum. Eclegma autem prodest hoc, Nucum pinearum tum quæ pityides, tum quæ strobili appellantur, amygdalarum amararum, seminis lini, amyli recentis, æquales partes, mellis quantum suffecerit. Optimū autem est & piperis parum ac seminis Irionis addere. Quod si tussis infestet, butyrum recens tepidum cum melle tepefactum delingendum præbe.

ad repurgationem

Eclegmata suppuratis.

Aliud eclegma. Internos abscessus repurgans, ut etiam pelliculas maximas educat. Cardamomi, drach. VIII. sagapeni, drach. IIII. Zingiberis, drach. IIII. opij. drach. II. castorei. drach. II. piperis, drach. I. cum aqua in pastillos duorum obolorum pondere redige, & cum aqua calida pastillum unum pro una uice exhibe. Thespiana ad internos abscessus.

Thespiana

Seminis apij, drach. III. opij, drach. III. melanthij, drach. III. castorei, drach. II. seminis dauci, Iridis, sinapis, cuiusq; drac. VII. excipe melle cocto, & præbe nucis auellanæ magnitudine ex aqua. Eclegma ex eruo.

Eclegma ex eruo

Suppuratis commodum. Erui madefacti & inde torrefacti, decorticatiq; & in farinam redacti, drach. VIII. nucum pinearū drach. VIII. amyli, drach. VI. piperis, drach. V. succi rutæ, drach. I. mellis crudi quantum suffecerit.

Eclegma magnum ex Marrubio. Spicæ nardi, piperis, succi Marrubij, cuiusq; unciam. I. mellis, libras. III. uini ueteris dulcis, libras. II. Succum cum uino & melle decoque, atq; ubi ea coacta fuerint, sicca contusa & cribrata insperge, ac simul unitis utere. Aliud. Amomi, sextantem. Casiæ, quadrantem, styracis calamitæ, sesquiunciam, spicæ nardi, sesquiunciam. Croci, unc. I. piperis, unc. I. Nasturtij, drach. IIII. Thuris, drach. IIII. mellis, libras. III. utere ut optimo.

Eclegma magnum ex marrubio

Antidotus panchrestus ab omnimoda utilitate appellata.

Conducit tussi antiquæ. suppuratis, orthopnoicis, tabidis, præcordiorum distensionibus, & omni inflationi, Mouet menses fœminarū, & quæ ex abortu aut partu relinquuntur, secundas etiam ac partus educit, Et uesicæ abolet affectiones. Terebinthinę, drach. VIII. styracis, drach. VI. Zingiberis, drac. V. Croci, iridis, Galbani, cuiusq; drach. IIII. seminis hyoscyami, Corticis mandragorę, irionis torrefacti, opopanacis, cuiusq; drach. II. piperis, drach. I. Spumæ nitri drach. I. cum passo coge in pastillos, ex quibus obolos. II. cum aquæ mulsæ cyathis. III. præbe.

Antidotus panchrestus

Alia antidotus Aristarchi, Paulina appellata. Vim habet admirādam. Prodest tussientibus, reiectātibus sanguinem, tabidis, suppuratis, pulmonis abscessibus, conuulsionibus, & rupturis: ad stomachi subuersiones, surdastros, bilis per uomitum ac secessum eruptionem: ad exitialia pharmaca, & uenenatorum morsus. Habet autem hoc modo: Cinamomi, costi, galbani, castorei, opij, piperis nigri & longi, styracis, singulorum unc. I, mellis chœnicem I. Sicca contūdito ac cribrato: galbanum autem cum modico melle decoquito ac excolato: deinde omnia simul unita in uase uitreo reponito, ac fabæ ægyptiæ magnitudine exhibeto cum aquæ mulsæ cyathis duobus, irrorato podice ex modico aceto. Vtere etiam his quę ad tabidos describemus. Exhibe quoq; confidenter antidotum isotheum appellatam, ad tussientes supra præscriptam. Licebit & pæonia appellata antidoto uti, quæ in sermone tertio & decimo cū alijs multi usus antidotis describetur. Farinas quoq; apparare conuenit ex eruis albis madefactis primum, deinde resiccatis & mola tritis. Hæc enim farina & lacti dum decoquitur adijcitur, ammixto etiam melle, & uehementer commoda redditur. Admiscetur etiam alijs sorbitionibus: & eclegmata ad difficulter purulēta reijcientes apparata, ex hac cōfiunt. Commodum est autem & amygdalas amaras delibratas sorbitionibus infarcire. Facilem autem puris reiectionē facit porrum capitatū cum sorbitiotiibus decoctum, atq; etiam per se aquæ incoctū, & in cibo acceptū. In potu aqua offeratur probe cocta: si uero uino opus habeat, rhetęum detur aut aliud dulce paucum. Ab aceto autem & omni alio uinoso genere, & ab aqua quoq; frigidā abstineant. Tempore uero quo cicatrix obducitur, uinum scyllinum utile est præpotatum, aut absinthites & œnanthinum in uomentibus & purgatis per uesicam: hyssopites uero & scyllinum, his qui per tussim: pulegiatum, qui per aluum purgantur: maxime si nigricātia subeant unà cum purulentis, aut grumosæ quædam coactiones. Quoniam autē per interualla colligi solent & rumpi quoq; suppurationes, curam adhibere conuenit ne post factam earum curationem recurrant: id fieri potest per lactis potationem, & hieræ ex colocynthide constantis purgationem. post etiam dropaces locis adhibeantur, & smegmata seu extersoria acriora cutem rubefacere porētia, & epithemata eiusdem usus, uelut est id quod ex euphorbio fit: item quod ex baccis lauri. Assumēdæ etiam arenæ ingestiones: & acrium ciborum comestio utilis eis existit per interstitia adhibita, maxime uero alliorum coctorum. Multos autem suppuratos post cicatricis obductionem illæsos conseruauimus per salsamētorum comestionem. Assidue etiam acetum mulsum præbendum est, sit autem ex scylla apparatum. Pectus quoq; assidue ex abrotoni decocto repurgandum: item ex centaureæ & hyssopi alijsq; consimilibus decoctionibus frequenter potatis. Quod si sæpe puris collectio contingat, securius est crustas per cauteria pectori in orbem inurere, quemadmodum in anhelosis est prædictum.

Vina fictitia

De peti-

De peripneumonicis. Cap. LXVI.

PEripneumonia inflammatio est pulmonis,cum febre acuta. Consequi-tur autem affectos thoracis grauitas absq; dolore. Quod si pelliculæ ip-sius,quę cum thorace secundum longitudinem ipsius sunt connexæ,sint in-flammatę,etiam dolorē percipiunt,& spirandi difficultas simul irruens per-fundare eos gestit. Pulmo enim cordi incumbens suffocationem infert. Ru-bicunda eis est facies & maxime malæ,nasus in summo fit simus,uenæ tem-porum eleuantur,prostratus est appetitus,respiratio calida,linguæ siccitas, aquæ frigidæ,magis autem aeris frigidi concupiscentia,tussis sicca. Si uero quid efferatur,spumosum est ac biliosum,estq; amplius cruētum & floridū uehemēter,quod etiam pessimæ significationis existit. & siquidem mortale malum fuerit,uigiliæ amplius aderunt,aut somni breues stuporem inducen-tes:& imaginatione mentē uicissim perturbante non sentiunt ualde præsen-na mala:extremitates frigidæ,ungues liuidi incuruantur,quarta aut summū septima die hi moriuntur. Verum si ad salutem permutetur morbus,sangui-nis eruptio abundanter sequitur,aut alui perturbatio multis excūtibus bilio-sis & spumosis humoribus. Aliquando autem inflāmatione in pus commu-tata,per uētrem aut urinam pus excernitur,statimq; ab omni molestia libe-rantur. Quod si in pulmonem irruperit acceruatim, aut suffocat,aut cum gra-uibus accessiōibus in tabem permutatur. Itaq; si nihil obstiterit,statim uena secanda est in cubito,& si sustinuerint uires ex utroq; brachio sanguis extra-hendus,Primum quidem modicus & non usq; animi defectionem, ut uide-licet adseruetur ad repetendam detractionem. Si uero quid prohibeat fieri uenæ incisionem,acri clystere subluere oportet ex decocto hyssopi,& colo-cynthide,& ruta melleq; ac oleo plurimo,iniecto etiam nitro ac sale. Eorum uero quibus uena incisa est,sedem illinire oportet his quæ flatus educunt & secessum subluunt:uelut est mel cum cymino & ruta,ac modico nitro. Post uniuersales autem euacuationes peripneumonicis aqua mulsa in potu exhi-benda est,in qua decoctum sit hyssopum,aut iris sicca trita mensura duorū cochleariorum aquæ mulsæ inspergenda. Quod si suffocatio urgeat,etiam ni-trum inspergere cōuenit ad decoctionem hyssopi. Cibus sit extenuatorius, ptisana cum origano aut hyssopo decocta, aut modico pipere trito ad eius succum insperso. Aliquando autem sal pro nitro conijciendus est, prout su-stinuerint uires. Porrum etiam capitatū bis coctum præbeatur, & halica co-cta ex aqua mulsa: quæ omnia inflationis sint expertia. Potus exiguus sit quantitate:humiditas enim noxia pulmoni existit. Sub lingua autem deti-nendum præbe mel in pastillos redactum,cui in decoquendo inspersa sint hyssopum & calamintha quàm tenuissime trita. Vti quoq; conueniet ecleg-matis quæ in pleuriticis describentur: atq; uniuersa diæta eorum qui à peri-pneumonia conualescunt,eadem sit quæ pleuriticorum & suppuratorū. Pe-ctus uero lanis cooperiatur cum oleo & nitro. Conueniet etiam cerato con-

Clyster peripneumonicus

Humiditas noxia pulmoni

tegere tum pectus,tum latera,ex oleo rutaceo aut cyprino apparato, quod habeat simul iridem siccam tritam inspersam.aut epithema ex cera,& terebinthina,medulla ceruina,hyssopo humida,butyro,& inde tenuissime trita imponatur.Sint autem horum partes æquales.

De phthisicis seu tabidis,ex Galeno. Cap. LXVII

PHthisis proprie est exulceratio pulmonis, ad sanguinis corruptiones consequēs,quum uidelicet sanguinis eruptio in suppuratis & peripneumonicis,aliquando etiam in adfectionibus pleuriticis cohibetur:difficilime autem curantur ulcera pulmonis,propterea quod citra tussim nō repurgantur:tussientibus autem mutuo ulcus dirumpitur, ipsisq; quasi per circulum reuoluuntur mala.lancinatis namq; à tussi inflammatis, altera rursus maturatione inflammatio opus habet,rursusq; periculose per tussim pus repurgare necesse erit:quare ex omnibus difficilis curatio ipsis subornatur, quod neq; pharmacorū uires ulcus pertingere ualeant,prius quàm in uentre permutentur:& quod iuxta respirationes pulmo semper mouetur,& tussiendo lancinatur. Progressu uero temporis cartilagines quoq; asperæ in pulmone arteriæ aduruntur:quemadmodum in externis ulceribus ossa,quæ scalpturam ad squammularum discessum ac detractionem non admittunt. Diuturna aūt pulmonis ulcera etiamsi aliquando curentur,callosas tamen & fistulosas reliquias post se in ipso pulmone relinquunt,quę temporis progressu ex leui occasione facile refricantur : unde contingit aliquando & tectorium ulceri obductū,& modicas sanguinis guttas unà cum alijs quę inde per sputum reijciuntur,efferri : ut alio planè principio opus sit ad ulceris curationē. Notæ aūt quæ ex sputo sumuntur,in tractatu de febribus sunt præscriptæ, nimirum quinto huius operis sermone : unde superfluū existimo hic de eis uerba facere . Medicari itaq; pulmonis ulceribus oportet,eo apparatu quo facile sursum efferantur,cura simul adhibita ne alia congregentur.Itaq; cataplasmata in principio assumenda sunt,ex semine lini & tenuissimo polline, cum decoctione fœni græci & althææ, oleoq; & melle:ammisceri possunt etiam ipsis althææ folia trita . Adhibeantur autem hæc omnia statim post exacerbationū remissionem. Post temporis deinde intercapedinem , ad cerata transeūdum ex butyro & oleo laurino aut cyprino apparata, & ex medulla ceruina,ac adipe taurino,iridisq; farina,& œsypo,hoc est lanę succidę sordibus,æqualibus omniū partibus commistis. Post etiā emplastro Mnaseæ,aut aliquo ex simplicioribus melius utendum. Locis autem fluxione laborantibus,id quod ex salicibus constat adhibendū,quod etiam cum præscripto,exsiccationis tempore cōueniens existit. Sicut & hoc quod ex syluestri cucumere apparatur supra ad anhelosos descriptum,& quod ex sale fit eodem modo. Ne autem os pectoris distēdatur primum locum ipsum inungito,atq; ita glutinosa pharmaca imponito: sic enim facilius auelluntur. Optimū autem ad eos malagma tempore quo cicatrix obducitur, hoc est. Ceræ

Vlcera pulmonis difficile curari

Oesypum

Ceræ libram I, picis libram I, uiſci quercini unc. I, ammoniaci thymiamatis trientem, gallæ, hypociſthidis, aluminis ſciſsilis, acaciæ, mali corij, ſeminis apij, rhois culinarij, cuiuſq; unciam I, olei myrtini aut roſacei trientem. In hyeme autem paulo plus. Sicca cum ſuccis in aceto contere, liquefactisq; quæ eliquari poſſunt & ab igne ablatis uiſcū inijce: ad quod deinde liquefactum in cacabo etiam reliqua trita conijce, ac ſimul unita in pilam transfunde, & emollitis utere. Inter pharmaca uero potabilia ſimpliciſsimū eſt aqua mulſa per ſe, & cum amylo, aut iride & radice dulci in ea decoctis. Omniū autem conuenientiſsimum phthiſicis eſt lac aſininum potatum: quod ſi non adſit, bubulum, aut caprinum: & cancri crudi triti cum lacte potati, aut cocti in cibo ſumpti, aſsidue iure eorum inſuper abſorpto. Conuenit etiam eis adeps ceruinus recens in ſorbitionibus eliquatus. Quod ſi moleſta tuſsis incubuerit, thymus tritus & hyſſopum melle cocto excipiuntur & ſub lingua tenenda exhibentur. Congruit etiam butyrum recens cum mellis & terebinthinæ æqualibus partibus decoctis. In his uero qui tolerare poſſunt plus butyri accipiatur, ſi tamen recens exiſtat: optime enim repurgat. De hac itaq; mixtura cochlearium unum ieiunis detur. Bonum eſt & amygdalas, amaras maxime, cum ptiſana decoquere: & porrum capitatum cum ptiſana in altera ſorbitione decoctum, aut etiam per ſe bis coctum accipere. Vinum autem theræum & ſcybelites præbeatur, mediocri tamen ualde menſura. Eclegma uero phthiſicis congruum tale eſt. Mellis optimi libram I, uuarum paſſarum pinguium exacinatarū ſextantem, croci, iridis, ſeminis hyoſcyami, tragacanthi, cuiuſq; drach. IIII, ſtyracis flaui unc. I, nucum pinearum drach. VI, amyli unc. I. Exhibe ex eo cochlearium ieiunis. Tragacāthus in uino dulci modico teritur: ſtyrax uero in pila diſſoluitur reliquis coniectis ac permixtis. *Butyrum ulcera repurgat*

Aliud. Fœniculi ſuccum cum pari melle decoquito, & ad ſextarij menſuram croci drach. I, rhei pontici drach. II. aliquando etiam hypociſthidis drach. I adijcito. Quod ſi iuxta aſperæ arteriæ extremū aſperitas adſit, conijce & radicis dulcis tritæ drach. II. detur cochlearis menſura à cibo. Aliud.

Scillam optime aſſato, eiuſq; medium ſiue medullam terito, & ad unam ſcillæ ſex mellis partes conijcito, & ieiunis inde cochleare exhibeto.

Aliud eclegma celebre. Marrubij, hyſſopi, iridis, cuiuſq; unc. I, craſſius contundito, ac in aquæ chœnicibus tribus ad triduum madefacito: dein de ad tertias decoquito ac percolato, mellisq; libra una adiecta, rurſus donec cogatur decoquito, & poſt farinæ orobi ſcrupulos XII, terebinthinæ unciam I, amyli drach. IIII, maſtiches tritæ drach. IIII, tragacanthi unc. I, adijcito. Tragacanthum primum in modico decocti madefactum conterito: deinde adiectis ei reliquis ſiccis, etiam ea quæ decocta ſunt affundito, ſimulq; coactis utitor, exhibito ieiunis cochleari. Licebit & ante ſomnum exhibere. Experimento eius utilitas cognita eſt.

Aliud, ad phthiſicos fluxioneq; thoracis laborantes.

Seminis cucumeris satiui desquamati drach. VIII, amygdalarum delibratarum drach. IIII, seminis lini drac. II, seminis papaueris albi drac. II. Contusa & cribrata cum tragacanthi cremore cogito, & in pastillos digerito. Iuxta uirium autem tolerantiam alijs drach. I, alijs obolos II, præbeto: eis qui febre carent, cũ uino dulci & myrti cremore: febricitantibus uero, cũ cremore solo.

Aliud, quod & ad phthisicos & suppuratos præclare facit.

Farinam erui albi succo scillæ subactam exiccato: aut scillam assatam ac tritam, farinaq́ʒ erui subactã, eodem modo exarescere sinito. Vsu autem expetente, pastillos ipsos exiccatos contũdito ac cribrato, melleq́ʒ permixtos cochlearis mensura ieiunis dato. Optime enim repurgat.

Aliud, multo usu cognitum, citra molestiam repurgans.

Farinæ erui unc. I, hyssopi quadrantem, seminis urticæ quadrantẽ, iridis unciam I, mellis quantũ suffecerit. exhibe ieiunis cochleare, ac cõfidenter utere.

Aliud, experimento cognitum, quod ad phthisicos & suppuratos facit: magis tamen frigidis temperaturis conducit.

Iridis illyricæ sextantem, hyssopi, pulegij, capni, seminis urticæ, cuiusq́ʒ drac. VIII, piperis drac. XII. Excipe melle, ac præbe cochlearia duo: mane unum, alterum ad uesperam. Potes & catapotia inde formare, atq́ʒ alternis diebus exhibere.

Aliud, phthisicis & tussi ueteri aptum.

Cardamomi torrefacti drach. XVI, thuris, galbani, iridis, piperis, cuiusque drach. IIII, casiæ, croci, zingiberis, cuiusq́ʒ drach. III, opij drac. I. contundito, ac cribrato: & cum aquæ cyathis tribus, ac passi duobus, cochleare unum, aliquando etiã duo præbeto. Licebit etiam pastillos inde formare cum passo.

Aliud coptarium, siue placenta, ad phthisin, ex amygdalarum materia apparata. Ex amygdalis uidelicet amaris decorticatis, nucibus pineis recentibus, propter oleaginosum in eis saporem aqua præmaceratis: semine lini, amylo recenti. Hoc modo. Nucum pinearum quæ pityides appellãtur sextarium I, seminis lini sextarij quartam partem, amyli, quincuncem, piperis drach. I, mellis boni cocti & despumati quantum satis erit. In his qui caput quod facile offenditur habent, pityidas uitare oportet: proq́ʒ eis, semen cnidium conijcere.

Pityides caput oblædunt

Eclegma ex orobis apparatum Dionysio prætori.

Erui albi torrefacti & desquamati ac triti unc. I, costi triẽtem, croci sextãtem, iridis unc. I, nucum pinearũ unc. I, piperis grana L, seminis lini, uuarum passarum ab acinis depuratarum, terebinthinæ, singulorum unc. I, butyri drac. IIII, mellis quantũ his cogendis satis erit. Summe hoc phthisicis auxiliatur.

Antidotus ex orobo, ualde celebris, ad phthisicos, suppuratos, & inueteratam tussim: optime repurgat, & cicatricem obducit.

Amygdalarũ amararum delibratarũ sextantem, farinę erui trientem, hyssopi trientem, iridis trientem, amyli sextãtem, piperis, panacis radicis, croci, cuiusq́ʒ scrupulos VI, succi omphacij exiccati drach. IIII, nucum pinearum torrefactarum sextantem, mellis despumati libram unam, aceti unciam unam.

Farina

Farina erui in aceto per diem unum maceretur, postea simul coactis omnibus, ex eis cochleare unum ieiunis præbeatur.

Alia antidotus ad phthisicos, quæ etiã ad omnẽ tussim inueteratã cõducit.

Amygdalarũ amararum decorticatarũ sextantem, seminis urticæ torrefacti drach. IIII, succi radicis dulcis sicci, radicis symphyti, cuiusq; sextantẽ, terræ asteris, nucum pinearum torrefactarũ, seminis lini torrefacti, sesami, uuarum passarum ab acinis depuratarum, singulorum sesquunciam, farinę erui albi sextantem, sapæ & mellis quantũ suffecerit ad eorum coactionem. Exhibe ieiunis cochlearis mensura aliquãdo etiam ante somnum. Vtere & uaria ex capitibus papaueris compositione, supra ad destillationes descripta, exhibens ex ea ante somnũ. Vtere & his quæ ad suppuratos sunt descripta, itẽ arteriacis remedijs supra præscriptis. Conuenientissima etiam eis est confectio isotheos appellata, ad tussim descripta: & antidotus pæonia, quæ in sermone XIII, cum alijs multæ utilitatis antidotis, est relata: ea confidenter utaris. Prodest & Mithridatis cõfectio, & quę Esdrę inscribitur miro modo: item ex uiperis theriace Andromachi, per interualla exhibita: quæ omnes in tertio & decimo sermone sunt descriptæ. Vltra opinionem autem efficax est, bolus armeniacus drachmæ pondere ex uino tenui albo.

Catapotion phthisicis ualde commodũ & bonum, cui nullũ comparari potest: faciens ad omnem tussim inueteratam, & purulẽtas reiectationes: quod in tribus diebus utilitatem suam demonstrat.

Styracis flaui, piperis albi, myrrhæ troglodyticę, castorei, galbani puri, opij achaici aut asiani, omniũ æquales partes, cum galbano & styrace subige, ac catapotia informa erui magnitudine, quorum tria aut V ante somnum exhibe deuoranda: calida aqua insuper ad sorbendum data, & admirãdam uim uidebis. Porrò diutius perseuerante malo, ac iam inueterato, cauteria admouere oportet, pectore in orbem inusto, quemadmodũ in suspiriosorum prędiximus curatione.

De pleuritide, siue laterũ morbo. Cap. LXVIII

Pleuritis exquisita & propria, inflãmatio est mẽbranæ intrinsecus latera succingentis, dolorẽ pungitiuũ uehemẽter inferens cũ acutissima febre. Consequitur hac affectos spirandi difficultas, & tussis aliquando quidẽ sicca: aliquãdo uero cum reiectatione, ac primũ quidem cruentorũ: inflammatione uero matura facta, purulentorũ: pulsus adest durus, & secãtis quippiã modo habens. Si itaq; dolor circa mammas innititur ac usq; ad clauiculã se extẽdit, citra dilationẽ confidẽter uena secanda est. Si uero deorsum ad præcordia uergat dolor, corpus purgandũ. Quod si mediocris infestet dolor, & nõ pũgitiuus: neq; adsit tussis, neq; febris acuta, nõ opus est magna remedia adhibere. Clyster enim efficacior eis primũ infunditur, deinde euacuatio aliquod operæ preciũ faciens adhibetur, & fomẽtatio lateris affecti: itẽ sacculi ex furfuribus & pulegio ac mẽta impleti: & diæta extenuatoriam uim habens.

Dolor pungitiuus

Pulsus secãtis quippiã modo habẽs, alij serrinũ dixerunt

Archigenes. In his uero qui acuto morbo, ut diximus, infestãtur: siqui

dem circa mammas ac clauiculam hæreat dolor: uenam incidere oportet, ut dictum est, in brachio, non eo quod rectà ab inflãmato latere procedit, sed opposito. Sanguinis autem multitudo extrahatur non usq; ad animi deliquium, periculum enim ne in peripneumoniam morbus permutetur: siquidem refrigerato ualde sanguine, pulmo rarus & calidus existens laterique uicinus prompte & facilime morbum susceptat. Itaq; modicũ extrahere oportet, & post sufficientem temporis intercapedinem, rursus repetita incisione modicum auferre. Quod si animi defectionem timeamus usq; in sequẽtem diem eius ablatio differenda erit. Deinde clyster aluo infundatur, si non ut conuenit, feratur. Clysteri autem confidenter uti oportet ex oleo rutaceo, eliquatis in eo terebinthina & butyro: deinde forinsecus latus ex oleo calido fouere, ita ut insperso modico thymo trito imponatur, leniterq; ac prouide colligetur. atq; hac sanè irrigatione utendũ est ad tertiam usq; diem: quarta deinde cataplasma adhibeatur ex puluere molendini ac lini semine, melleq; ac oleo rutaceo: sitq; uehementer leue ipsum cataplasma. Quod si liquidior reiectio existat, farina etiam lolij, & seminis irionis ammiscẽda, aut fœnum græcum ac nitrum inspergendum. Si uero repurgamento liquido prodeũte adhuc perseueret dolor: suppuratum fieri hominem spes est. Quare sinapi etiam in cataplasmata commiscendũ, & nasturtij semen, ac rosmarini semen canchry appellatum, itemq; pyretrum: aut farinã lolij, ceræ, & bitumini, cum oleo eliquatis permixtam impone. Cura etiam adhibẽda est ut calida permaneant cataplasmata: quod hoc modo fieri potest. Oleo calido uesicã bubulam semiplenam redde, eamq; frequenter cataplasmati admoue.

Scarificatio cucurbitulæ & eius utilitas

Post septimũ autem diem, si eodem modo dolor persistat, cucurbita lateri affigenda est, & cutis scarificanda. Manifestissima enim in pleuriticis utilitas ex cucurbitulæ appositione apparet. uulnuscula autem scarificati loci sale aut nitro inspergenda, siquidem sustinere queant: in alijs uero linteolum oleo madefactũ ac sale conspersum imponatur. Sequenti deinde à scarificatione die optimũ est rursus cucurbitã affigere, quo sanguis saniosus ex impactis uulnusculis extrahatur. Hæc enim detractio priore cõmodior existit: non enim sanguis sed sanies in secunda detractione auferẽ. Tertia uero die post abstersionem, ceratũ cyprinũ tum pertusæ cuti, tum uniuerso lateri imponendum: neq; unquam affectus locus nudus relinquendus. quod si permutati in pus humoris signa appareant, ægerq; partim per sudorẽ resoluatur, coadiuuare permutationẽ oportet, althæa & caricis in complexũ cataplasmatũ cõiectis.

Oesypum

Post uero etiã epithematis utendũ: reiectionis maxime tempore, huiusmodi mixtura apparatis. Butyri, terebinthinæ, œsypi, id est ex lanæ succidæ sordibus pharmaci, ceræ, medullæ ceruinæ, iridis, omniũ æquales partes conijce, modico oleo cyprino aut rutaceo ammisto. Optimũ est etiam sulphur tenuissime tritũ cerato liquefacto inspergere. Admirabiliter quoq; eis auxiliatur brassica sicca unà cũ cauliculis exusta, cinere eius axungia ueteri suilla lar

ge ex

ge excepto, ita ut perfluat in corpus,ipſumq́ inquinet. Præclare enim diſcutit,& mitigat dolores. Probe etiam auxiliantur cupreſsi folia tenera trita & cum axungia impoſita,aut marrubium eodem modo,aut cinis ſarmentorum,aut ficus pingues cum pari axungia commixtę.Eundem uſum præſtat ſtercus caprinum ex aceto impoſitum.

Aliud epithema,pleuriticis ualde commodum.

Opopanacis unc.I,foliorum rutæ ſextantem,olei cyprini libram I,cerę ſexuncem,terebinthinæ ſexuncem,galbani ſeſquiunciã.Opopanax in oleo cyprino diſſoluitur:galbanum autem cum rutæ folijs conteritur:quæ uero eliquari poſſunt,liquefiunt,& refrigerata tritis ammiſcentur.

Aliud,experimento cognitum. Rutæ ſextantem,ſulphuris uiui unc.I, nitri ſeſquunciam,adipis ſuilli trientem,ceræ ſexuncem; terebinthinæ unc.I.

Aliud epithema ad pleuriticos,in quibus dolor diu perſeuerat.

Ceræ,reſinæ pini,picis,baccarum lauri decorticatarum,ſingulorum libram unam,ammoniaci thymiamatis ſexuncem,galbani trientem,pyretri ſextantem,euphorbij unc.I,alij tantum dimidiam accipiunt: olei laurini aut communis antiqui trientem.Appara & utere. Rubefacit cutem,& grauitatem leuiorem facit. Epithema fœtidum,pleuriticis commodum.

Reſinæ pini libram I,ceræ ſexuncem, rutæ uiridis trientem,olei cyprini ſexuncem,ſulphuris uiui,opopanacis,ſagapeni,galbani,cuiuſq; drach.IIII.

De potionibus pleuriticorum. Potionibus iuuantur pleuritici in principio quidẽ aquæ mulſæ,in qua ruta eſt decocta, poſt etiam hyſſopũ, aut calaminthe,aut origanum,aut iris,aut radix ariſtolochiæ.

Alia,e ueſtigio auxiliatur. Radicis uiolæ purpureæ faſciculum in tribus aquæ ſextarijs decoquito:& expreſſo liquore ad ſextarium unum,mellis trientem conijcito,ruſusq́ decoquito, ac cyathos tres ante cibum exhibeto. Alia. Chamæpityos manipulum in tribus aquæ chœnicibus appara,& utere,ut dictum eſt. Alia. Stœchadis tenuiſsime tritæ drach.I exhibe ex aqua mulſa,aut ſimili modo chamædryn, aut chamæpityos modo apparatam præbe in potu.Prodeſt & dracũculi radix cocta in cibo ſumpta,aut ari radix eodẽ modo. Sub lingua uero teſſellas ex melle cocto eliquantes deuorent.Eclegma autem eis conueniens hoc eſt. *Teſſellæ ex melle*

Eclegma ad pleuriticos. Seminis urticæ,ſeminis lini,nucum pinearum,amyli,ſingulorũ cyathum unum,amygdala amara decorticata XXV, piperis grana quinquaginta.Nuces pineas ac lini ſemen parumper torreto, deinde alia trita ac cribrata ſimul cum his melle deſpumato ſufficienti excipito,& ieiunis cochleare unum exhibeto. Aliud.

Butyrum recens cum pari mellis menſura decoquito,ac inde cochleare præbeto. In pleuritide uero diuturna exhibe ſeminis balſami drachmam unam ex aqua mulſa,aut etiam gentianæ drachmam unam,radicis centaureæ maioris drachmas duas ex uino,aut radicis ſymphyti ex aqua mulſa.

Quod

Quod si liquida & cruda reiectet, conuenit hoc: Zingiberis troglodytici drach. II, croci drach. I, piperis grana XV, mellis despumati libram I, cogito simul, ac inde cochleare dimidium præbeto.

Oribasij antidotus ad pleuriticos & omnes pectoris fluxiones.

Seminis rosmarini, opopanacis, sagapeni, castorij, anisi, seselis, cuiusque drac. VIII, zingiberis, opij, cuiusque drach. IIII, bituminis drach. tres & dimidiam, piperis drach. II, thuris sesquidrachmã. Vtere, araci magnitudine exhibens cum hydromelitis cyathis tribus.

Antidotus alia pleuriticis ualde commoda.

Baccarum lauri drach. VIII, seminis rutæ sylurestris drach. VIII, aristolochiæ longæ drach. VI, zingiberis drach. IIII, gentianæ drac. IIII, mellis despumati librã I. Datur nucis ponticæ magnitudine, aut fabæ, aut araci. Prodest suppuratis, conuulsis, itemque ruptis. Cæterum & antidotus quæ ex quatuor rebus appellatur præclare facit. habet autẽ hoc modo: Gentianæ, zingiberis, aristolochiæ, baccarũ lauri, æquales partes melle cocto excipe, & fabæ magnitudine præbe: his qui febre carent ex uini cyathis III: febricitantibus uero cum aqua mulsa. Efficax est ad conuulsiones, fluxiones, orthopnœam, tormina interaneorum, & morbum regium, & eos qui uenenum hauserunt: resistit etiam serpentium uenenis potata: præstat idem & ad morsus locum imposita. Quidam eam mysterium appellant.

Antidotus ex IIII rebus

Mysterium

Alia antidotus ad pleuriticos pharmacum accommodatum. Extrahit menses & partus & quæ à partu relinquuntur secundas. Dictamni, sagapeni, opopanacis, trisaginis, cuiusque drac. IIII, myrrhæ, seminis rutæ sylurestris, herbæ sabinæ, comæ centaureæ minoris, piperis, cuiusque drach. VIII, radicis gentianæ drach. VI, baccarum lauri drach. XVI, aristolochiæ rotundæ drac. II, mellis despumati quantum cogendis his satis est. Datur nucis auellanæ magnitudine cũ hydromelitis cyatho uno. Cibi porrò pleuriticis exhibẽdi sunt sorbiles qui in principio uentrem subducant: uelut est ptisanæ succus cum melle, citra salem aut alterius rei admistionem. Post hæc etiam non colata integra ptisana exhibenda: deinde micæ quoque ex aqua mulsa. quod si à melle abhorreat æger, oleum optimum in principio ptisanæ affundes, decoquesque simul capitatum porrum, deinde modico sale condies, & exhibebis. Remittente uero ac declinante iam malo, in petrosis aquis degentes pisces exhibendi, & columbæ, omnisque diæta tenuis constituenda. Aluus autem assidue subducatur, in maximis præsertim doloribus: sed tamen cauendum ne fortiora solutiua exhibeantur. Mastichen itaque tenuissime contrito, eiusque scrupulos nouem cum aqua tepida, aut lactis aqua præbeto. Soluitur enim à calida aluus. Vbi uero hanc potionem obtuleris, amygdalas amaras decorticatas VIII, in promptu habe: easque tritas cũ pauco melle delingendas præbe, aquam etiam calidam modicam insuper bibendam. Profectu autem ex his consequẽte, etiam cum subscripta Asclepiadæ hiera pur

Mastichecum calida exhibita uentrem soluit

gabis

gabis, quo omnes morbi reliquiæ extergantur: quæ enim relinquuntur à morbis recidiuas facere consueuerũt:& non pura corpora quo plus nutries, eo amplius lædes. Hiera Asclepiadæ, quæ omnes abscessus in profunda corporis parte consistentes unà cum tunicis ipsorum educit, phthisicis ac pleuriticis commoda: facit & ad eos qui assidue reuomunt cibum. Colocynthidis medullæ drach. XXXV, marrubij, stœchadis, trisaginis, cuiusq; drach. XIIII, zingiberis, spicæ nardi, piperis longi, floris iunci odorati, casiæ, cinamomi, cuiusq; drach. III, croci drach. IIII, radicis centaureæ maioris drach. IIII, galbani drach. IIII. Excipe melle cocto, & pleuriticis duarum nucum ponticarum magnitudine exhibe ex aquæ mulsæ cyatho I. phthisicis uero & suppuratis unius tantũ nucis magnitudine itidẽ ex aqua mulsa.

De ea quæ pleuritis esse putatur, quum tamen non sit. Cap. LXVIII

EX cruditatibus plurimis, & cibis humoris crassi ac pituitosis, ueluti sunt bulbi, ac fungi, & consimiles, crudi humores uiscosiq; & tenaces in corpore generantur: qui aliquando repente se in uacuum thoracis locum ingerunt, aut in ipsum etiam pulmonem. Multitudine itaq; sua succingentem latera intrinsecus pelliculam distendentes inferunt dolores: ut imaginatio factæ inflammationis inexpertis exhibeatur: quin etiam uias spiritus intercipientes, uehementem spirandi difficultatem inducũt. Vnde quidam medici errore seducti, uena cubiti incisa, multoq; sãguine euacuato, mortis caussam ægris præbuerunt. Quare interrogare oportet, num eo cuius mentionẽ feci, usi sint cibo, diligenterq; perdiscere formam ipsius respirationis, contingere etiam pulsus, & tactu explorare caloris qualitatẽ. Etenim in his non ob dolorem respiratio ut plurimum reflectitur, sed quod uiæ spiritus sunt obturatæ, & respirationis forma uelut strangulatione imminente in collo contingit. Supini autem ferè in totum decumbunt semper, præ impotentia etiam neq; probe loqui ualentes. Vt plurimum uero non febricitant hi: aliquãdo & frigidius solito corpus eorum inuenitur. Quod si febre afficiãtur aliquando, debilissima ipsis febricula existit, minimeq; sunt siticulosi: & quod ad hæc uel maximũ signum est, pulsus difficulter mouetur, minimus & tardissimus præter solitum morem existens. Horum itaq; curatione suscepta, calefacientia, incisiua, & repurgantia intrinsecus & extrinsecus offeremus: & primum quidem à simplicioribus incipiemus. Clysteri ergo consueto aluum à stercoribus repurgabimus: deinde etiã efficaciori utemur ex decoctione calaminthæ, aliquando centaureæ, melleq; plurimo ac nitro. Colocynthis autem in his quod ualde stomacho aduersetur deuitanda. Post alui euacuationem, rutam & anethum in oleo decoquemus, & ex eis quàm plurimum fouebimus affectos locos: lanas etiam oleo madefactas imponemus. In potu dabimus aquam mulsam, in qua hyssopum, aut pulegium, iris, caricæ plurimæ sint decocta. Succum etiam ptisanæ tenuissimum exhibebimus cum melle, quo inde uenter leniter subducatur.

Bulborum & fungorũ esus

Venæ incisio nociua

Colocynthis stomacho aduersa

Eclegma

Eclegma autem ipsis commodum huiusmodi est. Seminis urticæ, hyssopi, iridis, nucum pinearum, amygdalarum amararum, singulorum æquales partes, modico pipere adiecto, optimo melle despumato excipe, ac inde ad summum cochlearium unum ieiunis præbe: deinde interstitio facto, exhibe aquam mulsam, ut dictum est, ac post horas duas succum ptisanę: tertia deinde die ex farina ordei, ac semine lini, multoq; fœno græco cataplasma imponatur: adijciamus etiam sinapi tritum, & lauri baccas, ac parū nitri, & ex liquidis oleum rutaceum, aut cyprinum aut anethinum. Apparandū autem est eo modo, ut thoracem & latera comprehendat. Ablato autem cataplasmate, thorax cerato ex butyro & terebinthina, hyssopoq; humida, & cera, taurino adipe, ac iride, æqualibus portionibus acceptis contegatur. Aliquando etiam ex medulla ceruina & oleo cyprino. Sulphur quoq; uiuum cerato liquefacto infarciendū. Stomacho uero lanam conuolutam, unguento nardino ac modico uino madefactam imponemus, cię incumbere semper sinemus. In his uero quibus suffocationis periculum imminet, uomitorijs ad anginam descriptis confidenter utemur: & maxime eo quod ex claterio, sinapi ac nitro constat. primum quidē ipsum cum oleo & pauco melle quàm penitißime illinendo: deinde etiam bibendum, quemadmodū illic diximus exhibebimus. Assidue etiam aquam mulsam absorbendam præbebimus, in qua hyssopum est decoctum. Porrò humoribus dissolutis reiectare eos incipient, & tußis in eis augescet: quare antidotum isotheum appellatā tunc eis ante somnū exhibebimus, nucis auellanæ magnitudine ex aqua mulsa. Somnum enim dulcem infert, & humores quo facile sursum efferātur præparat, ac tußim sedat, doloresq; dispergit. Est autem supra ad tußim descripta. Quando uero etiam uenter eis non bene excernit, mastiche tenuißime trita scrupulorum nouem pondere cum aqua tepida aut lactis bibēda offeratur, deinde amygdalæ amaræ decorticatæ tritæ ex melle præbeantur delingendæ, & aqua calida post eorum sumptionem absorbenda. Feliciter autem procedente curatione & columbarū pullos in cibo offeremus, cum porro capitato cocto, anethoq; & oleo, modico sale & pipere adiecto. Vinum bibant rufum, uetus, mediocri mensura. Atqui eclegma prædictū ex semine uidelicet urticæ quotidie ieiunis pręebebimus. Ante somnum uero isotheum antidotū donec ab omnibus molestijs ægri liberentur. Ceratū autem quod pectori adhibetur singulis diebus renouetur. Et siquidem uēter adstrictus sit, mastiche cum amygdalis & melle præbeatur.

Vomitorium ex claterio

Eclegma Galeni, ad diuturnum pectoris dolorem citra febrem.

Fœnum græcum aqua macerato, deinde decoquito: & prima aqua diffusa, & palmarū carne adiecta rursus coquito, ac exprimito succum: quem deinde melle largius permixtum rursus ad prunas decoquito, donec ad mediocrem spißitudinem redigatur: & ex hoc multo ante reliquū cibum tempore delingendum exhibeto.

FINIS

AETII ANTIOCHENI MEDICI, DE STOMACHI, ALVI, AC INTERANEORVM AFFECTIONIBVS SERMO NONVS.

[redacted] interprete.

CAPITA NONI SERMONIS AETII

FINIS

De cardiacis. Cap. I

Vomodo eos qui cardiaci appellantur curare oportet, aut eos etiam qui aliter ob stomachi compunctionē animo linquuntur, iam absolutissime prædictum est in quinto huius tractationis sermone, ubi ad febrium curam hæc annexuimus. Nunc uero quum affectionum stomachi ac alui remedia oportune ex ordine describamus, necessariū uisum est & hic paucis eorū mentionem facere. Cognoscemus igitur eos qui cardiaci dicūtur, quum acuta febri & maxime æstuosa affliguntur hoc modo. Pulsum si inuenero densum & obscurum, & extremarum partium frigiditatem, sudores circa faciem & ad pectus usq; glutinosos, & nitorem cutis ablatum, & terrestrem redditum, & pulsus circa ipsum cor uehementiores & magnos: & ad hęc accedant desperatio, angor animi, & corporis iactatio. Hoc modo affectum, cardiacum esse dico. Os uero uentris primum est quod in ipsis afficitur, per cōsensum uehemēter oblædens cor ipsum, propter uicinitatem. Porrò ueteres os uentris cordis appellatione Cardian uocarunt, ab accessionibus nimirū quę ex eo accidunt & inferuntur. Aeris itaq; frigidi admissione & uētilatione eis auxiliari oportet. Spongia igitur ex posca frigida imbuta facies permadescat, & aqua lactis paulatim absorbenda præbeatur. Odoramēta autem uaria offeratur, malum cotoneum, pulegium, cucumer, & similia. Stragula eis incumbentia tollantur: operimenta uero quibus conteguntur mollia sint, & usu priore detrita: pauimentum irroretur, ac folijs consternatur myrti, platani, ac quercus, maxime uero uitis, atq; ipsis etiā rosis. Solem autem domus in quą decumbit non admittat, sitq; minime alta, sed depressior, & non ualde lucida. Exudantibus uero partibus myrtus sicca trita inspergatur, aut cimolia, aut œnanthe, aut ordeum: imprimis uero collo & thoraci, & locis sub alis ac inguinibus ea sunt adhibenda. Eodem modo auxiliatur malicorium cum manna inspersum: aut galla per se, & cum sulphure uiuo: aut samia terra admixtū habens gummi. Illinuntur etiam ad coercendos sudores, oleum myrteum, œnanthinum, rosaceum, melinum, & lentiscinum. Circumlita autem sudores cohibent, manna & amylum, candido oui excepta, aut bulbus albus, & piper, ac urticæ semen, & gūmi, modico cerato myrteo excepta, aut oui candido subacta, quæ sane crassius inungere conuenit: adglutinantur enim & exarescunt, & potissima in eis spes consistit naturalis caloris reexuscitandi. Neq; uero pinguefactæ cuti huiusmodi inunctiones sunt adhibendæ: uerum linteolo probe prius extersæ inungantur. neq; mox ubi calor apparere incipit auferantur, sed postquam sufficienter extremæ corporis partes fuerint concalefactæ: quod ubi contigerit statim tollantur, & thorax cooperiatur, atq; sicubi uarosum quippiam aut ulcerosum ex inunctionis adustione circa thoracē appareat, blande tractetur, ac aliquo ex his quæ ad ambustos ab igne descripta sunt, pharmaco locus curetur. maxime uero conue-

Os uētris cardia, id est cor, apud ueteres

Sudores coercentia

niet id quod ex hordeo constat. Extremæ uero corporis partes, siue ad genua usq; & cubitos, siue usq; ad locum sub alis & inguina sint refrigeratæ, fece usta & sulphure uiuo conspergendæ, aut pyretro, aut piperide, aut bulbis tritis cum pipere illinēdæ à brachijs usq; ad digitos, & à fœmore usq; ad extremos pedes, gracilibus linteolis simul circūpositis. Idem præstat sinapi & pyretrum, ac adarce. Porrò mollibus corporibus sufficit aliquando oleum sicyonium aut gleucinum illitum, cum multa fricatione ac cōcalefactione partium extremarum: quanquam nihil uetet piperis ac ceræ modicum his admiscere, quo spißiora fiant & melius adhærescant. Fasciculus quoq; ex lana pura in oleo calido madefactus incumbat semper circa uesicę regionem. Capitis fomēta frigida sint, qualia ad phreniticos sunt descripta: frons spongiae madefiat, sed ex acacia, galla, terra samia, ac syluestris punici flore illinatur. Optime facit etiam omphacium, & gummi: uerum unūquodq; eorum ex rosarum decocto aut succo, aut aliquo consimili diluatur prius & deinde illinatur. Quod si quis sanitatis tempore nimium repletus existat, & stercora antiqua recto intestino insideant: tunc sanè clysteri simpliciore euacuare oportet: ex succo ptisanæ, & modico melle, paucißimoq; sale & oleo quoq;

Illitio sedis modico adiecto. Illinēda est etiam singulis diebus sedes ipsa ex cumino, ruta, & nitro, cum modico melle commistis, ob inflationum uidelicet eductionem.

Cibū non sentientes ex clysteri cōmutriri Si uero nulla stercora in intestino recto subsideant: neq; alias etiam excrementorum multitudo insit intestinis: ægri autem cibum nō sentiant & tabescant, ptisanæ succum aut halicæ per clysterem infundere oportet tepefactum, conquassato cum eo ouo crudo. Vltra hoc enim quod ea quæ stomachum inferne molestia afficiunt, euocat & educit, etiam alimentum optime corpori sufficit ex languore ob non acceptum cibum misere affecto. Auxiliantur item cardiacis cataplasmatis modo, stomacho ac sinistræ mămæ imposita, folia rubi cum pane, aut myrti folia, ipsæq; myrti baccę, aut pampini uitis, aut plantago cum pane, aut mala cotonea & palmę, aut intubus cerato exceptus. Imbecillioribus polentam cum palmis imponere sufficiet. aut palmas uino madefactas unciæ unius mensura contere: deinde adiectis aloes drachmis IIII, mastiches drac. IIII, simul tere, & affuso eliquatæ ceræ sextante, & olei siquidem hyems sit, neq; multus caloris sensus ægrum contingat, nardini: in æstate uero rosacei, aut melini, triente simul misce ac utere eodem modo. Quod si ex uisceribus quoddam inflammatum sit, panem cum modico uino & melle decoctum impone: admixtis in his qui imbecilliores sunt

Cor autor firmitatis malis repurgatis aut œnanthe. Reprimit autem sudores stomachūq; & cor ipsum firmitatis autorem placat ac cohibet cataplasma ex palmis, & œnanthe, & acacia, rosis, alumine, hypocisthide & rhoe rubro: ita impositū ut sini-

Cataplasma sudorem cohibens stram mammam atq; ipsum uētrem complectatur: sit etiam tactu molle & leue, ac aßidue permutetur. Reuocato autem ex acceßione ægro, si loci quidam circa præcordia sint inflammati, prouidere oportet ut per cōmunia cataplasmata

taplasmata ab inflammatione liberentur. Cibi offerendi, panis ex aqua frigida, aut ex uino albo & tenui frigidoq́ ac diluto: pedes suilli, taliq́, & rostra: ex uolucribus macræ & non fœtidæ, in ptisanæ decoctione eliquatæ, aut etiam per se. Frigida autem hæc exhibeantur, si caloris sensus circa stomachum sit, & æger inflammatione non uexetur. Alijs calida exhibenda, similiter autem & potus calidus dandus, uinum tenue album dilutum: immodicam autem uini exhibiti multitudinem pulsus ægroti ostendet. Eo usque enim exhibendum est uinum, donec pulsus subtremulus esse desinat, & robustior fiat. *Vinū pulsum permutat*

De his quibus atra bile stomachus infestatur. Cap. II

EX Herodoto. Quibus stomachus ab atra bile in febribus uexatur similes accessiones cardiacis patiuntur. Accedūt autem ad hæc, fortis stomachi morsus, cum eius exolutione, & oculorum uertigine, ac frigido sudore, paruusq́ & obscurus adest pulsus. progressu uero tēporis augetur morsus, atq; hinc in dolorem qui difficulter leniri potest, transit. Cæterum manifeste apparens flauæ bilis uomitus has accessiones leuiores reddit, atræ autem bilis soluit. Vomunt autem ferè in totum hoc modo affecti pituitā acidam in uentre coaceruatam ex assidua cruditate, propter uentris ipsius debilitatem. Qui uero citra febrem ab atra bile stomacho infestantur, his accedit tempore quo humor ipse generatur & producitur, tristitia, & somnus cum accessione imaginationum alienarum, cōtractioq́ & dolor poplitum ac surarum. Acutius quàm ante consueuerunt cernunt, & deiectum habent appetitum: ructus autem & excreationes fœtidas & pisces olentes. Coaceruata uero bile cū multa desperatione intolerabiliter ignescunt, ut omnia eis membra ardere uideantur: in primis autem stomachus uelut à palis igne candefactis pungatur, afficitur. Sudores animi deliquium inducentes per omne corpus destillant: & ferè semper sputi influentis reiectione uexātur, quum morsum sentiunt, multamq́ habent uomendi cupiditatē. Et aliquando quidem frustra lancinantur, quandoq; autem pauca quædam biliosa aut acidam pituitam, quæ in uentrem defluxerūt euomunt, modicoq́ tempore à malo leuati, rursus idem patiuntur, atq; in uniuersum his qui ueratrum sumpserunt similes existunt. Pulsus autem aliquando densiores, aliquando etiam rariores & minores fiunt. plurimum uigiles permanent, & siquidem dormierint cum perturbatione æstuosiores exurgunt, ebulliente ut uerisimile est delato in uentrem humore. Sæpe etiam acceptum cibum unà cum atræ bilis humore euomunt: ferè in totum enim post duas ab accepto cibo horas accessione apprehenduntur, maxime quum acrem aliquem aut salsum cibum aut potum ingesserunt. Excrementa alui retinentur, aut præter naturam incocta excernuntur. Effertur autem aliquando & bilis inferne per aluum, atque adiuuat affectionis declinationem. Aliqui autem ob retentam bilem, etiam atræ bilis affectionibus, & delirijs mentem alienantibus sunt apprehensi. Quod *Atra bilis uisum acuit*

si contingat, siue febris adsit, siue non: siquidē iuuenes sint sanguineq́ abundent, & reliqui numeri ad uenæ incisionem requisiti adsint: uena secāda est, repetita sanguinis detractione, & hoc tamen per infusum clysteris corpore prius euacuato. Atqui ad animi usq; deliquium id facere non oportet, propter stomachi imbecillitatem. Colligandæ autem adstrictę extremæ corporis partes, & ad paucum cibum ægri cogendi, stomachus uero lanis succidis fouēdus est ex aceto plurimo, modicoq́ rosaceo, aut melino, aut lentiscino. Quod si amplius permaneat stomachi imbecillitas, ex rosarum succo foueantur, siue intubi aut portulacæ cum rosaceo: adstringentia etiam & lenientia cataplasmata imponātur. Qui uero unà cum morsu circa uentrem ac intestina inflantur, ijs conuenientissimum est acre acetum, in quo pulegium est decoctum, & cuminum calidum forinsecus uētri per spongiam impositum. Dolore uero perseuerante, alumen liquidum cum atramento sutorio trito, & aloe, melle excepta imponito, & alumine in acetum coniecto & calefacto stomachum per spongias foueto: aut aluminis ac aloes æquales partes cera to myrteo exceptas ad os uentris apponito: aut hederæ folijs in uino decoctis uentrem integito, aut plantagine cum sale trita, aut marrubio cum pane & rosaceo subacto, aut bulbis rufis cum pari pondere aluminis cooperito. Optimum enim hoc est inueterato malo remedium: quin & bulbi ipsi cum nitro triti & impositi celerem curationem præstant. Optime etiam conducit eis gregarij bouis stercus aridum uino decoctum & impositum. Epithema quoq; ex seminibus adhibendū: item bulbi cum stercore bouis ac nitro permixti. Ex Dioscoride. Conuenientissimū omnium his qui atram bilem generant, inflatisq́, & morsum sentientibus pulegij decoctum existit potatum: aut aqua in qua ferrum est extinctum: item intubi succus potatus: bibant autem aquam, eamq́ calidam. Si uero plurimi caloris sensum percipiant, frigida danda, sed modica, & maxime tempore exacerbationū. Æstuantibus enim & in luctu existentibus, omniq́ miseria afflictis, frigida ad absorbendū concedenda, per interualla tamen, & non ultra cyathi mensuram. Non enim humectatione opus habent, sed refrigerationis tantum gratia, frigida permittitur, & ut melior intrinsecus temperatura fiat. Vtilis est ipsis & mentæ succus cum succo mali punici dulcis. Quod si aquam bibere non possint, parum uini aquosi concedendum est inter cibos, calida aqua probe diluti. Cibus maxima ex parte sit frumentaceus & optimi succi in omnibus: simplicior autem & qui facilius concoqui ac commutari possit in febricitantibus. His uero qui febre carent adijci possunt ex oleribus, lactucæ cauliculi ac maluæ, pisces petrosis aquis degentes: & ex uolucrum genere, non graue olentes, macræ & montanæ: ex ostreis quæ testa integuntur, herinacei recentes. A salsis uero & acribus in totum abstineant. Molestas autem mordacitates & nauseas, hausta plurima tepida aqua per uomitum soluant. Si uero id non bene tolerent, quiescere iubeto, & extēsæ manus palma stomachum foueto

Stomachi imbecillitas quō corrigatur

Frigidæ usus

Foueto: quo delatum ad ipsum biliosum inferne per aluum excernatur. Quod si uenæ incisionem non faciamus, secunda ac tertia die per clysterem euacuandum est, & modico cibo æger connutriendus: deinde in potu exhibendum pulegij decoctum ieiunis, reliquaq; supra dicta. Fomentum etiam ex aceto adhibendum, & cataplasma ex stercore bubulo ammixtis bulbis & nitro. Porrò postquàm febris cessauerit, aut ubi etiam in totum non febricitauerint: & tamen diutius malum molestia afflixerit, & irritationes per longa interualla repetiuerint: purgandum est corpus ex hiera Archigenis, aut Rufi. Qui uero sputi multitudine stomacho uexantur, his conyza arida maxime tenuis manducanda, aut pulegium, & mastiche chia ex aqua potanda. Exhibendum est etiam lac in potu ijsdem, quemadmodum in proprio capite de ipsis ex professo est ostensum. His uero qui stomachū ualde exolutum habent, serum lactis per acetum mulsum fissi exhibeatur, ita ut ad primum seri haustum epithymi tenuissime triti scrupulos nouem, & scammoniæ obolum unum aut duos iuxta uirium tolerātiam inspergamus. Deinde serum ipsum per interualla paulatim bibant: sitq; eius potati mensura ad minimum quinque cyathorum. Bonum est & cucurbitulam ad dorsum affigere, aliquando etiam ad stomachi regionem, & scarificatione facta, sufficientem sanguinem ex fissuris extrahere. Quo uero penitus affectio hæc destruatur, quotidie horam unam ante ciborum sumptionem exerceantur, ac frigida lauentur, maxime in mari, & arena sub caniculæ ardoribus obruantur. Abstineant autem ab omnibus atram bilem generantibus, maxime carnibus bubulis, uino nigro, brassicaq; & lente. Diligentissime autem de ipsorum diæta in sexto sermone, ubi De atra bile egimus, est prædictum. Quod si inflatio eis augescat, rutam & cuminum in oleo decoquemus: indeq; uentrem quàm plurimum irrigabimus: ex eodemq; oleo quincuncem per clysterem infundemus, si tamen clysteri stercorum eductiuo prius ipsos euacuauerimus, in quo decocta sint ruta & cuminum. Deinde splenium magnum aluo ac uisceribus imponendum ex epithemate quod ex seminibus constat. In cibo uero succus ptisanæ detur, qui ex aceto, melle, cumino, & aniso sit conditus. post etiam gallina ijsdem condimentis apparata exhibeatur. potus uero sit uinum rufum mediocri mensura.

Sputi multitudo stomachū affligens

Stomachus exolutus

Atram bilem quæ generent

Ad eos qui flauam bilem euomunt. Caput III

EX libris Philumeni. Qui flauam bilem euomunt, siue in febribus, siue citra febres id contingat: eis conueniunt ea quæ ad nauseam, ac nimiam stomachi humectationem describentur. Quare omnibus ad illos descriptis odoramentis, manducatorijsq; & fomentis utantur. Decubitus autem eorum, à cibo præsertim & potu supinus adornetur: & spongia ex posca imbuta ad os uentris imponatur, maxime si non uilis & contemptibilis sit æger. Fricatio etiam & constrictio iuncturarum manuum ubi

pulsum exploramus adhibeatur,& reliquarum similiter extremarũ corporis partium. Cataplasmata autem ex palmis, mali corio, & similibus accipiantur, quæ ex uino quidem aut posca sint decocta, cum pane autẽ & acacia, & hypocistide permixta ac contrita: quin & rhus & syluestris punici mali flores commode cataplasmati admiscentur. Atq; uniuersi corporis curatio ex oleo fiat, modico nitro ammixto, quo sudorem ex cute eliciamus, & fluores transferamus: & ob id etiam alui per inferna excretio plus quàm oportet facta uomitus desiccat: quare ex absinthio & aloe potionem conuenienter exhibebis. At uero affectione diutius perseuerãte, si ægri uires non repugnẽt, etiam hieræ catapotia ex colocynthide ab Archigene descripta apparabimus, decq; eis minimum drach. I, summum III, dabimus. Et si nihil obstet cataplasmate ex sinapi præcordia rubefaciemus. Præclare enim sensum ipsum ad cutem transfert. Verum hæc diuturnæ affectioni remedia conueniunt. Tempore autem exacerbationis & circa accessionis acumẽ, cucurbitula plurimum auxiliatur cum multa flamma ori uẽtris affixa, fortiterq; abstracta, rursusq; secundo ac tertio adglutinata. Cibos quales uomentibus solemus exhibebimus, sæpe & paulatim sumendos, & quotiẽscunq; reuomuerint acceptos, toties alios post modicũ interuallũ offeremus. Ante cibum aquam tepidam dabimus, & uomere cogemus: bilioso enim humore circũ circa adhærente unà cum aqua reiecto, stomachus elotus ac leuior redditus statim retinet oblatum sibi cibum. Mitigat autem dolores & stomachi morsus portulacæ succus tum per se, tum cũ unguento nardino aut melino mixtus. Qui uero stomachum habent uehementer exustum, eis utile est lapathi acuti semen, triũ obolorũ pondere ex aqua: aut mastiches tenuissime tritæ cochleare bibendum præbe ieiunis ex aqua. Maxime omnium autem morsus sedat lac asininum: aut si hoc nõ adsit, bubulum recens mulctum potatum, absq; dilatione enim auxiliatur. Si uero neq; hoc adsit: quartam eius partem aquę calidæ accipere oportet, & feruefactã bibẽdam præbere. In balneum quoq; & ad uini potationem celerius ducendi sunt qui bilem uomũt, quo uidelicet ad cutem materiam transferamus. Cęterum & uinum subadstringens firmitatem corporibus addit, ac cibos retinere cogit. Vtendum est etiam aliquando ceratis ex lentiscino aut œnanthino oleo, admixtis absinthio, aut aloe, aut galla, aut œnanthe.

Vinum firmat corpora

Ad eos qui stomacho exuruntur, & siticulosi sunt. Cap. IIII

Sitis fit aut ob penuriam humiditatis, aut abundantiam caliditatis: siccitatis remedium est somnus, caliditatis uigiliæ. Verum his qui ob multi uini potum sitiunt, frigida aqua potata auxiliatur. Quibus autem lõgo iam tempore stomachus æstuat, eis auxiliatur, simulq; sitim sedat, radicis dulcis succus potatus, atq; ipsa etiam radix ex aqua, pampinorũ uitis cremor, & portulacæ succus. Ab imbecillitate autem uires recolligẽtibus sitim sedant, ficus siccæ cibo acceptæ, & symphytum in petris nascens commanducatũ. In cataplasmatis

Sitim sedãtia

plasmatis uero ad stomachi ardores conducunt, sanguinaria, intubum, sonchus, apium hortense, pampini uitis, portulaca, unumquodq; cum polenta aut pane. Qui in superficie uruntur, his ramentorum cucurbitæ succus opitulatur cum rosaceo, aut omphacij succo. Sitim autem quæ in febribus oboritur, lenire solet capitis irrigatio ex frigidissimo oleo, aut rosaceo, ex alto nimirum sincipite irrorato. Sitim etiã adimit stomacho exustis cucumeris semen commanducatum. decorticatum uero & tritum, ex aqua potatum ualde ijsdem axiliatur. Eodem modo prodest lactucæ semen manducatum & potatum: item semen portulacæ. Aliud adipson, sitim optime tollens. Cucumeris satiui seminis decorticati drach. VIII, tragacanthi drac. IIII. Tragacanthum contundito & cribrato: semen uero conterito, eisq; ouorum crudorum recentium candida adijcito, & simul omnibus contritis catapotia informato, ac in umbra exiccato. Ex his deinde unum sub lingua detinendum præbeto, ut paulatim dissolutum deglutiatur.

Aliud adipson, ad stomachi nimiam humectationẽ commodum, in his præsertim quibus humida & calida dispositio adest.

Rosarum uiridium unguibus earum resectis drach. VI, radicis dulcis drach. IIII, spicæ nardi drach. IIII. excipe uino dulci, & redige in catapotiorum formam, indeq; ciceris magnitudine sub lingua detinendum præbe: refrigerat, & firmitatem addit. Aliud. Seminis cucumeris, seminis portulacæ uiridis, tragacanthi, cuiusq; drach. IIII, radicis dulcis drach. II. Excipe portulacæ succo, & in catapotia redige magnitudine fabæ, & utere uno pro uice sub linguam exhibito. Absorbeant etiam malorum cotoneorum cremorem, aut pirorum aut omphacij succum cum aqua. Aliud adipson. Seminis portulacæ uiridis, seminis peponis, succi radicis dulcis, tragacanthi, singulorum æquales partes aqua subigito, & ad fabæ magnitudinem reducito, ac utitor.

De singultu. Cap. V

Singultus accessio stomacho accidere solet ob repletionem, aut euacuationem, aut frigiditatem: aliquando etiam ob humorum acrium & medicata qualitate præditorum mordacitatem, quos ubi uomitu reiecerint, statim à plurimo singultu liberantur. Quin & hi qui pharmacum ex tribus piperis generibus biberũt, aut ipsum adeo piper, si statim uinum à sumptione eorũ ingesserint, omnino singultiunt. Cibus quoq; in mordacẽ qualitatem corruptus aliquos singultire facit, & oris uentris frigiditas singultum inducit: maxime uero omniũ pueris frequentes singultus accidũt ob stomachi frigiditatem, & aliméti corruptionẽ. Fit etiã in febrib. singultus, stomacho præsertim aut aliquo alio uiscere inflãmato. Frigiditate itaq; singultũ præcedente, oleũ lana exceptũ stomacho imponẽdum, in quo ruta, cuminũ, & absinthiũ sint decocta. In potu etiã ruta cum uino exhibẽda, aut apium in aqua mulsa decoctum, aut cuminũ tritum, aut calaminthe, aut asarũ, aut pulegiũ, aut dictãnum, aut celtica nardus, quodlibet eorum per se aut simul mixta. Vtile est & *Singultus ex frigiditate*

acetum

catapotia ad sitim

acetum scyllinum sorbillando acceptum. Castorium autem eis qui integræ sunt ætatis, tum ob frigiditatem singultientibus, tum ob humorum multitudinem similiter affectis, drachmæ pondere ex posca dandum: quin & stomacho forinsecus impositum utrisq; commodum existit cum oleo sicyonio aut antiquo. Quando uero ex repletione singultus oboritur, quomodo in totum frequentissime consistit, uiolente motu opus habet. Vomitus itaque remedio fuerit, & extremarum partium adstrictio, compressio spiritus, uociferatio concinna, cum plurimo clamore, deambulatio longa & concitata, urinatio siue nauigatio atq; adhuc magis equitatio, cucurbitulæ cum plurima flamma pectori, stomacho, & dorso affixæ: sternutatio etiam conuenienter prouocatur, eis qui ob humorum multitudinē singultiunt. Singultui autem ex euacuatione oborto maxime contraria sternutatio existit: sanātur autem hi per alimenti conuenientis assumptionem, & per ea quæ defectū explent. Singultus in altiore sopore, aut animi deliquio, aut tetanis obortus, mortem non longe abesse præsagit. Cæterum & his aquam mulsam assidue bibendam exhibere conuenit, aut aquam puram mediocriter feruefactam. Conducit & castorium ex aqua mulsa potatum pōdere trium obolorum. In his uero qui à malo uicti sunt præclara remedia recusanda sunt. Porrò mordacitate singultum producente, primum sufficiens remedium uomitum ipsum reperiemus: deinde etiam sensus stupefactionem, & morsum inferentiū alterationem ac discussionem. Stupefiunt itaq; sensus per refrigerantia. Alteratur autem mordacitas per exiccantia. Eiusmodi mixtæ facultatis subiectum pharmacum existit, & quæ ei assimilari possunt. Habet autem hoc modo.

Singultus ex repletione · *Singultus ex euacuatione* · *Singultus qd præsagiant* · *Singultus ex mordacitate*

Asclepiadæ pharmacum, ad eos qui stomacho exuruntur, & ad uehementes singultus, uoluulosasq; stomachi affectiones.

Costi, spicæ nardi, chrysobalani, croci, rosarum uiridium, mastiches, cuiusq; drach. IIII, asari, aloes, cuiusq; drach. II, opij drach. I. subige cum psyllij cremore, & digere in pastillos, quorum tres pro uice dato. Ego uero chrysobalano reprobata, pastillo qui aster appellatur ad hos utor, qui paulo mox ad stomachi subuersiones describetur. Obtūdit autem mordacitatem, & ex ea obortum singultum sedat, intubi succus potatus, cucumeris semen decorticatum tritumq; bibitum: lactucæ semen eodem modo: item portulacæ succus potatus, ipsaq; portulaca in cibo sumpta: myxarū decoctum in potu acceptum: maxime omnium tamen præstat lac recens mulctum potatum.

De bulimo, id est ingenti fame. Cap. VI

BVlimos ex stomachi frigiditate oboritur, indigentiaq; ac uirium imbecillitate, & ab externo frigore ferè in totum initium capit. Vox ipsa Græca est, & à Latinis magna fames interpretatur. Fames enim in principio multa adest, quę tamen non usquequaq; perdurat. Nam postea repente animo linquuntur, cum extremarum partium refrigeratione, & spiritus defectione. Et sanè quidam in locis desertis, aut in balneo in malū istud collapsi, ex instanti

ſtanti perierunt, auxilĳ facultate deſtituti. Peregrinationes autem & itinera longa, maxime per niuem facta, affectionem hanc inducunt. Eos itaq; qui in itinere, aut aliàs, fame magna citra febrem infeſtantur, refouebimus aceto aut pulegio, ad odorandum exhibito, aut terra quæcunq; tandem obtigerit aceto conſperſa: item pomis, ac alĳs qui inueniri poſſunt fructibus. Auxilia- tur & panis recens naribus admotus, & caſeus boni odoris, caro ſuilla aſſata aut cocta: & in uniuerſum omne quod ualde nutrit, maxime uero quod ni- dorosum ac probe conditum habet odorem. His enim ut plurimum multi refocillantur. Cæterum & extremæ eorum partes faſcĳs conſtringẽdæ ſunt, manuumq; ac pedum ſummitates calidæ aquæ feruentiori imponendæ: & ipſi quoq; ſtimulatis eorum maxillis, crinibusq; ac auribus uellicatis excitã- di. Reuocatis autẽ ab exolutione panem ex uino diluto offeremus, aut aliud quiddam eorum quæ aceruatim uires reparare poſſunt: uelut ſunt, oua ſor- bilia, halica cum uino. Compendioſiſsimum enim auxilium ex cibo ſperare poſſunt, quem etiam ſi oblatũ acceptare non poſsint, ori indere oportet uio- lenter, cogereq; ut ipſum tranſglutiãt. Eueſtigio enim & à fame & ab animi deliquio liberantur, & celeriter excitantur. Accedit etiam in febribus, raro ta men, neq; cito, uerum circa uigorem ac declinationem. Si itaq; circa remiſsio nis exacerbationum febrilium tempus, eius acceſsio irruat, aut circa exacer- bationis declinationem, intrepide eis cibi ſunt offerẽdi. Si uero in principio acceſsionis febrilis, aut in uigore apparuerit, per prędicta odoramenta cona bimur eos primum reuocare, maxime per ea quæ frumentacei generis exi- ſtunt: uelut eſt, polenta aqua madefacta, aut poſca, aut panis calidus uapo- rem adhuc emittens. Fricatio etiam extremarum partium adhibeatur, & ca- taplaſmata ex palmis, aut malis cotoneis, aut polenta, in uino diluto deco- ctis: atq; hæc uſq; ad remiſsionem facere oportet, ut oportune cibum offe- ramus. Quod ſi ex his nihilo melius habeant, audendum eſt per ciborum ingeſtionem auxilium adferre. farinæ itaque craſsioris cochleare unum ex aqua mulſa, quæ lactis ſpeciẽ in tactu de ſe præbet exhibeto. Buccellas item unam atq; alteram uino madefactas. His enim refocillati ac reſpicientes, ex improuiſo deinceps uſq; ad remiſsionis tempus perueniunt: in quo tum cor poris curationem, tum ſufficientem ordinabimus cibum. Vitabimus autem omnino in his qui hac affectione ſunt apprehenſi, longiorẽ cibi dilationem ac inediam, & ne alternis tantum diebus cibum offeramus. Verum ſolerti ra tiocinatione facta, ſingulis horis ſimpliciſsimum modicumq; cibum dabi- mus. Aſsidui enim bulimi & exoluunt & in animi deliquia incidunt, quibus ægre auxilium reperitur.

Cibi uires reparantes

Cibi alternis diebus

De animi deliquio: ex Philumeno. Cap. VII

ANimi deliquium ſiue in febribus, ſiue citra febres contingat ex præma nifeſta cauſa, uelut eſt, plurima ſanguinis aut uentris excretio, aut aſsi- dua migra-

dua migratio, aut motus, aut dolor, aut timor auxilium fert ex caussarũ ablatione, de quibus absolutissime in febriũ tractatu à nobis est prædictum, quinto uidelicet sermone. Dicetur autem summatim & paucis etiam hoc loco de ijsdem. Frequentes igitur migrationes eis prohibendæ sunt, & aceruatim facta euacuatio cohibenda, doloresq́ue mitigandi: caussæ etiam quæ timorem inducunt soluendæ, siue forinsecus accedant, siue ex humoribus in corpore oboriantur. Extremæ corporis partes animi deliquijs irruentib. constringantur: cucurbitæ etiam aliquando tum posterioribus, tum anteriorib. stomachi partibus affigantur, & in latus etiam apponantur. Caput autem agitatum leui manus impositione cum coarctatione etiam comprimatur. Odoramẽta quoq; offerantur, & aperto ori digitus aut penna immittatur, facies uero ac stomachus uehementissime fricetur. Hoc enim modo præoccupati refocillantur, uiresq́ue recolligunt, neq; in periculum animi deliquij incurrunt. Reuocatis autem siquidem febre careant cyathi III, aut IIII. frigidæ aquæ in potu exhibendi, quam tamẽ paulatim & per interualla absorbeãt, aut cremorem palmarum, uuarum passarum, malorum cotoneorum, rosarum, aut pampinorum, aut alicuius consimilis, aut uuæ acerbæ nondum maturæ succum cum frigida aqua. Aut mentæ ramulos tres tritos cum mali punici dulcis siue acidi succo præbeto absorbendos: aut polentam cum punici succo. Forinsecus autem stomacho ea imponẽda sunt quæ supra ad cardiacos & bilem uomentes sunt descripta.

De his qui in balneo animo linquuntur. Caput VIII

QVi in balneo animo linquũtur, aut magis animo linqui incipiunt, eos celeriter educere oportet, neq; multa aquæ infusiõe humectare. Qui autem iam inciderunt, celerrime exportandi sunt: & reliquum quidem corpus leui quopiam uelamine cooperiendum, facies uero spongia frigida imbuta madefiat, aut frigida aspergatur. fricanda etiam facies, stomachusq́ue & pedes. os quoq; aperiendum pennarũ aut digitorum immissione, omniq́ue modo conandum quo humor ipsius animi deliquij autor euomatur, aqua tepida ori instillata. Etsi enim nihil inde euomant, stomachus tamen irritatione firmatur quæ animi deliquium soluit: auxiliatur etiam ad oris apertionem auditoriorũ meatuum cõpressio, similiterq́ue ossium quæ à petræ duri-
Ossa petrosa tia, lithoídea, hoc est petrosa appellantur. Qui uero perfectiori sunt ætate etiam alapis sunt cædendi, capillorum quoq; facta euulsione. Et uociferatio quidem unius, utilis est: multorum autem & simul edita, nocet. Cæterum à uehementi animi deliquio conualescentibus, tum in calidam, tum in frigidam aquam demissiones, uelut mortis caussæ timendæ. Aut enim laxatis corporibus, calore discusso & resoluto pereunt: aut à frigiditate adstrictis, extinguuntur.

De stomachi

De stomachi imbecillitate, & supinitate, ac subuersione: ex Galeno. Caput IX

QVæ supinitas stomachi appellatur, ex intemperie quacunq; tandem oboritur, nullis humoribus uitiatis. Oboritur etiã ex multitudine humorum, nulla tamen maligna qualitate accedẽte. Stomachus enim à largo humore fortiter madefactus, ad similitudinem amplitudinis totius uentris laxatur, adeo ut cibis obuolui, eosq; contegere non possit: & propterea circa ipsum humores supernatant, quos ubi uentriculus abrumpere omni impetu annititur, anxietatis accessionem perfert, ac prius quàm cibus præbeatur, extremæ imbecillitatis. Facilime autem hæc affectio curatur, quum reliquæ stomachi affectiones ferè longo tempore perseuerent. Opus uero habet pharmacis humorem desiccare ualẽtibus, cohibereq; ac adstringere laxatum corpus. Itaq; si in profundum usq; humiditas extẽdatur, & crassa tenaxq; existat, pharmacũ miscere oportet extenuatoriũ & ueluti consumptiuum: quale est acetũ & acetũ mulsum. Si uero eiusmodi humiditas non existat, neq; in profundum usq; corporum extendatur: adstringentia sola ad curationem sufficiunt. Magnum autem signũ ad cognoscendum, frigida ne sit an calida hæc affectio, sensus ægri præbet: siquidem aut nullam, aut aliquam sitim percepter. Supinitates igitur stomachi ex uitiatis humorib. obortæ picra curantur, quemadmodum paulo post dicetur, utpote quæ celerrime uitiatum humorem repurgat. Subuersiones uero & nauseæ ex imbecillitate stomachi factæ, per intemperiei correctionem sanantur, & per incumbentis humiditatis desiccationem. Siquidem autem calida affectio existat, catapotia adipsa & sitim tollentia exhibeantur, quæ ad eos qui stomacho exuruntur sunt descripta, & maxime quod ex rosis, spica nardi, & radice dulci constat. Ad frigidiores uero & humectiores affectiones conueniunt subscripta.

Supinitas stomachi

Picra, pharmacũ amarũ.

Subuersio stomachi

Catapotia adipsa

Asclepiadæ, ad stomachi subuersiones.

Succi acinorum mali punici acidi sextarios III, succi mentæ sextarium I. conijce in uas fictile, & decoque assidue agitando, & ubi coacti fuerint ablatos recondito, & ante cibum mystrum unum aut duo exhibeto. Aliud.

Vuam acerbam immatutam arefactam, contusamq; & cribratam in promptu habe, & cochlearij mensura ex aquæ frigidæ cyathis duobus præbe.

Aliud, quod calidioribus dispositionibus magis commodum est, sicut etiam præcedens.

Mala punica matura & in uigore perfecta quinque aut sex numero, integra unà cum putaminibus contunde, & infusis aquæ pluuialis sextarijs tribus usq; quo ad tertias omnis liquor redactus fuerit decoque, exprime, ac percola, liquoremq; expressum rursus per se decoque, donec ad mellis spissitudinem redigatur: ac inde cochleare unum aut duo exhibe: his qui febre carent cum uino, febricitantibus uero ex aqua. Aliud ualde bonum.

Succo mali punici acidi, ac intubi, æqualibus portionibus permixtis, mentæ

ſiccæ tenuiſsime tritæ parum quiddam inſperge, & cyathi menſura biben-dum præbe. Idem facit oxylapathi ſemen tritum ex aqua potatum: ſimiliter & ſemen portulacæ. Vtere etiam confidenter ad ſtomachi ſubuerſiones, amazonum paſtillo, & eo qui aſter appellatur, quorum compoſitionē paulo poſt in nauſeæ tractatu deſcribo. Vtere quoq; cataplaſmatis & epithematis, quæ mox poſt ſermonem de nauſea deſcribentur.

De nauſea: ex Galeno. Cap. x

NAuſeæ ex uitioſo humore tum calido, tum frigido gignuntur. Qui in uentre continetur, aut in concauitate ipſius innatat, aut in tunicis eius infartus inſtar uiſci adhæret, atq; ægre auelli poteſt: aut ſeroſior & medicatior exiſtens in ipſis uentriculi tunicis: uelut aqua in ſpongia, imbibitur. At qui eiuſmodi humores ex uentris intēperie tum calida tum frigida aliquando generantur. Aliquando autem ex alijs partibus prius affectis in ipſum uentrem, uelut excrementa illarum confluunt, utpote ex hepate, aut ſplene, aut capite, aut ex uniuerſo corpore. Quando igitur aliæ partes prius afficiūtur, omni modo uniuſcuiuſque propriæ acceſsiones concomitantur: & ipſe æger primum affecti membri læſionem ſentit: aut enim caloris ſenſus iuxta affectum membrum ipſi contingit, aut frigoris, aut grauitatis, aut etiam tactui noſtro durum ſuccumbit. Si uero uniuerſum corpus uitioſis humorib. repletum eſt, idipſum ex colore, & eruptionibus papularum circa cutem cognoſcitur, atq; ex ipſa adeo urina. Quod ſi nihil horū adſit, certum eſt uentrem ipſum aliquo modo ægrotare. Si itaq; cibi in uentre nidoroſi fiūt, nullo huiuſmodi cibo aſſumpto, uelut ſunt piſces, aut oua in ſartagine fricta, aut alij conſimiles: neceſſe eſt ratiocinari cauſſam calidā eſſe, quæ hoc in uentre operatur. Si uero aceſcunt in uentre cibi, nullo huiuſmodi cibo ſumpto, uelut ſunt piſces, aut oua in ſartagine fricta, aut alij cōſimiles: neceſſe eſt conſyderare frigidam cauſam eſſe, aut atræ bilis humorem uentrem infeſtantē. Manifeſta autem erit cognitio & ſciētia cauſſæ, quam habes ſuſpectam. frigidis enim pharmacis cibisq; ac potibus ſtatim adiutum hominē uidebis, ſi quidem calida diſpoſitio extiterit. Si uero frigida, calidis cibis & pharmacis iuuabitur, à frigidis uero lædetur: cæterum & ſitis ad calidam affectionem concomitatur: ſiti autem ferè in totum carent, qui frigidam intemperiem habent: niſi ſalſa ſit pituita. Atqui ex diligenti uomitus inſpectione eiuſmodi quoq; cognoſcuntur affectiones. Si enim intemperie quadam uenter afficitur, aſſumptos cibos ad intemperiei naturam permutat: ut appareant uomitu redditi cibi, citra alicuius humoris complexum, in nidorem aut acorē permutationem ſuſcepiſſe. Si uero humor quiſpiam uitioſus amplitudini uentris innatet, & cibum corrumpat: ipſi cibi manifeſte eiuſmodi humore madefacti apparent, & in illius naturam permutati. Quum uero cibi amplitudini uentris innatent, humorem ipſum affligentem producunt: qui ubi infartus, aut imbibitus, ut dictum eſt, in uentris tunicis fuerit, ſiquidem calidus ſit, ſiticuloſos

Stomachus p cōſenſum reliquis membris prius affectis, ægrotat

Cibi nidoroſi

Cibi aceſcētes

siticulosos facit,& ciborum inappetentiam inducit: si uero frigidus sit, ciborum appetẽtiam excitat,& sitim extinguit. Nauseæ autem utrisq; accedunt, & inanes uomendi irritationes, quæ lancinant tantum & nullum humorem educũt. Prædictum autem & antea est, quod si tenues humores & uenenosi existant, quos etiam Græci ἰχῶρας, hoc est serosos appellant, per profundum solidorum uentris corpusculorum procedũt: & uelut aqua in spongia imbibuntur. Si uero tenaces sint, circa internam uentris superficiem uisci modo adhærent. Serosi itaq; humores utpote tenuium partium existentes, non solum ante cibos, sed & post acceptum cibum, uomitum inducunt, perpetuo nimirum motu uersati. Qui uero superficiei uentris infarti adhærent, ante cibum magis inanes uomitiones mouent. Diligenter itaq; consyderare oportet, num uentris tãtum affectio hæc sit, aut alicuius alterius membri. Deinde qualis affectio existat, an calida, aut frigida, humida'ue aut sicca. Et siquidem ex alia quadã parte, aut ex uniuerso corpore humores in uentrem confluant, priorem curam membri prius affecti habere oportet: ita tamen ut neq; uentrem ipsum negligamus. Qui enim primum affectã particulam curat, uelut fontem omnium in uentrem influxionum excindit. Ventre autem solo affecto, dispositionis in ipso qualitate cognita medebimur. Calidã itaq; intemperiem semper refrigerare oportet, in quocunq; tandem membro existat: frigidam autem calefacere: eodemq; modo humidam desiccare, & siccam humectare. Innatãtes autem amplitudini uentris humores euacuare, siue per uomitum, siue inferne per aluum commodius id fiat. Qui uero in tuniculis uẽtris infartus adhæret, aut imbibitus est uitiosus humor, per repurgantia ipsumq; incidentia ac euacuantia pharmaca est curãdus. Intemperaturæ enim in humoribus consistentes pharmacis humores euacuantib. opus habent. Qui uero absq; uitiato humore, ab intemperie sola quacunq; tandem, maxime tamen calida & sicca infestantur, in eadem omnino perueniunt, pharmaco euacuante purgati, etiam si exhibitum pharmacum imbecillius existat: quale est ex aloe picrum appellatũ. Quo modo igitur unamquamq; intemperiem, siue simplicem, siue mixtam curare oportet: iam prædictum est in quarto huius tractationis sermone: dicetur tamẽ oportune & hic de eadem re, sed paucis.

Humores serosos Græcis ἰχῶρας appellari

Curatio membri primũ affecti prior sit quàm per cõsensum affecti

Pharmaca euacuantia quando uehemẽter noceãt

De intemperie frigida.

His itaq; qui ex frigida intemperie afficiuntur pharmacum ex tribus piperis generibus commodum existit, aut quod ex calamintha cõstat, aut aliud quoddam consimile, ex uino tenui aut aqua potatum. Forinsecus autem stomacho mastichen chian, unguento nardino dilutam & tritam, purpureaq; exceptam lana imponito. Vinum uero exhibendum est rufum, subadstringens & uetustius, & consimiles etiam cibi.

De intemperatura calida.

His uero qui à calida intemperatura afficiuntur cum mediocriter adstringentibus & refrigerantibus forinsecus stomacho ac uentri adhibitis, medeberis: ita ut quanto magis calor excelleat, eo amplius refrigerãtia adaugeas.

Cibum autem exhibebis halicā ex uino albo & tenui,& cæteros subadstringentes:ex uolucribus,macras & non fœtidas,ac quæ his cōsimiles existunt. Si uero pituitosi aut uiscosi & crassi humores amplitudini uentris innatent: aceto mulso utendum est, in quo ex incidentibus,ac repurgantibus,mediocriterq́ calefacientibus quædam sunt decocta.His uero quibus uitiosus humor intrinsecus circa superficiem uētris infartus adhæret, ut ægre auelli possit:ex aloe picra appellata compositio utilis existit.quę uiscosum humorem repurgare consueuit,crassumq́ extenuare,per uires eorū quæ cum aloe sunt commixta.Quod si serosa humiditas tuniculis uentris sit imbibita, quæ ut prædictum est,non solum ante cibum,sed post acceptū etiam uomitus mouer,primum Amazonū pastillus conuenienter exhibetur,qui picræ est subscriptus. Mediocriter enim per hunc uomitibus prohibitis, deinde ex aloe

Picræ ex aloe compositio picra appellata utimur.Cuius compositio hæc est:Aloes drach.II, xylobalsami,mastiches,croci,spicæ nardi,asari,cinamomi,cuiusq́ drach.VI.contere & repone arida,& exhibe perfecto pondere scrupulorum XII, ex aquæ frigidæ aut calidæ cyathis XII. Andromachus ad prædicta etiam floris iunci odorati drach. VI adijcit: & aloen lotam conijcere iubet.Verum quod co-

Aloes lotæ & illotæ usus gnoscere operæprecium est:ad uentris subductionem illota aloe conuenientior existit.quæ enim lota est,multum à medicamentaria facultate deponit: quam confidētius etiam exhibere quis possit, eis qui non ualde febricitant, & quibus firmitatem uentri addere uolumus.Quare scire oportet ex uitiatis humoribus affectiones circa stomachum & uētrem, per pharmaca ex aloe utiliter subduci & euacuari posse:quæ in maximā perniciem perueniunt per

Asclepiades Themison adstringentium eduliorum,potionum,ac pharmacorum exhibitionē.Asclepiades autem picram eodem quo Themison modo apparare iubet.Habet autem hoc modo: Aloes drach.C,mastiches,croci,spicæ nardi,asari,cinamomi,cuiusq́ unc.I,& pro xylobalsamo carpobalsami unc.I,contundito ac per angustissimum cribrum excutito,siccumq́ ne in aerem trāspiret adseruato; & drachmam unam tantum ex frigida præbeto,nisi menses ciere uelis,nam tum præstat præbere ex uino.Educit menstrua fœminarum: facit & ad uuluæ affectiones:proprie autem ad stomachi subuersiones:conducit hepaticis,affectionibus renum,atq́ omnino admirandam potentiam habet. Ad refrigeraros autem & qui pituitā crassam & uiscosam in uentre habent, subiectum pharmacum commodum existit.Calefacit enim & extenuat ac dis-

Pharmacū ad refrigeratos secat crassiciem,uiscositatemq́ repurgat.Habet autem hoc modo: Corticis radicis fœniculi uiridis sexuncem,aceti sesquisextarium,aloes quadrantem. Cortex cum aceto ad tertias decoquitur:deinde percolato aceto mellis attici uncias quindecim adijcimus, & ad mellis crassitudinem coquendo redigimus,& contritæ in mortario aloæ paulatim hoc ipsum acetum mulsum coctum affundimus: postea uero simul unita tollimus, ac utimur. Datur ad summum mensura cochleariorum trium.

Alia compositio, quæ dulcis appellatur.

Aloes septuncem, iridis sextantem, mastiches sesquunciam, nardi celticæ unciam unã, piperis drachmas quatuor, zingiberis drachmas IIII, aceti chœnices septem, cyathos septem, mellis libras tres, sextarium unum, corticis radicum fœniculi libras tres. Corticem fœniculi in aceto præmaceratũ ad tertias decoque & percola, residuoq́ aceto mel adijce, ac rursus decoque usque quo probe cogatur, deinde sicca in mortario simul ammisce, & cochlearium unum exhibe. Conducit frigidioribus tẽperaturis, & aluum pituitosiorem mediocriter soluit, & caput leuius reddit.

Amazonum pastillus. Facit ad uoluulosas stomachi subuersiones. Voluulosas autem fortes stomachi subuersiones appello. quemadmodum enim in uoluulis uomitus cum uehementi contentione fiunt, & stercora reuomunt: ita etiam alios uomitus concitatos, uoluulosos appellare possumus. Consequuntur autem huiusmodi uomitus ubi magna molestia affectis membris à fortibus medicamentis est illata: & si sursum aliquo modo prolatus fuerit uenter, geminatur malum ex mordacitate. Quapropter ita instruenda curatio est, ut simul odoras qualitates affectis membris offeramus: quales sunt aromatum quorundam & seminum in ciborum usum uenientium: uelut est anisum, & apium, & similia. Quemadmodum enim graueolentia omnia stomachum subuertere consueuerunt: sic odora corroborant, maxime quæ nobis sunt familiaria & in cibo accipiũtur. In quibus itaq́ coniectamus serosos humores in uentris tuniculas imbibitos esse, his hoc pharmacum magis conueniet. Quibus uero circa superficiem uentris tunicularum infarti adhærent, eis picra utilius exhibetur. Quod si exhibitam picram reuomant, coniectare oportet mixtam esse affectionem, & tum tuniculis imbibitos, tum superficiei infartos humores, in uentre abundare: quare utile fuerit pastillum præbibendum exhibere, ut mediocriter uomitum prohibeat: deinde autem pharmaco picro uti. Est autem pastilli cõpositio hæc: Seminis apij drach. VI, anisi drach. VI, comæ absinthij drach. IIII, zingiberis drach. II, piperis drach. II, opij drac. II, castorij drach. II, cinamomi drac. VI. in pastillos redigito, & ad summum drachmam unam exhibeto. Ego uero, inquit Galenus, præscriptum pharmacum citra zingiberis admixtionem apparare consueui, ob medicamentariam eius uim, piperis pro eo conijciens drachmas II, ita ut in uniuersum piperis drachmæ IIII accipiãtur. Datur stomachicis ex uini diluti cyathis III. Cholericis autem siue bilem effundentibus ex aqua frigida. His autem qui cibum reuomunt, siquidem siticulosi fuerint, & caloris sensus eos circa os uentris infestet, & sanitatis tempore frigidam bibere sint adsueti, similiter ex frigida præbe: si uero non ita habeat, ex calida. Cœliacis, & ad intestinorũ tormina ex decocto myrti, splenicis cum aceti mulsi cyathis tribus.

Voluulosa stomachi subuersio

Pastilli Amazonum compositio

Asclepiadæ pastillus inexuperabilis, aster appellatus.

Pharmacum quod prospere accommodatur, dolorem leuans, somnum inducens, multæ omnino utilitatis. Etenim morbos circa stomachum mirabiliter sanat, acidos ructus & difficilem concoctionem aufert: intestinorum tormina, & oculorum uertigines, inflationesq; curat. Prodest hic pastillus ad capitis dolores potatus, & aceto dilutus forinsecus fronti illitus. Ad dolores aurium facit perdicij succo liquefactus: facit & ad dẽtium dolorem tritus & galbano exceptus, aut fici succo, & cauernæ inditus. Ad oculorum affectiones passo diluitur, & lana ex eo irrigata imponitur. In tonsillarum affectionibus tepefactus ac dilutus ex aqua mulsa præbetur gargarissandus. Vtilis est ad omnem sanguinis fluxum uino myrtite dissolutus. Ad destillationẽ, inueteratasq; & recentes tussis affectiones, uino scybelite aut thereo eliquatus. Prodest suppuratis, & phthisicis marrubij decocto liquefactus: prodest dysentericis, cholericis, & sanguinem reiectantibus sanguinariæ succo dilutus: prodest ad omnium reptilium plagas ex rutæ decocto potatus. Soluit per circuitum repetentes febriles accessiones, si duabus horis ante aduentantem febrem ex uini diluti cyathis III exhibeatur. Fœminarum menses ciet artemisiæ succo dilutus ac potatus: facit & ad uesicæ affectiones uino mulso solutus: quo modo & ad uuluæ strangulationes prodest potatus: facit ad articulorum dolores & podagram gentianæ decocto dissolutus ac potatus. Compositio autem eius hoc modo habet: Castorei, opij, myrrhæ, cuiusque drach. IIII, zingiberis drach. IIII, spicæ nardi, casiæ, terræ lemniæ, corticis mandragoræ, cuiusq; drach. IIII, croci drach. VI, dauci, styracis, anisi, seseleos, seminis hyoscyami, cuiusq; drac. VIII. Zingiberim, styracem & opium in uino odorato dissolue: reliqua autem cõtusa & cribrata insperge: ac simul unita in pastillos redige, ciceris magnitudinem æquantes, quibus in umbra desiccatis utere. Et de pharmacis quidem quæ in potum sumuntur hactenus.

Decubitus uomentium Decubitus autem sursum uergens in omnibus quomodocunq; nauseantibus & uomentibus adornetur, in conuenienti & affectioni contraria domo. Quæ frigida quidem sit, affectione existente calida. Contrà uero calida, ubi frigida affectio existat. Extremæ corporis partes fricentur, manibusq; calefactis palpentur, quin & uiolentius adstringantur: deinde pedes & manus in aquam solito calidiorem demittantur. Odoramenta autem admoueantur naribus olfacienda boni odoris: uelut rosæ, mala cotonea, pulegium, menta, fœniculum, spica nardi. Caput uero fomento olei dulcis frequentius irrigetur: in calidioribus uero ex rosaceo. Stomachus absinthij cremore irrigetur, rosaceo in calidioribus ammixto: nardino autem in frigidioribus, apio insuper, aut cumino, aut petroselino adiuncto. Ex quibus si nullum commodum sentiatur ad cataplasmata ex palmis transeundum, quæ paulopost dicentur. Conueniunt etiam ea quæ aloen, absinthium, & mala cotonea accipiunt, & aliquando quoq; alumen. Idem præstant & cerata ex

his

his apparata. Si uero inflammatio circa præcordia existat, communia cataplasmata adhibeantur. His qui stomacho exuruntur, frigida etiam aqua quàm plurimum decocta, deinde rursus refrigerata absorbenda præbeatur, ita ut cyathi unius mensura, aut duorum, aut etiam trium, paulatim tamen absorbeatur. Colluta etiam & in ore retenta, nauseas tollit, his quibus propter obstaculum aliquod potus eius negatur. Eodem modo assumitur posca diluta. Portulaca etiam commanducata, & ossa myxarum, & cucumeris semen cochlearij mensura mirabiliter prodest. Porrò affectione diutius permanente, & cibis præ morbo non retentis: cucurbita ad os uentris cum plurima flamma affigatur, donec locus rubefiat, atque ipsa adhuc affixa cibus præbeatur. Ad quotidianas autem nauseas, & acescentem cibum, ac uomitus: Coriandri semen tenuißime tritum, cochlearij mensura, ueluti farinam aquæ inspersum bibendum præbe: aut mastiches cochleare ex frigida aqua, aut lactucæ albæ semen cochlearij mensura ex aqua, præbe his qui stomacho exuruntur.

Cataplasmata & epithemata ad nauseas & uomitus. Cap. XI

CAtaplasmata ad eos qui cibum non retinent, quos ueteres propriè stomachicos appellauerunt. Farina fœni græci, & maluæ semen aridum tritum, melli commisceatur. Si uero præ duritie contundi non posit, maluæ semen, ipsum decoctum & tritum modico oleo adiecto in malagmatis formam reducito, & utitor. *Stomachici qui propriè dicantur* Aliud. Lolij & irionis farinam subige cum melle, & pro oleo liquidam picem ammisce. Ceratum autem conuenit ex olei irini fece, ceraq; ac modico castorio. Aliud ceratum. Ceræ quadrantem, olei irini sexuncem, galbani unc. I, opopanacis drach. IIII, castorij drach. IIII. Opopanax aceto teritur. Manifestum est autem talia in frigidis dispositionibus adhiberi. Cæterum epithemata hæc ad prædictas affectiones per experientiam, ut Galenus inquit, conducunt: non modo eorum qui ea descripserunt, uerum nostro quoq; iudicio comprobata.

Asclepiadæ epithema ad stomachi subuersiones & choleras, siue bilis effusiones.

Oenanthes, croci, florum rosarum, sertulæ campanę, mastiches, singulorum drach. VIII, cum passis palmis subige, modico rosaceo affuso, & uestis detritæ panniculo excipe, stomachoq;, ac uentri impone.

Aliud epithema, ad stomachi imbecillitatem, & dolorem, & ad eos qui cibum retinere non possunt. Palmarum passarũ sexũcem, œnanthes unc. I, thuris unc. I, mastiches unc. I, ceræ libram I, unguẽti nardini aromatis inspißati libras II. uini quantum sufficit. Palmas in uino ueteri maceratas optime contere: deinde mastichen & thus unumquodq; per se optime tritum adijce, ac rursus simul tere. Liquefactæ autẽ cum unguento nardino ceræ œnanthen tenuißime tritã insperge, simulq; unita & refrigerata ad reliqua in mortarium conijce, & probe remollitis utere.

Aliud epithema, ad stomachi subuersiones, & circa ipsum uexationes: facit & ad particulares inflammationes.

Phœnicobalanus est palmula, id est palmæ fructus

Oenanthes bessem, croci, rosarum siccarum, fertulæ campanæ, mastiches, ramentorum electri, singulorum drach. IIII, carnis phœnicobalanorum quadrantem, uini myrtitæ quantum sufficit. Arida contunde & per angustissimum cribrum excute, & uino myrtite diluta ad cerati crassitudinem redige: deinde palmarum carnem adijce, simulq́ contunde, & cerato ex oleo rosaceo apparato excipe. Post uero linteolo infartum ad os uentris impone. Prodest etiam oculorum inflammationi.

De cholera, seu bilis effusione. Cap. XII

CHolera appellatur quum ob multas cruditates uomitus biliosus & nidorosus & acidus oboritur, ad plures horas continue perseuerans, & uenter inferne eadem excernit: sequiturq́ sitis, & exudatio, & impeditus pulsus: musculorumq́ manuum ac pedum, maxime uero surarum cōtractio & tensio. Si quis igitur mox in principio, aut coaceruatim, ea quę efferuntur cohibere aggrediatur: is maioris mali autor erit. inutilia enim quum sint, euacuatione opus habent: quare conuenit si non sponte ferantur, oportune irritare, aquæ cochleari exhibito, ac ægro uomere iusso. Aqua enim mulsa mordacitatem operatur, torsionesq́ auget: aqua uero oleo mixta auget fluxiones. quare aqua tepida potata uomant, quotiescunq; quidem cibis nimium fuerint expleti, prius quàm illi corrumpantur. Adiuuare etiam oportet per sedem excretionem: alienum enim uelut uenenum insidēs, & uentrem ac intestina rodit, & humores ex uniuerso corpore adtrahit. Per uomitus itaque oportunam prouocationem, uomitus ipse soluitur & cessat. Quum uero humorum excretio quieuerit: colliquamēti autem & tabefactionis signa in excrementis ipsis appareant: ueluti si sint rasuræ similia, strigmentitiaq́ & mucosa: & gracilitas per ambitum corporis fiat, & maxime si uenter considat & adstringatur, pulsusq́ imminuatur ac præter modum condēsetur: tunc sanè uentrem cooperire & fouere oportet, membraq́ ac musculosos similiter locos, oleo multo calido impinguare, & uinculis adstringere extremas corporis partes. cataplasma quoq; uentri imponendū ex palmis & œnanthe, quibus hypocisthis, & acacia, & rhus ruber, & mali corium sint ammixta. In potu uero frigida aqua cyathi mensura præbeatur absorbenda: cauendum tamen ne nimium frigida existat. Aceruatim enim exhibita reuomitur: & quæ ualde frigida est, aliquando innatum calorem stupore suo extreme offendit, aut inflammationem stomachi aut uisceris alicuius efficit. Inspergantur autem aliquando aquæ sorbendæ pampini uitis, aut mali punici succus modicus instilletur. Si uero & hoc reuomat, crassa etiam sorbitio ipsa facienda est, per micarum intritionem, & per cochleare exhibenda. Etenim si aceruatim deuoretur, aut reuomitur, aat infra detrahitur. Annitendum est etiam ut priore sorbitione uomitu reiecta, rursus altera exhibeatur: dandus item mali punici

Vomitu uomitum solui, & excretionem excretione

Excrementa, colliquatiōis signa

Frigidæ nocumenta

li punici succus cum mentæ succo absorbendus, micis minutissime tritis adiectis. Sit autem acidi mali punici succus, & multa quantitate mentæ succum excedat. Quod si acriora sint ea quæ excernuntur: cucumeris semen maceratum, desquamatum & tritum ex aquæ cyathis III præbeatur: datur etiam utiliter cum amylo. Post uero somnus procurandus, & quies omni modo. At uero ubi intolerabilis effusio existat, & pulsus emolliatur, apprehēdatq; frigiditas & exudatio, aliquando etiam singultus, ad uinum transeūdum est mediocriter adstringens, neq; uiribus ualidum, & quod dulce quidē sit, non autem odorum. Interant autem in ipsum micas, aut halicam iniiciant, si fieri possit, calidam: si uero non, frigidam: atq; ita paulatim & per interualla cochleare absorbeant. Sitim uero arcet polenta tenuis sine sale uino diluto inspersa & absorpta. Vini multitudo uitanda est, ac omni arte conādum ut ipsos sopiamus, ex rosis ac myrto domus pauimento constrato. Odoramenta quoq; naribus admoueātur, mala cotonea, & similia. Reliqua autem omnia eo modo adhibeantur, quo supra in æstuantibus febribus est prædictum. Illitiones etiam soporiferæ circa frontem assumantur. Aluo autem adhuc egerente, amylum cum decoctione capitum papaueris per clysterem infundatur: simul enim & cohibet & refrigerat, & somnum inducit. Ad uomitus uero coercendos commanducare conuenit, succumq; deuorare, mespilorum, malorum cotoneorum, pyrorum crustuminorū, & uuæ, maxime quæ uinaceis interpositis seruatur, & pensilē quoq; unà cum acinis expedit manducare. Ad contractiones autem in musculis factas, uestis detritæ panniculi oleo calido madefacti conueniunt, contractis musculis impositi: & cerata humida aliquando castorium accipientia, & ex sicyonio aut irino oleo facta. Quibusdam eorum etiam maxillares musculi dolent: quos quum lana operire non sit facile (Est enim iniucundum, & sudor quoq; inde elicitur) illitionibus leniter factis molliores reddere oportet. In cibo exhibendi sunt pedes suilli cocti, pulli columbini & gallinarum, perdices, palumbi, turdi, & cōsimiles his existentes. Asclepiades autem cholericis eiusmodi electum plane remedium describit, inutilibus tamen omnibus prius sufficienter euacuatis. Baccarum myrti nigrarum exacinatarum italicum sextarium unum, florum rosarum tantundem, carnis palmarum numero uiginti, aquæ potabilis sextarios sex. decoque ad tertias, & expressum ac percolatum liquorem rursus per se decoque, donec ad sextarium unum redigatur: cui deinde passi myrtitæ sextarium unum affunde: rursusq; decoque donec ad mellis crassitudinem cogatur, & utere. Datur ante & post cibum cochlearij mensura. Vtere etiam ad hos potionibus & epithematibus ad stomachi subuersiones præscriptis.

Polenta ex uino diluto sitim sedat

Musculis contractis remedia

Asclepiadæ electum remedium

De stomachi adstrictione. Cap. XIII

OBoritur aliquibus post cibum acceptū, circa cōcoctionis & digestionis tēpus, stomachi adstrictio itēq; alui. æstuat aūt uniuersum corpus, ma-

xime uero manuum ac pedum extremitates:& facies ipsa rubescit:pulsus au tem in densitatem permutatur. Hos multi etiam febricitare existimant. No cumentum autem omne circa digerendi alimenti difficultatē contingit:con sistit enim ut plurimum in aridis & condensatam habentibus carnem, spiri tu circa uias concluso & coarctato: utpote qui per uapores ab alimēto pro deuntes inspissatur,& ob id quod non effletur immodice concalescit. Curan tur autem hi in principio quidem constrictione & colligatione extremarum corporis partium,fricationeq́ brachiorum,cruriumq́ ac coxarū:sępe etiam extremitatum compresione,ita ut præcipiamus ipsis ut desideant, & decu bitus quoq; formam erectiorem faciant. Quosdam & lectica gestare expe dit,donec alimentum omnino subductum digeratur. Ante augmenti tem pus diligentiore totius corporis curatione utendum est, studio adhibito ut carnem mollem & humectam reddamus. Vtilis itaq; eis tunc ex oleo inun ctio existit parum nitri habens admixtum. Inclināte autem morbo & uigo re præterito:aquæ infusio ad manus pedesq́ lauandos commoda est, quo tempore aliquando & calidæ plurimum potum non improbo:nos enim re mittente morbo,& paulo longioribus existentibus interuallis, plurimos an te cibum lauimus,& uehementer iuuimus. Perfectiore autem declinatione apparente,etiam uinum exhibendum est,quo tota affectio corrigatur. Cibi autem sint facile digestibiles, & quibus concoquendis corpus sufficit: quos diuidere etiam conuenit, maxime si bis cibum sumere sint adsueti. Quod si in uisceris inflammatione, adstrictionis stomachi accesio contingat, illam ipsam prius curatione aggredi ac demoliri oportet,per fomentorum & cata plasmatum adhibitionem. Cæterum hæc ipsa adstrictionis stomachi acces sio frequētius in eis apparet,qui hepar præter naturam dispositum habent.

Difficultas digerendi alimenti

De humoribus à capite in uentrem destillantibus: ex Galeno. Cap. XIIII

CApite ex intemperie affecto ut multa generet superuacanea recremen ta,omnibus subiectis organis inde nocumentum infertur,recrementis uidelicet ad ipsa delatis. & propīßima quidē ad os & ad nares delatio exi stit. deferuntur autem & ad thoracē,aliquibus etiam ad aures. Delationem autem ad os,stomachus excipit atq; aspera arteria. De aliorum sanè mem brorum nocumento,iam prædictum est. Quum uero ad stomachum flu xus deferatur,& frigidus existat, ad frigidam intemperiem corpora perdu cit,calidus contrà in calidam: hic exulcerat quoque temporis progressu: in principio uero appetitui nocet & concoctioni. Si igitur frigidus fuerit deflu xus,tardas concoctiones & cruditates efficit:si uero corruptus,in corruptio nem adiget cibos: unde nidorosæ, aut fœtidæ, aut acidæ eructationes pro ducentur,aut etiam alterius cuiusdam quæ nominari non potest, aut etiam nomen habentis qualitatis. Vbi uero altius descenderit nocumētum,etiam intestinum ieiunum afficit, & ad colum usque pertingit, atque ad uenarum

Destillatio ad stomachum

Eructationes uariæ

mesenterij

mesenterij uasa, per quæ ad hepar ipsum alimenti distributio contingit. Et quibusdam quidem deiectio appetitionis accedit: aliquibus uero appetitiones rerum præter naturam, quas appellant caninas, aut etiam ciborum uitiosorum concupiscentiæ. Optimum itaque est in his uelut fontem malorum excindere: capitis uidelicet sanitati prospiciendo: aut si hoc impossibile sit facere, ob uehementiam naturalis intemperiei: omnino tamen eius saluti consulere oportet: indicatione ex figura eius accepta, quomodo ei subueniri possit. non enim quemadmodum aliqui medici, qui ad omnes diuturnas capitis affectiones semper ex thapsia & sinapi cataplasma imponunt: sic & te facere uolo. Lauacris itaque multis calidis potabilium & dulcium aquarum consolari eos oportet, discussis simul calidis in capite uaporibus, & omni temperamento in melius permutato. Nociuus autem est eis usus aquarum natura sua calidarum: quæcunque enim ex eis sulphurulentæ sunt, ac bituminosæ, nimium calefaciunt: quemadmodum & in octauo prædiximus sermone, capite De destillatione. Exhibendæ autem eis qui frigida intemperie afficiuntur, calefacientes confectiones, uelut est, quæ ex tribus piperis generibus constat, & similiter quæ ex calamintha. Etenim si omni hora etiam his utatur, qui frigida intemperie laborat, nullum amplius nocumentum experietur.

Diæta conueniens his qui stomachum habent dissolutum, aluum autem adstrictam. Cap. XV

GRauis & ægre tractabilis complexus, huiusmodi corporis apparatus ac dispositio existit, in quo dissolutum & nauseabundum est os uentris, quod stomachi quoque appellatione uenit: aluus uero est adstricta: quæcunque enim ipsam ad egerendum impellunt, ea omnia stomachum subuertunt, utque & in eo cibi innatent, & nauseabundus sit efficiunt: ad quæ necessario consequitur cibum quoque non probe concoqui. Si uero rursus ea quæ stomacho grata sunt edulia eis exhibueris, ad tres aut quatuor dies aluus inde adstringitur. His igitur in tempore diæta constituenda est. ac in principio quidem exhibenda sunt olera ex oleo & garo condita, & alia quæ uentrem emollire consueuerunt. postquàm uero sufficiens nutrimentum ingesserint, ad extremum aliquid eorum quæ stomachum corroborãt, accipiant: uelut sunt poma & pyra, & aliqua mali punici genera, quæ citra acorem adstringunt. Ipse autem homo affectus, omnibus his partim experimento cognitis, quodcunque tandem minime nociuum & iucundissimum repererit, eo deinde utatur: neque tamen multum ex singulis horum generibus accipiendum est, sed quantum imbecillitati stomachi curandę suffecerit. Facile enim solubilis aluus ita adfectis fit, quando, ut dictum est, à cæteris cibis aliquid eorum quæ stomachum adstringũt comederint. His enim os stomachi corroboratum, ea quæ uentri innatant deorsum propellit.

Stomachus, os uentris

Ordo ciborũ

De stomachi

De ſtomachi inflammatione. Cap. XVI

OS uentris, quemadmodum & ipſum hepar, eorum quæ adſtringunt complexu ſemper quidem opus habent, multo maxime uero ubi fue-
rint inflammata. Si enim per laxantem diætam ac ductum, citra eorum quę
Medici error lethalis corroborant admixtionem curentur, periculum uitæ incurrunt. Medici nam
que qui laxante diæta in eis utuntur, uelut eſt oleum dulce per ſe, animi deli
quij ipſis autores exiſtunt: neq; enim ullum noui ſtomachicum aut hepati-
cum, qui in eiuſmodi medicum inciderit, ſeruatū. Oportet itaq; ſiue oleum
ſit, quo inflammationem patientes fouentur, ſiue cataplaſma ipſis impona-
tur: ſemper aliquid ex adſtringentibus ammiſcere: uelut eſt unguentum nar
dinum, aut melinum: aut ipſum malum cotoneum in oleo decoquere, maſti
Ceratum inflammatis che ſimul ammixta. Ceratum autem quo aſsidue in ſtomachi inflāmatione
utor, hoc eſt. Ceræ tyrrhenicæ unciam unam, unguenti nardini tantundem,
uel quantum ſufficit, aloes drachmam unam, maſtiches drachmam unam.
Quod ſi maiori adſtrictione indigeant, tanta nimirum imbecillitate & diſ-
ſolutione exiſtente, ut neq; cibos continere poſsint, omphacij ſucci ſicci dra-
chmam unam, aut ſucci abſinthij tantundem eſt ammiſcendum: aliquando
etiam ambos addere oportet, & tertium quod ipſis conuenit, hypociſthidis
ſuccus exiſtit, & œnanthes, & rhois rubri ſuccus, iuxta eam quæ adeſt uideli-
Modus compoſitionis ceratorum cet diſpoſitionem. Cerati autem amplitudinem augere oportet iuxta pro-
portionem & menſuram reliquorum pharmacorum: ueluti ſi quatuor dra-
chmæ aliarum rerum congregentur: cerati nardini uncias quatuor eſſe con-
uenit, duas quidem ceræ, duas reliquas unguēti nardini. Quod ſi durius ad-
huc pharmacum ipſum appareat, apponendum eſt unguenti nardini quan
tum omnino ſatis erit. Aliud ceratum. Ceræ trientem, roſacei un-
ci. I, gallarum, aluminis ſciſsi, aloes, florum roſarum, maſtiches, ſingulorum
Cataplaſmata inflammatis drach. I. Vtere in his qui uehementi adſtrictione opus habent. Cataplaſma
ta autem inflammatis conuenientia, fiunt ex hordeo & ſemine lini, melleq;
& unguento nardino, modicoq; uino, adiecta maſtiche & abſinthij coma.
Ad diuturnas autem inflammationes & iam induratas, magis uaria phar-
Epithema ex meliloto uarium maca adhibere oportet: quæ & emollientium generis & diſcuſſoriorum exi-
ſtunt: ueluti eſt quod fit ex ſertula cāpana, ſeu meliloto. Compoſitio autem
eius multorum modorum eſt, propterea quod omnibus iuxta præcordia in
flammatis conducat: magnaq; differentia eius ſub alia atque alia forma ap-
parati exiſtat: alius enim apparatus circa ſtomachum inflammationibus,
alius inflammato hepati, aut ſpleni utilior extat.

Epithema ſtomachi, quod Philagrius compoſuit, & frequenter apparatur.

Ceræ quadrantem, œnanthis unc. I, aloes ſextantem, maſtiches ſextantem,
ammoniaci thymiamatis, bdellij, cuiuſq; unciam I, adipis anſerini trientem,
ſtyracis unc. I, hyſſopi beſſem, olei roſacei libras II, uini quantum ſufficit.

Stomachicum

Stomachicum contusum: Andreæ Comitis.

Cypheos, styracis, terebinthinæ, cuiusque quadrantem, bdellij, aloes, mastiches, cardamomi, cuiusque sextantem, comæ absinthij unciam I, propolis trientem, ammoniaci thymiamatis sexuncem, ceræ unc. X, contunde & utere.

Ceratum emolliens & liquefactorium ad induratas inflammationes.

Olei sestarium I, aquæ cochleare I, adipis suilli recentis sexuncem, ceræ trientem, chamæmeli quadrantem, scillæ quadrantem, anchusæ sesquiunciam.

Epithema ex meliloto: Oribasij. Meliloti bessem, ammoniaci thymiamatos trientem, bdellij trientem, myrobalanorũ sextantem, œnanthes sextantem, cardamomi unc. I, croci, cyperi, iridis, myrrhæ, zingiberis, aloes, amomi, spicæ celticæ, casiæ, cuiusque unc. I, ceræ libram I, terebinthinæ unc. XVI, melini, aut nardini, aut rosacei libram I. Aliquando & succi balsami sextantem, thuris unc. I. Arida contusa & cribrata cum modico uino in pila conterito: reliqua uero in uino diluito, & liquefactis quæ liquescere possunt, affusisque, omnia simul unito ac utitor.

Aliud ex meliloto, ad omnem præcordiorũ induratam inflãmationem, & ad colicos ac dysentericos, quod & in Alexandria apparare cõsueuerunt, quo uti soleo, hoc est: Meliloti, cyperorum, myrrhæ, nardi celticæ, cuiusque unci. I, croci drach. VIII, cardamomi drach. VIII, cypheos drac. XVI, ammoniaci thymiamatis drach. XL, terebinthinæ drach. LXXX, ceræ drach. CLX, olei cyprini drach. CXX, uini quantum sufficit. *Alexandriæ officinæ* Epithema ex mastiche.

Terebinthinæ dodrantem, ceræ unc. XVIII, mastiches dodrantem, adipis taurini dodrantem, mellis libras II, rosacei libras II.

Epithema aliud, ad induratas stomachi inflammationes, & ad omnem duriciem, ac diuturnam in ipso affectionem: in senibus præsertim & qui uergentis sunt ætatis, experimento clarum.

Colophoniæ pellucidæ sextantem, ceræ puræ unc. I, mastiches puræ unc. I, olei communis, cochleare I tantum. Omnia depurata in ollam coniecta super carbones liquefacito, assidue agitando, donec exploratũ habueris quod in frigidam aquam destillata in pastilli modum emollire ac cogere possis. Vtere, non contempta ipsius uilitate.

Epithema stomachicum ualde celebre, ad stomachi inflammationes & durícias, itemque debilitatem.

Micarum siliginearum quadrãtem, carnis palmarum pinguium unciam I, meliloti unciam I, comæ absinthij drach. IIII, mastiches unc. I, aloes drach. IIII, adipis anserini recentis sextantem, ceræ quincuncem, lupini amari præ immaturitate acerbi sexuncem, styracis unc. I, pilularum chamæmeli unc. I. Palmas, melilotũ, chamæmela, ad uesperam in aquam macerãda conijcito, & sequenti die lento igni decoquito, exprimito & percolato, atque in decocto micas maceratas rursus percoquito ac conterito: styracem uero per se cum pauco oleo liquefacito, atque ita solutum micis tritis ammisceto, & ceratum

I affundito

affundito: post uero liquefactis quæ liquefieri possunt, aridisq́ inspersis simul omnia in mortarium diffundito, ac subactis & simul unitis utitor. Ante pharmaci impositionem stomachum ex oleo & modico uino irrigato, in quibus absinthium sit decoctum.

Emplastrum ex micis emolliens, liquefaciens, ac diffundens: facit ad inflammationes in quocunq; tandem loco induratas, emolliens, & discutiens, ac firmitatem addens.

Radicis altheæ lib. II, phœnicobalanorum lib. II, fœni græci lib. I, seminis lini lib. I, chamæmelorum, melilotorum, singulorum sexuncem, uini ueteris odorati adstringentis sextarios VIII, spumæ argenti, cerusæ, colophoniæ, cu iusq; lib. II, ceræ lib. I, terebinthinæ lib. I, olei ueteris lib. II, aquæ lib. II, panis siliginei aridi contusi & cribrati lib. V. Herbæ uino præmaceratæ, deinde decoctæ exsiccantur, in succo uero panis contusus & cribratus maceratur. Sequenti deinde die spuma argenti & cerusa in aqua teruntur, & adiecto eis oleo, donec non amplius manus inquinet, decoquuntur, eisq́ liquefacta iniiciuntur: atque ab igne ablatis, fermentata panis farina emollita paulatim ammiscetur, assidue tamen omnibus cum spathula agitatis: & post in mortarium coniectis, ibiq́ primum pistillo, post etiam manibus fortiter emollitis utitor.

Epithema Nilei, ad induratas tum stomachi, tum hepatis inflãmationes. Ceræ lib. I, croci drach. IIII, ammoniaci thymiamatis sextantem, rosacei aut nardini lib. I. Crocum & ammoniacum aceto trita diluito: ceratum autem liquefactum & refrigeratum eis affundito, ac contritis utitor.

De stomacho exulcerato. Cap. XVII

VLcere in stomacho aut uentre existente, omnium acrium rerum comestione abstinere oportet: succo autem ptisanæ, aut halicæ uti modico ammixto melle, quo per ipsum ulcera repurgentur & extergantur. In cibis enim exhibere oportet, aliquando quidẽ ea quæ ulcera repurgant, aliquando autem & quæ dolores mitigant, & mordacitatem obtundũt. post repurgationem uero quæ carne explent, deinde quæ ad cicatricem perducunt: uelut sunt ea quæ adstringunt. Forinsecus autem epithemata his conueniunt ex palmis, & malis cotoneis, ac farinis. Ceratum uero imponendum ex melino aut rosaceo, ammoniaco thymiamate, & thure ammixto. Epithema autem eis conuenit Nilei. Et tempore inductionis cicatricis emplastrum ex salibus, & quod Icesium appellatur.

Mel ulcera repurgat

De his qui à stomacho, comitialis morbi modo, conuelluntur. Cap. XVIII

QVidam homines ubi diutius ieiuni permanserint, præsertim quum tristitia interim affecti, aut ira concitati, aut curis anxie torti fuerint, comitialis morbi accessione comprehenduntur, & concidunt conuulsi. Plures autem eorũ qui hoc modo afficiuntur, graciles habitus sunt, & assidue irascunt. His sane stomachus subtiliore sensu præditus existens, & cerebrũ per cõsen

Ira assidua quid inducat

sum

sum affectum, uniuersum corpus conuulsionis modo lancinat. Commune autem consilium omnibus hominibus medicinæ quidem ignaris, ratiocinationis autem non inexercitatis subijciam: ne quemadmodum prisci homines rationis expertium animalium more uiuant, eorumq́ modo se habeăt: uerum per experiĕtiam iudicent: qui cibi ac potus eis noceăt: item quales ac quăti officiăt motus. Similiter aŭt & circa rei ueneræ usum obseruent, num innocuus eis existat: an contrà, nociuus. multos enim noui, qui ex rei ueneręę usu maximum periculum incurrerunt. Oportet itaque hos ipsos bonam & exquisitam concoctionem sibi prouidere: & tertia aut quarta diei hora panem diligĕter apparatum accipere, solum quidem, si non siticulosi existant: siti uero urgente, ex uino diluto mediocriter adstringente & albo. Hęc enim uentrem corroborant, & caput nòn percellunt, quemadmodum fortia facere consueuerunt. Exhibere etiam eis oportet ex aloe pharmacum, bis aut ter in anno. A superfluis enim recrementis totum uentrem repurgat, & ad propria munia obeunda efficaciter corroborat. Vidi autem & alios in ore uentris, comitialis morbi modo, conuulsos: quum uehementi cruditate laborassent, aut uino multo meraciore se ingurgitassent, aut intempestiuius re uenerea fuissent usi. Quosdam etiam in febribus uidi repente conuulsos: qui bilioso uomitu succedente, e uestigio ab omnibus afflictionibus sunt liberati. Quidam autem ex ita affectis fusca uomuerunt: quidă uero porri succo consimilia: quidam à multitudine uitiosorum ciborum aggrauati, sensus ac motus priuati munere, à sopore sunt apprehĕsi ac detenti, quousque ea quæ os uentris compresserant omnia euomuerunt. Multis uero non insomnia modo, sed & somni perturbantes, & deliria, ob uitiosum humorem in ore uentris congregatum, accesserunt. De inflatiuo autem & præcordiali appellato morbo, nullus est qui non uerba fecerit, quomodo uidelicet tristes, & desperantes, & mœsto adspectu reddat, & (ut in uniuersum dicam) nulla re ab ijs qui atra bile afficiuntur differentes aut inferiores. Apparet autem & hos uehementius post cruditates prædictis accesionibus apprehendi: plerique autem ex ipsis splenetici sunt, quæ res facit ut æstimemus & quendam ex splene confluere in uentrem uitiosum ac serosum humorem. Curatio uero his conuenit eadem, quæ ad affectos ab atræ bilis delirijs est prædicta, in eo quo de capitis affectionibus egimus sermone. Item ea quæ paulo ante est descripta, de his quibus atra bile stomachus infestatur, & qui uentrem habent inflatum.

Commune consilium

Vomitus uitiosi

Inflatiuus ac præcordialis morbus

Viridis iaspidis usus: Galeni. Cap. XIX

Viridis iaspis lapis stomacho, qui & os uentris appellatur, utilis existit pro amuleto appensus, cuius rei multum experimentŭ fecimus. Oportet autem filo innexos ex collo suspendere, eo modo ut lapides os uentris contingant.

De appetitus perditione. Cap. xx

Venter promptuarium est Ventrem natura promptuarium creauit, ueluti terram plantis: dedit & indigentiæ sensum, cuius impetu animalia ad cibum ac potum concitata, ijs se expleant: & uocatur quidem eiusmodi expletionis desyderium, Appetitus. Contingit autem ob indigentiæ sensum, quum uenæ ex cibis in uentre ad se adtrahunt, uelut emulgentes & exugentes: quam exuctionem quum uenter ferre non posit, sed inde ueluti diuellatur, huius angoris remedium cibum exquirit. Itaq; exuctionis sensus, ipsa fames existit, & Appetitus appellatur Naturale opus non animale existens. Huiusmodi autem appetitum Euacuatio præcedit: & contingunt sanè quinque accesiones ordine mutuo seipsas consequentes: *Quinque accessiones perditi appetitus* Quarum prima, Euacuatio est: secunda, Appetitus naturalis membrorum euacuatorum: deinde, per uenas ex uentre Exuctio: post, Exuctionis sensus: & quinta, Appetitus animalis, qui omnium postremus existit. Itaque appetitus perditio contingit, aut ob sensus exuctionis uenarum perditionem, aut quod exuctio non fiat, aut quod corpus non euacuetur. Contingit autem sæpe etiam, ob immoderatam uentris & intestinorum fluxionem: & ob biliosi humoris in uentrem delationem, tenacisq; & acris, ac porri speciem habentis: & ob pharmaci potionem: & ob sanguinis immoderatam detractionem: & in continuis ac uehementibus febribus, stomachiq; & uentris inflammatione, item hepatis, uesicæ, & uuluæ. Contingit etiam in colica & uoluulosa affectione. Maxima autem quod quis non esuriat caussa caliditas existit, quæ solida corpo- *Caliditas caussa nõ esuriẽdi* ra laxando exoluit, & ad attractionem imbecilliora reddit: humida autem diffundit, atque amplius extendit. A plurimis etiam alijs caussis appetitus perditio contingit. Itaque si iuxta principium morborum accesserit, aut iuxta uigorem, quum uires adhuc sustinere possunt, nihil molestiarum infert: modico enim alimento ægri opus habent. Si uero in declinatione totius morbi appetitus perditio accedat, aut in diuturna imbecillitate, aut uiribus debilitatis, aut ex immodica euacuatione, periculo non uacat. Augetur autem affectio hæc & ab ætate. Incommode enim hoc malo pueri afficiuntur, utpote qui natura uoraces sunt, & asiduo fomite opus habent. Quare magnus præter naturam excessus significatur, si pueri appetitus perditione fuerint affecti. Siquidem igitur ex uitiatorum humorum præsentia, appetitus perditio contingat: antequam aliam curam adhibeamus, delatos in uentrem humores, uomitu rejciendos præordinabimus. Quod si ægre uomant, sorbitiones exhibere oportet, quæ eiusmodi humores inferne expellere consueuerunt. Deinde per ea quæ ad hanc rem commoda sunt, corpora ad bonum perducemus temperamentum. Si uero ex uirium imbecillitate appetitus perditio accedat, considerare oportet qualis intemperies uires exoluit: & per contraria eam ipsam corrigere. Si uero ob inflammationem, aut obturationem alicuius alterius membri, appetitus

perditio

perditio concomitetur, tum & illius habere curam conuenit. Conandum est etiam ut per odoramenta appetitum reuocemus: per farinas uidelicet posca madefactas, aut uino odoro diluto, aut malorum cotoneorum decocto, aut pyrorum, aut cucumerum uiridium maturorum cremore. Inunctione item leni & non nimium sedula idem conabimur, ac moderata corporis fricatione, atque etiam pedum ac manuũ palpatione accuratiore. Insessus etiam lumbos ac pectinem amplectentes adhibendi sunt, & aquæ affusiones, ac gargarissationes: absorbitiones quoque aquæ frigidæ modicæ & dulcis. Ab istis enim moliminibus sæpe ad accipiendos cibos profecerũt. quin & digitorum in os immissione stomachus lancinatus sæpe ad accipiendos cibos est conuersus. quare hoc ipsum tum ante curationem, tum post eam est faciẽdum. euomũtur enim aliquando biliosa aut pituitosa quædam, quæ perditi appetitus in quibusdam sunt caussa, atque ita ab hac accessione eos liberabis. Cibi apparentur plures & uarij ac optimo apparatu, & ultra dulcedinem etiam illicientes & appetitum irritantes: frumentacei in primis generis, ac multi alimẽti: uelut est halica ex decocto palmarum, aut prunorum damascenorum lota, aut ex aqua mulsa diluta præparata: oua sorbilia: panis ex calida aqua lotus, aut si ita adsueti fuerint, frigida. Diuitibus autem, gallorum testes exhibendi sunt, & ex uolucribus non graueolentes, & macræ ac montanæ: pedes suilli in decoctione plurimum eliquati. Eiusmodi enim cibos si gustauerint tantum, sufficiens alimentum deinde corpori offerẽdum est. Omnia autem quæ exhibentur eiusmodi esse conuenit, ut facile deuorari possint: quæ enim multa cõmanducatione indigent, iniucunditatem quandam afferunt, & appetitum auertunt. In his uero qui iam prompti sunt, cupidique cibum accipiendi, coniectare oportet ne sufficientem mensuram excedamus. Considerare etiam oportet, num ob naturalem infirmitatem, an consuetorum ciborum cupiditatem, simulent appetitus perditionem: quod si ita contigerit, quantum in nobis est, grauiter obiurgatos admonebimus, ne utilibus negligant obtemperare. Quod si non obtemperẽt, sed præ alimenti negligentia contabescant, uicissim contemnere ac negligere eos oportet, ac cibum parum deteriorẽ exhibere: postque primos affectionis dies, cataplasma ex palmis, malis, œnanthe, absinthio, & aloe stomacho imponere: licebit & ceratis uti ex eadem materia apparatis.

Odoramenta appetitum reuocantia

Cibi appetitũ irritantes

Simulatio perditi appetitus

De appetitu canino. Cap. XXI

CONtraria appetitus perditioni affectio est, quæ caninus appetitus appellatur: plures enim cibos appetunt, atque quum appetitum cohibere nequeant, in ingerendis nimijs cibis modum excedunt: deinde multitudine eorum aggrauati, & assumptos citra nocumẽtum ferre non potentes, ad uomitum diuertunt: deinde rursus cibo se explentes, rursus ad uomitum reuertuntur, quemadmodum canes: ex hoc autem aliquando & ad uomendi consuetudinem delabũtur. Sæpeque etiam alijs affectionibus obnoxij fiunt, cœ-

liacis uidelicet & dysentericis, atq; aquæ inter cutem: propterea quod prius quàm priores cibi sint concocti, alios ingerant. Quod si huius accesionis caussa humor quispiam uitiatus & acidus existat, qui os uentris mordeat & irritet, appetitumq; excitet: frigidus enim humor uitiatus exuctioni consimilem mordacitatem infert, ciborumq; appetitionem exuscitat, & affectionis quæ ficus appellatur, modo corpora ipsa uacua reddit, tuniculis eorum coactis & adstrictis: quapropter & egestiones multæ ex ipsorum uentribus procedunt, crudis existentibus nimirum cibis, aut semicoctis, Itaque ubi cognouerimus ab humoribus pituitosis & acidis fieri hãc affectionem, qui in ipsum os uentris impacti, ac uelut aqua in spongiam imbibiti, cogantq; & irritent & ad appetitum exuscitent, picrum appellatum pharmacum conuenienter exhibebimus, quod non tãtum calefacere potest, sed diffecare, ac repurgare, extrahereq; ex profundo oris uentris imbibitum humorem, & per aluum inferne euacuare. quin & robur uentri addit, ut ne facile nociuum humorem susceptet. Exhibeatur autem pondere drachmarum duarum ex uino cum aqua calida diluto: si uero puer hac affectione laboret, & ob amaritudinem bibere nequeat, si quidem posibile fuerit, in catapotia drachmas duas huius pharmaci digeremus, melleq; forinsecus oblinentes deuoranda dabimus cum ouis sorbilibus aut prisanæ succo: quod si neque sic tolerare queant, ea quæ diffecare & repurgare calefacereq; possunt in cibis annectemus: ueluti sunt allia, porri, thymus, satureia, origanum, pulegium, & quæ his similia existunt. Potum autem præbebimus ante cibum multum ac acervatim bibendum, calidum sanè aut certe tepidiorem. Sorbitiones item appetitum destruentes, ueluti sunt bulbi ex melle multo & oleo plurimo, aut adipe anserino, gallinaceo aut suillo. ex oleribus conuenit malua: cerebella item & pinguiores uolucrium partes, pisciumq; eodem modo, & omnino quæ appetitum auertunt, ac satietatem inducunt, & quæ magno cumulo accepta, modice alunt. Ammiscere etiam conuenit panibus dum fermentantur acriora & urinam cientia: similiter & uino quod in potu sumunt, uelut est cuminum, anisum, petroselinum, & quæ eius generis existunt: ad uinum etiam piper & mel & spica nardi ultra ea quæ dicta sunt, conijciatur. Panis uero non sit recens, neque ualde bene fermentatus. Vinum uero quod bibunt colore fuluum, substantia tenue, odorumq; & non ualde uetustum, quod tum ieiunis, tum sumpto cibo plurimum præbeatur, quantum uidelicet bibere posint. Ventrem enim excalfacit, & humorum destruit acorem, ut sæpe solum suffecerit cum pinguibus & oleosis cibis ad perfectam curationem. Abstinere autem oportet ab omnibus acidis ac adstringentibus cibis ac potibus, maxime uero à fructibus. Bellaria eorum sint pistacia, amygdalæ, nuces pineæ, colymbades etiam oliuæ exhibendæ ex melle. Conandum est etiam, ut lac ipsis exhibeamus, tum per se, tum cum passo aut melle: ita tamen ut obseruemus ac uitemus in eis, quibus in stomacho acescere consueuit: in his enim

Ficus morbus (margin, beside "nis quæ ficus appellatur")

Picrum pharmacum drachmarum II pondere datur (margin, beside "repurgare … humorem susceptet")

Cibi appetitũ destruentes (margin, beside "uatim bibendum … titum destruentes")

enim maius nocumentũ quàm utilitas consequetur. Probe uero concoctum non solum appetitum obtundit, sed & aluum obturatam emollit, fluxiones eius sistit. apparandæ etiam ex ipso lacte potiones & placentæ, ueluti sunt dulciaria & oryza. Viscera uero cataplasmate hordeaceæ farinæ contegere utilissimum existit. Lauare autem per interualla oportet, cuticulamq; ipsorum large pinguefacere.

De canino appetitu, qui ex immodica transpiratione, ac cutis exolutione contingit. Cap. XXII

EST & alia canini appetitus species, quum uniuersum corpus rarius existens, & per obscuram respirationem exhaustum, præter modum in assidua alimenti indigentia constituitur. Contingit autem id, aut ex facultatis retentiuæ in toto corpore imbecillitate, quæ cibis dominari non potest: aut ob plurimi caloris fortitudinem, qui instar ignis cibos consumit, & cutem rarefacit, ac exhalationem efficit. His sanè uentris egestiones longe pauciores procedunt, quàm pro eorum quæ ingeruntur modo ac proportione. Et stercora quæ egerunt, existunt ficciora. Itaque pharmacum ex aloe eis infensissimum existit: item extenuatorij generis & discindentes tum potiones, tum cibi. Cutem enim magis rarefaciunt, exhalationem mouent, ac appetitum augent. Quare eorum qui hoc modo affecti sunt, cutem condensare ac spissiorem reddere melius est, cum oleo quopiam ex immaturis oliuis expresso, in quo myrtus, aut rosæ, aut eius generis quippiam ad lentum ignem sint decocta, admixto etiam alumine scisso in aceto acerrimo prius trito, intantum ut ad strigmentitiam formam unguentum reduci possit. Abstineant autem à balneis calidis, consimiliq; aere, ac uini potu, & ab omnibus quæ tum extrinsecus, tum intrinsecus calefacere possunt. Ducantur ad lauacra frigida, siquidem nihil id fieri prohibeat: utpote corporis gracilitas, aut membrum aliquod refrigeratum, thorax nimirum, aut aliud quoddam. Cibi eis exhibendi sunt stabiles, & ægre corruptibiles, Eius generis cochleæ existunt, & totum eorum quæ testis integuntur genus, si ex duarum aquarum reiterata decoctione apparentur: & polypi eodem modo. Carnes suillæ in uigore existentes, maxime uero uentres & uuluæ. Bubulæ quoque pinguiores, & omnia simpliciter pinguia, & quæ uentri innatant, tardeq; concoquuntur, ac digeruntur. Ex ouis, ea quæ coquendo sunt indurata, aut sartagine fricta. Et similago absque melle ex pinguibus iusculis apparata, similiter & dulciarij panes, & oryza, & panes non fermentati. Iuxta proportionem autem quantum accessio imminuitur, tantum ex crassi humoris cibis est detrahendum, & ex adstringentibus forinsecus admotis imminuendum. Aliquando enim sedata uehementis appetitus accessione, in aliud grauius malum transitio contingit: nimirum quum corpus ex crudis & crassis humoribus repletur.

Cibi qui ægre corrumpãtur

De uitioso appetitu:ex Galeno. Cap. XXIII

VItiosas ciborum qualitates concupiscunt,qui in tuniculis uentris superfluum uitiosum recrementū imbibitum habent:id aūt maxime mulierculis uitioso humore repletis euenire solet,quum uterum ferunt, & uocatur hæc affectio pica.Concupiscunt autem in ea maxime quidem acida & acerba,aliquando etiam acria,quandoq; etiam terram, aut testas, aut extinctos carbones,aut alios quosdam absurdos cibos: atq; hoc affectu plures ex ipsis infestantur usq; ad secundum aut tertium mensem completum: in quarto uero quiescete incipit malum, partim quidem uitioso humore per uomitum euacuato, partim uero appetitu concocto & consumpto in breui sanè temporis spatio,muliercula per boni nutrimenti ciborum exhibitionē connutrita.quin & fœtus in utero auctus plurimum alimenti ad se trahit,adducto simul cum sanguine & uitiato humore. Porrò idē affectus uiros quoq; infestat,quum & ipsis uitiatus humor quispiā ad os uentris fuerit delapsus. Conueniens autem eis remedium,Amazonū pastillus potatus existit:post uero etiam ex aloe confectio picra appellata. Euacuato aūt plurimo uitioso humore, exhibendus est eis mali punici dulcis succus, menta sicca inspersa, aut aliud quippiam eius generis,quod est ad stomachi subuersiones ac nauseas præscriptum.Conueniunt etiam muria conditæ oliuæ albæ, & quæ colymbades appellantur.Item amygdalæ amaræ à ieiunis acceptę,& antidoti ad lethalia pharmaca aptæ.Quomodo uero à pica appellato morbo mulieres infestatas curare oporteat,in muliebribus remedijs dicetur.

Pica muliercularum affectio

De cruditate:Galeni. Cap. XXIIII

COncoctio,est iuxta qualitatem permutatio, quæ nutrire potest. Contingit autem à uentre sibijpsi cibos assimilāte:quapropter manifestum est,quod circa permutationem, offensæ concoctionis accessio continget. si itaq; cibi in totum non permutentur, cruditas ea accessio appellatur, & est perditio & perfecta priuatio actionis. si uero permutentur quidem cibi,uerum non ut oportebat,uitiatam significat cōcoctionem,non autem ut antea eius priuationem.aut enim tardat, & nunquam propriam trāsmutationem suscipit,& difficilis cōcoctio appellatur:aut cibos omnino corrūpit, ac transmutat in alienam qualitatem. Atque hæ quidem concoctionis offensiones existunt. Caussæ autem ipsarum sunt, intemperies uentris, inflammationes, scirrhi, abscessus, & quæcunque eius generis existunt. Aliquando autem uentre nihil male affecto cibi crudi permanent, aut propter immoderatam ciborum ac potuum ingestionem, aut ob uitiosam ipsorum ciborum qualitatem, aut ex intempestiua, aut etiam inordinata sumptione, aut ob recrementum uitiosum, aut ob uigilias. Cæterum ex uitiosis ciborum qualitatibus, & recrementis quæ iuxta uentrem consistunt, cum corruptione cruditas oboritur: aliquando & ex inordinata sumptione, si quidem poma, aut mala punica, aut aliquid aliud tale primum comederint, deinde

Concoctio qd

Cruditas quid

Concoctio difficilis

olera

olera assumant ex oleo & garo, aut etiam alia quæ uentrem emollire con/sueuerunt. Intempestiuam autem acceptionem appello, si prius quàm prior probe subierit cibus, prandeant, aut etiam præter consuetam horam. Cor/ruptiones autem fiunt, nidorosæ quidem in calidioribus & biliosioribus: acidæ uero in frigidioribus natura & magis pituitosis. Eodem modo & de excrementis quæ in uentre præexistunt iudicandum erit: quæcunque enim ex eis pituitosa & frigida sunt, acidas corruptiones efficiunt: quæ uero calida & amara bile mixta, nidorosas. Ipse quoq; uentriculus aliquo modo affe/ctus, siquidem frigidus morbus existat, acidas permutationes facit, calidus uero nidorosas. Tardas autem concoctiones, cibi difficulter corruptibiles fa ciunt, & si ultra quàm uires tolerant sumuntur, itemq; uigiliæ. Quum uero ci tra corruptionem perfecta cruditas oboritur, ut quales accepti sunt cibi, ta/les permaneant iuxta omnem suam qualitatem, ex hoc cognoscere datur ui ctum esse uentriculum, aut ab immoderata ciborum multitudine, aut per ue hementem refrigerationem insiti caloris. Vt ne quis igitur in cruditatem inci dat, cautione in omnibus prædictis est utendum, ut neq; in multitudine, ne/que in qualitate eorum quæ in cibo accipiuntur, neq; in acceptionis oportu/nitate neq; in ordine delinquat: & ut quæcunq; concoquere ualeat, ea tantũ ingerat, & non quæ appetitus expostulat: mensuræ enim maxime omnium diligentem respectum habere oportet, appetitumq; refrenare, & neq; plus quàm uires tolerant accipere, neq; quæ natura difficulter concoquuntur, ue/luti sunt carnes natura duræ: natura autem dico, uelut carnes bubulæ, & con similes: ætate uero, si mactata animalia seniora existant. Cauendũ est etiam à partibus carnium multi nutrimenti existentibus, & pinguibus salisq; con/dimento seruatis, ac uetustis. Ex oleribus, quæ igneæ sunt naturæ, ualdeq; frigidæ: item quæ inflationem pariunt, incommoda existunt. Ex piscibus, qui duras carnes habent, & repositione arefacti. Abstineant quoq; à cibis corruptis & fœtidis ac graueolentibus. Vitent fructus dulces aut flatus ge/nerantes & immaturos: bellaria quæ difficulter concoquuntur & oleagino/sa, & quæ ægre diuidi possunt, uelut est sesamum, quod cõmanducationem ob paruitatem suam effugit. Non minus autem uitandi cibi peregrini & in/consueti ac medicamentariam uim habentes, quales frequenter placentis ac panibus immiscentur. Iuxta tempus autem accipiendi cibi neq; impetuose, neq; aceruatim, neq; solidis partibus aut absq; commanducatione eos inge rere oportet: neq; etiam potus cibum interpellet: id enim unitionem cibo/rum impedit, singulosq; uentri innatare facit. Ex condimentis uero oxypo/ron quoddam quod cito penetrat assumere non incommodum neq; iniu/cundum existit: maxime uero huiuscemodi. Caroi drachmas XVI, fœni/culi drachmas sex, seminis apij drachmas octo, ligustici drachmas octo, ammij drachmas octo, piperis drach. I. aliqui autem & myrrhæ drachmas IIII. in frigidioribus temperaturis omnia melle excipiantur, & cum carnibus ac piscibus

Intempestiua ciborum acceptio

Corruptiones ciborum quomodo fiant

Quæ ægre concoquãtur

ac piscibus exhibeantur. Melius autem est cum cibo & piper, maxime longum exhibere, in his qui magis pituita abundant: uentosi enim flatus crassitudinem dissoluit: & quæ circa præcordia consistunt, inferne ad aluum propellit. concoctionem etiam omnium maxime piper adiuuat: quod si fortè non adsit, albo utendum erit: quod si neque hoc adsit, nigro. Vtendum etiam alijs concoctionem iuuantibus pharmacis, quæ ad finem huius capitis sunt subiecta. Post acceptum cibum uexationes inæquales ac conturbantes uitandæ, item æstus & refrigeratio: hæc enim concoctioni ciborum resistunt. Adiuuant autem eandem fricatio pedum, calidius contubernium, & calefactio præcordiorum. Quod si grauitas adsit circa uentrem, & ex ea molestia quædam in uniuersum corpus diffundatur, expassa manu os uentris apprehendendum est, aut puerulus carnosus admouendus. Ex his enim sæpe alimentum corruptioni proximum est conseruatum. Cæterum quum ructus iniucundus proueniens manifeste corruptionem factam indicat, citra cunctationem ad uomitum ueniendum est, atque aqua tepida ingesta, omnia corrupta ad excretionem cogenda. si enim in uentre permanserint, & torsionum, & dolorum, & grauitatis capitis caussa existunt: aliquando autem bilis superne ac inferne effusionem, aut profluuium uentris, aut etiam febres inducunt. Quare eos qui difficili concoctione adprehendi solent, longo ante tempore adsuefaciemus ut facile uomant: commodissimus enim in plurimis periculis existit. Quod si quis natura difficulter uomat, aut ob aliquam aliam incommoditatem uomere impediatur, omni modo conandum est ut cibus subeat, & ex præcordijs deducatur. Ad hæc erectior decubitus apparetur, ut ea quæ capiti subijciuntur sublimius insternantur, & reclinatio ipsa in sinistrum latus fiat: atque si quis uigilijs infestetur, citra corporis uexationem permaneat, eandemque decubitus formam obseruet: frequentes enim agitationes cibos perturbant, intestinaque inflata reddunt: flatus autem cibum sursum uergere facit. Si uero quis ob nullam causam male dispositus sit ad frigidæ potum, non inconueniens erit cyathum unum aquæ frigidæ puræ absorbere: corroboratus enim inde uenter celerrime quæ in ipso hærent extrudit, & ad subiectas partes demittit. Sequenti deinde die in quiete æger asseruetur, fricationeque pedum utatur, & præcordiorum concalefactione, donec murmura & flatus circa intestinum rectum eruperint, eructationesque cum qualitate mansuetiori recurrerint: & tunc sanè exurgere conuenit, primumque aluus ea quæ corrupta sunt egerat: deinde ad deambulationem moderatam æger procedat, atque otium agat, propter commotos uapores ex corruptione in caput delatos. Post hæc autem ad quotidianas actiones mens applicanda est citra perturbationem ac indignationem: deinde rursus uenter cogendus est ad eorum quæ relicta sunt excretionem. postea quiescere iubebimus, atque aqua calidiore pedes perfundere ac fouere: frigida uero pura facie proluta, in lecto quiescere omnibus conatibus somnum illiciendo. post quem modica deambulatio

Concoctionem impedientia

Concoctionem iuuantia

frigidæ potus

bulatio,deinde balneum suscipiatur,quod calidius solito existat:cęterum re fectis prius uiribus lauetur,corporeq; nitro consperso exudet,atq; hoc mo/ do in calidius solium descendat:deinde etiam in frigidum insiliens, largiore oleo uniuersum corpus pinguefaciat.Commodissimum est etiam aqua cali da in balneo hausta uomere:uelut abluendo ea quæ in stomacho desident biliosa aut pituitosa.absinthij quoq; prælibatio à balneo quod conuenit fa/ cit,& aliena uentri adhærentia extergit.A lauacro cibum capere couenit mo deratum,& cui concoquendo corpus sufficit. dabimus itaq; herinaceos ma/ rinos recentes,aut cancros fluuiatiles, ita ut ab eorum acceptione, maluam, aut oua sorbilia,aut pisces in petrosis aquis degentes adsumant, & ex uolu/ cribus non graueolentes & macras.A reliquis autem carnibus abstineant,& à leguminibus ac cepis,salsamentisq;,& quæ eius generis existunt. A bella/ rijs item,& omnis generis placentis,& à fructibus dulcibus ac facile acescen tibus in uentre.his enim omnibus concoquendis ægre sufficit uenter,ampli/ usq; inflantis naturæ ea ipsa existunt. Non solum autem qualitates eorum quæ in cibo exhibentur permutatas esse cöuenit:sed etiam multitudinis ad/ hibere modum.ea enim quæ facile concoquuntur his quæ non concoquun tur paria fiunt,si præter modum ingerantur.Deinde uero somnus impertur batus,& æqualis procuretur,illito uentre ex unguento nardino.

Pharmacum concoctionem adiuuans,ex malis cotoneis:Galeni.

Pharmacum ex malis cotoneis conueniens est apparando appetitui in his qui eum perdiderunt: conuenit & concoctioni, in his qui non probe conco/ quunt cibum:& ut summatim dicam,uentrem robustiorem reddit:eisq; qui debile habent hepar,utile existit.Manifestum autem esse arbitror,quod ie/ iunis exhibere hoc oporteat,mystri mediocris mensura:quâquam nihil of/ fendat,etiam si quis à cibo ipsum acceptet. Recte etiam exhibetur, si expe/ tenti atque inde bibere uolenti præsumendum detur. Oportune uero dua/ bus ante cibum horis datur. Apparatur autem hoc modo. Ex malis co/ toneis maiora iucundioraq; & minus acerba, quæ uidelicet struthia appel/ lantur,eligito,expresiq; eorum succi sextarios Romanos duos accipito, ad mellis quàm optimi parem mensuram ammisceto: aceti uero sesquisexta/ rium affundito: hisq; simul ad prunas ardentes moderate decoctis ac de/ spumatis,zingiberis quadrantem,piperis sextantem adijcito:atque hoc mo do rursus ad ardentes prunas, donec ad mellis crassitudinem perueniant, decoquito,Quod si magis adstringens ipsum facere uelis, ut his qui intem/ perie uentris calida afficiuntur,& qui quomodocunq; tandem bile sunt re/ ferti,magis conueniat, zingibere & pipere detractis, succum malorum cum aceto ac melle solo decoctum præscripta commensuratione exhibeto. qua/ cunq; autem tandem temperatura sit uenter,ut neq; biliosa neq; pituitosa in eo aggregentur recreméta,dimidiũ prædictæ cömensurationis tum piperis, tum zingiberis radicis inijcere expedietita ut piperis q dẽ uncia i,zingiberis uero

Mala coto/nea,struthia

uero sesquiuncia conijciatur. Licebit etiam iuxta mediam cõmensurationem apparare, atq; ubi opus fuerit usus tempore reliquum adijcere.

Pharmacum concoctionem adiuuans, diospoliticum appellatum.

Conuenientior autẽ diospolitici pharmaci usus erit, in his præsertim qui assidue inflantur. Duplex autem compositio eius existit: aliquando quidem æqualibus omnium partibus coniectis, cumini uidelicet & piperis rutæq; & nitri: hoc enim modo magis aluum subdũcit. Aliquãdo autem reliqua singula inter se pari pondere miscẽtur: nitri uero dimidium aut quarta pars adijcitur. Præstat cuminum coniectum æthiopicum esse: piper autem longum aut album. Cuminum in acerrimo aceto maceretur, deinde moderate torreatur. Sint & rutæ folia præarefacta. Recentia enim superfluo humore abundant. His autem omnibus tenuissime tritis, mel despumatũ sufficienti mensura ammisceatur. Aliquando tamen sola hæc citra mellis admixtionem trita & exsiccata, repositaq; adseruantur, ac ptisanæ succo insperguntur, aut alijs etiam cibarijs, quibuscunq; tandem maxime conuenire uidentur. Ammiscetur etiam ipsum mel usus tempore, exhibeturq; inde cochlearij mediocris mensura ante cibum. Porrò peregrinationis tempore præstat ipsum pharmacum aceto subactum in pastillos redigere, atque usu expetente similiter cum melle exhibere. Crasso autem modo contundere oportet ea quę ad huiusmodi pharmacorum compositionem conijciuntur: ea gratia ut ita uenter melius inde subducatur: tenuissime enim trita & in puluerem redacta, ad emolliendam aluum inepta redduntur. Cæterum urinam non modicam ciẽt. Crassiora uero iuxta uentrem persistunt, quum angusta uenarum ora penetrare non possint.

Cur quedam pharmaca ex crassius cõtusis, quedã ex tenuius tritis conficiant

Pharmacum ex tribus piperis generibus: Galeni.

Hoc autem modo dispositis, frigidum uidelicet & pituitosum habitum nactis ac inflatis, ex tribus piperis generibus pharmacum conueniens existit, siquidem non nimis medicato ac uario modo apparetur, quemadmodum multi id conficere solent: ut satis operosum sit eis, qui hoc accipiunt, ea quæ ad eius compositionem ingrediuntur concoquere: uelut est ammium, & seseli, & ligusticum, & quæ eius generis existunt. Talia itaq; ex pharmaco hoc sunt adimenda, ampliusq; & helenium, spicaq; nardi, & cassia. In promptu autem duplicem eius apparatum habere conuenit, quemadmodum nos sumus consueti. Alterum quidem simplicem, his qui non concoquunt conuenientem, & qui recenti circa uentrem frigore, aut pituitoso humore adfliguntur. Alterum medicamentarium, quo maxime in defluctionibus à capite ad thoracem utimur. Simplex igitur quo etiam ad crudos humores, circa primas & magnas uenas consistentes utimur, hoc modo habet. Ad quinquaginta drachmas uniuscuiusque trium piperis specierũ, sufficit ammiscere anisi, cacuminum thymi, & zingiberis, singulorum drachmas octo, atq; hoc sanè simplicius existit pharmacum: quanquam adhuc simplicius apparari possit

posſit, ſi citra zingiberis admixtionem paretur. Alterum autem ex ijſdem conſtat: uerum ad quinquaginta uniuſcuiuſq; trium piperis ſpecierum drachmas, ſingulorum ex his tribus, aniſo uidelicet, cacuminibus thymi, & zingibere drachmas XVI conijcimus.

Pharmacum ex calamintha oxyporon, hoc eſt cito penetrans: quod polyetes, id eſt annoſum, appellatur.

Prædictorum quidem igitur pharmacorum caliditas, circa primas uenas extinguitur, minime per uniuerſum corpus ſe diffundens: quemadmodum id quod ex calamintha conſtat, ſolet, & ei ſimilia. Neq; enim uolumus ea quæ cum cibo concoctionis gratia exhibemus, in uniuerſum corpus diffundi, ſed tantum concoctionem ciborum in uentre adiuuare, itemq; humorum crudorum in primis ac magnis uenis contentorum. Quare quemadmodum in diospolitico pharmaco dictum eſt, non nimis in puluerem redigere oportet ea quæ ad concoctionem ſolam adiuuandã apparantur. Hoc uero pharmacum in uniuerſum corpus uſq; ad cutem ipſam digeritur ac diſtribuitur: quare ijs ipſum exhibere conuenit, quibus crudorum humorum multitudo in ſolidis animalis partibus conſiſtit. In talibus enim, omnium quæ ego noui optimum, id quod ex calamintha conſtat, exiſtit. Attenuat enim craſſa & uiſcoſa: diſcutitq; ea ſimiliter: urinamq; & menſes ciet. Compoſitio autẽ eius talis eſt. Calaminthæ montanæ, ſeminis petroſelini, pulegij, ſeſelis, cuiuſq; drach. XII, ſeminis apij, cacuminum thymi, ſingulorum drach. IIII, liguſtici drach. XVI, piperis drachm. XLVIII, mellis deſpumati quantum ſuffecerit. Aliqui & zingiberis unciam unam adijciunt. Iucundiſsimũ autem eſt quod plurimum mellis ammixtum habet. His uero qui dulcia auerſantur, & à mellis uſu abhorrent, parum in compoſitione ammiſceatur. Quidam tamen mellis libras quatuor & dimidiam ammiſcent. Poteſt & abſq; melle ſiccum adſeruari, eodẽq; ut reliqua modo ſalibus cõmiſceri, edulijsq; ac liquamentis inſpergi. A cibo uero nunquam, neq; hoc, neq; aliud quoddam pharmacum, quod uehementem penetrationem facit, accipiatur. Diſtribuitur enim ac digeritur ſimul cum ipſo aliquid crudorum ciborum, & obturationẽ operatur. Vſus eius conuenit poſt matutinam fricationem, duabus ante exercitium balneumq; horis. *Oxypora à cibo nõ ſunt exhibenda.*

Aceti mulſi apparatus ac uſus: Galeni.

Pituitoſis in uentre humoribus etiam acetum mulſum conuenit, quod hoc modo apparare oportet. Melli optimo ad prunas decocto ac deſpumato, dimidia eius menſura acetum affunditur, atq; ita rurſus ad prunas decoquitur, quo ipſorum qualitates optime permiſceantur, & ne appareat guſtantibus aceti acor. Ad eos uero qui aceti multitudinem auerſantur, hoc modo apparato. Aceti pars una accipiatur, deſpumati mellis duæ, & aquæ partes quatuor. Quod ſi fortius facere uelis, tantum aceti, quãtum mellis conijcies, & abſq; aqua apparabis. Præſtat autem iuxta ſenſum eorum qui accepturi ſunt mixturæ congruentem modum iudicare, non uero ſecundum quod no

stri sensus perceptant. Quod enim naturæ accipientis familiarissimum est, id iucundissimum existit, & ob id etiam utile & accommodatum. Nocentissimum autem contrà est, quod minime iucundum. Cæterum usus tempore aqua calida mixtum, uelut uinum exhibēdum est, prout ægro iucundius uisum fuerit.

Iucūda etiam commoda esse & contrà iniucūda nocentia

Pharmacū ex malo citrio, tarde concoquentibus commodū.

Carnis mali citrij lib. I, hyssopi, rutæ, origani, cuiusq; fasciculum exiguum, aceti heminas III. per quinq; dies ac noctes aceto macerata ad tertias decoquito, & expressa reijcito: ad acetum uero mellis sextarium I ammisceto, rursumq; ad mellis crassitudinem decoquito: deinde asari, mei, piperis, cuiusq; sextantem inspergito. Mane & uespere exhibetur.

Pharmacum ex uino scybelite: Archigenis.

Vini scybelitæ sextarios IIII, succi rutæ sextarium I, sisonis, piperis, cuiusque unc. I, zingiberis sextantem, petroselini unc. I, mellis sextarium I. Liquida ad compagem crassam decoquito, aridaq; inspergito, ac cochleariū unum aut alterum exhibeto. Efficax est ad tardas concoctiones, ac inflationes, itemq; colicos. Vinum autem scybelites est, quod sua sponte ex passis uuis destillat, utpote uinum ultro effundentibus uuis.

Vinum scybelites quod sit

Sales Iamblichi. Salis ammoniaci libram unam, salis cappadocici sexuncem, piperis quadrantem, zingiberis quadrātem, seminis cnici scrupulos XVIII, seminis erucæ scrupulos XVI, ammij scrupulos XVIII, hyssopi scrupulos XVIII, silphij scrupulū I, cacuminum thymi, phylli, seminis apij, petroselini, cuiusq; scrupulos XVIII, origani unc. I. Contundito ac cribrato, indeq; dimidium cochlearium, cum ouis sorbilibus, aut cum ptisana ieiunis exhibeto: potes & cum carnium aut piscium liquamento exhibere, aut quomodocunq; tandem uelis. Huius medicamēti auxiliarem facultatem nemo pro dignitate laudare potest. Quare ut breuiter dicam, ad frigidiores temperaturas non reperias aliud pharmacum, quod conuenientius crudos humores concoquat: unde & colicis prodest, uentrem citra molestiam mediocriter mouens.

Sales Pollentis, aluum emollientes, pituitam à capite dissoluentes, per palatum transspirantes, reliquasq; distentiones attenuantes.

Salis torrefacti splendidissimi drachmas CXLIIII, floris chamæmeli aridi & contusi trientem, conyzæ tenuis trientem, calaminthæ montanæ trientem, radicis eryngij montani, origani, cuiusq; trientem, silphij trientem, piperis trientem. Contusis & cribratis utere.

Sal dodecatheos, hoc est duodecumanus, seu duodenarius.

Hyssopi trientem, pulegij quadrantem, cumini sextantem, ammij unciam unā, salis torrefacti uncias triginta. Contundito & cribrato, proq; quotidiano sale, utcunq; placet, utitor. Qui enim eo assidue utitur, nullis morbis per omne uitæ tēpus infestatur. Præcipue tamen caput alleuat, & uisum acuit, pituitamq; in thorace congregari non sinit: concoctionem bonam operatur,

& mensa

& mesaraicas maximè uenas ab obturatione liberat, & renes repurgat. Quidam & origani sextantem adijciunt. Ego uero semper spicæ nardi unciam I annecto. In hyeme amplius piperis unciam unam addo.

Ad eos quibus alimentũ in uentre acescit, utiliter hoc remediũ adhibetur.

Piperis drach. IIII, seminis anethi drach. I, cumini drach. IIII. contere, ac exhibe cochlearium ante somnum ex uino diluto.

Embamma optimum, concoctionem adiuuans.

Cumini, piperis, foliorum rutæ, mentæ uiridis, anethi uiridis, cuiusq; drach. IIII, pulegij sesquidrachmam, salis unc. I, gari albi cochleare I, mellis cochleare I. Vtere, ualde enim commodum existit.

Fusca, concoctioni ualde commoda: Cyrilli archiepiscopi.

Pulegij, seminis fœniculi, seminis apij, cuiusq; scrupulos sex, caroi sesquiscrupulum, seminis coriandri sesquiscrupulum, baccam lauri unam, cyperi, phylli, costi, cuiusq; scrupulum I, salis sexuncem, aceti sextarium I. Sicca contundito & cribrato, acetoq; ammixta ad paucas horas macerato, ac utitor.

De crapula: Philumeni. Cap. XXV

CRuditates ex uino multo obortas, crapulas appellamus, easq; cõsimili methodo tractamus, quali ad difficultatẽ concoctionis præscripta uti solemus. Itaq; his qui ad frigidæ potum adsueuerunt, aliasq; stomachũ habent æstuosum ac exustum: aquæ frigidæ puræ cyathi duo aut tres per interualla ad absorbendum exhibendi sunt. post uero per somnum meridianum turbationibus depulsis, confestim eos in balneum inducemus, prolixioreq; exudatione procurata, ab aquæ tepidæ haustu ipsos uomitum facere cogemus, aut digitorum tantum immissione eundem lacessemus. Deinde prædictos cibos exhibebimus, dilutiore ac pauciore addito potu, donec caput à grauitate liberetur. Statim uero à principio caput ex olei omphacini fomento irrigetur. Sequenti autem die bonæ concoctioni consulatur. Optimum autem fuerit, si quis uinum absinthites ad plures dies à balneo præbibat, itemq; post matutinas deambulationes. Prodest & acetum scillinum absorbere I mystri mensura: deinde in quiete breui sanè tempore degere, atq; ita ad reliqua facienda procedere, quemadmodum in capite De cruditate est prædictum.

Crapula quid

Somnus meridianus quibus utilis

Quæ cura aluo adstrictæ adhibenda: Galeni. Cap. XXVI

REcrementorum iuxta uentrem retentio, aut ob ciborum ac potuum acceptorum tum qualitatem, tum quantitatem, aut propter ordinem, & utendi modum contingit. Ob qualitatem quidem, si acerba & austera commixtione constent, ea quæ accipiuntur. Ob quantitatem uero, si pauciora & citra conuenientem exhibeantur mensuram. Circa ordinem autem retentio excrementorum contingit, si arida & acerba prius, humẽtia uero pinguiaq; & dulcia postea ingerantur. Circa modum uero utendi, si bis cibum accipere conueniat, & semel omnẽ assumat. Quæ uero circa uentrem ac intestina con

Cibus citra iustam mensurã exhibitus, aluũ adstringit

sistit recrementorum retentionis caussa, ea ex natura ipsorum, & non ob acquisititiam contingit dispositionem. Caussae itaque circa naturam ipsorum sunt uitiosae corporum constitutiones. Octo autem existunt uentris acquisititiae intemperaturae. Quatuor quidem simplices, caliditas, frigiditas, humiditas, siccitas: reliquae quatuor commixtae, caliditas simul cum humiditate, caliditas cum siccitate, frigiditas mixta humiditate, frigiditas mixta siccitate. Oportet autem unamquanque intemperiem in eam magnitudinem excedere, ut euidenter excretiuam facultatem imbecilliorem reddat, aut in uentre solo, aut in gracilibus intestinis, aut etiam crassis, aut simul in omnibus praedictis, quemadmodum in uoluulis fieri consueuit. Ad haec amplius & in febribus aliquando aluus adstringitur, ob acrimoniam uidelicet resiccantibus & consumentibus humores: aliquando autem materia ad alios locos diuersa, perque illos ipsos exclusa. Sudoribus enim multis per cutem exclusis aluus coarctatur: & stomacho ex fluxione affecto stercus cohiberi contingit: propter inflammationem item intestino recto uicinam, ipsumque deprimentem, uelut est uesicae, aut uuluae: & propter ulcerationem aut dolorem circa eas partes obortam, excrementa recurrunt. In his uero qui à morbo uires recolligunt, uenter cohibetur: propterea quod plurima digestio cibori in corpus fiat, & ob id exiguum & aridum, & quod difficulter excerni potest, stercus relinquitur. Ad haec etiam uenter adstringitur ob flauae bilis cohibitionem, quae ad intestina delabi consueuit: ea ipsa enim in animali, quod secundum naturam habet, cōfluens intestina mordet & irritat, & ad excretionem excitat recremētorum. Quapropter etiam semper cibo uacuum ieiunum intestinum reperitur, in quod procedit meatus, qui ex bilis susceptrice uesica bilem ad intestina deducit: atque ob has sanè caussas uēter adstringitur. Commune autem in omnibus praeceptum est, ut caussae noxam inferenti contrariam curationem opponamus. Proprium uero ut secūdum singulas caussas cuique quotidie contraria remedia exhibeamus. Et siquidem ex pauciorum ciborum acceptione homo aluum habeat adstrictam, plures simulque humidiores ei offerantur: si uero siccioribus sit usus, humidiores quidem dentur, non autem multi. Si uero austeri & acerbi cibi retentionis fuerint caussae, dulces & pingues exhibeātur. Si uero ob permutatum ordinem adstrictio fiat, in eum qui conuenit, reducatur. Si uero semel cibum accipiēdo, quum bis id facere oportuerit, uenter cohibeatur: non solum bis, sed & saepius conuenientes cibi dentur. Eodem etiam modo recentes intemperaturę per contraria curentur: ita ut exiccata corpora humectemus, humecta uero resiccemus, & calefacta quidem refrigeremus, refrigerata uero calefaciamus: atque in coniugatis siue mixtis qualitatibus eadem iuxta proportionem faciamus. Cohibita autem quae ad intestina defluere cōsueuit bile, aut ob crassitudinem, aut ob biliosorum meatuum obturationem: extenuatoria diaeta utendum est. Similiter autem omni conatu instare & reniti oportet, ad reliquas alui adstrictae

caussas

Octo acquisititiae uentris intēperaturae

Excretiua facultas

Febres aluum adstringunt

Flaua bilis intestina ad excretionem recrementorum excitat

Intestinum ieiunū cur semper uacuum

caussas tollendas. atque uiscerum quidem inflammationem soluemus, ubi per ipsam cohibitio contingat: materias uero ad intestina conuersas deducemus, siquidem aliò prorepent. Qua autem medicinali materia id fieri possit, in simplicium pharmacorum sermone est prædictum in principio huius tractationis, atq; in eo qui hunc sequitur de purgantibus pharmacis inscripto. Communis autem omnis quomodocúq; euenerit, adstrictionis alui curatio talis est. Ex decubitus figuris erectior eis cóuenit, & ad sinistrum latus reclinatio. Et silentium quidem ac quies uentrem cohibent: motus autem & deambulatio impellũt. Paucus potus, & non compotare, neq; inter medios cibos potum accipere, uentrem resiccant: cópotatio uero & multa potio stercora humectant. Somnus concoquit, & recrementa fluida facit: uigiliæ uero materias distrahunt, & suspensas tenent. Plurimum autem ciborum qualitates possunt, quare eas quæ uentri gratæ sunt exhibere oportet: quanquam omnino melius fuerit absinthij succum dare, aut ex aloe catapotia deuoranda. Quibus si nihil proficimus, durisq; adhuc stercoribus insidentibus, & lumbis aggrauatis, circumtensoq; & inflato uentre superiore, humectantibus immorari cibis absurdum. Sæpe enim lapidis modo recrementa indurantur, & in intestino recto condensantur: quare accepti cibi stomachũ quidem & uentrem humectant & effœminant, ad intestinum uero rectum peruenire non possunt: ut inde aliæ quædam molestiæ consequantur. Melius igitur in istis fuerit aluo ptisanæ succum per clysterem infundere, ammixto oleo & melle, aut maluæ aut fœni græci uel furfurum decoctũ similiter cum oleo & melle. Vtendum etiam glandibus ac illitionibus sedis. Alumẽ autem liquidum melle tritum donec indurescat decoquitur, ex eoq; sedes illinitur. & facile quidem plurima stercora prolectat, quanquam inde aliquandiu dolore afficiantur. Optime autem facit & cyclamini succus cum melle illitus, & in tomento quoq; appositus. Mercurialis etiam uiridis contrita, & ad glandis modum redacta, exsiccatur & supponitur, ualdeq; commoda existit.

Primus Aetij sermo De simplicibus pharmacis

Secundus De purgantibus pharmacis.

Aluum adstringentia & laxantia

Recrementa in intestino recto lapidescere.

Ventrem humidis effœminari

Glandium usus

℞ Alia glans, purgatoriam uim habens.

Comæ absinthij contusæ ac cribratæ drach. IIII, nitri drach. IIII, elaterij drachmam I. melle cocto excipito, glandesq; informato ac subindito: fomento tamen prius ad locum adhibito. De his autem absolutisime in tertio huius tractationis sermone est prædictum, ubi etiam pharmaca purgãtia quæ circa umbilicum illinũtur, descripsimus: eorumq; etiam quæ per os exhibentur ac uentrem emolliunt, tum simplicium, tum mixtorum remediorũ mentionem fecimus: quare superfluũ existimo hic de eis producere sermonem.

Absinthati emollientis utilis apparatus.

Costi unc. I, spicæ nardi scrupulos IIII, phylli scrupulos IIII, mastiches scrupulos II, mellis sextarios duos, uini sextarios decem.

Absinthatum bonum, emolliens, & dulce.

Sisonos unc. I, floris iunci odorati scrupulos VI, mastiches scrupulos XII,

phylli ſcrupulos II, ſpicæ nardi ſcrupulos II, mellis ſextarium I, uini ſextarios V. Abſinthatum amarum pituitoſis magis conueniens.

Agarici, phylli, amomi, ſpicæ nardi, caſsiæ, cuiuſq; ſcrupulos III, coſti ſcrupulos II, roſarum ſiccarum ſcrupulos II, aloes ſcrupulos VII, maſtiches ſcrupulos XII, mellis ſextarium I, uini ſextarios V.

Aliud, atra bile abundantibus, & pituitoſis ſimiliter commodum.

Phylli ſcrupulos VI, ſpicæ nardi ſcrupulos VI, agarici ſcrupulos IIII, epithymi ſcrupulos XII, maſtiches ſcrupulos XII, aloes ſcrupulos V, mellis ſextarium I, uini ſextarios V. Aliud optimum.

Phylli, ſpicę nardi, caſsiæ, amomi, cuiuſq; ſcrupulos IIII, coſti ſcrupulos IIII, agarici ſcrupulos IIII, maſtiches ſcrupulos IX, aloes ſcrupulos XII, mellis ſextarium I, uini ſextarios V.

De inflatione: Galeni. Cap. XXVII

INflationis principium cibus male concoctus exiſtit. Contingit autem flatuum generatio in uentre, ex humoribus in ipſo pituitoſis, aut ex cibis in uapores per mediocrem caliditatem reſolutis. Perfecta enim frigiditas nullum omnino uaporem efficit, propterea quod neq; omnino attenuat, neq; conſumit, neq; diſſoluit etiam ipſum cibum. Vehemens autem caliditas cibum attenuat, ſi flatuoſa natura exiſtat, & tunc ſanè nebuloſus flatus generatur, uerum paucus, adeo ut per unum aut alterum ructum euacuetur. Mediocris uero caliditas minoris efficaciæ exiſtens, cibos quidem diſſoluit, non autem perfectè conſumit: unde ſanè flatus generatio contingit. Vna autem eadémq; ratione quéadmodũ extrinſecus frigidiſsimæ & aquilonares in hyeme conſtitutiones, & calidiſsimæ æſtatis tempore conſiſtétes, purum aerem reddunt: quæ uero inter has mediæ exiſtunt, nebulas gignunt: Sic eodem planè modo, in animalium corporibus, neque in extrema caloris debilitate, neq; quum uehementer calor inualeſcit, ſed quum inter hos exceſſus medio modo habet, flatuoſum recrementum generatur, atq; hoc ipſum ubi per ſtomachum excluditur, ructus operatur: per ſedem uero aut ſtrepentem, aut abſq; ſtrepitu flatum. Quum uero neq; per os, neq; per ſedem excernitur, inflationem appellatam producit. Archigenis.

Simile

Ructus quõ generetur

Accedit affectis ſtomachi grauitas & diſtentio, multoſq; fallit tanquam in ipſum ſolum dolor immittatur: etenim malum ipſum aliquando quidem iuxta totum pectus, aliquando uero retro iuxta collũ ac dorſum, atq; ipſa uertibula irruit: ſæpe autem & utrinq; occupatos tenet: aliquando autem & tumorem circa os uentris efficit, ructuſq; inanes fiunt modice alleuantes, inhibitioq; flatuum qui per aluum excerni conſueuerũt. Succumbit autem & tumor ipſe iuxta uẽtrem, ad manuum impoſitiones ſublaxus cedens. Quibuſdam eorum & dolores accidunt, & appetitus perditiones, ac capitis dolor. ſi uero ante perfectam reſtitutionem cibum accipiant, amplius membra ipſa inflantur, & cum dolore amplius diſtenduntur, qui ſæpe ad clauiculam uſq;

deferunt

defertur ipsasq; scapulas ac uniuersam spinam, ultra hoc quod & ructus cohibentur:ut aliqui iam non dissimile quiddam suffocationi se perpeti æstimarint. Leuantur autẽ alimento inferne subeunte, & flatibus siue per ructus siue per intestina exclusis. Eos igitur qui non ita diu ante cibum sumpserunt, primũ uomere præcipe: deinde uero fouere oportet cum lana in fasciculum conuoluta & leuiter calido oleo madefacta. Glandes quoq; confidenter & citra dilationem supponendæ sunt, ex rebus flatus prolectantibus informatæ: uelut est rutæ semen & cuminum æquali põdere cum melle cocto, ac modico nitro coacta. Inedia etiã affectioni necessaria existit, per unam quoq; atq; alteram horam tempore irritationis, irrigationes ex oleo conueniunt, in quo absinthium, ruta, & anethum sint decocta. Lanæ uero conuolutæ cuminum tritum, aut apij semen, aut sisonis magis, inspergatur. Deinde & cucurbitæ adsumantur inanes multæ, & cum multa etiam flamma admotæ. Perseuerante autem diutius affectione, cataplasmata ex semine lini, ordeaceaq; & loliacea farina imponantur: ex cumino etiam trito, seminéq; anethi, aut apij aut fœniculi, aut chamelææ, aut tragorigani, aut centaureę coma, aut eryngij semine uel radice: ex hydromelite etiam & oleo in quo ruta, baccæ lauri, & melanthium sint decocta. Ammiscendum est & bitumen, oleumq; laurinũ. Si uero inflammatio unà cum inflatione adest, pro calefacientibus ea quæ relaxant ammiscere oportet, uelut est anethum oleo incoctũ ammixto adipe gallinaceo aut anserino. Cibus uero frumentacei generis sit & paucus: post multum etiam assumpti cibi tempus, potus tandem præbeatur. A cibo fricationes extremarum corporis partium adhibeãtur. Aluus uero tum per cibos, tum per aloen subducatur. Cerata etiam imponantur ex oleo apparata, in quo cucumeris syluestris radix sit incocta. Ad finem uero malagmatis utendum, quæ ex seminibus aut lauri baccis constant.

Glans flatus prolectans

Marciani irrigatio siue fomentum, ad eos qui ex morbo circa septum transuersum inflationem habent, & murmura circa interiora: aut quibus uiscera inflammata sunt, aut inflantur.

Rutæ uiridis trientem, fœni græci sexuncem. fœnum græcum in pauca aqua diem unum præmacerato: deinde reliquis ei adiectis, atq; olei sextarijs III affusis, ad non fumantem ignem decoquito, percolatoq;, ac in eo lanam conuolutam quàm plurimum madefacito. Si uero dolor intendatur, in solium ex oleo apparatum eos imponemus, si tamẽ nihil id fieri præpediat. altheæ itaq; radicem, lauri folia, fœnum græcum, pulegium, rutam, in aqua decoquemus, & oleo ad decoctum affuso, eos inscendere faciemus. Quod ubi feliciter processerit, cibum accipiant: panem ex aqua, & pisces teneras carnes habentes. Qui uero se iam recolligunt, diæta restituendis uiribus apta utantur: sinapismisq; & cucurbitulis cum multa flamma post exercitia admotis, uomant. Si uero fixa perseuerauerit accessio ipsa, tempore exacerbationis cataplasma ex sinapi imponendum est, & paulopost aloes drachma una

propinanda,aut smyrnij semen ex uino. Aristolochia autem longa siue rotunda drachmæ pondere potata flatum dissoluit, & tarde concoquentes iuuat:quod & calaminthæ decoctum, aut etiam polium decoctum cum melle modico & paucissimo pipere tenuissime trito, facit. Ouillus autem talus ustus & potatus torminibus ac inflationibus medetur. Aut rhamni folia uiridia trita in pastillos redige, eosque in umbra exsiccatos drachmæ pondere exhibe:non febrientibus,cum uino diluto:febrientibus uero,cum hydromelite.Facit & ad uoluulosas affectiones,omnesque inflatiuos dolores miro modo. Per ructus enim ac flatus inferne prodeuntes discusso & resoluto malo sani fiunt, inquit Dioscorides. Vtile etiam eis castorium ex posca bibitum existit,drachmæ pondere acceptum.Idem quoque forinsecus cum oleo sicyonio impositum,etiam si cum torminibus & inflationibus prædictæ affectiones contigerint,eas sanat.Acetum uero scillinum tum ante, tum post cibum absorbeant,aut ante somnum. Apparatur autem simplicissime hoc modo.

Acetum scillinum quomodo paretur. Scillæ repurgatæ & dissolutæ libras v, aceti sextarios XLVIII, sub caniculæ ardoribus ad dies quadraginta insolato,ac utitor. Oxyporion etiam quod

Oxyporion cito penetrat eis conueniens est huiuscemodi. Foliorum rutæ drac. XXXII, cumini drach. XIII,ligustici,caroi,seminis apij,piperis,zingiberis,helenij,nitri,cuiusque drach. VIII.exhibe cochlearium quomodocunque uelis congruenter. Exhiberi etiam potest ad noctem ex tribus piperis generibus pharmacum,erui magnitudine:robustioribus uero,ægypuæ fabæ. Aluo autem adstricta citra dilationem clyster infundendus:balneo uero ex interuallis utendum est tempore remissionis. Præfricent autem istis tum dorsum, tum stomachum,conspergantque nitro assato: folijs etiam calidioribus utantur: & à balneo cibus detur minime inflans, & post omnem cibum uinum meracius

Cœna amplior prandio exhibendum.Cibus autem ipsorum diuidatur, ita ut in prandio tertiam,in cœna uero reliquas duas accipiant partes. Fructuum uero atque olerum humidorum esum semper habeant suspectum. Multum autem potum tanquam infestissimum hostem deuitent.

De uoluulo: Archigenis. Cap. XXVIII

VOluulus,adfectio est intestinorum,letalem dolorem inferens,Caussa adfectionis,continua ciborum corruptio existit, præsertim si multi accipiantur,uarijque,& ad quos non adsueuimus,& maxime ex pinguibus carnibus.Oboritur etiam ex plagis quibusdam,& frigore uehemēti,& ex aceruata frigidæ potione, maxime si ab exudantibus accipiatur. Contingit & his quibus intestinum in scortum unà cum stercore delapsum est:indeque uiolenter retrusum,ex eoque inflāmatum existit. Fit etiam ob ueneni potionem, & ob induratum stercus circa tenuia intestina impactū, in uno loco dolore

Chordapsus, intestinorum emollitio innitente circa tenuia uidelicet intestina,ut admota manu duricies tactui succumbat,quam adfectionē chordapsum ueteres uocarunt,hoc est intestinorum emollitionē.Et multi sanè ex dolore statim intereunt.Alijs uero inflammatio

matio ſuppuratur, rurſumq́ inteſtinum ipſum denigratum ac putrefactum excidit, eoq́ modo deficiunt. Familiaris autem hæc adfectio ætati pueri li eſt, euadunt tamen naturalis beneficio humiditatis. Senibus uero non ualde familiaris eſt: ſi tamen ipſi hanc adfectionem incidant, ferè nūquam conualeſcunt. Accedit ægris dolor circumuolutus, ſtomachi nimia humectatio, exolutio, ructus inanes nihil alleuantes, murmura inteſtinorum, cohibitio perfecta ſtercoris & flatuum. Si uero intendatur adfectio, omnia ſurſum feruntur: ob idq́ & uomitus pituitæ ac bilis accedunt, frigiditas totius corporis, dolorq́, plurimis etiam ſpirandi difficultas. Morituris autem amplius ſudor frigidus, urinæ difficultas, podex ita adſtrictus, ut neq́ ſpecilli extremum ſuſcipere poſsit: aliquando & ſtercus uomitu reijcitur. Siquidem igitur cibus crudus uentri inſidere uideatur, aqua mulſa cum nitro exhibita uomere cogemus: deinde rurſum aquam calidam puram dabimus, ut mordacitas obtundatur. Si uero nihil crudorum ciborum in uentre contineatur, omni conatu enitendum eſt, quo tum flatus tum ſtercora infra trahantur: idq́; per glandes, illitionesq́, & clyſteres, magna diligētia in ſingulis adhibita perficiendum. Glandes itaque conueniunt ex ſemine rutæ & nitro, cumi nóq́ ac melle. Valent etiam quæ ex braſsicæ cauliculis apparantur cum melle cocto, ex profundo enim attrahunt. Cæterum glandulas longiuſculas facere oportet, quæ ad ſtrictiorem internam ani partem ſphincterem Græcis appellatam, tranſire queant: quibus appoſitis, podex per ſpongias calidas foueatur, quibus ſanè cyclamini ſuccus utiliſsime excipitur: quanquam cum melle etiam ac nitro idem illitus efficaciter opitulatur. Idem facit centaurea cum melle & nitro: uerum in his conandum ut quàm peniciſsime illinantur. Per clyſterem autem oleum infundatur, in quo cuminum, ruta, althec radix aut folia, fœnum græcum, centaurea, cucumeris ſylueſtris radix, ſint decocta. adijciatur autem & butyrum, & reſina terebinthina, ut inde craſsitudo infuſo ipſi accedat: per ampliorem etiam fiſtulam largius infundatur, iuxta corporum rationem aliquando uſque ad duarum heminarum menſuram. Quin & clyſteres ex prædictis apparentur. Probe facit & ſylueſtris cucumeris radix contuſa, & in aqua ſatis diu decocta abſinthio adiecto: ſiquidem ad decoctum ipſum mel & nitrum, oleumq́ ammiſceantur. Si uero ſtercus durius inteſtinis inſidere coniectamus, aut inflammationis obſtructio adſit, altheam ac fœnum græcum cum caricis decoquemus, butyroq́ & anethino oleo plurimo ad decoctum adiecto, per clyſterem inijciemus, & quā diu quidem queant, retinere præcipiemus. Optimum autem infuſum hoc ce eſt. Bituminis drach. IIII, nitri drach. I, aloes unc. I, olei rutacei dodrantem. Commodum eſt etiam cuminum, rutam aut abſinthium cum oleo coquere, deinde percolato modicum ſalis inijcere, aut opopanacis drach. I, aut galbani drach. quatuor. Proſunt & caricæ ac ruta in oleo decocta. Eiuſmodi autem infuſa ante cibum infundere oportet, & maxime quod ex aſphal

to ap

Glandium materia

Sphincter

Infuſum menſura duarum heminarum

to apparatur: urgente uero malo etiam à cibo. In solium etiam aqua & oleo refertum desidere eos conuenit: in aqua uero althea, ruta, & conyza decoquantur. Fomenta quoque adhibenda sunt ex furfuribus, & per pyriateria, id est uaporaria lenticulata, & per uesicas bubulas ex oleo semiplenas. Conueniunt etiam fomenta ex lanis oleo madefactis, in quo cuminum, anethum, ruta, conyza maxime parua & nasturtium sint decocta. cuminum quoque per se tritum uentri inspergendum est, deinde lana imponenda. Conuenit enim ab irrigationibus incipere, ipsisque etiam inter cataplasmata uti. Cataplasmata uero ex melle sint apparata, aut hydromelite meraciore: assumant autem semen lini, fœnum græcum, pollinem hordeaceũ, loliaceam farinam, & fabarum. Infarciendum est etiam ipsis plurimum rutę & cumini, anethique semen aut apij, aut rutæ semen siccum: inspergãtur autem hæc crassa, & post impositionem calefiant, postea que assidue permutentur. Post hæc cucurbitæ affigãtur, primum quidem ad remotos locos, inanes: deinde ad ipsos etiam dolore affectos, scarificationesque profundiores fiant, saleque impacta uulnuscula conspergantur: quibus postquàm cicatrix fuerit obducta, malagmate ex seminibus utendum, aut eo quod ex lauri baccis constat. Potus eis conueniens est anethi decoctum. Et enim usitatum & accommodum. A potu panem in aquam feruentem conijce, eiusque frusta calida confestim edenda præbe. Hoc enim modo seruabitur, etiam si iam instet ei suffocationis periculum. Oribasius autem inquit, Anethum in aqua & oleo decoquatur, atque ita bibatur, deinde frusta panis ex aqua feruenti præbeantur. Mirum in modum enim inde iuuantur, inquit, etiam si iam stercus uomant. Ruta etiam ac cuminum rigata & loco admota commoda existunt: & sinapis arida trita inspersa. Commodum est etiam maluæ semen tritum ac loco inspersum. Balsamum quoque non adulteratum, in potu utile existit.

Fomentorum uaria genera

Pyriateria, uaporaria lenticulata

Alius potus. Bituminis drach. IIII, cum modico nitri contere, & ex aqua bibenda confidenter præbe. Alius. Radicis panacis drach. II, nitri drach. I, cumini drach. II, excipe melle, & nucis ponticæ magnitudine ex aqua calida præbe. Alius. Castorij, anisi, piperis, cuiusque æquales partes commisce, atque inde sesquidrachmam ex aceto mulso præbe.

Asclepiadæ potus, qui & recrementa multa soluit.

Elaterium sufficienti terebinthina exceptum, in catapotiaque redactum, deglutiendum præbe, aquamque insuper bibendam.

Aliud ad uoluulum remedium, quod uentrem soluit: cõfert etiam anhelosis, splenicis, aquæ inter cutem, ex lapide laborantibus, urinæ difficultati, paralyticis, tremoribus, comitialibus, uuluæ strangulationi, mensesque ducit.

Medullæ scillæ crudæ, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusque drachmas quinquaginta, galbani drachmas uigintiquinque, opopanacis drachmas duodecim. Scillam seorsim contere: deinde ammoniacum cum acerrimo aceto tere

to tere: postea etiam galbanum & opopanaca, simulq́ue mixta omnia in catapotia redige: ex quibus drachmam unam deuorandam præbe, & uinum dilutum insuper bibendum, aut aquam mulsam, aut acetum mulsum. Sit autem liquoris mensura cyathorum quatuor. Concoctionem adiuuat, si ante cibum deuoretur, ultra hoc quod aluum facilime soluit. Feliciter usi sumus, inquit Archigenes, ad uoluulos absque inflammatione, hiera nostra ex colocynthide pondere drachmarum duarum, aliquando etiam trium in catapotia redacto. Aut enim uomitu reijcitur ipsum pharmacum cum multa bile ac pituita, aut infra ad intestinum progressum, omnes caussas adfectionem operantes secum subducit. Doloribus uero perseuerantibus, & maxime quibus infusi clysteres non infra rursus prodeunt, etiam ea quæ dolorem leuant exhibenda, itemq́ue conuenientes antidoti ante somnum. Communissima igitur & optima, ea quæ ex piperibus constat, & Andromachi ex uiperis theriaca existit, post eam uero quæ Mithridati nomen debet. Proprie autem in his colicæ antidoti faciunt, qualis est uel in primis quę zopyrios, & quæ pæonia appellatur, quarum descriptiones in XIII sermone continētur. Si uero à uenenoso pharmaco quis in uoluulum incidat, aquam tepidā multam bibēdam dabimus uomereq́ue cogemus: deinde oleum calidum in potu dandum, aut pinguia iuscula, ut rursum uomant ex moderato eorum potu. deinde ita parūper quiescant, & statim postea theriacen accipiant cum uino dissolutā. Cibi eis exhibeantur boni succi: aluus uero lacte scisso euacuanda. In eo autem uoluuli genere, quod chordapsum appellari diximus, in quo in uno loco dolor innititur, ut admota manu duricies & tumor tactui succūbat, circa tenuia uidelicet intestina, subitum periculum instat, ut plurimū tertiam aut quartam horam nō excedens: quando uero ad suppurationē inflammatio uergit, aut longior remoratio contingit, neq́ue ea ferè citra periculū existit, quanquā sint qui ex eis sunt seruati. Venę igitur sectio ante localia remedia assumenda est, deinde cucurbita, & reliqua cura quemadmodū in inflammatione fiat. Danda uero & his assidue ex uiperis theriaca ciceris parui magnitudine ex aqua calida: infusum etiam immittendū ex his quæ inflammationibus conducūt, uelut est fœni græci & maluæ decoctū, cum oleo & butyro. In potu exhibeatur rosmarini decoctū, florisq́ue iunci odorati, mei, fœniculi, & maxime omniū anethi. Probe etiam ad eos facit, foliorum rhamni uiridiū tritorum, & in pastillos redactorum, exiccatorumq́ue drachma una ex calida aqua exhibita. Porrò ex conuulsione aut ruptura obortos uoluulos uenæ sectione curare oportet: locosq́ue ubi dolor insignitur profundioribus fissuris impactis scarificare & diducere, lanisq́ue succidis irrigare: antidotos etiam dolorem leuantes bibendos præbere: uerum clysteres omnino deuitare. Si uero uoluulus propter intestini in scortum delapsionem contingit, confestim tentandum est, ut decubitu sursum uersus uergente adornato, delapsum intestinum ad inguinum partes retrudatur, atque post leniter citra uiolentiam ac com

Venę sectio ante localia remedia

ac compressionem, ligamento adhibito contineatur. Si uero iam ex compressione inflammatio oborta sit, torminaque ac inflationes accedant, etiam hos ipsos uenæ sectione curandos censeo, in inediaque ad tertium usque diem seruandos. In principio uero lanis succidis ex uino & oleo madefactis irrigandos: adhibito postea etiam cataplasmate crudæ hordeaceæ farinæ. Aliquando autem & inflammatæ partes commode per ambitum scarificantur, per altheæ quoque ac fœni græci decoctum & oleum utiliter irrorātur ac adsperguntur.

Inediæ commoditas

De his qui ab acri humore coli dolore infestantur: Galeni. Cap. XXIX

QVibus in colo & intestinis acris & mordax insidet humor, hi à calidis cibis ac pharmacis itemque infusis læduntur, & à cibis abstinentes magis irritantur. Melius autem habent ex temperatorum & mordacitate carentium usu. Tenues enim & acres humores uehementissimum inferunt dolorem, aliquando uero & conuulsiones, maxime ubi circa os uentris fuerint aggregati. Accedunt quandoque & animi deliquia, & humiditates frigidæ. Hoc itaque modo affecti, calida potata ac uomitu reiecta, biliosum humorem excernunt, quique etiam ærugini aliquando in colore similis existit, hic quidem igitur humor ubi in uentre constiterit, mordens, & animi deliquia inferens, per uomitum expurgare ipsum oportet. Vbi uero in intestinis aggregetur, per sedem infundere conuenit ea quæ humores eluere atque citra mordacitatem repurgare possunt, cuiusmodi est ptisanæ succus. Cibi uero boni succi & qui non facile corrumpantur eis exhibendi, attenuantibus & calefacientibus uitatis. Oportet enim infestantem humorem aut euacuare, aut temperare. Exempli uero gratia mentionem faciam quorundam à nobis curatorum.

Inediæ nocumentum

Bilis æruginosa

Quidam etenim quadraginta annorum, qui colicus esse putabatur, à perfusionibus & fomentis, cataplasmatisque & acrioribus infusis non modo non iuuabatur, uerum & magis exacerbabatur: & ubi mel cum pipere accepisset, extremum dolorem incurrit: & ubi fœni græci succum cum melle sumpsisset, plurimum fuit irritatus. Coniectationem igitur feci, mordaces in ipsis intestinorum tunicis imbibitos esse humores: non facile corruptibiles ei exhibui cibos: deinde ubi uidissem eum minus à dolore infestari, uitiati humoris purgatione ei opus esse cognoui: cæterum pharmaco ex aloe amaro hominem aceruatim purgare minime ausus fui: nimirum ob dolorem ac indigentiam, temporisque diuturnitatem uiribus attenuatis. per interualla itaque mediocria paulatim purgatione per picram ex aloe facta, in paucis horis ipsum perfecte sanaui, nullo altero remedio admoto. Alter quidam adolescens non paululum antea à colicis doloribus uexatus, accepta scamonia purgatus est: quumque pro ratione accepti satis multũ fuisset euacuatus, illa maxime membra quæ prius habuit imbecillia, morsu infestata sensit, ut inde quasi fluidã quandam & dolorosam circa intestina haberet affectionem. Itaque & hunc curaui, colica remedia reijcere iussum, & ex halica cum aqua calida decocta nutriri

Exempla curatorum

nutriri, granis mali punici simul incoctis. Quumq; totam noctem absq; dolore dormijsset, mane exhibuimus ei rhois succum diluciorem bibendum: ut si qua ulcerosa adfectio circa intestinum esset oborta, eam adstringeret, siue quippiam ex superioribus partibus ad affectam influeret, idipsum repelleret. In prandio etiam halica similiter cum mali punici acinis & aqua decocta uti iussimus. In uesperam uero panem ex uino quopiam austero ac ueteri madefactum dedimus. Concessimus etiam ut ex austeris fructibus pro libitu, modice tamen, caperet. Tertia autem die quum eodem modo fuisset refectus, in quarta hausta theriaca perfecte sanus euasit.

Alium autem quendam similiter affectum, æstatis tempore quum plurimum sitiret, eodem uictu curauimus, ampliusq; frigidum potum ei indulsimus. Cæterum euacuato humore, & remanente adhuc dolore, ad stupefacientium usum confugere oportet. In huiusmodi enim affectionibus non solum quod sensum stupefacit, sed & quæ humores tenues inspissant caloremq; refrigerant maxime opitulantur. *Stupefacientia utilia*

De his qui à frigidis & pituitosis humoribus coli dolore infestantur. Cap. XXX

QVum uero crassi & lenti fuerint humores, qui doloris caussa existunt, nequaquam stupefacientia erunt offerenda. Etenim alleuantur quidem ex eorum usu, ob sensus uidelicet stupefactionem: uerum rursus peius inde habent, quod amplius per ipsa humores inspissentur, & difficulter omnino excerni possint, Atqui nauseæ unà cũ uomitibus magnæq; & frequentiores illis oboriuntur. Vomuntur autem pituitosa & corrupta: retinẽtur excrementa adeo ut ne flatus quidem excernatur, neque ructus etiam procedat. Sæpe enim ueluti sursum reuoluitur dolor, ac plurimũ occupat locum: aliquando uero ex loco ad locum digressus uehementius augetur. Manifesta uero cognitio coli affecti est, quando aliquando quidem altius dolor infestat, quàm pro renum situ, aliquando autem longe inferius. Si enim iuxta renum situm dolor innitatur, atq; id in uno loco cum dolore ac grauitate, renum affectionem eam esse censendum est. Considerandæ autem ad hæc urinæ: aquosæ enim & puræ in principio à nephriticis minguntur: quemadmodum in sequenti tempore subsidentiam habentes asperam, deinde exquisite arenosam. In colicis uero etiam si egerat aliquando uenter, tamen flatuosiora excernit: sæpeq; stercora aquæ inuehuntur boum stercoribus compage non absimilia. Contingit etiam quandoq; humorem aliquem frigidũ cum ipsis excerni, quo facto confestim melius habent. Per fomenta autem & cataplasmata nephritici quidem doloris mitigationem accipiunt, laxatis uidelicet iuxta obstructum lapidem corporibus. Colici uero parumper quidem uidentur mitiores redditi: paulo post uero uehementius intenduntur eis dolores, diffusis uidelicet per adhibitarum fomentationum calorem humoribus, generatisq; flatibus, qui plurimam mali productionem operãtur. *Stupefacientia nociua* *Coli & renũ affectus dinotio* *Vrinæ nephriticorum* *Stercora colicorum*

Quomodo igitur oportet dolores ex frigidis in intestinis humoribus obortos curare, ita ut neq; uehementibus irrigationibus, neque cataplasmatis calefiant? A calefacientibus enim diffunduntur & inflantur omnes frigidi ac crassi humores, qui intestina distendendo augent dolores. Conuenit itaque ipsos dissecare & concoquere citra uehementem calorem, & per minime inflantium usum. In exacerbationibus igitur consimilis colicorum cura fieri debet, qualis ad uoluulosos est prædicta, irrigationes uidelicet ex oleo rutaceo & sicyonio & anethino: inediæq; & fomenta ac cataplasmata, infusa item & glandium admotiones, illitionésque sedis. Vomitus uero ante cœnam, si quis facile uomat, præ omnibus auxiliatur. Vbi uero malum ipsum producitur ad plures horas, insessio in solium ex oleo repletum adsumenda est: aut si hoc fieri non potest, ex aqua & oleo repleatur, in quibus althea, pulegium, ac lauri folia, similiaq; sint decocta. Fomentum uero siue uaporarium adhibeatur ex furfuribus & milio, & cataplasmata quoq; ad uoluulosos prædicta. Post horas uero septem purgatio ex hiera Archigenis suscipiatur. Licebit tamen & non purgare, uerum ab acrium ciborum esu inchoare. Quando uero allium ipsum omnium minime inflat, nisi febris adsit, confidenter ipsum afferemus. Sitis autem sequitur acrium rerum comestionem. Præalleuetur itaq; præcedente uictu æger, ubi ad acrium rerum esum procedere uolet: aquæq; potu utatur. Flatu autem uentoso infestante, egregium remedium cucurbita sæpius affixa, cum largiore flamma existit: ut incantationi similem effectum præstare uideatur, & in quacunq; corporis parte apponatur, confestim à dolore liberare, ac perfecte sanare cognoscatur. Quod si humor quoque unà cum flatu adfuerit, euestigio quidem à dolore leuantur: mox uero rursus redeunt dolores, maxime ubi quippiam peccati circa diætam fuerit admissum: aut si plus quàm oportuit, calefecerint ipsa membra. Maximum autem signum & hoc tibi fuerit ad affectionis cognitionem. Ne calefacito itaque manifeste, sed diæta attenuatoria utaris. Oportet autem & ante infusorum usum, cucurbitam dolentibus locis adhibere: indeq; oleo rutaceo, & huiusmodi cunctis infusis uti. Multi uero accepto dystere uehementer dolent, & uitreo humore excreto statim liberantur. Febre autem ut plurimum carent, sitiq; in totum non infestantur. Nascuntur & in colo lapides, sed raro: quare oportet eos urinam cientibus, & stomacho gratis uti, sanitatisq; tempore etiam uenam secare, & catapotijs ex aloe gratia præseruandi uti. Quandoquidem autem colum ipsum in quibusdam, debilitatum ex leui occasione, & per interualla quædam dolores inferre consueuit: melius utique fuerit exquisitiore diæta uti, & curam quoque adfectioni conuenientem subornare. Qua de caussa ubi à somno surrexerit æger, uentrem exonerare tentet: deinde ad deambulationem procedat. Deambulet autem & hyemis tempore, nisi frigidior sit aer, aut ipsius debilitas hoc non permittat:

Calefacientia quò noceant — *Allium inter acres cibos minime inflat* — *Vitreus colicorum humor* — *Lapides in colo*

idq;

idq; faciat in loco sub dio, aeri exposito, & patenti: primum quidem lentius, post uero concitatius. Quiescatq; ubi crura incaluerint fuerintq; delassata. Deinde domum reuersus bibat aliquod pharmacum affectioni cōueniens; modiceq; quiescat: & ubi quotidianæ alicui ac consuetæ actioni uacauerit, per horam equo uehatur, assidue ei insidendo: quod si facere non possit, in curru: si aūt imbecillior sit, per nauigium. Iacens enim uectari poterit, quum omne corpus unà cum nauigio commoueatur. Post uero ubi molestiam ex uectatione obortam modica deambulatiuncula excluserit, leniter exclamet, aut concinne cū uociferatione procedendo legat: deinde rursus modice quiescens ad inunctionem ac fricationem exuatur. Exercitatione itaq; facta, & cura admota cibum accipiat circa sextam horam, ut & ad cœnam sufficiens interstitium fiat. partiatur autem cibos, maioremq; eorum partem in cœna assumat. Vtilissima enim colicis ciborum partitio existit: præpotato igitur absinthite uino, panem in clibano coctum recentem probe apparatum accipiat cum oliuis colymbadibus muria cōditis, aut paucis uuæ pensilis acinis, aut ficis uiridibus tribus aut quatuor: deinde à potu, nisi ualde urgeatur, abstineat. Si uero siticulosus sit, modico potu uehemētię sitis medeatur: otioq; & iucunda animi uoluptate fruatur. Deinde per circuitum affectione repetente, deambulet: ciboq; probe disposito, ad cœnam accedat. In cœna si siticulosus sit, modicum præbibat, & post paruum interstitium cœnet: ex uarijs quidem pauca, & cōmoditatibus abunde referta. Potus medium cibum non dirimat, sed post ipsum reseruetur. qui sufficit etiam potus exhibeatur. multa enim potatio incōueniens affectioni existit. Non longo deinde à cœna interuallo facto, ad somnum diuertat: & si quidem noctu sitis urgeat, ei parce medeatur, aqua paulatim absorpta. Atq; de quotidiana quidem diætæ ordinatione hactenus. Cæterum paucis subnectam etiam commodos adfectioni cibos, potionesq; & pharmaca. In uniuersum igitur omnia quæ colicis exhibentur attenuatoriæ sint diætæ. *Diæta colicis apta* Panis itaque neq; sit aridus neq; calidus, in clibano coctus, aut si is nō adsit, in furno. Olera autem cruda quidem non sunt danda, cocta uero conueniunt cichorium, intubum, rarius autem cauliculi lactucæ, cucurbita in calido cinere assata, cocta enim stomachum lædit, malua cocta: uerum nihil horum absq; pane exhibēdum. Dandæ etiam colymbades oliuæ cum aceto mulso ac ruta præparatæ. Ab alijs uero abstinendum. Legumina omnia per se quidem affectioni incommoda sunt. Verum uarietatis gratia aliquantum adsumatur lenticula cum beta colliquata, optimeq; contrita, aut cum ptisana: aut faba cum ptisana diligenter subacta. Cæterum rarum leguminum usum probo, ptisana excepta: commoda enim hæc est, lapatho cum ea colliquato. Conuenit etiam salsamentum piscium petrosis locis degentium: itemq; limaria non inueterata, muria condita. Piper etiam & ruta cum aceto mulso exhibeantur. Ex carnibus conueniunt in primis uolucrium, secundo loco piscium numerantur, tertium ordinem

dinem terrestrium carnes habent. In unoquoque genere omnia inconsueta reprobanda. Inter ea uero quæ pro consuetudine in cibum nostrum accipimus, uitanda sunt dura, siue natura, siue ætate talia existant item quæ neruosam ac fibris refertam habent carnem, graucolētiaq́ ac fœtida, & quæ aliàs mali sunt succi, aut grauioris qualitatis, & pinguia, atq; ea etiam quæ omnino macra sunt & infirma, & quæcunq; præ humiditatis multitudine difflu-unt. Quapropter ex piscibus, hi qui in fluminibus & stagnis degunt uitandi sunt. Ex marinis autem, qui in petris degūt, his qui intra pelagi profundum uersantur sunt præferendi. Qui tamen in profundo maris degunt, littoreis præstant: & littorei rursum, potiores sunt his qui in marinis paludibus nutriuntur, etiamq́ his qui in magnarum urbium stagnis uictum quærunt. Eligendi autem sunt maxime lupi & aselli mediocri magnitudine: scari autem & turdi ac gobij tenerrimi quidem sunt, & facillime secedunt: alimentum autem plurimum, roburq́ corpori addunt. Scaros autem hic non magnos intelligere oportet. Mulli autem & scorpij & passeres, nutrimēti quidem ac roboris gratia omnium gratissimi existūt: grauiorem autem omnem habitum reddunt, ut ob eam caussam frequentiorem eorum usum uitare oporteat. Murenas autem & loligines, sepiasq́ & polypodas, omniaq́ simpliciter mollia, ut quæ difficulter concoquantur, inflationes pariant, noxios humores generent, censeo reprobanda. Ex his uero quæ testa integuntur, squilla omnium minime noxia existit: cācer turbationem inducit: gammaro autem siue astaco pro uoluptate fruatur. Ex ostreorum porrò genere, purpuræ, & buccina reliquis præferenda: deinde pelorides præstant: postea herinacei recentes: deinde quæ proprie ostrea appellantur: reliqua uero relinquenda.

Piscium quorundam utilitas & inutilitas

Carnium item

Ex uolucrium genere, gallinæ omnibus præstantiores. sint autem altiles, deinde perdices, & palumbi, debilis nutrimenti gratia exhibendi, turturesq́ altiles & columbæ. Fugienda omnia uolucrium genera, quæ in aquis degūt, tanquam graucolentia, & quæ superfluitatibus multis abundent. Ex quadrupedum animantium genere præstant carnes suillæ, tum concoctionis & alimenti roborisq́, quod inde corpori accedit, gratia, tum quod facile secernantur. secundo loco hœdinæ habendæ: reliquæ uero domesticæ fugiendæ. Ex syluestribus & feris paucæ, uarietatis tantum gratia dentur. Omnes autem carnes quas exhibere uelis, ad duas horas promptas & paratas habere oportet, in hyeme præsertim, ut friabiles reddantur: ex aqua etiam omnes coquantur. quæ enim in sartagine fricta sunt, prout sunt uires uitentur. Cauendum etiam à uisceribus omnibus. sunt enim frigida, & turbationem mouent: difficulter concoquuntur: grauiaq́ sunt, & saniosa, ac fœtida: nimiasq́ humectationes ac nauseas producunt: maxime tamen omnium cerebrum. Pulmo sanè hœdinus bis assatus, ac in cibo acceptus superabūdans alimentum subtrahere uidetur. Qui uero eum lacte replent, deindeq́ coquunt, aut assant, uoluptatis gratia non utilitatis respectu id faciunt; multoq́ magis qui

qui eum frustatim concisum in sartagine torrent. Sale conditi arietis pulmo maxime uetusti, difficulter & grauiter à uentre exuperatur. Cochleæ autem terrestres succulentæ in cibo sumptæ, obluctari & sese opponere colicæ affectioni uidentur. In liquamentis & condimentis conueniunt cuminum, mẽta, ruta, sison, fœniculum, origanum, ammium, thymum, piper, zingiber, daucus, succus silphij, acetũ, mel, garum, uinum. Pyretrum uero & ligusticũ, ac helenium, similiaq; magis medicamentaria ui prædita sunt: & ob id in quotidiano usu ac diæta uitanda. In uniuersum autem, ut summatim dicam, unius coniectationem facere oportet, ut scilicet accepti cibi optime concoquantur. Particulatim uero, ut ne siccitas excrementa apprehendat, neq; fatigetur uenter in multis cibis conficiendis: ne uenter ciborum qualitatibus obluctetur, ueluti si ægre eas conficiat, & nimiam humectationem ei inferant, ne noxij humores generentur, neq; in uentre, neq; in uniuerso corpore. Omnia enim inutilia recrementa ex leui occasione ad affectum ac infirmũ membrum detruduntur. Quare uitare conuenit omnia dulciaria & placentas: plurima etiam ex bellarijs ac fructibus: iucunditatis tamen & gratificãdi stomacho gratia, uua alba dulcis præ ariditate corrugata cum pane præbeatur: ficusq; maturæ cuticula auulsa: uua etiam acinis exemptis. Reliqua uero omnino sunt fugienda. Vinum sit subadstringens, album, tenue, pellucidũ, mediocri ætate, temperatura dilutiore, modiceq; bibatur. Quod si sitis à cibo accedat, aqua calida præbeatur. Infensissima enim ipsis frigida existit. Dulces autem prælibationes ex uino & melle apparatæ, propomata Græcis appellatæ, omnes deuitandæ. Atq; hoc sanè modo ea quæ ad colicorum diætam pertinent, dijudicantur.

Liquamenta & cõdimẽta

Affectũ membrũ omnibus recrementis expositum

Propomata

Colicum remedium ex stœchade, nephriticis commodum.

Hoc omnes ueteres interiorum membrorum affectiones curauimus. Datur autem ex ordine diebus XXX, & perfecte ab omnibus affectionibus liberat. Stœchadis drach. XVIII, radicis panacis drach. V, agarici drach. II, cinamomi, myrrhæ, seminis brassicæ syluestris, iridis, mandragoræ, hyoscyami albi seminis, costi, nardi cretici quod phu appellant, spicæ nardi, piperis, opij, cuiusq; drach. XII. (Accipio autem piper longum) mei drach. XVIII, seminis cicutæ drach. XXIIII, dauci drach. VIII. Contusa excipe melle despumato, ac exhibe robustis scrupulos II. reliquis, obolos III. febre carentibus, ex uino mulso: febrientibus, ex aqua. Infusum quoq; nucis ponticæ magnitudine cum oleo in quo fœnum græcum & ruta cocta sunt, colicorum dolores sedat.

Pharmaca ad colicos. Caput XXXI

Conuenientissimum ad colicos pharmacum uinum absinthites existit, si prælibatione à balneo aut exercitio opus habent: estq; etiam non sitientibus ualde commodum, si laxiore apprehendente aluo, cyathi temperati mensura ante aridorum ciborum comestionem accipiatur. Apparatur

autem uinum absinthites,& pro occasione,uirgis recentis & pleni absinthij, ad quindecim dies ac noctes, in amphora una uini tenuis & adstringentis mediocriter uetusti maceratis: mensura autem uirgarum sit sextariorum trium. Decoctum etiam herbæ ipsius, ubi semel tantum ebullierit, pari modo ad uinum quod aliàs pro consuetudine bibunt, admixtum, utiliter à balneo ac exercitio præbetur. Melius autem est quod ubi otium sit sic præparatur. Selibra absinthij in amphoram uini optimi recentis, quod mustum appellamus, conijcitur, oblinitur, in eaq; permittitur, donec mustum cessauerit feruere: deinde absinthium quidem abijcitur: uinum uero reponitur ac inueterascit. Habet autẽ omnino amphora sextarios octo & quadraginta. Vinum absinthites aluum corroborat potẽter, & quicquid lubricum inferne in aluo ac intestinis hæret, citra animaduersionem detergit: bilis generationem præpedit: flatusq;, alios quidem depellit, alios uero auertit: quodamq; modo spiritum dispensationi præfectum defecat. Aloe etiam optima trium drachmarum pondere deuorata aptissima est, ubi non pro ratione ciborum egestio excrementorum fiat. Quemadmodum autem optima aloe etiam sola sanitati restituere potest: ita uitiosa medicamentaria superfluitate uentrẽ replet. Intercidẽtes uero obiter inflationes syluestre cuminum, quod & æthiopicum appellant: cochlearij mensura ex aquæ calidæ cyathis duobus aut tribus potatum dissoluit: aut sison simili modo: aut rutę ramuli in aqua ipsa feruefacti. Castorium etiam assidue potatum totius affectionis apparatũ demolitur, omnibusq; medicamentis præstare repertum est: datur eius drachma una in tribus cyathis optimæ aquæ mulsæ. Lupi autem stercus maxime album ex aqua, aut uino albo & tenui summe colicis auxiliatur, inquit Galenus: non solum in accessionibus & irritationibus, sed tempore etiam interualli. Aut enim perfecte morbum sedat, aut ita præparat, ut ad tempus aliquanto mitius adfligat. Melius autem stercus censetur, quod non in terram delapsum reperimus, uerum in fruticem aut herbam excretum. Ossa quoq; in ipso stercore inueniuntur, quę ipsius animalis concoctionem effugerunt; quæ si trita bibantur, magnopere colicis auxiliantur: quare repurgatiora exhibenda sunt cum sale ac modico pipere mixta, aut alio quopiam ad commendationem odoris. Mirum in modum etiam manifeste colicos iuuat, instar amuleti alligatũ ilijs ægroti idem lupi stercus: oportet autem filum quo amuletum colligatur ex oue à lupo discerpta sumere, cum stercoreq; ipso in pelle ceruina excepto, ac filo colligato, ilia præcingere. Si uero non suppetet lana ex ouicula à lupo discerpta, ligamentum ex ceruina itidem pelle accipere oportet. Corydus item passerculus, qui & corydalus, hoc est galerita, appellatur, simplici iure coctus, assidueq; una cum iure acceptus, summopere colicis prodest. Vtilitatem enim ex eo expertus sum, inquit Galenus. Cæterum passerculis, quos pyrgitas à turribus, & troglitas ab antris & cauernis appellant, similis est, qui sanè circa urbium muros uersantur ac degunt: uerum

Amphora sextarios XLVIII habet

Lupi stercus

Corydi siue galeritæ usus

Passeres, pyrgitæ, & troglitæ

tum

rum his maior est corydalus ipse: habetq́ in capite ueluti cristam siue galeam ex pennis sponte naturæ enatam,& circa uias reperitur hyemis præsertim tempore. Aliud. Talum suillum ustum & tritum, totum ex aqua bibendum præbe. Aliud. Thymi cacumina in aqua ad tertias decoquito,& ad percolatum decoctum mel despumatum adijcito, bibendumq́ præbeto. Aliud. Radices uerbenacæ rectæ tenuiter concisas in aqua ad tertias decoquito, ieiunisq́ per quinq; horas bibendum decoctum hoc præbeto:& colicis medeberis. Vtere,est enim experimento cognitum.

Aliud.Hoc itidem experimento constat,eoq́ ipse liberatus sum. Mentam uiridem aliquandiu decoquito, decoctumq́ bibendum ad dies tres exhibeto,& nunquam dolore adficietur. Cauendum autem ne olla in qua mentam decoquis per tres dies terram contingat. Remedium uero hoc eiusmodi est,ut præsentem opem feratq́ estq́ multo usu cognitum. Lauri etiam teneriora uirgulta arefacta comedenda præbe per tres dies,quibus mentæ decoctum potant. Aliud mirabile. Marrubium in uino mulso decoctum bibendum præbe. Liberabiturq́ æger à dolore,neque unquam postea incidet in affectionem. Aliud. Rhamni folia uiridia trita in pastillos informa,& exsicca: drachmamq́ unam inde exhibe febre carentibus,cum uino: febrientibus uero cum hydromelite. Facit & ad uoluulosos, omnemq́ dolorem flatuosum miro modo. Per ructus enim ac flatus exoluti à malo,sani fiunt. Aliud. Rhamni succum poculi mediocris mensura, tantundemq́ passi cretici misceto: dumq́ in solium in balneo descendit bibendum præbeto: plurimumq́ tolerare id iubeto. In frigidæ autem aquæ solium nequaquam conscendat. Experimento cognitum est. Ex apparatis uero pharmacis hocce nobis familiare est,inquit Archigenes. Castorium & ammium tenuissime trita duorum cochlearium mensura præbe ex aqua mulsa. Secundum uero locum hoc habet. Castorei drachmas tres, ammij, seminis apij, fœniculi,cuiusque drachmam unam, exhibe eo modo quo præcedens. Aliquando autem pro apio panacis radicem adijciens præbeo,assequorq́ rite quod uolo. Præstabile est & hoc. Anisi, castorij, æquales partes misceto, indeq́ drachmam unam ex uino mulso exhibeto. Aliud. Gladiolum una cum radice exsiccatam,contusam, & cribratam cum piperis granis undecim bibendam præbe, diuturno malo hoc medetur. Cæterum duo efficacissima ex multis omnino coli pharmacis usus approbatione præstantia, inquit Archigenes, unicuiq; communicabo. Sagapeni, piperis, galbani, pyretri, croci, spondylij, myrrhæ, cuiusque drachmam unam, radicis panacis drachmas octo, excipe melle, & ad cerati crassitudinem redige. Vbi uero usus expetat, manipulum unum chamæleuces aut chamæpityos in uino optimo,leui,anniculo heminarum quindecim mensura,usque ad tertias decoque. In hemina deinde decocti una, ex pharmaco ad fabæ magnitudinem dissolue: idq́; semel

Superstitiosum

Duo præstantissima ad colicos remedia

primo mense bibendum præbe: secundo deinde mense bis: & tertio ter: atque hoc modo usquequo quinquies exhibueris, secundum menses auctione facta procedes: nisi alui ramenta inde succedant. ea enim leniter detrahere hoc pharmacum consueuit.

Alterum uero ad dissoluendas accessiones, ualde efficax existit. Myrrhæ stactæ, opopanacis, succi cyrenaici, croci, pyretri, galbani, sagapeni, cuiusque drach. VIII, olei picini drach. I, mellis despumati quantum sufficerit, ut ad cerati spissitudinem redigatur. Ex hoc pharmaco drachma una, in tribus cyathis passi cretici diluti calidi liquefacta exhibetur. Neque uereor hæc etiam in accessionibus, nisi ex cruditate laboret æger, præbere, atque etiam in interstitijs per aliquas horas ex his affectionē expugnare, ualdeque mihi ex sententia res procedit. Theriace porrò Andromachi ex uiperis constans interualli tempore assidue accepta, prohibuit ne facile ab accessionis irritatione rursus impeterentur.

Antidotus zopyrios appellata, præsens auxilium in debilibus doloribus existit: facit ad colicos & alui inflationes, & incipientes aquæ inter cutem suffusiones, maxime eam quæ tympanites appellatur: ualet etiam ad iocineris affectiones: prodestque his qui uenenum hauserunt.
Myrrhæ troglodyticæ drach. V, spicæ nardi drach. V, croci drach. IIII, floris iunci odorati drach. quatuor & dimidiam, casiæ drach. IIII, cinamomi drachmas III, thuris drach. I, piperis albi sesquidrachmam, costi drach. I. Excipe melle despumato, ac nucis ponticæ magnitudine præbe ex uini mulsi, aut passi ueteris cyathis duobus, aut ex aqua. Exhibeatur etiam in colica diuturna, habita tamen prius corporis cura, paululum ante horam cibi sumendi, ad dies ex ordine quindecim: deinde ubi ab eius exhibitione per quinque dies quieueris, rursus exhibe ad dies decem: iterumque post multorū dierum intercapedinem, parum prębe, donec ea amplius opus non habeat æger. At qui propria sua efficacia corpus se melius repræsentaturum promittit, tum carne, tum colore, tum sensu, tum firmitate. Cæterum præter opinionem colicis conueniens antidotus est, quæ pæonia appellatur. In ipsis enim uehementibus accessionum irritationibus ante somnum exhibita compescuit dolores, somnumque dulcem simul produxit, ac morbum dissoluit. Quidam etiam ipsam cum oleo infundentes scopum attigerunt. Descripta autem habetur in tertiodecimo de theriacis sermone huius uidelicet tractatus: quare ea ipsa censeo confidenter esse utendum.

Antidoti pæoniæ usus

Aliud ualde bonum oxyporium, cito penetrans, tum colicis, tum inflatis commodum.

Cumini trientem, piperis albi, cacuminum thymi, foliorum rutæ, nitri, singulorum unc. I. contere cum aceto, ac redige in pastillos pondere unius aut duarum drachmarum. Exhibe iuxta cuiusque uires cum aqua calida.

Aliud. Sisonis, casiæ, foliorum lauri in umbra exiccatorum, singulorum

lorum drach. VIII, petroselini drach. IIII, spumæ nitri albæ drach. V. excipe melle, ac utere. Aut cochleare eius sicci ex aqua mulsa, in qua ruta decocta est, præbe. Aliud. Cumini syluestris cochlearia III, seminis coriandri, fœniculi, anisi, apij, seminis rutæ, cuiusque cochleare I, piperis grana IX, uini sextarium I. Hæc tenuissime contrita uino permisce, & quotidie cyathum unum bibendum cum aquæ cyathis tribus præbe. A potu autem æger deambulet, & probe concoctionem iuuabit. Poteris & ipsum uinum calefactum præbere.

Aliud Asclepiadæ, quod ab omni affectione penitus liberat.

Corticis salicis uiridis drach. V, zingiberis drach. IIII, piperis drach. II, palmas passas tres, rutæ uiridis ramulos V, aquæ pluuialis sextarios III. Omnia simul ad tertias decoquito, atque ad horas siue dies tres pro qualibet uice cyathos duos exhibeto: & post triginta dierum spatium idem rursus facito. quo per anni spatium unius, triginta & sex potiones contingant. Hoc enim pharmacum potatum hoc modo totam affectionem aufert. Aliud.

Cornu cerui recens enati adhuc capillis obsiti, tenerrimique ac usti, cochlearia maioris modi III, piperis albi grana IX. myrrhæ parum quid, ad commendãdum odorem. Contere omnia, eisque cochlearum terrestrium magnarum unà cum testis suis, quantum uisum fuerit adijce: omniaque simul trita, & uino falerno mari mixto trium cyathorum mẽsura permixta, & ad mites prunas in uase fictili calefacta, ac sedulo ne quid in fundo resideat, agitata, præbe bibenda, ita ut nihil reliqui maneat: atque id maxime tempore accessionis, & ieiuno adhuc ægro fiat. Deinde uero cibum qui facile conficitur præbe, atque hoc ex ordine ad dies tres exhibe. His uero qui cochleas sumere non possunt, reliqua præbe sicca cum uino.

Potio ad colicos, quæ etiam inflatis, & difficulter concoquentibus, uoluulosisque est accommodata.

Absinthij, pulegij, piperis albi, cumini syluestris, baccarum lauri decorticatarum, omnium æquales partes exiccatas ac tritas, cochlearij mensura præbe ex aqua calida. Vtereque eo confidenter.

Aliud colicum remedium per experientiam receptum.

Baccas lauri X, piperis grana VII, opopanaca magnitudine ciceris. conijce in aquæ cyathos III. totumque simul feruefactum bibendum præbe, quiescatque inde æger, & perfecte sanitati restituetur. Oportet autem, inquit Galenus, ad uiros masculi, ad fœminas muliebris sexus herinacei internam membranam accipere, exiccareque ac contundere: eiusque partes tres prædictis admiscere. Aliud, ad colicos præclarum. *Herinacei masculi & fœminæ usus*

Colocynthida maximam non solum ferro perforatam, sed & semine eiecto euacuatã, ita tamen ut id quod instar tomẽti in ea est relinquas, uino ueteri dulci quantũ eius capere potest exple, eamque per noctem integram repone: mane uero uinum ipsum per panniculum diligenter exprime, ac percola, ut

nihil

nihil ex medulla eius in ipso potu residuum maneat: uinumque ipsum calefactum bibendum praebe, quo facto aeger deambulet & liberabitur.

De antidotis dolorem leuantibus, infusisque colicis accommodatis: Galeni. Cap. XXXII

PHarmacis dolorem leuantibus, medici uti consueuerũt, ubi magnus adest dolor, aut uigiliae, aut ne ob uiolentam tussim lancinentur aegri, uelut in sanguinis reiectatione, & destillationibus à capite contingere solet. Verum in illis mediocria exhibere solemus: quales sunt ex seminibus constantes tussi accommodatae facultates, quae & ipsae omnino aliquid ex soporem inducentibus pharmacis admixtũ habent: uerum modicum id est inter multa adeo semina, quae & boni odoris sunt, tenuiumque partiũ, & urinam cient: cuminum dico, daucumque & anisum, & quae his similia existunt. Caeterum quae ad colicos apparãtur pharmaca dolorem leuantia eiusdem quidem generis cum illis sunt, uerum longe maiori facultate praedita, atque id ob magnitudinem in eis doloris. Opium igitur fortissimum est stupefactiuũ: ammiscere autem ei oportet, ea quae aut dolorosam affectionem concoquere possunt, aut humores ab ipso factos discutere, aut secare & attenuare, aut secundum totam ipsorum substantiam permutare. Scopus enim nobis in his est, primum quidem ut sensum stupidum reddamus, deinde ut nihil in posterum ex stupefactiuo pharmaco relinquamus, quod membro nocumentum inferre possit. Amplius autem ut, quod maximum est, affectioni opitulemur. Ad haec itaque respectu habito, uidetur mihi debito modo & iuxta rationem, propositum componere pharmacũ: ex hyoscyami quidem & opij permixtione, quicunque altiorem somnum ac soporem, sensitiuaeque facultatis stuporem inducere uelit: quo uero citius digeratur, omneque profunditatem affectorũ corporũ penetret, calefacientia ammiscere oportet, piper uidelicet ac euphorbiũ & pyretrũ, quae nociuos humores discutere possunt, & repurgare uiscosos, secareque crassos: & flatus uentosos attenuare, concoquereque & euacuare. Neque uero parum concoctoriae facultatis frigidorũ praesertim humorum in indica nardo existit: quemadmodũ autem ex atomaticis nardum coniecit Philo: sic & hi qui ei successerunt, alij aliud adiecerunt, florem iunci odorati, cassiam, amomum, ac costum. Quemadmodum autem rursus crocum conijcit Philo cõcoctorium pharmacum ad humorem & affectionem cruda: ita alij myrrhamque & castoriũ ammiscuerunt: plurimique ex ipsis, neque id male, etiã familiaria nobis semina, apij uidelicet & cumini, anisique, ac dauci & petroselini, & quaecunque eius generis existunt, adiecerunt. quo uidelicet amarorum pharmacorum iniucunditatem lenirent, ad digestionemque & urinae expulsionem totum pharmacum impellerent atque inhortarentur. Si uero uaporum aut humorum crassitudinem attenuare oporteat, & hoc ipsum per ea contingit. Prima itaque, ut apparet, ex omnibus uetustioribus praeclara Philonis antidotus existit, de qua ipse haec scribit.

Opij facultas

Croci usus

Philonis

Philonis antidotus. Philonis Tarsensis medici magnum mortalibus inuentum ad multarum affectionum dolores, siue colum quis doleat semel datum, siue iecur, siue etiam urinæ difficultas, aut calcularis morbus, aut orthopnœa, aut tabes infestet. Sanat & cõuulsionem & pleuritidem, ac sanguinis reiectationem, aduersusq; mortem se opponit, omnes uiscerum dolores sedat, tussimq; & suffocationem, singultumq; & destillationem. Hanc etiam Andromachus in suos cõmentarios retulit, hoc modo de ea scribens. *Commentarij Andromachi* Colica antidotus admirabilis, qua utor & ad uoluulosos, & ad eos qui stercora per uomitum reijciunt in maximis doloribus: datur magnitudine fabæ ex cyathis tribus aut quatuor aquæ frigidæ. Compositio autem hoc modo habet. Piperis albi drach. XL, opij drach. XX, croci drach. X, seminis hyoscyami albi drach. XL, spicæ nardi, euphorbij, pyretri, cuiusq; drach. II. excipe melle cocto, ac utere.

Alia antidotus colica, Nicostrati isotheos appellata, duobus talentis empta, faciens ad stomachicos qui cibum continere non possunt, oculorum affectiones, totoq; corpore uexatos, & dolores uuluæ, ex hydromelite in quo ruta sit incocta. Croci sesquidrachmam, myrrhæ drach. II, spicæ nardi drach. II, costi, piperis albi, piperis longi, galbani, cuiusq; drach. I, cinamomi, succi mandragoræ, castorij, cuiusq; drach. II, seminis dauci sesquidrachmam, alij drachmas tres & dimidiam eius conijciunt, opobalsami drachmas IIII, sagapeni drach. III, casiæ drach. IIII. excipe melle despumato, & fabæ magnitudine præbe.

Quæ colicis infundantur, & per anum subdantur. Cap. XXXIII

HVius generis sunt etiam, quæ sedi applicantur, quæq; ad leuãdum dolorem per anum, tum subduntur, tum infunduntur. Opium itaq; ex genere eorum est, quæ fortiter sensum stupidum reddunt, ac somnum soporiferum inducũt. Atq; hæc facit tum per se solum, tum cum pari castorio in sapa aut oleo rutaceo imbutum, tomẽtoq; exceptum, & ano inditum. Miscere enim hæc pharmaca oportet quopiam uires ipsius opij mitigãte, nocumentumq; quod inde membris infertur impediente, ampliusq; affectionem iuuante. *Glandes dolorem leuantes* Aliud, quod subditur colicis, ad dolorem leuandum. Castorij, croci, opij, myrrhæ, styracis, æquales partes in collyria longa redige cum aqua, & utere. *Collyria ani, quæ & glandes* Infusum ad colicos mirabile. Cedriæ quadrantem, picis liquidæ semissem, castorij sesquiunciam, opij sesquiunciam, piperis grana LX. unito cum digito medio, uel eo qui index appellatur, usq; ad primam flexuram uncto, & simul cum olei rutacei cyatho I inquinato, ammixtaq; butyri unc. I, terebinthinæ sesquiuncia, tepefactũ per fistulam ampliorem infundito: subsidet enim & dehiscit, ac ab unione discedit. Aliud infusum, quod ante somnum acceptum, somnum conciliat, dolorem lenit, concoctionemq; probe iuuat. Succi absinthij drachmas IIII, opij drach. IIII, aloes drach. XII, picis liquidæ unc. I, cedriæ unc. I,

myrrhæ unc. I, centaureæ drach. IIII, castorij drach. X, costi drach. VI, mastiches unc. I, foliorum rutæ unc. I, styracis unc. I, mellis & terebinthinæ liquidę quantum ad coactionem sufficit, quo ad mellis crassitudinem redigatur. Vsu uero expetēte ex pharmaco hoc drachmas plus minus quatuor, iuxta ægri uires ac ætatem, in diplomate cum oleo cyprino, gleucino, anethino, telino, in quibus cuminum contusum coctum est dissolue, modicumq; butyrum ammisce. Et ubi aluum per clysterem stercoris eductiuum prius euacuaueris: deindeq; laueris, & cibū exhibueris: ac caput ex anethino aut omphacino illeueris, ante somnum infunde. Vtere. experimento enim constat.

Aliud, quod inferne infunditur, quo ego usus magnum nomen assequutus sum.

Castorij drac. IIII, croci sextantem, alij tamen drach. II tantum habent, opij trientem, myrrhæ drach. IIII, succi rutæ drach. II, nitri rubri drac. II, quidam uero pro nitro spicam nardi scribunt. excipe melle despumato cocto. Vsus uero tempore nucis auellanæ paruæ magnitudine, aut fabæ tantum accipe, ac in uini mensura una dissolue, affusaq; olei rutacei mensura una, ut uidelicet duæ mensuræ sint in totum: permisce, ac prælo to ægro, ante somnum infunde. Cæterum præscriptas ad dolorem leuandum antidotos & infusiones uitare oportet, ne in nimis assiduū usum conuertamus: sedant enim confestim dolores, caussas uero intus reseruāt: & aut paulo post animi deliquiū inferunt, & mortem, aut diuturnas & indissolubiles affectiones reddunt.

Antidoti dolorem leuātes itemq; infusiones, nociuæ

Aliud infusum mirabile. Butyri quincuncem, adipis anserini, adipis gallinacei, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, cuiusq; sextantem, adipis ursini unc. I, cumini, foliorum rutæ, castorij, cuiusq; quadrantem, euphorbij recentis drach. VI, opobalsami septuncem, nardi celticę trientem, unguenti nardini libras I ·, olei rutacei sextarios IIII. Vtere hoc ipso in uehementibus doloribus: euacuatione tamen prius per clysterem facta, & post horæ spatium mensuram unam mediocris poculi tepefactam infunde, quiescereq; iube, ac aliquandiu pharmacum retinere: atq; ita diuinam eius uidebis facultatem.

Aliud infusum, quod etiam caussas euacuat, ac dolorem leuat: facit & ad diuturnam renum affectionem, & ad calculosos, eosq; qui inuoluntarie urinam eijciunt:

Allij capita magna tria, rutæ uiridis manipulares fasciculos duos, olei dulcis libras IIII. Allia decorticato, & cum ruta ac oleo donec torrefiant coquito, atq; id ad prunas fumum non emittentes facito, ac deinde percolato, ad oleumq; butyri librā I affundito, picis liquidæ sextarij italici quartam partem, cedriæ tantundem: unito, ac in uitreo uase recondito. Vsu autem expetente, sextantem inde, aut minus iuxta ægri uires accipito, oleoq; & uino pari mensura acceptis, ita ut totum hemina una fiat, commisceto, tepefactumq; infundito. Aliud infusum. Olei cyprini lib. V, castorij sexuncem, antidoti regiæ quæ etiam tetrapharmacū appellatur, sexuncem: emplastri ex succis sexuncem

sexuncem, terebinthinæ sexuncem, butyri sexuncem, baccas lauri centum & unam, baccas allij magnas quinquaginta unam, cumini lati unciam unam, rutæ manipulum unum. Baccas lauri & allia nudato: latum uero cuminum & rutam in pila tundito, & in hemina una uini ueteris dulcis macerato. Sequenti uero die affuso oleo & butyro, in diplomate decoquito, percolato, ac reliqua ammisceto, paritercp castorium cum oleo tritum. Vtitor. Vbi uero usus postulauerit, pharmaci huius sextantem accipito, & adipis anserini liquefacti itidem sextantem ammisceto, tepefactumcp inijcito.

Infusum colicum admirandum.

Fœni græci ac lini seminis æquales partes, quantum satis uidebitur accipito, & in aqua præmacerata decoquito, atcp ubi succus inde prodierit, quantum ad usum satis uidebitur percolato, ac in eo ipso quod percolaueris lanas succidas eluito, expressiscp lanis, ad aquam salem & oleum moderate adijcito, simulcp unito, ac tepefacta infundito.

Cataplasma colicum: ex libris Seueri. Cap. XXXIIII *Seuerus medicus*

FArinæ cicerum nigrorum, seminis brassicæ, farinæ fœni græci, singulorum æquales partes decoque cum melle, oleocp cyprino, modico uino affuso. Est & alterum admirabile remedium, cuius efficaciam experimentum ipsum approbauit. Accipit autem fœni græci partes II, baccarum lauri contusarum, mastiches chiæ, & terebinthinæ, singulorum partem unam. Coquitur cum uino & melle. Epithema colicis, inflatis. Silphium plurimum cerato cyprino excipe, & impone. Ego uero, inquit Archigenes, etiam castorij paululum admisceo, efficaciuscp redditur ad stomachi præsertim inflationes.

Aliud epithema ad colicos, inflatos, coxendicum dolores, pleuriticos, ac stomachicos, & diuturnum uomitum cibi: attrahit etiam, ac duritias emollit.

Ceræ, picis, resinę pinus, adipis taurini, baccarum lauri, singulorum quincuncem, ammoniaci thymiamatis trientem, galbani quadrantem, piperis sesquiunciam. Aliqui etiam canchryos quadrantem, ammij́cp tantundem conijciunt. Aliud. Ceræ libras II, celtici nardi, floris iunci odorati, casiæ, cyperi, cuiuscp sextantem, colophoniæ libras II, terebinthinæ sesquilibram, thuris, pyretri, cuiusque sesquilibram, euphorbij unciam unam, costi drachmas XXX, unguenti irini quantum suffecerit. Arida in uino rigata ac exsiccata contundito & cribrato, atcp ita liquefactis inspergito. Ad finem etiam opobalsami sextantem aut quadrantem ammisceto. Facit quæcuncp etiam polyarchion: maxime tamen inflatis conducit. Vtendum quocp ad colicos paulo mox subscripto polyarchio appellato, atque eo quod ex baccis lauri constat, quod ad hydropicos describetur, & si qua his similia existunt. Proprie autem colicis conuenit, inflammatiscp & inflatis, quod in epistolis Archigenis refertur, ex seminibus constans. Ceræ drachmas centum, tere- *Epistolæ Archigenis*

binthinæ drach. L, ammoniaci thymiamatis drach. L, opopanacis, iridis illy ricæ, anisi, meliloti, nitri, adipis taurini, fœni græci, seminis apij, cuiusq; drachmas XXV, mellis sexuncem, aceti cyathos duos. Arida contundito & cribrato, ammoniacum autem in aceto per noctem unam maceratum reponito, postera die liquescibilia feruefacito, in mortarioq; cum pistillo tusa commisceto. Hoc epithema hoc modo purum citra aliarum rerum admixtionē impositum, cutem exasperat, eisq; qui uitiosis humoribus amplius abundant serpiginosum pruritum excitat: quare in his qui teneriores carnes habent, ex cerato rosaceo quantum tibi satis uidebitur pro curādi corporis ratione, ammisceto. Dropax etiam assidue super omnem uentris amplitudinem injciatur, atq; etiam super dorsum. Componatur autem is ex pice & resina, modica cera, sulphure, bitumine, manna, nitro, adarce. Intenditur autem usus eius si calidiori & non pinguefactæ cuticulæ admoueatur, atq; etiam inter exercitia incumbere sinatur. Aliquando etiam balneum suscipiatur, ex nitro affato toto corpore large consperso. Huiusmodi enim dropacis usus uiolentius adfectionē destruit, sicut & sinapismus & thapsiæ usus multis qui antea exquisita diæta sunt usi, & per aluum, siquidem adstricta fuerit, sunt euacuati, affectionem omnem excidit. Porrò dropacum & sinapismorum apparatus in tertio sermone sunt descripti.

Dropax ad colicos

Aliud, Archigenis, uile quidem, uerum ob efficacem ipsius lenitatem in pretio habendum.

Picis liquidæ libras II, ceræ sexuncem, sulphuris uiui, nitri, aluminis scissilis, cuiusq; quadrantem. Ad picem liquidam præcoctā usquequó non amplius inquinet manus, cerā injcito, qua liquefacta ab igne tollito, aridaq; tenuissime trita inspergito, unito, emollito, ac utitor. Flatus inferne educit, cutē uellicando iucunde afficit, ac per omnia colicis auxiliatur. Prodest etiam coxendicum doloribus, & articulis refrigeratis, lieniq; indurato.

Epithema ex baccis lauri, ad colicos.

Ceræ, colophoniæ, picis siccæ, spumæ nitri albi, ammoniaci, cuiusque dextantem, baccarum lauri decorticatarum sesquilibram, piperis sextantem & unciæ dimidium, ammij, canchryos, iridis, cuiusque sesquiunciam, galbani sesquiunciam, unguenti irini libram unam. Quod si canchrys non adsit, pyrethrum conijce, & liquefacta cum siccis permisce. Hoc etiam approbat Oribasius.

Polyarchion, quod in Alexandria præparatur.

Polyarchion primum

Casiæ, amomi, rosarum, cyperi, cardamomi, spicæ nardi, nardi celticæ, phylli, iridis, œnanthes, compositionis hedychroi, mastiches, croci, meliloti, succi absinthij, ammoniaci thymiamatis, aloes, bdellij, myrrhæ, cuiusque unciam unam, xylocinamomi, piperis communis, helenij, styracis, cypheos, thuris, cuiusque sesquiunciam. Succos cum aridis committito, ammiscetoq; xylobalsami scrupulos XII, floris iūci odorati scrupulos duodecim, terebinthinæ

sexuncem

sexuncem,unguenti nardini bessem,rosacei libram unam,hederæ uncias se/decim,opobalsami sextantem. Succulenta uino diluta terito.

Polyarchion,quod dialemma,id est perunctio uel circunlitio, appellatur:quod ipsum & in Alexandria præparatur.

Castorij unc. I, piperis longi sesquiunciam, zingiberis, opobalsami,hedy/chroi, phylli, casiæ, radicis panacis, spicæ nardi,cuiusq; quadrantem, costi sextantem, amomi sextantem,cinamomi sesquiunciam, aut pro eo casiæ quadrantem,floris iunci odorati trientem,croci sextantem, cyperi,cardamo mi,iridis,aristolochiæ longæ, aristolochiæ rotundæ cuiusq; sextantem,py/retri trientem,ammoniaci thymiamatis quadrantem,aloes quadrantem,ce ræ libras IIII,terebinthinæ lib.IIII,resinæ trientem,unguēti nardini lib.III. quidam etiam styracis sextātem addunt.uini uero quātum omnino sufficit. *Polyarchion secundum*

Polyarchion multo experimento cognitum, quo confidenter ad omnes diuturnos frigidiores, præsertim circa uiscera morbos uta/ris:ego sanè eius usu semper clarus euasi.

Styracis pinguis dextantem, phyllorum sextantem unciamq; dimidiam, malorum cotoneorum repurgatorum uncias XV, masuaphij uncias duas & dimidiam,spicæ nardi,croci,cuiusq; sextantem dimidiamq; unciam,mica rum puratum dextantem,cypheos dextantem,œnanthes quincuncem,car/pobalsami sesquunciam, comæ absinthij uncias duas & dimidiam, masti/ches uncias duas & dimidiam,careophylli unc. I, scrupulos VI, ammoniaci thymiamatis uncias XX, colophoniæ unc.XVI,opobalsami unc.XII, & di midiam,olei gleucini deuncem,nardini dextantem,melini unc. XX, propo/lis dextantem,rosacei sextantem unciamq; dimidiam, mellis cochlearia ui/ginti,terebinthinæ chiæ unc.XX,ceræ unc. XV.uini spathitæ quantum suffi cit ad reliqua cum eo conterenda,& ad rigandas micas. Arida quidem om/nia contundito & cribrato,mala uero cotonea concisa cum uino spathite co/quito,ac per se terito,deinde ammoniacum & mastichen cum uino conteri/to. Styracem uero cum opobalsamo in altero mortario dissoluito,atq; om/nia trita ac dissoluta simul unito,liquefactisq; quæ liquefieri possunt, & ab igne ablatis arida infarcito,ac donec refrigerentur agitato: deindeq; ad ea quæ in mortario trita sunt adijcito,ac unito,adiecto etiam simul melle. post uero emollito ac optime subacto,tanquam ualde probato utitor. *Polyarchion tertium*

Aliud epithema præter opinionem efficax ad omnes præcordiorum uetustissimas etiam affectiones,præsertim in stomacho ac uentre. Quibus/dam etiam quibus aqua inter cutem iam suffundi incepit, profuit. Duritias enim in stomacho unice dissoluit,supra hoc quod uisceribus robur & firmi/tatem addit. Compositio hoc modo habet. Resinæ pinus libras XX, ceræ libras quinque, terebinthinæ deunces duas,olei lentiscini uncias XVI, gleucini uncias XVI, thuris quincuncem, ladani quadrantem, ammoniaci thymiamatis,nardi celticæ,succi absinthij,mastiches,bdellij, casiæ,cuiusq;

quincuncem, cardamomi, floris iunci odorati, iridis, balaustiorum, singulorum trientem, carpobalsami quadrantem, careophylli quadrantem, herbæ sabinæ quadrantem, stactæ albæ quadrantem, piperis sextantem, suffimentorum subscriprorum libras IIII. œnantharij quantum sufficit. Suffimentorum uero quæ ad huius epirhematis compositionem conijciũtur, apparatus hic est. Liliorum alborum depuratorum lib. II, styracis pinguis libras duas & dimidiam, phylli libr. I, careophylli trientem, costi trientem, spicæ nardi trientem, mastiches quincuncem, amomi sexuncem, onychum aromaticorum ustorum & extinctorũ, opobalsami, singulorum bessem, carpobalsami sexuncem. Apparato ac redigito in pastillos, eisq; ad præscriptam compositionem utaris.

Suffimentum in pastillos redactum

Quomodo aluum fluxione laborantem curare oporteat: ex libris Philumeni. Cap. XXXV

Aluus tum in febribus, tum citra febres, fluxione laborat, maiori uero difficultate eorum qui febricitant cura perficitur, stomachoq; exquisitiore opus habet. In principio enim aliena à natura salubriter euacuare consueuit, ipsa uidelicet natura undiquaq; ad superfluum & incommodum reijciendum cogente, quemadmodum in febrilibus morbis frequenter fieri uidemus. Conuenit itaq; rebus sic stantibus, aut usquequo natura omnem curam suam impenderit expectare, aut ipsius etiam motus adiuuare. Etenim obluctari & excretionis cohibitionem moliri, maiorem morbum facit: siquidem quæ cohibentur sursum perlata dolores capitis, aut phrenitidas, aut lethargos, aut parotidas inferũt planè perniciosos. Quare in principio ea quæ in corporis commoditatem utiliter excernuntur, minime inhibere oportet. Postquam uero iam diutius perseuerauerint fluxiones, nõ solum superflua euacuantes, uerum habitum ueluti colliquantes, uiresq; consumẽtes: tunc sanè resistere eis oportet, tum per ea quæ per os sumuntur, tum quæ per anum infunduntur, atq; ea quæ forinsecus imponuntur. Si itaq; biliosa pura recrementa prodierint, in magis salubria permutare ipsa oportet, non tamen per cohibitionem eos curare. Biliosum enim tum in uentre, tum in ieiuno intestino aggregatum, atq; post coaceruationem retentũ maximopere lædet: nam & stomachum subuertit, & uisceribus inflãmationes infert, & sitim accendit, & febres instaurat, omnesq; prędictas affectiones in capite efficit, atq; in totum grauiorem affectionem reddit. Lac igitur in tali incommoditate bubulum aut caprinum tepidum, recens mulctum ac potatum auxiliatur, aut ad ignem decoctum, assiduéq; agitatum, donec ad tertias sit reductum: quod ipsum & per fluuiales silices, ferriq; laminas igni cãdefactas ac in lacte extinctas fieri potest. Cæterum in decoquendo superstantem concretionem siue spumam mystro aut pinna auferre oportet. Hoc enim nullum compendiosius remedium ad fluxiones biliosas reperire possis. Quãdoquidem autem febricitantibus lac ipsum in nidorẽ aut etiam acorem conuerti consueuit, maiusq; nocumentum quàm commoditatẽ inferre: tunc sanè in præsens, ipsum exhibere

Naturæ motus iuuandi

Fluxiones alui quando inhibendæ

Bilis in uentre retenta quid faciat

exhibere uitabimus: aquæ uero quarta parte ad lac ipsum affusa, decoctionem faciemus donec dimidium eius consumatur, atque hoc modo exhibebimus. Et hæc quidem ad biliosas fluxiones sufficiant: ad alias uero ubi sufficiens iam euacuatio sit facta, fluxioque ipsa adhuc perseueret, irrigationes adhibeantur ex oleo omphacino, aut rosaceo, aut melino cum uino: efficacius autem his myrteum est, si uehementiori indigeat adstrictione, tertia aut quarta uini parte ei admixta. Quod si robustiora corpora contingant, gallæ, malicorium, cupressi pilulæ, in ipsa irrigatione incoquantur. Cuminum etiam tritum lanæ conuolutæ infarciatur, & apij similiter semen pari pondere: urinam enim irritat, fluxionesque ad intestina eò diuertit. Cæterum & sedes ipsa ex decocto quopiam prædictorum adstringentium foueatur. Perseuerante autem adhuc fluxione, etiã cataplasmatis ex palmis & acacia & alumine erit utendum: ceratis item ex oleo myrteo apparatis. Conueniunt quoque emplastra ex eadem materia apparata. Parabile uero & efficax hocce est. Mora præ immaturitate adhuc acerbiora, & albicãtia, septem accipe, probeque contere: deinde ceratum ex oleo omphacino apparatum, ita ut ceræ in eo uncia sit, olei uero sextans adijce, uni, & utere. Idem faciunt cruda mora exsiccata cum ouo trita ac illita. Porrò inueteratæ iam affectioni epithema ex œnanthe cõuenit: & ex micis emplastrum in stomachicis descriptum, quod spumam argenti & cerusam admixtam habet: item reliqua quæ in sermone de cœliaca affectione describentur. In potu uero accepta uentris fluxus, post sufficiẽtem inutilium euacuationem, sanant: capilli ueneris decoctum, thois antiqui folia, acini uuæ triti, spica nardi, spinæ albæ radix: quin & cœliacis & stomachicis eadem opitulantur. Mora etiam immatura & adhuc acerba ad solem pluribus diebus desiccata, deinde trita & reposita, usuque expetente bibita, magnum pharmacum alui restrictiuũ fiunt, ut ad diuturnas etiam cœliacas affectiones commode exhibeantur, aliasque omnes quæ fluidæ existunt, atque etiam dysenterias. Contunduntur quoque & obsonijs ammiscentur, quemadmodũ rhus culinarius consueuit. Magis tamen aluum cohibent rubi mora immatura & acerba eodem modo exiccata, & in potu exhibita. Illitione autem optima ad fluidam aluum eiusmodi utaris. Acaciæ, mastiches, œnanthes, cuiusque æquales partes accipe, ac unumquodque per se contere, deindeque permisce, ac sicca adserua. Necessitate uero exigente ouo subacta aluo illinito, fasciculumque lanæ purpureæ imponito & obligato. Malo uero adhuc perdurante, etiam dorsum inde illinito.

Cataplasma parabile ad fluxũ uentris

Cura eorum qui ex debilitate alui fluxione laborant: ex libris Galeni. Cap. XXXVI

VNumquodque membrum propria actione perfungitur, quum temperamentum suum iuxta naturam adseruat. Seruabitur autem temperamentum, si refrigeremus ubi ad caliditatem fuerit diuersum, contraque, calefaciamus refrigeratũ: humectemus uero exsiccatum, & rursus desiccemus hu-

mectum. Iuxtaq́ eandem proportionem etiam tractemus eos, qui ex harum intemperierum complexu & coniugatione afficiuntur. Oportet enim semper excessui contrarium opponere, usquequo ad moderationē, & in id quod iuxta naturam habet, membrū ipsum reducatur. Ratione igitur edoctus sum etiam octo differentias curationis imbecilli uentris esse.

Calidæ intemperiei cura.

Vidisti namq́ & tu ipse aliquos quidem per diem unam, quosdam autem ampliori spatio, frigidæ potu curatos: quorum aliquibus non solum recentem frigidam fontanam exhibui, sed etiam coctam & postea niue adobrutam & refrigeratam. Edulia etiam hoc modo refrigerata eos accipere, uidisti me concedentem: maxime si à plurima caliditate uexarentur. Dedi autem & lactis spumam similiter refrigeratam, & frigida iuxta ipsorum uires poma eodem modo refrigerata: ptisanam quoq́ citra salis aut alterius rei admixtionem probe coctam, aliaq́ eius generis infinita: unicum scopum refrigerandi propositum habens. Prohibui autem ne absinthiū aut aliqua adstringentia contingerent.

Frigidæ intemperiei cura.

Alios autem ex frigida intemperie laborantes, similiter ab adstringentium usu prohibui, omnibus uero modis calefeci: uino ueteri facultatis plurimū calidæ exhibito: itemq́ cibis calefacientibus cum pipere.

Humidæ intemperiei curatio.

Quibusdam uero humidam uentris intemperiem habētibus, medicationis scopum in exsiccādo feci. dediq́ eis edulia ex natura sicca: carnes probe assatas, & paucum potum: omniumq́ adstringentiū usus his conuenientissimus existit. in quibus enim humiditas multa ac ueluti mador circa affectū membrum adest, citra tamen humorum uitiationem, ita ut quantitatis tantum excessu adfligant, ac ueluti perstillātem ipsum uentrem reddant: in his commodissimus existit ciborum ac potuum itemq́ pharmacorum adstringentium usus: exoluto nimirum ac languido tunc facto ægroto membro.

Adstringētia quib. cōueniāt

Cura uentris ob siccitatem immodice fluidi.

Aluum autem siccissimum iam factum, ut tabidis similimā figuram haberet, in contrarium omnino habitum deductum curaui. Huic quum in principio exigua intemperie uexaretur, à siccitate uidelicet humectatione indigente, medici qui eum curandum susceperant, absinthium bibendum dederunt: malaq́ cotonea, ac similia in cibo, extrinsecusq́ similiter adstringētia adhibuerunt, atq́ hoc modo totum aridum hominē reddiderūt. Hunc ipsum nos curauimus uniuerso corpore eius omnibus modis humectato. Qualis aūt est senectus in sanis, talis est sicca intemperies in ægris: ut etiam incurabilis existat, ubi perfecte compleatur. Perfectum autem complementum in hoc est, si solida substantia similarium corporum aridior fiat. Est autem & altera quædam siccitas eorum corporū, quæ ex substantia humore compacta constāt, uelut est caro & pinguedo. Alia etiam tertia siccitas est, quum

Senectus in sanis, sicca intēperies in ægrotis

quum humiditas ex qua membra connutriuntur est deperdita. Circunfun ditur autem ea ipsa humiditas circa omnes animātis partes, instar roris in ipsis dispersa, quam impossibile est ipsis mēbris apponere citra nutrimentum: quare difficilima omniū huius affectionis cura existit. Alia autem siccitas est, quæ circa paruas arterias ac uenas cuiq; membro proprias consistit: hæc ipsa ob sanguinis penuriā contingit. Omnes uero has siccitatis species extreme offendunt austerorum ciborum ac potuum pharmacorumq; exhibitiones. Consumunt enim etiam si quid in ipsis innati ac insiti humoris relinquatur, partim quidem exhaurientes, partim uero exprimētes per meatus in interiorem latitudinē alui, partim etiam ad alia membra depellentes. Curare igitur has siccitates conuenit, tum cōclusos meatus laxando, tum quod ad circūiacentes partes depulsum est attrahēdo, per humectantemq; cibum unumquodq; similare membrum propria humiditate replēdo: quemadmodum nos arefactum penitus à medicis hominē curauimus. Balneum itaq; temperatissimū his conuenit: ita ut æger aliquandiu in temperata aqua moretur. Præstat autem propè exteriores balnei fores calidæ solium locari: neq; enim aere omnino ad ipsos indigemus. Oportet etiam gestando ipsum in balneū inducere, atq; inde educere. Deinde ex oleo antequàm induatur inūgere. A balneo uero statim lac asininum recens mulctum exhibendum, asina in domum in qua decumbit æger deducta: paucissimo enim tempore in ambiente aere lac ipsum morari oportet. Parum etiam mellis optimi tepidi lacti ammiscendū, atq; ita usq; ad secundū balneum quiescendū. Postea uero mediocriter & accurate fricatū, secūdo lauabimus diligenti coniectura, tum ex ructib. tum ex uentris tumore facta, an exhibitus cibus sit rite cōfectus: modicū uero tempus à primo balneo usq; ad secundū intercedat, horarū IIII aut V puto, maxime si tertio etiā ipsum lauare uelis: id si non uelis, non refert etiā pluriū. Lauabis aūt tertio si adsuetus sit balneis plurimis uti: & hoc sanè minime negligamus, quo à singulis balneis priusq; induatur, oleo eū inūgamus. Cæterū si lactis usu delectet, etiā à secūdo balneo ipsum propinabimus: si uero non, ptisanā probe cocctam, aut halicā instar ptisanę decoctā dabimus: indeq; statim rursus quiescere iussum, postea ad tertiū balneū ducemus: aut contra, ad cœnā si lauare non uelit. Panis ei præparet clibanites, purus, recens, probe assatus, fermentum & salem mediocriter admixta habens. Pro obsonio sit pisciū quispiam petrosis aquis degētiū, aut asellus ex iure albo. Atqui & alæ & testiculi gallinaceorum lacte nutritorū conueniunt: perdices item ac passeres montani ac molles carnes habentes. Verum quæ in palustribus ac fluminib. degunt uitanda: omniaq; duras habētia carnes, & graueolentia, pinguiaq; & fibris referta: & ut summatim dicam, caput cibi sit ut bene nutriat, & facile concoquatur, minimeq; uiscosus sit, neq; superfluitatibus abūdet. In potu sumat uinum albū colore, albumq; substātia, & modice omnino adstringens, pu-

Balneū siccis commodum

rumq; & parum aquæ ferens:quo nomine accipi uolo,id quod quum temperatur modicam omnino aquæ admixtionem perferre poteſt.Scopus autem quantitatis potus in hoc ſit propoſitus,ut nunquam uentriculo innatet, neq; fluctuationis aliquem ſenſum faciat.In cibis uero ſpectetur,ut quãtum poſsibile ſit,uentrem non grauent,celeriter concoquantur,& inflationẽ non patiant.Atq; hoc ſanè modo maxima corporis ſiccitas curatur.Quum uero mediocris ſiccitas exiſtit,utpote quum uires non extreme ſunt collapſæ,pleniorem diætam ſufficere expedit.Proponatur autem ſiccitas ſimilis quidem prædictæ,cum qua tamen frigiditas ſit coniugata.intãntum igitur prędictis ex calefacientium ſylua miſcebimus, quantum membra fuerint refrigerata. Ponatur autem primum mediocriter ipſa eſſe refrigerata. apponemus itaq; paulo ante dictis,in lactis quidem uſu plus mellis:in uini uero uſu,idem quidem genere dabimus,minus aũt priore aquoſum, & quàm pleraq; exiſtũt. Cæterum & edulia omnia calidiora exhibenda, non ſolum ex naturali temperatura,ſed à recenti etiam qualitate. Ex unguento etiam nardino aſsidue uentrem inungemus,ut nunquam aridus fiat:ſi uero nardinũ non adſit,maſtichino erit utendum.Sed & ipſam maſtichen cum nardino unguento terere licebit,lanamq; purpuream ex eis imbutam uentri adhibere.Si uero frigiditas multa intemperiei ſiccæ copuletur, ut coget ferè ad uberius calefaciendum,primum quidem affectionem grauiſsimam eſſe ſcito, & quæ difficulter corrigi poteſt,multaq; diligentia opus habet.Vbi uero iiſdem uſi fuerimus,quæ ad mediocrem frigiditatem ſunt deſcripta, ſperamus ſanè quanquam longiori temporis tractu nos affectionẽ ſanaturos:ita tamen ut à uehementer calefaciẽtibus abſtineamus. Demus autem amplius quiddam ex melle deſpumato unà cum lacte,atque etiam ipſum per ſe ampliori modo: itemq; decoctum ac in paſtillos redactum, Vinum uero uetuſtius eis eligendum.Optimum autem pharmacum in omnibus his quo frequenter picatores utuntur,exiſtit.Eo itaq; uniuerſum uentrẽ illinire oportet,atq; mox prius quàm refrigeſcat auellere:uerum hoc non ſæpe in hora,quorundã more,facere oportet.Diſcutit enim hoc modo,non uero bono ſanguine membrũ ipſum replet:nos autem non diſcutiendi gratia,ſed ob ſanguinẽ bonum ex uicinis partibus attrahẽdum,eius uſum approbamus.Auxiliatur etiam omnibus his puellus carnoſus dormiẽtibus acclinatus,ita ut ſuperiorem uentrem ſemper cõtingat. Quod ſi ex ordine multæ ſiccitati caliditas non ualde multa miſceatur:in hac primam uictus rationem ſeruabimus:ita ut mel prorſum non guſtent:uinum uero minime uetus accipiant, quod ſit album & tenue, & ætate annum non excedat. Edulia etiam tepida exhibebimus, maxime quæ lacticinia appellantur, ſi hyems adſit: in æſtate uero, aquæ fontanæ conueniunt non ſumme frigidæ. Ventrem quoque omphacino aut melino oleo illinemus. Si uero maior caliditas adſit,etiam dilutiorẽ uini temperaturam faciemus, frigidamq; dabimus quemadmodũ fontana aqua in medio

Pharmacum picatorum

uere

here esse solet. Nosse tamen operæpretium est febrium similem hanc affectionem esse, atque si quis contentiosius eos refrigeret periculo non uacare.

De cœliaca affectione: Archigenis. Cap. XXXVII

NOn omnis uentris fluxus cœliaca affectio proprie appellatur: neque enim si cibi crudi & incocti inferne prodeunt, neque si corrupti ac in peregrinum habitum mutati sunt, cœliaca affectio uocatur: uerum tunc solum quum leuia & humecta excrementa egeruntur: uentre præ imbecillitate ea digerere nequeunte. Sequitur autem ipsos assidua egestio, aliquando fœtida cum animi deliquij sensu, aliquando uero etiam sanguis flauus ac tenuis una cum his quæ egeruntur destillat: & ob eam caussam malum & uitiatum cibum affectant, decoloresque & uehementer graciles fiunt, corrugata insuper eorum uniuersa cute: & uenæ sanè quæ in uentrem deferuntur, liuescunt: & ad magnam omnino desperationem res deuenit, si morbus diutius duret, ægris ad conuenientem diætam pigrescentibus. Si itaque morbus autumno incipiens ad hyemem usque se extendat, difficilius omnino curatur. Caussæ autem affectionis sunt, assiduæ cibi corruptiones, & peregrinorum eduliorum ingestiones: amplius autem si frigiditas aut uehemens ardor insistat. similiter etiam plagæ uentrem lædunt: & in morbis quoque longis, uenter male affectus adfectioni huic obnoxius fit. A medicinæ quoque purgantis potione quidam cœliacam affectionem inciderunt. Nosse tamen oportet, quod aliquando quidem per circuitus malum hoc adfligit, temporibus quibusdam aluo restitante, quibusdam uero ordinate per certas horas fluente: aliquando uero incessanter apparet. Quin & hoc nosse oportet, quod sæpe non solum permanet appetitus, uerum etiam amplius augescit: & ob id corruptionib. aceruatim perque uices factis, omnia mala augescunt. Recente igitur morbo, diligenter inuestigandæ sunt ipsius caussæ, ut ab eis maxime nos adseruemus. siue igitur corruptiones præcesserint, cauendum ne amplius fiant, simulque uitiosi humores ex eis generati euacuandi: siue peregrinorum eduliorum ingestio caussa existat, ea ipsa auferre oportet: siue labor, aut aliud quippiam ex prædictis, ab eis similiter abstinendum est, ægrique in quiete adseruandi, atque si ferre queant in inedia, aut certe omnino modico cibi usu. Aliquando autem etiam larga potione utendum, ægerque ad reuomendum cogendus, maxime si humores in uentre collectos perceperimus. Deinde attente exquisitæ diætæ insistendum, donec affectio in totum tollatur. Consistit autem exquisita diæta in electione qualitatis ciborum. Quod si tamen in principio difficilis appareat morbus, etiam reliquis præsidijs utendum. Primum igitur media inspicienda sunt, atque si inflammatio, aut similis inflammationi dispositio circa uentrem reperiatur, cataplasmatis utendum est, quæ ex professo inflammationem soluunt, ac fluxus retrahunt: qua in re, palmæ commode semini lini ammiscentur. Cæterum cataplasmata ipsa minime calida apponere oportet, sed tepida saltem: atque si intendere eorum uim uelis, acaciæ quippiam

Inedia cœliacis utilis

Diæta exquisita

quippiam & hypocisthidis, aut malorum cotoneorum, aut aluminis recte ammiscueris. Magnifice autem prosunt lentiscus & rubus simul cocta: acetum quoq; mulsum apposite in cataplasmatum cocturam assumitur. Summe uero commodam utrique affectioni nouimus loliaceam farinam simul cum eis incoctam. Inflatione autem plurima infestante, cuminũ aceto mulso inspergimus, rutamq́; & anethum. Manifestũ est autem quod ad cataplasmatum retentionem, quo contentius inhæreãt, etiam rosaceum adhibemus, ac parum uini: ampliusq́; lentiscinum, aut œnanthinum, aut myrsininum. Oportet autem lana excepta ipsa imponere. Cæterum optimũ ad ipsos tale cataplasma existit: Malis maxime cotoneis & palmis, absinthijq́; coma in uino decoctis, uinum ipsum percolatur, ac sapæ creticæ tertia pars ei affunditur: deinde simul calefactis farina tenuis inspergitur, & absq; oleo decoquitur. Oleum uero quo uenter illinitur sit melinum. Post cataplasmata conueniunt cerata ex myrsinino aut lentiscino oleo apparata: quæ tamẽ ex adstringentibus quædam habeant admixta, ex acacia dico, & quæ eius generis existunt. Aptissimum etiam his ceratum est ex oleo myrsinino apparatum, quod mora immatura ac acerba trita, parumq́; sanguinariæ habet admixta. Porrò ubi diuturnum fuerit malum etiam ad malagmata transeundum est: summopere uero concinnũ eis uidetur, quod ex seminibus constat, & ad colicos est præscriptum: itemq́; quod ex lauri baccis, quod ad aquam inter cutem describetur. Postea etiam adhibenda ea quæ uehementer rubefaciunt cutem. Quod si adfectio adhuc intendatur, etiam dropaces adhibendi medicamentaria ui præcellentes, bitumenq́; habentes & adarcen: post dropacem uero morsum balneo secundum caliditatẽ mordaciore curare oportet: duabusq́; post dropacis amotionem horis sinapismi adhibẽdi ex sinapi & caricis: ita ut modico tempore impositos sinamus, oleoq́; inde ad locum circumfuso, ad balneũ ducamus. atq; id semel facere non sufficit, sed bis ac ter. neq; enim hoc ipso aliud efficacius remedium in prædicta corporis constitutione apparari potest: & ob hoc nõ multo tempore inhærere id oportet, ne loco nimium exusto, secunda & tertia huius præsidij admotio prohibeatur. Mirabiliter etiã uomitus efficaces sunt, tum à cœna, tum ieiunio facti: nimirum quæ corrupta sunt euacuãtes, & quæ ad intestina dilapsa sunt attrahentes & cõuerrentes, ac proprias uentris actiones reuocantes. Si uero liceret ab his ad eos qui à raphanis fiunt transire, maiore compendio affectio ipsa expugnaretur. Quidam etiam ueratri albi purgatione usi sunt: & si subiectæ uires eius auxilij sint capaces, præ omnib. huius usus eligatur. Ego uero ad cœliacos prius quàm uires extreme deficiant, purgatione humori conuenienti utor. Aliquando autem medicati quidam & acres aut etiam serosi humores tuniculis uentris aut magis intestinorũ infarti aut imbibiti rodunt & irritant, atq; ex omni corpore humores ad locos circa uentrem & intestina aduocãt, diuturnarũq; fluxionum caussa fiunt. Cæterum ex egestis recrementis & ex conse

Vomitus à raphanis

Humores medicati & serosi

consequentibus accessionibus, affligentis humoris speciem cõiectare oportet, atq; ita conuenientem exhibere purgationem. Præstabilius tamen est picræ ex aloe compositioni scammoniæ scrupulum I, aut amplius si uires tolerent, ammiscere, & cum aqua mulsa præbere. Quod si ex atra bile sit humor infestans, epithymum adijcere oportet, & post affligentis humoris euacuationem, eis uti, quæ affectis membris firmitatẽ addere possunt: cuius generis sunt ex malo punico eclegmata, ad stomachi subuersiones descripta. Illud etiam notatu dignum, quod aliquib. fluxiones ex adstringentiũ usu oboriũtur: uentre nimirum ab ipsis læso propter imbecillitatem aut molitiẽ sensus. *Adstringẽtia quibus fluxiones moueant*

Vtimur autem, inquit Archigenes, ad alui fluxiones hiera mea, drachmis II ex ea exhibitis, ad eorum quæ in uentre ac intestinis insidẽt detersionem. ut nullum enim aliud hæc ipsa quàm rectissime emẽdat & corrigit. deinde theriaca utor. Vtor etiam, inquit, zopyrio mea ad colicos descripta, ad fabæ magnitudinem ex ea præbẽs cum duob. cyathis passi ueteris, aut aceti mulsi boni paulo ante horam cibi sumendi, ad dies ex ordine XV. deinde ubi ab eius exhibitione per V dies quieuero, rursus exhibeo ad dies X, atq; hoc tamdiu facio donec non amplius opus habeat æger. Præstat etiam exhibere quę ex duob. piperis generib. constat cõpositionem. Omnino igitur simplicia pharmaca & facile digestibiles cibos exhibere oportet debili existẽte aluo. Si uero febricitent etiam, eo magis adstringentiũ sylua erit uitãda. Quod si tamẽ prædicta remedia circa affectionis solutionẽ nihil efficiãt, ustio adsumatur. *Vstio*

Perurere aũt superiorẽ uentrẽ oportet, interuallis duorum digitorũ mensu aut ampliorib. etiã factis, ulcerationesq; seruare ad multũ tempus ad fluxionum in uentre transitũ ac deriuationẽ. Licet aũt & per pharmacũ crustas infligere, si quis ignis admotionẽ formidet. Postremũ quidem igitur locum inter prædicta remedia ustio habet, propter nimiã seueritatẽ: si quis tamen uirili animo præditus sit, prius quàm concidãt uires, post præsidiorũ firmitatẽ addentiũ usum, quodã modo ustione uti potest, quæ sola se affectionis difficultati opponere consueuit. Atq; huiusmodi quidẽ est quæ forinsecus cœliacis adhibetur cura. Operæpreciũ est aũt & per adstringẽtes potus auxilium ferre, ubi humiditas imbecillitatis caussa existat ac fluxionũ. Plãtaginis itaq; semen siccũ tritũ ac potatũ præclare facit, tum per se tum alijs etiã admixtis. Quidam etiam gallinarũ uentriculis utũtur exiccatis ac tritis potui inspersis. Eandem efficaciã & struthocamelorũ uentriculi habere creduntur. Proderit & lapathi semen tritum, maxime uero oxylapathi. Cornu item cerui tenerrimum ustũ cum modica galla prębe bibendũ: aut nucũ iuglandiũ corticẽ quo tinctores utũtur, siccũ tritũ cochlearij mẽsura ex aqua præbe: aut quercinam glandem cõtusam ac cribratã cochlearij mensura instar farinæ uino austero insperge, ac exhibe: aut cancri marini uel fluuiatilis testam ustam cochlearij mensura præbe cum aqua: aut rhuris granum fabæ magnitudine in uini nigri cyatho uno dissolutũ, sanguinariæ succo pari mensura ammixto præbe: aut

aut gummis albi uermiculati unciam unam tritam ex uini nigri cyathis tribus præbe: aut uuarum passarum acinos, siue etiam uuarum torrefactos, exhibe cum farina: aut canis stercus siccum, cum quodam odorato: aut plantaginem siccam contusam & cribratam dato: aut bituminis quantũ satis esse existimas deglutiendum præbeto. Bonum est etiam corticis quercinæ glandis decoctum: itemq; pelliculæ decoctum, quæ sub cortice quercus reperitur. Castaneæ corticis decoctum, aspalathi decoctum, radicis pæoniæ decoctum, atque ipsa etiam radix sicca, trita, potui inspersa. Corticis loti arboris decoctum. Calicum item papaueris torrefactorum drachma una ante somnum cum uino diluto potata, quin & semen capitum papaueris tritum exhibitum egregie auxiliatur. Mirabiliter autem acerba & immatura mora prosunt sicca trita in potu exhibita: quemadmodum de alui fluxione est prædictum: eodem modo & rubi mora immatura & acerba exhibẽda. Vtendum & simplicioribus ad dysentericos descriptis medicamentis, maxime his quę ex pomis sunt adparata. Commoda sunt quoq; ea quæ urinam cient, fluxionem sæpe transferentia: uelut est, apium, fœniculum, anisum, adiantum, acorus, damasonij foliorum drach. I. & quæ his potestate assimilantur. Ex cõpositis prodest pastillus Thrasyandri, & qui ex seminibus constat, ad dysentericos scripti. Pastillus item ex spina, & ex electro, ad sanguinẽ per sputum reijcientes descripti. Omnium uero maxime antidotus theriace ex uiperis constans prodest: multoq; adhuc magis quæ Esdræ inscribitur, efficaciter enim auxiliatur. Mirifice quoq; cœliacis conducit antidotus desposynos appellata: cuius compositio hæc est. Spicæ nardi, cinamomi, piperis, costi, hyoscyami, croci, seminis papaueris, opij, omnia æquali pondere accipito, contundito & cribrato, ac cum melle unito. Datur ex ea duorum staterum pondus ex uino.

Antidotus desposynos

Oribasij, ad cœliacos.

Baccarum myrti nigrarum cochleare unum & dimidiũ, rosarum siccarum, œnanthes, singulorum cochlearium dimidium, palmarum carne sufficienti excipe, & pastillos informa, ac exhibe drach. I, cum aqua, aut uino dilutius temperato his qui febribus carent.

Aliud, ad cœliacos.

Lauri uirgulta III, piperis grana XXIIII, cumini grana quinquaginta unum contere, ac præbe febre carentibus cum uino, febricitantibus cum aqua. pro una autem uice hæc in potu sumũtur. Cæterum simplicia & antidoti opportune ante cibum exhibẽtur: pastillus autem dolorem leuans, ante somnum.

Malagma concoctorium

Malagmate uero concoctorio in alui fluore per omnia, huiusmodi utaris. Bdellij, amomi, thymiamatis, canchryos, cuiusq; sesquiunciam, opopanacis drach. VI, styracis drach. VI, myrrhæ sesquidrachmam, piperis grana centum & triginta, galbani drach. VII, terebinthinæ drach. VII, ceræ drachmas tredecim & dimidiam, adipis suilli drachmas XVI. Siccissima conterito & cribrato: molliora uero in pila tundito, ac sicca inspergito: pila itẽq; pistillo ex unguento irino illitis, ut molle ad tactum & glutinosum reddatur. Vermes autem

autem terreni in testa ad cinerem exusti, & ieiunis cum uino exhibiti, uētris fluxiones sistunt: eorum itaq; tres aut quinque exhibeto. Porrò cognitu dignissimum & hoc est: infinita scilicet remedia hoc nomine prædicata esse, quod aluum sistere possint: uerum seri profectus est omnium meminisse: & cauendum etiam ne nimium largus fiat eorum usus: quanquam plurimi omnino morbi ab aceruata pharmacorum uicissitudine delentur, qui alias non facile hominem relinquāt, si diæta solum exquisita utatur. Vna autem tutissima & compēdiosissima uia ad affectionis extirpationē diæta existit. *Pharmacorū efficacia* *Diætæ securitas*

Diæta cœliacorum.

Cœliacum oportet mox ubi à somno surrexerit, faciemq; proluerit, ad deambulationē prodire, ita ut pro uiribus progrediatur. Deinde fricationem simpliciorem adhibere, parce uidelicet & contente fricando maxime uentrem. oleo uero quo cōfricatur, canchry & pyretrū incoquātur. quo postea deterso, corpus ex oleo dulci impinguetur. Balneo autem ut plurimum renunciamus, aliquando tamen ad lassitudinis uel alicuius alterius rei medelam ipso utimur. In balneo uero smegmate quopiā utatur, quod cutem lancinare ac pertundere potest, uelut est nitrum assatum, fex uini, & quæ eius generis existunt. Ab inunctionibus & balneo prandendum est: perspiciendum uero si quicquam aliud ut cibum diuidamus. Duas itaque tertias partes cibi in cœnam reseruet, atq; ipsum etiam qui in prandio exhibetur panem dimidiatum per se sumat: reliquū uero cum obsonio simplici. Frumentaceum enim alimentum naturæ homini maxime conuenientis existit. Oleribus autem raro uescatur: inflationes enim pariūt. minime apti sunt etiam omnes arborum fructus, insuauibus humoribus uentrem & stomachū replentes. Cæterum à prandio deambulationibus indulgendum, & animi aliqua laxamenta adhibenda. somni enim diurni nocentissimi sunt, nisi lassationis sensus adsit, aut nox uigilata præcessit: uesperi autē à cœna dormiat. Ex frumentaceis igitur conueniūt panis clibanites, halica, oryza: uerum sorbitiones ex milio non probo, quum cōcoctu difficiles & uitiosos humores miliū producat. Ex leguminibus nō inepta est lenticula assata, & cum plantagine cocta: utile est & palmas sorbitionibus incoquere, malaq; cotonea, eisq; simili ui prædita. Ex oleribus brassica eligatur duabus aquis decocta, cum oleo ac modico garo, paucissimoq; aceto: intubus item coctus & cichorium, pastinacaq; ualde excocta cum simplici liquamēto. Varietatis autem gratia eis etiam carnes exhibendæ, ex gallinis, columbis, aut passerculis montanis. ex pedestribus etiā tenerrimæ coctæ omnes, concoctis simul quibusdam fructibus, aut pomis, aut myrti baccis. Bellaria modice præbenda, uelut sunt amygdalæ, palmæ, nuces, atq; ea uoluptatis gratia tātum ac dulcoris degustanda. Fructus sint minime inflantes: uua modica pensilis: in pomis ac piris similibusq; mediocritas seruāda; atq; hi ipsi cum pane exhibendi. Vinum conuenit subadstringens. Omnis autem liquor qui in potu exhi *Somnus diurnus quibus utilis* *Milium improbatur*

betur paucus sit,& post omnem cibum prębeatur. Multus enim potus uentris fluxionibus infensissimus existit. Nosse tamen oportet quod in his qui cum mordacitate fluxionibus infestatur, optime facit lactis potus: ita ut in principio calidum ac recens mulctum detur: postea uero ad medietatē decoctum, aut etiam ad tertias quemadmodū in alui profluuio est prædictū. Hoc enim modo exhibitum simul sistit ac temperat fluxiones. Cæterum in quibus lac ipsum in nidorosam aut acidam qualitatē permutatur, quartam partem aquæ affundito, prædictoq́ modo decoquito, ac exhibeto.

Lac fluxiones sistit & temperat

De colliquatione. Cap. XXXVIII

Qvum uero per uentrem quiddam excernitur, quod non ab accepto cibo aut potu prodit, sed ab humoribus ex corpore in uentrem defluentibus, assimilaturq́ ei quæ tum per uomitum reijcitur, tum inferne procedit, flauæ bili: differt autem ab ea tum graueolētia, tum quod flauius quodam modo excrementum apparet, strigmētitiamq́ crassitudinem habet, aliquando uero & oleosum aut adiposum existit. Colliquatio morbus is & syntexis uocatur. Recens enim compacta substātia pinguedinis ac carnis ab ardenti febre resoluitur & colliquatur. Diutius uero perseuerāte malo, ex ipsis etiam solidis partibus aliquid colliquescit. In qua pessima febricula frigidæ purissimæ frequens potus remedio existit: eiusdem etiam qualitatis cataplasmata & epithemata ad pectus & præcordia adhibere oportet: cibi quoq́ refrigerantes exhibendi: reliquaq́ quemadmodum in æstuantibus, ac in habitum conuersis febribus dictum est, facienda. Quod si in uiscerum inflāmatione hoc contingat, ualde periculosa adfectio est, & cum prædictione remedijs prædictis uti oportet. Porrò si acre sit ac mordax quod excernitur, intestinaq́ inde ignescant, mordacitatem lenire oportet per infusiones, ubi urgeat malum, nullo exacerbationum respectu habito, præter quàm circa initium accessionis. Infundatur autē succus oryzæ ad tactum tepidioris, itemq́ lac tepens. Si uero mordacitas cum tormine contingat, ptisanæ succus infundendus est cum ouis crudis ac conquassatis: admixto rosaceo, aliquando uero bituminis etiam drachma una ammiscenda. Quod si dolor adhuc perseueret, bis ac ter etiā prædicta infundantur. Conuenit quoq́ his lac potatum, ad quod quarta aquæ pars est affusa, quemadmodum dictum est, decoctione ad tertias facta.

Colliquatio, syntexis

De lumbricis: ex Herodoto. Cap. XXXIX

Lvmbrici & in febribus, & citra febres nascuntur, tum multitudine, tum magnitudine, tum colore, tum temporibus etiā differentes. Circa initia enim morborum generati, substantiam suam ex subiacente corruptione capiunt: circa uigorem uero ex malitia morbi: circa declinationē autem ex permutatione omnium in melius, qui sanè citius separantur: natura enim ipsos, reliquorū recrementorū instar, foras propellit. Censent aūt peiores ex ipsis maiores minorib. paucis multi, & albis rubri. Viuentes etiam mortuis deteriores

riores. In infantibus autem & pueris, atq; his qui ad pubertatem accedũt maxime abundant. Cæterum hoc malo affectos incredibilis morsus stomachi ac uentris concomitatur, tussiculæq; tenuissimæ ac frequenter irritantes, quũ tamen nihil reijciatur. In somno tremunt, & præter rationem exurgunt. Quidam uero & linguam foras protrudunt, oculosq; claudunt, ac taciturni sunt, excitantesq; moleste ferunt, ob imbecillitatem uigilare nequeũtes. Quidam autem oculos sanguine suffusos habent, & pulsum inæqualem, obscurũ, deficientem & recurrentem. Quibusdam etiam appetitus perditio accedit. Pueris insuper dum dormiunt manducatio linguæ, cui accedit conformatio oris in modum lactentium aut accipientium cibum: uerum hæc pauco tempore & per interualla fiunt. Aliqui uero infantes cum clamore præter rationẽ exurgunt, citoq; rursus collabuntur. Aliqui etiam dentibus frendent: quod contingere uerisimile est, animalculis attrahentibus cibum, mordentibusq; uentrem ac intestina. Iam uero & ad stomachum quosdam processisse constat, nausearumq; & morsuum fuisse caussas. Sæpe etiam per se sursum reiectantur: aliquando uero cum pituitoso quopiam humore. Quidam etiam infantes neglecti motu destituuntur, ac refrigerãtur, atq; eorum instar qui animo linquuntur, tenuem quendã ac frigidum sudorem exudant, & ut plurimum liuescunt. Contingit autem aliquando faciem fieri rubicundam, maxime circa malas: uerum color hic rursus in pallorem solito maiorem transit. Alij autem instar delirantium peregrina in somnis loquuntur. Alij decubitũ transmutant continue dormientes, angoreq; uexãtur, ex locoq; ad locum sese uicissim proiectant. Verum paucos omnino ex ipsis plorare constat. Plerique enim in mentis inopia ac taciturnitate degunt. Porrò qui à rotundis lumbricis infestantur, etiam cibum auersantur, & si quid acceperint reuomunt, aut nauseabundi uix deglutire possunt: febres in eos cum uehementi extremarum partium refrigeratione irruunt. Quibusdam autem uenter ad tympani modum inflatur. *Paucos propter lumbricos plorare*

Ex Hippocrate.

Lumbrici circa aluum his signis deprehenduntur: si somnolenti sint non permittẽte morbo, & extremæ partes frigidæ, & cordis siue oris uentriculi dolor, urinæ conturbatæ, & lingua humectatur. Item qui animalculis in uentriculo abundant, sputo replentur: & si tenuis quispiam prodierit lũbriculus, amplius non spuunt. Quicunq; igitur in ore uentriculi lumbricos habent, ferè in totum ipsos uomitu reiectant. Quibus uero in intestinis insunt, ipsos inferne excernunt. Omnes autem nauseabundi sunt, uomuntq; quæcunq; acceperunt. His qui pungũtur similes sunt, totoq; corpore contrahũtur, & repente aceruatimq; mouentur, ac tormina accusant, interaneorumq; dolores. Euaporationes quoq; ad caput delatæ, uertigines inducunt. Quin & diæta quæ præcessit, ostẽdet tibi lumbricorum generationem: ex crassioribus nimirum & quæ difficulter conficiuntur, & largius ingestis, & maxime frumentaceis, contingentem: quos item balneis à cibo usos fuisse comperies. Cæterum cura ipsorum, alia com- *Lumbrici ex qua diæta generantur*

munis est,& cum ea quæ febricitantibus conuenit coincidens. Alia uero eis proprie conducit. Quum igitur ambigua adhuc affectio existit,& rationabilis quidem suspicio adest,incerta tamen,neq; planè comperta:mitioribus sanè remedijs uti oportet. Ab acrioribus enim febres magis exacuuntur, si adfectionem falsò habuerimus suspectam:ubi uero cōstans ac euidens cognitio cōtigerit,ad tempora morbi animum intēdere oportet. Ad eos enim qui circa primas horas nascuntur,acrioribus remedijs est utēdum:& magis utique si iuxta uigorem totius morbi adparuerint: eos uero qui declinante morbo apparent,mitius curabimus:atq; id eo magis, si inflammationes & tensiones uiscerum concomitentur. His igitur cataplasmata adhibeātur ex semine lini,crassiore lupini farina,pari mensura admixta. In potu pueris ante cibum myxarum decoctum ammixta menta præbeatur. Eis autē qui ad integram ætatem peruenerunt,absinthij aut abrotoni cremor. Vtrisq; uero etiam si febricitent,etsi trimestres tantum infantes existant:uermes terreni cum sapa confidenter exhibeantur: si uero sapam non admittant,cum hydromelite,aut ut libet,præbeto,nihil ueritus,neq; uilitate cōtempta sex numero dato. Quod si non nuda sit suspicio, sed certa deprehensio lumbricorum,cataplasma ex lupinorum farina, in hydromelite decocta imponendum,cui aliquando etiam bryoniæ radix adijciatur. Vmbilicus autem felle taurino expleatur,aut melāthio cum lacte muliebri trito,aut absinthio, aut abrotono,aut bryonia pinguibus ficubus admixtis. Spina uero uniuersa ex medulla ceruina inungatur. In potu etiā his uermes terreni sex cocti ac triti cum sapa præbeantur,aut ut libet alias tenuissime triti. Efficax est & abrotonum,& santonicum,& absinthium decoctum, unumquodq; aut cum ficubus aut palmis exhibitum. Aliquando autem hæc contusa & cribrata,& cum melle in catapotia redacta,deglutienda præbemus. Dari potest etiam chamæmelorum decoctum cum modico rosaceo,uehementer enim efficax existit. Egregie quoq; facit cretica sapa cum rosaceo potata.

Santonicum absinthij species

Aliud. Nuces pineas in aqua calida macerato, terito(q;), ac rosacei cyathum unum affundito,& cum uino optime temperato tribus horis bibendas præbeto. Inde enim enecati,tum uomitu,tum secessu eijciuntur. Commode quoq; in cibo sumitur senetio uiridis,ac barba hircina. Eosdem etiam auriculæ muris succus,& calaminthæ ac mentæ decoctum,citra molestiam educit, quod & brasicæ semen ac petroselini facere perhibentur. Superior autem uenter cerato integatur ex absinthio oleo(q;) cyprino adparato:aluo autem adstrictę glans immittenda præsertim pueris,quæ si nihil profecerit,clyster adhibendus morbi uigore remittente,ex absinthij,aut abrotoni,aut centaureæ decocto,cum melle ac nitro. Cæterum lumbricos, qui circa uigores febriles nascuntur,quos(q;) malignos appellamus, per simpliciora remedia subducere conabimur. In cataplasmata igitur absinthium,abrotonum,ac santonicum miscebimus,aliquando etiam lupinum. Olei autem omphacini propinabi-

Lumbrici maligni

mus

mus eis, qui facile id ferunt, cyathum unum. In sorbitiones uero mellis plurimum conijciendum: & ptisanæ quoq; oleum plurimum omphacinum incoquendũ. halicam item in myxarum decocto præbebimus tum per se, tum cum aqua mulsa: præbibitiões uero ex oleo semper augebimus: multæ enim cõmoditates existunt. In uniuersum enim omnia quæ lumbricos educũt aut per acredinem occidẽdo, aut per amaritiem subducẽdo, aut ad excretionem irritando, aut per consequentẽ ad ea quæ exhibentur lubricitatem, efficacia cognoscuntur. Extrahuntur autem simul, ut uerisimile est, per sorbitiones lubricas uias reddentes, aut etiam per innominatam aliquam efficacem qualitatem. Viuentes equidem uicinas partes adprehendunt: mortuæ uero unà cum stercore euacuantur. Prodeunt autem quædam adhuc uiuæ, uerum uertigine affectæ, & si ita dicere libeat, seminecatæ. Prosunt autem & his uermes terreni. Porrò per pharmacorum potiones enecatos lumbricos, citra dilationem per glandulas extrahere oportet: uitiosa enim ex ipsis exhalatio procedit, quæ & appetitum & digestionem lædit. Atqui ad nauseas ex lumbricis obortas, lancinationesq; stomachi, salis granum in ore detineant, deglutiantq; liquefactum. Acredo enim ut apparet, eos statim infra subsidere cogit. Oboriũtur autem & in alui fluxione lumbrici: eos fluorem inspissando, & concoctionem tum per cibos, tum per cataplasmata, in melius permutando, curare oportet. In quantum enim fluxiones inualescunt, tantũ etiam lumbricorum generatio augetur: uicissimq; fluxu cessante, lumbrici interquiescunt: quare diligenter conabimur ut aluum adstringamus, firmitatemq; ei adijciamus. Conijcienda itaq; in cataplasmata aliàs ad fluxiones sistendas concinnata, ea quæ ad lumbricos sunt prædicta, & quæ fluores non exacerbant: uelut est absinthium, abrotonum, santonicum: iamq; etiam malicoriũ, acacia, & balaustia, eisq; similia, cum crudà hordeacea farina. Ceratà quoq; imponenda ex his apparata. Vtendum & præpotationibus, inter quas reliquis omnibus plantaginis succus est præferendus. Ad utramq; enim affectionem, ueluti dixi, efficax existit. Licebit autẽ & in hoc casu uermibus terrenis, quemadmodum antea dictum est, uti.

Quibus artibus lumbrici educantur

Succus plantaginis & aluum sistit & lumbricos expellit

Ceratum ad lumbricos.

Farinæ lupinorum, absinthij, farinæ hordeaceæ tenuissimæ, cuiusq; drachmas VII, fellis taurini unc. I, scobis cornu ceruini drach. IIII, ceræ quadrantem unciæq; dimidium, olei secundarij sexuncem.

De lato lumbrico. Cap. XL

Lumbricus qui latus appellatur, in his qui febre carent abũdat, & in longis ac diuturnis enascitur morbis. Est autem latus lumbricus, si ita dicere libeat, permutatio pelliculæ intrinsecus tenuia intestina ambientis, in corpus quoddam uiuum, quod cõtinuos stomachi morsus infert, & ad cibos incorrigibilem appetitum: cæterũ ea quæ accipiuntur non succenturiata digeruntur, sed cito excernuntur. Consequitur affectos corporis gracilitas, & imbecillitas cum tarditate, assiduusq; famis sensus. Quod enim uiuificatum est

in inteſtinis,ubi recens exhibitum cibum cõſumpſit,poſtea ipſa ſolida corpora arrodit.Minime uero fallax ſignum erit, ſi cum recrementis quædam cucurbitæ ſemini ſimilia excernantur. Porrò cura penitus cum præcedenti concordat:præpotationes enim conueniunt amaræ & acres:allij item comeſtiones.Aut enim integræ excernuntur,ut incredibilem magnitudinis de ſe præbeant adſpectum: aut etiam prodeunt in partes conciſæ.Et ſemel ſanè exolutæ non amplius ſecundario congregantur. In potu igitur etiã his uermes terrenes,ut dictum eſt,exhibebimus.Proprie autem ad ipſas auriculæ muris ſuccus facit,duorum cyathorum menſura,cum uno zythi cyatho potatus:celerrime namque ipſos educit.

Lumbrici coriæ, id eſt inſititæ

Aliud,ad latos lumbricos, quos corias,hoc eſt inſititas,uernacula uoce appellant.

Nitri, cardamomi ſeminis, piperis, ſingulorum æquales partes commiſceto,& cochlearij menſuram inde præbeto:confeſtim enim educit.

Aliud. Corticis radicis mali punicæ in ſuprema parte delibrati,piperis, cuiuſque drachmas quatuor, cardamomi drachmas ſex, marrubij drachmas duas, mellis deſpumati quantum ſufficit, præbe ex eo cochlearium poſt allij comeſtionem.

De aſcaridibus. Caput XLI

Sphincter

Ascarides etiam lumbricorum ſpecies ſunt, circa extremas inteſtini recti,ac primam internam adſtrictiorẽ ani partem, ſphincterem Græcis appellatam, conſiſtentes, uehementemq́ pruritum his locis inferentes. Et pueri quidem aſsidue ad egerendum irritantur, à contraria uero inſtantia,& aduerſus eas contentione, ac ut plurimum ab excretione melius habent.Qui uero ad integram ætatem peruenerunt cauſſarum moleſtiam inferentium animaduerſionem habentes,digitos in anum immittunt,ac procidentes educunt:quin & ignitis lapidibus, aut littoreis calculis à ſole peruſtis fouendo,mordaces pruritus leniunt.Cæterum quum quidam præ puſillanimitate nihil horum auxiliorum admittant,minime malum ipſum negligere oportet,ſed citra dilationem curare, atq; his qui falſi diuerſum ſentiunt cauſſas indicare,ac curandi uiam demonſtrare.Porrò cauſſæ huius acceſſorij mali,cibi ſunt,& frigiditates,alimentiq́ corruptiones, quas præſtat prius uitare. Huius uero ſigna potiſsimum ex recremẽtorum grauеolentia ſumuntur. Poſtea pueri quidem acri muria ſunt euacuãdi,aut abſinthij decocto oleo ammixto.Calidiorem quoq; ſublutionem eſſe conuenit, à qua ubi prodierint recrementa,affecti loci illinendi, ex ſimplicibus quidem acacia & hypociſthidis ſucco,rhoisq́ ſucco cum alumine liquido. Compoſitis uero Andronij paſtillo,& ſphragide polyidæ inſcripta, & lanæ ſuccidæ paſtillo,ac quæ his ſimilia exiſtunt.Coacta enim ab adſtringẽtibus caro corroboratur,aptitudinemq́ ad animalculorum generationem amittit, atque aſcaridas ipſas excludit.Perfectiores etiam ætate ſimiliter euacuandi acrioribus

ribus ac calidioribus infusis,uelut est muria & centaureę decoctum:deinde cedria eis infundenda:ad quam rem corneam fistulam undiquaq; perforatam apparare oportet,circa fundum amplam,ac magnitudine locis conuenietem,quam ultra adstrictiorem ani partem inditam cedria explemus, ita ut cedriæ immissio palàm tum per amplitudinem,tum per transuersa,undiquaq; contingat:post uero quiescere iubemus,sæpe eundem curationis modum repetentes. Aliud,quod & pueris & qui perfectæ sunt ætatis conuenientissimum & efficacissimum existit. Carnem ueterem salitam,pinguedine derasa,sublongam & rotundam formabimus, atq; ita adaptatam podici atq; adstrictiori ani parti intrudemus,ligamentoq; adhibito,quam diu sustinere possint,inditam sinemus:deinde soluemus, prædictaq; infundemus atq; illinemus:idem etiam remediũ sæpe repetemus. Cibi uero frumentacei generis,boni succi,ac qui facile concoquuntur,præbeantur.

Instrumentum clysteris corneum

Caro salita pro glande

De abscessu in intestinis. Cap. XLII

OBoritur aliquando abscessus in intestinis,ad cuius eruptionem eliquationes aquosi puris consequuntur:quare ignari ac inexperti hoc uiso decipiuntur,dysenteriam hanc affectionem esse putantes:& sanè ut uerum fatear,si post eruptionem diuturna sit exulceratio & perseueret, eo modo quo dysenteria curatur:uerum in principio neutiquam consimili curatione subducitur.Vnde etiam quosdam ægrotos periclitatos esse cõstat, male ab indoctis medicis tractatos,qui statim in principio dysentericas infusiones adhibuerunt.Pro uiribus itaq; affectiones hæ inter se distinguãtur.Iudicatu enim faciles existunt. In abscessu enim semper dolor pulsatilis præcedit iuxta affectum locum innitẽs,neq; morsus,neq; decursus adsunt,quales in dysentericis pręcedere consueuerũt.Deinde mutatione in suppurationẽ incipiente,rigores inæquales consequuntur,febresq; circa uesperam maxime irruẽtes:postea ubi perfecta humidi mutatio fuerit facta, omnes molestiæ minores fiunt,uehemẽtesq; dolores remittunt:deinceps eruptionis tẽpore accedente,rursus dolores intendũtur.aliquando aũt perfecta uentris adstrictio adest.Post eruptionẽ uero humor,qualẽ prædiximus,excernitur, quũ nihil tale in dysentericis oboriatur.Cataplasmatis igitur ad eos uti oportet ex semine lini,adstringentibus aliquot simul ammixtis: ueluti sunt palmæ, mala cotonea,& similia.Atq; ne fluxus augescat infusis utẽdum erit,ex ptisanæ succo aut halicæ cum quodam mediocriter adstringente.Vehementem enim adstrictionẽ in his facere ueremur. A cataplasmatis uero ac prædictis infusis inflammationem mitigamus. Et siquidem eruptionem suspectam habeamus, epithematis utimur quæ eam adiuuant, althæam nimirum ac caricas,simumq; columbinum admiscentes: si uero discuti posse ac euanescere inflammationem speramus, ea quæ discutere ac digerere prædicantur epithemata adhibemus. Qua in re egregie facit emplastrum anicetum, hoc est insuperabile appellatum. Si uero eruptio obuiam ueniat,

Dolor pulsatilis

Abscessus quæ rumpant & quæ discutiant

infusis utendum, primum quidem ptisanæ succo: cui deinde modicum mellis, ad ulcerum repurgationem, est ammiscendum. Quod si sordidiora recrementa appareant, etiam lenticulæ decoctum ac malicorij, ad ptisanę succum & mel affundatur. Repurgatis deinde ulceribus à melle abstinẽdum: parum uero quiddam ex pastillo de halicacabo ad infusum conijciendum, quo ulcera ad cicatricem perducantur. Post hæc autem prospiciendum, ut corpora instauratione suscepta, subsidant ac molliora reddantur: sæpe enim identidem humoris collectiones fieri consueuerunt. Quod si uero sinus quispiam relinquatur, rursus eadem quæ prædicta sunt adhibeantur. Si uero ea quæ ex ulceribus promanant serpendo depascant, ad ea quæ ad dysentericos in principio conueniunt, transeundum.

De dysenteria, hoc est torminibus intestinorum: ex Archigene. Cap. XLIII

DYsenteria proprie, exulceratio est intestinorum serpendo depascens, ab externis caussis producta: ueluti frigiditate, ardore, uenenatorum pharmacorum potu, & quæ his similia existunt. Iam uero & à cruditatibus, peregrinorumq; & acrium ciborum acceptione: ab aliqua item acrium humorum impressione, ei consimili quæ circa externam cutis superficiem contingit, à qua papulæ quædam feruidæ ac exulcerationes perficiuntur. Primum uero egestio malum auspicatur cum rugitibus subpinguibus ac biliosis, pingui nimirum quod intrinsecus intestinis adhæret paulatim circũliquefacto, & quibusdam quidem cum torminibus, quibusdã absq; his excretiones contingunt. Quum uero superficies intestinorum perfecte fuerit denudata, exulceratioq; superne consistit, feculenta ac cruenta biliosaq; excernũtur. Vbi autem altius penetrarit ulceratio, etiam sordes pelliculas admixtas habẽtes expelluntur: & si non celeriter cohibeatur, compendio uicinos locos depascitur: saniosa uero quædam excernuntur, qualia ab occisorum corporibus defluere cõsueuerũt. Atq; hæc sanè est quodãmodo acuta dysenteria. Si igitur ab acribus cibis, aut à flaua bile dysenteria oboriatur, ferè in totum ipsam curamus. Si uero ab atra bile initiũ sumat, si quidẽ ratione iudicationis febriliũ morborũ atra bilis excernatur, trãsituq; suo intestinũ distendat, etiam hanc curare non desperamus. Si uero sua sponte, nullo præcedẽte febrili morbo, neq; cõcoctione bona apparente, atra bilis excernatur, immedicabilis dysenteria ex ea oborta existit: nihilq; à cancro exulcerato differt: estq; omnino lethalis. Consueuerũt etiam exulcerationes aliquæ diutius perseuerare, serpendo nequaquã depascẽtes, uerum cauis ulceribus forinsecus consistentib. similes, quibus cicatrix tarde inducitur, labris nimirũ ulceris in callum induratis: in huiusmodi etiam infusa infeliciter adhibẽtur. Atqui in plerisq; dysentericis tenesmus præcedere uidetur. Est aũt tenesmus egerẽdi proptitudo quæ differri ac deuitari non potest. Nosse tamẽ oportet quod aliquãdo quidem aliqua sui parte intestinũ rectum in dysentericis exulceratur: aliquãdo uero

Cancer exulceratus

Tenesmus

totum

totum,& cum ipso etiam superiora. Si quidem igitur circa colum, hoc est circa intestina crassa, ulceratio contingat: stercora quæ egeruntur multa sunt, & coaceruata, & cum flatibus prodeunt, aliquãdo etiam spumosa. Pinguia quoq; & cruenta recrementis ammixta adparent: inexplebilisq; edendi appetitus oboritur. Tenuibus autem intestinis exulceratis, dolores circa umbilicum consistunt, biliosaq; & porri colorem habentia, atq; omnino uariegata, stercori commixta plurimum excernuntur, citra tamen ramentorũ complexum, cum torminibus & mordacitate, desperationeq; ac exolutione, ut non procul ab animi deliquio ægri absint: à sitiq; infestantur, & febricitant: stercus quoq; crudius ab eis prodit. Exulceratur autem, uerum raro, & ieiunum intestinum. quod si contingat, egestiones crudiores apparent, sanguinem nigriorem uehementer implicatũ habentes, bilemq; abunde flauam. sitis multa itemq; nauseæ affligunt: uomunt etiam aliquãdo, ac cibos auersantur: dolor quoq; uehemens supra umbilicum consider: quandoq; & febres malignæ oboriuntur. Atq; ita adfecti decolores fiunt, & ad animi deliquium usq; exudant: uires etiam ipsorum cito deficiunt, neq; procul ab interitu absunt. Antylus autẽ scribit. Tunc equidem ieiunum intestinum exulceratũ esse putamus, quum sanguis qui cum recremẽtis egeritur, niger ac uetustus apparet: necesse est enim huiusmodi, in omnibus infra ieiunũ sitis intestinis decoctum, excerni. Pituitosa etiam ac subpinguia simul excernuntur: pituita enim, inquit, in ieiuno abundat, ipsumq; etiã adiposum existit: biliosa item abundanter in his excernũtur: sitisq; infestat, utpote uentriculo ob uicinitatem ex affectione intestini ieiuni concalefacto: quapropter & febriũt & dolent. Cæterum tenui intestino exulcerato, egestiones minus quidem biliosæ ac pituitosæ sunt: neq; enim pituita, nec pinguedo in hoc uelut in ieiuno abũdat: subcruenta aũt magis & rasuræ similia excernũt. Quæ enim deferuntur, pelliculas intestini in superficie radunt, quã ob rẽ sanguis etiã in eis minus niger adparet. Si uero circa colũ exulceratio fiat, recremẽtã multa erunt, & flatu comitãte coaceruata, & aliquãdo spumosa: quod uero cruentum in ipsis prodit, flauum erit: cibum plurimũ expetent, crudioraq; egerent: minus etiam à siti infestabũtur: & non multũ febriũt, nisi magnum sit ulcus, aut malignũ: & si febricitare eos cõtingat, difficilius alijs febrẽ summouent & excludũt. Quod si rectũ intestinũ sit exulceratũ, concocta erunt recrementa, & sanguis floridus, & sordes plurimæ excremẽtis ammixtæ: tenesmi etiam aderũt uiolenti: sæpiusq; ad excretionẽ incitãtur, quum tamen nihil excernant: neq; ualde esuriunt, neq; sitiunt, neq; febriunt, nisi ulcus sit cancerosum. Porrò primum periculum ex ulcere serpente ac depascente dysentericis impendet: secũdum uero ex sanguinis eruptione: tertium autẽ ex fluxu à locis ab imbecillitate affectis consequẽti. Cæterũ ab ulcere serpente ac depascente pueros magis opprimi adparet, usq; ad ætatis uigorem: calidum nãq; & humidum huic ætati corpus est, quare ad putrescentes morbos perferen

Colũ, intestina crassa

Ieiunum intestinum

Antylus

Tenue intestinum

Rectum intestinum

Triplicia dysentericorum pericula

perferendos magis sunt parati. A sanguinis autem eruptione, magis hi qui in ætatis uigore consistũt, infestantur: & qui à natura multo sanguine abundant. A fluxionibus autem seniores amplius læduntur, & qui malo corporis habitu sunt præditi. At uero ubi ulcus proserpturum est, dolor concomitatur. Acria enim & liquida cum torminibus recrementa egerũtur: deinde & odoribus & coloribus uariata unà cum mordacitate. Febres uero quoq; prauæ accedunt, inediæq; ac corporis iactationes consequuntur: æstus item continuus ac sitis. Iam uero ulcere serpendo ac depascendo in peius procedente, ramenta excernentur: feculentaq; multa ac nigra efferẽtur, & sordes magnæ intestina ambientium pellicularum, si in crassis intestinis exulceratio consistat. Quum autem sanguinis eruptio futura est, exolutio totius corporis, animi deliquio similis præcedit, ac grauitas loci. Ea uero quæ egeruntur lenta sunt ac uiscosa, deinde cruenta. Postremum etiam grumi multi excernũtur, primum quidem flaui, ad finem uero nigri & graueolentes. Manifestum autem est quod uires quoq; eorum subuertentur, sudoresq; effundentur: aliquando autem & conuulsiones ad plurimam euacuationem consequuntur. Atqui fluxione laborantes, curationis tempore compacta stercora excernent, deinde non longe post ulceris tectorium splendidum unà cum stercore effertur. Modice namq; ab infusis fluxus sistitur, deinde paulo post ulceratio excoriatur. Cæterum si alicubi certe in intestino recto ac colo consistẽs dysenteria incurabilis existit. Quæ uero in tenuibus intestinis hæret, difficulter curatur, maxime uero in ieiuno. Iam uero & hæ quæ post abscessũ eruptiões fiunt dysenteriæ, graues sunt, propterea quod uires deiectæ iam sint per coincidentes inflammationibus febres ac dolores. Graues sunt quoque quæ cum uehementi inflammatione oboriuntur, quæq; cum febri ac perditione appetitus. Pessimæ uero dysenteriæ sunt, in quibus quæ excernuntur potri adspectum habent, suntq; nigra, plurima, uaria, graueolentia, & quæ unà cum excrementis sordes pelliculis magnis commistis excernunt. Verũtamen & mulieres, quàm uiri, senes & pueri, quàm iuuenes & in ætatis uigore consistentes, difficilius curam accipiunt. His prædefinitis à tenesmi affectione curam dysenteriæ incipiemus, quum plerisq; inde dysenteria initium sumat.

Dysenteria incurabilis

De tenesmi cura. Cap. XLIII

QVemadmodum iam prædictum est, in plerisq; dysentericis tenesmus præcedit. Est autem adfectio hæc ad excernendũ promptitudo, quæ differri ac deuitari non potest, nihil tamen præter quàm pauca cruentum adspectum habentia propellens, & post ea quædam mucosa. Vbi uero stercus fuerit excretum, ægri alleuantur. Iam uero & inflammationem cum laxo tumore, ex continuis distentionibus circa locum obortam esse constat, quæ stercoris insidentis suspicionem præbet, quod exitum quærat. Cæterum recrementa in ipsis concocta & compacta ferè in totũ excernuntur, pauco sanguine post recrementa destillante, stercori minime admixto. In principio igitur

tur si grauis distentionis sensus circa imum uētrem fiat,& maxime circa dextram partem,cöiectare oportet stercorum multitudinem in cœco intestino insitam esse,quam furfurum ac fœni græci decocto infuso eluere oportet,melle oleoq; ac modico nitro ammixto.Quod si huiusmodi nihil apparuerit,statim in principio ex oleo myrsinino aut rosaceo,cum uino & cumino,pectinem,inguinaq;,ac inter anum & scrotum intercapedinē,perineon Græcis appellatam fouere ac irrigare oportet.Deinde lac caprinum recens mulctum heminæ mensura,& nequaquam minus præbēdum:uerum non aceruatim,sed sigillatim partitum.Sequenti deinde die lac ipsum ad dimidium decoquatur,ablato eo quod in decoctione concretum superstat,atq; ita exhibeatur. Si uero pituita sit quæ ægrū infestet,aut præcesserit frigus, rutam in uino albo decoquito,atq; uinum ipsum calidum meracum bibendum dato,ac assidue bitumen,picem siccam,coriandri semen & cyperū suffito:undiquaq; autem ægro contecto suffimentū supponatur.Est autem & pastillus suffumigabilis ad tenesmos ac intestinorū dolores approbatus: hic.Picis siccæ sextantē,bituminis unc.i,sulphuris uiui unc.i.bitūmen ac picem cum modico aceto liquato,sulphur autē uiuum tenuissime tritum adijcito,hisq; simul unitis pastillos informato.Vsu uero expetente in calidum cinerem conicctos suffito.Bitumen autem in refrigeratis, etiā cum ptisanæ succo infundito.Glande quoq; supposititia in eis huiuscemodi utendū est. Oleo raphanino si adsit,aut communi,si non illud haberi queat,allia decoquito ac conformato:deinde ladanum & ceram paulatim adijcito , quibus liquefactis & ab igne ablatis,modicum lycij addito,unito,ac tomento excipito,sediq; quàm penitissime indito.Ad imum uero uentrē ac lumbos hoc adhibeto.Ladanum & styracē unguento nardino,oleoq; suffumigabili appellato dissoluito,ac lana exceptū imponito,ac colligato. Efficacissima aūt sunt in tenesmi affectione fomenta sedi admota. Gallas igitur in aceto decoctas cum spongia adhibeto:aut glomis texturæ gynæciorum per successionem foueto.Efficax est & malicorium similiter decoctū, myrtiq; baccæ, ac rubus,quæq; his similia existunt.Furfures quoq; in aceto decocti,ac feruenti ligamento excepti,commode sedi adhibentur. Insessiones etiam ex prædictis utiliter suscipiuntur.Verum cui per nostram experiētiam cognito testimonium merito præbemus tale est. Later perquàm uetustus & a fumo denigratus unà cum complexis in eo paleis tunditur:deinde feruēti aceto subactus,linteoloq; illigatus sedi subditur.Hæc autē statim ab excretione admoueantur,& maxime si dolor infestet.Iuuantur etiam per spongitidem herbam sede extersa.Si uero exulcerationis principium oboriatur, inflammatioq; adsit,ptisanæ succus infundatur,paucis rosis simul cum eo decoctis.Quod si acria sint quæ efferuntur,lac tepidū infundatur.Vehementiori aūt inflāmatione infestante,oleum rosaceum leniter calidum infusum ac pluribus horis detentum,doloris uexationem dissoluit.Si uero tepidius

Intercapedo inter anum & scrotum περίναιον Græcis

Pastillus suffumigabilis

Glans suppositità

Lateris fomentum

Spongitis herba

intestinum

intestinum rectum fiat,lentium ac malicorij decoctum infundatur. Simili-ter autem & si exulcerationis principium adsit.Si uero uigiliæ unà cum dolore consequantur,sedi collyrium soporiferum subdetur,quod ad dysenterias est descriptū.In eis autem quibus iàm ulcus serpendo depascitur,subiecta ad dysentericos cura utemur. Epithema dysentericis.

Croci,zingiberis troglodyticæ,cyphij,mastiches,succi absinthij,aloes,palmarum,acaciæ,masucha,ladani,malorum cotoneorum,cumini torrefacti, candidi ouorū assati,panis usti & in uino macerati,olei melini aut rosacei.

Cura dysentericorum. Cap. XLV

PRincipium curationis dysentericorum à quiete & modico cibo fiat,undecunq; tandē fluor procedat,& mediæ corporis partes lana oleo modico dulci imbuta contegantur.Vehementi autem mordacitate infestante, rutaceum sit oleum,& cuminum tritum lanæ conuolutæ inspergatur,maxime ubi inflationes & tormina affligant.Quod si hæc augescant & intēdantur,ad cataplasmata confugiendum erit, & hoc maxime si inflammationis sensus percipiatur. Multis enim non dolorum tantum,uerum etiam totius mali obliterationem cataplasmatum commoditas induxit. Adparentur autem hæc ex polline in posca usquequo cogatur decocto,quem deinde linteolo complicato illigatum totis ilijs impones:fluorem enim ipsum concoquit:quādoq; autem & palmas,malaq; cotonea,ac malicorium cum aceto cocta ammiscemus:quod si ardor adsit,symphyti radicem tritam,aut solanum,aut perdicium,aut plantaginem adijcimus. Stomacho uero imbecilli & exoluto,polētam cum œnanthe,aloeq; & omphacio annectemus:inflatione autem simul infestante,anisi,fœniculi,apij,ac irionis semen addimus: & si lumbrici simul cum recrementis excernātur,melanthium,aut cornu ceruini ramenta,aut adeps ceruinus,aut coriandri semen non incommode admiscentur.Quod si dolor uehemēs adsit,prædicta cum lini semine commisceantur,& aceto mulso decoquantur.Si uero sanguis multus efferatur,acacia,hypocisthis, & alumen cum palmis ac malicorio decoctis & tritis apte concinnantur:si autem liquida & cruda prodeant,quod eis qui uires debilitatas habent euenire solet,mel coctū per se,aut polenta ammixta, pelle exceptum imponitur.Aliquādo autem & opij parum,aut hyoscyami semen, hypocisthidemq; & acaciam ac myrrham,apijq; semē satis largum,itemq; fœniculi & anisi inspergitur.Quod si frigoris sensus adsit, pellem agninam leuem liquida pice imbuito,calefactamq; aluo imponito. Ego uero,inquit Archigenes,superioribus quidem intestinis adfectis,pastillum aliquem ex eorum genere qui superne per os exhibētur dissoluo,ac melle probe cocto aut palmarum pinguium carne exceptū impono.Neq; enim impensæ parcendum est in his qui de uita periclitantur.Inferioribus autem intestinis adfectis,ac mucosis multis inferne prodeuntibus, & eiusmodi etiam occupante madore:ex pastillis qui inferne per anum infunduntur,tres aut quatuor

Cataplasmatum commoditas

palmarum

palmarũ carne exceptos impono,sempetq; mihi iuxta uotum res acta succedit. Mirifice etiam emplastra quæ cruentis uulneribus adaptata sunt,conducunt,postquàm quieuerint inflammationes,uentri ac lumbis totis usque ad dorsum imposita:qualia sunt Barbara appellata:& quæ ad fracturas parantur,uelut est quod Isis uocatur. Atque de his quidem quæ forinsecus imponuntur hactenus. Dicendum autem deinceps de his quę intra corpus assumuntur. In principio igitur post tertiam diem permittẽtibus febribus, lacte recens mulcto adhuc calido utendum est, melle tepido ei ammixto, atq; in eius usu ad tres dies perseuerandũ, quantũ nutriendo corpori sufficerit exhibendo:sequentib. deinde diebus melle adempto,& modica aqua (quartæ nimirũ lactis partis mensura)affusa, paulum decoquimus ac exhibemus. Deinde post alias tres dies ad dimidiũ decoqmus:& post alias tres, ad tertias,similiter per tres dies,atq; ita eis præbemus. Primum enim lac depurgat,simul ea quæ in corpore sunt contemperando:postremum uero aluum sistit. Non scio enim an aliunde grauior molestia dysentericis oboriatur,quàm ex eorum quæ egeruntur acredine contingit. Oportet autem insuper & panem madefactum à lactis acceptione offerre. Pultes etiam ex lacte appatatæ,tum pharmacum,tum nutrimentum,optimum præbent: uelut est oryza cum lacte, dulciariĵ panes,amylum, & oua lacti commista. Quod si adhuc fluxus perseuerat:inde ad eorũ quæ aluum sistunt syluam transeundum est. Ex quorum genere,alia quidem influentes humores obducũt & inspissant:alia uero,corpora plus iusto rarefacta & laxata adstringunt:alia autẽ resiccant. Pultes igitur ex halica apparentur:nam hæ & probe nutriunt,& aliquo modo obducunt. Condiantur autem paucissimo sale,ac modico oleo & anetho,aut pro oleo magis adipe gallinaceo,aut anserino recenti. Quæ uero ex oryza eodem plane modo parantur, præcedentibus magis resiccant. His autem adhuc amplius quæ ex milio fiunt. Quæ autem ex rhoe apparantur pultes magis adstringunt. Ego uero,inquit Archigenes,eas hoc modo adorno. Rhoem culinarium in aqua pluuia per noctem macero,deinde diligenter expressum aquæ committo.

primum lac depurgat postremum aluum sistit.

Pultes uariæ

Farris apparatus:ex Archigene.

Quod uero Latine in regionibus Romæ uicinis far appellant, hoc modo apparatur. Frumentum modico tempore aqua madefacito,indeq; extractum ac in pilam coniectum,ueluti ptisanam à cortice repurgato. Vbi uero corticem exuerit,tollito atque in sole siccato:deinde manibus tritum donec penitus à cortice fuerit mundatum,crassissime molito,ita ut granum unum in quatuor aut quinq; partes redigatur,& siccum adseruato. Vsus autẽ tempore halicæ modo coquitur & à sanis in cibo sumitur. Pro ægris uero uarie apparatur,& epithematis quoq; ammiscetur. Quidam spicas frumenti adhuc uirides tollunt,ex ipsisq; far concinnant,quo modo & suauius & iucundius redditur.

Far quod clusinum appellatur.

Porrò frumentum ipsum rursus madefactũ manibus sedulo confrico, atq; ita percolatum ipsius succum coquo, anethi ramulis assidue agitando: coit autem celerrime uelut glutinum quo ad librorum compactionem utimur: quo facto ipsum sale, ac paucissimo oleo siue adipe cõdio: fitq; hoc modo non solum commodũ, sed etiam iucundum. Apparatur autem puls ex siccis item panibus, quos aliquando quidem posca, aliquando uero palmarũ, aut malorum cotoneorũ, aut pirorum, aut siliquarum, aut rhois, ut dixi, cremore contusos adseruo, eisq; aliquãdo ex fauo albo ac optimi mellis pleno aliquid admisceo. Ex adstringentium numero lenticula quoq; proditur, quæ probe assata cum plãtagine aut malis punicis contusis decoquatur, acetoq; ac modico oleo cõdiatur. Vtiliter etiam lenticulæ far clusinum ammiscetur. Olera quidem non ualde probo, decentem tamẽ eorum degustationẽ non prohibeo, uelut seridis coctæ, plãtaginis, brassicæ bis coctæ, ad quam post primam atq; item secũdam decoctionem aqua diffusa, poscam feruentem affundimus, rursusq; donec liquescat decoquimus. Intubum quoq; ac sisarum cum liquamẽto simplici exhibemus. Damus & ouorum assatorũ lutea tantum cum modico aceto ac rhoe, paucissimo oleo ammixto. Carnes aũt dysentericis non ualde commodæ existunt, dandæ tamen eis qui diuturno malo uexãtur. Ex his uolucrium eligẽdæ, deinde syluestriũ ferarum: uerum ex his omnibus facile solubiles & non graueolentes, teneramq; carnem habentes ac adstringentẽ, reliquis præferendę: uelut est inter uolucres perdix, palumbes, & similes. Ex pedestrib. uero carnes dorcadis, capreæ ac leporis. Ex marinis, aselli, percæ, loliginis ac mulli: singulæ uero in posca ebulliant, myrti baccis cum eis incoctis, deinde assatæ cum familiarib. edulijs præbeãtur. Fructibus quoq; parce utantur: si tamẽ stomachus langueat, pirum coctum, aut cotoneum malum concedemus, aut uuam quæ in cado, siue olla, aut etiam interpositis uinaceis adseruatur: mespila item ac punicũ malum. In potu à principio quidem aqua pluuia quæ non sit ex domibus plumbo intectis delapsa, utendum est. Talis enim aqua potata etiam sanis dysenteriam propinat. quod si pluuia optima nõ adsit, fontana utemur: puteorum aqua semper deuitata, utpote quæ subsalsa est, ac uentrem perturbat. Cum aqua autem fructus adstringentes coquere oportet, maxime uero acinos. Post uero ubi uires fuerint deiectæ, etiam uinum præbendum, quo stomachi sanitas firmetur: sit autem uinum adstringens, & non ualde uetustũ. Ante cibum uero corpus inunctionibus, & faciei prolutione, similibusq; curetur, quæ in febriũ tractatu sunt relata. Atq; hactenus quidem de dięta. Iam uero ad remedia quæ inferne adhibentur transcẽdum. Magnis igitur intestinis affectis etiam infusa adhibeãtur: & siquidẽ tenesmus infestet, ptisanæ succus infundatur, adipe caprino aut hircino admixto. Vbi uero corpora excoriationem incurrant, halicæ aut oryzæ succus magis appositus eritatrit-

Vua in cado, & interpositis uinaceis seruata

Aquarũ præstantia

Vinum stomachum firmat

ticea

ticea etiam ptisana ad tenesmos ac excoriationes accommodata censetur. Aliquando in uehementi tenesmi ad egerendum promptitudine, murię usu ægrum ab omni dolore liberauimus. sufficiũt autem ex ea drachmæ sex, heminæ uni calidæ aquæ illiquatæ: si uero succo alicui eam ammiscueris drachmas octo inijcito. Præstantius tamen oliuarum albarum muria conditarum liquamen censetur, tepidum heminæ mẽsura infusum: & sanè per assiduum eius in tenesmi cura usum optime successit. Si uero ex ueteri chirurgiæ perpessione, aut aliàs subtiliore sensu prædita existant circa sedem ægroti loca, anus assidue & maxime ante acrium aut adstringentium pharmacorum infusionem, adipe anserino aut suillo perũgatur, & fistula quoq; clysteris crassius illita immittatur. Cæterum post distentionum exolutionem, asperitates quæ circa intestinum sunt, quæ quidem mediocriores, per muriam reficcantur: quæ uero relinquuntur succis magis adstringẽtibus curantur: ueluti gallæ in uino decoctæ, aut tritæ & uino inspersæ, mali corij item, ac corticis pinus, & baccarum myrti nigrarũ. Quod si ardor consequatur, oua cruda duo cum uino modico, ac largo rosaceo conquassata infunduntur. Qui uero caput quod facile adficitur habent, in his seminis lini succum recusamus, ut potè caput replentem. Portulacam aũt cum ptisana (si posibile est) decoctam, aut cum aqua: si id fieri non queat, succo eius cum rosaceo & ouis crudis permixto infundimus, in his præsertim qui ardoris adfectionem circa intestina habent, aut qui aliàs à calidorum infusorum ardore sunt læsi: ex rosaceo uero quarta ipsius succi pars sumatur. Mirifice etiam seminis lini succus facit, cum candidis ouorum, & lacte asinino sesquicochlearij mensura, permixtus: pro quo si non adsit, bubulum accipere non incommodũ erit. Porrò inflammationibus erysipelatis, ciborum ac potuum citra mordacitatem adstringẽtium usus conueniens existit. Infusa uero eis conueniunt, plantaginis succus, mali corij, perdicij, portulacæ, semperuiui: uerum singulis acaciæ aut hypocisthidis succum admiscere oportet. Efficacius autem in erysipelatis glaucium infunditur cum aliquo ex prædictis succis, aut Andronis pastillus, aut Musę inscriptus. Quod si sanguis destillet, sanguinariæ succo utendum aut plantaginis cum acacia, hypocisthide, aut balaustio. Si uero sanguinis impetus uehementer urgeat, quemadmodũ etiam si maxima inflammatio subest, præsertim in his qui plurimo sanguine abũdant: uena incidenda, si uires non resistant, & maxime in quibus consueta sanguinis excretio cohibetur. Auferre autem oportet neq; multum neq; coaceruatum: ab utroq; enim uenter conturbatur. Omnium uero maxime cauebimus ne animi deliquium fiat: quare desidenti etiam dysenterico uenam secabimus. hac enim desidentes forma dum secatur uena, minus reliquis animo linquũtur. Secare autem oportet in dextro cubito uenam humeralem appellatam: neq; enim similiter hac uena incisa, uires labefactantur, & insensibiliter quodammodo furtimq; sanguis aufertur. Quod si hæc nõ appareat, necessario mediam secamus. Inferiorem

Erysipelatæ inflãmationes

quando sanguis mittendus
21. f. C

autem incidere ob subiacentem arteriam uitandum: cæterum fissuram omni no tenuissimam infligemus: non enim ob multitudinem sanguinis euacuandam sectionem facimus, sed ut materiam quasi per riuos trásferamus. Paucus aūt sanguis etiā multo tempore emissus, inflāmationem mitigat, & sanguinis ad intestina delationem reuellit, innatumq́ calorem sensim refrigerans, somnum magis quàm animi deliquium inducit. Est autem optimū dysentericis remedium somnus. Si uero quid uenæ incisionē fieri prohibeat, ex eorum quæ sanguinem sistunt ammixtione infusionem facio. Qua in re lanarum succidarum cinis optime facit, aut ex spongia noua usta. Spógiam autem ipsam liquida pice imbuere oportet aut sanguine taurino, cineremq́ eius in olla exustæ in aliquē ex prædictis succis inspergere, atq́ hoc modo infundere. Succi autem in his ad infusiones apti sunt, ex plantagine, sanguinaria, ac similib. Quin & linteolum alumine liquido imbutū, deinde ustum, præclare sanguinis eruptiones sistit. Summe autem conducentem cognouimus asinini stercoris succum, maxime si à pastura prodeat animal mōtana & adstringente: quod si non sufficit ipse succus, stercus madefacito, exprimito ac infundito. Adhibeantur autem simul & epithemata, & quæ per os accepta sanguinem sistūt, & qui sanguinem spuētibus commodi sunt pastilli. Præter opinionem uero eis prosunt, maceris cortex, & mali punici flores, æquali pondere contusa & cribrata, si inde scrupuli duo cum uino adstringente propinentur. In his etiam frigida, citra offensionem tamen, infusa apparētur. In reliquis uero dysentericis tepidiora, aut leniter calida. Vlceribus enim frigidum infestum est, nisi sanguinis eruptio simul adsit. Si uero exulceratio absq́ fluxione relinquatur, plura ne infundantur, quàm lac bubulū, aut caprinum, cui lycij drachmæ tres sint ammixtæ: optime faciunt & terræ samiæ drachmæ IIII, aut amyli drach. IIII, cum plumbi usti drachmis II, triticeæ ptisanę ammixtę ac infusæ. Aut cerusæ drac. II, cū succo iniicio, ægerq́ sanatur. ubi uero fluxione adficiatur & nimiū humecta sit exulceratio, charta usta, aut lentiscus usta, aut cinis pompholygis, aut aridum ex charta constans pharmacum, similiaq́ cum succo plantaginis infusa, aut etiam cum altero consimili succo, ægrum à malo adseruant. Quod si uehementior sit fluxus & humectatio exulcerationis, ea quæ à callis indurata corpora leuigare ac à callis liberare possunt adsumantur: itemq́ ea quę humecta resiccare & exurere, exolutaq́ adstringere possūt: uelut est sabinæ herbæ decoctum, item saluiæ, polij, ac pilularum cupressi: ex pastillis uero Musæ inscriptus, & qui ex lanis succidis ustis constat, & consimiles. In potu uero Thrasyandri pastillus, & qui croceus appellatur, consimilesq́ qui superne per os sumuntur, præbeantur. Cibi etiam magis resiccantes eis exhibendi. Si uero serpendo depascant ulcera ipsa, si quidem in intestino ieiuno consistant, paruam omnino salutis spem promittunt. Si uero circa tenuia intestina fiant, minus graue malum est, attamen periculo non uacat. Si autē in colo fiant, ut plurimum

Somnus dysentericis commodus

Sanguinem sistentia

Frigidum nocivum

mum sanabilia existunt. Verum quemadmodum in externis ulceribus depascentibus: ita & in his statim in principio, ubi depastio apparuerit, crustas inducentia & exurere ualentia adhibere oportet: si enim ad magnitudinem peruenerit exulceratio, inutilis horum usus fuerit. cæterum ulcera circa ieiunum ac tenuia intestina, per potiones curantur. ea uero quæ crustas inducunt in potu accipi non possunt: quare sorbitiones & eclegmata extergere ac repurgare potentia, his sunt exhibenda: estq; ptisanæ succus cum melle absorptus his aptus, atq; ipsum adeo mel per se induratum, & in decoquendo in pastillum coactum, quod comestum ulcera potenter repurgat. Sorbitiones item ex eruo apparatæ, conuenientissimæ sunt eis qui in superioribus partibus ulcus depascens habent. Apparantur autem hoc modo. Eruum in aqua calida sæpe permutata ad horas octo madescere sinitur, deinde donec testam omnem abiecerit, manibus in aqua confricatur: post uero coquitur, & prima itéq; secunda, tertiaq; & quarta aqua diffusa, semper ubi prius decoctū diffunditur, rursus alia aqua feruens affunditur: quæ ubi post quartam tandem decoctionem fuerit diffusa: acetum mulsum ad ipsum sufficienter infundatur, & cum quintæ aquæ effusione ad compagem succi ptisanæ decoquendo reducatur, atq; hoc modo absorbeatur. Halica etiam cum lacte bubulo decocta non incommoda efficitur. Maxime uero omnium prodest eis lac bubulum recens mulctum ac potatum. Quicquid uero tandem eis datur, ualde modicum sit. Multi enim dysenterici pauco cibo indigent, sitiq; uexantur. Pharmaci autem loco exhibeantur quæcunq; aristolochia rotunda participant, radiceq; panacis, ac iridis, alumine scissili, moris, & mali punici flore. A uino uero abstineant, depastionem enim dilatat. Quod si circa intestina crassa ulcus serpendo depascens consistat: ea quæ per sedem infusa crustas inducunt, adhibeantur: cuius generis sunt pastilli Faustini, & consimiles, & maxime qui Nymphodoto est inscriptus, quo etiam nos utimur: item qui ex thapsia constat, quorum omnium compositiones paulo post dicemus. Cæterum cum attentione crustam inducentibus uti oportet, excellentem ipsorum facultatē reuerendo. Porrò cancerosa & maligna, quę cacoethe Græci appellāt, intestinorum ulcera ferè in totum incurabilia existunt, neq; tamen citra auxilium relinquere oportet, sed uehementes dolores mitigare: optimum autem & his est asininum lac recens mulctum potatum: si quis enim eius usum sustinere possit, nullumq; aliud nutrimentū accipiat, plurimam salutis recuperādæ spem habebit: bonum est & bubulum ac caprinum recens mulctum, si illud nō adsit: bonum est & scissile lac cum amylo. Præbeantur autem eis & oua cruda, ac iuscula gallinarum & perdicum. Succi etiam præbeantur omnes qui facultate obtūdendi dolores præstant: infusa quoq; eiusdem generis sint: pharmaca item his conueniūt omnia, quæ ad dysentericos à uenenatorum acceptione factos, conducunt. Cæterum irrigationibus & cataplasmatis neq; curantur cancerosa & maligna

Cacoethe ulcera maligna κακοήθης.

ulcera,neq; mitiora fiunt. Vtere autem & ad eos infusis ad cancerosam uul, uam describẽdis,& pharmaco ad cancros mammarum, ex uino adriano & rhoe qua coria tinguntur,apparato. Porrò si à uenenati pharmaci potione, ubi mortis periculum fuerit deuitatum,dysenteria oboriretur,his quæ à ue, nenorum potu conueniunt erit utendum. Triplicis autem modi remediis in his qui uenenum biberunt utimur,uomitoriis uidelicet,& obtundentib. atq; extinguentibus:in quorum numero etiam acria comprehenduntur. Vomi, toria itaq; remedia mox à ueneni potu sunt accepta. Extinguentia uero quæ acria sunt,tanquam ulceribus minime conuenientia,recusamus. Alterum igi, tur tantum genus extinguentium,hoc est aromatica adsumemus:itemq; ea, quæ obtundendi uim habent. Ex cibis itaq; conueniunt ptisanæ succus,aut halicæ succus cum anetho decoctus,aut palmis,aut mali punici acinis. Item radicis dulcis succus:cum his etiam tum gallinæ,tum perdices decoqui pos, sunt donec eliquescant:cerebella item ac pedis eliquata præbeantur, & sor, biriones ex amylo & lacte, quibus anserinus aut gallinaceus adeps est am, mixtus. Ex pharmacis autem eis conducũt quæ de uenenis referentur in ter tio decimo sermone. In potu uinum non inconueniens est tenue & album, nisi febris aut inflammatio adsit. Cæterum cataplasmata & fomenta,in eis quibus ex bilis acredine dysenteria oborta est,uitabimus. Quod enim leue & bene succulentum in intestinis est,id distrahunt ac diripiunt: quod uero nulli usui est,& mordax,in ipsis relinquunt.

Triplicia remedia ac cepti ueneni

Cura eorum qui aurum,aut æs,aut tale quippiam deglutiuerunt. Ca. XLVI

SI quis auro,aut ære,aut ferro,aut aliquo alio huius generis deglutito,san guinem per uentrem egerat,maluæ aut seminis lini succo multo, in potu exhibito,lapsum facies deglutiti,supra hoc quod & in intestinis obortam le, nies asperitatẽ. Ego uero,inquit Antylus,quum quidam per iocum anulum aureum deuorasset,& ramentosa ac cruenta inferne egereret, ob sculpturæ uidelicet asperitatem:in ipso enim auro capitellum inerat aspere concinna, tum:non sum immoratus his quæ lubricas uias reddunt,sed confidenti ani, mo ad ea quæ fortiter purgant pharmaca sum progressus: quare contigit unà cum recrementis anulum excidere:quo facto,homo ipse ex ptisanæ suc co,ac sorbilibus ouis nutritus,tertia die sanus euasit.

Antylus. Anulus aureus deuoratus

Communia remedia dysentericorum quæ superne exhibentur. Ca. XLVII

POrrò ubi memor fueris remediorum iam ante in unaquaq; dysenteriæ specie dictorum,expedite inuenies,iuxta eundem planè modum,quo, modo & communibus remediis,quæ nunc dicenda supersunt,utaris. Com, mixta enim reperies hic remedia omnia simpliciter scripta quæ dysentericis conueniunt:nimirum adstringentia,obtundentia & resiccantia. Et simplicia quidem quæ tum dysentericis,tum cœliacis in potu dantur:alia quidem ad, stringendo,& firmitatem addendo,humoresq; inspissando,uentrem cohi, bent,alia autem obtundendo,alia etiam urinam ciendo,ac fluxionẽ transfe, rendo

tendo. Quæ itaq; urinam cient omnibus sunt manifesta, & sæpe in hoc opere descripta, quibus etiam hic uti oportet. Quę uero adstringunt commoda eis hęc sunt: lapathi sylvestris maxime semen, alterius autem lapathi tum semen tum radix, trita aquæ insperſa ac potata, siliquæ aridæ comestæ, thus culinarius, gallæ, spinæ ægyptiæ semen, malicorium aridum tritum, rubi radix, unumquodq; eorum cum aqua ad tertias decoctum, aut tritum potui insperſum: ladanum cum uino austero, acaciæ succus, hypocisthidis succus, lysimachia, balaustium, sideritidis heracleæ folia & radix, salicis folia, symphyti radix & folia & semen, rheon ponticum, altheæ radix, gnaphalium cum uino austero, hippuridis succus cum passo, loti arboris baccæ, & ligni lotini scobs, potui insperſa & potata præclare faciunt: cortex thuris tritus potatus, lemnia terra quæ sphragis appellatur: minium sinopicum, œnanthe polentæ modo potata, holoschœni iunci fructus torrefactus, uerbasci radicis drachmæ duæ, mora acerba in sole desiccata ac trita liquori potando atque obsonijs insperſa: mora rubi acerba similiter exhibita: acini uuæ, ac uuarum passarum tum aridi triti, tum in cinerem exusti, plantaginis semen aridũ tritum, similiter folia & radix, maceris cortex. Ex eorum autem numero quæ aliquo modo adstringunt, uerum magis obtũdunt, est aster samius, & amylum. Obtundit autem tragacanthus & gummi. Reficcat coagulum leporis ex aqua, cornu ceruinum ustum, herinaceorũ testę ustæ, itemq; ostreorum, & cãcrorum maxime fluuialium, atq; etiam marinorum testæ ustæ ac tritæ: egregie facit & saluiæ decoctum.

Simplicia adstringentia

Simplicia obtundentia

Composita pharmaca quæ superne exhibentur. Cap. XLVIII

VInum uetus adstringens ad tertias decoquito, mellisq; optimi æquale pondus adijcito, rursusq; donec in compagem cogatur coquito, & ante cibum mystri mensura exhibeto. Aliud Asclepiadæ. Ouum recens in uas quoddam euacuamus, putamineq; eius mel optimũ ac uinum uetus adstringens, malicoriumq; tenuissime tritum demetimur, piperisq; granis X adiectis, hæc simul in sartagine torremus, atq; tertiam inde partẽ ieiunis cum pane præbemus. Summe etiam prodesse quod sequimur scimus: corticis thuris, seminis plantaginis, æquales partes tritas, uino diluto ad trium cochleariorũ mensuram insperge, ac ante cibum exhibe. Caninum etiam stercus album, tritũ, lacti scissili & per silices decocto insperſum, summe dysentericis auxiliatur, si lac ipsum in cibo sumatur. Cæterũ canem ipsum per præcedens triduum, nullo alio cibo quàm ossium comestione nutrire oportet.

Aliud ualde approbatum, cuius usu scimus multos à morbo liberatos. Gallarum tenuissime tritarum, piperis, rhois culinarij, malicorij tenuissime triti, singulorũ æquales partes misce, ac cum uitellis oui subige, & in mali punici uacuam testam conijce, ex eodemq; sumpto putamine os testæ cõtege: deinde totam mali testam fermẽto forinsecus oblini, & ad prunas assa: post uero ex hac ipsa mali punici testa repurgata cochlearium ante cibum edendum præbe.

Aliud quod & cœliacis prodest.

Baccarum myrti nigrarũ cochlearia III, anisi, rosarum siccarum, œnanthes, acaciæ, singulorum cochleare I. Palmarum carne subige, ac drachmã unam præbe. Si œnanthe haberi non potest, uuas immaturas siccatas conijce.

Aliud Marciani, ad eos qui neq; potum, neq; cibum accipiunt, sed pro desperatis habentur.

Baccarum myrti albarum quincũcem, malorum cotoneorum mediocrium ac pulchrorum numero duo, aquæ sextarios III, scobis corticis arboris loti sextantẽ & unciæ dimidium. Decoquito simul donec sextarij duo reliqui supersint, ac quantum posſint bibendum præbe: idemq; etiam per clysterem infundito. Eiusdem facultatis est loti scobes potatus, atq; amplius adhuc eo præstat eius decoctum. Quod si lotus non adsit, cortice pini utaris.

Aliud Marciani. Aloes ad carbonum formam exustæ unc. I, mali corij usti unc. I, seminis lini usti unc. I. contere & præbe cochlearia II his qui febre carent cum uino antiquo. Ego uero, inquit Marcianus, quotiescunq; hoc exhibeo, duorum terrestrium herinaceorum membranam internam, quæ cibum complectitur desquamatam adijcio. Quare hanc membranam illotam accipito, siccato, ac adseruato. Per se enim huiusmodi pelliculæ potatæ uentris fluxiones sistunt.

Aliud Marciani, cuius utilitatem ne contemnas.

Seminis anethi, apij, feniculi montani, piperis, singulorũ unc. I. in testaceam pilam conijcito, atq; ubi probe contriueris, herinaceorum terrestrium internam membranam illotam, ac per se contusam & cribratam unc. I, pondere immisceto. Deinde uinum purum uetus quãtum satis uidebitur, in nouum uasculum infundito, & laminam ignitam ex ferro quod stomoma uocant, non minorem libra in uino extinguito, & adiectis aridorum drachmis duabus bibendum præbeto. Tantum enim ad summum datur, atq; hoc medicamine multos ille desperatos seruauit.

Stomoma ferrum

Aliud multa experientia cognitum.

Cochlearum terrestrium, maxime montanarũ, ustarum, carnem trium drachmarum pondere accipito, piperis scrupulos VIII, simul cum æreo pistillo in puluerem redigito, & uini ueteris sexuncem, tantundemq; gari affundito, ac simul unita omnia in tres partes diuidito, & per tres horas exhibeto.

Oribasius autem sic: cochlearum unà cum testis exustarũ unc. I, alij trientem habent, gallæ sextantem, piperis unc. I. in puluillum redige, ac obsonijs insperge, aut cum aqua, aut uino albo tenui præbe. Præclare auxiliatur hoc dysentericis, quibus ulcus nondum est putrefactum.

Aliud Marciani, quod Phemus appellatur.

Myrrhæ, opij, balaustij, rhois rubri, cuiusq; unc. I, anisi sesquunciam, spinæ ægyptiæ quadrantem, lentisci quadrantẽ. Cum decocto corticis lotini ligni subigito, & nucis põticæ magnitudine præbeto, cum lotini corticis decocto: quod si lotinus non adsit, mespilino pro eo utaris.

Catapotium dysentericum ualde pulchrum, Asclepiadæ.
Radicis symphyti, seminis ericæ, mali corij, æquales partes subige, & in cata potia digere, ex quibus obolos III cum uino aut aqua deuorandos præbe.
Aliud eiusdem. Gallarum drach. IIII, opij asiani drach. II, petroselini drac. I, aqua subigito & catapotia formato, exque eis ad ciceris magnitudinē præbeto, aut quantum uires tolerare possint. Aliud. Thuris, acaciæ, opij, gallæ, æquale pondus singulatim cum succo uuarum maturarum subige: indeque ad ciceris magnitudinem, aut pro uirium tolerantia præbe.
Aliud. Florum rosatum, opij, acaciæ, gummi, succi hypocisthidis, cuiusque trientem, seminis & succi plantaginis, cuiusque sextātem, succi rosarum unc. I. In catapotia redigito, ex quibus obolos tres dato.

Pastillus ex seminibus, qui in Alexandria præparatur.

Anisi unc. I, fœniculi unc. I, seminis hyoscyami quadrantē, seminis apij quadrantem, alij tantum drac. III habent, opij unc. I, dauci unc. I, aqua subigito. Oribasius autem hoc modo. Anisi, ammij, fœniculi seminis, apij seminis cuiusque drach. III, petroselini drach. II, opij drach. II. Valet cœliacis, dysentericis, cholericis, & tussientibus.

Pastillus trigonus, hoc est triangularis appellatus.

Seminis apij sextantē, seminis hyoscyami unc. I, opij unc. I, anisi unc. I, aqua subigito. Aliud Andromachi, ad cœliacos & dysentericos.
Rhois culinarij drach. IIII, piperis drach. IIII, myrrhæ, croci, acaciæ, scobis corticis loti, ammij, cuiusque drach. II, spicæ nardi, lycij, gallarum, succi hypocisthidis, opij, aloes, anisi, cuiusque drac. I. cum rubi succo subigito, & ante somnum III obolorū pondus ex aqua prębeto: non febrientib. ex uino frigido.

Pastillus Philippi, ad diuturnas dysentericorum affectiones leuans dolorem, & bibitur & infunditur, & forinsecus quoque imponitur, melle cocto aut palmis passis subactus.

Acaciæ, balaustiorum, hypocisthidis, rhois rubri, opij, thuris, myrrhę, croci, gallarum, lycij, aloes, rhei pontici, baccarum myrti nigrarum, mali corij, singulorum drach. IIII. uino ueteri adstringente subacta in pastillos digere, & non febrientibus obolos III ex uino præbe, febricitantibus uero ex hydromelite. Ego autem hoc pastillo utor & feliciter mihi succedit, omnibus quidem prædictis ad eius compositionem adiectis, præter thus & rhoem. Ad hæc autem omphacij, floris mali punici, cassiæ, castorij, aluminis scissilis, rosarum repurgatarum & siccarum, singulorum æquale pondus addo.
Catapotium bonum. Abrotoni sextantem, sarcocollæ unc. I, gummi parum, ut obstructoriam meatuum ac integendi uim inde acquirant. Catapotia ciceris magnitudine formato, & ieiunis unum deuorādum præbeto, similiter unum ante somnum.
Aliud Oribasij, ad dysentericos & hęmoptoicos, fluxumque muliebrem. Succi hypocisthidis, terræ samiæ, gallæ omphacinæ, acaciæ rufæ, cuiusque

drach.

drachmas octo, cum aqua pluuiali subige, & pastillos forma, ac utere. Ad dysentericos quidem in potu exhibitis, ac per clysterem cum succo oryzæ, aut lentis, aut aliquo consimili, infusis. Ad hæmoptoicos uero, cum aquæ frigidæ sesquicyatho eius drachma una. Ad fluxum autem muliebrē, cum succo solani, aut sanguinariæ, aut plantaginis lana exceptos subde.

Aliud parabile. Alumen liquidum tritum cum ouo absorbendum præbe, & rursus aqua calida dilutum bibendum exhibe, & admiraberis. Sedat diuturnas dysenterias, & in quibus cruenta excernuntur.

Aliud. Pumicem in tenuissimum puluerem redactum, cum ouis sorbilibus, cochlearij mensura præbe, & miraberis. Aliud exquisitum. Fici folia arida contusa cochlearij mensura cum uino austero dato.

Aliud. Macer, mali punici florem, æquali pondere contunde, & ex eis scrupulos duos cum uino adstringente præbe. Valde commodum hoc est in his qui cruenta egerunt.

Pastillus ad dysentericos & cœliacos.

Anisi, seminis apij, ammij, balaustiorum, succi hypocisthidis, seminis hyoscyami albi, singulorum drach. VIII, opij drach. IIII. Exhibe his qui integræ sunt ætatis drachmam unam cum aquæ calidæ cyathis tribus.

Polyidæ Sphragis, cœliacis, dysentericis, quartanarijs, & oculorum fluxionibus conducens: dolorem enim adimit & reficcat.

Hyoscyami albi seminis drach. IIII, seminis apij drach. IIII, anisi drach. II, opij drachm. I. contere cum aqua, & informa pastillos obolares: ex quibus unum cum aqua frigida præbeto.

Quæ inferne dysentericis infundantur. Cap. XLIX

PAstillus Nymphodoti, ad dysentericos, & ulcera depascendo serpentia omnibus præstantior: quemadmodum experti sumus, inquit Archigenes: compositus quidem ut Faustinus, dissonans autem in auripigmenti ponderatione: opere uero longe efficacior eo, cognitus. Cuius compositio hæc est. *Pastillus Nymphodoti* Chartæ ustæ drach. XXX, auripigmenti drach. VIII, calcis uiuæ drach, X, sandarachæ drach. VI, uini austeri sextarios III. Vinum ipsum per se coquitur, donec tertia pars reliqua fiat, cum qua arida in mortario teruntur, donec in compagem terendo redigantur, ex quibus deinde pastilli drachmarum quatuor aut trium siue duorum etiam formantur, quorum usus iuxta ægri uires adhibetur: cum uino autem & aqua infunduntur. ita ut cum aqua lenticula, rosæ siccæ, ac cortex loti decoquantur: cum uino uero baccæ myrti, ut ex utrisque heminæ mensura supersit. In uniuersum autem, non solum in huius pastilli, uerum omnium qui crustas inducunt usu, stomachum hora una ante eorum exhibitionem, ex oleo myrteo ac uino ueteri irrigare oportet, itemq́ caput ex oleo largo. *Crusta inducentia quibus noceant* Quæ enim crustas inducūt, si infundantur, & stomachum & caput offendere consueuerunt. Ante infusionē autem frusta panis duo aut tria ægro exhibenda, ex aqua frigida aut lactis, si uehe-

mens

mens adsit febris: aut uino diluto, si parua fuerit febris & nullius pensi, pane madefacto. Quod si ab infusione stomachus exuratur aut subuertatur, aquæ frigidæ cyathi tres confidenter in potu præbeantur: exhibēdus & lactucæ caulis cum pane & aceto: oliuæ item albæ ex aceto. Cæterum his qui statim ubi infunditur pharmacum, rursus reijciunt: imò penitus infusum retinere nequeunt, muriam præinfundere oportet: aliquando etiam salis ammoniaci cochleare unum aut amplius tritum, pharmaco est ammiscēdum, nullo habito mordacitatis respectu. Vtilitas enim omnem dolorem exuperans inde procedet. Vtimur autem frequenter oliuarū albarum muria conditarum liquamine, hemina nimirum una ex eo infusa, semihoræq́ interstitio facto aut paulo diutiore, pastillum ipsum consequenter infundentes, quo modo facile ipsum cōtinent. Et pharmacum sanè magis efficax fit ubi nuda ulcera contigerit. Si uero neq; sic cōtinuerit, iterum atq; iterum infundito: munitum est enim pharmacum ne crustas inurat. Porrò ubi efficacius fuerit pharmacum & uicerit affectionem, multa cum ipso mucosa ramenta prodibunt, & à multis molestijs, egerendiq́ promptitudine, distentionibusq́ liberabit. Infusum autem ipsum non ultra duas horas retinendum est, neq; infra unius horæ spatium. Atq; hic canon uniuersalis tibi in omni crustas inducente infuso proponatur: unà cum hoc quod & stomachus & caput sit præmunitum. Ante infusionem etiam anus ex oleo dulci illinatur, maxime uero adipe quopiam ipsa fistula crassius perlinatur. Post infusionem cum spongijs aut glomis decocto quopiam adstringēti imbutis, sedes foueatur: adiuuat enim hoc ipsum infusi retētionem. Mirabiliter etiam prodest Andronis pastillus duarum aut unius drach. pondere infusus.

Pastillus ad dysentericos, cuius multam experientiā habemus: admirabilis enim in ulceribus serpendo depascentibus existit, non solū dysentericis, sed oris etiam gingiuarum, & ad omnem nomen serpētem.
Calcis, auripigmenti, chartæ ustæ, squamę æris, æquales omnium partes ramulorum oleæ decocto seu succo subigito ac utitor cum oryzæ succo. Exucatur autem olea hoc modo. Ramulos oleæ contundito, eisq́ congruentis mēsuræ aquam affundito, atq; donec quater efferbuerit decoquito, expressoq́ succo utitor.

Faustini insignes pastilli: quorum alter constat ex chartæ ustæ drach. xxx, calcis drach. xxv, auripigmenti drach. xii, sandarachæ drac. vi. Infunditur duarum drachmarum pondere cum rhois & baccarum myrti decocto. Si uero diuturna sit affectio, salis etiam drach. ii adijciuntur. Pastilli Faustini

Alter uero constat ex calcis drach. x, sandarachæ drach. vi, auripigmenti drach. viii, chartæ ustæ drach. xxx. hæc in pastillos redigito, ac utitor, quemadmodum in Nymphodoti pastillo est prædictum.

Alter adhuc pastillus Faustinus, qui in Alexandria præparatur. Auripigmenti trientē, sandarachæ trientem, calcis unc. xii, acaciæ unc. xii. subige cum uino.

Pastillus Philadelphus, ad dysenterias,& sanguinis eru-ptiones,& omnes nomas.

Sandarachæ, auripigmenti, cuiusque quadrantem,calcis sexuncem,acaciæ sexuncem.Excipe plantaginis succo,aut uino austero, & pastillos drachma rum quatuor,aut trium,aut duarum informa,atque pro ægri uiribus infun de cum uino myrtite. Eras autem hoc modo ipsum præparat. Auri-pigmenti bessem,acaciæ trientem,calcis trientem.

Eras medicus

Pastillus alius,dysentericis commodus, qui euestigio al-uum sistit,quod multo experimento constat.

Bituminis, auripigmenti,sandarachæ,aluminis scissilis,squamæ æris,cuius que drach.IIII,chartæ ustæ drach.X,calcis drach.VIII,succi hypocisthidis drach.III,balaustiorum drach.III,opij drach.II.Cum uino myrtite subige, ac utere ueluti in Nymphodoti pastillo prædixi.

Pastillus ex subere appellatus, quo ueluti præter opi-nionem admirando utor.

Gallæ ustæ,chartæ ustæ,suberis ex uase uini ueteri accepti ac usti, panis ari di usti,singulorum drach.XV,auripigmenti drach.XX,sandarachæ drach. X,calcis uiuæ drach.X,acaciæ drach.V,cerusæ drac.V,spumæ argenti drac. III, omphacij drach.III, fecis uini ustæ drach.V. Cum uino adstringente subige & informa pastillos drach. IIII,& III,& II. In principio autem hos cum plãtaginis aut sanguinariæ,aut perdicij succo infundito:aut cum aqua tepida,si hęc non adsint:si uero morbus fortis sit & in uigore consistat,cum fœni græci aut lini seminis decocto infundito : in declinatione autem cum myrti & rubi decocto ex uino. Et in pueris quidem cyathorum duorum mensura : in fœminis,trium: in uiris uero qui ad perfectam ætatem accesse-runt,quatuor infundatur.

Pastillus Asclepiadæ,dolorem summouens,somnumq́ inducens.

Diuturnis dysentericis adfectionibus euestigio auxiliatur, si absit febris. Chartæ ustæ drach. III, auripigmenti,sandarachæ,squamæ æris,aluminis scissi,omphacij,lycij,acaciæ,succi hypocisthidis,calcis uiuæ,cuiusq; drach-mas V, opij drach.II,croci drach.II. Vino myrtite excipe & in pastillos re-dige,quatuor & trium & duarum etiam drachmarum.Iuxta ægri uires cum passi cretici cyathis VI, his qui integræ sunt ætatis infundito.

Pastillus alius dysentericus.

Auripigmenti sextantem,sandarachæ quadrantem,squamæ æris unciam unam,calcis trientem,aluminis scissilis sextãtem,chartæ ustæ quincuncem, omphacij sextantem,acaciæ sextantem,succi hypocisthidis sextantem,thu-ris unciam unam, opij quadrantem.Vino myrtite aut aliquo alio austero excepta subigito. Quod si quis infusum non contineat,sed statim ipsum reiectet,omnino morti propinquũ iudicato, quemadmodũ sæpe iam sum expertus.Infundito autem ex eo uelut ex præcedente drachmã I tantum.

Infusum non retentum mortale

Pastillus

Pastillus, thronus Marcellius appellatus.

Auripigmenti quadrãtem, sandarachæ trientem, lentisci trientem, balaustiorum quadrantem, alij dextantem habent, opij sextantem, calcis bessem, omphacij sextantem, succi hypocisthidis quadrantem. Vino austero subige, & utere ut pastillo Nymphodoti.

Pastillus, lycos appellatus, ad dysentericos.

Sandarachæ drach. VI, auripigmenti drach. XII, calcis uiuæ drach. X, æris usti drach. XX, acaciæ drach. VI, cadmiæ drach. XII, chalcitidis crudæ drac. XII, rhois culinarij aut quo coriarij utuntur drach. III, succi hypocisthidis drach. III, baccarum myrti nigrarum recentium drach. VI, soreos drach. I, misyos crudi drach. I, gallæ drach. VIII, omphacij drach. I, lycij drach. VIII. Vino myrtite subigito, affuso etiam plantaginis succo, & pastillos drachmarum IIII, & III, & II formato: cum uino uero adstringẽti infundito: ægri habita cura, uelut in Nymphodoti pastillo est prædictum.

Pastillus magnus, dysentericos præclare & feliciter iuuans, etiam si extreme sint affecti ac desperati, utpote in quibus carnosæ & feculentæ prodeunt egestiones. Infunditur autem cum succo oryzæ, ita ut adeps hircinus & myrtus cum ipso decoquãtur. Cæterum in his qui retinere non possunt, muria oliuarum albarum præmittenda, & post horæ interstitium pastillus infundendus, stomacho & capite præmunitis, uelut in nymphodoti pastillo est prædictum. anus item ab infusione fomẽtis integatur. Prodest etiam ad caua ac profunda crustosaq; ulcera: itemq; nomas pudẽdorum. Verum in dysentericis præstat, ut cum reliquis prędictis remedijs, manus ægri latis & longioribus fascijs constringantur, superne ex humeris exordio facto, & in summos usq; digitos ligamento protẽso: non parum enim hoc ipsum ad fluxus repreßionẽ facit. Porrò ipsius pastilli compositio hoc modo habet. *Pastillus magnus*

Balaustiorum recentium, mali corij, rhôis quo coria tinguntur, phyllorum, singulorum drach. IIII, isatidis tinctoriæ drach. III, alij drach. VI habent, spinæ ægyptiæ drac. IIII, seminis hyoscyami drac. III, farinæ lentium drach. VIII, suberis ex uase uini ueteri accepti ac usti drac. IIII, gallæ omphacinæ à teredinibus non corrosæ drach. IIII, rosarum siccarum drach. VI, floris recentis rosarum drach. VI, croci drachm. IIII, myrrhæ drach. VIII, lycij drach. VIII, bituminis drach. VI, picis siccæ drach. VI, acaciæ drach. VIII, hypocisthidis drach. VIII, gummi drach. XXXII, thuris masculi drach. VIII, omphacij succi sicci drach. IIII, opij drach. II, amyli drach. II, solearum ueterum ustarum drach. IIII, cornu cerui usti drach. IIII, ossiculorum oliuarum ustorum, ossiculorum palmarum ustorum, fecis uini ustæ, spongiarum nouarum liquida pice & cedria imbutarum ac ustarum, ostreorum ustorum, æris usti, squamæ æris, singulorum drach. III, lapidis gagatæ, coralli, rubiginis ferri, aut scoriæ, cuiusq; drach. IIII, aluminis scissilis in testa exusti drach. II, aluminis quo tinctores coriorum utuntur drach. II, auripigmenti drach.

III, chalcitidis crudæ drach. III, sandarachæ drach. III, gypsi loti drach. III, calcis uiuæ drach. III, minij sinopici sesquidrachmam, atramenti communis drach. II, diphrygis drach. II & dimidiam, spumæ argenti drach. II & dimidiam, ochræ drach. II & dimidiam, atramenti indici drach. II & dimidiam, plumbi drach. III, cerusæ sesquidrach. terræ samiæ drach. III, terræ cimoliæ drach. II, pompholygis drac. II, succi mandragoræ & plantaginis quantum ad hæc suffecerit. Compositio quidem igitur pastilli hæc est, in qua totus ille simplicium pharmacorum cumulus, ex quinquaginta quinque rebus constat, præter herbarum ex aqua decoctionē, quæ ad huius pastilli subactionem accommodatur. Cæterum apparandi modus huiusmodi est. In pilam thebaicam primum æs, & æris squamam, & spumam argēti, calcem, lapidem gagaten, corallium, rubiginem ferri conijcito: ostrea etiam cōtusa & cribrata probe & contente terantur, donec in puluillum redigantur: deinde adiecta chalcitide, sandaracha, auripigmento, cornu ceruino, oliuarumque ac palmarum ossiculis, spongiaque & alumine, rursus terito, affusis etiam spissamentis, quæ stymmata Græci appellant. Alumen autem hoc modo uritur. Alumen in ollulam nouam coniectam super prunas ponito, & ubi diffunditur ac liquescit tollito, & frigefieri sinito, & hoc modo tritum adijcito. His deinde tritis, minium, diphryges, atramentū indicum & commune, ochran, plumbum, terram samiam, cimoliā, cerusam, pompholygem, reliquaque omnia metallica addito, & contētissime sub caniculæ æstu conterito, donec ex spissamentis quartam aut quintam addideris partem. Postquam uero quodam modo ad collyrij formam fuerit redactum, arida cōtusa & arctissimo cribro excussa adijcito, ueteribus soleis simul cum aridis contusis: deinde additis spissamentis rursus similiter ut priora terito, sæpe instillatis spissamentis. Vbi autem trita inaruerint, in altero mortario primum crocum cum duobus succis, mandragoræ uidelicet & plantaginis, terito: atque ubi tritum fuerit, reliqua adijcito, myrrham scilicet & thus, omphacium, acaciam, hypocisthidem, gummi, lycium, opium, picem, bitumen, & lentium farinam, quodlibet eorum prius per se aridum in tenuissimum puluerem redactum. Cæterum ubi optime in mortario fuerint trita, duobus succis large affusis, quo etiam ad aliorum exceptionem sufficiant: de cætero iam ante trita metallica sic arida terito ac admisceto: omnibusque probe permixtis ac subactis, pastillos ad duarum magnarum fabarum magnitudinem formato, & utitor aliquando quidem cum oryzæ succo, aliquādo uero cum uino, aut aliquo conueniente liquore. Ego uero ob mādragoræ uiridis succi inopiam, aridi succi drach. IIII addo. Porrò spissamenta cum quibus pastillum cōteris, hoc modo apparato. Rubi, myrti, florum mali punici, radicis symphyti, radicis capparis, foliorum salicis, comę cupressi, omnium æquales partes cum aqua coquito, & utitor. In his ipsis uero spissamentis, aut etiam alijs, spongiam aut glomos rigato, cumque eis sedem foueto, assidue quidem, maxime uero à pastilli infusione.

Rebus LV cō stitui pastillū magnum

Spissamenta, stymmata

Siccum dysentericum.

Terræ lemniæ quæ sphragis appellatur, terræ asteris, amyli, gummi, thuris, æquales partes omniũ in puluillum redactas, cochlearij mensura infundito, spissamentis etiam quibusdam adiectis. Indus autem medicus hoc utitur. Terræ lemniæ quæ sphragis, buccinorũ ustorum, thuris, singulorum æquales partes commisce, indeq́ cochlearia duo cum lotini corticis decocto, aut pinus, aut mespili, infundito. *Indus medicus*

Quæ dysentericis subdantur. Glans, quæ dysentericis subditur Theosebij. *Theosebius medicus*

Opij drach. XI, myrrhæ, castorij, croci, thuris, hypocisthidis, cuiusq́ drachmas sex, styracis drachmas tres, uino excipito.

Alia glans, siue collyrium.

Opij, croci, myrrhæ, aluminis scissilis, singulorum æquale pondus cum uino ueteri subige, & collyria drachmæ unius pondere informa, ex quorum usu & subditione diuinam efficaciam admiraberis. Optime facit & ad dysentericos opobalsamum tomento exceptum & subditum.

Spissamenta, quæ dysentericis cataplasmatis uice imponuntur.

Florum mali punici, gallarum, mali corij, myrti siccæ, lentisci, mannæ, acaciæ siccæ, æquales omnium partes in pulUerem redigito: quem siccum adseruato ac utitor, ita ut usu expetente cum uino decoctum imponas: magis uero mitigatorium fiet, si sapa pro uino accipiatur.

Illitio, ad cœliacos & dysentericos.

Acaciæ quadrantem, gallæ, œnanthes, mali corij, balaustiorum, aloes, succi hypocisthidis, mastiches, aluminis rotundi, omphacij, singulorum unciam unam, cum uino subigito, ac formato pastillos: quibus cum uino aut succo aliquo conuenienti utaris.

Epithemata dysenterica. Caput L.

Epithema dysentericis commodum Marciani. Mala cotonea repurgata decem, in uino decoquito, diligenterq́ terito, ac tritis aloes unciam I, mannæ sextantem, myrrhæ siccæ tritæ quadrantem infarcito, deinde ceræ sextantem, unguenti nardini libram unam addito. Ceratum ipsum liquefacito, & refrigerato, tritisq́ adijcito, ac utitor. *Epithema Marciani*

Epithema ex œnanthe, Philumeni, stomachicis, & cœliacis dysentericisq́ in principijs commodum.

Oenanthæ siccæ drac. XXVIII, gallæ, acaciæ, rosarum siccarum, omphacij, singulorum unc. I, aluminis rotundi sextantem, aloes sextantem, rhois syriaci trientem, olei myrtei lib. I, ceræ lib. I, picis lib. I. Quidam uero singulorum libras II accipiunt. Arida uino ueteri adstringẽte rigato, deinde liquescibilia adijcito, ac simul emollita excipito. Efficaciter auxiliatur ad interaneorũ fluxiones, & stomachi fastidia ac exolutiones, & ardores.

Aliud, per multam experientiam.

Rosarum, œnanthes, acaciæ, gallæ, aluminis scissilis, singulorũ quadrantem,

aloes sexuncem, rhois culinarij lib. I, ceræ, picis, olei myrtei, cuiusq; libram I, uini quantum sufficit. Epithema ex lixiuio.

Ammoniaci thymiamatis, nardi celtici, croci, cardamomi, bdellij, cyperorũ, singulorum unc. I, lixiuij ex cinere lignorum uitis sesquiunciam, ceræ quadrantem, unguenti nardini sexuncem, uini quantum suffecerit. Apparatur autem & hoc modo. Croci unc. I, aloes quadrantem, styracis quadrãtem, ceræ sextantem, lixiuij ex cinere lignorum uitis, unguenti nardini, cuiusq; unc. XII, uini quod satis est. Illud superius apparaui: & præ œnãthes inopia, folia uitis conieci, in æstate quidem uiridia, in hyeme uero eiusdem uirgulta, reliquis siccis, contusis & cribratis.

Epithema, clidion appellatum: Cyrilli.

Acaciæ, gallarum, thuris, aluminis scissilis, aloes, rhois culinarij, hypocisthidis, myrrhę, balaustiorum, œnanthes, rosarum siccarum, singulorum unc. I, ceræ dodrantem, picis, olei myrtei, cuiusq; dodrantem, uini spathitæ quantum satis est. Ex libris Philumeni, epithema Mnaseæ, clidion appellatum, ad cœliacos & dysentericos.

Gallæ omphacinæ, succi hypocisthidis, aluminis rotũdi, acaciæ, rhois rubri, malicorij aridi, seminis apij, singulorum unc. I, uisci quercini drach. IIII, ammoniaci thymiamatis drach. IIII, picis siccæ drach. XX, ceræ drac. VIII, olei myrtei aut lentiscini drach. XX. gallas & malicorium contusa ac cribrata in uini cyathis IX decoquito, assidue agitando, donec tertia pars relinquatur: deinde in mortarium coniecta terito, ac reliqua similiter in puluerem redacta inspergito: ammoniacũ uero aceto diluito, & uiscum cum modico oleo emollito, pici uero ac ceræ liquefactis cũ residuo oleo, & ab igne ablatis, uiscum adijcito, ac unito, & simul tritis affundito, fortiterq; cõtũdito, ac utitor.

Andromachi epithema, ad dysentericos & cœliacos.

Seminis hyoscyami albi, seminis apij, cuiusq; drach. IIII, anisi, floris rosarũ, succi hypocisthidis, balaustij, rhois rubri, cuiusq; drach. II, opij drach. I, croci drach. I, contere, ac uino myrtite excipe, informaq; pastillos, quos in umbra siccabis: usus uero tempore, ex eis quantum suffecerit contundes ac cribrabis, & subiges, linteoloq; infartum uentri impones.

Sorani libri de placitis Dropaces. Dropax ex tertio libro placitorum Sorani.

Resinæ lib. I, picis siccæ lib. I, nitri, bituminis, sulphuris uiui, cuiusq; libras II, pyretri lib. II, ueratri sextantem, olei heminam I. Si uero efficacius reddere uelis, adijce & piperis trientem, adarcæ sextantem, staphidis syluestris sextantem. Alius dropax. Picis sexuncem, resinæ pinus torrefactæ sexuncem, zingiberis, sulphuris uiui, nitri, cuiusq; unc. I, pyretri quadrantẽ, adarcæ unc. I, euphorbij sextantem, alij drach. II tantum habent, adipis taurini sexuncem. Vtendum aũt & ad hæc rubefacientibus cutem, phœnigmis à Græcis appellatis, itemq; sinapismis, in tertio sermone descriptis, in declinatione præsertim dysenteriæ, quo totum malum penitus destruatur. *Phœnigmi rubefacientes cutem*

De lien/

De lienteria, seu intestinorum leuore. Cap. LI

Lienteria quemadmodum ipsum nomen indicat, leuor quispiam intestinorum est, qualis etiam forinsecus in corporis cuticula, ex cicatrice contingere solet. Oboritur autem frequenter, dysenteria magna praecedente, & ex profunda ulceratione, cicatrice densa & leui succedente: quae deinde ob densitatē quidem suam, ciborum per corpus digestionem fieri non permittit, quum sanè uenarum ora sint ueluti obturata: uenarum inquam, quae alimentum ex intestinis ad se auellunt. Ob leuorem uero, cibum statim prius quàm permutationem & perfectam concoctionē admittat, dilabi sinit. Caeterum lienteria ipsa propter ex permutantis cibos ac digerētis facultatis debilitate contingit: cuius signum est, quod cibi crudi & nihil immutati excernuntur: quae ratio & ex hoc amplius corroboratur, quod nō solum à dysenteria haec affectio oboritur, sed & post frequētia uoluulosa tormina, & post longum profluuium uentris: aliquādo etiam aqua inter cutem per uentrem euacuata, lienteria consequi solet. Ex quacūque igitur caussa lienteria orta sit, aegri cibum nō sentiunt, & malum corporis habitum acquirūt, quod utrūque malum incorrigibile existit. Succedit enim aegris assidua excretio cruda, colore subalbida, inaequalis, & aquosissima, citra sanguinis ac bilis cōplexum. Adest autem simul & ardor per tota praecordia se dilatans, quem cibi fastidium concomitatur. Videtur aūt bonum & amicū signum in eis ructus acidus esse. Indicat enim iucūdi quippiam factum esse, & uentrem ac intestina nō uelut inanima cibum sinere pertrāsire. Itaque quum eiusmodi sit affectio, facile est intelligere, quod uim retentiuā, ac concoctoriā facultatē tum uentris, tum intestinorū, omni modo refocillare oportet, quod sanè per ciborū conuenientiū exhibitionem fieri potest, perque diaetam restituēdis ac refocillandis uiribus aptā: & ut simpliciter loquar, eodem medicationis ductu utēdum est, quem ad coeliacos & dysentericos habes praescriptū. Caeterū quod dignum indicatione hic uisum est nobis: acrium rerū comestiones frequentiores eis aptae existunt, & maxime quibus cicatricem factam esse coniectamus: acrium enim rerū comestio uelut refricationē quandā cicatricum operatur: quin & insitum calorem reuiuificat, & concoquēdi facultatē quodammodo refocillat. Porrò uomitus à coena uentrem etiam in melius transmutant, & actionis suae cōmonefaciunt: frequentes quoque dropacum admotiones ad manus ac crura, thoracemque & uentrem: itemque rubefacientia ex malagmatis & ex sinapi eis commodae existunt. Potiones etiam quasdam ad dysenteriacos & coeliacos praescriptas, lientericis praepotādas exhibere conuenit, quale & hoc catapotium existit.

Facultas permutans ac digerens cibos

Ructus acidus quid designet

Facultas retentiua

Catapotium dysentericum, maxime uero lientericis conueniens.

Malicorij, myrrhae, cuiusque drach. VIII, aluminis scissilis drach. IIII, succi hypocisthidis drac. IIII, cum aqua catapotia ad erui magnitudinem ex his formato, indeque V aut VI iuxta aegri uires exhibeto.

FINIS noni sermonis.

AETII ANTIOCHENI MEDICI
DE DISPOSITIONIBVS IOCINORIS AC LIENIS corundemq́ affectionibus, Sermo decimus.
Iano Cornario Zuiccauiensi interprete.

QVAE in decimo sermone contineantur.

FINIS.

De debilitate iocinoris,& his quibus ſanguis per uentrem defertur: Galeni. Caput I

Ntemperies quidem cauſæ ſunt,ex quibus iocinoris debilitas producitur, diſpoſitiones autē diuerſas in ipſo faciūt.quum enim citra inflammationē aut ſcirrhum circa hepar,propter ſolam debilitatē,ſanguinis effluxio cōtingit: tunc ſanè proprie hepaticos ipſos ægros appellant, quemadmodū cœliacos & ſtomachicos uocare,cōſueuerunt,eos qui neq; inflammationē,neq; aliquem alium præter naturā tumorem in uiſcerib.habent.Calidæ itaq; intēperies,tum eos qui prius adſunt humores,tum etiā hos qui per uenas meſenterij ad ipſum hepar deferuntur, adaſſant ac comburunt.Frigidæ uero intemperies,pituitoſum & crudū humorem,qui iam in ipſo continetur,craſſum & lentum ægreq; mobilem reddunt:eum uero qui defertur,ſemicoctū. Cæterū ſicca intemperies,ſicciores & denſiores humores facit.Humida autē tenuiores & magis aquoſos.Itaq; ubi calida intemperies circa hepar cōſtiterit,colliquationes fiunt,primū quidem humorū,deinde etiā carnoſæ ipſius hepatis ſubſtantiæ,bilisq; per uentrem euacuatur fœtēs ac craſſa,abūdeq; colorata,uelut in peſtilētib.febrib. fieri ſolet. Vbi uero frigida intēperies affuerit,neq; aſſiduæ excretiōes, neq; multæ fiunt.Diuturnū aūt fit malum,& per dies aliquot aceruatim eis profluet uēter:cæterū egeſta non ſimilē putorē habent his quæ per calorē ſunt colliquata,neq; colorem etiam,neq; compagē:ſed ſpeciem præ ſe ferūt ſanguinis putrefacti & in grumos congelati:& ſi quis diligenter inſpiciat,uelut limus & fex ſunt ſanguinis craſsioris.conſimilia enim atræ bili colore apparent:quin & plures & iudicatu difficiles colores iuxta eandē diſpoſitionē in excremētis apparēt.In ſicciore aūt intēperie,recrementa adhuc ſicciora uidebuntur,ægriq; magis ſitient.In humida uero,humidiora & plura erūt recrementa,ſitisq; minus infeſtat.Quādocūq; igitur egeſta uideris loturę carnis recens mactati animalis ſimilia,ueluti ſi quis cū aqua ſanguinē confudiſſet, certiſsimū ſignū debilitatis ipſius hepatis habebis:eodē modo ſi uelut fecē ſanguinis cōſpexeris per ſedem excretā,hepaticū & hocce ſignum eſſe ſcito. Si igitur ſanguis tenuis & ſeroſus deſtillat,ægri uiſceris ſignum iudicato:ſin uero uelut fex fuerit,ſupercalefacti & ſanguinem ſuperaſſantis.incipit enim aliquando etiā citra febrem in frigida ſcilicet intemperie ipſa adfectio,quo tempore tenue ſanguinis ſerum primū excernitur: temporis aūt progreſſu, corrupto circa uiſcus ſanguine,leues febres accedūt: quarū quum inexperti medici negligētes ſint,atq; ægrū omnino febri carere putāt,quū nihil p uentrē excretū ſit,ipſum ægrū lauāt,cōcedūtq; negligētiori diæta uti,atq; ita uenter rurſus corruptū ſanguinē excernit.In huiuſmodi igiť affectionib.primus curatiōis ſcopus ſit,ut intēperiē ad cōtrariū deducamus.Calidā enim diſpoſitionē ſemp refrigerare oportet,frigidā uero calefacere,ſimiliterq; humidā

Hepatici qui

Venæ meſenteriæ alimētum ad hepar deferunt.

Hepatis colliquatio

reſiccare,& ſiccam humectare. Cæterum omnibus hepaticis remedijs, tum quæ per os ſumuntur, tum quæ forinſecus imponuntur, aliquid ex adſtringentibus ammiſcere oportet, quo firmitas uiſcerũ conſeruetur. Atqui in ſtomachicis idem facere non ſimiliter conducit, quum in ipſis adſtrictoria qualitas aliàs dominetur. Fomenta igitur in hepatis debilitate conuenientia ex oleo fiunt, in calida quidem affectione, ex chamæmelino, roſaceo, & lentiſcino, abſinthio aut palmis aut aliquo alio conſimili in oleo decoctis. In frigida uero diſpoſitione, ex unguento nardino, cui thus & ſãmſucus ſint infarta. In humida autem intemperie, ijſdem oleis magis diſcutientia ac reſiccantia incoquenda: uelut eſt iris, cuminum, ac ruta. In ſicca demum intemperie, balnea ſufficiunt dulcium aquarum, & humectans diæta commoda erit: cerata etiam atq; epithemata fomentis ſimilia ſint, ex palmis ſcilicet, malis cotoneis, ſtyrace, maſtiche, ac aloe: in frigidioribus etiã polyarchia cõducunt, ſimiliterq; in humidioribus. Porrò in potu uti cõueniet pleriſq; eorum quæ in hepatis inflammatione ſunt relata, ſiquidem calida intemperies fuerit: uelut eſt ſeridis ac intybi ſuccus: ſenecionis ſuccus aut decoctũ, perdicij ſuccus, mel roſarũ, & quæ his ſimilia exiſtunt: quin & Philonis antidotus ſemel tantum exhibita, omnem aliquando calidam hepatis intemperiem mirabiliter ſanauit, quod etiam Philo de ea teſtatũ reliquit. Vbi uero frigida in hepate intemperies fuerit, calefacientib. ac firmitatem addentib. utendum eſt, uelut eſt nardi ſpica, capnium, quæ & chelidonia herba circa ſepes enata, ſemẽ peſecini, & quæ his ſimilia exiſtunt. Vtiliſsimũ & his nardinũ unguentũ, quotidie mane cochlearij mẽſura ieiunis potatum, & à cœna ante ſomnũ eodem modo. In humida aũt intemperie, ſimpliciora ex eis quę ab oppilatione liberant, exhibenda, & quæ à proprietate totius ſubſtãtię efficacia exiſtũt: uelut eſt, lupinũ hepar, quod ſanè diligenter tritum drachmę unius pondere cum uino dulci aqua calida diluto prębetur. Hoc enim multiplici experimẽto cognitum omnib. hepatis intemperieb. commodũ exiſtit: utpote proprietate totius ſubſtantiæ hanc efficaciã habens, non calefaciendo, aut refrigerando.

Epithemata polyarchia — *Capnium eſſe chelidoniam*

De oppilatione hepatis, in quibus plurima remedia. Cap. 11

A Flatibus nebuloſis & concoctu difficilibus: aliquando aũt & à craſsis humoribus uiſcoſiſq;, in finibus uenarum ex ſima hepatis parte enatarum, per quas ex uentre ac inteſtinis alimẽti digeſtio ad hepar contingit, oppilationes fiunt. Cõſequitur autem ad ipſas, grauitatis circa dextrũ ilium cum dolore ſenſus, aliquando quidẽ obtuſę, aliquando uero uehementis, & quandoq; quidem abſq; febre, quãdoq; cum febre. Craſſa enim & uiſcoſa ac multa, omnino amplius reliquis oppilant, & maxime ſi ægri à cibo uehementiori motu utãtur: ſi uero acria ſint & multa quæ in cibo ſumũtur, dolor ex oppilatione uehemẽtior fit, quũ obturata corpora ſimul & tenſionẽ perferant, ſimulq; pungantur. Cæterũ quũ uaporoſi & craſsi flatus multitudo coaceruetur, quæ exitum non habet, nõ grauitatis ſolum, ſed & diſtentionis

Venæ ſimæ hepatis partis

ſenſus

sensus oboritur. Quare attenuantium & oppilationem dissoluentium quàm celerrimus requiritur usus: oppilatio enim inueterata non tātum in hepate, sed in omni membro putrefactionē operatur, febremq; accendit. Præclare autem & citra molestiam ab oppilatione liberat, simulq; firmitatē tum hepati, tum stomacho addit, pelecini qui in frumētis nascitur semen, tritum cochlearij mensura, cum uino aut aqua mulsa in potu acceptū. capnium item, quod & chelidoniæ nomē inuenit, succo eius expresso & desiccato: reponitur autem is in pastillos redactus, & semel quidem exhibitus dolorē omnem adimit: ter autem præbitus, in totum ab affectiōe liberat, ultra hoc quod & firmitatem uisceribus addit: decoctum quoq; huius herbæ potatū similem efficaciam habet, etiam si ualde febricitent ægri: aliquādo autem herba ipsa exiccatur, contusaq; & cribrata cochlearij mensura exhibetur. Aliud.

Capnium, chelidoniam appellari

Lupi hepar siccū drachmæ pondere, cum piperis granis IX, ac myrrhæ magnitudine fabæ, in passo calido datum, confestim auxiliatur. Æstatis autem tempore, alternis diebus, ter potandū præbeto. Liberat ab oppilatione etiā eupatorium, simulq; firmitatem addit: similiter quoq; stœchas, tum cocta, tum sicca tritaq; data: plantaginis item radix, & semē, foliaq; sicca trita, siue per se unumquodq;, siue simul exhibeantur. Lauri cortex tritus potatus, spica nardi, fructus pistacij, amygdalæ amaræ, anthemis siue chamæmelum, anagallidis quę ceruleum florem habet, succus, radicis acori, eryngij, radicis dulcis decoctum urinam ciet, & aluum emollit. Radix dracūculi uiscera omnia repurgat, crassosq; & instar uisci tenaces attenuat humores. Filicis succus cochlearij mensura ex aqua mulsa potatus, hepar repurgat, oraq; meatuum ac uenarum aperit, citra manifestā calefactionē. Præscriptum autem iam ante est de his quæ tum simas, tum gibbosas, hepatis partes ab oppilatione uendicant, in tertio nimirum sermone.

Sima & gibbosa, hepatis partes

Catapotium hepatis oppilationem remouens.

Radicis chamæpityos drach. IIII, radicis cichorij drach. IIII, contundito, ac melle cocto excipito, nucisq; ponticæ magnitudine præbeto: aquæ etiam calidæ cyathos tres ab eius exhibitione absorbendos dato. Cæterum non modo radices horum hepaticis opitulantur, sed & succus & decoctum.

Pastillus hepaticus, ex amygdalis amaris.

Seminis anisi, apij, asari, amygdalarum amararum decorticatarum, comæ absinthij, singulorum drach. IIII, apparato, & cum aqua pastillos formato: ex quibus drach. I, febre carentib. cum uini diluti cyathis III præbeto: febricitantibus autem, cum aqua mulsa. Vrinam ciet, & placide calefacit.

Aliud hepaticum ualde commodum.

Seminis pelecini, capnij, costi, cuiusq; drach. V, contundito ac cribrato, & cochleare I ex aqua mulsa dato. Præclare enim summouet oppilationem.

Aliud hepaticum pulchrum, cuius uilitatem ne contemnas.

Lenticulam torrefactam ac probe tritam cochlearij mensura ex uino bibendam præbe. Commodum est hoc & lieni, ex posca, aut aceto mulso.

Aliud, experimento conſtans.

Comæ abſinthij, piperis, coſti, caſsiæ, radicis gentianæ, amygdalarum amararum, ſingulorum unciam unam, fœni græci ſextantem, ſeminis pelecini ſextantem. Exhibeto cochlearium quomodocunq; uelis.

Aliud, ad hepatis oppilationem.

Cacani ſcrupulos duos, alij octo habent, coſti ſcrupulos ſex, ſpicæ nardi, iridis, phylli, lupinorum ſiccorum, baccarum lauri, fœni græci, rhei pontici, ſingulorum ſcrupulos ſex, piperis, phu, aſari, cuiuſq; drachmas quatuor. quod ſi picis ſiccæ ſcrupulos tres ammiſcueris, efficacius operatur.

Aliud ſimplicius, quo aſsidue utimur, ualde admirandum.

Cacani ſextantẽ, fœni græci ſeſquunciam, piperis unciam unam, cyperi unciam unam, coſti unciam unam, contundito & cribrato, ac cochleariũ unum cum condito præbeto. decumbat autem æger ſuper affectam partem.

Aliud. Potamogetonis ſicci drach. II, comæ abſinthij drach. I, croci, coſti, ſpicę nardi, cuiuſq; drach. II, amomi drach. I. datur cochlearij menſura aridum. Aliud. Piperis drach. IIII, dorcadiadis herbæ quæ & muſcij appellationem habet unc. I, coſti trientem, alij drach. IIII. contundito, cribrato, & cochlearium in potu exhibeto. Aliud Philagrij. Rhei pontici unc. I, caſtorij ſcrupulos III, farinæ lupini ſcrupulos III, piperis grana VII. contundito, cribrato, & mane cochlearium unum præbeto ex condito.

Dorcadias herba quæ & muſcium

De hepatis inflammatione: & cognoſcendo utrum hepar, an muſculi eius ſint inflammati. Caput III

GAleni. Hepar conſimiliter ut ſplen & inflammatur & abſceſſu ſuppuratur, uerum raro ſcirrho, hoc eſt abſceſſu duro afficitur. Inflammato itaq; hepate, dextri ilij tumor conſequitur, & maxime ſi gibboſa parte doleat, facilius per tactũ cognoſcitur tumor, grauitasq; coincidit ilium totum diſtrahens, & dolor in dextram uſq; clauiculã ac ſcapulam pertingit, ut conuelli penitus æger uideatur: linguæ color in principio quidem rubicundior fit, poſtea uero denigreſcit: appetitus deiectio, faſtidiumq; cibi uehemens, & implacabilis ſitis: uomitus quibuſdam contingit bilis puræ atq; etiam uitellinæ, poſt autem & ęruginoſę: aluus autem ipſis eſt adſtricta, ſi ſanè cum uiſceris debilitate inflammatio eſt oborta, febris adeſt acuta inæqualis, quæ plerumq; ad ueſperam & noctem exacerbatur: ſequitur & ſpirandi difficultas, tuſsiculæq; paruæ, ut plurimum ſiccę, per quas nihil omnino reiectatur. Aliquando autem & per bilis uomitus pauca quędam reiectantur, quæ res pleroſq; decepit, qui ex pleuritide hanc eductionem fieri putauerunt. Cæterum & coſtæ nothæ ut plurimum condolitant, & color corporis ſubuertitur in arquati morbi ſpeciem permutatus: ſingultus quoq; conſequuntur. Acceſsionis autem tempore quidam delirio apprehẽduntur, & acre lotium excernunt: & ſanè inflammationes quæ iuxta ſimam epatis partem contingunt, plus faſtidij, & nauſeæ, & uomitus bilioſos, ac uehementẽ ſitim inducunt

cunt:quæ uero in gibba parte fiunt,dolores circa respirationem intendunt, tussiculasq́ irritant,clauiculamq́ magis cum dolore conuellunt. Quando quidem autem musculis hepati incumbentibus inflammatis,quidam decepti hepatis eam inflammationem esse suspicantur,necessarium fuerit distinguere inter se has affectiones. Hepate etenim inflammato,tumor secũdum lineamenta rotũdus,figura uidelicet ipsius hepatis,succumbit,quiq́ ad corporis decubitum simul conformatur: maior enim apparet corpore ad sinistrum latus reclinato:minor autem rursus ad dextrum deuoluto: nimirum hepate sub nothas costas cedente, neq; uisui,neque tactui similiter succumbente. amplius autem in hepatis inflammatione,incumbens cuticula, naturali modo habere conspicitur:musculis autem inflammatis,cutis circumrenditur,ut si quis digitis apprehẽsam attrahere uelit,ea minime sequatur. Pro prijssime autem tactus discernet siue in alto, siue in superficie inflammatio ipsa consistat. Porrò hepate inflammato,sanguinis detractionem experiri oportet à cubito,si nihil id fieri præpediat. Incidenda autem in dextro cubito uena interna,ita ut substratam arteriam obseruemus:quę si nõ appareat, media:si uero neq; ipsa appareat,superior. Multitudinem autem extrahendi sanguinis,ex corporis reperies qualitate,ętateq́ & natura,horaq́ temporis,ac regione,ampliusq́ ex uiribus ægri:quæ si id ferre queant,semel quantum satis est,detrahendum:si uero non,per uices partitum. Cæterum incisio ipsa oportune in prima & secunda die contingit:si uero urgeant dolores & adsint uires,etiam septima uenæ incisionem facimus, qua facta post modicum interuallum,simplici clysteri euacuamus,maxime si non sponte egerat aluus. Sequẽti à uenæ sectione die,cucurbitæ cum scarificatione affigendæ,rursumq́ post unam diem cucurbita apponenda: non pauci enim à secunda earum adhibitione opem senserunt magis quàm à priore. At uero ante uenæ incisionem & post eam, fomentis utendum est ex lanis succidis oleo imbutis & impositis:conuenit & ex passo cretico fomentum cum rosaceo aut lentiscino aut melino aut œnanthino. Optimũ aũt fomẽtum hocce est. Chamæmeli,anethi humidi si adest,rutæ uiridis,seminis lini,cuiusq; unciã i,calicum papaueris numero x,olei sextariũ i. semen lini contusum in linteolo colligato,& cum alijs in cacabum cõiectum ad prunas decoquito donec uires suas distribuat:deinde olla in feruẽti cinere collocata, ex ea multo tempore confidẽter foueto. Post fomentorũ irrigationes cataplasmatis uti oportet,ex semine lini & fœni græci,farinaq́ hordeacea aut triticea, his uel omnib. uel uno aliquo ex eis,aut quibusdã in aqua mulsa decoctis,ammiscendum etiam absinthiũ & masticheac melilotũ. Quod si uehementior sit ardor,etiam ea quæ astringunt sunt ammiscenda, uelut sunt mala cotonea. Oleum uero quod additur rosaceũ sit,aut melinũ,aut lentiscinũ. Si uero feruor adhuc perseueret,cotonea mala cum farina imponẽda. Remittente aũt uehemẽti calore ficus optimas & altheæ radicẽ decoquito,& decocto corũ

semen

Fomentum

ſemen lini,farinaſq; hordei,fœni græci,ac lolij infarcito.Quod ſi durior in/flammatio ſuccumbat,etiam chamæleonem aut chamæpityn,aut polium, aut aſarum,aut daucum,eryngijq; tum ſemen,tum radice ammiſcere opor tet,aliquando autem & ficus cum althea decoctæ ac tritę cataplaſmati con nectuntur.Cæterum calidius & magis emolliens reddideris cataplaſma, ſi terebinthinæ,aut reſinæ pinus,aut picis quadrãtem addas.Braſsicæ autem crudæ folia cum melle trita ac impoſita, omnes induratas inflammationes diſſoluunt. Hinc ad cerata tranſeundum ex oleo cyprino aut glaucino ap/parata,altheæ radicibus ſimul admixtis. Vtendum etiam ex palmis cerato, hepatis inflammationib.ſumme accommodato,maxime ſi ſtomachus per conſenſum ſimul ſit affectus,& coſtæ coafflictæ. Habet autem hoc modo.

Ceratum ex palmis Palmas interiore medulla exempta, diligenter contundito, ac cum pari ce/rato roſaceo in mortario probe committito,ac unito,affuſoq; modico oleo roſaceo imponito. Aut myrrham in uino ueteri adſtringente maceratam, palmis ammiſceto,& panniculo ueſtis detritæ excepta imponito. A ceratis ad epithemata ex ſtyrace,& ex meliloto, & ea quæ polyarchia appellãtur, & iam ante ad colicos & ſtomachicos deſcripta ſunt,tranſeundum . Com/

Epithema ex ſtyrace poſitio autem epithematis ex ſtyrace hæc eſt. Styracis pinguis,carnis pal/marum,coſti,maſtiches,caſsiæ,ſingulorum trientem, ſamſuci ſextãtem,cro ci ſemunciam,uuæ paſſę ſemunciam,ceræ ſexuncem,unguenti nardini beſ/ſem. Porrò in inflãmatione hepatis ubi magni circumſtent dolores, etiam pharmaca dolorē leuantia in potu eis exhibere conuenit: ita tamen ut aſsi/duum eorum uſum deuitemus: ſimplicibus autem potionibus frequentius utendum:ſenecionis itaque decoctum tanquam maxime commodum,aut ſucci radicis dulcis obolos duos cum aqua calida exhibeto.

Aliud. Picridis ſeridis,aut intybi ſucci cyathum unum cum aquæ cali dæ cyathis tribus præbeto,mellis etiam cochlearijs duobus affuſis.Ad hoc enim quod refrigerat,ac firmitatem uiſceri addit,etiam ora uenarum hepa tis repurgat,neq; tamen frigidas intemperies magnopere lædit. Poteſt au/tem ſeridum ac intyborum ſubſtantia hepati cõmodare,tum ſi ſine humo/rum,aut ſeroſi ac uitiati ſanguinis complexu,intemperies in ipſo fiat,tum ſi humiditatis cuiuſcunq; tandem adſit cum intemperie complexus:mellis ue ro ammixtio humiditatem per urinam excludit. Quapropter etiam exicca ta ac contuſa utiliter potui inſperguntur: eorum quoq; decoctum potatum magnam commoditatem præbet.Quod ſi nõ infeſtet calida aliqua intem/peries,ſed obturatione tantum uiſcus ipſum uexetur,ex uino albo,tenui,ac uetuſto,cum aliquo urinas ciente pharmaco,potata magnifice auxiliantur. Magni etiam pretij in hepatis inflammatione capnij herbæ,quæ etiã cheli donia appellatur,ſuccus habetur aut eius decoctum. Auxiliatur & præſcri/ptus ex amygdalis amaris paſtillus,niſi penitus magna caliditas adſit.

Aliud. Cochlearum terreſtrium carnem optime contertio, & uini ni/

gri

gri cyathos tres affundito,calefacito,ac bibendum præbeto.Cæterum hæc iuxta omnem suam substantiã efficacia existunt:quale est hepar lupinum, cuius rei magnum periculum fecimus,inquit Galenus. usus autẽ eius idem qui cochlearum existit:optime enim conteritur, & drachma una cum uino aliquo dulci præbetur.Hæc enim phatmaca omnibus hepatis intemperiebus conuenite uidentur,quum neque calidas neq; frigidas intemperies lædant: febrientibus tamen lupi hepar melius ex aqua, aut seridis succo,aut aliquo consimili exhibetur.

hepar lupinum.

Epithema ex styrace.

Costi unc.I,croci,thuris,aloes,ammoniaci thymiamatis,mastiches,styracis flaui,spicæ natdi,cuiusq; drach.IIII,terebinthinæ unc.I,opobalsami drach. IIII,ceræ trientem. Vtere.

De hepatis abscessu:Archigenis. Cap. IIII

QVod si inflammatio ad permutationem apte se habeat, hoc est,principium permutationis ad suppurationem iam suscepit, omnes prædictæ de inflammatione accessiones augebuntur:dolores(inquam) & febres, & delirium,anxietas, desperatio, cibi fastidium, & displicentia maxime ab eius acceptione.A rigoribus autem fere in totum febriles accessiones initiũ sumunt,præsertim si ad uesperã exacerbationes fiant. Adiuuare igitur permutationem ac puris eruptionem oportet,ut quàm celerrime fiat,ne maiora inde corpora corrumpantur,per usum uidelicet cataplasmatum ex semine lini,aut hordeacea & fœni græci farina apparatorum , admixtis etiam resina,manna,pice,altheæ radice,stercore columbino,stercore caprino, caricis,& quæ his similia existunt:fomentis autem utendum ex cruda hordeacea farina, & spongijs decocto absinthij, abrotoni,centaureæ, similibusq; imbutis ac expresis:neque uero inconuenienter emplastra quæ puris permutationem iuuare queunt,adhibẽtur. Quum autem perfecta suppuratio fuerit,dolores remittent,omnesq; accessiones mitiores apparebũt:cæterum rupturæ tempore dolor rursum magis augescet.quare etiam tũc rupturam adiuuare oportet,per cataplasmatum ad superficiem attrahentium ac subadstringentium usum, & per potiones calorificas: quales sunt quæ ex pipere & zingibere ac myrrha apparantur.Porrò post eruptionem, aliquando quidem per aluũ,aliquando per urinas,puris transsumptio contingit. Quidam etiam per os,puris eductionem factam tradiderunt: uerum periculosior alijs per os transmissio existit:id uero quod excernitur nigrũ est,quanquam & album reperiatur,quod sanè salutare iudicatur.Aliquando autem humor qui ex abscessu promanat,inter pelliculam uentrem ac intestina amplectentem,peritonæon Græcis dictam,atq; ipsa intestina colligitur: & facile sanè curatur,si quis diducta citisime cuticula humorẽ ipsum excludat, ea maxime parte qua tumor attollitur:aliquãdo autem rursus post factam isthic collectionem, transsumptio per intestina contingit . Cæterum in his quibus tumor foras prominet,sectionem obliquam supra inguen infligere

Dolores circa suppurationẽ augeri

Maturantia & rumpẽtia abscessus

Dolores suppuratione facta remittere

Pus album salutare

Peritonæon pellicula uentrem & intestina amplectens

s oportet

oportet,ac per eam ipsam humorem euacuare,atque etiam ulcus ipsum eluere,& pharmaca liquefacta inijcere,donec perfecte curetur. Neque uero negligendum,quo & hepati post factam abscessus rupturam, remedia auxiliaria adhibeantur. Primum quidem igitur emplastra emollientia imponantur,deinde etiam resiccantia,quale est quod Icesium appellatur, quodque ex salicibus constat,& quæ his similia existunt. Si itaque per urinas puris transumptio fiat,consimilibus epithematibus utendum est circa totum ile, & iuxta pubem,& tum per cibos, tum per pharmaca urinam cientia, repurgatio eius adiuuanda. Pepones igitur in cibo eis conueniunt, & cucumeres cocti,pastinacaque & sion. Ex pharmacis uero meon,& asarum, spica,casia,cinnamomum. Sunt & composita quæ huc pertinent, quorum compositiones paulo post dicemus. Per interualla autem etiam humores ipsos dulcorare oportet,uini scybelitæ,therei,ac protropi, similiumque potu. Commoda est etiam ipsis potatio lactis. Si uero per sedē humoris transmissio contingat,epithemata quidem eiusdem materiæ approbamus: uerum prospiciēdum est, ne aluus cohibeatur,neque etiam amplius humectetur:nam hoc ipsum tum per cibos, tum per pharmaca, ac epithemata fieri potest. Vtimur autem & ad hos infusis per clysteres,quo intestina illæsa cōseruemus: ad quam rem ptisanæ, ac tragi,& oryzæ succi appositi existunt. Quod si tamen per os puris eductio fiat, maximam ad hoc curam adhibere oportet, ut humores prius euacuentur:deinde cibus præbendus adstringens & stomacho gratus. Vtendum & uino tenui & odoro. Ventri uero epithemata ex palmis apparata,atque ex œnanthe,ac eis similia imponenda, de quibus in stomachicorum ac dysentericorum tractatu est prædictum.

Ad hepaticos. Phylli,carcophylli,spicæ nardi,costi,piperis, lupinorum siccorum,singulorum unc. I,contundito,cribrato,ac drach. IIII præbeto cum uino. *Philosophus* Aliud Philosophi:hepatis,inquit,abscessus discutit. Radicis graminis decoctum bis in die potatū,similiter & fœniculi radicum decoctum,& dauci. Myrrham item & picem siccam contūdito ac cribrato, prætillitoque hepati ex oleo cyprino,inspergito, & lanam puram oleo cyprino calido imbutā superponito. uehementer prodest hoc utere confidenter.

Cura hepatis exulcerati: Archigenis. Cap. V

SI exulceratio ex abscessu circa hepar relinquatur, aut illic ex acribus humoribus ac erodentibus fiat, colliquatio hæc adfectio appellata est. *Colliquatio* In his sanè uenter cruenta,& putrefacta,ac saniosa excernit: atque omnino consimilia ex hepatis ulceribus promanare solent, his quæ à mortuorum corporibus destillant: quare quidam inexperti decepti, dysenteriam hanc affectionem esse putauerunt. Ructus autem fœtidi consequuntur, & à ciborum acceptione grauitas præcordiorū:& pulsus eis est depressus ac densus, fiuntque ægri amarulenti & iracundi: dolor circa locum fit ulcerosus, usque ad *Dolor ulcerosus* clauiculam ipsam pertingens: multis autem unà cum uentris recrementis

etiam lotium excernitur saniosum sandarachæ colore: non parum uero frequenter ea quæ in urinis continetur aquæ inter cutem significationem portendunt. Cæterum omniũ periculosissima est hæc affectio, & modica omnino ægris est spes salutis: & tamen nihilo minus aggredienda est eorum cura, consimilibus remedijs, eis quæ paulo ante dicta sunt, etiam his adhibitis, epithematibusq́ ex materia leniter adstringente, similibusq́ fomentis. Liquoribus autem tum qui ad fomenta, tum qui in cataplasmata adsumuntur, cortex pinus, palmæq́ ac cyperi, similiaq́ sunt incoquenda. proprie autem ulcera repurgat lac scissile sæpe acceptum: cui aliquando parum mellis addere non ab re est. Post repurgationem citissime ad ea quę carne replent festinandum: præstant autem id cibi moderati & boni succi, ac gestationes: quod si molestiæ id fieri permittant, etiam exercitamenta conueniunt & uinum. Post cataplasmata uero, cerata & emplastra apta erunt, quorum sæpe in præcedentibus fecimus mẽtionem. Plurima præterea pharmaca quæ ulceribus conueniunt in potu sumuntur. Quale & hoc est. *Carne replentia*

Andromachi ad hepaticos compositio, cyphoides appellata: quæ etiam ad omnia thoracis uitia conducit.

Vuarum passarum carnis drach. XXV, croci drach. I, calami indici drac. II, bdellij drach. II & dimidiam, cinamomi drach. X, casiæ drach. X, floris iunci odorati drach. II & dimidiam, myrrhæ drac. IIII, terebinthinæ drac. IIII, scobis aspalathi drach. II, spicæ nardi drach. III, mellis drach. XVI, uini dulcis quantum sufficit. Adstringit mediocriter & reficcat ac discutit serosos ac uitiatos humores, inquit Galenus, corrigit malitiam humorum, & putrefactioni se opponit, intemperies sanat, extergit ac mundos facit, aperitq́ meatus, cit urinam, atq́ ea propter internas ulcerationes curare consueuit, & eos qui hepatici appellantur. Sunt autem hepatici proprie, qui ob hepatis debilitatem per sedem cruenta liquidiora excernunt, quales sunt loturæ carnium animalium recens mactatorum, quos ipsos ignarum uulgus dysentericos esse putat. *Hepatici qui proprie uocantur*

Alia cyphoides Andromachi: facit & ad tusses, & ad liquidorum per os reiectationes.

Croci, cinamomi, myrrhæ, cuiusq́ drach. I, bdellij drach. IIII, aspalathi obolos IIII, floris iunci odorati drach. III, calami indici drach. II, casiæ drach. I, spicæ nardi drach. I, terebinthinæ drach. XVI, mellis cyathum dimidium, uuarum passarum pinguium numero CLX carne earum optime mundata, uini ueteris adstringentis, quantum ad uuas passas, bdellium ac myrrham maceranda ac conterenda satis est. Mel autem prius despumato, in eocq́ resinam liquefacito, & cum reliquis committito ac utitor. aliquando quidem instar eclegmatis ad nucis ponticæ magnitudinẽ aut amplius exhibeto: aliquando uero aqua mulsa dilutum bibendum præbeto. Inuenies & inter arteriaca remedia, ad tussientes item & phthisicos pharmaca plurima his similia

milia, quibus ipsis & ad ulceratum hepar uti oportet: proderunt etiam ea quæ ad renum ac uesicæ ulcera sunt descripta.

Comes Andreas. Menas chirurgus

Alia cyphoides, qua usus est comes Andreas, & Menas chirurgus. Croci drach. IIII, calami drach. VI, bdellij drach. II & dimidiam, calsiæ scrupulos IIII, spicæ nardi sesquidrachmam, floris iunci odorati scrupulos II & dimidium, myrrhæ drach. IIII, terebinthinæ drac. IIII, aspalathi scrupulum unum, mellis sextantem, carnis uuarum passarum quadrantem, uini quantum ad hæc satis erit.

De hepate in scirrhum indurato: Galeni. Cap. VI

Scirrhus hepatis

NOn solum autem à prędictis affectionibus apprehenditur hepar, sed & in scirrhum induratur, inflammatione uidelicet præcedente. Manifestiorem autem cognitionem hepar induratũ ex hoc habet, quod tumor circa ipsum scirrhum multo durior quàm in inflammatione existit, multo etiam minore dolore uexatur. In huiusmodi quoq; dispositionibus corpuscula hepati insita attenuantur. Cęterum temporis progressu, maiore tumore circa scirrhum facto, difficulter eius cognitio per tactum cognoscitur, propterea quod iam aquæ inter cutem suffusio fit consequuta: unde his qui negligentius notas perscrutantur, tumor ad tactum laxus succumbit: color autem uniuersi corporis in nigredinem pallore permistam commutatur, uenter & pedes intumescunt, supernæ corporis partes gracilescunt, & corpus ipsum tepescit: aliquando autem aluus multa & tenuia excernit: urinæ à principio quidem multę, uerum ubi iam ad aquam inter cutem dilapsi sint, omnino paucæ. Porrò incipiẽtem hepatis scirrhũ sæpe curauimus ipsi: eum uero qui temporis diuturnitate est extensus, neq; ipse curaui, neq; aliũ quẽpiam qui curare eum posset uidi: in totũ enim sic adfectis aqua inter cutem accedit, & in longiori tempore corrumpuntur. Itaq; ad prædicta de inflammatione cataplasmata & fomenta, fortiora quædã (inquit Archigenes) sunt annectenda. Constant autem ea quæ inflammatis adhibentur ex absinthij coma, nardoq; tum indica, tum celtica, croco, œnanthe, unguento nardino, lentiscino, & masthichino. His igitur altheæ radicẽ ammiscere oportet, & stercus caprinum, ammoniacum thymiama, bdellium, medullasq; & adipes: hæc enim incipientem in hepate scirrhum, conuenienti simul adhibita diæta, sæpe curauerunt. Post fomenta autem & cataplasmata, cucurbitæ hepati affigendæ cum scarificatione, & emplastra adhibẽda: primum quidem simpliciora, uelut est Mnaseæ, & quod ex succis constat, deinde etiam fortiora, uelut est melinum Serapionis, & quæ huic similia existunt. Post emplastra malagmatis utendum, ex baccis lauri, aut eo quod polyarchion appellatur, & similibus, quorum aliqua in colicis præscripta sunt: aliqua uero in splenicis & arthriticis referẽtur. Quod si neq; sic proficias, hirudines admouẽdæ: plurimum enim momenti habet ad curationem, sanguis earum suctu extractus. Cõmodus est eis & dropax & sinapismus: si uero neq; hoc modo res

succedat, ustio per frequentia interualla adhibeatur: ita ut aut per ferrum, aut per pharmacum crustæ infligantur, & post earum casum, ulcera multo tempore fluere sinamus. conferunt etiam potiones conuenientium pharmacorum, uelut est zopyrios ad colicos præscripta, & quæ eupatorium habet admixtum. Complectuntur & urinam cientes antidoti aliquam in se commoditatem: uelut est quæ Bestiana uocatur. Scirrho enim induratæ particulæ, ob crassos & uiscosos humores in solidis corporibus imbibitos, necessario frigidam habent dispositionem, quare & calefacientibus simul & tenuium partium pharmacis opus habent: uerum his, quemadmodum dictum est, emollientia sunt præmittenda. Si enim uehementer calida, antequàm scirrho indurata corpora præmollescant, exhibeantur, statim quidem manifestam diminutionem fecisse apparet, uerum immedicabile fit quod relinquitur, utpote nimium resiccatum. Quapropter facile est coniectare in hepatis scirrho necessariam esse emollientium admixtionem. Simplicia igitur quæ ad hepar induratum bibuntur sunt: anagallidis quę ceruleum florem habet succus exiccatus, itemq́ liquidus ex aqua mulsa, in moderatis autem febribus, ex aceto mulso: & scillæ assatæ medullæ oboli tres, seminis uiticis torrefacti drach. I, radix eupatorij, radix dracunculi, cortex radicis lauri.

Bestiana antidotus

Incurabile fieri quod à scirrho relinquitur

scillæ assatæ medulla

Aliud, quo Ægyptius curatus est, quum iam aquam inter cutem incidere promptus esset.

Herbæ sabinæ, picis siccæ quæ in fundo doliorum uini reperitur, eorū præsertim in quibus uinum dulce uetustatem est adeptum, utriusque æquales partes singulatim contundito & cribrato, atq; ex ambobus pariter cochlearij mensuram cum uino diluto præbeto. Aliud. Croci, spicæ nardi, casiæ, cuiusq; drac. II, costi, floris iunci odorati, cinamomi, myrrhæ stactes, cuiusq; drach. I, mellis despumati drachm. XXV. Ex hoc drach. I cum uino mulso præbe. Optimum est hoc pharmacum in incipientibus duris scirrhi dispositionibus, cuius rei plurimum periculum feci.

Aliud, ad omnes inueteratas hepatis affectiones, atq; ipsum etiam scirrhum.

Picis siccæ, costi, piperis, æquales partes contundito & cribrato, & ex eis cochlearium præbeto. Aliud. Myrrham troglodyticen optimam, & piper, pari pondere tundito: indeq́ scrupulum unum cum uino meraco ueteri calefacto, ad dies tres aut quinq; exhibeto.

Oribasij ad hepaticos. Glaucij drach. IIII, aloes drach. II. hæc arida conterito, & cochlearij mensura statim à balineo exhibeto: febre carentibus cum uino diluto, febrientibus autem cum aqua mulsa.

Aliud Oribasij, ad diuturnas hepatis affectiones, & circa sima ipsius dispositiones, in quibus tum stomachus tum uenter simul affecti sunt.

Comæ pinus uiridis decoctum ad tertias redactum, cyathorum trium aut

quatuor mensura præbe. Quin & siccæ comæ drachma una in potu exhibita, simili efficacia præstat. Verum ad multos hæc exhibenda sunt dies.

Aliud, Oribasij.

Chamæpityos, petroselini, cuiusque drach. octo, baccarum lauri, piperis, costi, singulorum drach. quatuor, cyperi, fœni græci, cuiusque drach. II. præbe cochlearium ex aqua mulsa. Aliud. Anisi, gentianæ, amygdalarum amararum, absinthij, æquas portiones permisce: indeq; cochlearium ex calida præbe. Aliud. Thuris unc. I, ammij, acori, cuiusq; drach. IIII. præbe cochlearium ex aqua mulsa.

Oribasij antidotus hepatica.

Casiæ drach. octo, aloes, costi, corticis pinus, cuiusque drach. quatuor, glycyrrhizes siccæ drach. octo, spicæ nardi, croci, anisi, hyssopi, rhei pontici, cuiusque drachm. II, mellis sesquilibram. Mel decoque ac reliqua eo excipe, & nucis auellanæ magnitudine præbe.

Aliud Oribasij, ad hepaticos, ictericos, splenicos, & præcordia eleuata.

Croci drach. X, floris iunci odorati drach. IIII, casiæ drach. II, spicæ nardi drach. octo, myrrhæ, cinamomi, costi, cuiusq; drachm. I, mellis cocti quantum his excipiendis sufficit. Præbe ad fabæ ægyptiæ magnitudinem cum uini mulsi cyathis III. Facit & ad thoracis dolores, atq; eos qui plumbeum colorem habent. Aliud hepaticum pulchrum.

Seminis pelecini, capnij herbę, costi, æquale pondus contundito ac cribrato, & drachmam unam ex aqua mulsa præbeto. Aliud. Fœni græci unc. I, trixaginis sextantem & unciam dimidiam, costi albi quincuncem, petroselini quincuncem, eupatorij quincuncem, mellis despumati quātum satis est. Datur sesquidrachmæ pondere. Eius utilitas experimento constat.

Aliud. Castorij, costi, cyperi, amomi, cuiusq; drach. VIII, piperis drac. IIII, petroselini drach. IIII. Datur cochlearij mensura.

Aliud, ad diuturnam uexationem & duriciem.

Costi, fœni græci, piperis, foliorum rutæ uiridis, picis siccæ, æquales partes commisce, indeq; cochlearium cum aqua mulsa aut uino præbe.

Aliud. Ammoniaci thymiamatis drach. XXXII, croci drac. IIII. Crocum tundito, cribrato, & cum aqua diluito: deinde ammoniacum adijcito, simulq; terito, ac in pastillos redigito. ex quibus alijs drach. I, alijs II prębeto.

Aliud. Ammoniaci thymiamatis, costi, polij, fœni græci, æquale pondus misceto: indeq; cochlearium siccum cum aqua mulsa dato.

Aliud. Ammoniaci in tenuissimum puluerem redacti cochlearium I, mastiches cochlearia X, præbe ex aqua mulsa, & admiraberis. Efficax est ad hepaticos iam desperatos.

Aliud, Asclepiadæ: quo utimur, inquit Philagrius: quod ad hepar scirrho induratum, atque etiam oppilatione obturatum, prospero successu accommodatur

commodatur, ad aquæ inter cutem quoque suffusiones incipientes, & ad alias internas affectiones, citra tussim contingentes, optime facit. Habet autem hoc modo. Radicis gentianæ, chamæpityos, marrubij, petroselini, radicis scolopendriæ, radicis panacis, terræ lemniæ quæ sphragis appellatur, sisonis, rubiæ, seminis brassicæ, radicis eryngij, baccarum iuniperi, seminis fraxini, trixaginis, seminis dauci, dictamni, cestri siue betonicæ, singulorum drachmas octo, fellis ursi sicci, sinapis, seminis cucumeris, aristolochiæ, piperis, spicæ nardi, costi, seminis erucę, singulorum drachmas octo, hoc est omnium æquale pondus, echij, eupatorij, polij, cuiusq; similiter drachmas octo. Quidam etiam lupini hepatis, ac helenij tantundem adiecerunt, quod & nos facere solemus. Oribasius autem neq; fraxini semẽ, neq; betonicam, neq; trixaginem, neq; dictamnum, neq; daucum adscripsit. Mellis quãtum his omnibus excipiendis sufficit. Datur ad nucis auellanæ magnitudinem cum passi cyathis IIII. Pharmacum hoc experimẽto cognitum est. Semen autem fraxini, arboris est ex qua fraxinea ligna quocunq; in opere apta ac operæ obedientissima cæduntur.

Epithema ex melilotis ad hepaticos.

Meliloti sextantem, croci unc. I, ammoniaci thymiamatis libram unam, ceræ libram unam, terebinthinæ trientem, cyprini, aut nardini, aut gleucini unguenti plus minus quincũcem. Ammoniacum & crocum in aceto dissolue. Porrò in diæta totum situm esse existimandum est, siquidem omnis diuturnus morbus maiorem ex diæta opem sentit. Quare cibi qui facile concoquuntur, eis exhibendi sunt, quiq; & inciforiam uim & repurgantem complectuntur. Neq; uero ineptæ eis acrium rerum comestiones sunt, si per interualla, & post exercitia ac gestationes sumuntur. Cæterum pro ratione motuum & exercitiorum, tum quantitatem, tum qualitatem ciborum augere oportet. Vinum eis conuenit tenue, odorum, moderata quantitate acceptum. Dulcia enim omnia nocentissima sunt hepati affecto. Vitandum & uinum mulsum, fructusq; ac bellaria omnia, præter amygdalas & pistacia: ex his enim moderate à reliquis cibis accipiendum. Vitanda etiam crassa & uiscosa edulia, atq; ea quæ difficulter concoquuntur.

De lienis affectionibus cognoscendis: ex libris Philagrij. Caput VII

QVibuscunq; sub sinistro ilio dolor, aut distensio, aut grauitas, aut tumor subiacet, & dum conuertuntur, uelut aliquid ex illis locis conuellatur, imaginatio contingit, his lien affectus est. Quemadmodũ aũt reliqua corporis membra iuxta octo intemperierũ genera affligũtur, ita & splen afficitur: uerũ frequẽtissime frigidã & humidã sustinet intemperiem, ex consimili maxime diæta, atq; ex his quæ uoluptatis gratia accipiũtur, ueluti sunt crassi succi placẽtæ itẽq; potiões. In his igitur omnib. calor tẽpore debilitaẽ. Substantia splenis laxa & rara est, prõptissimaq; ad suscipiendũ crassiorem

humorem: etenim fecem ac uelut limum sanguinis ex hepate ad sese trahit, hoc modo sanguinem repurgans, ex qua fece confecta & attenuata per maximas in ipso arterias seipsum nutrit. Signum autem certum & compendiosum intemperiei in splene, ea quæ eduntur ac bibuntur exhibent, & quæ forinsecus cuticulæ iuxta sinistrum ilium accedunt. Si enim frigida intemperies iuxta ipsum fuerit oborta, omnis cibus & potus qui efficaciter refrigerare potest, facile & manifeste splenem lædit: pallium item frigidum extrinsecus admotum, maxime si in frigida aeris constitutione amiciantur. uentus etiam & aqua frigida tum in lauando, tum alias quoq; adhibita, frigidam arguit splenis intemperiem. Eam uero ipsam intemperiē omnia calida consolantur. Quod si calida fuerit splenis intemperies, à nullis quæ in cibo aut potu exhibentur, aut etiam forinsecus accedunt, dolorem perfert: & siquidem caliditas augescat non solum nihil tumori apponitur, sed & contractionem amplius sustinet, præsertim si exurens simul adsit febris. Cæterum & cibi & potus calefacientes, & quæ extrinsecus corpori calorem addunt, calidas etiam intemperies augent & exacerbant. Solatio autem sunt eis omnia refrigerantia. Si enim hi qui calidam habent dispositionem per interualla frigidæ potu utātur, statim splen corroboratur, & minuitur, ægrumq; melius spirantem reddit: & uenter aliquādo ex frigidæ potu flauam bilem profundit. Atqui tristitia adfectis, aut ira concitatis splen dolet, si calidam habeant intemperiem. Similiter etiam siccæ intemperiei in splene signa colligere oportet, maxime quum pro magnitudine propriæ naturæ non eminet. Ea item quæ forinsecus corpori adueniunt, atq; intra ipsum deuorantur si arefaciendi facultate prædita sunt, splenem exiccant, quemadmodum etiam reliqua animalis membra desiccare consueuerunt. Qui enim laboriosam uitam degit, assidueq; circa marinas aquas uersatur, aut bituminosas, aut aluminosas, aut sulphurulentas, quiq; pharmaca assumit hanc habentia naturam, facillime exiccatur. Porrò ubi humida affectione splen fuerit detentus, atq; ea amplius inualuerit, in tantum eius incrementum facit, ut etiam uentrem pertingat ac hepar. Consueuit autem humida dispositio circa ipsum consistere ab immodice humectantibus, diæta, & exercitio, aereq; & locis. Oboriri solet & his qui circa palustres regiones frequenter uersantur. Amplius autem & humidus morbus præcedens, hanc adfectionem producit: aquæ item largior potus, & holera humectandi ui prædita. Species quoque doloris unà cum prædictis signis infestantem intemperiem demonstrabit. In calida enim & frigida intemperie minus dolent, aut nihil omnino, neque quicquam etiam in humida: minimum uero in sicca. At uero ex prædictis coniecturam facere licet compositarum in ipso splene intemperierum. Ferè enim in totum ubi calida intemperies fuerit intensa, sicca eam consequitur: & ad frigidam inueteratam humida concomitatur. Quandoquidem autem & humores in splenem confluentes, tumores

Lienis incrementum

tumores producunt: eorum quoque diligentem considerationem facere oportet, quales nam sint tandem, atque id non solum ex prædictis iam dispositionibus est faciendum, sed & ex his quæ iam dicentur. Bilioso enim fluore existente, uniuersum corpus calidius apparebit, etiam si non adsit febris, oculique & urinæ per bilem coloratæ: siccitatem semper accusabit æger, & de siti conqueretur ac bili os infestātecibum fastidit, & uigilijs infestatur, & frigidam desiderat unà cum hoc quod linguam subflauam habet: exacerbationes tertianæ fient: suntque ipsi ægri moribus iracundi, & qui præcipitāter excandescant. Si uero atræ bilis sit fluor, materiæ, ipsius atræ bilis scilicet, color tum in lingua, tum in reliquo toto corpore apparebit: & appetentia aderit ciborum: mœstique ac subtristes ægri sunt, reliquaque atræ bilis signa eis adsunt: exacerbationes uero quarto quoque die affligent. At uero ubi pituitosus humor in splenem deferatur, cōsimilis pituitosis aderit color, ægrique minime sitient, & cibum appetent, nisi salsa fuerit pituita: tunc enim cibum fastidiunt ægri, poculorumque magis sunt appetentes: quin & coloris cutis nitentis species, demonstrabit tibi pituitosum esse humorem: & quod singulis diebus exacerbatur. urinæ quoque pituitosæ sunt: ipsi uero ęgri secundum mores pigri sunt & segnes. Quidam uero ex eis qui frigidam affectionē habent, magnum & durum splenem acquirunt, atque ubi parum saltem consuetam edendi horam fuerint transgressi, & impasti manserint, dolore afficiuntur, propterea quod neque plenum, neque firmantem, neque sustentātem ipsum habeant uentrem, quique amplius ob inediam refrigeratur, & concalefactione opus habet. Quod si sanguineus existat in splenem confluens humor, possibile est ipsum colorem tum iuxta linguam tum circa cutem permutari: inter appetētiam autem ciborum & fastidium medio quodam modo habent ægri: reliquisque magis languent, etiam si non parem uisceris tumorem habeant. Venæ autem uniuersi corporis, sanguine plenæ apparent, & urinæ subfuluæ. *Salsa pituita*

Intemperierum splenis cura. Cap. VIII

IN uniuersum quidem igitur splenis intemperies ferè citra tumorem fiūt: eas autem tum per cibos ac potus, tum per simplicissima pharmaca ac fomentorum irrigationes, quæ intemperiei contraria sint, corrigere oportet.

Calidæ intemperiei cura.

Calidam itaque intemperiē curabis per irrigationis usum ex rosaceo, aut melino, & per simplicia ex his composita cerata. Amplius autē & per uuæ acerbæ immaturæ succum & portulacam & pampinos uitis, ac consimilia. Cibis uero & potibus utendum, quibus calida intemperies castigatior reddatur: lauacris etiam temperatarum aquarum. Quod si pharmacorum usu opus sit, rumicis acuti semen in potu exhibeatur, aut radicum aut foliorū eius decoctum: aut plantaginis, similiterque limonij, quod cynoglossum appellatur decoctum. Sunt autem hæc in posca diluta coquenda. *Limonium appellari cynoglossum*

Frigidæ intemperiei cura.

Frigidas in splene intemperies sanant irrigationes, & unguenta, ac cerata, itemq́ epithemata, quæ moderata calefaciendi facultate prædita existunt: uelut est unguentum nardinum & cyprinum ac gleucinum, & cerata ex eis conflata. Poteris & epithema pentamœron appellatum, cum modica cera liquefactum adhibere. A balineis in principio abstinendũ, nisi quid obstet: cibi & potus moderate calefacientes exhibendi. Quod si medicamẽtis opus sit, cõuenit eis calaminthæ, pulegij, scordij, trifolij, uiticis, ac similiũ decoctũ.

Humidæ intemperiei medela.

Floris salis usus In humida splenis intemperie optimũ pharmacũ habebis salis florem, siue per se solum, siue cum aliquo simplici cerato imponere uelis. Solus enim calefactus & aliqua uesica exceptus, spleni adhibetur. In epithemata quoque ammiscetur quemadmodum est prædictum. Quin & salsugo, & spuma salis, cum cerato aliquo ac modico aceto permixta, commodum pharmacum erunt ad humecti splenis affectionem. Proderit & quinquefolij radix, & plantago sicca, & alumen scissile in testa exustum. Poteris etiam ex plantaginis folijs, radicibusq́ quinquefolij, & spuma ac flore salis, pari uel impari modo permixtis, sufficienti affuso aceto, & pice sicca in posca liquefacta, exceptis, cera item alba, ammoniacoq́ thymiamate, ac modico rosaceo ammixtis, pharmacum usui reseruare. Melius autem compositionem facies, si & salicis succum addas. hic enim cum uno aut altero ex prædictis permixtus, efficacius pharmacum reddet. Eius autem collectio facile contingit. Lachrymam enim arbor incisa emittit. Conuenientissimæ autem his sunt fricationes, quæ discutiendi facultatem habent.

Siccæ intemperiei remedia.

Siccam splenis intemperiem balineum dulcium & calidarum aquarum curat: inunctio item ex oleo dulci. Cibi citra refrigerationem humectantes, uelut est ptisanæ succus, & post eum qui ex halica est acceptus. Irrigationes forinsecus prosunt ex rosaceo, & cerata itidem ex eo apparata.

De splenis inflatione. Cap. IX

QVum inflatio circa splenem est, tumor loci consequitur qui imposita manu ad tactum cedit, & distensionem loci infert. Verum inflatio ipsa aut in uentre oborta ad splenem transfertur, aut in ipso adeo splene generatur. Ventosa igitur flatus generatio ex frigiditate membrorum ipsum producentium contingit. Quare tum uentrem, tum splenem concalefacere oportet, præsertim his quibus utrũq; membrum est affectum: atq; id tum his quæ forinsecus imponuntur, tum cibis ac pharmacis quæ intra corpus deuorantur, perficiendum est. Ventri itaq; auxiliabimur, siquidem per consensum sit affectus, diospoliticam confectionem exhibẽdo, atq; etiam alias quæ huic similes existunt. Panis uero ac edulia, uinumq́ quod in potu sumit, ex petroselino, aniso, cumino, ac sisone, similibusq́ conspergenda sunt.

Foris

Foris autem epithema ex seminibus quod paulo post referetur, imponendum. Hęc enim pariter utriq; uisceri auxiliantur. Proprie autem inflationes splenis dissoluere solent, tum ea quæ iam dicta sunt, tum uiticis semen torrefactum, & melanthium, serpillumq; & thymus, pulegium, origanum, rutæ semen. Pelecini autem semen & stomacho gratissimum, & omnibus uisceribus aptissimum est: similiter & rheon ponticum, & scordium. Hæc enim unà cum hoc quod stomachum repurgant, etiam hepati prosunt, neq; stomacho molestiam inferunt. cæterum unũquodq; horum & per se, & alijs commixtum exhiberi potest, in posca decoctum, aliquãdo autem & mel eis adijciendum. Porrò quæ his fortiora sunt, ea uitare oportet in his in quib. uenter per consensum cum splene est affectus, maxime si inflatio sola infestet: quæ enim his præstantiora sunt, spleni in scirrhum indurato conueniũt. ubi uero solus splen infletur prter uentris læsionem, epithema ex seminibus in principio est imponẽdum. Postquàm autem flatus crassities fuerit attenuata, ammiscenda sunt ei ea quæ noxam depellere possunt, qualia sunt epithemata ex alumine & sulphure apparata, quorum compositiones paulo post dicentur, ubi de splenis in scirrhum indurati tractabimus cura.

Epithema ex seminibus: Asclepiadæ.

Epithema quod Asclepiades ex seminibus composuit, hoc est, quod ad aquam inter cutem prospere accommodatum pharmacum existit, & ad omnem inflationem conducit. Cardamomi, meliloti, herbæ sabinæ, baccarum lauri, nardi celtici, samsuci, iridis, radicis panacis, radicis cyperi, nitri, cassię, fœni græci, seminis apij, anisi, thuris, singulorum drac. XXV, styracis quadrantem, myrrhæ quadrantem, terebinthinæ libras II, ceræ lib. II, ammoniaci thymiamatis lib. I, mellis optimi lib. I, olei cyprini lib. I, uini quantum satis est. Facit & ad stomachi & splenis inflationes, itemq; hepatis: estq; omnino pharmacum magnæ æstimationis.

De splenis inflammatione. Cap. X

IN splenis inflammatione uenæ incisio adhibeatur, si nihil id fieri uetet: uenter etiam per clysterem assidue eluatur, & maxime si uenæ incidendæ medela relinquatur. Quocũq; autem tempore siue per uenam incisam siue per clysterem euacuamus, semper aliquid adstringendi facultate prędi tum spleni imponemus, in principio pręsertim, quum differimus euacuationem: quo id quod influit reprimatur, & quod influxione sua præuenit, à loco depellatur. atqui & ad splenis firmitatem conseruãdam utilis adstringentium sylua existit: quæ quidem robusta sint, ubi fluoris impetus fortis contingit: moderata uero, ubi mediocris. Cognosces autem irruentis humoris magnitudinem, ex magnitudine & uelocitate generationis ipsius inflammationis. Itaque si moderata fuerit inflammatio splenis, uinum uetus ac austerum tenuiumq; partium oleo dulci permixtum & lana succida exceptum imponemus. Si uero maior sit caliditas, rosaceum sit oleum, aut lentiscinum

Adstringentia spleni commoda

tiscinum: quæ si non adsint, oliuæ folia, aut rubi, aut mali arboris in oleo decoquantur, atq; ipsa etiam mala. in decoctione etiam quædam tenuium partium addantur, uelut est absinthium & pulegium. Quod si forti impetu fluxus feratur, acetum pro uino affundendum est. Post irrigationes ad cataplasmata transeundum. In quorum compositionem hordeacea & loliacea farina assumatur, cum posca & mellis ac olei paucissima omnino mensura, in quibus absinthium ac pulegium sint decocta: aliquando & myrobalani infarciendi. Optimum & hoc est. Hordeaceam farinam & salicis folia cum aceto imponito, adipe caprino in aceto colliquato: uerum melius redditur cataplasma si caricæ adijciantur. Optimum autem est & ex lini semine cataplasma, maxime ubi affuerit dolor. Accipitur autem seminis lini pars una, farinæ loliaceæ pars una, adipis taurini in aceto & sapa liquefacti, cuiq; deinde oleum cyprinum sit affusum, quantum his subigendis satis est. Cæterum cauendum ne locus post irrigationes & cataplasmata denudetur, sed ubi hæc fuerint ablata, mox ceratum ex cyprino aut nardino unguento imponatur. Commodum est autem feruentibus inflammationibus Nilei aut Nili epithema, cum cerato chamæmelino & aceto emollitum: idoneum est etiam Philagrij stomachicum epithema: sunt autē ea integra ad stomachicos descripta. utimur autem aliquando, ob cataplasmatū penuriam, ad splenem inflammatum, furfuribus in uino, aut posca & oleo decoctis: quibus etiam absinthium & pulegium aut thymum aut origanum aut lauri folia aut artemisiam, & reliqua incidendi ac attenuādi ui prædita adijcimus: non feruente uidelicet inflammatione, & corpore præeuacuato. Si enim corpore non euacuato, quis calidioribus utatur, ipse sibi scirrhi autor fiet. Quod si ad permutationem in suppurationē ipsa splenis inflammatio repat, quod tamen raro contingit, adiuuare eam oportet: ne plura corpora putrefiant, per cataplasmata uidelicet quæ pus producunt: de quibus in hepatis abscessu manifeste est prædictum: hepar enim frequentissime abscessum perfert ac exulceratur. Quare ex his quæ de hepate diximus, ad splenis curationem exempla transsumes.

Nuditas locorum uitanda

Cura splenis in scirrhum indurati: Galeni. Cap. XI

Venæ splenitides

IAm antea prædictum est splenem quàm celerrime solere in scirrum indurari, sanguine circa splenitides in ipso uenas obturato, ut neque excerni, neq; digeri ob crassitiem facile possit. Quare attenuantium pharmacorum usu opus habet, citra tamen manifestam caliditatem: ne uehementius inspissetur crassus humor in eo obturatus. Ammiscendū est autem eis quippiam ex adstringentibus & austeris, quo ipsius actio & robur conseruetur. Si enim præ debilitate feculentum & atræ bilis humorem, ex hepate quem admodum consueuit, non attraxerit, uitiosum humorem uniuerso corpori affricabit. Immedicabilia enim ulcera hoc modo affecti habebunt, & colorem corporis uitiatum ad nigredinem uergentem. Diutius autem durante

malo

malo etiam aquam inter cutem incurrunt. Ob id igitur in ipso splene naturalem firmitatem custodire oportet, quo conueniens sibi alimentum attrahat, & sanguinem repurget, superfluaq; in ipso generata retrimenta ad uentrem demittere queat, quæ postea cum ciborum recrementis excernuntur. Ad hanc itaq; rem amara ipsi spleni offerimus, quibus aliquando ex austeris quippiam ammiscemus. Amara quidem ut humoris crassitiem secent ac repurgent: austera autem ut robur & firmitatem eius conseruent. Quale uero pharmacum hepati est absinthium, tale existit spleni capparis cortex. Et quale est hepati eupatorium, tale spleni est scolopendrium. Similibus enim secundum genus pharmacis utraq; uiscera opus habent. Verum splen tanto fortioribus indiget, quanto crassiore utitur alimento. Cæterum à ueteribus plurima potabilia pharmaca ad induratum lienem sunt descripta. In curando autem animaduersionem habere oportet: num curandi ægri uniuersum corpus frigidius sit, an calidius, num humidius, an siccius. Eis igitur qui corpora natura habent calidiora, citra molestiam myricæ folia dantur, uirgultaq; & radix: scolopêdrium item, & rumicis syluestris, maxime uero acuti semen, foliaq; & radix: optime autem facit radicis uiridis contusæ succus cyathi unius mensura potatus. Probe facit & lycapsos, quæ & anchusa appellatur: danda autem radicis eius drachma una, aut cacumina hederæ tria, aut folia eius, uel etiam radix: item polytrichon, & capnij, quod chelidonium uocatur, decoctum ad tertias redactum, folia salicis & cortex, itemq; radix limonij, quod & cynoglossum uocatur: folia & radix, & semen quoque pelecini. Hæc enim neq; uehementem in se habent caliditatem, neq; si calidior temperatura adsit, ei molestiam inferre solent: quapropter his tum ad prædictos, tum ad reliquos utendum in principio adfectionis: à mitioribus enim auspicari oportet. His autem efficaciora sunt, quæ inueteratis scirrhis conducũt, & corporibus agrestioribus, & qui omnem corporis habitum habent frigidiorem: trixago, gentianę radix, calamintha, pulegium, & cyclamini radix, scordium, trifolij bitumen olentis semen, hyperici coma, acori, asari & eryngij radix, uiticis semen torrefactum, centaureæ maxime minoris succus etiam si sit exiccatus, chamæpitys, polium, lonchitidis radix, anagallidis quæ ceruleum habet florem succus, glycysides aut pæoniæ, itemq; dracunculi radix tum uiridis tum sicca. Aliud. Caroi ex terra suscepti, radicis rubiæ, bryoniæ, ammoniaci thymiamatis, cuiusque drachmam I. horum unumquodq; aliquãdo tritum ex posca datur, aliquando autem decoctum eorum prębetur: quod si sicca dare uelis, sufficit drachmã plus minus unam exhibere. Conducit item hoc. Ammoniaci thymiamatis sextantem, castorij unciam I. conterito, & drachmam I ex posca aut aceto mulso præbeto.

Aliud. Scillæ assatæ drach. I, corticis radicis capparis drach. I, præbe ex posca, uel aceto mulso. Mouet enim crassos & uiscosos humores, inquit Archigenes: aliquãdo & cruenta non per urinas tantum, sed & per uentrem

educit. Aliud. Thuris obolos duos, seminis fœniculi cochlearium unum, præbe ex uino.

Aliud Marciani, præsens remedium: quod etiam si sit induratus, citra dolorem ipsum laxiorem reddit, ut neq; significationẽ neq; etiam suspicionem suffusionis aquæ inter cutem relinquat.

Seminis uiticis contusi & cribrati per angustissimum cribellum drachmas v, his qui perfectæ sunt ætatis ex posca bibendas præbe.

Aliud eiusdem, ad splenem & hepar indurata, & principium aquæ inter cutem, & ad alui, & intestinorum, ac stomachi inflationem, simplex & periculo uacans.

Bryoniæ radicem contusam & cribratam, repositam, ab aere & uento intactam ne quid inde transspiret, adserua, & pro uiribus ægri præbe. Perfecta mensura exhibitionis est cochlearium unum, hydropicis quidem & splenicis ex posca: hepaticis ex hydromelite aut uini dulcis cyathis tribus.

Pastillus ad splenicos, Asclepiadæ: liquefacit splenem, ut multo experimento constat.

Seminis erucæ drach. VIII, piperis albi drach. IIII, spicæ nardi drachm. IIII, ammoniaci thymiamatis drach. IIII, scolopendrij drach. II, costi drach. II, cum aceto scillitico subigito, & drach. I cum aceto mulso aut posca præbeto. Conuenientissimum autem spleni in scirrhum indurato remedium existit ferrum aqua, aut uino, aut posca extinctum. Ea ipsa enim aqua, aut uinum, aut posca in principio exhibita iucunda & utilissima existunt, & per plures ex ordine dies dantur. Itaq; febrientibus aquam, aut poscam dilutam præbeto: eis uero qui teneram carnem habent ac febre carent, uinum. Sit autem ferrum quod in ipsis extinguitur stomoma. Ipsius autem stomomatis ferri squama, (quam in fabrilibus officinis ferrum dum ignitur & malleo tunditur, abijcit) postea agrestioribus hominib. utiliter exhibetur. Præclare enim hæc splenem liquefacit, utpote quæ consumendi facultatem præstat, quare aliarum rerum complexu opus habet, ne inde stomachus male afficiatur. In calidioribus igitur temperaturis, pelecini semen ei ammiscere cõuenit: aut si id non adsit, scolopendrium: aut si neque hoc haberi possit, absinthij comam, aut rumicis acuti radicem aut semen. In frigidioribus autem temperaturis, ad squamam ipsam, casiam, aut amomum, costum, anisum, aut serpillum montanum, & similia addere oportet. Quanquam tum in his, tum in omnibus pelecini semen maxime conueniat. Omnia aũt nunc dicta, itemq; ea quæ paulo ante sunt relata simplicia pharmaca, in principio cum posca diluta coquantur, postea uero etiam meraciore. Progressu uero temporis etiam ipsa contusa & cribrata cum aceto aut aceto mulso exhibentur. Verum certam uniuscuiusq; horum mensuram definire difficile & periculosum est, quum diuersæ eorum qui ea accipiunt sint naturæ: quare in principio parum quid ex unoquoq; exhibendum, & pro ratione deinde exhibitionis

Stomomatis ferrum

mensura

mensura augenda, iuxta ipsius pharmaci, atque etiam ægri uires. Omnia igitur prædicta quomodocunque tandem potata, aut semel saltem deglutita permanere solent: uerum glans unguentariorum, quam myrobalanon appellant, nisi cum posca bibatur, facile uomitu reijcitur. Licet igitur singulis prædictis simplicibus pharmacis per se uti, & duo itē uel tria aut quatuor, permixta æqualiter uel inæqualiter præbere. Ex compositis autē ferè pulcherrimum est, id quod ex ossibus constat, ad podagricos descriptum Philagrij pharmacum. Efficax enim reperies ipsum, inquit Philagrius, & conuenientissimum ad omnia splenis uitia, præsertim cum tumore magno & duritia oborta. Sensibiliter enim huiusmodi affectionibus auxiliatur: utpote quod ui sua emollit & concoquit, ampliusque diffundit & purgat, ultra hoc quod paulatim discutit & reficcat. Est autem tum gustui, tum odoratui suauissimum, maxime si plurimo despumato melle mixtum, delingēdum præbeatur. Secūdo autem loco inter ea quæ ego noui est & hoc, inquit Philagrius, ipso sanè usu probatum. Corticis radicis capparis drach. VI, foliorum myricæ drach. VI, squamæ stomomatis ferri drach. VI, myrobalani drach. X aut VI, ammoniaci thymiamatis drach. VIII, seminis pelecini drach. V, stœchadis drach. III, comæ absinthij drach. III, scolopendrij drach. X. Excipe aceto & informa pastillos, ac exhibe drac. I ex posca aut aceto mulso aut uino. Hoc itaque robustum est pharmacū, ut etiam ad duriora corpora quadret.

Aliud eo imbecillius tale est.

Pulegij drach. XII, radicis rumicis acuti drach. VI, seminis eiusdem drac. VI, capnij iuxta sepes nascentis sicci drach. VI, pelecini drach. III, scolopendrij drach. III, spicæ nardi drach. II, rhei pontici drach. I, corticis capparis drach. II. Excipe aceto ac redige in pastillos, exhibeque drach. I, quemadmodum in præcedenti dictum est.

Pastillus ad splenicos, splenem liquefaciens: Asclepiadæ.

Seminis erucæ drach. IIII, piperis, ammoniaci thymiamatis, spicæ nardi, cuiusque drach. II. Quidam etiam costi drach. II, & scolopendrij drach. II. Arida contundito & cribrato, ammoniacum in aceto dissoluito, ac simul in pastillos digerito: ex quibus drach. I, cum aceti mulsi cyathis III propinato. Qui huius pharmaci compositionē docuit, per triduum hoc suis catulo se exhibuisse dixit: postea ubi catulū dissecuisset, ipsum sine splene repertum.

Aliud, ad spleneticos & hydropicos, quod optime urinam ciet, & uentrem emollit: Archigenis.

Scillam magnam luto oblitam assato, deinde repurgatæ internæ libras II accipito, dauci unc. I, anisi, seselis, radicis panacis, iridis, cuiusque unc. I, seminis urticæ sextantem, cedridum hoc est fructuum cedri sextantē, myrrhæ drac. IIII, farinæ erui unc. XVI, cum uino informa pastillos, & præbe drac. I, cum aceti mulsi cyathis III. Aliud. Radicis panacis, ammoniaci thymiamatis, corticis radicis capparis, radiculæ, scillæ assatæ internæ, æquales omnium

Myrobalanos glans unguentaria

Philagrij pharmacum aliud. ex ca libr past[illegible]

Consumpti splenis exemplum

partes committe, & obolos tres aut quatuor præbe: conducit anhelosis & hydropicis. Pastillus summæ utilitatis.

Cacuminum hederæ nigræ drach. IX, spicæ nardi drac. V, seminis rutæ syl/uestris drach. IIII, castorij drach. I, iridis drach. VI. Cum succo uerbenacæ rectæ pastillos informato, & per quinq; dies mane drachmam unam ieiu/nis ex uino ueteri præbeto. Mouet urinas cruentas. Atq; hactenus quidem de pharmacis potabilibus. Cæterum ad splenem in scirrhum induratum etiam sanguinis detractionem commodam esse scimus, quæ inter paruum sinistræ manus digitum & eum qui medio proximus est, fit facta. Quidam autem uenam retro sinistram auriculam sitam diducũt, inquit Archigenes, & ex profluente inde sanguine splenem illinunt, ac magnum commodum sentiunt. Idem etiam hepate affecto faciunt, incidentes retro auriculam dex teram uenam. Quare neq; absurdum fuerit etiam his auxilijs uti: animad/uersione tamen habita ne arteriam pro uena dissecemus. Nos autem in his qui multo sanguine abundant, inferiorem in sinistro cubito uenam secare consueuimus, uerum & hic cauendum ne subiacentem arteriam simul disse/cemus. A uenæ incisione, etiam cucurbitulæ spleni affigendæ sæpe & cum scarificatione, extrahendusq; per ipsas plurimus sanguis: quin & hirudines summa commoditate in ipsum splenis locum affigũtur. Loci etiam amplius per spongiam acida muria imbutam fouendi, furfuribus quoq; in aceto de coctis, absinthij coma, ac pulegio, & lauri folijs, similibusq; adiectis. Qui/dam autem lapidem molarem aut gagatem longitudine octo digitorum, & latitudine sex digitorum, secundum crassitudinem leuem, igniunt & ace/to adspergunt, panniculoq; in aceto calido madefacto circumposito, locis imponunt, & quam diu calidus sit incumbere sinunt, atq; huic fomento te/stimonium præbent, inquit Archigenes, tanquam quod insensibiliter depri mat tumorem. Post fomenta ad cataplasmata transeundum, ex farina or/dei ac lolij, absinthij coma, myrobalano, & altheæ radice, cum aceto mulso. Aut panem aridum cum capparis cortice, & myrobalano contusum, cribra tum, & cum aceto mulso decoctum imponito. Optime facit & stercus capri num cum farina ordeacea ex posca cataplasmate impositum. Lupinorum item farina ex posca, & fabarum eodem modo. Cinis quoq; ex officina fa/brili: & bryoniæ radix cum caricis, aceto, & cyclamino, eodem modo. Brassi ca etiam syluestris cum melle imposita auxiliatur. Similiter & folia isatidis, & marrubium cum ordeacea farina ex posca. Cardamomum cum caricis. Cyclaminus cum caricis ex aceto decocta. Cataplasma optimum.

Fœni græci trientem, farinæ ordeaceæ quadrantem, cardamomi unc. I, cari/carum pinguium lib. I, uerbenacæ herbæ unc. I. ficus in aceto acerrimo mace rato, fortiterq; in mortario contũdito, reliquisq; adiectis ac simul unitis uti/tor. Optimum cataplasma & hoc est.

Seminis raphani partes II, foliorum salicis partem I, farinæ araci partes III,

seminis

seminis pastinacæ partes II. in aceto cum pari sapæ mensura decoquantur.

Aliud, ad inueteratum malum, & corpora dura.

Corticis radicis capparis, radicis struthij, sinapis recentis, omnium æquales partes, farinæ tritici duplum ad omnium trium mensuram. Vtere ueluti prędictis.

Aliud præclarum ad duritias.

Stercus gallinarum siccum, contusum, ac cribratum cum aceto mulso decoquito, confidenterq; imponito.

Vnguentum optimum.

Ammoniaci thymiamatis, thuris, foliorum rutæ uiridium, singulorũ æquales partes cum aceto contere, & quàm crassissime illita exiccari permitte.

Aliud, quod antea quàm medeatur non abscedit.

Ammoniaci staterem I, thuris staterem I, piperis staterem I. Ammoniacum cum aceto contere, eodemq; etiam reliqua modo.

Aliud.

Ammoniaci staterem I, acaciæ stateres II, aloes staterem I, thuris stateres II. Apparatur autem hoc modo. Ammoniacum & aloen ac thus in aceto macerato, acaciam autem contundito, cribrato ac prædicta contrita omnia ammisceto. Crocomagma etiam utiliter cum aceto illinitur: sæpe enim non abscedit priusquàm medeatur. Cæterum epithematum medelæ magis fidendum. Pleraq; enim eorum quæ in medicamentarijs libris referuntur ex alumine & sulphure composita, prædominantem habent adstrictoriam facultatem. Quare in eis animaduersionem habere oportet, non modo simpliciter facultatis eorum pharmacorum quæ ammiscentur: uerum etiam quantitatis ipsius mixturæ. Etenim in plagis quæ flatuosum habent tumorem, & maxime in quibus tumor laxus est, nihil peccaris etiam si plurimum ex aluminosis adieceris. In tumoribus uero in scirrhum induratis emolliẽtem & discussoriam facultatem præcellere oportet, quibus parum quiddam ex adstringente sit admixtum. Vnum igitur ex simplicibus & naturalibus ac nulla arte apparatis, discussoriæ & adstringentis simul est facultatis, ipsa uidelicet salis spuma, quæ splenem in scirrhum induratum sanat, inquit Galenus, calida in uesicam bubulam coniecta, & forinsecus imposita. Oportet igitur medicum ad affectionem respicere, & pro eius ratione tum addere, tum adimere ex eis quæ in epithematum compositionem conijciuntur. ueluti exempli gratia, si duritiem emollire uelit, ammoniacum & bdellium pingue, ac styracem optimum æqualiter unicuiusq; drac. III ammiscere debet. Si uero crassos humores dissecare uelit, opopanacis tantundem addet. Quum autem humores diffunduntur, etiam discussoria ac digerentia sunt ammiscenda: aut stercus caprinum in aceto dilutum addendum. Hoc enim & crassitudinem dissecat, & simul discutiendi uim habet. Quod si discutere tantum uelit, humoribus uidelicet antea sufficienter attenuatis, nitrum pro stercore caprino ammiscebit. Capparis autem cortex ammixtus ultra hoc quod dissecat & repurgat, etiam splenem corroborat. Habito igitur ad ea quæ ubilibet accidunt respectu, aut emollientia augebis, aut attenuantia, aut etiam

Salis spuma

Modus temperandi epithemata

ca quæ discutiunt & robur addunt. Optimum autem epithema emolliens & discussorium hocce est. Ceræ quadrantem, propolis sextantem, galbani drach. IIII, opopanacis drac. IIII. Utere: contunditur hoc pharmacum, & strumas recentes, omnemq; duriciem recens obortam dissoluit.

Epithema emolliens ac discussorium

Aliud malagma Asclepiadæ, quod articulos incuruatos relaxat.

Bdellij pinguis, adipis uitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusq; drac. XVI, opopanacis, galbani, thuris, canchryos, styracis, cuiusque drach. octo, piperis grana CLX, ceræ drachmas XLVIII, fecis olei irini sextantem ac unciæ dimidium, uini quantum satis est. Arida contundito & cribrato. Ammoniacum, opopanaca, thus, bdellium in uino dissoluito: liquescibilibus autem liquefactis, adfusis, ac simul emollitis utitor. Extreme emolliendi facultate præstat hoc, inquit Galenus: neq; enim aliud magis eo emolliens repereris: quod si irini olei inopia sit, cyprino aut sicyonio eius loco utor.

Aliud malagma Amythaonis, ad præcordiorum distensiones: conducit & articulis qui difficulter mouentur, omnemq; duriciem dissoluit, & priore quidem minus emollit, magis aut digerit ac discutit. Compositio sic habet.

Ammoniaci thymiamatis drach. XXXVI, ceræ drach. XXXVI, terebinthinæ drach. VIII, bdellij drach. VIII, myrrhæ drach. IIII, thuris drachm. IIII, galbani drach, VIII, olei cyprini sexuncem. Myrrham, bdellium, thus, uino præmacerata conterito: ammoniacum in aceto dissoluito: liquescibilia autem liquefacito, affundito, ac utitor.

Aliud, prædicto longe efficacius, & fortius, inquit Philagrius: discindit enim & attenuat inspissatos humores, & uiscosos repurgat. Habet autem hoc modo. Malagma Asclepiadæ.

Ammoniaci thymiamatis sexuncem, galbani, myrrhæ, cuiusq; sextantem, ceræ sesquilibram, thuris quadrantem, opopanacis quadrantem, radicis panacis sexuncem, propolis quadrãtem, aceti sextarios II, stercoris capræ quadrantem. Ammoniacum cum aceto terito, deinde etiam thus, galbanũ, opopanaca, & myrrham. Propolin autem cum modica cera in mortario tundito: ceram uero cum olei triente liquefacito paulatim donec cogatur decoquendo, & deinde propoli adiecta, ab igne tollito, percolato, ac frigefieri sinito, perpolitaq; tritis adijcito, unito, ac utitor. Cæterũ epithema quod ego composui, inquit Philagrius, optimũ ad diuturnas & frigidiores affectiones existit. Myrobalani drac. XLVIII, ammoniaci thymiamatis drac. XLVIII, bdellij drac, XLVIII, scythicũ uero bdellium maxime probo, corticis radicis capparis drac. XLVIII, mannæ drac. XXIIII, opopanacis drac. VIII, styracis drac. IIII, uisci drac. XII, ceræ drac. XXIIII, floris salis drac. XLVIII. Ammoniacum cum salis flore dissolue: capparin uero, myrobalanũ ac mãnam cum aceto: reliqua autem iuxta ignem emollito & in mortario tũdito, & trita eis adijcito, unito, ac utitor. Hoc pharmacum splenem consumit.

Epithema Philagrij

Aliud

Aliud. Verbenacam uiridem cum manna terito, atq; axungia suilla ueteri excepta imponito. Dura enim corpora & diuturno malo affecta quàm maxime inde iuuantur: reliqua uero integre sanat. Prodest etiam uerbenaca per se imposita, itemq; trixago.

Aliud epithema Asclepiadæ, ad splenicos: consumit tumores.

Foliorum sambuci tenerorum libras II, aloes pinguis libram unam: cum aceto terito ac lenito, linteoloq; excepta imponito. Verum si malum recens est, uniuscuiusq; par pondus conijcito. Aliud. Seminis ericæ libram I, galbani libram I. Semen contusum & cribro excussum galbano excipito, rursumq; tundito olei irini fece addita, quo malagmatis formam acquirat, & linteolo inditum imponito. Vniuerso autem uiscere, recrementisq; eius, atq; meatibus oportunis, per emollientia, repurgantia, dissecantia, attenuantiaq; & diffundentia humores, ampliusq; etiam per ea quæ uias dilatant, tum in potu accepta, tum foris imposita præparatis, efficacius euacuare potentibus est utẽdum, ac primum quidem simplicioribus, postea uero etiam fortioribus. ueluti exempli gratia: primũ quidem epithymi drach. IIII, cum seri lactis cyathis V præbeto. postea autem epithymi drach. IIII tenuissime tritas cum modico sero dato, atq; ubi uenter operari inceperit, serum per se paulatim absorbendum exhibeto. Cæterum post aliquot dierum intersti tium, ubi uires recollegerint, hieram Archigenis ex colocynthide præbeto, aut quæ Iusti appellatur. Post horum autem omnium usum, farinæ tenuissimæ radicis cyclamini siccæ drac. III aut IIII ex aqua mulsa dato, atq; quo sudorum exclusionem iuues ægrum uelamentis contegito, & in lecto concalefacito. Epithemata discussoria & resiccantia. Postquam corpus fuerit repurgatum, epithematis quæ digerere siue discutere & resiccare possunt, utendum: qualia sunt quæ ex auripigmento & alumine componũtur: ex quorum numero est etiam id quo ego, inquit Philagrius, utor.

Hiera Archigenis

Hiera Iusti

Ceræ tyrrhenicæ drach. XCII, resinæ pinus siccæ drach. XCVI, resinæ pinus liquidæ drach. XCVI, auripigmenti drach. XVI, aluminis scissilis drach. XII. Metallica terito, & liquescibilia cum modico oleo liquefacito, ac refrigeratis sicca adijcito, unito, & utitor.

Aliud aurei coloris, Asclepiadæ, ualde pulchrum.

Ceræ libras duas, resinæ pinus siccæ libras duas, auripigmenti sextantem, aluminis scissilis sextantem, calcis uiuæ unciam unam, olei cyprini uncias sedecim, aceti uncias sedecim.

Aliud, ad splenicos & hepaticos.

Aluminis liquidi, sulphuris uiui, nitri, ammoniaci thymiamatis, mannæ, radicis capparis corticis, singulorum sexuncem, picis libram unam, resinæ pinus siccæ libram unam, olei cyprini sexuncem, aceti quantum sufficit.

Aliud epithema hepaticum, ipoterium appellatum.

Resinæ pinus siccæ libram unam, ceræ libras duas, picis libras duas, alumi

nis liquidi, nitri, sulphuris uiui, mannæ, cuiusque libram unam, aloes sexun cem, pyretri, aristolochiæ longæ, bdellij, ammoniaci thymiamatis, amomi, uisci, cardamomi, olei, cuiusque quadrantem, aceti sesquisextarium. Ammoniacum, alumen, sulphur, nitrum, cum aceto diluta terito: reliqua uero arida quidem contundito, ac tritis admisceto: liquescibilia autem liquefacito, atque reliqua cum eis excipito. Optime faciunt & ex caprino stercore apparata: item plurima eorum quæ ad hydropicos sunt descripta: & Macharionis emplastrum, & emplastrum ex rumice, quæ in decimo quinto sermone referentur.

Phœnigmi, cutem rubefacientes.

Efficaciter autem in ipsis phœnigmi auxiliatur, tum qui ex sinapi apparantur, tum qui eis consimiles existunt. Cæterum corpore prius à superfluis humoribus euacuato, eos adhibere oportet. Pulcherrimus autem phœnigmus talis est.

Phœnigmus Asclepiadæ authemeros, quasi eodem die auxilians inscriptus: qui sanè ab uniuersa affectione liberat.

Pyretri drachmas octo, myrobalani, cardamomi, seminis urticæ, piperis, cuiusque drachmas octo, sinapis trientem. Omnia conterito, & aceto subigito, & tepefacta ex interuallo per horas tres imponito, si saltem tam diu sustinere posit: deinde ablato pharmaco, lauari præcipito, in feruẽtioris solij desessu. A balineo autem cerato ex rosaceo apparato utendum.

Alius. Lepidij folia trita cataplasmatis modo imponito, atque ubi morsum sentiant, in balneum inducito, & ablato pharmaco, in feruentem aquam immittito & perfundito. Difficulter enim ferunt nimiam mordacitatem. Sani autem exeunt, inquit Archigenes. Idem remedium & ad coxendicum dolores efficacissimum reperitur. Summe etiam auxiliantur myrobalani cortices & nitrum. Nitrum per se terito, & parum aceti ammisceto, deinde resinam ac ceram cum pauco oleo liquefacito, affundito, emollito, ac utitor. Cæterum quod operæprecium est cognosse, fortia pharmaca non nisi corpore prius à superfluis humoribus repurgato, & probe concoquente, adhibere oportet.

Smegmata, siue repurgatoria.

Oportet autem locum ipsum sensim ad phœnigmorum rubefaciẽtium tolerantiam irritare, quod per repurgatoria smegmata commode fieri potest. Componantur autem smegmata ex staphide syluestri, pyretro, pipere, ac alcyonio, pari uel impari modo prout uidebitur cõiectis. Quod si teneram carnem habeat æger, iridis, & cyperi, & herbæ sabinæ aliquid his ammiscebis: aut farinam aliquam, ueluti erui, aut fabarum, aut ciceris. Quod si etiam odoratum reddere uelis pharmacum, casiæ quippiam & phylli ac amomi adde. Si uero durius contingat curandum corpus, ex pumice addes, atque adarce. Postremum autem phœnigmis ex sinapi consimilibusq;

busq́ uteris:corpore prius uniuerso à superfluis humoribus repurgato:ne uidelicet uehementia caloris alia adtrahat recrementa, duriorem q́ reddat ipsum locum.

De splenicorum ustione. Cap. XII

QVod si prædicta auxilia irrita sint, inefficaciterq́ adhibeantur, ad ustionis patrocinium confugere oportet: ita ut uel per cauteria, uel pharmaca crustas inuramus, & multo tempore saniem effluere sinamus: corpore tamen prius per uenæ incisionem,& purgationẽ euacuato. Etenim quum ferè in totum uitiatis humoribus splenici sint referti, & non praeuacuetur uniuersum corpus,maligna ulcera ex crustis fieri consueuerunt.

Diæta splenicorum. Cap. XIII

POrrò diæta ipsorum splenicorum tempore inflammationis simplex sit & quæ facile concoquatur:uelut est halica lota,& ptisanæ succus, panis madefactus.Si uero inflammatio diutius remoretur,etiam auicularum carnes eis concedendæ,& pisces petrosis aquis degentes.Vbi uero scirrhus sit perfectus,diæta attenuatoria exhibeatur,& acrium rerum comestiones per interualla.Proprie autem splenicis cõuenit capparis comesta ex aceto mulso.Vinum sit non ualde uetus,quod aqua permisceatur, in qua ferrum sæpe ignitum sit extinctum. Plurimum autem fiduciæ in exercitamentis ponendũ,quibus ante cibum uti conuenit,corpore superfluitatibus non abundante.Ex eorum autem genere ex superabũdanti faciunt deambulationes & cursus:& noui sanè aliquos, qui ex his solis ab omni affectione sint liberati:gestationes etiam omnes conueniunt,proprie aũt quæ fit in equo. Manifestum autem est quod uociferationes quoq; oportunę & in tempore assumptæ eis summe opitulantur.

Cura eorum in quibus splen frigida, uenter uero calida affectione laborat. Cap. XIIII

COgnitu uero necessarium est,quod in aliquibus splen frigidam intemperiem habet,& ob id calefacientibus opus habet: uenter autem bile agitatur,& cõtrariam spleni sustinet intemperiem:aut etiam citra priuatam affectionem,ex meatu qui bilem susceptat, flauam bilem assumit:& absq; hoc etiam,sæpe ob ægram cõcoctionem & ciborum in uẽtre corruptionem splen afficitur: etenim aliquando quum frigiditatis sensus cum grauitate circa splenem percipitur,uẽter biliosum uomitũ reiectat:tũc equidem difficilis cura nobis instat,& quæ difficulter procedit:nimirũ splene caloris fotũ expetente: uentre aũt atq; etiã uniuerso corpore refrigeratione indigente,atq; id uno & eodem tempore.Quo igitur quãtũ possibile est utriusq; membri affecti effugiant læsionem,pro uiribus conabimur ut eos à tristitia & cura, iraq; & uehementibus motibus, multa item inedia ac malo cibo auocemus simulq́ per ea quę citra molestiam purgant pharmaca biliosum humorem euacuemus. Os uero uentris firmemus ac corroboremus, ne quid eorum *Meatus bilem susceptans*

quæ

quæ ex reliquo corpore ad ipsum influunt,susceptet. Cæterum corroboratio ipsius per ea quæ difficulter corrumpũtur,contingit:de quibus in secundo mentionem fecimus sermone. Suffecerit autem ipsis exhibitio modici panis cum oliuis albis aut colymbadibus appellatis,citra potũ, si balneum & prandium differant,ne bilis efferatur. Melius autem est si priusquàm bilis efferatur ieiuni lauent.In prandio cibi eis præbeantur tũ quantitatis tum qualitatis moderatæ:uerum ut splen illæsus permaneat,conuenit primum boni succi & actu calidos præbere,ac deinde postremum tum actu,tum potentia frigida porrigere,ueluti lactucam & frigidum potum,ac similia:non frigida enim frigidis præsubstrata splenem illæsum ab his quæ postea ingeruntur frigidis,conseruant:ex quibus os uentris corroboratur,& calida ipsius intemperies corrigitur. Optimum igitur fuerit postremum omnium mala punica,aut etiam alia,aut pira,aut quędam quæ stomacho grata sunt acceptare:atque eodem omnino modo etiam cœnam instituere. Conuenit etiam per ea quæ forinsecus imponuntur hoc modo affectis opitulari. Refrigerant autem uentrem circa nocumẽtum forinsecus imposita,oleum melinum & rosaceum: cerata item ex ijsdem apparata, modica mastiche ammixta,aliquando etiam oleo addito omphacino. Calidus itaqȝ uenter per prædicta lenitur. Ad splenem autem calefacientia adhibenda sunt, qualia sunt epithemata polyarchia appellata.

Calida frigidis in cibo præmittenda

Cura spleniorum quos tussis infestat. Cap. XV

QVod si tussicula splenicum infestet, sintqȝ eiusdem generis adfectiones circa utraque uiscera,ueluti si contingat & splenem & pulmonem eodem tempore crassis ac uiscosis humoribus siccis, aut aliquo alio frigido morbo detineri, tunc sanè podagricum pharmacum ex ossibus constans, uehementer utile tum spleni, tum eo modo tussientibus existit,& antidoti qui ei similes habentur.Si quidem igitur similes contigerint affectiones, similia remedia adhibere oportet:ubi uero diuersæ erunt affectiones, diuersis pharmacis utendum est: utpote si splen à crassis & uiscosis humoribus, & frigidis liquoribus adficiatur:tussis autem à tenui & acri destillatiõe contingat,si modo possibile fuerit,& destillatio non urgeat uehemẽter, à pharmacis fluxum condensantibus abstinere conducit,ueluti est quod ex papaueris calicibus constat,itemqȝ ex seminibus pastillus,& quæ his similia existunt.Vehementiore autem & acriore existente destillatione, & quæ periculum exulcerationis pulmonis minetur,utendum quidem ex papaueris calicibus confectione,uerum spleni epithemata attenuatoria imponantur.atqui nisi magna impendat necessitas,ea quæ stupefaciunt uitanda.capiti autem aliquis ex seminibus pastillus cum aceto rosaceo ad strigmentitiam crassitudinem redactus imponatur: præstat autem ex ipsis in hoc præsertim usu, hi qui crocci appellantur. Cum aceto enim & rosaceo oleo triti, & ad limi densitatem redacti, lanaqȝ conuoluta excepti, ac sincipiti impositi

citi tenuitatem destillationis inspissant, simulcp exurentem & acrem in capite qualitatem refrigerant, tusses sedant, & somnum suauem inducunt. Post hæc autem theriace per opium recens apparata in potu accepta, tussientibus quibus simul splen affectus est, auxiliatur.

Cura eorum quibus splen in magnitudinem excreuit, simulcp durus existit. Cap. XVI

QVidam ex splenicis immodice auctum splenem habēt, ut non solum hepar & inguina contingat, sed & ob soliditatem attollatur, uitalescp cordis uires maximopere lædat, ac imbecillitatem inducat, utcp ex eo uniuersum refrigeretur corpus, ipsumcp adeo hepar tenuissimum & aquosissimum in ipsis fiat. Horum sanè qui hoc modo sunt affecti curam recusare oportet: quod si cogamur tamen, à dubijs & hebetibus remedijs auspicabimur, periculo eis incumbente prædicto. Verum neque intra corpus sumendum, necp forinsecus adhibendum, ullum aliquod uehemens pharmacum offeremus: necp euacuationem etiam coaceruatim faciemus, sed paulatim & per simpliciorum medicaminum usum. Cæterum tum per os exhibitis, tum foris admotis, & quantum posšibile fuerit conuenienti diçta, uirium imbecillitate refocillata, si in melius proficere ipsos uidemus, fortioribus omnino remedijs utemur, ita tamen ut sensim aucta ipsa apponamus.

De ictero, seu morbo arquato: ex libris Ruffi & Galeni. Cap. XVII

ICterus à similitudine ad animalculum, quod ictis, id est uiuerra appellatur, nominatus est: est autem mustela syluestris, quæ auricolores oculos habet. Verum icterus morbus biliosi humoris circum corpus effusio est, ob secernentis eum facultatis debilitatē, quæ eum segregare & ad proprios excretionis locos demittere non ualet. Errare autem eos credēdum est qui hepatis affectionem in omnibus ictericis adesse putauerūt. Conspicitur enim sæpe quum hepar nihil male est affectū, flauæ bilis ad cutem effusio facta in iudicationibus morborum. Conspicitur etiam citra febrem aliquādo sanguis in bilem exagitatus per corruptionem uidelicet aliquam peregrinam: qualis quocp à uenenatarum bestiarum morsibus contingere consueuit: etenim quum quispiā à uipera morsus esset, uniuersum corpus prasini siue porracei coloris habuit, & quum asšidue theriacē bibisset, celerrime sanatus est: quare nihil mirum est talem aliquando contingere humorū in corpore permutationem, ut uniuersum corpus ictericum colorem assumat. Quin & fieri potest ut propter naturalis temperiei ipsius hepatis mutationem, eiusmodi humorum corruptio contingat, ut aliquando herbis pallore albicātibus totum corpus manifeste assimiletur, aliquando etiam plumbi colorem induat. Quemadmodum etiam eiusmodi colores nigricantiores fiunt, si ob splenem quàm si ob hepar affectum cōtingant. Splene scilicet ad attrahendum ad se ex hepate atræ bilis humorem, & ad repurgandum sanguinem.

Ictis, uiuerra, mustela

pro

pro more suo, debilitato. Fit autem aliquando icterus ob imbecillitatem ue
Vesica bilis susceptrix sicæ bilis susceptricis, quæ biliosum humorem, ueluti consueuit, in sese ex he
pate nō attrahit, & ob id impurum sanguinem relinquit. Posibile est etiam
eam nimis repleri, aut repletam propter repletionis multitudinem non pos-
se euacuari. Aliquando autem & propter obturationem aut debilitatem ue
narum, quarum ora ex ipsa ad hepar deferuntur, biliosum humorem non
adtrahit. Quare in ictericis affectionibus recrementorum figura necessariò
consideratur, quum in aliquibus multum colorata per flauam bilem appa-
reant recrementa, quemadmodū etiam in alijs urinæ. In quibus enim ratio-
Icterus indicat febres ne iudicationis bonæ in febribus, biliosus humor ad cutem prorumpit, his
& recrementa & urinæ naturali modo se habere uidebuntur. Quibuscunq;
uero citra febrē, unà cum grauitatis alicuius aut doloris sensu circa dextrum
ilium, arquatus contigit, in his uesicę bilis susceptricis obturationem factam
esse putandum est. Quibus autem neq; grauitatis neq; doloris sensus circa
ilium adest, in his splenem uitiati humoris caussam esse iudicabimus. Si au-
tem neq; dolor neque grauitas circa ilia infestet, neq; febris præcesserit, & ta-
men sanguis in uniuerso corpore in bilem mutetur, atq; ita arquatus contin
gat, his pruriginosior cutis fiet & magis etiam arescet. In quibus uero atræ
bilis humor unà cum sanguine ad cutem est delatus, hi omnino grauius affi
Atræ bilis effectus ciuntur. Consequitur enim ipsos tristitia præter rationem, & mordacitas eo
rum quæ circa uentrem sunt, difficultasq; spirandi, & cibos auersantur, & ni
gra lotia excernunt. Aliquando autem & per interualla quædam corpora
ipsorum tepescunt: stercora uero chalcanti colorem referunt, & aluus magis
Pallidæ bilis effectus his reficcatur. Cæterum eos qui ex pallida bile arquatum contrahunt, nulla
mordacitas eorum quæ circa uentrem sunt consequitur, neque etiam in tan
tum auersantur cibos: sed obtusior tamen aliquādo fit in eis ciborum appe-
titus. & stercora quidem albida egeruntur, urinæ autem crocei coloris, turba
tæ tamen & tenebras referentes permanent. Communiter autem omnibus
ictericis pigricies & tumor ad motum corporis contingit, & ad dulces cibos
animum habent alienatum: amaros uero non admodum auersantur, & ua-
rijs imaginationibus uexantur. Pruritus etiam uniuersi corporis comitatur,
& difficulter exudāt. Porrò alba oculorum & partes faciei temporibus pro-
pinquæ, itemq; malæ pallorem ostendunt: uenæ etiam sub lingua repletæ
reperiuntur, & abundantem humorem significant.

Cura arquati. Cap. XVIII

Rarefacientia cutem ARquati igitur qui ratione bonæ iudicationis febribus perfecte solutis
fiunt, facillime sedantur: si ægri lauacris aquarum dulcium utantur, ac
olei discussorij perfrictione, omnibusq; quæ rarefaciunt cutem: qualia sunt
oleum chamæmelinum, anethinum, irinum, glaucinum, samsucinum: & ros-
marinus herba oleo incocta ipsum plurimum discussorium facit. Diætam
quoq; uniuersam humectiorem in his constituere oportet, & ut mediocri-
ter humorum

ter humorum crassitudinem attenuare possit. In reliquis autem ictericis duo maxima remedia principatum obtinent, sectio uenæ, & purgatio. In quibus igitur multitudo sanguinis unà cum bile in toto corpore abũdat, & quos circa hepar aut splenem dolor aut distensio infestat: nihil uenæ incisione commodius fieri potest, si nulla alia re id facere præpediaris. particulatim autem & per uices sanguis est detrahendus, ne per coaceruatam euacuationem uires ægri prosternantur: neq; uero inepte clyster adhibetur, si uenæ sectio impediatur. A uenæ aũt incisione etiã commode clyster assumitur, qui propter stercorum euacuationem spirandi facilitatem inducit, intestinaq; irritando ac mordendo, humores ad cutis superficiem delatos, ad ipsa retrahit & reuellit. Purgationes autem magis propriæ & familiares huic morbo existũt, inquit Rufus. Cæterum edulijs ac potionibus, itemq; pharmacis, humores prius attenuare oportet, obturationesq; deoppilare, atque deinde pharmacum exhibere quod flauam aut nigram bilem ducit. Sint autem purgationes ictericis exhibendæ fortiores: ob uentris enim siccitatem, imbecilliores, inefficaces in ipsis cognoscuntur: quare in principio purgare non oportet, priusquàm per deoppilantia bilis attenuetur, & quodam modo ad intestina reducatur. maximi namq; mali caussam, purgationes in principio datæ præbuerunt. Itaq; conuenit primum deoppilantibus mox dicendis uti, atq; ubi attenuatio humorum ac deoppilatio fuerit facta, tum demum conueniens, & forte (ut dixi) pharmacum purgatiuum est exhibendum. Quod si primo purgatiuo pharmaco nihil proficias, rursus forte aliquod deoppilatorium pharmacum bibendum præbe, & post triduum rursus uiolentius pro secunda uice purgato, inquit Rufus, ut etiam ad finem purgationis unà cum uehementissima mordacitate bilis excernatur, quæ cerulea magis sit quàm flaua. Ego itaq; euphorbium, epithymum, aloen, petroselinum, & dauci semen misceo, ac ictericos purgo. Optime etiam ipsos purgat hoc. Piperis scrupulos IX, piperis nigri scrupulos V, scammoniæ scrup. VI, ammij scrup. IIII, seminis fœniculi sesquiscrupulum, seminis apij scrupul. II & dimidium, caroi scrup. IIII, anisi scrup. III, mellis quantum satis est, quo ad strigmentitiam crassitudinem redigatur. Datur nucis ponticæ magnitudine cum cochleari aceti albi & aquæ calidæ tantundem. In melãcholicis autem ad prædictum dimensum farinæ epithymi scrup. III addere oportet. Vehementer commodũ & hoc est. Colocynthidem magnam superne perforato, cietoq; semine, id quod instar tomenti in ea est finito, ac uinum uetus dulce infundito, & pernoctare in ea permittito: mane uero per panniculum detritæ uestis diligenter percolato, & uinum calefactum his qui flaua bile abundant bibendum præbeto. Ad melancholicos autem epithymi scrupuli sex in uino dulci præcoquantur, id ipsumq; uinum colocynthidi infundatur, ac ut dictum est, bibendum præbeatur. Cyclamini quoq; radix trita potata, post deoppilantia remedia, aptissima est ad uiscera repurgãda, & ad bilem

Clysteris utilitas

Rufus

Purgationes fortes icterus requirit

Purgationes arquatorum

in uniuersa cute excludendam per sudorem: quare post eius potionem, sudorum exclusionem per uelamenta ac concalefactionem in lecto iuuare oportet. Dantur autem ad summum ex ea drachmæ quatuor ex aqua mulsa. Quod si inflammatio circa partem aliquam uiscerum subiaceat, primum irrigationibus & cataplasmatis utendum est, & post ea ceratis & epithematis ad uiscerum inflammationem præscriptis. Præstat autem farinæ ammiscere rosmarinum herbam, florem iunci odorati, absinthium, artemisiam, abrotonum, rutam, cardamomum, chamæpityn, scordium, polium, ac chamædryn. Hæc enim singula ammixta urinam cient, quod morbo maxime conducit, & uisceribus inflammatis prodest. Cucurbitulis etiam utendum, hepate quidem affecto inanibus, & aliquando cum scarificatione: splene autem adfecto omnino cum scarificatione: inanes enim splenem nihil iuuant. Pharmaca autem quæ in potu accepta ab obturatione ictericos liberant, maxima ex parte urinam cient, uelut est apij decoctum, & adianti, ac similia: item calaminthes & uerbenacæ rectæ ac oxallidis. Est autem oxallis rumex acri sapore, fuluis ramulis & folijs, caule itemque semine quadrangulari, pallida radice: hæc sanè per se comesta, & radicis decoctum ad tertias redactum ac potatum celerrime auxiliatur. Prodest etiam rumex satiuus, & anchusæ radix, rubiæ radix, chamæpityos, rosmarini, & aristolochiæ. Mirifice etiam prodest, serpillum, hypericum, & eius generis plurima alia. Singula hæc in aqua ad tertias decocta cum uino dulci bibenda præbeto: aut contundito & cribrato, ac singulorum drachmam I dato. Præclare quoque facit corticis raphani succus, uino meraco dulci permixtus aut uino mulso: ita ut succi cyathi duo, uni uini cyatho contemperentur. Datur item ualde commode cichorij & seridis succus, febrientibus quidem per se, febre carentibus cum uino: brassicæ item succus eodem modo, & cornu ceruini ramenta cochlearij mensura, petroselinum, anisum, asarum, rheon: commodissimum autem est chamæmelon quæ & leucanthemos adpellatur, itemque buphthalmum.

Oxallis rumicis species

Rumex satiuus et oxalis sunt apii species. [handwritten marginal note]

Aliud multi experimenti.

Spumæ nitri albæ drach. II, in uino ueteri dulci macerato trium cyathorum mensura, & per totam noctem sub diuo ponito, & ad triduum aut quatriduum bibendum præbeto.

Aliud præter opinionem.

Vermes terrenos coctos ac cum myrrha troglodytica tritos, in fabæ magnitudinem, ex passo aut uino mulso dato, & postera die icterum per lotium eijcient. Idem faciunt & absque myrrha data. Exhibeto hoc ad triduum, ac utere confidenter.

Pastillus ictericus, qui ictericis & hepaticis mirabiliter conducit.

Amygdalarum amararum repurgatarum drachm. IIII, anisi, comæ absinthij, cuiusque drach. II, spicæ nardi drach. I, asari drach. I. contundito & cribrato reliqua, amygdalas autē cum aqua terito, & pastillos informato: ex quibus drachmam unam febre carentibus ex uini mulsi cyathis III præbeto.

Cæterum

Cæterum pharmaca quæ in potu accipiũtur omnia si fieri potest, in balneo exhibeantur, ubi ægri in calidum lauacrum conscendere parant. Plurimum autem diætæ uirium refocillatrici intentum esse oportet, per quam uis discretiua reparatur, & si quod membrum læsum sit corroboratur, ac præsens coloris corruptio repurgatur: quapropter conueniũt exercitamenta, & gestationes, & inunctiones ac exudationes: ita ut ad pyriateria, hoc est uaporaria sicca, & ad solem, & in balneis quoq;, corpus nitri puluere usti, ac uini fæce arida ustaq; ac tenuissime trita defricemus. Optimum autẽ & serpillum & thus pari modo cum oleo illita. Rosmarinus item herba in oleo decocta, si oleum illinatur prodest. Cibi autem omnes incisorij sint & attenuatorij, & quicunq; inter attenuatoria edulia prædicti sunt in secundo sermone: ex uolucrum quidem genere, montanæ: ex piscibus uero, qui petrosis aquis degunt: ex ostreis, herinacei recentes. Olera uero sint quæ magis urinam cient, præsertim seris, intyba, asparagi palustres, smyrnium, carduus, eryngium: ex satiuis autem conuenit brassica, asparagus coctus, raphani, allia cruda & cocta. Carnes autem ferinæ mansuetis magis sunt aptæ: pro liquamine seu embammate, ualet acetum in quo scilla & aristolochia sint macerata. A fructibus abstinendum. Bellaria sint amygdalæ, sed modice sumantur, & cicer modicum torrefactum. Ex leguminib. cicer assatum, & maxime decoctum ipsorum assidue potatum. Ieiuni autem citrium comedant repurgatum. Vinum conuenit album & subadstringens, neq; ualde uetustum: ubiq; autem mediocritas optima censetur. Quod si quippiã ex ictero circa faciem & oculos relinquatur, urinæ autem appareant puræ, aluusq; consueto more egerat, & appetitus in nulla re obstet, neq; infestet sitis: & ut compẽdio dicam, quum omnes prædictæ accessiones fuerint sedatæ, & tamen circa oculos uitiatus color relinquatur: narium infusis utẽdum. fortissimũ autem omnium est elaterium cum lacte muliebri infusum. facit & cyclamini succus, & melanthium cum aceto: debilior his est anagallidis succus, & succus radicis betæ. Depurgat autem cyclaminus crassissimum mucum: elaterium autem pituitam & bilem. Omnium autem efficacissimum ad eos reperi atramentum sutorium lacte muliebri dissolutum ac naribus infusum: inde enim bilem large ex naribus destillantem uidebis. Oportet autem poscam probe dilutam in ore detinere dum infunditur hocce pharmacum. Præstat tamen primum cyclaminum infundi, quo crassa per eam euacuentur, & postea ipsum sutorium atramentum.

Pyriateria, uaporaria sicca

Mediocritas ubiq; optima

De malo corporis habitu: Archigenis. Cap. XIX

QVum corporis habitus in aquositatem diffunditur, cachexia, id est malus habitus à Græcis appellatur, in quo uniuersa corporis miscella laxior fit ac emollescit, quod maxime ex somno inæqualiter contingente fit manifestum: corpusq; ipsum totum ~~cum uirore~~ albicans redditur ac inualidum, ita ut crura inter eundum uacillent. & in principio quidem concoctiones

Cachexia, malus habitus

nes impediuntur, manente etiamdum appetitu: postea uero & fastidium accedit: & respiratio ipsis fit rara ac debilis, quæ motibus & actionibus cōdensatur. Aluus etiam inæqualia recrementa excernit. Hæc affectio ut plurimum ex longo morbo congregatur: iam uero & ex uiscere quopiam in scirrhum indurato consequitur, maxime hepate & splene: neq; raro in dysenteria diuturna & affectionibus cœliacis contingit, ob cōsuetam item aliquam cohibitam excretionem. Capiuntur autem hac affectione maxime senes, qui etiam maxime liberantur: imo & pueri, qui facile pereunt, propter uitalis firmitatis debilitatem, & quod ob cutis raritatem succi in eis facile transspirant. At uero qui in uigore sunt, raro incidunt, & facile se inde extricant. Quod si diutius adsit malum, in aquam inter cutem transit. Quod uero ad curam attinet, siquidem ex consuetæ excretionis cohibitione affectio contingat, admonere ac irritare eam ipsam excretionem oportet. Aut uenam incidere in cubito, si nihil sit quod id fieri præpediat, paulatim ac partitis uicibus per triduum sanguinem detrahendo. Si uero uenæ incisio impediatur, conuenienti medicina depurgante ipsos purgare oportet. & maxime ex hiera Archigenis ex colocynthide apparata. Quod si hepar sit adfectum aut aliquod aliud ex uisceribus, medelam adhibere his ipsis conuenit, per auxilia ad singula ipsorum supra præscripta. A localibus autem remediis, ad dietam uiribus reparandis aptam transcēdum, per quam spes est eos qui huic malo sunt impliciti ad restitutionem in integrum peruēturos. Diæta autem qua uires refocillantur in moderatis deambulationibus consistit, gestationibus, uociferationibus, & defricationibus per linteola ex lino crudo, deinde per inūctionem ex oleo, cui quædam quæ humorem resiccant sint infarta, ueluti sunt nitrum & sales. Postea uero & exercitamenta moderata conducunt. Ad lassitudinis autem curationem balneum per interualla quædā adhibeatur: quod si quis ad frigidæ lauacrum adsuefieri possit, compendio ad omnem mali curationem peruenerit. Aquæ item quædam naturales calidæ robori ac uiribus reparandis conduxerint, quales sunt aluminosæ, sulphurosæ, ac nitrosæ. Mirabiliter autem ipsos iuuat assidua absinthij delibatio, & adhibiti dropaces. Cibi eorum sint simplices, & qui facile concoqui possint, parum conditi olerum uidelicet gratia: si quidem opus sit per ipsa urinam ciere, & aluum submollire. Vinum conuenit eis album, tenue, odorum. Bellaria omnia uitent, omnia item nidorosa, & graueolētia: humoris crassi, & uiscosa, & quæ difficulter concoquuntur à cibis eorum sint aliena.

Diæta uires reparans

De hydrope, siue aqua inter cutem. Cap. XX.

Hydropis differentiæ tres sunt: alius enim ascites, ab utre appellatur: alius tympanites, à tympano: & tertius sarcites, aut iuxta carnem, hoc est subtercus, à Græcis etiam leucophlegmatias nominatus. Ascites igitur fit, quum inter pelliculam peritonæum appellatam, & intestina plurima aquosi humoris collectio contingit, ut uere utris modo pellicula ipsa repleta

Ascites

esse

esse uideatur:aliquãdo uero ubi peius habent ægri usq; ad fœmora tumor producitur,quando sanè ascitæ & sarcitę hydropis complexus factus appa ret:unde aliquando quidem pedes inflantur,aliquando naturali modo ha/ bent.Tympanites uero flatus aere repleti ac superflui plurimam collectio/ nem in ijsdem uentri incumbentibus locis facit, ut in principio sola inflatio esse uideatur:postea tamen flatus inspissatur,& ueluti nubilus redditur,atq; ita unà cum flatu,quasi nebulosus humor consistit ac congregatur.Infert au tem tympanites multam circumtensionem, atq; in ipso etiam usque ad fœ/ mora & pedes tumor procedit.Porrò sarcites per omnẽ corporis coagmen tationem ac miscellam humorem dissseminat, ut instar spongiarum aut pa/ pyri uniuersa caro permadefacta appareat: atq; ob id totum corpus simili/ ter ut ilia intumescit,ac mortuo simile euadit. Cõmuniter autem omnis hy/ drops spirandi difficultatem, & tumorem,& grauitatem, & uitiatum colo/ rem inducit,ex uirore nimirum albicantibus ægris : fastidiunt etiam cibum, potum autem largiorem plurimi appetunt,maxime qui ex ascite laborant. Etenim humor qui in locis detinetur salsus est & putrefactus , quare & sitis & febris augescit:ferè enim in totum plurimi ex hydropicis febriunt . Con/ sequitur autem aqua intercus omnes morbos qui habitum corrumpũt:una est enim ad hydropem aptitudo , coagmentatæ corporis miscellæ demoli/ tio & ruina.Contingit autem hæc aut ob superexcellentem hepatis frigidi/ tatem,aut ob aliqua alia membra uehementer refrigerata,quę hepar in ean dem dispositionem deducere ualent:citra enim hepatis refrigerationem im/ possibile est aquam congelari. Coafficitur autem hepar spleni refrigerato, aluoq; & intestinis,maxime his quæ iuxta ieiunum intestinum sunt,pulmo niq; & renibus, ac septo transuerso . Congregatur etiam ex immodica hæ/ morrhoidum euacuatione,aut ex fluxu muliebri,aut ob menstruorũ reten/ tionem,aut ob aliam quandam magnam uuluæ affectionem . In his enim omnibus nullum præter naturam tumorem hepar habere conspicitur,& ta men aquæ inter cutem morbo corpus apprehenditur, ex sola refrigeratio/ ne hepate in his in principio affecto:post uero aliquando & durũ fit,quod palàm in illis uidere est, qui ex intempestiua frigidæ aquæ potione hepar aceruatim refrigeratum habent,ut statim aquæ suffusionem operetur , pri/ usquàm ipsum in scirrhosum tumorem eleuetur . His autem qui ex frigidæ potu aquam inter cutem incurrerunt,uehementes ciborũ appetitiones fiũt, propter oris ipsius uentris frigiditatem.Multi autem & à podagra & coxen dicum dolore uexati,aquam inter cutem inciderunt.Frequentissime autem eos qui cibum non sentiunt,& malo corporis habitu pręditi sunt,itemq; ab arquato infestatos,hydrops consequitur,cœliacam item affectionem & dy senteriam.Nouimus etiam quosdam qui ex recta spiratione quam ortho/ pnœan uocant,in aquam inter cutem sunt deducti.Cęterum huic affectio/ ni non minus fœminæ quàm uiri fiunt obnoxij:pueri uero ut plurimum ab

Tympanites

Sarcites, subtercus

Hydropici curfitiant

Miscellæ corporis demolitio.

Hepar refrigeratum congelationis aquæ caussa est

Frigidæ potus hepar lædit

hydrope sarcite apprehenduntur. Est autem tympanites omnino periculosus, minus eo ascites: adhibetur enim in eo pertusio siue punctio, quam paracentesin Græci appellant, & reliquis quoque remedijs promptius quàm ille obedit. Sarcites quoque aliquando curabilis fit per ea quę cuti adhibentur humorem detrahentia ac resiccātia pharmaca. Omnes autem inueterati hydropes & qui iam habitum corrumpūt, sunt periculosi. Fiunt etiam aliquando bullæ inter peritonæum pelliculam & intestina, figura uesicæ similes & serosum humorem continentes: hæ ipsæ sanè per fluctuationes quasdā inæquales deprehenduntur: nimirum proprium locum secundum lineamenta quædam distributum ac uelut circumscriptum, ipso humore tenente.

Pertusio, punctio, paracentesis

Ascitæ ac tympanitæ hydropis cura. Cap. XXI

QVum itaque difficilis sit, quemadmodum prædictum est, aquosæ affectionis cura, plurimo artis auxilio opus habet: in his igitur qui febricitant hydropicis febre intermittente curam faciemus: itaque cataplasmata ex farina ordeacea, althææque ac caricis, ipsis adhibebimus: ita ut in tympanite quidem magis ex seminibus flatus discutientibus commisceamus: in ascite uero magis ea quæ euacuant humorem. Cæterum post principium efficaciora sunt cataplasmata quæ pro ordeacea, fabaceam farinam suscipiunt, itemque eruinam, cuiusque parem mensuram, coquūtur autem cum muria aut aceto mulso. Præstat etiam loliaceā farina cum caricis & absinthio, hyssopoque & origano ex aceto mulso: item bulbi cum melle: aut armentariæ bouis stercus ex posca siue aceto mulso: habeat autem quartā partem sulphuris uiui insperlam. admirandum hoc est, ac minime prętereundum. Valet & caprinum stercus in pueri incorrupti, & uenerem nondum experti urina impositum: humorem enim per uētrem euacuat. Valet & lupini farina, aut hederæ folia trita & uino decocta: aut ficuum partes duæ cum cupressi coma, & nitro: aut lens palustris in figulino uase desiccata, trita & imposita: aut cochleæ crudæ cum carne sua tritæ impositæ, non enim priusquàm humor desiccetur discedunt: aut alumen plurimum sæuo caprino exceptum impone: aut caricas, nitrum, castorium, marrubium, aut filicem in pila contundito, & raphanos donec colliquescant coquito, deinde simul terito, & farina ordeacea adiecta, cataplasmatis modo imponito.

Cataplasma optimum ad asciten.

Lathyridum partes III, squamæ æris partem I, radicis chamæleonis partes III. coquantur in aceto mulso in quo adeps taurinus sit præliquatus.

Aliud optimum ad asciten. Stercoris columbini partem I, stercoris caprini tantundem, buphthalmi herbæ tantundem aut leucanthemi. hęc tusa in acerrimo aceto ac melle coquātur. Aliud. Salis fossilis partem I, salis cappadocici partem I, lathyridum contusarū partes III. coquātur simul aqua marina aut sulphurulenta. Optimum est hoc pharmacum. Sensibiliter enim uidebis materiam euacuatam, & tumorem discussum.

Aliud

Aliud. Rhois quo tinctores coriorum utuntur sextariũ I, pollinis frumentacei aut loliacei aut farinæ fabaceæ sextarium I, thuris quadrantẽ, aluminis scissi quadrãtem. imponito cum aceto mulso hydropicis, splenicis, dysentericis, ac cœliacis. Aliud. Radicis cucumeris agrestis unc. XVI, ficuum pinguium unc. XVI, radicis altheæ unc. XVI. Radicem unamquamque per se tundito ac cribrato: ficus uero cũ uino coquito, ac probe terito, siccaque trita inspergito. Vtitor, per aluum enim humorem educit. Aliud. Elaterij, staphidis syluestris, succi hyssopi, fellis taurini, ficuum. Omnia in mortario tundito, subigito ac utitor. Poteris & prædicta in secundo sermone cura uti, de diuersis uidelicet terræ differentijs.

Cataplasmata, quæ magis ad tympaniten faciunt.

Farinæ fœni græci, farinæ ordeaceæ, uirgultorum rubi, comæ absinthij, foliorum rutæ, seminis apij, cumini, sisonis aut ligustici, mellis, & uini, & olei.

Aliud, ad hydropicos inflatos.

Panis contusi sextarium unum, cumini sextarij quartam partem, samsuci quadrantem, pyretri sextantem, euphorbij unciam unam. Cum uino mulso uniuersam spinam & aluum usque ad mamillas & pudenda contegito, alternisque diebus soluito, atque id quinquies aut sexies facito. Ego pro euphorbio struthion conieci.

Vnguentum Apollonij.

Stercus accipitris cum syluestris brasicæ succo assidue illinito, mirifice facit: uerum melius fuerit si aquilæ stercus ammiscueris. Aliud.

Laterem diligentissime instar uasis figulini assatum cum hyoscyami aut plantaginis succo terito, & quàm crassissime ad solem frequenter illinito.

Vngueutum ad hydropicos.

Radicis cucumeris syluestris libras duas, staphidis syluestris sexuncem, nitri sexuncem, olei libram unam, aquæ marinæ sextarium unum. Quod si non adsit aqua marina, pro ea muriam conijcito. resinæ à nauibus unà cum cera derasæ, apochyma Græci appellant, libras tres. Radices tenuiter contundito, nitrum & staphidem terito, & per triduum madefacito, deinde usque ad aquæ consumptionẽ coquito, percolato, & apochyma adijcito, quo liquefacto utitor, ex eo sæpe illinens tumorem. Apochyma

Epithemata hydropica. Cap. XXII

ASclepiadæ. Epithema hydropicis ualde commodum, quod adiacentem humorem absorbet: quo etiam priuatim, inquit Archigenes, utor.

Farris clusini appellati mola triti sextarios duos, floris lapidis asij sextarium unum, alij autem duos habent, mannæ sextarium unum, diligenter terito, & adipe suillo ueteri probe subacto, & per noctem in uino macerato excipito. Eius autem quantitas tanta sit, quanta ad hoc ut ad tactum molle reddatur pharmacum suffecerit. Aliud.

Seminis rutæ, quod besasa & harmala quidam appellant, contusi & cribrati sex

ti sextarium unum,mannæ sextarij dimidium,adipis suilli ueteris quantum sufficit,ut prædictum est apparato.

Aliud,cui testimonium præbet Oribasius.

Fœni græci trientem,farinæ ordeaceæ quadrantē,stercoris columbini trientem,resinæ pinus siccæ libr.I,picis lib.I, ceræ libram unam,axungiæ ueteris libras duas:quæ eliquari possunt eliquato,& ad alia in mortario contusa & cum aceto trita adfundito.

Aliud ex farinis epithema.

Picis siccæ libras duas,resinæ pinus libras IIII,ceræ libras III,olei ueteris libram I,farinæ tritici,ordei,fœni græci,baccarum lauri,anisi,salis, farinæ radicis chamæleonis nigræ,singulorum bessem,uini austeri sextarium unum, apparato ut prædictū est, ac utitor.Facit & ad hepaticas dispositiones. Ego autem,inquit Asclepiades,& chamelææ quadrantem adieci, & pro triticea farina,irinam admiscui.

Pharmacum,quod omnem tumorem generose resiccat.

Cimoliæ quadrantem,ceræ quadrantem, olei quadrantem, salis unciam I, resinæ à nauibus cum cera derasæ drachmas centum & sexaginta,farinę fœni græci drachmas uiginti,foliorum brassicæ uiridium quincuncem. Liquefacta reliquis tritis in mortario adfunde.

Aliud epithema ualde pulchrum.

Stercoris caprini sextantem,stercoris bubuli sextantem, stercoris columbini sextantem,farinæ fabaceæ sexuncem,calaminthæ,salis nitri,seminis apij, seminis dauci,seminis fœniculi,cumini, cuiusq; unc. I, panis aridi quadrantem,mellis sexuncem,terebinthinæ quadrantem.Vtitor.

Epithema ex stercore caprino ad hydropicos,qui hepar induratum habent apparatum.

Olei cyprini,aut si hoc non adsit uetustissimi lib.III,ceræ lib.II & dimidiā, stercoris caprini bessem,baccarum lauri decorticatarum bessem, iridis bessem,terebinthinæ lib.I,sinapis,nitri,cyperi,pyretri,seminis raphani, corticis radicis capparis,cuiusque quadrantem,medullæ colocynthidis unc.I, fœni græci unciam unam.Aliquando quidem arida liquefactis insperguntur: aliquando uero aceto prius subiguntur.Ego autem,inquit Asclepiades, colocynthidis sextantem adijcio. Quod si aluus fluat,omnino colocynthidem amouero:stercus autem caprinum siquidem aridum sit,tunditur & cribratur:molle autem & recens aceto dilutum teritur.

Malagma,quo Eras usus est:quod imponendum est,neq; prius amouendum quàm sua sponte decidat.

Visci lib.I,lapidis asij sexuncem,calcis uiuæ quadrantem,olei cedrini libr.I. Viscum & oleum ad calidum ac feruentem cinerem coquito,inspersisq; aridis tritis,remollito ac utitor.

Aliud.

Caricarum pinguium lib.VI aut III,spumæ nitri lib.I,origani lib.I,sulphuris uiui quadrantem, cochlearum aphricanarum libram unam.Arida contundito & cribrato,ac ficis cum carne co-

ne cochlearum contusis excipito, & melle cocto sufficienti adiecto utitor in linteolum infartis. Aliud. Radicum brassicæ tenuissime tritarum libram unam, calcis uiuæ lotæ libram I, elaterij quadrantem, axungiæ ueteris libras tres. Ad formã malagmatis reducito, & in linteolum infarcito, ac per omnem aluum imponito, alterhisq; diebus soluito. Vrinam prolicit.

Malagma ipoterium inscriptum: pharmacum accommodatum, ac prosperi successus, cuius periculũ feci, inquit Philagrius, in hydropicis, splenicis, & affectionib. inueteratis: deprimit enim tumorem.

Resinæ pinus torrefactæ lib. IIII, ceræ lib. II, picis lib. II, aluminis liquidi, nitri rubri, sulphuris uiui, mannæ, cuiusq; libram unam, aloes sexuncem, pyretri, aristolochiæ, ammoniaci, bdellij, amomi, cardamomi, uisci probe subacti, myrrhæ, radicis cucumeris syluestris, succi sycomororum, cuiusque quadrantem, olei libras tres, aceti sesquisextarium. Quemadmodum moris est apparato. Arida aceto diluuntur.

Malagma ex baccis lauri aridis, ad hydropicos & splenicos, omnem duritiam dissoluit, abscessus in profundo siros absorbet.

Ceræ, resinæ pinus, picis brutiæ siccæ, nitri rubri, baccarum lauri aridarum, ammoniaci thymiamatis, adipis uitulini probe subacti, singulorum libram unam. Arida contũdito, ac per tenuissimum cribrum excutito: quæ uero eliquari possunt liquefacito, eisq; arida inspergito ac unito, deindeq; ammoniaco cum aceto dissoluto affundito. Ego etiam nitrum cum aceto dissoluo.

Emplastrum Tonsoris appellatum, ad splenicos & hydropicos. Hoc Tonsor ex Bithynia usus, multos à coxendicum dolore in totum liberauit.

Picis siccæ lib. IIII, ceræ lib. II, resinæ pinus lib. I, farinæ fœni græci, pollinis radicis herbæ chamæleonis nigræ, cuiusque bessem, cumini tenuissime triti trientem. Apparato, & ut dictum est utitor.

Emplastrum pardalis appellatum: Andreę. Pharmacum inueteratis hydropicis prospere accommodatum.

Grani cnidij depurati, rhois rubri, spumæ nitri, salis ammoniaci, aristolochiæ tenuis maxime corticis, radicis cucumeris syluestris, terebinthinæ, cuiusq; drach. III, piperis communis, piperis longi, ammoniaci thymiamatis, iridis, bdellij, thuris, cardamomi, opobalsami, casiæ, myrrhæ, amomi, adipis taurini, adipis caprini, resinæ pinus siccæ, cuiusq; drach. x, ceræ sesquilibram. Visci probe subacti sextãtem, unguenti irini aut potius fecis sexuncẽ, succi sycomororũ sextãtem si haberi posit. Ceram, resinã, adipẽ caprinum, liquefacito, refrigerato, & cerati modo leuigata ac cõtecta asseruato. Bdelliũ aũt & ammoniacũ & succi sycomororũ sextantẽ, pręcedenti die in uini quincunce macerato, sequẽtiq; in sole terito, & coniecto in mortariũ cerato bdellium & reliqua cũ eo adijcito & diligẽter tũdito, deinde arida trita paulatim addito. & per biduũ tusa in densam pellẽ recõdito, ne quid inde transspitet.

Quidam

bras duas, terebinthinæ liquidæ, picis brutiæ, adipis taurini, cuiusq; libram unam apparato & imponito ut prædictum est. Aliud. Veratri nigri, nitri, piperis, fellis taurini, singulorum æquale pondus melle cocto excipe, & utere ut dictum est.

Epithemata, quæ post euacuatos humores adhibita pro glutino sunt. Cap. XXIIII

MEllis libras duas, myrrhæ sextantem, thuris unciam unam. Mel usque quo uiscosum fiat decoquito, eiq; myrrham ac thus tenuissime trita adijcito, simulq; subigito, & spongiæ nouæ infarta per omnem aluum imponito, colligatoq;, cute quodammodo constricta, & tertio die soluito.

Aliud. Thuris drachmas octo, gummi drachmas octo, rosmarini herbæ exiccatæ drachmas decem, mellis libras duas, apparato, ut dictum est: similiterq; utitor post euacuatos humores.

Aliud epithema, quod post humorum euacuationem, toti affectioni se opponit.

Lapidis asij sextantem, farris mola triti unciam unam, thuris trientem, chamelææ contusæ & cribratæ drachmas quatuor, adipis suilli ueteris quantum sufficit. Vtere ut dictum est.

Emplastrum Magus appellatum: quod quidam etiam Hephæstiæ nomine insigniunt: facit ad sinus, & fistulas conglutinat ac resiccat præter opinionem. Egregium censetur & ad hydropicos & ad herniam hydrocelen appellatam.

Spumæ argenti sexuncem, lateris fumo assati sesquilibram, scoriæ argenti quæ helcysma Græcis appellatur libram unam, olei libras tres, ceræ sesquilibram, succi coridis sesquisextariũ, alij sextarij dimidium accipiunt. Oleum, spumam argenti, helcysma & laterem tenuissime tritum, itemq; succum, donec amplius non inquinet decoquito, deinde ceram liquefacito, & percolatam adijcito, ac unitis utitor. Quæ difficulter aliàs sanãtur ad cicatricem perducit. Præstat autem arida prius contundi, & cum succo in mortario teri, ac deinde decoqui. Quidam autem pro cera, pentatheton pharmacum coniecerunt, & ad hydropicos usi humorem resiccarunt. Epithematis igitur perseuerantius & promptius utimur, si absit febris: quod si febres sint coniunctæ, per interualla quædam assumuntur. Cæterum ad tumores crurium hydropicorũ, panem madefacere oportet, terereq;, ac sale tenuissime trito ammixto, illinire, ac quatuor horis sinere. Quod si aquosus humor defluat, spongia mundare, ac panniculo uestis detritę extergere, oleoq; myrteo, aut melino, aut lentiscino inungere. *Helcysma*

Aquam ducentia remedia, hydropicis ualde commoda. Caput XXV

SMilacis quæ iuxta aquas in sepibus reperitur, ac siliquas producit quemadmodũ hortensis smilax, quæ lobia appellatur, huius foliorum

succum

succum sextarij unius mēsura accipe, & ad tertias decoque, indeq; cyathum unum bibendum præbe. Aliud. Smilacem accipe & donec flaccescat in aqua decoque, deinde unà cum decocto folia ipsa tere usquequo succus inde exprimatur: & ex eo cyathum quotidie bibendum præbe donec sanetur: in his autem qui perfectæ sunt ætatis plus omnino exhibendum est.

Aliud, quod aquam ducit.

Seminis cnici drach. IIII, aloes unc. I, grani cnidij scrupulos VI, scammoniæ scrup. III. cum succo scorpiuri ceruleum colorem habentis catapotia informato, & ex eis his qui iam primum inciderunt scrupulos III exhibeto: quibus autem in tumorem malum processit, scrupulos VI, ieiunis.

Quæ ad ciendam urinam hydropicis bibuntur. Cap. XXXVI

POrrò toto curationis tempore, aliquo istorum potuum utendum erit. Cancri fluuialis decorticati interioris exiccati, manibus ac pedib. auulsis lib. I. asari lib. I. In aqua permisce ex ipso flumine unde cancri sunt extracti, ac bibendum præbe: aliquando pro asaro, opobalsami par pondus conijcitur. Aliud. Corallij drach. I, aluminis scissi drach. I. cum calaminthæ succo aut decocto in pastillos digerito, & ex ipsis obolum I cum calaminthæ decocto bibendum præbeto. Summe (inquit Archigenes) & nephriticis cōducit. Laueris item decoctum exhibeto, idemq; lauer edendum dato, aut trifolij bitumen olentis drach. I, ex uino, aut iunci odorati, aut nardi, aut asari, aut phu, aut mei decoctum, aut corticis radicis ari, aut ipsius radicis drach. I ex uino, aut seminis uiticis drach. I ex uino, aut radicis bryonię concisæ decoctum, aut anagallidis ceruleæ succum per se, aut arnoglossum ab aridorum ciborum comestione quotidie paucum comedendum prębe, ita ut inde reliquo cibo utatur: aut seminis hyperici drach. I ex uino, aut cicerum decoctum, aut scillinum acetum assidue sorbeant. Etenim ex eorum numero quę citra grauitatem urinam cient, est scilla assata delincta ex melle: aut scillam assatam terito, eiq; farinæ erui albi par pondus ammisceto, sicato, ac drach. I ex uino dato: aut polium, aut samsucum ex uino decocta bibenda præbe. Egregie etiam commodam myurum herbam perhibēt, quæ folia alimo similia habet, uerum per terram strata est, ac uelut corymbos in summo oblongos habet: hanc itaq; decoctam assidue bibendam præbeto. experimento constat. Aut herinacium terrestrem excoriato, eiusq; carnem in sole exiccato, ac drachmam unam ex uino tritam præbeto. Præter opinionem etiam faciunt uermes terreni cocti triti ex uino potati. Est & compositum pharmacum quod urinam ciet ipsis conuenientissimum, hocce. Carpobalsami, spicæ nardi, casiæ, cumini, radicis dulcis, hyperici, floris iunci odorati, asari, amomi, dauci, smyrnij, petroselini, calami aromatici, piperis, seselis, spondylij, omnium æquale pondus. Conducit etiam unūquodq; per se.

Myuros herba

Orybasij pharmacum aquam ducens.

Salis ammoniaci drach. I, mastiches drach. II, euphorbij drach. I. Hæc pro una

una uice dantur: est autem ex fortissimis remedijs.

Potiones aquam ducentes, ex Asclepiade.

Cæterum per interualla longiora uti conuenit pharmacis aquam ducentibus: nam incommodus est assiduus eorum usus, utpote qui uires ipsas dissoluit. Similiter autem & his quæ urinam cient per modica interstitia utendum est. Ducunt autem aquam, quemadmodum conuenit inter Eran, Dioscoridem, Asclepiadem, & Archigenem hæc. Radicis struthij decoctum, polypodij decoctum. corticem radicis tithymalli characitæ appellati contusum & cribratum scrupulorum quatuor pondere in uino per integram noctem macerato, ac mane uinum ipsum bibendum præbeto: e uestigio enim aquam educit. Aliud. Radicis cucumeris syluestris contusæ & cribratę obolos duos in uino adstringente per triduum macerato, ac per dies tres ex ordine præbeto, factoq; interstitio rursus eodem modo dato, quousq; tumor demittatur. Inde enim aquositas leniter secedit: neque stomachum hoc lædit, & uires conseruat.

Aliud, quod multam aquam per aluum ducit.

Ex solano hortensi succum exprimito, & quotidie donec perfecte curentur cyathum unum bibendum præbeto. Aliud. Salis fossilis melle subacti & assati drachmas duas, piperis longi drachmas duas, cōterito, & cum succo ptisanæ totum præbeto. Hæc enim est perfectum dimensum.

Aliud. Radicis umbilici ueneris drachmam unam, scillæ repurgatæ drachmam unam, contere, & cum uini mulsi cyathis duobus per horam ieiunis bibendum præbe. Aliud. Euphorbij drachmam unam, salis communis drachmas tres, castorij drachmas quatuor, alij drachmā unam habent, contundito & cribrato, dimidiumq; ex aqua calida exhibeto.

Aliud. Chamelææ, petroselini, piperis, æquales partes omnium contundito, & cochlearium ex aqua calida dato.

Eclegma ad hydropicos.

Seminis ricini ex herba quæ cici appellatur depurati numero grana triginta quinque, spumæ nitri cochlearia duo, probe contrita melle excipito, atq; id totum delingendum prębeto, & aquæ mulsæ calidæ cyathos tres, ab eius sumptione bibendos porrigito. Euacuat adhærentem humorem citra læsionem: & purgat aliquando usque ad dies sex. Oportet autem ante eius sumptionem commoda diæta uti. Ricini semen

Aliud inexuperabile.

Grani cnidij repurgati drach. IIII, lathyridum mundatarum drach. IIII, euphorbij drach. II, aloes drach. II, gummi drach. III, aqua subigito, & catapotia erui magnitudine formato, ac perfectis ætate septem præbeto, & uini meri immixti cyathos quatuor inde bibendos dato. Reliquis autem iuxta uirium tolerantiam exhibendum.

Aliud Xystici, siue Spiculatoris, ex cuius solius usu sanabatur.

Grani cnidij repurgati drach. VIII, probe contrito, squamæ æris drach. VI,

lapidis magnetis drach.VI,feminis ricini drachm.IIII, fucci fcillæ mundatæ cyathos II,mellis cyathos II.Succum & mel ufquequo cogatur coquito, ac reliquis adiectis catapotia ciceris magnitudine formato, eaq́ pro uiribus exhibeto:ita ut aqua mulfa ab eorum fumptione bibatur.Pueris autem uni cum tantum præbitum fufficit. Aliud. Æris ufti drach.I,foliorum rutę drach.I,ftercoris columbini drac.I,falis communis parum. Hoc totum cum dimidia hemina uini tenuis præbeto.

Aliud pȯtabile,lagenium appellatum,commodum his quibus uenter plurimum tumet,& reliquum corpus molle eft.

Radicis bryoniæ repurgatæ drach.XX,myrrhæ drach.VIII,cumini æthiopici drach.VI,anifi drach.VI,feminis capparis drach.VI, uini adftringentis fextarios II, pafsi cretici fextarios IIII. Radicem bryoniæ cum reliquis in mortarium conijcito, atque citra myrrhæ admixtionem tundito,omniaq́ in uas uitreum recondita affufis liquoribus macerato,& poft feptimū diem percolato,ac myrrhā fimul diffoluito:indeq́ cyathos quatuor ante cibum exhibeto,& rurfum interiecta die cyathos quinq́ præbeto:ac rurfus interpofita die cyathos fex offerito,atq́ deinde rurfus carnem ferinam affatam edendam dato,& uinum aufterum meracius in potu.

Aliud pharmacum,quod profpere accōmodatur, & aquam multam per fedem educit,optime etiam cit urinam.

Grani cnidij depurati drach.IIII,radicis bryoniæ drachm.IIII,fcillæ crudæ mundatæ drach.X,cumini æthiopici drach. III, lathyridum drach.II,myrrhæ drach.IIII,uini adftringentis fextarios III. Arida tufa per dies feptem macerato,ita ut quotidie bene circumagites: deinde percolato, ac diffoluta myrrha,prima die cyathos tres præbeto,fecunda duos,tertia unum. Facta autem purgatione,uirium refocillatrice diæta utitor.

Aliud,urinam ciens,aromaticum, crunion appellatum, quo ufus eft Eras & Afclepiades.

Catapotia pharmatica

Oportet autem purgatiuo quod ei præfcriptum eft præpurgare, atque ita ipfum quod urinam ciet pharmacum exhibere. Purgatiuum autem quod præexhibetur hoc eft.Succi tithymalli recentis cyathos II,aloes drach.IIII. Aloë in fucco diffoluito,& in catapotia magnitudine ciceris redigito,indeq́ duo,aut pro uiribus dato. Porrò ubi probe purgaris, ipfam urinam ciens pharmacum propinabis,cibo bis aut ter per diem exhibito.Cum animaduerfione autem utaris,& ubi urinam profluam uideris,ne amplius dederis: quod fi non feceris,urinam cohibere nequibis. Compofitio ipfa hæc eft. Seminis apij drachm.XI,myrrhæ drach.VII, dauci drach.VII,croci drach. VII,mei drach.VII,phu drac.VII,acori drach.IIII,floris iunci odorati drac. IIII,feminis fœniculi drach.IIII aut VI,afari drach.VI, fpicæ nardi,cafsiæ,cinamomi,fefelis,fabinæ, fingulorum fefquidrachmam. Excipe uino odorato, & paftillos quofdam triobolares,quofdā diobolares, alios etiam unius

oboli

oboli pondere formato,eosq; pro uiribus præbeto.Facit & ad calculo labo rantes cum uini diluti cyathis tribus.

Aliud,urinam ciens.

Seminis fœniculi,cardamomi,radicis eryngij,corticis radicis capparis,cuiusque drachmam unam, stercoris columbini cochlearia duo, contere,& cum aqua catapotia ciceris magnitudine informa,& v ex eis quotidie præbe.

Potus hydropicis commodus experimēto constans,qui tum per urinas,tum per uentrem euacuat.

Caroi scrupulos XXVII,fœniculi uncias XIII & dimidiam,anisi scrupulos XIII & dimidium,cumini lati scrupulos V, mei sesquiscrupulum, iridis siliquas III, mellis sesquilibram,uini libras VI. exhibe mensuram mediocrem ieiunis in insessu solij balnei præcalefactam:est & suaue gustui.

Alius potus ciens urinam, ex cuius usu insignem uirum tympanite detentum,seruatum uidimus, etiam si à multis medicis iam esset detritus.

Ammoniaci thymiamatis sextantem, radicis herbæ lonchitidis sextantem, petroselini sesquiunciam,calami indici,costi,cinamomi,spicæ nardi,piperis longi,myrrhæ stactes singulorum unciam unam,seminis rutæ quadrãtem, phu drachmas quatuor,styracis drachmas quatuor,phylli quadrantem, mellis despumati quantum sufficit.excipe melle, & fabæ ægyptiæ magnitudine præbe,cum calidæ aquæ cyathis tribus.

Aliud ualde commodum,ducit urinam multam,& ad lumborum dolores facit,itemq; eos quibus pituita in uniuerso corpore abũdat,ad pleuriticos,peripneumoniacos,quartanarios, articulorũ morbum, ac tetanicos, quibusdam cum uino,aliquibus cum aceto mulso,alijs uero cum aqua mulsa.Habet autem hoc modo.Aristolochiæ,myrrhæ,absinthij,abrotoni maxime seminis,iridis,canchryos,singulorum drach.IIII,anisi,cedridum,radicis panacis,pyretri,ammoniaci thymiamatis,cardamomi,singulorũ drac.I, cumini drac.II & obolum I. Digerito in pastillos quorum aliqui tres,aliqui duos,aliqui unum obolum habeant,eosq; pro uiribus exhibeto.

Oribasij,ad hydropicos.

Amara ex aceto mulso confectio,paulatim euacuat,nihil ex uiribus subuertens:est autem in stomachicis relata.

Aliud,urinam ciens,Oribasij.

Aluminis liquidi ad fabæ magnitudinem in aqua dissolue, & per linteum excolatum bibendum præbe. Aliud. Opobalsami,spicæ nardi,carpobalsami,casiæ,cumini,radicis dulcis,hyperici,floris iunci odorati,asari, amomi,dauci,seminis smyrnij,petroselini,calami aromatici, piperis,seselis, spondylij aut umbilici ueneris,omniũ æquale pondus,præbe cochlearium cum uino mulso.Conducit etiam unumquodq; per se.

Pessus siue talus ad hydropicas mulieres.

Anisi, cumini, cardamomi, nitri, aristolochiæ, pulegij, fœni græci, medullæ ficus, omnium æquales partes cum uino subige ac utere.

Cura post euacuationes. Cap. XXVII

POst auxilia quæ humores euacuant, ligamētis ægrum amplecti & constringere oportet, ab extremis autem partibus incipiamus, ac ligamentorum distributionem ad supernas partes faciamus: ita ut sæpe super ipsa ligamenta spongias posca imbutas imponamus iuxta tumefactas maxime partes. Ventri uero uniuerso quædam ex præscriptis epithematis imponantur, quæ post euacuatum humorem adhibentur. Reliquum diætæ concrecendum: quæ sane in moderatis deambulationibus sita est, exercitationibusq́, ac fricationibus. Adhibeantur autem & inunctiones & exercitamenta: si sol adsit, in sole, capite tamen uelato: sin frigus sit, in domibus per subiectum ignem concalefactis, aut iuxta ignem. obuoluendi etiam ægri in pellibus sole ustis, aut in arenam defodiendi. Post exercitia extergatur, aliquando etiam lauentur propter fatigationem: in balneo autem siue inspersione, siue confricatione huiusmodi utantur. Samsuci, nitri, cumini, melanthij, seminis rutæ, singulorum unciam unam, foliorum rhododaphnes siccorum, sextantem. Vtendum quoq; in sole luti oblitione, quemadmodum prædictum est in secundo De terrarum differentijs sermone. Porrò quum res feliciter processerit, & tumor fuerit imminutus, & uires aliquantulum in integrum restitutæ, præ omnibus ex frigida lauatio fiat. Neque uero balneæ sponte naturæ calidæ inepte hoc tempore ipsis exhibentur: ab extersione autem cibi offerendi: qui sanè communes sint cum his qui post hydropis subter cutem curam describentur.

Cura hydropis qui proprie subtercus appellatur. Cap. XXVIII

Insolationes HYdrops subtercus, qui aliquibus etiam leucophlegmatias appellatur, maximam curandi rationem in insolationibus habet: itaq; tumefactæ partes ad solem exponantur, capite saltem uelato, cauendo etiam ne tumor uehementius supercalefiat. Si enim corpus supercalescat, febres accedunt, unaq́ cum ipsarum febriū generatione tumores duplicantur, atq; id multo magis quum febres remittant, ac tumor refrigerationem capiat. Vtendum igitur fricatione prima quidem die per modicum oleum moderate ac molliter facta: in progressu autem & sicca & multa & cum intensione magis appressa: deinde etiam per lintea asperiora. Oleum autem quod ad inunctionem apparatur, scillam mediocri magnitudine ad tres olei sextarios habeat incoctam, aut canchryos uncia una ad heminam olei addatur, & facta percolatione utitor. Ab inunctione autem exercitijs utantur ac pro uiribus currant: indeq́ sudorem per lintea asperiora extergant, & post hoc oleo dulci ungantur. Cæterum post dies aliquot nitro tenuissime trito per uniuersum corpus large conspergantur, sustineantq́ ex eius morsu exudationem. deinde rursum

de rursum sudorem extergant ac oleo dulci ungantur. Optime autem facit & fricatio ex sale in aqua aut oleo trito donec uiscosum reddatur, si cum eo in sole aut iuxta ignem fricentur. Valde enim celeriter & sudores elicit pluri mos,& carnem cogit,siue in sole,siue iuxta ignem defricentur, modo caput habeant probe contectum. Vtendum & in puluere uolutationibus,si aut ci molia tenuissime trita substernatur, aut super asium lapidem deuoluantur. Aliquando autem & arena probe à sole ignita,aut pellibus similiter à sole feruefactis ęgrum occulere oportet,capite tantum uelato, & facie cum spon gia assidue extersa. Post hæc autem aqua marina aut etiam aluminosa aut sulphurulenta lauetur. Aliquibus enim qui ad huiusmodi lauacra adsueue runt,ea ipsa tum ad deterendum morbum,tum ad habitũ ualentiorem red dendum suffecerunt. Adhibẽda etiam his oblitio ex luto,ueluti prædictum est in secundo De terrarum differentijs sermone.

Cataplasmata ex libris Asclepiadæ. Cap. XXIX

Optime conuenit & his cataplasmatũ admolitio,eorum præsertim quæ resiccare simul & uisceribus firmitatẽ addere possunt, pueris maxime ac alijs qui mollẽ carnem habẽt:qualia sunt ex malis cotoneis,myrti baccis, pampinis uitis,malicorio,ac lenticula decocta, aliquando quidem per se,ali quando inuicem permixtis. Efficacissima sunt etiam corna exacinata tenui ter trita:item rhus culinarius cum farinæ flore, & quæ eis similia existunt, & alumen sanè cum duabus adipis caprini partibus subactum. Neq; uero in conueniens ruta ipsa censetur si per interualla adhibeatur,neque bulbi cum melle triti. Plurimum etiam cohibent ac adstringũt tumorem origanus, aut thyma,aut absinthium,aut hyssopum,aut nitrum cum caricis diligenter tri ta:aliquando hæc ipsa loliaceæ farinæ in posca decoctæ permixta adhiben tur. Stercus item bubulum conuenienter resiccatum, non inepte cum posca aut aceto mulso imponitur infarcta sulphuris quarta parte. Caseus quoq; recens multum coaguli habens,optime ad omnes tumentes partes imposi tus facit. Similiter & cochleæ crudæ tritæ & impositæ: adglutinantur enim neque discedunt priusquàm uniuersus humor resiccetur:fermentum etiam sale multo permixtum commode locis adhibetur, aut panis cum puluere hyssopi:aut fabacca farina aqua marina & melle cocta, pari absinthij mo do adiecto:aut farinam halicæ fermentato, & cum raphani emollito corti ce imponito: aut lentem palustrem in figulino uase siccato, ac terito,& cum prædictis cataplasmatis uice imponito. Porrò ex eorum quæ tumores cohi bent numero, est & id quod byne appellatur: est autem ordeum madefa ctum,quod germen emisit,& deinde unà cum enatis ligulis tostum est:si tri tum pro cataplasmate imponatur. In principio igitur adstringentibus cata plasmatis utendum est,deinde paulatim ad resiccantia transcẽdum,postre mum etiam ea quæ firmitatem addunt adijcienda. Cæterum omnia impin guantia & resinosa cerata ac malagmata similiaq; uitanda sunt, ueluti quæ

Byne

inflent & tumores distendant. Assidue autem & crura, & manus, aliæq́ tumefactæ partes in sole aut iuxta ignem, ex his inungantur. Sulphuris uiui, thuris, aluminis scissi, æquales singulorum partes aceto cōtere, ac utere. Experiri etiam Herodoti remedium conuenit, neq; enim minus quàm ipsa fricatio auxiliari potest: uesicis itaque bubulis aut etiam alijs magnis omnino, ac probe inflatis, & uacuis, tumentes locos pulsato, atque id autoritate tum Archigenis, tum Herodoti facito: inde enim citra molestiam caro condensatur, neq; dolore, neq; repercussione duriore resultante.

Chirurgia hydropis subter cutem. Cap. xxx

OMnibus prædictis efficacius auxilium in hac hydropis specie chirurgia præstat, Asclepiade autore. fissuras autem circa internum talum infligere oportet in loco quatuor digitorum spatio supra talum eminente, ea profunditate, qua quis in uenæ sectione utatur. Pauco enim sanguine in principio euacuato, per reliquum tempus indesinenter aquositatis excretio procedit, citra omnem inflammationem, ut neque claudi fissura possit, nisi humore omni ante expenso, & homine gracili relicto. atque id cito contingit, nulla inflammatione scissuram occupante, sed ipsa in quadam congruenti temperie permanente, quo omne alienum per ipsam excoletur, & ut nullo opus sit extrinseco pharmaco. Preterea periculum hic nullum uerendum est, uelut in hydropis ascitæ pertusione: non enim coaceruatim quemadmodum illi euacuantur. at uero si quis uelit, excretione plurima facta, eam cohibere, nihil uetuerit ipsas in talis fissuras linamentis obturare, ligamentisq́ constringere, atque ubi rursus prodire quid uelimus, laxatis ligamentis, & ablatis linamentis, gestatoq́ ac moto ægro, excretionem irritare. Leonides autem inquit, Quod si excretio fissuræ supra talos tardius prodeat, necesse est etiam alias corporis partes findendo diducere: ueluti scrotum tumefactum, fœmora, pudenda, locos supra manuum iuncturas. Quidam enim uulnusculis pluribus ac altioribus incussis, plurimā aquosam substantiam exhauserunt. Et Hippocrates sanè non supra talos adhibet chirurgiam, sed iuxta scrotum & fœmora uulnuscula infligere iubet, eaq́ sale maxime confricare: hic enim modus paulatim & incessanter humorem educit, & ualde celerem compressionem tumores ipsos recipere, ipse tradit. Porrò si aliquibus excretionem amplius mouere uelimus, post impacta uulnuscula, & talorum lancinationes, eos ipsos pro deambulatione, ferculo gestamus aut lectica sublimes circumuectamus. Cæterum Archigenes ita prodit, Non sunt audiendi, inquit, qui per huiusmodi lancinationes nihil excerni dicunt, quin potius cum fiducia hæ ipsæ incutiendæ: nam & nos, inquit, his cutis fissuris sumus usi, & per ipsas quantum plurimum exclusimus humorem, ut & fœmora, & suræ, & superior uenter euidenter sint demissa ac compressa.

Pertusionis siue paracentesis periculū

Reliqua

Reliqua prædictorum cura. Cap. XXXI

MAximum hydropis subter cutem auxilium uomitus præstant, quod ipsum difficile est in ætate puerili adhibere, propterea quod non facile ut id admittant persuaderi possunt: quare uarias excogitabimus artes, quibus uomitum concitemus: tonsillas uidelicet pinnulis aut digitis oleo illitis irritando: aut ficus assata oleo imbuta & piperis puluere conspersa, post deambulationes à somno exhibeatur. Butyrum etiam cum melle gustandum præbeatur: aut raphanus coctus adipose conditus detur: aut salsamentum pingue cum oleo multo offeratur, aliquando etiam aceto ammixto. Sunt & alia plurima quę uomitum mouent, relata in tertio sermone. Amplius autem tum uentrem, tum intestina ligamentis adstringant, itidemq; omnem cutis coerceant tumorem. Fiant autem ligationes ab extremis partibus incipiendo, & ad supernas procedendo. Vinciendæ etiam partes, manus uidelicet & pedes, oleo cyprino prius illinantur: spongiæ item imponantur latæ ab acida muria optime expressę: potest & iuncus odoratus, aut rosmarinus, aut pulegium, aut calaminthe, & maxime omnium absinthium in ipso aceto decoqui. Post uero ligamenta ipsis spongijs circumdētur. A uomitu prospiciendum ut inferior aluus inclinationem ad uomendum permutet: ueteri salsamento crudo ante cibum reliquum accepto. Mercurialis item cocta saleq; ac oleo condita in uino tincta sumatur: aut decocti ipsius sesquicyathū cum sale dato: quædam etiam in ascite dicta his exhibeto. Præbēda & quæ urinam cient, uelut est daucus, seseli, cardamomum, radicum asparagi decoctum, trixaginis, radicis trifolij decoctum, aut ipsius radicis drachma una ex uini cyathi III. radix eryngij sicca cum uino, item decoctum eius in potu acceptum, seminis uiticis drachma una. Commode etiam seminis hyacinthi bulbi drachma una cum uini cyathis tribus potatur: urinam enim ducit. Quidam autem hyacinthi flore coria tingunt. Inter omnia autem pharmaca quæ omnibus hydropicis, maxime tamen eis qui subtercutaneo dicto laborant, exhibentur: præstantissimi sales theriaci censentur tum cibis ammixti, tum in liquaméta additi eorum qui ad perfectam ætatem peruenerunt. Eorum autem apparatum in XIII reperies sermone.

Vomitum cientia

Vrinam cientia

Communis diæta omnium hydropicorum: Archigenis. Caput XXXII

POst quotidiana exercitia communis omnibus hydropicis diæta hæc sit. Ab aridarum rerum comestione initium faciemus: quod si tamen intensa sitis instet, parum quid delibandum dabimus solatij tantum gratia, & leniendæ sitis. Sit autem uniuersus cibus facilis concoctu & sufficienter coactus: exolutus enim aptus est ut in aquositatem commutetur: sit itaque panis optimus clibanites, qui salem, ammium, & fœniculum habeat admixtum: conueniunt etiam cochleæ assatæ, oua assata, & auiculæ sicciores, uelut perdices, coturnices, turtures. Ex terrestribus, lepus, capra

ſylueſtris,dorcades.Ex manſuetis,extremę ſuum partes:ex aquatilibus,cancri,locuſtæ, herinacei recentes,ſquillæ. Olerum rarus ſit uſus:quæ uero ex eis exhibentur acriora ſint,& magis ſylueſtria,uelut eſt coronopus,eryngium,paſtinaca,porri capitati,allia cocta. A leguminibus uero abſtineant in totum. Pro liquamine utātur aceto cum pipere & laſere,aut quibuſdam ex oxyporis cito penetrantibus ad colicos deſcriptis. Sales ſint ex roſmarino, fœniculo,hyſſopo,ſilphio,liguſtico,& apŷ ſemine compoſiti. In potu tantum præbendum quantum ad infringendam aliquo modo ſitim ſufficit:incommodus eſt enim eis plurimus potus.Porrò maximam ciborum partem in cœna accipiant: omnes autem placentas ex ſimilagine & paſſo apparatas uitent, plurimos itidem fructus & ſecundas menſas. Concedendæ tamen palmulæ,nuces,amygdalæ,uua penſilis,mala punica,pira cocta,ac caricæ, omnia moderate,neq; omnia quotidie. Vinum autē ſit tenue, & quod ciet urinam.Dulcia uero uina & uinum mulſum uitanda. Lectus non ualde mollis ſit,præſertim his qui hydrope ſubter cutem laborant: ſubſternantur autem arundinum folia,& herbæ reſiccantes,uelut eſt uitex,pulegiū, calaminthe,& ſimilia.Mirum eſt enim quantum huiuſmodi per ſomnum reſiccent, ut conſtet iam quoſdam frumenti aceruis obuolutos & abſconditos a ſomno ſurrexiſſe firmos. Opercula etiam ipſa quibus teguntur,apparentur duriora.Moderatus autem eſſe conſueuit ipſe tumor,ſecundum anni tempus.

Decimi ſermonis
Finis.

AETII ANTIOCHENI MEDICI
DE RENVM ET VESICAE AFFECTIONIBVS ET de priapismo, ac seminis profluuio, rebusq́ uenereis, Sermo undecimus.

Iano Cornario Zuiccauiensi interprete.

INDEX Capitum Vndecimi Aetij Sermonis.

Ad eos

FINIS

De diabete, hoc est profluuio urinæ. Caput I

Diabetes diuturna est affectio circa renes consistens, multum potum inducens unà cum hoc quod quicquid bibitur, simul ut acceptum est per urinam reijcitur. Quidam autem affectionem hanc hydropem, siue hyderum, & siphonem à fusorij instrumenti similitudine appellant, alij urinæ leuitatem uocant, alij dipsacon ab inexplebili siti appellauere. Concomitatur ægros pertinax sitis, neq; ulla satietas ex alicuius liquoris exhibitione contingit. Aliquando & sitis supra sitim inexplebiliter ægros urget, hoc est ut assidue potum assumere cogantur, neq; tamen satiantur propterea quod citissime per lotium expellitur potatum. Cæterum proprius renum affectus diabetes existit, qui uidelicet immoderate humoré appetunt, ipsumq; propter debilitatem retentiuæ in eis facultatis continere non possunt. Quemadmodum enim in appetitionibus caninis, & in quibusdam lienterijs uehementissimæ quidem appetentiæ oboriuntur, quæ multos cibos, eosq; affatim accipere cogunt: uerum nihil ferè ex acceptis retinetur: sed in caninis quidem appetitionibus ob grauitatem reuomuntur: in lienterijs uerò tum ob grauitatem, tum ob præsentem retentiuæ facultatis infirmitatem, inferne cruda excernuntur. Eodem modo etiam in renibus uehementissima serosi humoris appetentia contingit, propter debilitatem autem retentiuæ in eis potentiæ, eum ipsum humorem aceruatim in uesicam excernunt. Aretæus etiam hæc addit, Viscera ipsis uri uidentur, anxij sunt ac animo dubij, & non longe post moriuntur: igne amplius ardere se putant

Diabetes, hyderos, siphon. Vrinæ leuor, dipsacos

Simile

tant,acceditq; sitis & mictio festina:sed quamuis aliquando parumper uri-nam retineant, intumescunt lumbi, testes, & coxæ: quod si adhuc amplius mordens caliditas in uiscerib. augeatur, superior uenter corrugatur, & uenæ in ipso eleuantur, uniuersum habitũ gracilem habent, & tabes totius corpo-ris grauis accedit. Porrò alij sunt qui non mingãt, neq; ex eis aliàs potatum transspirat. Quare ob potus insatietatem, & humoris inundationem, & uesi cæ circumtensionem, aceruatim uentre rumpuntur. Cæterum humores ui-tiosi in ipso renum corpore imbibiti, affectionem ipsam inducunt. Scopus igitur in curationibus nobis sit, ut humorum acredinem deleamus, sangui-nemq; ac cum eo permixtum serosum humorem ad motum tardiorem red damus, & renum intemperiem reuocemus.

Archigenis. Itaq; mox ubi occeperit malum, nondum ad perfectio-nem progressum, optimũ est cubiti secare uenam, & moderate sanguinem auferre. Vtendum etiam mediocriter urinam cientibus, quæ uitiatum in re-nes imbibitum humorem repurgare possunt. Quod si uero inueteratum sit malum, neq; uenæ sectio assumatur, neq; quicquam quod urinam ciet exhi-beatur. Concidunt enim in inueteratis uires, & ex uenæ incisione totum cor pus acrius redditur, & urinam cientia in ipsis multiplicant malum. Maximũ autem remedium huic affectioni, ut statim potatum reuomatur. Sit autem perquàm frigidus ipse potus, reliqua item diæta conuenit uti frigidiore: quare olera refrigerantia minimeq; urinam cientia in cibo prosunt, pro sor-bitione autem ptisanæ succus frigidus probatur. Materia etiam ipsa ad exu dationem diuertenda. Optima uero, inquit Aretæus, est in dolio facta eua-poratio, ad exudandum, eo modo ut caput extra dolium promineat: frigi-dumq; aerem attrahat, reliquum uero corpus omne calefiat. De cætero ue-lut æstuantem febrem, causon Græci appellant, curare oportet, quo celerri-me sitis extinguatur. Farinæ itaq; florem aceto & rosaceo subactum cata-plasmatis modo præcordijs imponito: uitis item folia tenera trita, aut um-bilici ueneris, aut portulacæ, aut seridis, & quæcunque alia consimilia. præ-bibendum etiam sanguinariæ succum ex uino nigro assiduè præbeto. Sym phytum item & palmarum cremorem, baccarumq; myrti & pirorum. Ver-mes quoq; terrenos coctos ex aliquo prædictorum succorum. Cibi exhi-beantur boni succi, mordacitate carentes, & qui acredinem obtundere pos sunt, uelut sunt oua sorbilia, & siligo, & halica ad sorbitionis formam appa-rata, carnes porcinæ macræ leues coctæ. Vinum sit rufum, crassius, frigida amplius dilutum, ad salsuginosorum humorum prolutionem, qui sitim in-ducunt. Vinum enim corporis miscellam ad dulcorem permutat: neq; uero incommode exhibetur eis caseus recens compactus citra salem, & lac per si-lices aut ferrum ignitum scissum, seroso humore adempto. Porrò si prædi-cta auxilia frustra adhibeantur, affectioq; ipsa augescat: non absurdũ fuerit etiam stuporem inducentib. uti, ita ut soporiferũ antidotum ex papauerum capitibus

Causos, febris æstuans uel exurens

capitibus apparatam exhibeamus, aut aliquem ex dolores leuantibus pastillis. infuso etiam soporifero utendum, uelut est opium erui magnitudine cum pari modo castorij, aut etiam maiore: hęc in passo cretico dissoluantur: non ut in colicis fieri solet, cum oleo rutaceo: refrigerare enim in his præsumimus. Infunditur etiam utiliter oleum in quo uermes terreni sunt decocti. Forinsecus autem retro ad lumbos & ad pectinem illitiones & cataplasmata refrigerantia adhibenda, qualia sunt quę ex lactuca, umbilico ueneris, lenticula palustri, perdicio, & similibus apparantur. Cerata etiam his locis ex rosaceo adornata imponenda, aut ex chamæmelino quibusdam ex prædictis succis ammixtis. In quibus autem uehementer stupefacere sensum intendimus, etiam mandragorę succum in cerata ammiscemus, foliorum item papaueris succum, & similia. Per interualla autem quædam, etiam antidoti ad lethalia uenena destinatæ exhibeantur, & maxime theriace ex uiperis constans Andromachi inuēto, recens apparata, & ea quæ Esdræ inscribitur.

De renum cruentam urinam excernentium debilitate: ex libris Rufi. Cap. 11

Renum porrò & alia affectio est, in qua tenue sanguinis serum mingitur, quod ipsum itidem propter renum debilitatem contingit, quemadmodum in hepate fieri solere diximus, atq; propter amplitudinem osculorum ex uena caua urinam ad renes excolantiū. Quum enim ampliores meatus sint, quiddam etiam ex sanguine uenæ laxatum emittunt, aliaq; itidem crassa: adeo ut postquam ea quæ micta sunt constiterint, subsidentia quædam in uase reperiantur, & superne quædam concreta, marinum maxime pulmonem similitudine referentia. Concocto igitur cibo & in uenas distributo, qualia dicta sunt minguntur: recens autem ingesto & crudo adhuc cibo, pura & aquosa, quæ nihil subsidens habent, per lotium eijciuntur. Nihil uero dolitant, aut omnino parum, & eiecto lotio leuati melius habent. Extenuantur autem & emaciantur temporis progressu omnes, & magis adhuc hi qui plus sanguinis mictu excernunt. A principio itaq; conuenit his quies, & cibi adstringentes, & uinum nigrum in potu. Ab his quæ urinam cient & à coitu omnino abstinendum. In potu autem hæmoptoica pharmaca exhibenda, maxime uero sanguinariæ succus, & radicis symphyti decoctum, & tragacanthus in uino nigro macerata. Sistit uero sanguinis ex renibus eruptiones stratiotæ aquis innatantis succus potatus, & radicis magnæ crocodiliadis iuxta aquas nascentes, quam Syri orophen appellant, decoctum, pæoniæ siue glycysides grana fulua XII ex uino. Cornu ceruini usti drachma una ex uino, folia salicis trita cum uino, lysimachij succus, lapidis hæmatitæ drachma una, ramentorum loti arboris cremor, radicis spinæ albæ decoctum, & similia, quæ in sermone de hæmoptoicis sunt prædicta. Forinsecus autem renibus & lumbis imponūtur ea quæ ad muliebrem fluxum describentur epithemata, item ea quæ ad sanguinis per sputū reiectiones sunt descripta

Sistentia sanguinem

Crocodilias, orophe

descripta: & quæcunque unà cum eo quod adstringunt & reficeant, etiam robur addere possunt: qualia sunt rubi folia, & glandes, & myrti ac quercus folia, itemque myrti baccæ, malicorium & balaustia, & perdicij folia, & similia palmis passis excepta, & imposita. Post hæc habitus cibarijs, lacte ac auicularum carnibus, suillis etiam ac macris reficiēdus est, quo uniuersum corpus ad pristinas uires reducatur, & renes corroborati proprium obeant munus. Est autem proprium renum munus, serosum humorem à sanguine secernere & excolare. Rhenum munus proprium

De his qui per circuitum quendam sanguinem mingunt: Archigenis. Cap. III

QVidam per circuitus quosdam sanguinem è renibus excernunt, simili modo ut ex hæmorrhoidibus in sede fieri consueuit: & in principio quidem propterea quod citra ullum aliquem dolorem excernitur, nihil in totum mali formidant ægri: ubi uero diuturnior fuerit affectio, & aliquando cohibeatur quod pro more excerni consueuit, grauitatem inducit, aliorumque pessimorum morborum caussa existit, sanguine nimirum ad alias particulas dilabente. articulares enim affectiones in aliquibus ex cohibitione accidunt, aut uertigines, aut deliria ex atra bile, & insaniæ, aut oculorum cæcitates, qualia etiam mala hæmorrhoidibus cohibitis contingunt: ut plurimum uero in malum habitum corporis & hydropē delabendi aptitudo inde oboritur. Manifestum autem fit sanguinem è renibus excerni, quod ipsi ægri excreti sanguinis transitum iuxta renum locum sæpe sensu percipiunt, & maxime quum urinæ ammixtus sanguis reperitur. Contingit affectio hæc magis in ætate uigoris, præsertim iuuenibus qui licentius rebus uenereis utuntur. Quidam autem sanguinem ex renibus excernunt, propter uenæ rupturam in renibus factam. Quemadmodum contingit his qui graue onus leuarunt, aut ualde saltarunt, aut ex alto ceciderunt, aut aliud quippiam tale uiolentum pertulerunt. Aliquando autem & ob acres ex supernis defluentes humores erosio uenarum contingit. Conandum igitur statim in principio ut sanguinis impetus cohibeatur: præsertim in his qui cum secundum circuitum excernunt. Si enim ab exercitatione, ut dictum est, excretio contingit non tuto cohibetur: itaque uenæ sectio in cubito commoda fuerit his qui per circuitum sanguinem excernunt, paulo ante circuitum adhibita: eis uero quibus ob ruptam uenam promanat, statim in principio. Cæterum sanguinis detractionem partiri melius erit, ut paulatim eius reuulsio ac diuersio fiat. Loci autem circa renes spongijs posca imbutis cooperiātur, aut lanis succidis cum rosaceo & aceto. Post hæc & emplastra imponenda cruentis uulneribus & colicis apta. Commode etiam cucurbita adhibetur, præsertim si suspicio sit inflammationem adesse in his, qui ob uenæ rupturam sanguinem mingunt. Conueniunt item potiones hæmoptoicis aptæ. Porrò ubi sanguinis excretio cessauerit, diæta utendum est unde non multus

ſanguis gignatur, maxime in his qui per circuitum excreuerunt, & ſupernæ corporis partes aſsidue exercendæ. In his uero qui ob uenam ruptam ſanguinem mingũt, ſi exulceratio in locis relinquatur, ipſam poſt ſanguinis ſuppreſsionem, curabimus per ea quæ in loco de exulceratione dicentur.

Emplaſtrum renale.

Cerę ſeſquiunciam, croci ſtaterem unum, uitellorum ouorum numero duo, palmarum numero decem, aceti & roſacei quantum ſatis eſt.

De calculoſis renibus: Archigenis & Philagrij. Cap. IIII

RENum calculi homines prouectæ ætatis magis quàm pueri apprehenduntur: quemadmodum ueſicæ calculis pueri frequentius quàm ætate prouecti. Cauſſæ autem generationis horum calculorum aſsiduæ exiſtunt cruditates, unde materiæ incoctæ ac crudę multitudo congregatur, & ardor circa renes & ueſicam exoritur, qui humores adaſſans eos cogit, & in lapidem indurat, ad modum toforum qui in aquis reperiuntur, quæ in æreis Simile præſertim balneorum uaſis coquuntur. Conſiſtunt autem lapides in renibus iuxta uentriculos ipſorum, aut parui, aut maiores: & aliquando quidem pauciores, aliquando autem plures: & magnitudine, & forma, & colore, & aſperitate, & multitudine inter ſe differentes: nigri enim & ſubalbidi & pallidi reperiuntur. Ex eorum numero rotundi & leues facile excernuntur, non item qui alia quacunq; forma præditi ſunt, maxime tamen oblongi & aſperi difficulter excernuntur. Accedit ægris loci dolor, tumore nuſquam foris apparente, niſi inflammatio per lapillos producatur: ſpina ægre flecti poteſt, & totum corpus ad motum pigrum eſt: crura torpent, & maxime crus rheni affecto propinquum. Vrinæ circa obturationis principium paucæ, aquoſæ minguntur: poſtea uero perfecta earum ſuppreſsio contingit, aluusq; nihil excernit, uerum promptitudines multas ad egerendum facit. Excernitur autem aliquando ſanguis propter uiolentiam calculorum præſertim aſperiorum. Cæterum ubi lapis ex renibus fuerit emotus, & ad ueſicam delatus, urinæ multæ prodeunt arenoſam ſubſidentiam habentes, & aluus ſimiliter large egerit. Senſum autem æger percipit, ueluti calculo à renibus ad ueſicam tranſeunte.

Cura renum calculoſorum. Cap. V

QVum lapis in renibus fuerit obturatus, & uehementiſsimos intulerit dolores, ſanguinis etiam multitudo periculum minitantis materias ad tenſione affectam partem aduocat, ob acutos uidelicet dolores. uena igitur cubiti propinquæ manus in corpore ex repletione affecto ſecanda eſt: uerum multo minus euacuandum eſt quàm ipſa repletionis copia expoſtulat: neque enim futurum ſperamus ut omnino cito è renibus excidat lapis, præſertim ſi magnus exiſtat: quare ſeruare oportet ſanguinem in eam quæ cum tempore futura eſt in corpore expenſam. Itaq; qui ſanguinis multitudinem congregarunt, eis uenæ ſectio commoda exiſtit: qui uero uitioſo humore

more abundant, eis purgatio apta est, quæ abundanti humori conueniens erit, neq; omittenda hæc est, nisi aliud quidpiam id fieri prohibeat. Post sanguinem euacuatum aut expurgatum humorem, communis ad omnes calculosos curatio quam infra subiecimus adhibenda. Doloribus igitur repente aut paulatim irruentibus, & per arenularum cum urinis excretionem auctis: deindeq; aquosis urinis excretis, & prædictis signis consequentibus, ægri aluo per clysterem infundere oportet furfurum decoctũ caricarumq; ac fœni græci & aristolochiæ: & siquidem decenter euacuentur, sinere: si uero non, etiam bis aut tertium infundere, atq; id maxime si uenæ sectæ aut purgationis auxilium sit relictum. Cæterum ubi sufficienter excreuerit uenter, quædam infundere oportet, quæ corpusculorũ circum lapidem sitorum inflammationes lenire & laxare possunt: id ipsum uero oleum anethinum facere poterit, adipe gallinaceo recenti in eo eliquato, & maxime anserino, & phasiani, aut etiam butyro: quæ si non adsint, etiam fœnum græcum & altheæ radicem oleo decocta infundemus. Insessiones item in balneis assumendæ, & post hoc statim ægri in solium tepidius demittendi, atque id assidue facere non ab re est. Fomenta quoq; locis admota commodant ex furfuribus, præsertim in prædictis decoctionibus incoctis. Post fomenta conueniunt cataplasmata ex farina tritici, cum semine lini & fœni græci, melleq; & oleo anethino aut gleucino, ita ut in decoquendo etiam altheæ radicem contusam & cribratam cataplasmati inferciamus: in fine autem coctura terebinthina quoq; inijciatur. Optimum etiam cataplasma fit ex lupinorum farina in passo cocta, peucedani radice quàm tenuissime trita, & chamæmelo in puluerem redacto ad farinam lupinorum ammixtis. Bonum est & panem passo decoctum circa lumbos & uentrem imponere, neq; tamen absurdum foret eadem cataplasmata uesicæ ac pectini adhibere. Oportet autem coaceruatim alia super alia cataplasmata adferre, priusquàm primum frigescat: aut si id non libeat, calefactorio alio extra contegere ne refrigerentur: id quod cõmode fieri potest per saccellos, aut alia uaporaria cataplasmati imposita. Multis enim ad lapidis per urinam eiectionem hæc sola suffecerunt: uerum tu etiam ea quæ urinam cient præbibẽda dato. Vrinam autem multam ducit, mei athamantici, rhei pontici, acori, graminis & nardi decoctum, calami aromatici, ammij, dauci, oreoselini, hyperici, rosmarini, asari, radicis asphodeli, radicis bryoniæ decoctum, coccus item tinctorius. Ex his singula eisq; similia tum per se, tum inuicem permixta data, urinam manifeste mouent. Crassa autem lotia ducit, radicis cardui decoctum, radicis rubiæ farina potata, radicis capparis cortex, & similia. Exuscitat autem facultates ad excretionem irritando, allium, chamædaphne, asparagi uitis albæ, asparagus, tertium scillæ decoctum primo ac secundo diffuso. Deducunt autem ad renes ea quæ calculos confringunt, peucedani radix, bryonia, apium, radicula. Cæterum lapides ipsos in renibus confringunt ac atterunt, sion, adiantum,

Laxantia inflammationes

Vrinam ducentia

crassa lotia ducit

y 2 bdellium

bdellium, uiticis semen, oxymyrsines radix, radicis lauri cortex, paliuri semen, tribuli decoctum, sarxiphagi, betonicæ, radicis graminis, damasonij radicis, ciceris iusculum, radix cyperi, lithospermon, tecolithon à liquefaciẽdo lapidem dictum, lappæ quæ philanthropos & xanthium dicitur semen quod in spinosis pilulis reperitur, & lithospermo assimilatur: asparagi palustris radices, uitrum contusum tritum, altheæ semen & radix, rumicis domestici radix, pruni arboris gummi, ex spongijs marinis lapilli, uermes terreni cocti: horum singula partim decocta, partim tenuissime trita, præbeto bibenda. Sunt & composita plurima lapidem frãgentia, ex quorum numero utiliora in cura calculosæ uesicæ subiungam. Porrò ea quæ urinam cient ac lapidem frangunt, tunc exhibere conuenit quum uehemẽtes dolores remittunt. Transmoto enim lapide & ex sede agitato dolores quiescunt. Quod si obfirmati sint lapides, plurimus potus uitandus, itemq; ea quæ urinam ducunt. fomentis autem & cataplasmatis ac insessionibus membra relaxanda, & uenter per infusa ac insessus euacuandus, ne ureteres meatus urinam ex renibus ad uesicam transmittentes comprimantur. Post hæc autem doloribus aliquantulum lenitis, etiam cucurbitæ utiliter ipsis adhibentur & præsertim pressius affixæ, inflammatione uidelicet id non impediente. Adeo enim coaceruatim transmouent sæpe cucurbitæ ipsos lapides, ut repente dolores supprimant, lapide nimirum in uesicæ amplitudinẽ transuecto: quapropter in principio superne à rene cucurbitæ sunt affigendæ & ad inguina adtrahendæ oblique secundum meatuum qui ureteres appellantur situm. Cæterum si calidius sit ægri corpus, sitisq; uehementer infestet: sit autem uniuersum corpus iam per uenæ sectionem, aut purgationem, & efficacissimos clysteres præeuacuatum, ac nulla superfluitate abundet, si quidem cõsueti fuerint ad frigidæ potum, & nullum ex uisceribus debile existat: frigidam aquam frequenter & aceruatim ægro bibendam exhibuimus, & confestim corroboratis renibus, obturatum in ipsis lapidem expulerunt. In repletis autem corporibus & abundantibus superfluitatibus, & in his qui uiscera debilia habent, uitare oportet frigidæ potum. Sæpe autem delati ex renibus in uesicam lapides, & præ magnitudine circa collum uesicæ detenti, in extremum periculum ægrum deducunt, tum propter dolorum acumen, tum quod urinam excernere non permittunt. Decubitus igitur formam in talibus moliri oportet, ita ut supini situentur, & longe altiores coxarum uertebras habeant: deinde multiformiter eos commouere, quo omnibus machinamentis adhibitis lapidem ex ipso uesicæ meatu excidere faciamus: post uero ægros iubere ut alacriter urinam eijciant, & eiecto lotio finere: at uero ubi lapis non fuerit euacuatus, rursus mouere, atq; hoc ipsum sæpe repetere. Quod si non euacuetur, catheter instrumentum prolectandæ urinæ aptum immittatur, quod pro ægri ætate congruenter sit moderatum: eoq; humor educatur: post uero per potiones lapidem in amplitudine uesicæ existentem

Tecolithon. *Lappa, philãthropos, & xanthium* *Vreteres meatus* *Catheter*

stentem confringere ualentes, lapis ipse atteratur. Si uero ex uesica quidem excidat calculus, iuxta medium autem meatuum ipsius pudēdi obfirmetur, & uulnerando exulcerationis periculum inducat, decoctum quoddam ex prædictis urinam ducentibus plurimum exhibendum est, iubendusq́ęget ut multam urinam congreget, eamq́ postea emingat ac diligentius expellat: ita enim detractus lapis celeriter excidere consueuit. Noui autem, inquit Philagrius, quendam in quo quidem aliâs lapis fuit progressus, nō penitius autem quàm in summo pudendo fortiter obturatus, & parum abfuit quin homo periret, propter urinæ suppressionem, & maximum dolorem. Angusta igitur uolsella ipsum lapidem extrahere non potuimus, quare sensim & quiete agitauimus perquàm tenui auriculario specillo. quum uero neq; hoc modo eum extrahere possemus, secare statuimus, uulnusculo superne iuxta glandis magnitudinem incusso. Inferne enim secare non expedit, quandoquidem fere semper in fistulam proficit, ac postea per ipsam fissuram urina excernitur. Porrò ubi per urinam prodierit lapis, lac asininum melle modico mixtum præbeatur, & reliqua etiam diæta cōmodior, ueluti ad ulcera fieri consueuit, cōstituatur, ob uexationem uidelicet in locis ex lapide factam. Inde uero præseruare hominem oportet, ne rursus renes lapide infestentur.

Philagrij experimentum

Glans inferne non secanda

Smegma Archigenis, ad uesicam & renes affectos ut atenam per lotium excernant, quo in balneis sudans utaris.

Piperis, calcis uiuæ, sinapis, fecis uini ustæ, staphidis syluestris, nitri, adarces, pumicis, aluminis scissi, sulphuris uiui, æqualibus partibus utere. Ex oleo præcillitis locis.

Diæta præseruans ne lapides renascantur. Cap. VI

MAximi ad lapidis generationem pręcauendam momenti, moderatus cibus & bonæ concoctiones existūt: satietates enim & cruditates non solum exasperant morbum, sed etiam quum non sit generant. quare ægros admonere oportet, ut à cœna sæpe uomant, & absinthium assidue bibant, & per tempus certum conuenienti temperaturæ ipsorum purgatiuo pharmaco se per uentrem purgent. Cibos autem deligant è quibus neq; satietates neq; cruditates contingant: urinam etiam cientibus utantur: pastinacam indies edentes ualde percoctam, & fœniculum, sion, carduum, pulegium, calaminthen. Et ex marinis herinacios recentes, strombos, locustas, gammaros, & cancros fluuiatiles: atq; hæc quidem quotidiana sint, per plures autem dies radicis eryngij decoctum bibant, similiterq́; trixaginis, & dictamni, ac radicis tribuli, reliquaq́; pharmaca lapidem atterentia partim iam prędicta, partim dicenda. Oportet autem ipsam etiam aquam per omnem uictum purissimam esse & percolatā: uinum item tenue, album, urinam ciens: exercitamentis uero utēdum est mediocribus, & fricationibus in balneis ex nitro assato, & fece uini usta, ac pumice: psilothris item assidue utātur, ac reliqua adseruante diæta, quæ in calculosæ uesicæ loco dicetur.

Vnguentum renale:Oribasij. Cap. VII

CYprini libras III,ceræ lib.II,terebinthinæ lib.I,unguenti amaracini & laurini cuiusq; lib.I,centaureæ,castorij,satyrij,myrrhę,piperis,euphorbij,cuiusq; quadrantem,cyperi,pyretri,pulegij,cuiusq; unciam I. subige,& in fine etiam opobalsami trientem ammisce. Quidam euphorbij sesquunciam tantum adijciunt.

Aliud malagma:hoc exquisitum est ad eos quibus renes aut uesica lapide laborant, inquit Archigenes: neq; reperias aliud his affectionibus conuenientius.

Picis liquidæ,italicas heminas duas & dimidiam,ceræ,resinæ pinus,sulphuris uiui,cuiusq; sesquilibram,nitri sesquilibram,pyretri sexuncem,fecis uini ustæ lib.II,cardamomi italicum sextarium I, staphidis syluestris sextarium unum,galbani sexuncem. Liquescibilibus liquefactis arida trita infarcito.

Emplastrum renale:facit ad colicos & coxendices:est autem Asclepiadæ.

Ceræ trientem,styracis sesquunciam,aloes sesquunciam,croci,pyretri, opopanacis,galbani,thuris,cuiusq; unciam unam,ammoniaci thymiamatis sextantem,olei ueteris trientem. Apparatum ac pro more subactum confidenter usurpato,& miraberis,inquit Asclepiades. Aliquando uero olei tantum sextantem conijcimus.

Diæta eorum quibus renes è lapide laborant, reliqui uero totius corporis habitus gracilis est:Philagrij. Cap. VIII

MAligna corporis constitutio est in qua renes quidem lapidem generant,uniuersi uero corporis natura gracilis existit.Etenim quum lapide laborantes pharmacis & uictu indigeant attenuatorijs, hæc ipsa gracilibus corporibus maxime contraria existunt.Noui enim quendam qui ob renum ex lapide affectionem huiusmodi diæta usus, proprios digitos ægre mobiles,obtusisq; sensus,& ueluti strepentes ac ignitos sensit:medici autem ipsi familiares refrigeratos digitos ipsius rati,& resolutionem,quam paralysin Græci uocant,meditari,pharmaca ex euphorbio & adarce adhibuerūt: quorum usu dispositio multo peior reddita est,& accesiones semper ad superiores partes progressæ sunt,unaq; uehementissimos dolores intulerunt. Post uero ubi æger me accesisset,inquit Philagrius,& quæ contigerant circa ipsum declarasset, auxilium meum implorabat. quare diætam ei inueni per quam citra omnem renum læsionem, uniuersam corporis siccitatem sanauit.Ptisanæ igitur succum excogitaui, & ex piscibus in petrosis aquis degentes,itemq; maritimos,& quæcunq; alia nihil uiscosum habentia. Simili modo & ex uolucrum genere quæcunq; consimilem habent carnem,ueluti sunt perdices montanæ,attagenæ,sturni,turdi,& merulę,& deinceps columbæ in turribus habitantes,& passerculi itidem in turribus nidos struentes ac habitantes,deinde etiam gallinæ in altioribus locis connutritæ. A lacte autem

Paralysis resolutio

tem reliquorum quidem animaliũ abstinere iussimus, solo uero asinino uti indulsimus. & ut compendio dicam, media inter ea quæ impinguant & attenuant esse oportet, quæ his ciborum loco exhibentur.

De calculosa uesica. Cap. IX

GEnerantur etiam in uesica lapides, pueris frequentius quàm ætate prouectis. uoraces enim pueri sunt & perpetui motus, & cibis utcunq; oblatis & nociuis utuntur, & neq; horam cibum capiendi seruant ordinatã: quin etiam prius quàm prior assumptus cibus concoquatur alium ingerunt: & quum uehementius à cibo moueantur, crudus & incoctus in uenas cibus distribuitur. Mollia autem sunt ipsorum corpora, & quæ facile cedant, eiusq; rei gratia obturationem circa renes non perferunt. quum uero crassissima lotia in uesicæ amplitudinem perferantur, ibidẽ ueluti uini fex, & limus aquæ subsistunt, ac postea ex loci caliditate desiccata lapidescunt. Cæterum aquæ impuræ, & multo limo refertæ, itemq; duriores & uehementer frigidæ, lapidum generationem adiuuant. Lapides igitur in uesica obortos in principio subiectis pharmacis subducere conabimur.

Pharmaca lapides uesicæ atterentia, itemq; urinam ducentia. Cap. X

SVnt & pharmaca quæ lapides in uesica atterunt: porri semen, fœniculi syluestris radix, artemisia, chamæmelum, amaracus, altheæ radix & semen, carpobalsamum, sion quod circa aquas nascitur, graminis radix, adiantum, philetærij radix, smyrnij semen, oxymyrsines radix & semen, rumicis radix, pæoniæ grana fulua comesta, umbilici ueneris radix, leucanthemum, lapides spongiarum, amomum, tecolithon, lithospermon, scolopendra herba, lapis qui ab ægris per lotium eiectus est tritus ac potatus, lappæ herbæ quæ xanthium & philanthropos dicitur, semen: uermes terreni recentes cocti triti cum uino, aut condito, aut alio quopiam potu, ex uino & melle, propomatis nomine Græcis appellato: paliuri semen: amomum, quod ipsum & aquas lapidem gignentes depurgat, si cum ipso amygdalæ amaræ gummi coquatur: radiculæ radix cum panacis radice & capparis cortice similiter lapidem per urinam eijcere facit: thuris granum cum uino mulso, abrotoni semen cum piperis pari modo ex uino. Horum unumquodq; cum uino albo datur decoctum, aut siccum inspersum, aut cum melle, aut cum quopiam ex uino & melle potu. Danda etiam in potu ea quæ urinam cient: eis quidem qui calidiore habitu præditi sunt, cucumeris semen, apij, petroselini, hyacinthi bulbi semen, uiolæ albæ semen, croci radix, & similia quæ ad calculosos renes sunt prædicta. eis uero qui temperiem corporis frigidiorem habent, his calidiora præbeto: quale est meon, phu, acorus, carpobalsamũ, iris, & similia in renum affectionibus prædicta.

Oribasij, ad calculosos renes & uesicam.

Herbæ prosopidis quam scordiam appellãt, & Romana lingua personatã, est autem folio lato, similis symphyto, huius unciam unam, piperis drachmam

Prosopis, personata

mam unam,iridis unciā unam,tritam in uitro reponito.Datur inde cochlearij pleni mensura cum hydromelite: datur autem quarto quoqꝫ die.

Aliud Oribasij.

Corticis radicis uerbasci decoctum large per dies quinqꝫ bibendum ex ordine præbe,& interiectis decem diebus,rursus per quinque præbe.

Communia remedia uesicæ & renum calculosorum. Cap. XI

ACetum mulsum aqua temperatum omnibus è calculo siue renum siue uesicæ laborantibus exhibendum est,qualicunque tandem temperie præditi sunt,& qualemcūqꝫ sanguinem gignant:acetum item scillinum.Carduus etiam frequenter eis exhibendus est.Oportet autē radices eius recens è terra extractas, si tempus ita ferat,aut aridas iuxta aliud anni tempus,in uino albo substantia tenui decoquere,& largius eam potionē offerre. Crassæ enim urinæ copiosam multitudinem ducit, tum ex omnibus uenis, tum ex calculosis partibus detractam.Carduus igitur secundum totius substantiæ suæ proprietatem,& pro priuati temperamenti facultate,uim crassos humores detrahendi habet. Oribasij.

Commodæ sunt etiam calculosis,cicadæ aridæ tritæ potu inspersæ tum per se,tum cum nardi spica.congruēter autem miscetur ad cicadas duas & dimidiam,nardi drach.I. Dato ex eis per dies nouem:ptimum,cochleariū I, deinde II,postea III,deinde rursus II,& post I.hoc modo progrediēdo,donec nouem ex ordine potiones fiant,I,II,III,II,I,II,III,II,I.

De passerculo.

Sunt & alia quæ aliam naturam habent,& per hanc ipsam prædicta efficacia prędita sunt:quali sanè pręstat passer troglodytes appellatus:est autem passerculus minimus iuxta sepes & muros uictum quæritans,estqꝫ hoc animalculum omnium auicularum minimum,ea excepta quæ regulus appellatur:similis est autem regulo in multis, præterquàm quod in fronte auricolores pennas non habet. est etiam troglodytes passer regulo paulo maior & nigrior,caudamqꝫ semper subrectam & albo colore retro interpunctam habet:magis item garrulus quàm regulus est,& sanè iuxta summum alę lineamētum cinerei amplius coloris.breues item uolatus facit: naturalem autem uim omnino admiratione dignam habet.Itaqꝫ sale conditus & crudus in cibo acceptus,morbum perfecte sanat:& noui adeo quosdam ob eius usum nunquā amplius ab affectione uexatos.Conditur aūt optime pennis euulsis,atqꝫ inde largo sale adobrutus,& postquam fuerit arefactus comeditur, & affectionem perfecte sedat.Melius aūt est etiam aliter ipsos edere si plures contigerint,coctos nimirum eius præsertim generis quod per hyemem ubiqꝫ apparet.Exhibetur autem & alio modo.Passerculus non deplumis in ollulā conijcitur,ac deinde operculo addito uritur, animaduersione assidua habita,ne fallaris quum in cinerē sit redactus,& in aerem exhalans per exustionē totus cōsumatur:cōsueuit enim hoc cōtingere tum ipsi,tum alijs quæ

Passer,troglodytes

uruntur:quapropter præstat ollæ operculum non oblinire,ut per interualla quædam operculo adempto ustionis modum intueamur. Exhibendus est autem semel omnis unius passerculi usti cinis per se,aut modico phyllo & pipere ammixto,quo saporis iucunditate ori commendetur. Vstus itaque passerculus peregre proficiscentibus commodus est,licetq; melle cocto exceptum in promptu habere.Melior autem mihi uidetur condiendi modus, atq; adhuc dictis præstantior,si quis præeuulsis pennis uiuum passerculum sale adobruat. quod & ego facio,inquit Philagrius. Arbitror enim & sanguinis naturam quiddam in se complecti, quod minime uulgariter prosit: cui amplius stercoris efficacia accedit,quam exustione debiliorē reddi planè credo.Proderit etiam eis qui abūdant assatos edere integros,ita ut nihil ex eis præter pennas abijciant.Atq; hæc quidem sunt quæ secundum proprietatem totius substantiæ efficacia existunt.Cæterum non minus genero se etiam compositæ facultates calculi affectionem in renibus & uesica detenunt:prius autem quàm ad eas progrediar, unius simplicis pharmaci mentionem faciam ualde celebris, quod perfectam affectionis destructionem promittit,& quodam modo ad ea quæ ex proprietate totius substātiæ operationem faciunt accedere uidetur.Habet autem hoc modo.

Pharmacum simplex ad calculosos,cui Marcianus testimonium præbet,medicus Apher.

Leporis pellem in ollulam conijce,& in furnum demitte,atq; ubi usta fuerit ut probe conteri posit,acceptam tere,& ex ipsa cochlearium unum cum uino,ieiunis in solij calidæ aquæ inscensu præbe. Si uero uelis experimentum pharmaci ipsius accipere,ex eo in uinum conijce, & in uinum item lapidem ex flumine acceptum inijce, & contectum per paucas horas sine,& in grumos lapis dissoluetur. *Experimentum euidens*

Presbyteri Indi pharmacum ad calculosos,quod itidem externum lapidem in grumos resoluere posse quidam aiunt,quemadmodum id quod præcedit.

Acori,phu,hyperici,cuiusque drachmas sex, seminis porri drachmas XII, spicæ nardi drachmas decem,casiæ,lithospermi,cyperi,cuiusq; drachmas XXV. excipe melle.Datur magnitudine fabæ.

Aliud,quod lapidem celerrime per urinam expellit.

Alliorum unguiculos siue nucleos septem,piperis grana nouem, contere simul quàm tenuissime,& cum uino albo ueteri adstringente,pro una uice in balneo bibendum præbe,ubi ad calidum eius locum fuerit ingressus.A dolore quidem hoc ægrum liberat:aliquando autem & lapidem post unicam potionem exigit.

Oribasij nephriticis.

Acori,mei,phu,asari,sarxiphagi,piperis nigri,seminis rutæ,betonicæ,spicæ nardi,piperis albi,singulorum æquales partes accipe:& ex eis siccis cochlearium cum uino adstringente aut aqua præbe.

Aliud

Aliud, Oribasij, ad affectionem renum, quod & somnum inducit.
Anisi, apij, petroselini, spicæ nardi, piperis albi, nigri, & longi, singulorum drachmas decem, cinamomi drachmas octo, myrrhæ drachmas quatuor, opij drachmas quatuor, castorij, sisonis, dauci, cuiusque drachmas duas, seminis hyoscyami sesquidrachmam, sarxiphagi, rhei, betonicæ, casiæ, cumini, seminis cucumeris decorticati, cuiusque drachmam unam. excipe melle, & nucis ponticæ magnitudine præbe ex aqua calida. Facit & ad ulcera.

Aliud eiusdem, celebre.

Piperis nigri, albi, longi, sarxiphagi, betonicę, petroselini, asari, nardi celticæ, spicæ nardi, omnium æquales partes misce. Dato drachmā unam cum condito calido temperatam.

De hircino sanguine. Cap. XII

SAnguis hircinus tum ad nephriticos, tum ad calculosos præsens remedium: nam & præexistentes lapides soluit, atque ita per lotium excerni eos facit, ut etiam alij amplius non gignantur: præterea & dolorem sedat. Colligitur autē hircinus sanguis hoc modo. Quum uua maturescere cœperit, ollam nouam accipito, & infusa in ipsam aqua, donec terreum deposuerit olla coquito: & accepto è grege hirco ætate matura, plus minus quatuor annorum, eum mactato, eiusque sanguinē medium olla excipito, ita ut eum qui primum effluxit, itemque postremum penitus relinquas: medium autem inspissari sinito, & in olla situm per acutam arundinem in multa frusta disse cato: indeque reticulo denso, aut linteolo raro, aut cribro arctiore contectum sub dio exponito ut insoletur & roscidus fiat, cauendo ne hymbre commadescat: porrò ubi exiccatus fuerit eum diligenter terito & in pyxide adseruato, & remittente malo cochlearium plenum cum passo cretico exhibeto. Cognominatur autem pharmacum hoc Thychir. Huius & nos, inquit Philagrius, in breui tempore non aspernandum periculum fecimus. Aliquando autem odoris commendandi gratia parum phylli, aut amomi, aut similium ammiscemus. Ego, inquit, hoc pharmacum cum troglodite passerculo permixtum, cuidam penitus nihil lotij ejcienti post magnos dolores exhibui, & permagnum lapidem attritum ab eo expuli.

Thychir pharmacum

Antidotus Iuliani diaconi, cuius frequens periculum in me fecit: calculos enim & in renibus & in uesica confringit, & paulatim per lotium expellit: facit ad comitiales probe: ducit menses ob densitatem aut frigiditatem restrictos.

Iulianus diaconus Aetij medicus fuit

Ossium ceruinorum ustorum quadrantem, castorij, piperis albi, agarici, acori, ammij, casiæ, amomi, sarxiphagi, corticis capparis, radicis panacis, calaminthæ, coaguli leporini, serpylli, petroselini, singulorū unciam unam, mellis quantum sufficit. Datur nucis ponticæ magnitudine: ad renum affectionem & menstrua purgamenta, cum uino mulso: ad comitiales, cum frigida aqua: ad bestias uirus eiactantes, cum uino.

Antidotus

Antidotus ex hircino sanguine.

Componitur ex hircino sanguine antidotus huiusmodi. Sisonis scrupulos XII, spicæ nardi scrup. XII, piperis communis scrup. XII, piperis longi scrupulos XII, cumini æthiopici scrup. VI, petroselini, dauci, rhei pontici, croci, caroi, ligustici, myrrhæ, acori, cuiusq; scrup. XII, sanguinis hircini exiccati ut luti prædictum est scrupulos XXXVI, mellis despumati quantum satis est. Datur auellanæ nucis magnitudine condito calido temperata: datur autem in balneo in calidi solij inscensu.

Alia, Archigenis: celebre & clarum est, inquit, ad calculosos & hoc quo utor: hac antidoto inquit, usus est etiā Philotimus & Iustinus.

Spicæ nardi drachmas decem, croci drachmas octo, myrrhæ drachmas quinque, castorij drachmas quatuor & obolos totidem, casiæ, floris iunci odorati, cinamomi, cuiusq; drachmas quatuor, alij drachmam unam tātum habent, costi drachmas duas, scordij, polij, cuiusq; drachmas tres, asari drachmam unam & obolos quatuor, mei drachmam unam, piperis albi & longi, dauci, petroselini, opobalsami, rosarum siccarum, singulorum drachmam unam, carpobalsami obolos quatuor. quidam etiam sanguinis anatis fœminæ drachmas duas, & succi radicis dulcis drachmas duas addunt. Excipe melle despumato, & fabæ magnitudine præbe cum uini mulsi diluti cyathis duobus, aut aqua calida. hanc etiam Oribasius commendat.

Antidoti uariæ ad calculosos. Cap. XIII

ARchigenis. Spicæ nardi, seminis apij, dauci, cuiusq; drach. quatuor, aluminis scissi drachmam unam, cinamomi, casiæ, floris iunci odorati, cuiusq; drachmā unam, croci obolos tres, myrrhæ tantundem. Trita cum uino œnanthite subige, & cum uino mulso obolū unum præbe. Præclarum inquit, huius pharmaci experimentum feci, neq; præstantius aliud reperias, neq; ad huiusmodi affectionem destruendam, neq; ad lapidis coactionem prohibēdam, neq; ad iam compacti attritionem, neq; ad defecationē, neq; ad eductionem & repurgationem limosæ in urinis fecis: coadiuuante præsertim diæta, quæ potißima præseruatiuæ facultatis pars est existimanda.

Philagrij pharmacum ex damasonio constans, quod secundi ordinis esse dicit.

Damasonij drachmas decem, seminis dauci drach. sex, radicis dauci drach. sex, radicis herbæ lanariæ, corticis radicis capparis, cinamomi, cuiusq; drach. sex, casiæ drachmas octo, betonicæ, piperis, cuiusq; drachmas octo, nardi celticæ, iridis, acori, asari, seminis fœniculi, petroselini, cardamomi, spicæ nardi, cyperi, costi, sarxiphagi, seminis apij, myrrhæ, seselis, radicis panacis, zingiberis, piperis albi, cuiusq; drachmas quatuor, lapidis syrici masculi drachmas sedecim, lapidis fœminæ drachmas sedecim, seminis smyrnij, lincurij quod succinum itemq; electrum appellant, cuiusq; drach. XVI, seminis eruæ drachm. XVI, mellis quantum sufficit. datur nucis ponticæ magnitudine cum *Lincurium, succinum, electrum.*

cum radicis asparagi palustris decocto, aut floris iunci odorati, aut radicis dulcis. Datur à balneo.

Aliud Philagrij, ex damasonio pharmacum, quod tertij ordinis esse ait in lapide atterendo. Facit & ad renum affectiones.

Damasonij drach. XXIIII, seminis dauci, radicis herbæ lanariæ, corticis radicis capparis, casiæ, nardi celticæ, cuiusq; drach. VI, alij drach. XVI habent, iridis, mei, asari, fœniculi, cardamomi, cyperi, petroselini, costi, seminis apij, myrrhæ, croci, cuiusq; drach. II, seselis drach. IIII, radicis panacis drach. IIII. quidam & zingiberis drach. IIII, & piperis item drach. IIII addunt, mellis attici quantum satis est, excipe & utere quemadmodum prædictum est.

Oribasij, ex libris ad Eustathium, antidotus Xenophili. Facit ad uesicam & renes calculosos & exulceratos. Atterit enim lapillos, & ulcera sanat.

Casiæ unc. I, sarxiphagi trientem, betonicæ, cyperi, petroselini, costi, tribuli, seminis uiticis, lithospermi torrefacti, cuiusq; sextantem, seminis apij sesquiunciam, phylli, spicæ nardi, asari, dictamni, baccarum lauri, seminis ocymi, singulorum unc. I, zingiberis drachm. IIII, nucum pinearum quas strobilos Græci uocant sexuncem, mellis lib. II. in balneo exhibeto, aut ante balneum ex uino mulso aut passo chrysattico magnitudine fabæ.

Andromachi antidotus ad calculosos, quæ paulatim confringit & extrudit lapides, donec uesicam perpurget, & pellucidum lotium procedat: & quod maximum est, ita persanat, ut nec in posterum gignantur. Habet autem hoc modo.

Seminis dauci, anisi, seminis cucumeris decorticati, seminis apij, petroselini, myrrhæ, cuiusq; sesquidrachmam, casiæ, cinamomi, nardi celticæ, cuiusque drachmam unam. trita aqua subigito, & ad paruorum lupinorum formam redigito: ieiunis autem quotidie per dies triginta cum aquæ cyathis tribus exhibeto. Cæterum ad huius pharmaci apparatum religiose, inquit, accedendum est: in lignea enim pila, & pistillo item ligneo hæc contundenda sunt: oportetq; amplius eum qui hæc contundat neq; annulum ferreum gestare, neq; calciamenta clauis ferreis transfixa, atq; id ut mysterium habe.

Supstitiosum

Asclepiadæ ad calculosos compositio.

Carpobalsami, lapidis qui in spongijs reperitur, pulegij sicci, seminis maluæ syluestris sicci, singulorum æquales partes contusas & cribratas reponito, indeq; cochlearium unum cum uini diluti cyathis tribus præbeto.

Alia compositio celebris.

Electri siue succini unciam unam, lapidum qui in spongijs reperiuntur unciam unam, sarxiphagi unciam unam. Dantur ex ea scrupuli duo quomodocunque uelis.

Pharmacum, ex cardamino ligno ualde celebre.

Spicæ nardi, piperis, hyssopi, tecolithi, cuiusque unciam unam, piperis albi scrupulos

scrupulos XVIII, casiae scrupulos IX, helenij siue inulae scrupulos V, scobis eboris scrupulos XII, ligni cardamini scrupulos XII, mellis quantum sufficit. dantur ex eo obuli tres cum condito, aut aqua mulsa.

Aliud laudatum.

Seminis brassicae drachmas sex, cyperorũ, petroselini, electri, piperis, singulorum unciam unam, mellis quantum satis est. datur nucis ponticae magnitudine cum condito febre carentibus, aut cum aqua mulsa. Aliud.

Cucurbitam aridam exure, & cineris cochlearium unum, ut uelis bibendum praebe: aut catapotia ex cinere formato ac exhibeto, & celerrime per lotium calculum extrudet.

Aliud, quod calidioribus praecipue conducit.

Ex portulaca succum exprimito, eumq; resiccatum in catapotia redigito, & drachmam I exhibeto, ad miraculum usque lapidem per urinam expellit.

Aliud. Cancros III aut V aut VII tantum, cum ingenti strepitu indesinenter sub testa uiuos exure, & cõtriti eorum cineris cochlearium unum cum condito praebe: eoq; calculosos renes sanabis. Aliud.

Phu aqua feruefactum bibendum praebe, omnesq; lapides educet: quod si Mithridatis compositione abundes, eam quae scincos admixtos habet, unà cum decocto praebe. Experimento constat: utere.

Conditum Oribasij.

Vini sextarios duodecim, mellis sextarios duos, piperis sesquunciam, sarxiphagi, betonicae, mei, phu, spicae nardi, petroselini, casiae, cuiusq; sextantem.

Aliud conditum, ad uesicae lapides accommodatum.

Sarxiphagi, spicae nardi, cuiusq; drachmas quatuor, piperis unciam unam, carpesiae, zingiberis, mei, asari, casiae, sisonis, petroselini, acori, dauci, singulorum drachmas quatuor, mellis sextarium unum, uini sextarios quatuor aut quinque. Aliud renale.

Spicae nardi, phu, sarxiphagi, betonicae, asari, lithospermi, petroselini, cuiusque unciam unam, costi unciae dimidium. Ex hoc arido cochlearium unum in conditum mitte, idq; aeger hora ante prandium bibat. lapides atterit, & per urinam expellit, neque amplius cogi lapidem permittit.

Aliud Oribasij conditum renale: facit enim ad inueteratos renum dolores, & ad difficultatem emittẽdi urinam ex uesica, ad strangulationem item ac urinae suppressionem, ad eorundem etiam membrorũ frigiditatem: callosas durities extrudit, lapides confringit, & ad alias affectiones eodem modo probe facit. Sarxiphagi drachmas duas, betonicae drachmam unam, petroselini scrupulos sex, spicae nardi scrupulos tres, phylli scrupulos tres, rhei scrupulos tres, irionis scrupulos sex, piperis scrupulos duodecim, mellis sextarium unum, uini boni sextarios quatuor.

Aliud pharmacum renale.

Zador id est zeduariae, galangae, ligustici, seselis, cardamomi, piperis longi, *Zador, zedoaria*

piperis albi, cinamomi, zingiberis, seminis smyrnij, careophylli, phylli, stachyos, myrobalani, phu, costi, scordij, silphij siue laserpitij, rhei barbarici, pæoniæ: alij etiam arboris nucis uiscum, & paliuri semen, itemq; sarxiphagum ac casiam addunt. Ex his singulis stateres duos commisceto. Datur cum condito aut uino uetere ad balneum ituris, & sine balneo: uesperi similiterq; mane.

Absinthaton renale, ualde bonum.

Petroselini unciam unam, sarxiphagi scrupulos duodecim, betonicæ scrupulos duodecim, seminis irionis sesquiunciam, spicæ nardi scrupulos sex, phylli scrupulos sex, rhej pontici scrupulos sex, calami aromatici scrupulos quinque, dictamni scrupulos tres, mellis sextarium unum, uini sextarios quinq;. præbe mediocris poculi mensura ieiunis.

Pharmacum lapides in renibus atterens, adeo ut in una die commoditatem suam ostendat.

Abrotoni drachmas octo, croci drachmas octo, herbæ anthyllidis drachmas sedecim, foliorum rutæ uiridium drachmas XXXII. Probe contrita in pastillos digerito, & ex eis drachmã unam cum acero mulso præbeto. Vtere ipso, inquit, asiduæ: mirum enim quanta utilitate præstet.

Cura eorum in quibus lapis atteri non potest, neq; item per lotium excerni. Cap. XIIII

QVod si uesicæ lapides per lotium excerni non queant, sed in meatu sint obturati, & urinæ suppresionem inducant: ægrum supinum decumbere, ueluti dictum est oportet, ita ut coxarum partes magis sursum uergant: indeq; huc atque illuc multiformiter commouere, quo ex meatu excidat, post uero ita adhuc supinum & positu sursum uergentem mingere iubere. si uero neq; sic excernere posit, per catheterem instrumentum urinam prolectare. Quod si ob lapidis asperitatem uesica incidatur, & ex hoc subcruenta mingant, aliquãdo uero purulenta, & submucida, illis ipsis siue mingant siue non mingant plus quàm alijs dolorum adest. cæterum in potu exhibenda sunt his pharmaca quæ lapidem atterere prædicantur, & ulcera ipsa sanant. quibus uero ulcera nondum sunt oborta, lapides autem in uesica detinentur, hi pellucida & tenuia ac aquosa mingunt: quin & arenam subsidentem urinæ habent, & in lotij eiectione dolores augescunt. Quod si neque per hæc adhibita pharmaca lapis in uesica atteri posit, ad sectionem transeundum quæ pro more inferne fiat, atq; ita lapis subtrahatur, & fissura quàm diligentisime carne repleatur, cicatrixq; inducatur, ne fistula per successum oboriatur.

Catheter

Diæta post exactos lapides, adseruans ne alij renascantur, & de affligentis humoris cognitione ex lapidis colore. Cap. XV

POst exactum lapidem, & cicatricem ulceri obductam diæta constituenda est, ne eos renasci contingat. Coniectura etiam facienda tum ex alijs

tum

tum ex exacti lapidis colore, cuius humoris materia in corpore abundet, ex qua adeo lapides cogantur. alij namq; subalbidi apparent, atque hi pituitosiorem humorē ostendunt: alij uero pallidi sunt, & bilem abundare demonstrant: alij autem coloris testacei sunt, ob superassatam uidelicet à plurimo calore bilem: alij nigri, qui atræ bilis humorem exuperātem declarant. Omnes igitur quomodocunq; calculosi à cœna assidue uomant, neq; quicquam feruens in cibo sumant, quod renes & uesicam excalfacere possit. Cauere autem conuenit cibaria substantiæ duræ, & quæ ægre manducatione atteruntur: itemq; ea quæ multam substantiam habent, plurimumq; similiter nutriunt, & quæ aceruatim digeruntur antequàm perfecte concoquantur: grauis item qualitatis, & quæ difficulter commutantur, ac supernatant, & ægre per aluum subeunt, ac inflant: item quæ meatus obstruunt, aut aliàs diutius in corporibus insident. Ex huiusmodi enim cibis uenter labore fatigatus, ipsos aut crudos aut semicoctos ad hepar & renes digerit: atque ita quod crudum cumulatim allatum est, inepte præterq; naturam excolatur, & cum tumultu ad renes progressum, statim coactum inspissatur. Quare omne lac præter asininum eis incommodum existit: hoc enim inquit Archigenes, & substantia tenuissimum est, & facultatis facillime dissoluentis. igitur mirabiliter articulorum tumores & nodos (quos ad callosæ duritiei modum ex uitiosi lactis usu pueri sustinere coguntur) leuigat & delet. unde admonēdum duxi, ut ipsum calculosis assidue heminæ mensura exhibeatur, post matutinas deambulationes, atque id adseruandi à lapidis generatione gratia præ omnibus alijs fiat. Potus aliàs sit aqua calida, fontana, pura, defecata, leuis. Vinum autem tenue, urinam ciens, non ualde uetus. Dulcia enim uina calculosis sunt nociua. Porrò ut compendio dicam: omnis diæta in frigidiore temperatura præditis, exquisite attenuatoria sit: in calidioribus uero, inter attenuatoria & impinguantia media. satietatem uero præ omnibus alijs uitare oportet, dulcium præsertim & ex caseo conflatorum ciborum: unde & cruditatem infestissimam eis censere oportet: in quam si quando incidant, impastos & absq; cibo manere decet. Frigora quidem magis quàm æstus cauenda. In temperatis uero locis degant in quibus anni tempora & horæ nimio feruore non infestent. Assumantur etiam ociosę deābulationes, & exercitia moderata: segnities enim & ocium eis nocent. Cæterum uentrem semper probe laxum habere oportet: hic enim si bene subierit, puriora lotia prodibunt. Vnguentis utātur quę locos defendere queant, ne facile grauius oblædantur: epithemata etiam cutem rubefacientia, itemq; lancinantia, dropaces, & sinapismi adhibeantur. Malagma autem exquisitum hoc est, neq; facile reperias aliud, inquit Archigenes, ad huiusmodi affectiones magis accommodatum. Picis liquidæ heminas II & dimidiam, ceræ sesquilibram, resinæ pinus sesquilibram, sulphuris uiui sesquilibram, staphidis agrestis bessem, galbani sexuncem. Liquescibilia eliquantur, & inspersis aridis tritis,

Lac asininum

simul optime subacta & unita imponuntur. Varosa asperitas ex hoc inducta mucum plurimum ducit, & pruritum nō malum facit, adeo etiam ut uolupe sit si per resolutionem refrigeretur. Quod si aliquando leuis molestia inde oboriatur, cerato eam lenire oportet per unam diem, ac deinde rursus eadem imponere. Conuenientissimum etiam renibus est, si super uentris locum idem malagma imponatur. Sinapismi item calculosis apti sunt, & naturalium aquarum usus: lauent autem non sæpe, ungantur autem frequenter. Curiose etiam temporis oportunitas dispicienda est ut uenam secemus, si quidem sanguis abundare uideatur, aut ut purgationibus conuenientibus utamur in eis quibus uitiosi humores coaceruātur. Bibant autem & ea quæ urinam cient per interualla quædam tum simplicia, tum composita præscripta: in huiusmodi enim omnibus quicquid modice relictum est, facile ad debitam commutationem deuenit. Aiunt autem quidam terram ex latere ueteri tritam cum uermibus terrenis, & pectini crassius illitam, præparare ut lapis in uesica aut renibus per lotium eijciatur.

De renum inflammatione: Rufi. Cap. XVI

OB plurimas causas renes inflāmantur. nam & humores corrupti, & plagæ, & attritiones, & pharmacorum potiones inflammationem generant, & præsertim equitationes continuæ & uehementes. Accedit ægris dolor pulsatilis retro iuxta primum dorsi uerticulum, paululum supra spurias costas. distendit autem dolor sursum usq; ad hepar, præsertim dextro rene affecto: deorsum uero usq; ad uesicam & pudendum, lumbosq; & coxendices, pectinem item ac femora. consequitur etiam stupor propinqui cruris: & neq; rectà erigi possunt, neq; pedibus ingredi: & siue sternutatio, siue aliqua alia concussio irruat, uehementi dolore lancinantur. frigent eorum extrema, & magis suræ ac pedes: adest urinæ emittendæ difficultas, mingūtq; assidue ac laboriose, in principio quidem tenuia & aquosa, in quibus nihil subsidet, inflammatione uero in peius proficiente, rubicundiora, deinde etiam crassa & mucosa, adsuntq; febres uehementes. Quod si adhuc amplius inflammatio augescat: hæc omnia itidem fiunt uehementiora. His accedit nausea, & stomachi morsus, & uomitus bilis. Quidam autem ipsorum usque ad animi deliquium anguntur & exudant. Sistitur ipsis uenter adeo ut inflentur, & assidue ructus emittant. Sequitur fastidium uehemens, & quibusdam continuæ fiunt exacerbationes: quibusdam uero per interualla: in uniuersum autem uentris egestio, & urinæ multa excretio dolores ipsos præcedunt. Noui autem ego quendam, qui post uehementem uexationem animo linquebatur multumq; exudabat: ubi autem restitutus sibi animum recepisset, simul ab omnibus molestijs liber euasit. Renes igitur inflammatos hoc modo curare oportet. Ægrum in lecto mollissimo decumbere oportet, ac primo die à cibo abstinere, non tamen in multos dies inediam extendere. Vrinæ enim puriores & acriores per inediam redditæ

Dolor pulsatilis

ditæ, uehementißimos morſus infligunt: itaque in principio ſorbitionibus tenuibus morſus lenientibus connutrire oportet, & aquæ calidæ potu. Aquam uero mulſam in principio non laudo, priuſquàm concoctæ & conſumptæ fuerint inflammationes. neq; item eorum quæ urinam cient uſum, oblædunt enim mordaces humores inflammatis partibus inducendo. neq; etiam purgatiuum pharmacum exhibẽdum, ueluti quidam conſueuerunt. Per clyſterem autem maluæ decoctum, aut ſeminis lini, & fœnį græci, cum oleo infundendum, ammixto etiam melle: aut ptiſanæ ſuccus cum oleo & melle. Cæterum copia non multa infundatur, ne repleta inteſtina comprimant renes: ubi uero ſtercora prodierint, & inteſtinum fuerit euacuatum, oleum inijciatur anethinum aut gleucinum cum butyro, eliquatis in his adipibus quibuſdã, anſerino uidelicet aut gallinaceo, aut medulla ceruina. Subeunte autem uentre, incumbentẽ lanam ex oleo calido aſsidue rigare oportet: melius tamen fuerit ſi anethum, ruta, althea, & artemiſia oleo ſint incocta. Porrò ſi adhuc maiori acumine renes affligantur, & uehementior exurgat dolor: uenam cubiti ſecare conuenit ſanguinis detractione repetita: & ſi poſt id auxilij aliquid ex inflammatione relinquatur, ad cataplaſmata procedendum, primum quidem ex farina in aqua mulſa cocta, aut ex ſemine lini, poſtea etiam ex chamæpity, polio, abrotono, trixagine, aſaro, iunci odorati flore ammiſcendum, atq; tùm non amplius in aqua mulſa cataplaſmata coquenda ſunt, ſed in paſſo. Mixturæ autem modus ſit, ut ad farinæ partes IIII quorundam ex prædictis pharmacis partes II commiſceantur. Bonum eſt & hoc cataplaſma. Galbani, terebinthinæ, farinæ erui, cuiuſq; drachmas quinquaginta, iridis drach. IIII, cerati ex gleucino aut amaracino aut irino aut cyprino aut aliquo conſimili oleo apparati libram I, farinæ triticeæ ſextantem, paſsi cretici quantum ſatis eſt. Apparato ac ſupra ilia ac lumbos imponito. Facit idem ad ueſicam inflammatã ſi pectini imponatur. Quod ſi per cataplaſmata dolor nõ leniretur, cucurbita lumbis ac ilijs eſt adhibenda, & fiſſuris impactis plurimus ſanguis attrahendus, deinde ſpongiarum fotu utendum, & in calidam aquam deſidendum, in qua calamus aromaticus, chamæmelum, flos iunci odorati, ſemen lini, anethum, maluę ſylueſtris radices ſint incocta. Prius autem & ueſica ingens aqua & oleo ſemiplena ipſis locis imponatur, fomentis etiam pinguioribus admotis, poſtq; etiam ceratis: quin & malagmata amplius imponenda. cerata quidem conueniunt ex cyprino aut irino apparata: malagmata autem odoratiſsima ſint, qualia ſunt hepatica ex ſtyrace conflata. Cæterum dolore affligente bibenda ſunt pharmaca quæ dolorem leuant: eiuſmodi ſanè. Calicis papaueris toſti obuli dimidium, ſtyracis tantundem, thuris obulum I, ſeminis cucumeris grana XX, ſeminis apij quantum tribus digitis comprehendi poteſt, opij ad erui magnitudinem. Hæc omnia quàm tenuiſsime terito, ac cum aqua dulci permixta pro uice una exhibeto. Statim enim quieſcet dolor, & obdormiet

Pharmacum potabile dolorem leuans

æger. Conferunt item cõsimiles pastilli dolorem leuantes. At uero ubi perfecte concoctæ fuerint inflãmationes,& quieuerint dolores, tunc etiam per urinam cientia purgandũ:ueluti sunt acorum,meon,phu,petroselinum,gramen,casia,chamæpitys,polium.Horum unũquodq; ex aqua coquendum est,& cum uino & melle bibendum. Cibi autem post concoctas & consumptas inflammationes exhibendi,sunt panis optimus maxime clibanites: ex uolucribus,montanæ:ex marinis,herinacei recẽtes:ex oleribus,fœniculum, apium,daucus,& syluestria omnia,& cucumis coctus.Hęc enim optime urinam prolectant: maxime uero id præstant pastinacæ probe percoctæ, & crithma,& scandix,& gingidia. A concoctis inflammationib.urinæ his prodeunt multæ & crassæ,& in quibus bonum est quod subsidet, atq; hæ ipsæ maxime iudicant ac secernunt morbum:aquosæ autem mictiones & puræ ac pellucentes,ægre morbum secerni indicant.

De duricie renum. Cap. XVII

Qvæcunq; duricies circa renes oboriãtur, dolores quidẽ non amplius inferunt:ægris autem ex uacuo uentris loco ueluti quippiam pendere uidetur : & stupor adest coxendicum,& impotentia crurium, minguntq; pauca,& reliquo corporis habitu aqua inter cutem laborantibus maxime similes existunt. Quidam etiam temporis progressu manifeste hydropem incurrunt,ueluti etiam ab alijs uisceribus induratis contingit. Hos itaq; ceratis & malagmatis itemq; fricationibus ac pinguib.fomentis remollire oportet,& urinam ducentia eis exhibere. Ventrem item ex altheæ,fœni græci,& caricarum decocto subluere, melle & nitro ac oleo ijsdem adiectis. Ad noctem item infusa per clysterem conueniunt,oleum anethinũ cum butyro & adipe anserino.

De suppuratis renibus:Rufi. Cap. XVIII

Qvibuscũq; renum inflammationes ad puris permutationem uertuntur,his omnes in renibus inflãmatis prædictæ accessiones extendentur,& febres cum horrore irruent atq; id maxime circa uesperam. Iam uero & tumor quodammodo circa ilia apparet,& uehemẽtis caloris sensus ipsos circa renes affligit:minguntq; ruffa & pura. Vbi uero suppuratio fuerit perfecta,tunc & febrium & dolorum accessiones minores contingent,& grauitatis sensus magis circa affectũ renem infestat:tempore rupturæ magis exacerbantur,ad quam etiam humorum excretio cum ipsis urinis cõsequitur: inuehuntur & sordes quædam ex substantia renum elotæ.ut plurimũ enim ad uesicam ex renibus erumpens pus defertur,quod sanè cõducibile putandum est. Aliquando autem & ad intestina eruptio deuoluitur, & per sedem pus euacuatur. Quibusdam uero neq; in totum suppurata erumpũt,sed circa renes per multum tempus consistũt,donec cautere adhibito aut alio modo forinsecus apertionem & eductionem moliaris. Igitur postq; abscessus signa apparuerint, quàm celerrime adiuuare oportet tum suppurationem, tum puris eruptionem. Qua in re spongiæ aqua & oleo itemq; furfuribus imbutæ

absessus renu.

imbutæ asſiduè proderunt fotus gratia admotæ. eundem uſum etiam cataplaſmata præbent, ex farina ordeacea cum ficuum & altheę ex aqua mulſa decocto, aut ex cretico paſſo. Bonū eſt & ipſas ficus ammiſcere tritas, & abſinthij comam contuſam, aut chamelæam, aut irin, & bryoniam: addatur & terebinthina, pix, manna thuris, thus ipſum, columbæ ſtercus, poliū, & quæ ſimilia his exiſtunt, & ſimpliciter omnia adhibeātur quæ in hepatis abſceſſu ſupra approbauimus. In malignis & putreſcentibus humoribus, quos ex febrium acrimonia cognoſces, etiam roſæ in cataplaſmata commiſcendæ, & myrti baccæ, eruīcę ac lentis farinæ. Hęc enim eiſq́ ſimilia humorum putrefactionem ſiſtunt. Poſt hæc emplaſtris utendum quæ pus permutare poſſunt, quemadmodū in hepaticis eſt prædictum. Quod ſi ruptura moretur, acriori infuſo aluus eſt ſubluēda, ueluti ueratri nigri cremore, raphani item & alliorum ac cucumeris ſylueſtris radicis cremore. Macerare autem hæc in aqua maris aut ſalſugine uel muria oportet, parūq́ olei ammiſcere, quo infuſa lubrica reddantur. Hæc ſanè per clyſterem infundenda, iubendiq́ ægri quo plurimo tempore apud ſe detineant. cōſueuerunt enim ſæpe ipſam ſuppurationem dirumpere, unà cum hoc quod uētrem emollire ſolent. Si uero uehemētiores ſunt dolores, ptiſanæ ſuccus infundatur & lac recens mulctū: inſeſſus quoq́ in aquam & oleum apparetur. In potu leniora urinam ducentia exhibeantur, ueluti cucumeris ſemen decorticatum ex aqua mulſa, palmulis in ipſa incoctis. Danda etiam iris cum melle deſpumato delingenda, aut ipſum mel in decoquendo in paſtillum redactum. Remorantē item rupturam iuuat cuminum cum paſſo, ruta cum uino mulſo. Si uero ex habitu corporis & doloribus languidioribus coniecturam facias, ob craſsiciem pus ipſum non excerni, fœniculi decoctum in potu dato, & chamæpityos, pulegiiq́ & origani. Poſt rupturam autem carunculæ paruæ oblongæ cum urina excernūtur: & ſiquidem maligna fuerint ulcera, humores fœtidi, liuidi & mucoſi. ſi uero benigna fuerint, etiam pus ipſum album, & æquale, & leue, abſq́ odore graui, & paucum reperietur. Lac itaq́ cum melle poſt puris eruptionem eis præbendum: & primum quidem aſininum aut equinum, ad ulcera enim repurganda conducit. quū uero repurgatione amplius opus non habent, & morſus fiunt obtuſiores, indigetq́ æger nutrimento, tunc etiā bubulum lac eis exhibendū II & III heminarum menſura. Amplius aūt omne lac recens mulctū calidum præbendum eſt, animali in domum ubi æger decumbit deducto. hoc & aliorū internorū ulcerum optimū eſt pharmacum, & graui puri maxime amicū, & corpus probe nutrit. Porrò ad uires refocillandas ac reſtituendas, ægrum decūbentem molliter fricare ſingulis diebus mane cōuenit, & primum bubulo lacte nutrire: poſtquàm uero concoxerit lac, ſorbitionem ex ptiſana apparatā prębere, aut amylum, aut ſimilaginem lotam cum lacte coctam. dandum & lac ouis permixtum, & iuſculum gallinæ pingue. Ex oleribus conueniūt, malua, ſeris, rumex, portulaca, aſparagus

Putrefactionē ſiſtentia

Lac ulcera repurgat

palustris, cucumis, lactuca, omnia cocta, necq; quicquã crudum uorent. Hæc sanè morsus obtundunt. Cæterum succedentes repletiones uomitu euacuare oportet. Vt uero facile uomant, cucumeris semen tritum ex passo eis præbeatur: aut ptisanæ succus cum passo. Oleo autem cyprino præsertim illinantur pennę, quibus item ad uomitũ irritentur. Non solum aũt ad repletiones uomitus laudo: uerum si quis omni mense audenter uomat, forte & renum ulcus, & quicquid inde mali accedere posſit, disſoluat. Reliqua diæta eadem sit cum ea quæ postea ad uesicæ ulcera dicetur. Ex his uero quæ urinam ducunt simpliciora iam sæpe dicta itemq; dicenda, ad repurganda renum ulcera bibantur. Quum uero munda fuerint ulcera, quod inde tibi palam fiet, si neq; tectoriũ etiam ulceri obductũ cum urinis excretum appareat, neq; etiam pus excretum sit feculentum: sed subalbum, & leue, & æquale, & paucum: tunc sanè pro emplastris malagmata asſumenda sunt: id quod ex seminibus constat: item quod ex baccis lauri: & quod apollophanium inscribitur: & omnia quæ cutem rubefacere posſunt, quale est id quod ad calculi affectionem est præscriptum. Pro his uero quæ urinam cient resiccantia adhibeantur: quare cibus ipse adstringens sit, & pharmaca quæ corpora cogant. Conferunt etiam dropaces, & sinapismi, & naturalium aquarum calidarum & frigidarum usus. Porrò ad inueterata renum ulcera, pharmaca sunt asſumenda quæ ad exulceratam uesicam describentur. Atqui nosſe oportet omnem exulceratioẽ, & uesicæ, & renum, ægre curabilem esſe, præsertim quæ ex erosione sit oborta, adeoq; paucos nouimus qui ab ea perfecte sint liberati: si uero extra suppuratio uertatur, inflãmatio magis tumescit, & ad manum & ad oculum magis euidẽter exposita est. His merito medici manum admoliuntur ubi maxime tumor attollitur, curamq; adhibent quæ ad communia & caua ulcera requiritur: non ignorandũ tamen ea in fistulam abire solere, quare diligentiori omnino indigent tractatione.

De disuria, id est emittendi urinam difficultate: & stranguria, hoc est stillicidio urinæ. Cap. XIX

Disuria dicitur, quum meiere æger cupit, & cum ui urinæ excernuntur. Stranguria autẽ appellatur, quum paulatim & guttatim urinæ destillant, & asſiduam ad mingendum irritationem faciunt. Hæc autem contingunt aut ob acrimoniam urinæ, aut ob exulcerationem uesicæ, aut ob uesicæ debilitatem: aliquãdo autem & affectis renibus aut hepate, quũ absceſsus rumpitur, & pus per uesicam excernitur, asſiduam irritationem ad mictionem propter acredinem suam inducit. ex intemperie etiam quadam ægra uesica in propria læditur actione. necesſarium igitur est scire causas quę stranguriam & disuriam præcesſerunt, atq; ad ipsas remedia adornare. Si igitur frigiditas has affectiones præcesſit, oleo rutaceo calido pectinem fouere oportet, ægrumq; in samsuci aut rutæ decoctũ desidere, ac imum uentrem contegere ac calfacere: aliquando & per sedem oleum rutaceũ calidum

infundere

infundere,& cibis urinam cientibus uti quę concalfacere poſsint:aromatum etiam decoctiones in potu exhibere.poteſt etiam præberi in potu theriace cum paſſo aut uino mulſo.Sin uero bilioſiores ſint urinæ,& mordacitas circa ueſicam contingat,ac urinæ ſtillicidium inducat: tum ſanè exuperantem uitioſum humorem quàm celerrime purgare oportet, & cibis temperamentum inducentibus uti,ita ut ab omnibus acribus ac ſalſis abſtineamus:in potu autem plurima aqua calida dulcis exhibenda,æger'q; aſsidue ad mictionem cogendus:ſi enim acre recrementum diutius in ueſica moretur, partes ipſas corrodit & exulcerat.Conueniet igitur continuis fomentis uti, & amylum cum lacte decoctum,itemq; cum palmarum decocto abſorbendũ præbere. Vinum autem dulcius præbeatur.Optimum eſt & ipſum lac calidum potatum. Quod ſi acrimonia adhuc augeatur,etiã per colem lac ipſum cum amylo in ueſicã iniĳciatur:& paſtillus ex phyſſalide conſtans in potu ſumatur.Porrò ſi aliud membrũ ſit affectum, & id ipſum per ueſicã expurgetur, manifeſtum eſt illi priorem curam deberi, ita tamen ut neq; ueſicam negligamus.

De difficultate emittendi urinam in febribus. Cap. xx

PHilumeni. Fit & in febrium malignarum principio urinæ emittendæ difficultas,ut & inde ueſica affligatur, & paulatim cum dolore urinam emittat:neq; uero ſola moleſtia hæc eſt, ſed & ſignum totius neruoſæ partis affectæ. Ad imum uentrem igitur & pectinem,inguinaq; & coxendices, lana pura oleo dulci imbuta,in quo ruta,anethum, aut oleum ſicyoniũ ſint decocta,imponatur,lanæq; amplius cuminum quàm tenuiſsime tritum infarciatur:& ſi aluus eis ſit adſtricta fœni græci & maluæ decoctiones infundantur. Inſeſsiones etiam aſſumantur uſq; ad umbilicum & lumbos totos, ex artemiſiæ,fœni græci,rutæ,pulegĳ,& maxime ſamſuci decocto,oleo itidem ammixto. Quod ſi acceſsiones urgeant,etiam uenæ ſectio adhibenda eſt,& diæta exquiſita quæ maxima parte ex ſorbitionibus conſtet. Vtimur itaq; halica lota cum anetho in aqua mulſa deſpumata cocta,aut pane loto aut ſorbilibus ouis.Poſt hæc & malua conuenit tertium cocta,& porrum capitatum in tribus aquis decoctum,& tenerrimi piſces.Poſt fomẽta uero,cataplaſmata adhibeãtur ex eadem materia apparata. Vrgentibus autem doloribus,cucurbitæ cum ſcarificatione ad imum uentrem affigãtur. Ceratum uero ad has affectiones conuenientiſsimũ hoc eſt. Maluæ ſylueſtris radices in oleo ſicyonio cum modica aqua coquuntur,donec aridæ fiant:& ipſę quidem abĳciũtur,oleum autem cum rutæ ſucco permiſcetur,ut quarta olei pars de ſucco rutæ addatur:hiſq; amplius cera ſufficiens & parum caſtorĳ adĳcitur. Cæterum potus ita affectis cõmodus eſt cucumeris ſatiui ſemen, quod præmaceratum decorticatur,deinde tritum cochleariũ II menſura ex aquæ cyathis III præbetur. Lotium enim citra moleſtiã ducit,& dolores circum locos infeſtantes eueſtigio diſſoluit. A reliquis aũt quæ urinam cient q̃ diu febres perſtiterint in totũ abſtinendũ eſt. Moti enim ex febrili calore totius

tius corporis humores, per ea quæ efficacius urinam cient, ad uesicam prius afflictam deducuntur.

De ischuria, hoc est urinæ suppresione. Cap. XXI

Vis cōprehensiua urinæ

ISchuriæ, hoc est urinę suppressæ affectionem, etiam ipsum nomen declarat: ægris enim in totum urina supprimitur ac cohibetur. Atq; id aliquando ob imbecillitatem contingit, uesica ea quæ in ipsa continentur arcte complecti ac exprimere non potente, aliquādo autem & inferiore meatu à crassis humoribus obturato, aut lapide obstructo: quandoq; autem ob inflammationem aut talem quempiam tumorem meatum angustum reddentem, & perfecte obturantem. Sanguis etiam in grumos concretus in uesica, suppressæ urinæ caussa existit: pus item crassum per ipsam uesicam à renibus aut hepate, aut alio quopiam inferiore membro excretum, urinę suppresionem operatur. Accidit & sanis sæpe urinam ipsorum cohiberi, aut ob negotiorum importunitatem, aut in concionibus, aut foro iudiciario, aut somnis, si diutius continuerint mictionem. Afficitur enim in his comprehensiua & urinam obuoluens uesicæ uis, ex immodica uidelicet repletione & tensione: imò quantum amplitudo ipsius uesicæ expleta circumtenditur, tanto angustior seipso fit meatus. Vrinam igitur ob inflammationem suppressam uenæ sectione curabimus, fomentis item ac cataplasmatis alijsq; remedijs adhibitis, quæ iam sæpe ad inflammata sunt prędicta, & in sequentibus describentur. Si uero sanguinis eruptio præcesserit, coniectare oportet sanguinis grumos suppressæ urinæ caussam esse: hi itaque dissoluendi sunt eo modo, qui de eruptione sanguinis ex uesica dicetur. quod si lapis sit qui urinā supprimat, & hunc ex loco excutere ac dimouere oportet, quemadmodum de calculosis est prædictum. Si uero crassi humores in caussa sint, fomentis & insesionibus ac cataplasmatis cura concredēda est: ab his uero quæ urinam cient in totum abstinendum, ueluti in loco de difficultate emittendi urinam in febribus est relatum. Quibus uero citra inflammationem & eruptionem sanguinis, aut aliam quandam ex prædictis caussam, urinæ excretio supprimitur, propter ægrum uesicæ sensum contigit id scilicet: quapropter irritando submonere, ac excitare eius actionem oportet, & per insessus auxiliari, nitroq; ad meatū admoto, aut nitri spuma, aut coridis semine contuso. Quod si ita non procedat, ad catheterum usum confugiendum, perq; hoc ipsum instrumentum immissum urinæ prolectandæ. Vrinam ducentia nequaquā bibant, ne multitudine eius uesica distendatur. In sanis autem, quum ut dictum est ob negotiorum importunitatem lotium diutius retentum uesicam debilem reddat, auxiliari oportet ipsi, ambabus manibus supra imum uentrem admotis, ac urina lente expressa.

Ad urinam ægre prodeuntem.

Cucurbitæ semen præmundatum aqua macerato, quum uero emollitum fuerit, sufficienter aqua affusa terito, percolato, ac succum bibendum præbeto. Vtere: experimento constat.

De scabiosa uesica. Cap. XXII

QVibus uesica scabit, his pruritus tum imi uentris, tum pectinis succedit, inque urinis asperæ & furfuraceæ subsidentiæ deferuntur: progrediente uero morbo, uesica exulceratur, accesſionesque ad ulcera præscriptæ inducuntur. Nosse igitur operæpretium est quod non penitus curabile sit malum, conandum tamen ut pro uiribus leniatur. A mordacibus igitur & quæ humores acriores ac salsiores reddunt abstinẽdum. Exhibenda autem uina dulcia & lac & gallinæ aut hœdorum aut agnellorum carnium iuscula, palmarumque cremor, siligo item & amylum, ac sorbitiones ex his apparatæ, pisces molles carne & omnes coctos: & ex oleribus quæcunque urinam quidem subducunt, nihil uero mordax in se habent, uelut est pastinaca probe cocta, crithma, fœniculum, apium, hipposelinum, asparagus, cucumis, & quæcũque eius generis existunt: nam & urinam agentibus mitioribus tamen, uesicam subpurgare oportet, periculũ enim est ne fortioribus exulceretur, quod omnino peius extat. Vrinam itaque commode cient cancri, & pinæ conchæ, & herinacei marini recentes, & herinacei terrestris caro exiccata & drachmæ pondere in potu accepta. Neque minus commodæ cicadæ censendæ, & uermes terreni tres ex passo potati. Non inconueniens item fœni græci succum cum melle sorbere: id ipsum enim & intestini morsus obtundit, & si ad uesicam procedat scabiem eius mitigat. idem etiam tragacanthus facit. iucundus est item baccarum myrti cremor cum uino potatus, aut mali cotonei cremor, aut cuiuscunque alterius adstringẽtis fructus. Hæc autem adstringentia, inquam, pruritus quidem mitigant, affectionem uero non sanant. Diæta porrò optimi succi sit, & per aliquot dies uomant. Sero autem lactis aluus subducatur. Mediocribus etiam exercitijs moderate utantur. *Vrinam cientium periculũ*

Aliud, quod confestim auxiliatur.

Serpillum cum cicere satis diu coquito, percolatumque decoctum bibendum præbeto. Oribasij, ad ægre meientes.

Amomi, cardamomi, floris iunci odorati, cuiusque drach. VI, costi, castorij, myrrhæ, cuiusque drach. III, casiæ drach. I, mellis quantum satis est. datur fabæ ægyptiæ magnitudine cum uino temperatum. Aliud eiusdem.

Petroselini, baccarum myrti nigrarũ, singulorũ drac. XVI, seminis apij drac. XXXII, ammij drac. VIII, nardi celtici drac. II II, myrrhæ drac. II, mellis quãtũ sufficit. datur drac. I ex aqua mulsa, aut uino diluto cyathorũ III mẽsura.

Simplicia remedia ad suppressam ac ægre prodeuntem urinam, si aut eius multitudo aut crassities in caussa sit. Cap. XXIII

VRinam difficulter prodeuntem & suppressam, uiscera herinacei terrestris sanant exiccata, ac suffita ęgro undiquaque probe contecto. Oportet autem ipsa sale condire ac exiccare. Quin & in potu accepta sicca trita quantum tribus digitis apprehendi potest ex uino multas urinas cient: carnis item herinacei in sole exiccati drach. I ex uino datur, & urinam multam citra molestiam educit.

Aliud. Aselli qui & millepedæ sub aquario stabulantes uase, egregie difficultatem emittendi urinam soluunt, si duo aut tres in modico garo coquantur, ipsumq; garum cum aquæ cyathis duobus bibatur.

Aliud. Vermes terrenos tres aut quinq; tritos ex uino mulso aut aqua mulsa præbeto: cito enim urinam ducunt. Forinsecus autem artemisiæ folia cum myrrha trita pectini illini, itemq; imo uentri: & lotium prodibit.

Aliud. Perdicium herbam terito, & affuso oleo feruefacito, atque ita uesicæ imponito. Eandem item herbam cum oleo coquito, ipsaq; proiecta lanam oleo imbuito ac imponito. Aut peponis pulcherrimi pelliculam cum modica ipsius carne imo uentri imponito & colligato, & prodibit urina. Si uero arida sit pellicula, ipsam in aqua macerato, & imponito, ac colligato. Insessus etiam eis ex samsuci maxime decocto apparetur, aut si id non adsit, ex decocto rutæ artemisiæ & altheæ.

De dissoluta per paralysim uesica. Cap. XXIIII

EX his qui paralysi exolutam uesicam habent, alij quidem præter uoluntatem urinam emittunt, & quanto plus id eis contingit, eo minus periculo sunt obnoxij: alij autem lotium non excernunt, sed eo suppresso uesica & lumbi eis distenduntur similiterq; pecten: fœmora autem tumefacta habent, & quum non eijciant lotium subiecta membra mortificantur, neque ita longe post moriuntur. Quum igitur lædi contigerit neruos qui ex spinali medulla ad musculum uesicæ collum claudentem deferuntur, exoluto musculo, inuoluntaria urinæ excretio contingit. Si uero proprij uesicæ nerui fuerint affecti: nerui autem musculi qui ceruicem uesicæ complectitur uires suas conseruantes in actione sua ualidi sunt: urina ipsa cohibetur. Cæterũ quum cuidam ob casum spina in anteriorem partem esset luxata, & inflammatio successisset, tertia die urinæ suppressio ei accessit: curauimus autem ipsum, inquit Galenus, ueluti contra inflammationem renitentes. Alius aũt quum cecidisset, uertebris retro inuersis & luxatis, præter uoluntatem urina ab eo prodijt, citra tamen uesicæ dolorem: ex quo coniecturam fecimus neruum esse læsum musculi eius qui uesicam claudit, & propterea medelam spinali medullæ adhibuimus, affectis inquam, uertebris. His igitur quibus citra casum urina supprimitur, hoc modo auxiliari oportet. Insessus assidui in fœni græci, seminis lini, altheæ, rutæ, ac artemisiæ decoctum cum oleo eis apparetur: & loci ex oleo calido rutaceo, aut sicyonio, aut gleucino sæpe per diem & noctem, & maxime post insessus irrigentur & perfundantur: cucurbitæ etiam locis affigendæ, & cataplasmata imponenda ex cruda ordeacea farina, ex uinoq; dulci & uino mulso. In aluum autem per clysterem infundatur centaureæ, & radicis cucumeris agrestis decoctum, addito oleo rutaceo & melle. Post sublatam uero aluum oleum rutaceum sicyonio ammixto infundendum, adiecto aliquando etiam modico castorio. Vnguenta item & medicamenta illitu lassos neruos reficientia, acopa græci uocant, & supra ad

Laxatio spine ante & retro

Acopa

resolutiones

resolutiones sunt descripta, tum spinæ, tum imo uentri adhibenda. Castorium itemque theriace in potu propinanda. Modicus autem eis conuenit potus, & uomitus qui pituitam educunt. Post euacuationes sinapismi tum pectini, tum lumbis cōmodi sunt. A quibus cerata quæ partes mitigent, & malagmata odora imponātur. Porrò urinæ suppressionem quæ ob sauciatam spinam, aut casum, aut uertebræ luxationem, aut ob lethales accessionum concursus, suborta est, impossibile est curare, quare caute remedia adhibere oportet. Cæterum eos qui præter uoluntatem urinam emittunt curare conuenit per mordacia cataplasmata, & malagmata, & per rubefacientia ex sinapi apparata, & arenæ à sole feruefactæ iniectione, aquisque naturalibus primum quidem calidis, postea etiam frigidis, & maxime sulphurulentis & bituminosis. Exercendæ etiam ac perfricandæ partes, ueluti in loco de resolutione est prædictum. Vrinam autem ducentia nequaquam exhibeantur. Diæta uero calidior & siccior sit, nisi acriores ac mordaciores appareant urinæ.

Vrinæ suppreßio quando incurabilis

Ad eos qui se in somno permingunt. Cap. XXV

AFfectio hæc pueris maxime contingit: ad eam Archigenes hæc descripsit. Pulmo hœdi moderate assatus, & citra panem large ad triduum in cibo acceptus, eos qui lectos commingunt corrigit. Aliud. Leporis cerebellum siccum potatum ex uino lectos permingentes sanat.

Aliud. Testiculum leporis siccum in uinum radito, & bibendum dato. Quidam autem leporis cerebrum in uesicam porcinam coniectū & assatum, unà cum uesica edendum præbent. Etenim ipsa porcina uesica per se usta, & in potu exhibita, iuuat. Simili modo & ouilla uesica facit: cinerem ita que ex eius posca præbeto. Aliud. Adipem anserinum drachmæ pondere, cum coagulo leporino oboli pondere, & cum farina subigito, & reclinatis in lectum præbeto. Aliud. Linguæ anserinæ coctæ per triduum exhibitæ affectionem sanant. Quidam assatas præbent.

Aliud item Archigenis. Myrrhæ, calaminthæ, cuiusque obolum I terito, & cum uino odoro ante cœnam bibenda præbeto.

Aliud eiusdem. Raphanidem marinam contusam urito, eiusque cinerem totum bibendum præbeto. Aliud. Rutæ præsertim syluestris semen torrefactum duarum drachmarum pondere bibendum præbe.

Aliud. Castorij drach. I in potu præbe. Quod si acriores & mordaciores sint urinæ, lactucæ seminis drach. I bibendam dato. Aliud. Galli guttur ustum ac tritum cum aqua tepida ieiunis bibendum porrige.

Aliud. Gnaphalium aut anthyllin herbas quibus pro tomento & strato usus est æger, casque perminxit, siccato, urito, & cum potu exhibeto. Cæterum in somno pudendum illinant ex cimolia cum perdicij succo. Circumligent etiam fœmora intra inguina, more luctatorum, atque id similiter per cimoliam cum perdicij succo fiat, & per uiticis uirgam. Porrò ubi sitierint, omnino amplius dormiant: multus enim potus affectioni incommo-

dus existit. Atqui si diuturnum & inueteratum sit malum, uelut eos qui præter uoluntatem ob resolutionem uesicæ urinam emittunt curato. Differunt autem hi ab illis, in eo quod his per somnum saltem hæc accessio contingit: illi uero quibus ob musculi colli uesicæ resolutionē hoc accidit, etiam dum uigilant eodem modo afficiuntur.

De inflammatione uesicæ: Rufi. Cap. XXVI

MOrborum qui circa uesicam oboriuntur grauissimus & maxime mortalis inflammatio existit. Consequuntur autem ægros communia inflammationis signa. Febri acuta infestantur, & uigilant, & delirantes aliena loquuntur, & uomunt biliosa pura, & lotium eijcere non possunt: durus fit pecten & pubes cum uehementi dolore, & egerendi appetentiæ uelut in tenesmo fieri solent: quod uero egeritur tenue est, & subsidentiam non habet. aliquando & inflationes sequūtur, & aluus adstricta est, intestino recto ab inflammatione uesicæ compresso. His itaq; si nihil aliud prohibeat uenam citra cunctationem in principio morbi secato, & pauco cibo adseruato, & aquæ potu. locos uero oleo in quo anethum, semen lini, aliquando etiam ruta & althea incocta sint irrigato. In decoctum item seminis lini & fœni græci insidere facito, odorato aliquo semine, uelun petroselino, dauco, aniso, simul incocto. Admoneaturq; æger quo in aqua decocti desidens mingat: uesica enim non satis robusta est ad amplectendam & expellendā urinam. igitur ipsum ægrum aut aliquem ex adstantibus scite ac placide pectinem premere oportet, neq; id ultra modum ne dolor inde intēdatur. Est autem inuentum hoc Philumeni, qui hominem hoc modo à se tractatum urinam eiecisse testatur. Cæterum primum omnium aluus leni infuso subluatur, & post stercorum eductionem, oleum quo supra ad irrigationē usus es, in intestinum solatij & leniendi doloris gratia inijciatur. Præstat autem & papaueris calicem simul cum oleo incoquere, & adipem anserinum aut gallinaceum recētem in ipso oleo eliquatum simul infundere. Ego uero, inquit Rufus, uehementioribus existētibus doloribus opium magnitudine erui cum modica myrrha & croco lanæ illitum, in podicem indidi, & statim dolores quieuerūt, confestimq; æger obdormijt. Post clysterem & infusa, insessusq; & irrigationes, etiam cataplasmatis utendum ex cruda ordeacea farina, capitibus papaueris, & hyoscyami folijs, ac modico mādragoræ succo adiectis. Fomenta autem fiant per aquam & oleum in uesicis bubulis semiplenis admota: aut farinam calidam in sacculis aut detritæ uestis panniculis ligato, & pro fotu admoueto. Post cataplasmata, etiam cerata imponantur ex hyssopo, & cera, & sicyonio aut gleucino oleo cū castorio apparata. Quod si neq; sic mali tumultus cesset, cucurbitam affigemus locis una cum scarificatione. Cęterū ubi euidens declinatio apparuerit, ad emplastra & malagmata trāseundum est. Porrò catheteris immissionem ad inflammatā uesicam in uiro quidem non probo: etenim quum laboriose immitti queat, dolores exacuit, & inflam

Philumeni inuentum

fomenta [handwritten marginal note] ... cerata ...

& inflammationem auget.uerum mulieri ipsum adhibere nihil absurdum: breuis enim in ipsis urinę meatus existit,& rectà situs,ut citra dolorem hoc molimen admittant.Si uero urinæ suppressæ periculũ urgeat,necessario ad catheteris usum confugimus,non quod affectionis molestiam tollat, sed ut urgentem urinæ suppresionem corrigat,& à pręcipiti periculo liberet.Post urinæ prolectationem rursus ad eadem mitigatiua auxilia accedendũ, usq; quo inflammatio soluatur,aut suppuretur.Solet autem sæpe repēte inflammatio solui, erysipelate iuxta cutis superficiem oborto,& permanente,neq; rursus intro recurrente:imò & lotio multo eiecto sæpe eadem iudicatione liberum hominē reliquit.nihilo minus tamen etiam si hæc appareant,ijsdem remedijs insistere oportet:quādoquidē ut plurimũ tensione perfecta oborta,continuæ exacerbationes fiunt,& mali constitutio diuturna. At uero ubi periculosę accessiones cessarint,& morbi cōstitutio iam fuerit inueterata,ad unguenta quæ humores ex profundo euocāt ac transferunt,metasyncritica greci appellāt,& ad malagmata trāseundũ est,quę cutē rubefacere possunt.

De sanguinis ex uesica eruptione,& de grumis eiusdem. Cap. XXVII

EST & alius acutus uesicæ morbus: rumpitur autē uena in ipsa,& partim quidem sanguinem foras mittit,partim uero intus condēsatur.Sanguine aũt condensato,& grumis coactis,æger animo linquitur & pallescit, pulsusq; paruos,obscuros,& densos habet,mœrore angitur,refrigeratur,ac uiribus destituitur. quum uero grumus aliquādo in urinarum meatum incide rit,is etiam lotij excretionem supprimit. uerũ omnino difficilioris curæ censenda est eruptio ex erosione facta. Quare q̃ celerrime uelut etiam in alijs sanguinis eruptionibus auxilium ferre oportet,extremas partes cōstringendo,& pectinem ex spongijs posca imbutis irrigando.Quod si inflammationem suspectā habes,lanas succidas uino & rosaceo madidas imponito.Cæterum ob prædictum periculum,compendiariam curam facere conuenit,& nequaquam rem differre:& siquidem nihil prohibeat,uenam secare partita sanguinis detractiōe,ut eo modo sæpe & paulatim sanguis detractus reuelletur.ægri uero in decumbendo sursum uersus collocentur, & coxendicibus ipsorum leuandis & simul refrigerandis spongiæ posca imbutæ subdantur, aut pelles substernantur:summe aũt prosunt urgente malo cucurbitulæ ilijs ac lumbis affixæ.Post irrigationes autem cataplasmatis utendum sanguinaria,rubo,plantagine,perdicio,mali punici floribus,lentisci & myrti folijs:horum unumquodq; cum farinæ flore pro cataplasmate imponendum est,& frequenter priusquàm tepescat,altero imposito,auferēdum. Optime etiam faciunt ex palmis,acacia & hypocisthide ac alumine apparata cataplasmata,& quæ his similia existunt.Summe aũt cinis linteoli usti auxiliatur,si palmis ammisceatur,aut alicui ex epithematis infarciatur. Spongia item pice liquida imbuta, usta & epithematis ammixta mirifice sanguinis eruptiones sistit.Cæterum detritæ uestis panniculus ustus, & spongia usta,non solum Sanguinem sistentia

forinſecus locis appoſita, ſed & cum plãtaginis, aut ſanguinariæ, aut herbæ ſideritidis ſucco ueſicæ infuſa, maximopere auxiliantur. Oportet autem infuſi fiſtulam aliâs catheteri ſimilem eſſe, uerum ex ſummo utriculum aut ueſicam adaptatam habere. Quandoqꝫ & ſedi hæc infuſa proſunt. Inſeſſus autem conueniunt ex conſimili materia conſtructi: nam & poſca & lentiſci decoctum, itemqꝫ rubi & ſimilium eis cõuenit. Danda autem & in potu pharmaca eductioni ſanguinis apta tũ ſimplicia, tum cõpoſita, ueluti ſunt rheon ponticum tenuiſsime tritum, & loti arboris ſcobes & ramẽta, præſertim corticis eiuſdem, & glycyſides aut pæoniæ grana rubra XII, terra ſamia, & lemnia, ſphragis appellata, hippuris, centaureæ magnæ radix, thuris cortex, & ſimilia. Optimum uero & hoc eſt, quo Archigenes uſus eſt.

Ad ſanguinem mingentes: Archigenis.

Aluminis ſciſsilis drach. I, gummi obolum I, tragacanthæ drach. II. in paſſo diluito, & in paſtillos redigito: & ex eis obolos II cum paſſo præbeto.

Ad ſanguinis è ueſica eruptionem: Aſclepiadæ.

Balauſtij, acaciæ, ſucci hypociſthidis, cuiuſqꝫ drach. IIII, aluminis ſciſsi drac. II, in paſtillos cum aqua digerito, & obolos III, cũ uini myrtitæ cyathis III exhibeto. Porrò quibus ſanguis in ueſica in grumos cogitur, primũ tentandum eſt ut pharmacis diffundatur: artemiſia igitur in potu prębenda eſt, & elichryſum, & cyrenaicus ſuccus, aut laſer purum, aut conyza præſertim parua, abſinthium, raphani ſemen, rubi ſuccus, betæ ſuccus, leporis coagulũ aut hœdi, unumquodqꝫ cum aceto mulſo. Ego autem, inquit Galenus, pharma cum eis præbui bibendum quod lapidem confringit ex aceto mulſo: imò ipſum per ſe acetum mulſum exhibui, & quibuſdam ipſorum grumi diſſoluti paulatim per lotium prodierunt. Quod ſi hoc modo nihil proficias, ſed urina ſupprimatur, neceſsitatem inducet catheteris adhibẽdi: per quem ubi urinas eduxerimus, rurſus prædicta in potu exhibemus præſtantia ad grumorum coactorum diſſolutionem. ſi uero neqꝫ ſic grumi diſſoluantur, intercapedinem inter anum & pudẽdum perinæon Græcis dictam inferne diſſecare oportet, quemadmodũ in calculoſa ueſica eſt prædictum, & eductis grumis de cętero uelut ad ſanguinis eruptionem ueſicę opitulabimur. ubi uero ſanguinis eruptio ceſſarit, uelut alia ulcera curato. At uero ſanguinis ex cole eruptiones, epithemata colem refrigerantia, & quoddam ex prædictis infuſum ſanãt.

Grumos ſanguinis diſſoluentia — *Perinæon*

Quæ tubercula in ueſica matureſcere oporteat. Ca. XXVIII

OPtimum quidem eſt in principio conari quo tubercula diſſoluãtur, ut ne in pus permutẽtur: ſi uero id cito fieri non poſsit, auxiliorum uſu ea matura facere oportet, quæ ſupra renib. cataplaſmatis modo dixi imponenda, atqꝫ amplius adhuc naſturtio cum erui farina & melle, & columbino ſtercore cum caricis impoſito. Fomentis aũt & alijs remedijs utendum quemadmodum iſthic eſt prędictum. Vt plurimum uero circa ueſicæ collum ſuppurantur, quapropter etiam urinæ ſtillicidium amplius inducunt. ſuppurantur

& in uicinis ſedi locis,& magis recrementi egeſtionē impediunt. Suppurantur etiam circa pectinem utrinq;uerum non difficile eſt ea coniectare,tum loci dolore,tū grauitate,atq; ipſo adeo tactu:duriora enim & calidiora ſunt corpora quæ ſuppurationem incurrent. Ex tuberculis etiam quædam foras uertuntur ad ſedem,quædam quocunq; contigerit defluxus. Periculoſa igitur & hæc ſunt ac omnino lethalia,periculoſiora autem ſunt quæ intus rumpuntur.

De ueſicæ ulceribus: Rufi. Cap. XXIX

SI ueſica ſit exulcerata,aut propter abſceſſum,aut ob tuberculū quod præceſſit aut ex ruptura,aut ob fluxionis eroſionē,aut ob aliam quamcunq; cauſſam:ægros dolor acutus ueſicæ omni quidem tempore comitatur, maxime uero tempore mictionis & excretionis puris:& ſiquidem ſordida fuerint ulcera,feculenta ſimul excernuntur,& mucoſa,& quæ craſſam ſubſidentiam ad modum farinę habent:aliquando autem & pelliculæ tenues ad modum foliorum & lamarum cum urina excernuntur. Si uero ſerpendo depaſcant ulcera,ſubcruenta excernūtur & ſanioſa ac fœtentia. Ad hæc accedunt urinæ emittendæ difficultas,& pudendi arrectio ac petulantia,& dolor non ſolum quum urinæ meatus fuerit affectus,ſed & quum tale quippiā in profundo exiſtit. Cognoſcetur autem num in profundo,ſiue iuxta urinæ meatum ſit affectio,ex eo quod ſi in amplitudine ſua ueſica ſit affecta, dolor circa pubem cōſequatur. Si uero iuxta collum ueſicæ ulcera cōſiſtant,tempore mictionis tantū & maxime ubi mingere inceperint ac ceſſauerint,dolor ſentitur,atq; id amplius contingit ſi urinæ ſint acriores. Omnes quidem igitur aſsidue decumbunt,& neq; erecti ſtare poſſunt, neq; reclinati quieſcunt.ab indeſinente dolore,febrib.uigilijs,& colliquatione perimuntur:alij quidem citius,alij tardius. Dolores enim acuti ſunt & ulcera iniucunda,partim quod urina aſsidue ea contingat,partim quod urina natura acris exiſtat,neq; quā uis plurima excernatur,uniuerſa ueſica euacuari poſsit:ſed ſemper ex urina quippiam in ipſa relinquitur,quod continue ulcera contingit:ſemperq; ueſica lotio plena exiſtit.etenim quum multitudo eius euacuatur ueſica contrahitur,& quod in ea relictum eſt quātumuis modicum,id ipſum omnes eius partes contingit,& quantum rurſus repletur,paulatim ſimul extēditur. Propter hoc ipſum itaq;,& quod neruoſa eſt,inſanabilia ut plurimū eius ulcera exiſtūt:periculoſiora autem ſunt quæ ex eroſione orta ſunt, & modica ſpes eſt ea reſtaurandi. Attamen quum ſæpe etiam præter expectationem quædam eueniant:cura eſt aggredienda , per quam ſi nihil aliud certe acceſſorij dolores minuentur. Primum igitur perſuadēdus eſt æger ut decumbat,& in lecto quietem toleret.idq; maxime ſi febres ſimul adſint:deinde remedia febribus intermittentibus adhibenda.maximum uero hic fuerit lactis potus; neq; ſcio an poſt ullum aliud remedium ſecundo ſaltem loco id ſit habendum:nam & aſperitates lenit,& ulcerationes eluit,aliaſq; affectionem extergit. Reliqua uero diæta frugi ſit & commoda. Per pharmaca etiam cōſolari

Inſanabilia cur ſint ulcera ueſicæ

Lactis potus ulceribus commodus

ægrum oportet, quæ superne pectinem amplectantur. & siquidem cum inflammatione exulceratio consistat, cataplasmata ex lini semine & fœno græco apta erunt, & reliqua quæ inflammationem soluere possunt: insessiones item & fomenta ex oleo & per spongias. quin & cerata imponenda ex hyssopo, butyro, adipe anserino, & styrace apparata: & ceratũ myrteum, quod pro cerusa, samiam terram, aut lemniam, sphragidem appellatam, aut minium sinopicum, aut diphryges habet ammixtum. Quod si loci uiolentius coarctentur, nardinum quidem sit ceratum. maluæ autem radices probe in aqua mulsa coctæ, deinde tritæ, in ceratum infarciantur: aut cerata ex meliloto & fœno græco similiter adhibeantur: aut quod tetrapharmacum, itemq́ quod enneapharmacum inscribitur. laxationem enim mali faciunt, uerum his omnibus aliquid satis amplum de styrace addendum. Porrò si exulceratio pascendo serpat, epithematis subadstringentibus utendum est, atq; his quidem calidis, ut ob calorem quidem partes circumdolitantes leniendo iuuent, ob potestatem aũt ipsorum Nomen uicinos locos apprehẽdere prohibeant. Sylua horum sæpe iam relata est, utpote in palmis, uuis passis, gallis, mali corio, alumine, acacia, hypocisthide, & similibus sita. ex his singula aut palmis excipiuntur, aut cataplasmatis ex loliacea farina. decoctio autem fit in posca. Vtendũ etiam pharmaci per catheterem infusione: ita ut in inflammatis & exasperatis lac recẽs mulctum infundatur, aut rosaceum optimum recens tepefactum. Si uero nihil horũ adsit, aqua dulcissima tepida assidue infundenda, mordacitatis tempore instante: in intestinum quoq; per sedem ptisanæ succus infundendus est, & seminis lini succus: & cucumeris semẽ decorticatum tritum cum lacte, rosaceo oleo ad singula instillato. Cæterũ ubi clysterem adhibere uelis ei qui uesicam habeat affectam, non supinum ipsum decumbere oportet. non enim permittunt uesicæ infusum intra transire, utpote induratæ & graues factæ, & intestino incumbentes. uerum in genua pronum reclinare hominem oportet, atq; ita infusum adhibere. In hac enim situs figura uesicæ secedunt & intestinum laxant, quo infusum assumere possit. Frequenter autem & in aquam calidam desideant ægri, & in decoctiones relaxantes: nam hæc mitigant dolores. At uero ubi ulcera iam pascendo proserpant, per catheterem iniicienda sunt quæ depastionem sistere possunt. Multa autem eius generis sunt: sed plurimis itemq́; nobis familiare est, ex charta siccum pharmacum, quod cum rosaceo infundere oportet. facit & Musæ pastillus, cum passo cretico tepidus infusus. Quod si uero sordida sint ulcera, pharmaca infundenda sunt, quę repurgandi uim habent: uelut est Epigoni chlora, siue uiridis cõpositio: item quæ Isis appellatur, multo rosaceo diluta: aut ea quæ ex herbis constat: aut huiusmodi quæpiã alia. Si uero acrimonia cõsequatur & mordacitas, lac recens mulctum cum optimo amylo infundatur, aut pompholyx plurib. aquis elota & exiccata, atq; deinde cum lacte diluta, aut collyrium Aster inscriptum, aut quod Cycnarium

Nome

clyster:

Depastiones siue Nomen sistentia

rium appellatur:aut pastillus ex physsalide:aut panchrestus,à commoditate dictus,qui somnum inducit. Quum uero repurgata fuerint ulcera,adiduate oportet quo ad cicatricem perducantur,atq; id per insessus adstringentes & eiusdem facultatis epithemata. Emplastrum igitur ex ouis commode superponitur,& ex hordeo usto,& ex cadmia tripliciter apparata,cerato myrteo,aut rosaceo contemperata. Si uero magis fluxione affectio infestetur, post repurgationem ulcerum, emplastro ex salicibus,aut Icesij,aut ex lolio utendum est,donec in totum ad cicatricem perducantur. Atqui nosse operæ precium est quod in quibusdã ob solidam cicatricem inductã,seminis meatus excæcantur,& uis generandi perditur:ita ut appetentiã quidem habeãt ad coeundum,nihil autem in totum seminis emittant: atq; hæc affectio penitus incurabilis existit. Cæterum si ad multum tempus exulceratio duret, quemadmodũ in plerisq; fieri cõsueuit,tunc sanè & exacerbationes & interualla siue remissiones ægros apprehẽdũt: quare in exacerbationib. quidem cataplasmata,& fomenta,& irrigamenta leniendi uim habentia adhibeantur. remissionis uero tempore ductu ad destruendum malum apto utẽdum est. Pecten igitur iuxta membranæ peritonæi appellatæ,locũ per malagma tum ad hanc rem destinatorum impositionẽ rubefiat. sunt autem huius facultatis,id quod ex lauri baccis constat,& epithema uiride appellatum, & similia,maxime uero quæ ad calculosos renes sunt prescripta. quin & sinapismo utendum,& diæta uiribus reparandis apta est constituenda. Quod si non mansuescãt,& diutius durent affectionis dispositiones,crustas circa pectinẽ & peritonæũ membranã infligere oportet,aut per pharmaca, aut per ferrũ,sinereq; ut per multũ tempus ulcera se per effluxionẽ repurgent. Neq; uero inepte pharmaca dolorẽ leuãtia in potu exhibueris,si uehementes instent dolores. Et sanè quidã iam papaueris succũ erui magnitudine cũ croco & myrrha lacte dissolutis in podicẽ indiderũt,aut cerato ex adipe anserino apparato permixtũ & lana exceptũ eodem modo intruserunt, scimusq; eos non uulgarẽ cõmoditatem inde cõsequutos. Assumantur etiã quę per os exhibentur,siquidẽ urgeat urinę emittẽdæ difficultas:ueluti est papaueris albi tosti semen,qđ drachmæ põdere tritũ in III cyathos decocti floris iũci odorati,aut calami indici,aut radicis dulcis inspergitur & exhibetur:his fortiora sunt meon,phu,acorũ,daucus. Plurimũ aũt exulcerationis dolorem mitigat hoc. semen cucumeris granorũ XXX, nuces pineas XII, amygdalas amaras decorticatas V, croci quantũ ad colorandũ satis est. quotidie ieiunus accipiat cũ lacte recẽs mulcto,aut passo protropo,aut uino,aut sapa. quod si lenius reddere uelis,pro nucib. pineis maluæ semen pari modo recte conieceris. minore item molestia ab ægro procedet urina,si tragacanthus prædictis cõmisceatur. Probe aũt exulcerationẽ iuuãt uerbenacæ rectæ folia cum passo potata,in II cyathis dissoluta,quo facile potu accipi posfint. Ad urinę difficultatẽ quidẽ & ad ipsam exulcerationẽ pariter cõueniũt, papaueris albi semẽ,

Seminis meatus cicatrice excæcari

Glans ex succo papaueris

amylum,myrti baccæ nigræ,singulorũ drachmæ quatuor,crocei oui assati dimidium:unito & drach.I ex passo dato. Quod si multum pus efferatur,fe tulæ ustæ drach.I, ex passo diluto exhibita,ipsum repurgat. Deinde autem singulis diebus cucumeris semẽ decorticatum,& crocum,obolorum II pon/dere,& nuces pineas pityidas appellatas desquamatas V,& anisi obolos III simul trita cum uino mulso ex calida aqua tẽperato, exhibeto. Cyphi item & cyphoides ad hepatis ulcerationes præscripta,in paucis adeo diebus uesicæ ulcera persanare possunt. Ego autem,inquit Archigenes, ad uetera ulcera hoc usus sum,neq; opus fuit mihi pharmaco magis uariegato. Trixaginis,chamæpityos,cuiusq; drach.XXI,asari drach.VII,piperis albi drac.VII, cinamomi drach.I quàm tenuissime terito,& unita simul reponito. Ego,inquit,ex eo cochlearia II cum passo diluto præbeo. Quum uero morsus contingit ulcerosus,amyli cochlearijs II,& seminis cucumeris granis XV adiectis,quod uolui sum assequutus. Suffecerint quidem igitur uolẽtibus bona methodo remedijs uti,hæc à Rufo & Archigene præscripta pharmaca. Apponam tamen & alia consimilia itidem à ueteribus tradita. Sint autem præscripta eorum quæ describentur quod ad usum pertinet exempla.

Andromachi,ad ulcera renum & uesicæ.

Seminis lini,seminis papaueris albi,seminis cucumeris repurgati, tragacanthi,singulorum drach.II,amyli drac.IIII.cum aqua conterito,& in pastillos nucis ponticæ magnitudine redigito:ex eisq; drac.I,cum passo diluto dato.

Asclepiades autem & Eras hoc modo apparant ad assiduos morsus,& sanguinis ex uesica eruptiones. Seminis lini torrefacti,seminis cucumeris repurgati,seminis papaueris albi,tragacanthi,cuiusq; drach.VI, passi quantum satis est, apparato,& ponticæ nucis magnitudine cum passi diluti cyathis II præbeto. Ad sanguinis eruptiones,cum aqua dato.

Oribasij,ad uesicæ ulcera. Prosunt & his quidem quæ ad renes affectos sunt descripta,proprie autem in potu accepta:portulacæ succus cum passo,graminis decoctũ,lac,uinum dulce,cupressi coma cum myrrha,erui magnitudine. Ad uesicæ dolores. Seminis lini cochleariũ I ex passo,sesamum,seminis hormini drach.I,oxyschœni semen,loti arboris bacca, seminis papaueris drach. I,cum aqua mulsa,floris cotoneorum decoctum.

Eiusdem,ad renum & uesicæ exulcerationem.

Nucum pinearum heminam italicam,physsalidas numero X,nuces iuglandes VIII, alij X habent,croci drachm.VIII, seminis rumicis drach.VIII,opij drach.III,seminis cucumeris decorticati drach.III,seminis apij drac.III,mellis cocti quantum satis est. Datur obolorum III pondere.

Aliud,Andromachi,ad uesicã exulceratã & urinæ emittendę difficultatem.

Nuces pineas XXX,amygdalas præmundatas ustas VIII,carnes palmarum XXXV,tragacanthi drach.IIII,succi radicis dulcis drach.II, croci obolum I,myrrhæ tantundem. Excipe passo,ac utere ut dictum est.

Aliud,ad uesicæ ulcera & inflammationes.

Nuces pineas xx,seminis cucumeris grana xx,amyli obolos iii,spicę nardi drac.i,seminis apij drac.ii.Spica & apium in sextario aquæ uno coquuntur,deinde ad decoctum prędicta miscentur.dantur cyathi ii,ad uehementes morsus calefacti. Aliud. Amyli drac.viii,baccarũ myrti nigrarum maturarũ carunculæ drac.viii,seminis papaueris drac.xvi, passi protropi quantum satis est,apparato,& nucis ponticæ magnitudine ex passo dato.

Pastillus ex physsalidibus,ut tradit Eras.ualet ad renum & uesicæ affectiones, etiã si pus,aut sanguis,aut corpuscula mucosa,aut fibris similia,aut crassa,per urinam exeant.Facit & ad scabiosas affectiones, & stillicidiũ urinæ,& ulcerationes ægre cicatricem recipientes:idem & bibitur & in uesicam injicitur. Granorum herbæ physsalidis numero xxv,sunt autem halicabo similia,paulo tamen maiora: amygdalarum marinarum decorticatarum,croci,nucum pinearum tostarum,seminis rumicis hortensis desquamati,singulorum drach.iii,seminis cicutæ,opij, seminis fœniculi, cuiusq; drac. iii,seminis hyoscyami albi,seminis apij,cuiusq; drac.vi, seminis cucumeris satiui desquamati drac.xii.Excipe passo,& drac. i præbe febre carentibus, cum passi diluti cyathis iii:febricitantib.cum aqua.Cęterum si uehementes fuerint dolores etiam ante somnum præbe.Per catheterẽ item injice.Vtere autem ut efficacissimo.Quidam etiam nucis ponticæ tostę drac.iii addunt. *Physsalidis grana*

Aliud,ad omnem renum & uesicæ exulcerationem,omnemq; emittendi urinam difficultatem,& calculi affectionem.

Portulacam exuccato, succumq; reficcato,& in pastillos redigito, drachmamq; unam cum aqua calida potandam præbeto.

Pastillus ex tragematis siue bellarijs,ad renũ & uesicæ exulcerationes.

Vuarum passarum albarum mũdatarum bessem, nucum pinearum sextantem,seminis cucumeris decorticati,baccarum myrti exacinatarum,amygdalarum amararum delibratarum aut dulcium,amyli,palmarum pinguium, seminis apij,singulorum sextantem,seminis papaueris albi drach.iiii,tragacanthi,croci,radicis dulcis,cuiusq; drach.iiii,myrrhę drach.ii.Redige in pastillos cum cretico passo.Exhibe drach.i cum passi cyathis ii.

Aliud,experimento constans, Olympij sophistæ,ad exulceratam uesicam.

Rhei pontici drach.iiii,seminis cucumeris decorticati drac.iii,seminis hyoscyami drac.ii,seminis maluæ drach.v,nucum pinearum tostarũ drach.vi, seminis apij drach.i,amygdalas amaras delibratas LXX. cum sapa subige, & ponticæ nucis magnitudine præbe,cum passi diluti cyathis tribus.

Asclepiadæ pharmacum accommodatum: ex cuius usu multos renum affectione apprehensos in totum liberatos scimus. Oportet autem ad multos dies pharmaco hoc uti.Sanat etiam uesicæ affectiones:datur & calculosis:remedio est & colicis.Habet autem hoc modo.Nucum ponticarum

repurgatatum, amygdalarum amararum mundatarum, seminis cucumeris depurati, seminis caroi, singulorum drach. III, seminis papaueris albi, aut si non adsit, cicutæ drach. VI, croci, seminis maluæ, opij, cuiusq; drac. VI, seminis hyoscyami albi drach. XII, seminis apij drac. XII. excipe melle cocto & informa pastillos, datoq; obolos III, cum aquæ mulsæ cyathis tribus.

Cicuta pro papauere

Aliud, ad exulcerationes renum & uesicæ.

Damasonij drach. II, palmarum drach. X, nucum pinearum drach. VIII, seminis cucumeris drach. IIII, anisi drach. II, amygdalarum amararum drac. II, croci drach. I. dato obolos VII ieiunis cum passo diluto. Quod si damasonium non adsit, eryngium conjici. Vtere etiam Xenophili antidoto ad calculosos capite XIII præscripta, & similibus quæ ad exulceratã uesicã itemq; renes ualent, unà cum hoc quod arenulæ minguntur.

Diæta ex libris Archigenis. Cap. XXX

VItet æger omnem delassationem, & longiorem ac efferuentem gestationem, maxime uero quæ fit in equo, uigiliasq; & omnem uehementem concitationem, & ecõuerso perpetuum ocium, & balneorum assiduitatem: amplius autem & cruditates, & supra quàm conuenit repletiones: & ne quid crudum in cibo accipiat, & neq; quod ægre concoquitur, aut facile corrũpitur, aut inflationes parit, sumat: maxime tamen uitet quæ facile acescũt, & quæ crassi humoris sunt, quæ urinã cient, quæ ægre secernuntur, quę difficulter inferne excernũtur, & quæ amplius uentrem perturbant. item omnia acria & feruentia, & quæ accepta amplius adstringunt, & magis resiccant, & non nutriunt, & quæ stomacho inimica sunt, & quæcunq; bilem aut pituitã præcipue gignere possunt. quare & multus potus, & meracior potus, ac ieiunus potus, omnes incõmodi existũt: & uice uersa longa sitis, & inedia, & eduliorũ uarietates, & superflua cõdimenta. omne itẽ nidorosum & graueolens & putridũ & crudum præsertim olus incõmodum. Hęc enim omnia tum renum tum uesicæ ulcerib. inimica sunt. atqui si quãdo appetitui gratificari uelimus, lactucę cauliculos, aut serin, cruda & cocta minore offensione sumere possunt. A placẽtis uero & alijs pinguib. abstinere oportet, & à plerisq; bellarijs. Vua passa enim non incõmoda est, & nuces pineę recẽtes duab. aquis maceratæ, & amygdalæ uirides quidẽ, maturæ tamen & probe mũdatæ, siccæ uero non uetustæ, sed præmaceratæ & decorticatæ: licet & pistaciũ sumere, melius quidẽ uiride, aut si id non adsit, madefactũ, minime uero uetustũ. Thebaica aũt palma caryotus qui os non habet, siue id à natura, siue arte ei contigit, acerbior est, & stomachi & renum & uesicæ debilitati cõuenit. Cęterum genera quidẽ reliquorũ tandem describantur. speciatim aũt panis sit recens clibanites decenter apparatus. Ex uolucrib. montanæ & tenerã carnem habẽtes & non antiquę. Ex pedestrib. conueniẽtiores sunt hœdorũ extremitates. Ex aquatilib. ad renum & uesicæ ulcera magis congruũt, apua marina minima assidue comesta, non inepti sunt etiam aselli parui, & qui gobrij appellantur

pellantur. extergunt item ulcera gammarus, locusta, & aliquantulum etiam squilla: cancer autem fluuialis uelut remedium præbeatur, & herinacius recens familiariter permittatur: ex conchis uero & peloridibus parum quidam uarietatis gratia detur. Pro liquamine autem uoluptatis gratia acetum modicum, & quàm minimum gari albi & boni concedendum. Parce autem utendum est pipere & laseris succo, nasturtioq; & sinapi: ab eruca uero in totum abstinendũ, nam & uenerem excitat: coitus autem omnibus renum & uesicæ affectionibus infensissimus est, & maxime senibus ac natura imbecillioribus. Omnia porrò quæ in cibo sumũtur mediocris multitudinis sint, etiam si utilia esse ferantur. Aqua pluuia non corrupta omnino melior est: ex aliis uero quæ nullam omnino gustanti qualitatem exhibet, exquiratur. A frigidæ potu in totum abstinendum: frigidum enim ulceribus inimicum. Balinei uero rarus sit usus: quo uero aliquando appetentiæ gratificemur, & lassitudinem refoucamus, permittatur. Cæterum naturales aquas experiri non inutile fuerit, aluminosas uidelicet, sulphurulentas, & consimiles, quales sunt albulæ, & lactei temperamenti. Frigida etiam lauare ac irritare commodissimum est: supra naturam enim ulcerationes ægre sanabiles, tum externas tum internas destruit. *Aque quæ præstant*

De albularum aquarum potu.

Conferent itaq; aquç albulæ si adsint, & consimiles post matutinam deambulationem, trium heminarum mensura prima die potatæ, deinde usq; ad quinq; & sex heminas perueniendum. Ad hoc enim quod intestinum eluunt, acr etiam ipsarum fuliginosus uesicam ad doloris sensum percipiẽdum hebetat, & humoribus segregatis puriorem ac lucidiorem sanguinis uaporem reddit. quin & ipsæ aquæ ulcera utiliter repurgant, & cum uoluptate infra subeunt, atq; adeo nihil ægro sanando efficacius deprehendere posis. Hora autem calidior ad eas accipiendas apta est. Quod si non adsit huiusmodi aquarum qualitas, adsint autem aliæ nullam gustui qualitatem exhibentes, sed late se ad gustum diffundentes, hæ ipsæ reliquis meliores sunt censendæ, & proximo ab eis loco bituminosæ. Nitrosarum etiam si adsint & salsarum experimentum sumere prodest: maiorem enim quàm credi potest sæpe ex his succedentem uidi effectum. Intercapedine autem & distantia à balneo facta, aridarum rerum comestio primũ utilis est, nisi sitis simul adsit: tunc enim aqua calida modica sitis extinguenda est, aut aliquo uino dulciore. Adsit autem & œnanthites & myrtites uinũ: nam ea post balnea & exercitia utiliter ad ulcera delabuntur.

De uesicæ fluxione, & his quæ capillorum forma exeunt cum urina. Cap. XXXI Archigenis.

FIt aliquando & fluxio circa uesicam, ut aliquãdo quidem mucosa, & foliis ac lamis similia, itemq; crassa excernãtur, & aut crebro, aut post temporis moram lotia reddantur: aliquãdo aũt aquosa & tenuia. Nouimus aũt quosdã etiã pilos per lotiũ eiecisse, modo inuicẽ perplexos, modo simplices,

& ali-

imponenda sunt ex cruda ordeacea farina. Optimum etiam fuerit aluum submollire per betæ & maluę decoctum pauco mercurialis succo admixto. Concharum item decoctum in potu exhibendum: ab efficacioribus autem purgantibus pharmacis in totum abstinendum. Cauenda etiam quæ urinę ciendæ facultatem habent. Vtendum autem cibis frumentacei generis qui leniter attenuare ualent, citra manifestam calefactionem. Lumbis uero quę euidenter refrigerāt imponenda, uelut est solanum, portulaca, hyoscyamus, & semperuiuum. Necessario etiam coles & intercapedo inter anum & pudendum ex aliquo leniter refrigerante illinitur, uelut est argenti spuma, cimolia, & cerusa, si aceto, aut posca, aut aqua sint diluta. Optime autem facit in ipsis ceratum ex rosaceo optimo apparatū, & frigida aqua sæpe elutum, si tum pudendis, tum lumbis imponatur. Porrò in latus decumbere ipsos ex re est, & substernere ea quæ ad seminis profluuiū dicentur: in potu amplius præbere quæ ad illos describentur. A spectaculis uero & narrationibus, ac commemoratione eorum quæ ad uenerem excitare queant, penitus sunt arcendi.

De seminis profluuio: Galeni. Cap. XXXIII

PRofluuium seminis excretio est eius præter uoluntatem, citra pudendi tentiginem. Nomen autem habet ex eo quod inuitis profluit semen. Fit autē affectio ipsa ob retentiuæ in uasis seminarijs facultatis imbecillitatem. Quemadmodum enim in his qui secundum naturam integris uiribus præstant, ea quæ in nutrimentum cedunt retinentur, & excrementa excernūtur: sic in his qui præter naturam habent, recrementa aliquando ob expulsiuæ facultatis infirmitatem retinentur, & ob retentiuæ debilitatem excernuntur, aut etiam ob aliquam aliam affectionem, quæ seminariorum uasorum partes eodem modo quo expulsiua secundum naturam facultas mouet: ueluti in comitialibus, & alijs uiolentioribus conuulsionibus contingit, aliquando etiam in his qui ex conuulsione moriuntur, ut uidelicet semen eis excernatur. Profluuium igitur seminis uasorum seminariorum affectio est, non pudendi, quæ dolorem quidem non ita ualde inferre solet, molestiam autem non uulgarem & pollutionē exhibet, ob assiduum & inuitis contingentem seminis fluxum. Oboritur autem aliquando etiam ex seminariorum uasorum fluxione: quādoq; etiam satyriasi præcedente profluuium seminis succedit. contingit autem affectio maxime pubertatem transgressis citra decimum quartum annum, imò alijs item ætatibus. Est autem semen quod profluit aquosum, tenue, citra appetentiam coeundi, & ut plurimum quidem citra sensum, quandoq; uero cum uoluptate quadam promanans. Corrumpitur affectis sensim uniuersum corpus ac gracilescit præsertim circa lumbos. Consequitur & debilitas multa non ob multitudinem seminis profluentis, sed ob locorum proprietatem. Non solum autem uiris sed & mulierculis hoc accidit, & in fœminis sanè ægre tollitur. Cæterum cura communis est cum ea quę in omni fluxione adhibetur. Primum igitur in quiete, & pau *Mulierculis etiam semen profluere*

eo cibo, ac aquæ potu affectos adseruare oportet: deinde etiam lumbos & pubem contegere lanis uino & rosaceo, aut œnanthino, aut melino madefactis. neque uero ineptæ sunt spongiæ posca imbutæ. Sequentibus uero diebus cataplasmatis ex palmis, malis, acacia, hypocisthide, œnanthe, rhoe rubro, & similibus, insessibus item adstringentibus utendum est, ex lentisci, rubi, myrti, & similium in uino austero siue mero siue diluto decocto. Cibis autem utendum qui ægre corrumpuntur, & difficulter permutatur, & resiccandi uim habent. Dandum etiam cum potu ac cibis uiticis ac cannabis semen præsertim tostum, rutæ item semen ac folia, lactucæ semen & cauliculi, ac nymphææ radix. In potu uero quotidie pro communi aqua, aqua in qua ferrum sæpe extinctum est præbeatur. Quidam uero corticem radicis halicacabi ex aqua eis bibendum præbuerunt, neque ineptum fuerit huius aliquando periculum facere. Antidotus etiam hæc magnæ celebritatis, tum ad hoc modo semen profundentes, tum ad asidua in somnis profluuia, commode exhibetur. Seminis salicis drach. VII, calaminthæ drach. VI, seminis uiticis albæ drach. V, rutæ drach. IIII, seminis cicutæ drac. II, cum aqua in pastillos digerito, & ex eis ad ponticæ nucis magnitudinem cum poscæ cyathis tribus præbeto. Omnem uero acrium rerum esum, & multi uini potum, & olerum exhibitionem uitare oportet: diætam uero uniuersam resiccatoriam & adstringentem constituere. Post prima autem mox tempora ad unctiones & exercitatricem diætam transeundum, per quam totum corpus & præsertim affecta ad sanitatem perducantur. & plurimo quidem tempore circa unctiones immorandum: paucies uero lauandum, si aut lassitudini aut cruditati mederi uelimus. Bonum fuerit etiam, si nihil prohibuerit, ad frigidæ lauationem defugere, quæ omnem morbum ex fluxione obortum depellere consueuit, maxime si medicamentaria qualitate aqua prædita sit, ueluti sunt in Albulis aquæ, quæ etiam in potu acceptæ eis summe prosunt. sunt autem sapore subsalso, & tactu lacteo. Conuenit item per interualla quædam illitionibus & epithematis & malagmatis uti, quæ rubefacere & emollire posint, atque ea quæ in profundo hærent ad superficiem transferre. Decubitus porrò frequēter in latus fiat, calaminthæ folijs, & rutæ ac uiticis substratis. Epithema autem in eis usu uenit hocce. Capillum ueneris multum, contundito & terito cum aceto, aut apij succo, aut seridis, aut psyllij, eoque cochlearum carnes coctas excipito, & simul in linteolum infarta coxendicibus imponito. Vtendum uero & præscripto ad priapismum cerato, & his quæ paulo mox ad seminis in somno profluuia dicentur. Omnem autem de rebus uenereis cogitationem excludere oportet.

Antidotus celebris ad omne profluuiū seminis

Epithema ad profluuium seminis

De seminis in somnis profluuio: Philagrij. Cap. XXXIIII

Semen in somnis profundere dicuntur, quicunque dum dormiunt naturæ genitale semen emittunt: quod ipsum eis ut plurimum ob uitiati humoris materiam, aut materiæ multitudinem, aut ob partium seminalium robur

contingit

contingit. Iam uero quidam & ob animi deliquium, aut inediam, per somnos præter consuetudinem semen excreuerunt: atq; id materiæ acrimonia irritati, non ob partium seminalium robur pertulerunt. Huiusmodi sane qui uidelicet animo linquuntur, aut inediam diutius pertulerunt, in totum ferè nulla imaginatione præcedente, citra sensum etiã, in somnis profluit semen. Reliquis autem non solum cum pudendi intẽsione, sed etiam cum quadam proposita imaginatione, quæ in somnis occurrit, inordinate semen profunditur. Cæterum pessimus corporis habitus hic est: quum semen multum & calidum aliqui generãt, quod eos ad excretionem urget, atq; postquam per coitum eiecerint, exolutionem oris uentris patiuntur, & toto corpore exoluuntur. debilesq; fiunt & sicci, & tenues, & pallidi, oculos etiam cauos habent hoc modo affecti. Quod si à coitu uenereo abstineãt propterea quod ita afficiantur, capite discruciantur itemq; stomacho, & æstu fastidioq; anguntur, nihilq; magnopere ex continentia iuuantur: contingit enim eis per somnum semen profundentibus consimilia perpeti offendicula qualia coeundo perpessi fuissent. Quidam uero ipsorum mordax & calidum semen percipiunt in excernendo, uelut ipsi confitentur. His igitur, inquit Galenus, consulere oportet, quo à cibis semen gignentibus abstineant: accipiãt autem non solum cibos, sed & pharmaca quę semen extinguant: ueluti est uiticis semen tostum & perfrictum: folia item & flores uenerem cohibere credũtur, non comesta tantum, sed & in potu sumpta & substrata. Lentium uero decoctum etiam membri tẽtiginem remittere ac sedare aiunt. Portulaca comesta, & lactucæ semen potatum, & nymphææ radix & semen in cibo accepta, semen refrigerando extinguunt. Ruta uero comesta calore suo semen coagulat & corrumpit. Calaminthem autem assidue edentes generandi potentia priuari dicuntur, id quod similiter & uiolæ albæ semen, & hederæ cacumina nigra tria faciunt. Cæterum aqua fabrorum ferrariorum in qua ferrum sæpe extinctum est, assidue potata, citra molestiam imminuit semen. Horum autem omnium sylua uniuersa in secundo huius tractationis præscripta est sermone. Compositis porrò ad ipsos utor, tum his quæ ad seminis profluuium sunt præscripta, tum hoc ipso. Ammij grana VI, fœniculi tantundem, foliorum rutæ parum quiddam cum caricis pinguibus tribus, per mensem semel edito, aut quoticsunq; uelis. Atqui assiduum eorum quæ uehementer refrigerant usum, tum in his quæ per os exhibentur, tum in eis quæ forinsecus apponuntur, uitare oportet: ueluti sunt ea quæ ex papauere & mandragora apparantur unguenta. Illitiones autem à balneo adhibeantur ex mediocriter refrigerantibus. Sunt autem hæc: oleum ex crudis oliuis expressum quod omphacinum appellatur: rosaceum maxime quod ex omphacino est apparatum, & melinum. Componenda autem sunt aliquando unguenta compage crassiora, ne uidelicet facile defluant. Compositio uero ipsorum est ex cera, & succo aliquo adstringente aut refrigerãte commissis,

Semen extinguentia

 hoc

hoc modo. Ceræ partem unam cum quadruplici oleo liquefacito, deinde in mortario cum manibus sufficienter emollito,& paulatim ex succo refrigerante quantum expedit instillato, unito, ac utitor. Succi uero ad hanc rem apti sunt, succus semperuiui, solani, umbilici ueneris, psyllij & sanguinariæ, tribuli, perdicij, nymphææ & portulacæ: uerum hęc succum non emittit, nisi ad eam contusam in pila, aliquis alius tenuis succus affundatur, uuæ præsertim immaturæ,& rosarum, qui sanè in æstate facile parabiles sunt. Alij uero multi etiam alijs temporibus haberi possunt, ueluti lactucæ, seridis, stratiotæq; & lentium quæ in aquis nascuntur: semen lini etiam in aqua coctum, succum moderate refrigerãtem reddit: rhamni item foliorum succus,& quæ his similes existũt. Optimum etiam censetur laminam plumbeam lumbis supponere, tum eorum qui in somno, tum qui aliàs semen profundunt: multum enim refrigerare consueuit. In his uero qui plumbi duriciem ferre non possunt, consulere oportet, ut ex prædictis herbis quædam arefactæ substernantur, quibus etiam uiticis folia & modica ruta ac calaminthe commisceantur, maxime uero ipsæ rosæ. Prosunt enim hæc citra renum læsionem. Vehementes namq; refrigerationes eorum quæ lumbis subduntur, renes iniuria afficiunt. Ipsum etiam stratum pelliceum sit & non ualde molle. Decubitus porrò ut plurimum in latus fiat, uitata forma decubitus supina, ne lumborum arteriæ inde supercalfiant. Atq; hæc quidem communis est omnium quibus semen in somnis profluit cura. Cæterum eos qui prædictum uitiosum corporis habitum & constitutionem habent: de illis dico, quibus ex coitus usu stomachus iniuria afficitur: illos, inquam, obseruare oportet quando maxime seminis multitudo, quæ excretionem expetat, congregata appareat: & tunc sanè in die quadam moderato ac boni succi cibo usi, à cœna quum ad somnum uertuntur, coitu utantur: sequenti uero die quum sufficienter dormierint,& à somno surrexerint, linteolo corpus perfricent, donec cutis quendam attrahat ruborem: deindeq; olei contricatione,& intritu moderate utantur,& aliquantulo temporis spacio interiecto, panem bene fermentatum, clibanitem, purum, modicum ex uino diluto accipiant, atque hoc modo ad consueta munia obeunda perueniãt. Eo uero tempore quod inter olei intritum & panis exhibitionem intercedit, si locus adsit in uicinia aptus, in eo paulisper deambulent: si uero hyemis tempus instet, melius fuerit tamdiu intus deambulare. Abstineant autem à spectaculis & lectionibus quæ ueneræ rei usum in memoriam reuocare possunt. Et quotidie sanè hoc modo affecti exerceantur his exercitiorum generibus, quæ per supernas partes fiunt. At uero corroborationem stomachi ex esu panis communem designamus in omni homine, cui bilis efferuescit,& qui stomachum exolutum habet. Quare & hi circa horam tertiam diei modicum panem, ex uino cum calida aqua diluto, madefactum accipiant, atque ita ad consuetas operas prodeant.

De his

De his qui re uenerea uti non possunt. Cap. XXXV

QVi re uenerea uti cupiunt, ignaua autem & impotentia membra habent, infernas corporis partes exerceant, inguinaq́ & femora his confricent, pipere uidelicet, nitro, & euphorbio cum oleo, unguentisq́ ex huiusmodi rerum ammixtione apparatis. exempla autem cōponendi paulo post dicemus. Dormiant in mollibus lectis, legantq́ quæ ad coitum cohortantur, lectionibus item ac spectaculis eiusmodi assideant. Cæterum edulia & pharmaca ipsis conueniunt calefacientia & inflantia, ueluti sunt, cicer, fabæ, halica, porri, bulbi, pastinacæ radix & semen moderate, nuces pineæ, ari radix cocta, colocasij radix cocta, itemq́ dracũculi, urticæ semen, rapi semen, erucæ tum folia tum semen, maxime agrestis, costus & piper cum uino mulso, satyrium, sesamum, horminum, amygdalæ moderate, anisum, polypodes & concharum genera omnia: perdicis item oua ad coitum excitant, & testiculus galli. Seminis uero multitudinem augent omnia bono succo prædita: testes uulpis sicci triti cochlearij mensura potati innocuam & minime uanam membri tentiginem faciunt: partes etiam renes scinci amplectentes ad tentiginem pudendorum excitandam bibuntur. Orchis, herba est quæ testiculi appellationem habet, eius maior bulbus cum lacte potatus tentiginem cit: minor uero cum aqua potatus, tentiginem remittit. *Cibi inflantes* *Semen augentia*

Compositum, tentiginem ciens, & faciens ad languorem membrorum.

Sinapis, radicis panacis, seminis erucæ, cuiusque drachmas octo, seminis cardamomi drachmas quatuor, piperis grana uiginti, redigito in pastillos cum erucæ succo, & dato drachmam unam ieiunis cum uino ueteri adstringente.

Aliud. Seminis hederæ nigræ, floris chamæmeli, seminis oxyschoeni, cuiusque drachmas quatuor, seminis erucæ, piperis albi, sinapis, cuiusq́ drachmam unam, pyretri drachmas IIII. excipe melle, & ad strigmentorum spissitudinem redige: præbe à balneo nucis ponticæ magnitudine.

Aliud. Pudendum cerui aridum urito, & drachmam unam cum uino meraciore præbe. Experimento constat. Aliud, quo & ego utor. Seminis hormini, sesami, piperis, seminis erucæ, sinapis, nucum pinearum, caudæ scinci, satyrij, floris iunci odorati, styracis, seminis porri, uuæ passæ, singulorum æquales partes, mellis quantum satis est: præbe drachmam I.

Aliud, quo etiam ipse utor.

Salis communis torrefacti sesquisextarium italicum, hoc est uncias triginta sex, seminis hormini scrupulos duodecim, spicæ nardi unciam unam, salis scinci unciam unam, caudæ scinci drachmas quatuor, ammij scrupulos duodecim, satyrij sextantem, piperis unciam unam, seminis cardamomi unciam unam, seminis fœniculi unciam unam, myrrhæ unciam unam, seminis erucæ drachmas sex, seminis uerbenacæ supinæ aridi drachmas tres, seminis sanguinariæ sicci drachmas duas, nucum pinearum unciam unam, physsa-

lidum drachmas quatuor,ſeminis hyperici drachmas quatuor,contundito, cribrato,& ad ueſperam cochlearium quomodocunque uelis exhibeto.

Aliud,uehementer efficax.

Myrrhæ,piperis,ſpicæ nardi,tragacanthi, cuiuſque drachmam unam, thuris ſeſquidrachmam,croci drachmam unam,ſtyracis,galbani,dauci,ſeminis hormini,cuiuſque drachmas duas,canchryos,ſeminis fœniculi,ſeminis lini, ſeminis urticæ,ſeſelis,cumini æthiopici,aniſi,ſeminis erucæ,cuiuſque drachmas ſex,erui albi toſti drachmas ſex,ſeminis apij drachmas tres, ſeſami nõ loti drachmas decem,amygdalas amaras delibratas quindecim,amygdalas dulces triginta,nuces pineas centum,bulbos crudos magnos ſex, mellis quantum ſufficit,ut ad cerati craſsitiem redigatur. præbe drachmam unam ante cœnã,cum uino mulſo maxime,aut uino auſtero. Facit ad tentiginem, & ſuperabũdantem rei uenereæ uſum ciendum,in ſenibus præſertim & debilitatis. Facit & ad liberorum procreationem.

Ad liberos procreandos

Vnguentum efficaciſsimum.

Olei uetuſtiſsimi libram unam, erucas in tithymallis repertas nonaginta ſex. Erucas in æſtate dum in uigore eſt herba accipe, & in oleum coniectas ad ſolem per dies ſeptem expone,& poſtea oleo utere:ani & pudendi intercapedine,itemque lumbis ex eo confricatis. Idem etiam pinus erucæ faciunt, & tentiginem uehementer cient.

Oribaſij ſatyrica.

Zingiberis,radicis ſatyrij ſuperioris,cuiuſque drachmas octo,caudæ ſcinci, mei,aſari,petroſelini,cardamomi,ſeſelis,cuiuſque drachmas quatuor,ſeminis erucæ drachmas tres,cinamomi drachmas tres,hormini,piperis,ſeminis urticæ,cuiuſque drachmas duas,floris iunci odorati drachmam unam,ſpicæ nardi drachmam unam,ſanguinis hircini ſicci cochlearium plenum. datur drachma una cum uino,imbecillioribus uero cum lacte.

Oribaſij,ad pudendi languorem,præſertim ſenum.

Seminis erucæ drachmas duas, cumini unciam unam,portulacæ unciam unam.excipe melle,& mane ac ueſperi cochlearium præbe.
Porrò ad coitum concitat,paſſer troglodytes appellatus,in cibo acceptus. Verum his,qui frequentius & ſupra quàm conuenit inde coeunt,urinam capræ bibendam præbe.

Oribaſij,tentiginem ciens.

Piperis,petroſelini,nucum pinearum,ſcobis pudendi ceruini aridi,terebinthinæ,æquales omnium partes melle excipe, & cum uino bibendas præbe.

Aliud,Oribaſij. Stellionem uſtum quàm tenuiſsime conterito, deinde oleum affundito, atque ex eo magnum dextri pedis digitum inungito,& coito:ubi uero à coitu ceſſare uelis,digitum ipſum abluito.

Aliud eiuſdem. Leporis coagulum,aut leonis adipem pudendo illinito: deinde tria piperis genera cum tragacanthi ſucco teſticulis, interca-

intercapedini inter anum & pudendum, ac lumbis oblinito.

Ex Rufi libris unguentum efficax tentiginem ciens.

Myrrhæ drachmam unam, sulphuris uiui drachmam unam, cnici interioris drachmam unam, pyretri obolos duos, melanthij drachmas duas, piperis grana triginta, grana cnidia depurata uiginti, contundito: & cum drachma una succi scillæ terito: ceræq; unciam unam, cum olei cicini besse colliquato: mellis item quadrantem adijcito. Vtitor. Post coitum uero cum linteolo loci diligenter extergantur. Quidam uero hoc unguento sedem illinunt.

Porrò Rufus etiam hæc addit. Facile est, inquit, & hic remedium reperite, his qui uenere uti non possunt. Adolescens enim quispiam nos accessit, & se uehementer coitum appetere confessus est, uerum ubi commisceretur semen emittere non posse, sed flatus plurimos sibi per sedem erumpere. In hoc itaq; coniecturam feci, uasorum seminariorũ siccitatem adesse: quod ipsum etiam adepta sanitas demonstrauit. nam postquàm humida & boni succi diæta esset usus, semen emisit. Alius item adolescens domesticus minister, confessus est se, quando cum muliere rem haberet, semen effundere non posse: quum uero dormiret, plurimum ei semen prodire. Visum itaque mihi est, uasa eius seminaria propter multam unà cum frigiditate humiditatem, calfieri non posse: propterea quod caliditas in coeundo ad corporis superficiem diffunderetur. in somnis uero amplius calefieret, propterea quod somni interna calefaciunt, & refrigerant exteriora. Quare hunc ipsum infernas partes exercere iussi, atque id maxime per equitationem. Castorium etiam bibendum præbui, & diætam omnem calidam & siccam constitui. *Exempla curatorum*

Vndecimi Sermonis
Finis.

AETII ANTIOCHENI MEDICI

DE ISCHIADICIS SIVE COXENDICVM DOLORE, deq; podagra & articulari morbo, quem Græci arthritidem appellant, Sermo Duodecimus.

Iano Cornario Zuiccauiensi interprete.

TABVLA Capitum Duodecimi Aetij Sermonis.

Cura eorum

FINIS

De ischiadicis, siue coxendicum dolore. Caput I

Rchigenis. Ischiadici, hoc est ex coxendicum dolore affecti, proprie dicuntur quibus dolor circa iuncturā quandam uertebrarum innititur. Antecedit autem & quasi auspicatur hoc malum aliquando quidem uicinorum musculorum dolor, & maxime lumborum: aliquando uero ab ipsa iunctura initium fit affectionis. Iam uero quandoq; etiam contingit ut uertebri dolore ferè sublato, circa poplitem solum afflictio hæreat: alijs autem iuxta talum: quibusdam uero totum crus æqualiter dolore affligitur. multis item circa inguina dolor figitur, & tum sanè uesica ipsa molestiam transsumens, urinæ difficultatem inducit: & tunc maxime totum crus à coxendicibus usq; ad calcaneum dolorem perfert, & non solum si ipsum crus moueatur conuulsiones infert, uerum si etiam aliqua alia corporis pars agitetur. Generant autem hanc affectionem assiduæ cruditates, & immodicus rei uenereæ usus: aliquando etiam deambulationes concitatiores, & hæmorrhoides suppressæ, & uomendi consuetudo intermissa, & purgationes menstruæ, aut etiam aliæ familiares excretiones impeditæ, & exercitiorum contemptus. Communis quidem igitur ischiadicis, podagræ, & articulari morbo existit ualida alicuius humoris ubertas, quæ affectum articulorum nexum occupat: quo impleto expotrecta neruosa corpuscula tensione affliguntur, atque ex his oboritur dolor. Cæterum ad affligentis humoris cognitionem conferet diæta quæ præcessit, & anni tempus, & aeris nos ambientis status, ætasq; & habitus, itemq; color corporis: amplius autem & doloris specimē, siue feruens & pungens, siue stupidum. Initium igitur curationis fiat ab affligētis humoris euacuatione. & siquidem humoribus ex æquo redundarit corpus, præ omnibus uenæ sectio adsumatur: deinde etiā purgatio: postea uero ea quæ dicentur pharmaca oportune & ordinate adhibeantur: ita ut in manibus quidem & pedibus pharmacis fluxum repellentibus utamur, circa coxēdicum uero iuncturā id facere uitemus. quum enim hic cōnexus in alto situs sit, sanguis ex uicinis & ambiētibus uenis ac musculis ad ipsum impellitur: quare lenitiuis in principio opus est pharmacis ad coxendicū dolorem, atq; ea neq; omnino refrigerent, neq; fortiter calfaciant. Etenim quę refrigerāt, ad connexum materias impellunt: quæ uero uehemēter calefaciunt, aliā amplius materiam ex adiacētibus partibus adtrahunt. A multitudine itaq; sanguinis coxendicum dolorem obortū uenæ sectio curat, si primum cubiti uenam secemus: deinde etiam eam quæ iuxta talos est, aut poplitem. In principio enim omniū inflammationū diuulsoriam uenæ sectionem facere oportet, ueluti si pes sit inflāmatus, ex uena è directo loci affecti sita sanguinē extrahemus. In affectionib. uero iam inueteratis, maxime quidē ex ipsis locis affectis extrahemus: aut si id fieri non possit, ex uicinis. Post sanguinis uero è cubito detractionem

Humoris ualida ubertas

detractionem, à talo repetita sectione auferre oportet. secanda est autem interna uena iuxta talos sita: uiriliter enim imbecillis auxiliatur. Et scio, inquit Galenus, coxendicum dolores in una hora curatos per hanc ex crurib. euacuationem, maxime si non à frigiditate sint oborti, sed ex uasorum sanguinis circa coxendicem repletione. In omni equidem coxendicum affectione, præcipue tamen ea quæ humoribus ex æquo redundantibus oboritur, si quis prius quàm corpus euacuet, acribus pharmacis ad affectam particulam utatur, ægerrime sanabilem affectionem reddit, utpote multitudine ibidem insolubiliter condensata: supra reliqua enim inspissatur & uiscosa redditur, & ob acrium pharmacorum caliditatem & siccitatem nõ dissimile quippiam assationi perpetitur. Ab euacuatione igitur totius corporis, ut quæ maxima facultate ad huius affectionis curam præstet, curandi initiũ faciemus: & non solum à cruribus, sed & à cubito primum sanguinem extrahemus. Sunt & uomitus ischiadicis commodi, atq; adhuc amplius quàm per uentrem euacuationes, nimirum retrahentes humores infra repentes. Eos igitur in principio affectionis facere à cibo expedit. Inueterato uero malo etiam à pharmacorum uomitum cientium acceptione, ita ut à mediocribus incipiamus. Porrò quibus iam indissolubilis humorum coactio in ipso articulo à medicis per immodicum acrium pharmacorum usum facta est, his cucurbita quàm maxima cum scarificatione locis affixa auxiliatur, & purgatio per infusa efficaciora. Qui igitur iam dicta præ oculis habuerint, etiam præscriptis à ueteribus medicis pharmacis iuxta methodũ poterint uti. Itaq; post uenæ in cubito sectionem, & à talo item sanguinis detractionẽ, aut per purgatiuum euacuationem, ubi uidelicet aluus leniori clysteri iniecto excreuerit obturata, irrigare locos oportet, primum quidem ex oleo rutaceo, postea uero etiam efficacior irrigatio adhibenda quæ sensim calfactet, & materias ex alto ad superficiem attrahere possit. qualis est quæ ex cyprino, aceto, nitro, & canchri constat: ita ut octo quidem cyathi olei cyprini, quatuor uero acris aceti, duo autem nitri, & unus canchryos conijciantur, & donec ter aut quater efferueat coquatur: post uero expressus & in lanis succidis exceptus succus super affectos locos imponatur. uerum quotidie renouare hãc irrigationem oportet, & tribus locis hoc fotu admoto profectus animaduersionẽ habeto. Multos enim, inquit Archigenes, uidi qui nullo alio præsidio opus habuerunt. ego uero, inquit, post prædicta etiam simpliciorẽ clysterẽ infundo, & sequenti die acriorem. atq; haud scio an ullus tam degener coxendicũ dolor reperiatur, qui huic præsidio non cedat: aut si aliquãdo ad primã adhibitionem nõ cessit, post alterũ eius usum penitus excisus est. Apparatur aũt acrior clyster hoc modo. Mellis sesquicyathum, olei tantundem, aquæ cyathos II, nitri drach. VIII, terebinthinæ drach. IIII. hæc unita & calefacta infundito, & podici fomentum apponito, quo diutius infusum contineatur. nam sic magis operatur. ut plurimũ uero mucosam humiditatem extrahere consueuit

Localia pharmaca quando nociua

Irrigatio ischiadica

Clyster acrior ischiadicis

consueuit, aliquando autem & sanguinem, quando etiam maior commoditas resultat. Quod si adhuc affectio ipsa persistat, paucis horis interpositis, non tamē ut prioris præsidij utilitatem demoliamur, rursus clysteri utemur pro simplici aqua, centaureæ decocto ad prædicta affuso, quo robustius pharmacum reddatur. Supra opinionem autem ipsis commodat cucumeris syluestris radix in tenues partes concisa, deinde paululum cocta, atq; decocto eius cum solo melle infuso, citra omnem mordacitatem euacuat affligentem humorem. Optime etiam facit lupinorum amarorum decoctum cum pari oleo infusum. Sæpe enim, inquit Archigenes, hæc prædicta cura ad omnes ischiadicos mihi suffecit. Quod si tamen affectio adhuc remoretur, cucurbita quàm maxima cum plurima flamma locis affigatur, uulnusculis etiam altioribus per scarificationem impactis. Cæterum & reliquam curam referre operæ pretium existimo, ut nota sit si quando usus eius necessario expetatur. In omni enim tempore plurima curationis principia constituenda, hoc enim modo facilius affectio destruetur, si assiduæ præsidiorum permutationes fiant. Itaq; ubi rursus mederi cœperis, uomitibus uteris siue à cœna, siue à raphani acceptione concitatis: deinde loci affecti & totum corpus in balneo per nitrum extergatur, post balneum autem loci ex unguento per adarcem & euphorbium composito illinantur. Deinde rursus aliud medendi initium à purgatione facies. Solitus autem fui, inquit, purgatiuum ad ischiadicos assumere huiusmodi. Colocynthidas quotquot uelis accipito, & derasa ac proiecta medulla ipsas oleo optimo expleto, & totam noctem sinito. deinde oleo per se effuso, cū uacuo colocynthidis calice aquam una & dimidia olei mensura commensurato, ac in ollam fundito, atque cum ea ipsa communi aqua colocynthidas ipsas donec flaccescant coquito: & expressas ipsas quidem abijcito, liquorem autem excolato & affuso ad ipsum oleo feruefacito, ac panis siliginei contusi & cribrati quātum satis erit inspergito, manibusq; satis diu emollito, ac pilulas ad nucis ponticæ magnitudinem formato, ex eisq; XXIIII pilulas à balneo exhibeto. Si uero fortius reddere pharmacum uelis, ad hanc dosim ueratri nigri corticis tenuissime triti obolos tres, & scamoniæ scrupulū unum adijcito. Possum autem idem de hoc præsidio quod supra de clysteri dixi referre, quod uidelicet solum aliquando sufficit etiam eam quæ per multum tempus indurata est coxendicum affectionem extirpare. licet itaq; eo sæpe uti multitudine tamen eius imminuta, & sanè moderatam eius multitudinem obseruauimus numerum XVIII pilularum. Eis uero qui pilulas deuorare non possunt, colocynthidis cremorem exhibeto hoc modo. Colocynthidem quàm maximam perforato, & eiecto semine, relicto autem eo quod instar tomenti inest in totum, colocynthidem ex uino dulci ueteri expleto, & per totam noctem sinito, & cum desecto ex ea operculo cooperito. Mane uero excolatum per panniculum uinum & tepefactum bibendum præbeto. Si uero parua fuerit colocynthis

Pilulæ ex colocynthide

Colocynthidis cremor

cynthis,duas pro una uino expleto & exhibeto. Quod si efficaciorem red/dere uelis hunc cremorem,ueratri nigri obolos tres adijcito, & scammoniæ sesquiobolum.Cæterum per interualla quædam prædicto clysteri ex cucumeris uidelicet sylusestris radice apparato,etiam ad ipsos utaris.

De herba iberide,quæ & cardamine appellatur,eiusq; sinapismo. Cap. II

QVod si uestigium quoddam affectionis relinquatur, herbæ iberidis quæ & cardamine appellatur, radix assumenda est: etenim odorem & saporem ac figuram cardami,hoc est nasturtij,habet.Multa autem ubiq; nascitur,maxime tamen circa uetera monumenta murosq; & circa uias in incultis locis.folia autem habet nasturtij uere quidem uirentia, & nasturtio multo maiora:longitudo uero caulis cubiti parui est aut paulo amplior: æstate florem lacteum promit,& tunc sanè efficacissima censetur:semen fert quàm minimum, atque id ipsum per totum caulem enascitur.Radix uero acerrimum habet odorem, & maxime omnium nasturtio similem. Hanc æstate maxime recentem effodito(arida enim uires amittit)& diligēter tundito:tūditur autem difficulter,& axungia ueteri modica excipito,ac iunctu ræ coxæ & uniuerso cruri imponito,adalligato,ac incumbere sinito,mulieribus quidem non infra duas horas, uiris autem per quatuor horarum spatium,si possibile sit id perferre.Excitat tumores cum ardore & rubore, uelu ti sinapismus facere solet:post uero in balneum inducito,nullo ungento aut smegmate eis illito.ubi uero modicum exudauerint,in solium ob feruorem mordacius desidere iubeto,idq; fortiter perferre cogito.morsum enim cum ardore in principio inferre consueuit:deinde educito. Ferme enim semper, quāuis ab alijs fuerint importati,sua sponte pedibus ingredientes,exibunt. Verum à balneo ad oleum multum paucum admodum uinum ammisceto,& conquassata illinito,ac humore cum aspero panno deterso,crus ipsum cum leuissimis lanis cooperito.Et sanè consueuit hoc ipsum præsidium nullo alio inde auxilio opus habere.quod si tamen aliquando uestigium affe/ctionis relinquatur,uicenis horis siue diebus interpositis,rursus eodem præsidio utaris. Atq; hic quidem sinapismi est modus. Cæterum pharmacum ipsum plures quàm sperare possis in se complectitur commoditates,& cum minori acrimonia eius usus perficitur.Hoc autem utendi modo etiam ad inueteratos capitis dolores,omnesq; alios diuturnos dolores, quacunq; tandem corporis parte constiterint: ad affectiones item ægre solubiles,& resolutiones persanandas uti licebit.

Cardamine herba unde.

Ceratum ad ischiadicos:Archigenis.

Porrò interiectis diebus quibus ab exhibitione remediorum quiescis,ceratum locis imponatur huiuscemodi.Opopanacis drach. VIII,in aceti cyathis II dissoluito,deinde ceræ trientem,cum besse olei cyprini liquefacito,refrigeratoq; ac leuigato,& ad dissolutum opopanaca conijcito,unito,ac utitor.

C De ustio/

De ustione. Cap. III

VEteres, inquit Archigenes, etiam ustione in ischiadicis usi sunt, tum per cauteres ferreos igni candefactos, tum per struthij & aristolochiæ radices coxæ iunctura in altum perusta, itemque crure per interualla quædam, circa dolentes maxime locos cautere admoto. Quidam uero alij ad propinquæ cruri affecto manus locum inter magnum digitum & indicem medium, circa infernum magni digiti siue pollicis articulum, caprinum stercus feruens per forcipem imponunt, stercoraque uariant ac permutant, donec sensus ustionis ad locum affectum perferatur: tunc enim sufficiẽtem ustionem esse dicunt. Dioscorides autem hanc rem ita tradit. Caprinum, inquit, stercus feruefacito, & extenso magno manus digito, cauum locum circa inferni articuli eiusdem digiti finem notato: deinde locum ipsum ex oleo prælinito, & lana conuoluta oleo imbuta ad cauum locum substrata, sigillatim caprinum feruefactum imponito, quousque sensus per brachium ad affectam coxam procedat. Antylus autem: nos, inquit, etiam huiusmodi urendi modo utimur: stercus caprinum siccum feruefacimus, eoque uentrem magni digiti affecti pedis perurimus paulo infra unguem usque ad os ipsum ustione penetrante. Hæc ipsa ustio extremas coxendicum affectiones, & quæ nulli alij præsidio cedunt, dissoluit. Cæterum post ustiones porri folia cum sale trita, aut oliuas nigras cum sesamo illoto tritas, aut nucum interiora trita, ad locum crustosum imponito. Eis uero qui molles carnes habẽt, lac cum melle adhibeto. Tertio autem die ab ustione, lenticulam coctam cum melle donec crustæ penitus excidant, cataplasmatis modo imponito: atque deinde suppuratorio ductu utitor, ulceribus ad plures dies adseruatis, ne cicatrix eis obducatur. Nouimus, inquit Archigenes, plurimos qui ex prædictis ustionibus opem senserunt: uerum nobis, inquit, ad coxarum affectionis demolitionem prædicta remedia suffecerunt, itemque malagmata quæ paulo post dicentur: apposuimus autem De ustione, ne uidelicet eius usus ignoraretur.

Vstio per caprinũ stercus

Dioscoridis locus

Antylus

Cura affectionis exacerbatæ. Cap. IIII

ARchigenis. Tempore porrò exacerbationis reliquæ partes fascijs circumligandæ sunt, & diligenti fricatione contrectandæ: irrigationes item locos impinguantes, & per uices mutatæ, ex oleo sicyonio calido adhibeantur, & cum lana conuoluta contegantur. Cataplasmata autem ex semine lini ac fœni græci affectis partibus imponantur. Maxime uero quæ ex loliacea farina apparantur, ac quædam calefacientia assumunt, & altheæ radicem. Mitigant etiam uehementes dolores ex oleo fomenta, & ex milio fricto, itemque sale in sacculis calfacto.

Potiones ad ischiadicos.

Succus cyrenaicus exacerbationes diffundit, erui magnitudine potatus, aut deuoratus. Summe facit & castorij drach. I, cum opopanacis obolis tribus.

Alia

Alia potio ad ischiadicos.

Farinæ erui,anisi,fœniculi,singulorum parem mensuram conijcito,tundito & cribrato,obolosq; nouem in dimidia uini hemina dato.Multa crassa per urinam ducit,Vbi uero purum prodire uideris lotium,ne amplius prębeto.

Alia. Centaureæ minoris ramulos contundito & cribrato,ac ieiunis cochlearium ex aqua calida ad horas tres aut plures dato. Alia. Radicem rubiæ contundito & cribrato,similiterq; præbeto. sanguinem per urinam educit,quotidie autem bibentem lauato. Auxiliatur item irionis semen cum uino,& smyrnij semen eodem modo.Seminis nasturtij drachma una,cum uino:radicis capparis corticis drach. I, cum uino:radicis iridis tritæ drach. I,cum passo:ruta syluestris,& domestica,cum anisi decocto:symphyton in petris nascens,cum uino mulso decoctum:radicis altheæ decoctum, aut centaureæ minoris:ammoniaci thymiamatis drach. I ex aqua mulsa:seminis hyperici drachma una,quod ipsum & stercora educit itemq; pituitã: Baccæ iuniperi ex uino:Bitumen pro carapotio deuoratũ: carpobalsamum ex aqua mulsa.Cæterum & potiones dolorem lenientes,itemq; soporiferę, ubi dolores restiterint,commode assumi possunt: maxime tamen omnium antidotus quæ pæonia appellatur,in tertio decimo sermone descripta. Ego autem,inquit Archigenes,etiam in exacerbationibus prædicto dysteri usus sum,eo uidelicet qui ex terebinthina & nitro constat,& euidentem permutationem feci.Poteris autem & cucumeris syluestris decocto in exacerbationibus uti.

De reliqua diæta:Archigenis.

Subiungemus autem ex ordine & paucis reliquã curam. Præ omnibus igitur adhortor ut contentiones,& exquisitę negociorum incommoditates eis exhibeantur,non solum à cibo accepto,sed etiam sumẽdi cibi tempore,diæta unctoria & impinguante constituta, quo similiter carnis incremento sit consultum,Nam si hanc ueluti neruorum operculum acquisierint, tutum simul ad omnem externam caussam inuentum habebimus,simulq; commodam exercitationem omni unctoria diæta potiorem apponemus.Vngantur autem ab expertis & gymnasijs exerceantur, Minime enim molesti labores fient cum perito præexercitatore: & manus sanè exercitijs tritæ commodiores sunt mollibus ad curationem. At uero significandum est etiam quod ischiadici ab assiduis flexibus & deambulationibus,& moderato cursu quàm cõmodissime opem ferre possint.Præcedat itaq; gestatio in equo, deinde naturalium aquarum usus,primum quidem calidarũ, deinde etiam frigidarum:si enim ad frigidæ lauationem adsuescant, sola suffecerit ad incolumitatem acquirendam.Cæterum diæta tempore quidem exacerbationis sorbilis sit & modica. per interualla uero solidior & reparandis uiribus magis accommodata, habeatq; acrium eduliorum comestiones quasdam per aliquot dies adjunctas. Eorum autem syluam sæpe iam apposuimus, utpote quæ nihil uiscosum,aut crassi succi,aut ægre cõcoctile, aut quod dif-

Contentionum utilitas

C 2 ficulter

ficulter digeritur,complectitur.Bonæ uero concoctioni imprimis cõsulant, non solum damni quod ex cruditatibus prouenit ratione habita, sed & incrementi carnis,qua præ omnibus ischiadici opus habent. Quin & qualitates eorum quæ ægre concoquũtur fugiendæ sunt,præsertim eorum quæ urinam ducunt.Aluum autem probe solutã habere expedit: premuntur enim & aggrauãtur articuli ubi ipsa sit adstricta.Neq; uero assidue profluat uenter, Nam id imbecilles reddit,& quod cum purgationis impetu à toto corpore attractum est,idipsum uicinas partes replet. Contingit tamen etiã aliquando à periculosa dysenteria oborta omnem coxarum molliciem ac aptitudinem ad affectionem corrigi & emendari. Præstat etiam uomitus per interualla siue à cibo accepto,siue à raphanis.Neque latet nos quosdam ueratro ad ischiadicos usos esse,Scimus item ueratrum efficaciter auxiliari,Verũ non suspicamur eius usu opus esse ad hanc affectionem,utpote quæ ab ante tradita cura extirpabitur.

Purgationis nocumenta

Dysenteria coxendicum morbum corrigit

Cataplasma ischiadicum.

Farinam lupinorum amarorum in aceto mulso aut posca decoctam imponito. Aliud. Calaminthen præsertim uiridem,aut si haberi nequeat, cum posca locis imponito,est enim præsidium præclarum.

Aliud,facit ad uehementes dolores.

Papaueris calices in aqua mulsa decoquito,ipsisq; proiectis farinam ordeaceam aquæ mulsæ incoquito ac imponito. Aliud. Calices papaueris uirides terito,& adspersa polẽtæ farina,in pastillos redigito,eosq; in umbra reficcato. Vsu uero expetente in sufficienti aceto dissolutos ac calefactos imponito. Aliud Asclepiadæ, ischiadicis,podagricis,& articulorum morbis e uestigio auxiliatur.

Fœnum græcum in fictile uas coniectum & posca sufficiente affusa per integram noctem macerato:mane uero ad ignem appositum donec soluatur coquito:deinde in mortario tritum,& sufficienti melle affuso calefactum,& linteolo exceptum ad affectos locos apponito,& fasciola adalligatum sinito,idq; per dies duos aut tres facito. Aliud. Radicis symphyti sexuncem rasam & in tenues partes concisam in pilam testaceam conijcito & enixe terito,atq; ubi contrita fuerit,mannę quadrantem,& ouorum recentium crudorum candida tria unà cum luteis adijcito,rursumq; enixe terito,& contritis libram unam adipis suilli ueteris probe subacti addito,unito,ac linteolo excepta imponito.E uestigio dolores mitigat,& præsertim cum fluxione articulorum obortos. Aliud Asclepiadæ.

Fœni græci mola triti,corticis radicis mandragoræ,mannæ,cuiusque quadrantem, oua cruda recentia x,radicis maluæ lib.I,radicis symphyti libr.I, carnis cochleæ terrestris sexuncem. Vt prædictum est apparato diligenter, & sublatum reponito. Vsus uero tempore pharmaci partem unam, adipis suilli ueteris partes duas accipito.

Epithemata

Epithemata & malagmata ad ischiadicos. Cap. V

MAlagma, inquit Archigenes, quod ualde multo experimento nobis constat, est subscriptum. uerum cucurbitam prius ad dolentes locos affligere oportet: ipsum autem malagma aliquandiu inhærere consueuit, quare expectabis eius utilitatem. Colophoniæ libram unam, baccarum lauri bessem, seminis raphani trientem, corticis capparis libram unam, picis aridæ libram unam, pyretri libram unam, ceræ libras duas & dimidiam, fœni græci bessem, iridis libram unam, sinapis bessem, nitri libras duas. Nitrum cum aceti libris duabus terito: deinde reliqua arida inspergito, simulq; terito, affusisq; liquefactis, emollito, ac utitor. Hoc quidem igitur malagma eiusmodi est, quod malum penitus extirpat, cutem rubefacit, & materias ex alto ad superficiem educit, quo sanè in principio non oportet uti. Verum quod sequitur leuissimum est & multæ commoditatis, quocq; citra formidinem conuenit uti. Ceræ trientem, styracis sesquunciam, satyrij sesquunciam, aloes primariæ sesquunciam, ammoniaci thymiamatis sextantem, croci unciam unam, pyretri unciam unam, opopanacis unciam unam, galbani unciam unam, thuris unciam unam, olei ueteris libras quatuor, aliquando autem sextantem solum. In æstate apparato, & utitor. Præter opinionem etiam facit ad ischiadicos emplastrum pardalis appellatum, quod ad hydropicos inuenies descriptum.

Leæna emplastrum, malum penitus extirpans.

Olei ueteris libras duas, plumbaginis, salis communis, terebinthinæ, singulorum libram unam, squamæ æris quadrantem, æruginis, herbæ lanariæ radicis, chamæleonis nigri radicis, aristolochiæ, sinapis, singulorum sextãtem, aliquando etiam canchryos unciam unam, aut pro eo pyretri tantundem. Auxiliatur etiam capiti ad hemicraniam impositum.

Heræ, ad ischiadicos. hoc, inquit, usus sum ad Frontinum statim ab exacerbationibus imposito. *Heras Frõtini medicus fuit*

Ceræ drachmas centum, uisci drachmas sedecim, terebinthinæ drachmas uiginti quinque, galbani, myrrhæ, iridis, cuiusq; drachmas sex, cedriæ cyathi dimidium, olei cyprini cyathi dimidium. Ceram, cedriã, cum cyprino oleo liquefacito: deinde resinam & galbanum adijcito, & ablatis ab igne statim uiscum addito, & ubi dissolutum fuerit irim inspergito & unito, & ad myrrham in mortario cum aceto tritam affundito. Quidam etiam nitri drachmas duas adiecerunt. Asclepiades autem ita inquit. Malagma quod ischiadicis statim post exacerbationum remissionem imponitur, facit ad ossa contrita ac omnem neruorum per consensum affectionem, omnemq; duriciem dissoluit: facit item ad alias inflammationes, comprimit & committit malignas cicatrices, Prodest luxatis & collisis, & ad omnes malignas mamillarum dispositiones. Est enim ualde generosum. Ceræ, terebinthinæ, uisci, galbani, myrrhæ, iridis siccæ, singulorum drachmas XLVIII, olei cypri-

Vnguenta & acopa, quæ neruorum lassitudinem in ischiadicis reficiunt.

Ad coxendicum dolorem pæoniæ radicem in oleo ad triduum contusam accipito, & quarta die paululum coctam illinito. Cæterum præpurgandos eos scito, ex succi tithymalli guttis quinque tantum cum caricis acceptis, aut ex corticis tithymalli decocto. Corticem etiam ipsum contusum & cribratum quatuor scrupulorum pondere in uino per integram noctem macerato: manc uero excolatum uinum præbeto.

Nycteris herba, unguentum helenes appellata

Aliud. Nycteridem herbam, quam unguentum Helenes appellant, oleo decoquito, & per diem unam in oleo manere finito, percolatocp & illinito.

Aliud, multo experimento constans.

Herinaceum terrestrem uiuum in oleum coniectum donec flaccescat coquito: deinde eo extracto, farinæ adarces sextantem oleo inijcito, & olei cyprini unciam unam. Vtitor autem illito ex eo loco. Cæterum oleum ipsum in quo herinaceus coquitur librarum duarum pondus esto.

Aliud ischiadicum, quod isotheon appellatur. Facit & ad resolutiones, & ad omnem neruorum per consensum affectionem.

Castorij, opopanacis, euphorbij, hyssopi humidi, ammoniaci thymiamatis, galbani, terebinthinæ, singulorum sextãtem, medullæ ceruinæ trientem, styracis unciam unam, olei styracini trientem, olei irini sexuncem, piperis unciam unam, ceræ libram unam, olei sicyonij librã unam, olei ueteris libram unam. Ammoniacum, galbanum, opopanaca cum uino terito: liquescibilia uero eliquato, & ab igne ablata reliquis affundito, ac probe unito: styracem uero in pila tundito, ac paulatim ex pharmaco ei addito: ubi uero dissolutus fuerit, cum reliquis unito, ac utitor.

Acopon, ad ischiadicos efficacissimum est, quod inter communia acopa post articularia remedia refertur, & Orchestæ inscribitur: eo itaque confidenter utitor. Vtere, & similibus acopis ac unguentis quæ isthic describentur.

Inspergimen ad ischiadicos in balneo.

Inspergimen ischiadicum efficax. Farinam lupinorum in balneo inspergito, & in exudatoria tabella prostratum sudare facito.

Aliud, facit & ad inueteratas affectiones.

Costi, piperis albi, pyretri, cuiusque quadrantem, nitri unciam unam, fecis uini ustæ libram unam, contusa in balneo inspergito. Aliud.

Costi quadrantem, pyretri quadrantem, nitri unciam unam, piperis albi, adarces, euphorbij, cuiuscp unciam unam, fecis uini ustæ libram unam, samsuci sexuncem, contundito, cribrato, ac in balneo utitor.

Heræ,ad ischiadicos inspergimen lenitiuum doloris.

Picis aridæ partes octo,sulphuris partem unam,terito ac misceto,& prælo-to ægro dum corpus adhuc calet inspergito,& cum charta contegito,atque donec sua sponte decidat sinito:nihil autem uetat ægrum lauare charta adhuc inhærente. Alia inspersio.

Adarces,staphidis agrestis,canchryos,sinapis,cardamomi, piperis,euphorbij,sulphuris uiui,cuiusq; unciam unam,contundito,& cribrato: ægro uero inducto,& in secunda balnei domo reclinato, pallio prius ad tabellam substrato,ad dolentem locum inspergito,& contente adfricato: deinde in calidam desidere facito,& prolutum educito ac extergito, rursusq; inspergine injicito & adfricato:postea uero dum adhuc calidum corpus habet, eiusmodi malagma imponito. Cineris caulium brassicæ ustorum quadrantem & unciæ dimidium, cineris lignorum ficulnorum agrestium ustorum tantundem,picis aridæ libram unam,cineris lignorum uitis ustorum quadrantem & unciæ dimidium,sulphuris uiui quadrantem,axungiæ libram unam. Liberabitur enim æger,atque id breui ab omni dolore,ut incantationi similis facultas uideri posit.

De podagra, & arthritide, siue articulorum morbo. Cap. VI

PODagrica & arthritica affectio eiusdem speciei inter se existunt.Differt autem podagra ab arthritide non toto genere,sed affectis locis. In omnibus enim debilitas est articulorum diuturna cum fluxione. Quæ quidem si in pedibus perficitur,podagra appellatur.si uero in aliquo coxarum uertebro,Ischias,hoc est coxendicum morbus nominatur. Si uero in multis corporis articulis innititur,arthritis,siue morbus articularis uocatur. Contingit autem aliquando ut repente irruat malum æqualiter per omnes articulos dispersum:quod ipsum euenire consueuit,his qui consueta exercitia coacteruatim relinquunt,& licentiore diæta utuntur: ut plurimum uero clanculum & paulatim fluxus irruere solet.alteri enim cuipiam magni digiti pedis articulum dolor inuasit,alijs uero calcanei extremum,rursusq; alijs cauum pedis,aut ex calciamenti aut ex consimilis rei affrictu. Cæterum initio à pedibus sumpto, paulatim ad genua malum procedit,ad coxendicum item ac fœmorum iuncturas,deinde ad manus,singulis articulis particulatim affectis,quando sanè proprie,ueluti prædictum est,arthritis & articularis affectio appellatur.Qui uero extreme ab hac affectione apprehenduntur, his & spinæ uertebræ & costarum iuncturę & genæ dolent,aliquibus autem & guttur:neq; est aliqua ossium connexio,quę ab hac affectione sit immunis.

Caussæ uniuersales. Cap. VII

GEnerant autem affectionem cruditates coaceruatæ,& ebrietates,atque his adhuc amplius immoderatus rei uenereæ usus: iam uero & deambulationes concitatiores quàm pro more, & stationes diutius produ-

ctæ

ctæ,& familiares excretiones suppressæ,& consuetorum exercitiorum inter missiones, Vt plurimum uero aptitudines à parentibus in filios ac posteros transferuntur, In uniuersum uero amplius omnium crudorum humorum multitudo affectionis caussa existit. *Hereditarius morbus articulorum*

Quod humorum multitudo affectionem inducit.

Quando quidem igitur humorum multitudo in corpus digeritur,hicq; ipsi ad pedes deferuntur,& in ipsis partes omnes distēdunt, inflammationesq; & dolores inferunt,manifestissimum sanè id existit. Nam & tumore attolluntur affectæ partes,& uenæ sanguinis in ipsis apparent repletæ,& euacuatis ipsis in naturalem habitum æger reducitur. Verumq; multitudo influens non in omnibus æqualis existit. Etenim alij ex caliditate ægrotant, alij ex frigiditate,atque exinde etiam refrigerando, aut calefaciendo, aut resiccando opem sentiunt.

Quam ob caussam membra fluore infestentur.

Posteaquam igitur humorum multitudo in corpore congesta hominem molestia afficit, unumquodq; quidem membrum quod primum affectionem percepit, affligentem humorem à se repellit:eum ipsum uero suscipit aliquod ex uicinis membris ac subiectis. Itaq; quum fortiora membra eum depellant,& imbecilliora suscipiant,id adeo citra intermissionem contingit, donec id quod propellitur ad omnium debilissimum membrum perueneri rit,& in ipso permanserit. Vna quidem igitur fluidarum affectionum generatio hæc est, membris uidelicet fortioribus superfluum demittentibus,suscipientibus autem imbecillioribus. Cæterum articuli ipsi ex assiduo motu debiliores redduntur. *Membra fortia humores ad imbecillia delegant ac propellunt*

Quare in quibusdam magnus fit morbus,in alijs uero paruus. Caput VIII

MAgnitudo morborum ex fluxionibus obortorum ad humorum influentium multitudinem cōsequitur.Si enim plures humores fuerint, maior etiam affectio contingit:si pauciores,minor.Cæterum multorum recrementorum influxus ob multas caussas accidit. Etenim & copiam humorum multam esse oportet,& uias latas per quas ferūtur,& partem quæ à fluxu infestatur raram,& facultatem in ipsa debilem,& membrorum eum delegātium uires fortes,quo magna affectio fiat. Verum si paruus futurus est morbus,prædictis contraria omnia concurrere oportet. *Membra suscipientia humores rara sunt & debilia*

Quare multo tempore aut pauco morbus duret. Cap. IX

POrrò ut multo tempore aut pauco morbus duret,etiam prædictæ sunt caussæ, tenacitasq; insuper & crassitudo humorum. Etenim sanguis multus & crassus, densa pellicula conclusus, & à uiribus debilibus segniter correctus,tempus auget & producit. Qui uero contrario modo habet, minuit & breuius facit. Cæterum & in alijs corporis affectionibus, siue in superficie sint, uelut erysipelates: siue sub cuticula, ut herpetes : siue in

carnosis

carnosis partibus, uelut inflammationes, recrementa ut plurimum feruntur. In podagricis autem & arthriticis appellatis, usque ad iuncturas per altum repletio ex fluxione contingit, unà cum hoc quod nerui permadescunt & distenduntur, itemq; ligamenta & pelliculæ, omniaq; circum circa sita: atque ob id sæpe usq; ad quadragesimum diem morbus extenditur. Etenim quum etiam cessauerit fluxus, neque amplius ex supernis feratur, repletæ adhuc multo humore existentes iuncturæ, eum ad circum sita membra delegant. At uero si tenuior sit fluxus celerrime ægri sanantur, nisi male omnino curentur. Quod si uero quis ex medicis ueram methodum ignorantibus per resoluentia semper omnes inflammationes curet, non in quadraginta tantum dies, sed & in quadringentos, & in omnem reliquam ægri uitam inflammationes extendet. A mala enim curatione podagricis pleraque mala accidunt, maxime uero calli & artuum duricies, & articulorum curuitates, propter medicorum ignorantiam fiunt, qui neq; per uenæ sectionem, aut purgationem euacuant, neque redundantem in uniuerso corpore humorem, quiq; ad iuncturas defertur, & proinde articulorum morbos producit, per ea quæ moderate adstringant, repellunt. Quidam enim ex ipsis inflammationes immodice resoluũt, tum per aquæ & olei mixtionem, tum per cataplasmata ex cruda ordeacea farina apparata, attrahũtq; per cataplasmatum caliditatem humorum copiam ex subiectis locis. Quin & ob hanc ipsam inductam laxitatem, affectas partes debiliores, & ad recrementorum susceptionem aptiores reddunt.

Quæ sit incuruatorum articulorum causa. Cap. X

At uero alij medici immodice refrigerant, alij autem uehementer discutiunt, Ex quo sanè neruosas partes inspissari contingit, incuruariq; & distorqueri, ob redundantium uidelicet humorum susceptionem, Contingit item callosas & calculosas coactiones in ipsis emergere, & neruos spontaneo motu se mouentes congelari, ligaméta item & neruos qui Tendines appellantur, qui sanè aptissimi ad hoc perferẽdum censentur, propterea quod substantia ipsorum densa & solida existat. *Tendines nerui*

Quæ causa generationis toforum in artubus. Cap. XI

Generatio quidem igitur toforum siue callorum in artubus induratorũ, materiam quidem habet crassos humores, Caussam autem efficiẽtem, qualitatem calidam & siccam, Quemadmodum uidere est & in tofis, qui in æreis uasis ex limosæ aquæ incoctione generantur. At uero pharmaca quæ ualde refrigerant, si assidue adhibeantur non solum crassos humores congelant, sed & tenues, Quemadmodum uehementissimum frigus congelat aquam. Quæ uero aceruatim & immodice discutiũt, id quidem quod tenue in ipso fluxu est, euanescere faciunt: quod uero reliquũ est, inspissant & conglutinant: atq; id eo amplius si ad hoc quod discutiunt, etiam immoderate calefactoriam habeant facultatem.

Quæ

Quæ caussa sit cur inflammationes in podagricis non facile suppurentur. Cap. XII

CAussa cur podagricæ inflammationes non facile suppurentur, primum quidem est affectarum partium substantia, tum natura, tum pro more ægre permutabilis existens. Ad hoc enim quod natura duræ sunt neruosæ partes, etiam tolerandi cura anguntur ea quæ molestiam inferre possunt, præsertim tamen pedum & manuum extrema. quin & carne nudatæ magis hæ sunt partes minusq́ calidæ & humectæ, & ob id etiam reliquis partibus frigidiores: imò & influentes in podagricis inflammationibus humores corruptioni minus sunt obnoxij: & pharmaca similiter adhibita inepta sunt ad putrefactionem ac suppurationem. Etenim alia ex eis refrigerant & repellunt, alia uero discutiunt, alia autem resiccant. Contingit tamen aliquando in quibusdam inflammationem aut suppurari, aut erodi. Quum enim crassus humor uehementer fuerit condensatus, & deinde non ita uehementer, sed moderate calefactus, necesse est ipsum suppurari. Acri uero & erosiuo humore influente, erosio contingit. quemadmodum & marcor in quibusdam succedit, irruente uidelicet in membrum humore qui putrefacere potest: quanquam raro hæc in podagricis contingant. Suppurationē impedientia

Quomodo ex inflammationibus & consequentibus accessionibus, siue symptomatis, adfligens humor cognoscatur. Caput XIII

QVomodo quidem uniuersi corporis intemperiem cognoscere & curare oporteat, iam ante in quarto Sermone est præscriptum, huius uidelicet tractationis. Quomodo uero quis inflammationes in partibus inflammatis consistentes cognoscere posit, necessarium & hic paucis referre. Apparet autem id ex eis quæ accidunt & consequuntur: quæ si quidem frigida fuerint, frigefaciunt: calida uero calefaciunt: mixta autem mixtas etiam signorum species inducunt. Quo uero manifestior fiat hic sermo, quæ iam dixi, repetam, singulatimq́ retractabo.

Sanguinei humoris influentis signa. Cap. XIIII

HVmor sanguineus si multus fuerit, & circa summā caliditatem moderatus, repletionem efficit, & tumorem ingentem: nō uenarum modo, sed totius membri adfecti circa cutem: cumq́ calidū quidem moderate, uehementer autem rubentem. pulsus aūt adest in alto inflammationis medio cris. Qui hoc modo sunt affecti, neq; refrigerātia neq; calfactoria ualde prę sidia adhiberi sustinent, & assidue ac cōtinue exacerbantur, quādoquidem assidue & æqualiter sanguinis allatio contingit, quanquam & per circuitum quidam irritatione uexentur, quum non cōtinue sanguis defertur, & exacerbationū accessiones omnino quotidie fiunt, uerum non ita durant ueluti hæ quæ ex pituita oboriuntur. Vrinæ uero eius qui sanguine redundant, fuluæ sunt

sunt, & mediocri crassitudine præditæ, aliquando etiam subsidentiam albam, aut nubem, aut tale quiddam in medio pendens quasi suspensum habentes. Quod si magis ad pituitam declinet sanguis, albiores & crassiores aliquando uero & conturbatę reperientur urinæ, & multum est quod in eis subsidet. Venæ autem in his ampliore sanguine suscepto replentur, & in tumorem attolluntur. Ætas uero ab adolescentia usque ad ætatem uigoris apta fiet ad multitudinem sanguinis producendam. Edulia item boni succi & quæ maxime alunt: & exercitia moderata. Ex temporibus uero, uer, & regio temperata.

Biliosi fluxus signa. Cap. XV

QVod si uero biliosus sit fluxus, color cutis inflammati loci aliquando quidem flauior quàm secundum naturam apparebit: aliquando uero rubore cum flauo permixto, quando uidelicet flaua bilis sanguini est permixta. Caliditas autem uehementissima & feruentissima adest, quæ amplius refrigerantibus pharmacis gaudet. Qui enim ita habent, uehementer à refrigerantibus iuuantur medicamentis siue actu siue potentia talia existant. Exacerbationes uero his per tertium quenq; diem mouentur, & præcipites quidem irruunt, citius uero uigorem remittunt. per uentrem enim & per urinam recrementa superflua his euacuantur: per cutem etiam transspirant, utpote quæ tenuium partium existant. Lotia eorum subfulua sunt, & subflaua: quandoq; etiam acria, ut in mictione urinarium arrodāt meatum. Curæ autem ingentes, & iræ, & uigiliæ, & illuuies multæ, & fatigationes, & diæta omnis bilem gignens & attenuatoria: ex acribus uidelicet & salsis eduliis, huius humoris influxum præcedunt. Ætas uero & temperies corporis calida & sicca ad eum apta est. Hora autem siue anni tempus æstiuum: consimilis item regio.

Pituitosæ fluxionis signa. Cap. XVI

AT uero si pituitosa sit fluxio, ad digitorum appresionem cauus fit tumor sublaxus existens & moderatus, & color dolentis membri albus. Dolores uero aliquando quidem fortes, aliquando uero mediocres: & exacerbationes quotidie paulatim irruunt & augentur, & per plures horas durant, & breuem intercapedinem habent: imò neque unquam integre remittunt. Ætas autem hoc modo amplius afficitur senilis, & temperamentum humidum & frigidum, & consimilis ambientis nos aeris status, & tempus hybernum. Aliquando autem & frigoris sensum in alto locorum affectorum ægri perceptant. Vita uero ociosa & socordia ad pituitosi humoris generationem plurimum conferunt. Edulia item refrigerantis & humectantis ac inspissantis facultatis, & balnea à cibo: unde & urinæ crassissimæ ab eis prodeunt, & sæpe conturbatæ reperiuntur. Atque hæc quidem signa sunt pituitæ natura frigidæ prædominantis. Nam & hæc ipsa proprie pituita appellatur.

Ocium & socordia pituitam gignunt.

Salsæ

Salsæ pituitæ signa.

Cæterum si salsæ pituitæ fuerit influxus: color membri affecti & tumor eodem modo habent, ueluti de pituita est prædictum. Pruritus autem maximus & mordacitas infestat locos. Vrinæ uero tum his tum prædictis, aliquando quidem tenues & aquosæ, aliquando uero crassum in eis est quod subsidet, suntque conturbatæ.

Bilis atræ influentis signa. Cap. XVII

QVod si ex atra bile sit fluxus, qui sanè potentia frigidus est & siccus, quod raro tamen contingit, frigoris sensus quandoque affectis adest, & corpora in profundo uelut atterantur aut scalpantur afficiuntur. Colores uero tumorum nigriores sunt, & circuitus exacerbationum per quartum quemque diem redeunt. Sunt autem exacerbationes tum magnitudine tum impetu mediocres. Ætas uero quæ magis hunc fluxum generat, est uigore inclinato, & uergente: temperies autem frigida & sicca. & natura quidem superfluitates pituitosas generat, non autem atræ bilis. Quæ uero ex degenerante & mutata caliditate fit, flaua bile superassata & nigram generante oboritur. Præcedit porrò hunc fluxum diæta ex edulijs atram bilem gignentibus, & lassitudines immodicæ. Regio autem ei apta est frigida & sicca. Tempus autumni, & consimilis aeris status. Vrinæ uero ut plurimum in principio tenues eis sunt & aquosæ propter obturationes: postea uero quàm secundum naturam atriores, & modice crassæ, & quod subsidet in eis aliquando fuscum est, aliquando uero mixtum subcruentum uidelicet & fuscum reperitur. *Atræ bilis generatio*

Serosarum fluxionum signa. Cap. XVIII

SIn uero serosa recrementa influant, dolores non ita magnos inferunt, quemadmodum etiam neque fluxu infestatas partes in tumorem ualde excitant. Secundum speciem uero consimilia perficiunt, qualia humores solent, qui cum eis eiusdem generis existunt. Pituitoso enim sanguine demanante, serosa in ipsa pituita recrementa, consimiles quidem secundum speciem dolores inferunt, secundum magnitudinem uero multo minores. Vbi uero alij humores defluxerint, consimiles etiam illis serosæ ipsorum superfluitates inferunt dolores. *Serosas superfluitates omnium humorum esse*

De his qui ex humorum complexu fluore infestantur. Cap. XIX

NOsse porrò operæ precium est, quod aliquando fluxus fluxui commiscetur, aut calidus frigido, aut uicissim frigidus calido, & secundum utriusque horum qualitatem exacerbationes fiunt, & continget quandoque ægrum bis in die exacerbationum accessionem sentire.

Diæta & cura podagricos præseruans. Cap. XX

QValis quidem igitur diæta unicuique prædictarum temperierum conueniens sit, iam ante prædictum est in quarto huius tractationis sermone: superfluum uero est eadem bis scribere. Cæterum ad ea quæ isthic

relata sunt, uomitus in uniuersum ferè omnibus qui podagricam affectionem desugere uolunt, commodi sunt, præterquàm eis qui thoracem & caput quæ facile læduntur habent. Quibuscunq; igitur ex exercitijs, aut alijs quibuscunq; motibus, recrementa in uentrem confluunt, his uomitus ante cibum prodest. Qui uero sanguinis copiam aggregarunt aut humores pituitosos, post acceptum cibum uomant per aliquot horas. Venus uero omnes podagricos extreme lædit, & præsertim si assidue aut intempestiue ea utantur. Etenim uoluptas per se neruosorum corporum robur & firmitatem dissoluit, multo uero magis si cum uehementi motu perficiatur, & ob id membra affecta longe imbecilliora fiunt, & prompte ac expedite confluentia recrementa suscipiunt. Adhibetur tamen eius usus aliquando, propter consuetudinem uitiosam semine plurimum irritante, quum uidelicet multi & noxij fuerit humoris. Generatur autem tale in naturis proprie multiseminis appellatis, & oportet sanè quo molestiam eius uitemus, prohibere ne eius copia in seminarijs uasis generetur. Quomodo uero seminis generationē prohibere oporteat, iam prædictum est in eo qui hunc præcessit sermone.

Venus

De olei & salis affrictu in podagricis, Cap. XXI

OPeræpretium porrò est nosse, quod omnes qui se, ne in podagricam affectionem incidant, adseruare uolunt, & præsertim eos qui humecta & frigida natura sunt, magnifice iuuant sales cum oleo quàm tenuissime triti & affricti, non quidem tempore inflammationis & doloribus instātibus, sed quum hæc remittunt: nisi uehementer sicca temperie ægri sint præditi. Omnibus enim qui hoc modo fricantur insitus calor augetur, & quod præter naturam est discutitur, recrementaq; consumuntur, & affecta membra fiunt robustiora, ac aduersus affectionem firmantur, minimeq; ei obnoxia redduntur, maxime si diligenter singulis diebus mane & uespere: ubi dolores, quemadmodū dictum est, remiserint: per omnem uitam hoc præsidiō utantur. De quo sanè ausim confidenter pronunciare, inquit Philagrius, quod etiam solum sufficiat his, qui uel maxime circa diætam delinquūt, aut immodice refrigerantur, aut ægrotāt ex labore, aut re uenerea nimium sunt usi, aut quemcunq; alium fortem excessum admiserunt: quare omnino postquàm inflammationes quieuerint & dolores eo utendum est.

Vniuersalis methodus curationis podagricorum. Cap. XXII

ITaq; prius dictis rursus in memoriam reuocatis, pronunciamus & membrorum debilitatem, & humorum copiam, primas causas omnium fluidarum affectionum esse, præcipue tamē podagræ & articularis morbi. Quare duplex etiā sanationis scopus nobis præfigetur, Euacuatio redundantis humoris, & corroboratio partium debilitatarum. Euacuatio itaque fiet aut per uenę sectionem, aut purgationem. Post uniuersalem autem euacuationem, calidi quidem fluxus refrigerationem amant, frigidi uero calefactionem: humidi resiccari, sicci humectari gaudent. Et tenaces quidem ac uiscosos discinDentibus

dentibus

dentibus & extergentib. curare conuenit, crassos uero tum eisdem, tum quæ amplius attenuatoriam uim habent, Acres uero per ea quæ mordacitatem obtundere possunt. Amplius autem ea quę assidue influunt, per repellentia prohibenda sunt itemq; per ea quæ resiccant, Quæ uero per circuitum irritant, quum quidem influunt impedienda, quum uero non deferuntur, tum sanè ea quæ iam illata sunt euacuationem requirunt, ad quam itidem debilitatarum partium corroboratio accedat.

Cura eorum qui ex sanguinis copia ægrotant. Cap. XXIII

QVum igitur sanguinei humoris fuerit influxus, & dolor mediocris qui neq; calore suo neq; frigore manifeste infestet, locus inflammatus pharmaco quidem fortiter adstringente, modice autem resiccante illinatur, eiusmodi autem est id quod ex acacia & utroq; ueratro apparatur. Abstineat autem æger ab omni cibo & motu, & uini etiam potu, Et si fluxionis impetus non ualde magnus fuerit, & pharmacum adhibitum commoditatem suam ostenderit, rursus cum passo tenuis substantiæ aut posca large dilutum quo strigmentosum reddatur, illinatur. Cæterum neq; aqua neque oleum pedibus adhibeatur, sed & si illitum abluere oporteat, quo uidelicet aliud illinatur, posca mediocriter tepefacta abluatur, aut cum plantæ alicuius austeræ decocto, usq; quo id quod influxit sedetur. Cataplasma ob id etiam imponendum ex malis maxime cotoneis, aut mespilis, sorbis, cornis, hippuri, sanguinaria, aut folijs quercus tenerioribus, singulis pane permixtis & uino ueteri maceratis, Idem uero ipsum & per alia quædã eiusdem materiæ existentia confieri potest, De quib. rursus postea sermonẽ repetemus. Porrò si sanguinis motus in uniuerso corpore uehemẽter inualuerit, utẽdũ nihilominus prædictis pharmacis, ne uidelicet particula repleatur, & dolores fortes ac diuturnos inducat. Euacuatur autẽ id quod ex sanguine redundat, quantum sanè id uires & affectio permittunt, & maxime si quod continetur bene sit temperatum, & homo ipse ad sanguineas euacuationes sit adsuefactus. Cognosces uero sanguinis impetum tum ex tumore præter naturam, tum ex doloris magnitudine & uelocitate: proportionabiliter enim tũ ad copiam sanguinis, tum ad allationis eius modum, impetus ipse cõtingit.

Cataplasma fluxiones repellens

De sectione uenæ.

Eos igitur qui multo sanguine abundant necessario secta uena fortiter euacuabis, non solum semel sed iterum atq; iterum & pluries detractione paulatim repetita. Si enim uenæ sectione omissa, repulsorijs pharmacis fueris confisus, magni mali autor eris. Ex ignobilibus enim membris ad principalia & uitæ necessaria sanguis repulsus, deinde in aliquod horum irruens, uelut in hepar, aut septum transuersum, aut thoracem, aut pulmonem, aut in ipsum deniq; cor, pro morbo mortem inducit. Quapropter maxime necessaria est sanguinis ac reliquorum humorũ in sanguineis influxionibus euacuatio, præsertim in his qui sanguine redundant, itemq; reliquis humorum

recrementis,ac lautiore diæta utuntur. In his enim antequam dolores oboriantur,uenam secare oportet, bis in anno sanguinem large detrahendo,& purgare quoq; eosdem,si licet modo per singulos menses. Cæterum in omnibus diei horis uenam secare conuenit his qui uehementibus dolorib. sunt apprehensi,adeo ut etiam si quis contentiosius tempora obseruet,nihil ueritus tamen uenam secare possit,atque id maxime si ex uentris locis cibus ad intestina fuerit dilapsus. Vbi uero in uentre adhuc cibus detineatur,euacuatione prius per uomitum facta,ita paulatim sanguinem detrahes. Secanda est autem è directo cruris fluxione infestati uena præsertim in brachio inferna,ita tamen ut obseruemus in eius sectione subiacentem neruum. Quod si uero manus dextra dolore infestetur uenam in dextro crure secamus, iuxta talos aut poplitem,aut plantam pedis: post sectam uero uenam si dolores adhuc perseuerent,& fortis tensio fit in affecto membro,sæpe in ipso inflãmato crure uena incisa,& multo sanguine detracto, hominem ab omni dolore liberaui. Memini itaque,inquit Philagrius, cuidam in quo humores æqualiter omnes & multus imprimis sanguis redũdabat, bis sanguinem ex secta uena detractum,in quo manifeste cognoui quantam uim habeat uena è directo membri affecti secta.Quum enim dexter pes ei fluxione infestaretur,uena dextræ manus incisa,cõfestim à molestijs est liberatus:quũq; tribus interpositis diebus alterum item crus fluxus infestaret, uena sinistræ manus secta,similiter à dolore liber euasit.& quum inde pharmaco ex croco curaretur,perfectam sanitatem recepit. Verum hic quemadmodum prædictum est, multo sanguine redundabat, & uniuersum corporis habitum eiusmodi habebat,qui non facile posset exolui. In his uero qui contrariam huic corporis dispositionem habent,parce sanguinem detrahere oportet.

Quod eleuatas & incuruas uenas ex membris fluxione infestatis, ueluti in uaricibus, auferre oporteat. Caput XXIIII

Operæpretium est,inquit Rufus,etiam alios auxiliorũ modos excogitare.Ego quidem igitur articulis pedum fluxu infestatis,laudo si quis uenas quæ ex supernis in pedes deferũtur excindat,ueluti uaricosa in suris excindi solent.Etenim partes hæ tempore præsertim inflammationum apparent in tumorem eleuatæ, & uenæ circum circa rubent, & sanguine repletæ conspiciuntur,atque qui ita affecti sunt,magis à dolore uruntur,& frigidis gaudent.Si igitur quis uenas ueluti in uaricibus excindat, multitudo sanguinis non amplius influere & inflammationem facere, quemadmodum antea consueuit potest,atq; id præsertim in sanguinea podagra conducet. In alijs uero articulis utpote coxendicibus ac cubitibus & similibus fluxu infestatis uenæ non ualde apparent.Quod si contra contingat,etiam in his eas quæ altius eleuatæ sunt excidere oportet.

De perustione

De perustione in morbo articulari. Cap. XXV

CRustas igitur inurere oportet, aliquas quidem paulo altius loco fluore infestato, aliquas uero propius, atq; id cauterijs facere præstat, aut si id æger ferre recuset, cum medicamentis. Longe autem præstantior est cauteriorum usus, nam & citius & siccius perurunt. In uniuersum uero pedibus ex fluxu infestatis, loci circa utrumq; talum forinsecus & intrinsecus inurendi sunt, cauterijs iuxta magnas ibidem sitas uenas admotis, paulo altius supra talorum locum. Inurendus item locus inter magnum pedis digitum & eum qui ei proximus est, medius, ubi sanè uenæ magis tumefactę conspiciuntur, præsertim ex eis maximę. Quibusdam autem & articulos ipsos perurere expedit, quum submucidi ualde cōspiciuntur, priusquàm durities ad modum toforum in eis generetur. Sciendum tamen, inquit Rufus, quod in articulorum submucidorum perustione, ulcera ægre curabilia oboriūtur, uerum ubi cicatrices coaluerint maximum robur ipsis articulis prębent, ut non amplius ad suscipiendum influentia recrementa sint apti. Et de his quidem hactenus. Oportunum autem & iam reliquam curam post sanguinis euacuationem aptam describere.

Articuli quãdo perurendi.

Cura in fluxibus sanguineis post sanguinem euacuatum. Caput XXVI

POst sanguinem euacuatum affectam partem aceto ueteri tenuium partium cum rosaceo rigare oportet, & pręsertim si in alto hęrere dolorum caussa uideatur. Etenim acetum propria sua tenuitate usque in altum progressum, expeditam rosaceo uiam exhibet, quod natura sua dolores lenire potest. Cæterum si in superficie dolor cōsistat, per uini & olei usum magno pere iuueris, ęstate quidem tepidorũ, hyeme uero calidorum. Deinde etiam cataplasmatis utendum quæ inflãmationes lenire possunt, propterea quod prouocent & prolectent fluxiones. Talia autem sunt, farinæ fœni græci & hordei, fabarumq; & ciceruм tritæ uino coctæ. potest etiam aqua modica affundi, ubi uinum nimis forte extet. Quin & passo ac modico rosaceo unaquæq; ex prædictis farinis cocta dolorem mitigare consueuit. Oportet autem cataplasmata omnino semper calida esse: quod commode fieri potest, si asidue permutentur, & lana forinsecus contegantur.

Aceti & olei uires

De pharmaco ex croco.

Quum itaq; prædictis pręsidijs adhibitis uehementes compescuerimus dolores, parum quiddam de pharmaco ex croco ammiscebimus & præsertim ad cataplasma ex fabis apparatum, ne uidelicet coaceruatim transitus fiat, postremum uero pharmacum ipsum cum rosaceo dissolutum & ad bonam compagem redactum imponemus: diffluit enim celerrime si liquidius fiat. Hoc itaq; pharmaco sæpe post euacuatum sanguinem, doloribus ualde imminutis statim usus sum, loco prius ex aceto rosaceo perfuso: multam enim utilitatem & breui ostendit: quare ipso asidue ad podagricos utimur, utpo-

te quod laude dignum experimentum nobis exhibuit, inquit Philagrius. in pluribus enim solum hoc sufficit ad perfectam curationem semper quidem cum rosaceo dissolutum, aliquãdo uero uino tenui & fuluo ammixto, quantum sanè eius conquassando & excipiendo pharmaco satis fuit. Cæterum hoc ipsum in his faciendũ est, quibus adhuc aliquid ex fluxione ad inflammatum locum defertur. Quandoq; autem pro uino acetum addimus, maxime ubi tum quod infertur repellere uolumus, tum discutere iam in loco contentum. Passum etiam aliquando pro uino additum mollibus corporibus profuit. Verum enimuero & ad pastillum ex acacijs & ueratris apparatum, adiectum hoc pharmacum sæpe quod influit prohibendo, & quod adest euacuando, & membrum confortando, non parum iuuit. Solum item post sedatos dolores durius impositum robur partibus addit, ut adstricta & recrementorum influxui minime obnoxia, ac breui fortia reddantur. Hoc quidem igitur medicamento uarie & multiformiter usi sumus, multosq; iuuimus, tum instante dolore, tum etiam eo sedato. Habet enim repulsoriam uim paucam quidem illam propter acetum & crocum. Habet & concoctoriam & discussoriam ac moderate resiccantem, rursus ob crocum & galbani thurisq; & ammoniaci thymiamatis ammixtionẽ. Discussoria autem tum in his ipsis sita est facultas, tum in pice & aceto. Merito itaq; podagricis inflammationibus conuenientissimum censetur. Nam & fluxum moderate repellit, & calfaciendo sensim concoquit, & contentum discutit, & debilitatis membris firmitatem inducit. Compositio autem hoc modo habet.

Pharmaci ex croco emolumenta

Galbani drachmas XXXII, thuris drachmas XXXII, croci drachmas sedecim, ammoniaci thymiamatis drachmas quadraginta octo, ceræ drachmas nonaginta octo, picis aridę drachmas CCCCCLXXV, olei rosacei drachmas quadraginta octo, aceti albi acerrimi heminam unam. Ceram, picem, rosaceum lento igne liquefacta excolato: galbanum autem & crocum, ammoniacum, thus, cum aceto terito, & ad liquefacta & ab igne ablata in cacabum adijcito: unitaq; in mortarium quod modicam aquam frigidam habet, diffundito, & sufficiẽter emollita extrahito, ac quemadmodum prædictum est, utitor. Hoc quidem modo Philagrius apparare pharmacum ipsum præcipit. Quidam uero post eum etiam opij unciam unam ad hanc compositionem adiecerunt, eoq; ad uehementes dolores sedandos usi sunt. Alij autem usus tempore instante parum quiddam opij addunt ad maximos cruciatus compescendos.

Pastillus ex acacijs & ueratris.

Porrò ex acacia & ueratris pharmacum hocce est. Pastillus podagricus admirabilis ad podagricos & morbum articularem, inflammationesq; & omnia pruriginosa: in principio enim illitus manifestam utilitatem exhibet, ut eadem etiam die lotus æger deambulet. Vbi uero dolor in uigore est incommode adhibetur. Quidam enim in uigore affectionis eo usus, confestim quidem

quidem sibi inde iuuari uisus est: paulo uero post concalefacto & resiccato loco, à maximis doloribus æger apprehensus ad nos scripsit: quare quum accessissemus & didicissemus factum, cognouimus quod membra in superficie posita contusionis modo affecta essent, tum ob inflammationem, tum ob exortam ex pharmaco adstrictionem & distensionem. Distensæ autem erant & in profundo sitæ partes ex cuticulæ exterioris ad interna impulsu. Abluto igitur prius cũ aqua calida illito pastillo, cataplasma ei imponi iussi ex aqua mulsa dilutiore apparatũ, & ex oleo modico dulcissimo, farinisq; fœni græci & fabarum. atq; hoc ipsum feci propter eam quæ ex ipso pharmaco ei contigit oppilationemq; & cõstrictionem: quum uero dolores e uestigio essent sedati à resoluentibus discessi: etenim cataplasmata & irrigationes in fluidis dispositionibus adhibitæ incurabilem reddunt morbum. Verum pastilli ipsius compositio hoc modo habet. Acaciæ nigræ drachmas triginta duas, acaciæ flauæ tantundem, glutinis fabrilis pellucidi, aut quod magis expedit, glutinis piscium drachmas triginta duas, ammoniaci thymiamatis drachmas sedecim, glaucij drachmas sedecim, aloes drachmas sedecim, thuris masculi drachmas octo, ueratri albi & nigri cuiusque drachmas octo. Aceto scillitico trita cogito in pastillos. Vsus uero tempore eosdem in aceto eodem liquefactos illinito, & exiccare permittito, ægrumq; in balneum demittito, & ubi inde redierit similiter utitor. Totũ pastilli pondus drachmarum centum & sexaginta octo est, hoc est unciarum XXI. Hoc pharmacum podagricis inflammationibus inchoantibus conuenit, & solum sufficit, si non multitudo fluxus redundet: & multo amplius, si per plumbi succum fuerit dissolutum & liquefactum. Fit autem plumbi succus hoc modo. In mortarium plumbeum succum aliquem refrigerantem simul & adstringentem inijcito, & cum pistillo plumbeo in sole donec crassior reddatur terito, atque ita iniectum pastillum & contritum illinito. Sit autem succus ipse plantaginis, aut oxylapathi, aut sanguinariæ, aut uuæ acerbæ immaturæ, aut semperuiui, aut aliquarum consimilium herbarum, quæ & ipsæ commodæ sunt in principijs inflammationum. Hoc ipsum itaque pharmacum ex plumbi succo, non solum in principijs & progressu, sed & in uigore mali aliquando commodum existit. Et Philagrius quidem hoc modo de pastilli usu scripsit. Quidam uero pastilli ex croco ad dysenteriam descripti, atque huius ipsius pares partes aceto aut plumbi succo terunt, & duabus ante balneum horis illinunt, atque ubi lauerint à balneo rursus similiter illinunt, & egregium testimonium huic usui præbent.

Plumbi succus quomodo fiat

Diæta eorum qui ob sanguineum fluxum ægrotant.

Inflammationes ex sanguinis influxu obortas quemadmodum dictum est curare oportet. Cæterum cibos eis exhibere oportet qui minus nutriunt. Quales sunt holera, & spinosæ plantæ: & ex uolucribus, montanæ: ex piscibus uero, qui in petrosis aquis degunt. Aluum uero facile subeun-

tem habere oportet, & si quidem officio suo non sua sponte fungatur, simpliciori aliquo clysteri seu infuso eluatur.

Cura eorum qui neque uenæ sectionem, neq; purgationem sustinere possunt. Cap. XXVII

QVandoquidem uero quidam adeo formidolosi sunt & mollicie fracti, ut neq; nomen uenæ sectionis aut purgationis audire sustineant, non melius tãtum sed & fortunatius est nullum talem contingere. Et tamen si ad curandos eos cogamur, prædicere oportet diuturnos dolores eis affuturos, & uigilias, articulorumq; torturas & claudicationes, præsertim si crassus & multus sit sanguinis influxus. Abstinentia quidem igitur ciborum illis constituenda est, & clysteres moderate fortes iniiciendi, & pharmaca umbilicaria imponenda epomphalia Græcis appellata, quæ sanè umbilico imposita aluum ducunt. Vtendum etiam his quæ sedi apponuntur glandulis uidelicet, uelut est cyclamini succus, & elaterium, & similia, quorum in Tertio sermone feci mentionem. Vtendum & post aluum exolutam, unguentis discussorijs, & fricationibus eiusdem generis, & omnibus quæ superfluum euacuare possunt ex locis fluxu infestatis. Etenim repulsoria, si non prius uniuerso corpore euacuato, assumantur, periculum inducunt. Cataplasmata igitur eis imponere oportet ex pane, fabaceaq; & fœni græci, ac cicerum farina, cum aqua mulsa aut adipe suillo non ualde ueteri. Scarificationibus item iuxta affectum locum utendum. Irrigare autem assidue oportet ex aqua & oleo, & aliquando cataplasmata ex lixiuio apparare, quo per erosam cutem, ueluti per riuos malum euehatur. Huiusmodi hominibus conueniunt item ceratorum formam habentia medicamenta, ex oleo sicyonio, nitroq; & cera apparata, quæ humorem ad locum delatum discutere possunt.

Pharmacum ex lixiuio & spuma nitri erosiuum. est autem pharmacum ipsis commodissimum & facile parabile: excitat bullas, & cutem erodit.

Spumæ nitri albæ quam achelesiam appellant drachmas uigintiquinq;, terebinthinæ drachmas triginta sex, olei drachmas CCCCLXXX, lixiuij ficulnei, hoc est exustis lignis & aqua extinctis, loturæ eorum percolatæ drachmas octoginta quatuor, ceræ drachmas CCXL. Oleum, ceram, terebinthinam, & lixiuium, hoc est aquam ipsam, ut prædixi, coquito, & quum pars maxima aquæ fuerit consumpta, spumam nitri prius tenuissime tritam adiicito, unito, ac utitor. Huiusmodi sanè sunt inflammationum podagricarum ex sanguine curationes.

De his qui ob bilis influxum ægrotant. Cap. XXVIII

QVod si uero inflammationes ob biliosum influxum fiant, tum & in his communis scopus euacuationis adfligentis humoris existit. Fiant autem euacuationes tum per uomitum, tum per uentrem. Danda

da itaque pharmaca bilem educentia, ex quorum numero aliqua per utramque uiam bilem exigunt, uelut est thlaspi: hoc enim acetabuli mensura potatum & superne & inferne purgat. atque tantum sanè de eo semine ad summum datur. Constat autem quod & purgatoria medicamenta ex scammonia apparata flauam exagitant & euacuãt bilem: horum uero compositiones iam ante retulimus in tertio sermone. Faciemus tamen & in hoc sermone quorundam mentionem, sed paucorum, & paulo post. Purgare igitur eos oportet confidenter, & secundaria uice si res ita postularit: confestim enim in euacuationibus subsistunt & sedantur. Quod si tamen neq; hi purgari uelint, neq; sustineant ob quamcunq; tandemq; caussam, Tum sanè & his quemadmodũ dictum est, mederi conuenit per umbilicariorum purgatiuorum impositionem, & per ea quæ sedi subduntur. Per infusum item aluus ipsorum eluatur, Et cataplasmata adhibeantur ex fabacea & hordeacea farina, adipe suillo recenti & insulso, tenuiq; chamæmeli farina ac aqua. At uero hæc ipsa posterius imponenda sunt: in principio autem usq; ad uigorem ea quæ ex semperuiuo apparantur, & rosis uiridibus, perdicij herba, anchusa, sanguinaria, helxine, sideritide, portulaca, rumice acuto, atriplice, solano, plantagine, uiola purpurea, faba, lenticula, & stratiote palustribus, blito, lactuca, seride, malua satiua, ramentis cucurbitæ, umbilico ueneris, flore uiolarum, mali punici corio. Horum unumquodq; cum pane ex farina polentæ impositum dolorem tollit, & maxime psyllij semen aqua feruenti maceratum, & postquam succulentum factum fuerit pro cataplasmate impositum. Vnguentum item ex plumbi succo ad sanguineas influxiones præscriptum his commodissimum existit. Commoda sunt & mala cum pane trita imposita, & quæ his sunt similia, Et cerata hipplones & ambrosię nomine insignita, & quæcunq; ex cera, chamæmelo, & rosaceo apparantur: adijcitur autem succus quispiam ex prædictis refrigerantibus, & ouorum candidum, & aqua cum modico aceto, quorum compositiones paulo post subnectemus. Optimum autem pharmacum pro eis est ceratum ex rosaceo betæ succo quantum satis est adiecto. Vidi etiam quendam hac affectione occupatum, qui immissis in frigidam aquam pedibus & aliquandiu in ea detentis præclaram opem tulit. Alium item uidi qui ostreorum carnibus cum argenti spuma & uiridibus hyoscyami folijs ac oleo ueteri diligẽter tritis utebatur, & tum illinendo eas, tum imponendo probe restitutus est. Licebit autem per ostreorum penuriam, carnibus concharum fluuialium uti. Atque hæc quidem conueniunt, si mediocris inflammatio & ardor adsit, Nam si magna fuerit ad erysipelatorum modum curationem instituemus. Cicutæ nimirum folijs & papaueris ac mandragoræ & hyoscyami adhibitis: quibusdamq; medicamentis compositis stuporem inducentibus, quæ ex papaueris succo & similibus constant. In horum tamen medicamentorum usu immodici caloris deletionem pro scopo habere oportet, quæ sæpe

 in una

in una cōtingit hora:post quam statim stupefactiuo ablato, cataplasma ex fabacea farina,adipeq́ue & aqua imponatur.Etenim ubi ea quę uehementer refrigerant diutius adhæserint, stuporem ægrumq́ue ac languidum sensum corpori inducunt. Quapropter quum in feruentibus doloribus fuerimus ad stupefacientium usum coacti,postea refouebimus partes per ea quæ calefacere possunt.

Parabilia remedia ad inflammationes non ualde feruentes. Cap. xxix

Malus medica, citrium, aurea mala

Reliqua ex eorum numero quæ facile parantur,quæq́ue doloribus non ualde magnis prosunt,Palmularum glandulæ sunt,& mali medicæ ramuli,citrium autem ipsam appellant & aureum malum.Quin & fructus ipsius medulla sapore acris,pani aut pollini ammixta in cataplasmatis commodissima est, Quemadmodum etiam si oleo coquatur & cera sufficienti ad oleum adiecta pedibus imponatur. Commodū est & symphytum per se pro cataplasmate impositum,& cum pane aut cerato permixtum,Et mali corium aceto incoctum,aut aridum tritum cum pane subactum.His ergo utaris.Optimum autem cataplasma podagricum & hoc est. Cupressi uirgulta teneriora & pilulas in ollam coniecta cum aqua marina donec flaccescant coquito.Deinde in mortarium culinarium transsumpta, ad cerati formam terendo redigito:& linteolo excepta,dolentibus locis imponito. Hoc cataplasmate quotidie ante somnum utitor, etiamsi non adsit dolor,per integrum annum,Nam perfecte ægrum sanat. Mirifice etiam facit cupressi decoctum,si ex eo æger sæpe perfundatur. Aliud. Cyperi folia uiridia trita in pastillos digerito,usus uero tempore aceto dilutos illinito. Barbari autem Indi arida ipsa folia contusa & cribrata reponunt, usu uero expetente aqua feruenti subigunt,modico etiam aceto adsperso,aut rhois culinarij decocto,atque hoc modo inflammato loco imponunt,folijs ricini aut carpasi superstratis,aut si hæc haberi nequeant,brassicæ. Reperies autē mane cataplasma aqua plenum, Sensibilis enim discussio & exhaustio contingit, adeo ut æger exuctionem sensu percepter, & maxime iuxta ungues. Vitiat tamen colorem,eum ad fuscedinem corrumpens, quapropter aliqui cerato liquido ungues prælinunt.

Indorum barbarorum mos

Aliud cataplasma,quod eadem hora dolores sedat.

Cerebrum porci cum amylo & rosaceo tritum,& panniculo infartum imponito,& confestim liberabitur ęger,ut deābulare possit.Optime faciunt item maluæ aqua coctæ & tritæ impositæ,celerrime enim dolores sedant.

De stupefacientibus medicamentis. Cap. xxx

Stupefaciētia periculosa

Composuerunt medici quemadmodū prædictū est,ob excellentes dolores,aut etiā ob ægrorū molliciem quos curare cogimur & neq́ue minimū dolorē tolerare possunt,medicamēta stupefaciētia appellata.Hęc enim nequaquā affectiones ipsas in quib. dolores fiunt,curāt:uerū stuporē & sensus

sus hebetationem membris inducēdo,quietem quandam doloribus obducunt.quapropter si ad huiusmodi pharmacorum usum,aut ob excellentem dolorum magnitudinem,aut ob immodicam caliditatem erysipelatis consimilem,cogamur,utemur quidem modice,quo feruor immodicus refrigeretur,aut sensus oblæsio deleatur.Ad hoc etiam animaduersione habita diligenti,ne quid post uehementis caloris & doloris extinctionem, ex stupefactiuo pharmaco in membro permaneat.Sunt autem medicamenta stupefactiua huiuscemodi.

Asclepiadæ epithema dolorem leuans,podagricis & articulari morbo commodum.usus eius est in ipsis exacerbationibus & excellentibus feruoribus inflammationum.

Opij drach.IIII,croci drac.I,panis siliginei quantum satis est:unumquodq; per se lacte bubulo maceratum terito,& unita imponito. Aut hæc ipsa cum lacte trita cerato rosaceo excipimus & utimur.

Aliud,quod confestim à doloribus liberat:oportet autem ante pharmaci impositionē ægrū lauare,atq; ita extersis locis statim adhibere.

Succi absinthij trientem,croci trientem,ceræ tantundem,opij unc.I,irini sex uncem.Opium & crocum in passo diluito,& affuso cerato unito,ac utitor.

Asclepiadæ pastillus podagricus,dolorem leuans.

Vsus eius competit tempore exacerbationum.

Aloes lib.I,centaureæ sextantem,thuris trientem,myrrhæ trientem,lapidis asij,opij,succi mandragoræ,styracis,aluminis scisi,cuiusq; sextantem. excipe ac subige passo & ad pastillorum formam reducito.Vsu uero expetente lacte dissolutos cum pinnulis illinito, supra illitum locum linteolo imposito passo imbuto.

Vnguenta recalfactoria quæ post stupefactiuorum usum adhibentur. Cap. XXXI

QVum itaq; stupefactiuis usq; ad feruoris inflammationum deletionem fuerimus usi,post calefacere membra conuenit cataplasmatis ex castorio & thapsia compositis:si enim hoc non fecerimus, debilia & intemperata reddita membra perpetuò fluori obnoxia reddemus,& quę in actionibus facile offendētur.quapropter unam atq; alteram unguētorum recalfactoriorum compositionem apponam.Ex quorum numero & hæc est.

Succi thapsiæ drach.VIII,piperis drac. XXIIII,adarces,canchryos,euphorbij recentis,cuiusq; drac.XXXII.Si uero recens euphorbium desit,duplum eius sume:staphidis syluestris drach.XII, pyretri drach.XII,terebinthinæ drach.XVI,ceræ drach.XXIIII,olei cyprini libras VI.

Altera,eiusdem usus.

Pyretri,castorij,elenij,adarces,piperis,euphorbij,zingiberis,nitri,ceræ, singulorum drach.VIII,irini quantum sufficit. Pro pauperibus autem satis faciunt,allia,thymus,origanum,satureia,sinapi,& similia. *Pauperum pharmaca*

Pharmaca

Pharmaca & edulia eorum, qui flauæ bilis influxu infestantur. Cap. XXXII

EXhibenda est autem & cyclaminus à flauæ bilis influxu infestatis. Huius enim radix quàm tenuissime trita cum aqua mulsa aut passo pota, biliosum humorem per sudores excludit. Dandæ autem ex ea drachmæ quatuor corporibus magnis & robustis, reliquis uero pro uirium tolerantia. Adiuuare uero oportet sudorum exclusionem corpus calefaciẽdo & fricando, ita tamen ne affectos locos contingamus. Præbenda quoq; in potu ea quæ urinam cient, talia enim bilem per lotium euacuare consueuerunt: pastillus item ex seminibus soporifer, & qui à triangulari forma Trigonus appellatur, & consimiles, doloribus infestantibus commode à flaua bile affectis exhibentur. Nam & somnus alti soporis inde oboritur, & fluxiones ab ipsis resiccantur, atq; id maxime si post corporis per purgatiuum euacuationem exhibeantur. Edulia autem eis apta quæ refrigerant, non tamen humectant: humiditas enim auget fluxiones. Dandum item eis lactucæ semen ob somnum conciliandum, & papaueris semen tum in cibo tum in potu. Mala etiam & sorba & mespila præbenda, & quæcunq; ad hoc quod refrigerant, fluxus cohibent allationem. Cæterum à uino omnino exacerbationis tempore abstinendum est. Intercapedine autem pura reddita parum ex eo concedendum. Porrò inedia ab amara bile infestatos extreme lædit: nam bilem acriorem reddit.

A vino abstinendum. *Fames biliosis nociua*

Cura eorum qui ob pituitæ influxum ægrotant. Cap. XXXIII

HOrum item curationem à pituitæ euacuatione principiũ sumere oportet. Euacuatur autem humor pituitosus per uomitus quidem, nihilominus tamen & inferne per uentrem. Vtilis est autem in hac affectione per inferna purgatio, siue iuxta manus siue iuxta pedes hæreat morbus, & multo adhuc magis si iuxta omnes corporis articulos fluxus fuerit dispersus, familiarior enim pituitæ uia & minus periculosa per intestina existit. Si enim in superiorem uentrem uiolenter adtracta non euacuetur, periculum inducit. Quapropter tutius est ut ad infernam excretionem ducatur. Euacuata enim in una die morbi utcunq; inueterati robur contundit. quare in podagra innatum ex pituitoso humore fluxum, & mediocriter affligẽtem, & qui tum potentia tum actu calidis remedijs delectatur, purgare oportet. Ante purgationem uero modice adstringentibus utendum, atque id magis adeo circa initium fluxionum. Arqui si euacuatio per purgationes fieri non possit, quæ sane uel sola sæpe sufficit ad affectionum fluidarum curationem: tum inedia & fame utendum est ad plures dies. natura enim pituitosi eam bene tolerare possunt. Vtendum etiam ordinationibus discussorijs amplius usq; efficacioribus infusis, & pharmacis cientibus urinam. Cæterum quæ ratione nutrimenti præbentur edulia, natura sicciora sint & minus nutriant: ueluti

Pituitæ uia per intestina *Fames pituitam curat*

luti est oryzæ succus & bromi, qui inter frumentacea refertur, Nuces iuglandes paucę, pistaciaq; & nux thasia, & Vuæ passæ, & capparis ex aceto mulso. Quandoq; etiã parui pisciculi in petrosis aquis coaliti, & passerculi montani assati præbeantur. Vinum autem præbeatur quàm minimum interualli tempore, tenue, fuluum & uetus. Cataplasmata autem quæ frigidis fluxionibus conueniunt imponenda. In principio quidem terebinthi folia uiridia & tenera cum adipe suillo recẽti, & rosaceo, modica cera adiecta. Apta sunt ipsis & cupressi folia & pilulæ uino cocta. Et cyperi radices, & rhamni folia. Post principium uero pituitosis conuenit ex eruo & lolio ac fœno Græco cataplasma. Quemadmodum etiam ea quæ ex ciceribus constant, aristolochiæ radice trita ammixta, centaureaq; & gentiana, & pęonia, & bryonię radice ac fructu. Ex amaraci itẽ coma, & artemisia, abrotoniq; folijs & adianto, uitice, lauro, pulegio, samsuco, menta, brassica, sisymbrio, serpylo, filice, fœniculo, eruca, & reliquis quæ saporis acris, aut salsi, aut amari sunt, & maxime si dolores citra ardorem ex refrigerationis sensu sint oborti. Singula uero ex his cum pane & adipe recẽtia pro cataplasmate imponito, quanq; nihil uetet unumquodque per se adhibere. Optimum est etiam fomentum ex passo mari mixto apparatum. At uero quinquefolij radicum & malicorij æqualibus partibus decoctis perfudi ac foui, inquit Archigenes, circundolentes partes, Imò & tritis ipsis magis inflammata loca cataplasmatis modo contexi, atq; hoc ipsum multis uelut obluctans & resistens remedium dolores expulit, aliquibus autem ut pharmacum nulli inferius ipsos mitigauit, rarissime uero citra commoditatem apparuit. *Pituitosorum cibi*

Mansuetissimum uero & hoc est.

Althææ folia cocta trita tum per se, tum cum polline, aut ordeacea farina imponantur. Ceratum item ex radice eius, quæ hibiscum appellatur, cocta in aqua mulsa trita. constet autem ceratum ex gleucino aut irino, Imponatur uero his qui tum uehementer calida, tum ualide frigida auersantur, mediocribus autem delectantur. Pharmacum porrò conueniens noui, inquit Philagrius, podagricis qui unà cum doloribus frigoris sensu percellũtur, id quod ex laurino componitur. Quum enim & alia eiusdem generis sint cum ipso, tantam tamen commoditatem à nullo exhibitam scio. Compositio autem hoc modo habet. *Radix althea hibiscum*

Pharmacum ex oleo laurino.

Ceræ, adipis suilli ueteris, resinæ pinus siccæ, terebinthinæ liquidæ, cuiusq; drach XCVI. cyprini, laurini, hyssopi, butyri, cuiusq; drach. XLVIII. galbani, medullæ ceruinæ, cuiusq; drach XVI. Hoc quidem igitur medicamentum confestim à dolore liberat eos qui in dolore frigoris sensum perceptãt. Admirandum etiam in his pharmacum est, quod ex croco constat & galbano, supraq; ad sanguineum influxum præscriptum est, & in omni tempore adhibetur. Sunt autem & alia pharmaca his apta, Quemadmodum ea *Pharmacum ex oleo laurino*

Myracopa pharmaca quæ Myracopa appellantur, & quæ ex ipsis componuntur cerata. fiunt autem hæc commensurata & proportionata cera ad ungenta ipsa ammixta.

Pharmacum ex Metallicis.

Pharmacum ex metallicis Optimum uero & ipsis pharmacum est ex Metallicis ad sauciatos neruos à Galeno apparatum, cuius & nos admirabile periculum fecimus, inquit Philagrius. Quũ enim partium quàm tenuissimarum sit, ad profundũ corpusculorum progreditur, & attenuat, & discutit. Commodum igitur existit in prædicta dispositione post sedatos dolores admotum, aut quum mediocres existunt. non solum enim discutit ut dictum est, sed & repellit. Compositio uero hæc est. Chalcitidis, drach. VIII. misyos, drach. XVI. Squamæ æris, drach. XXIIII. thuris, drach. XXIIII. galbani, drach. XII. colophoniæ drach. XCVI. ceræ, drach. XCVI. olei, drach. CXXVIII. aceti acerrimi quantum satis est. Metallica cum aceto in sole æstiuo terito ad plures omnino horas, Deinde thus adijcito, rursusq; diu terito, & liquescibilib. liquefactis, refrigeratis, & perpolitis admixtis unito ac utitor.

Acet.

Pharmacum ex uino & oleo, Galeni.

Pharmacum ex uino & oleo Aliud pharmacum ex oleo & uino Galenicum, conueniens in declinationibus inflammationum, & post easdem omnibus podagricis. Spumæ argenti, drach. XCVI. olei ueteris drach. CXCII. ad podagricos uero sufficit si anniculum sit oleum. uini ueteris fului pellucidi atque leniter dulcis, drach. CXCII. Coquito simul ad compagem manus non inquinantem. Hic enim est optimus eius apparatus, Nam qui triplum olei accipit diutius coquitur & magis resiccans redditur. Porrò in his qui post dolores uehemens frigus percipiunt, aliud Galenicum pharmacum ex Euphorbio ad sauciatos neruos descriptum cõducit. At uero adhuc pharmacum podagricis cõmodum, tum in inflammationum remissione, tum post easdem existit, quod Aegyptiũ appellatur, & ex lanis succidis ustis apparatur, Habetur aũt inter multæ commoditatis emplastra iuxta XV. sermonem huius tractationis.

Pharmacum Galenicũ ex euphorbio

Pharmacum Aegyptium

Cura eorum qui ex atræ bilis influxu ægrotant. Cap. XXXIIII.

Dicatur autem ex ordine & de atræ bilis influxionibus quæ & ipsæ omnino uniuersali euacuatione præcedente opus habent, hoc est uenæ sectione, aut purgatione. Quando quidem igitur ad atram uergunt bilem, euacuatione per ea quæ ipsam repurgant, quando uero ad sanguinem atra bile infectum declinant, per uenæ sectionem. Si uero ambo hæc simul per totum hominem redundarint, non unum aliquod ex prædictis adhibere suffecerit, sed præsecta uena, deinde depurgare cogimur, quod ipsum & in alijs affectionibus duplici euacuatione indigentibus erit faciendum. Priusq; igitur totum corpus euacuamus, atq; in ipso etiam euacuationis tempore, dico sanè in principijs, repulsorijs & sensim simul calefacientibus utendũ est. Post euacuationẽ uero his quæ sensim calefacere, & attenuare, & discutere possunt

possunt utemur. Sunt autem Repulsoria quidem simulq́ leniter calefacientia, terebinthi folia & cupressi, cyperi radices, & similia. Calfactoria autem simulq́ attenuatoria & discussoria, bryoniæ radix & cyclamini, sylvestrisq́ cucumeris, & raphani, lauri item folia mollia, & pastinacæ, & caucalidis, sinapis, nasturtij, conyzæ, brassicæ, iridisq́ & ocymi & aliorũ innumerorũ folia. Ammiscenda aũt sunt hæc pani cuipiã ex prædictis iam sæpe farinis, & adipi anserino aut gallinacco, butyroq́ & hyssopo, atq; id maxime in humectis & nigris corporib. quo leniora reddãtur. Quin & post huiusmodi pharmacorũ impositionẽ, præscripto ex croco pharmaco, & eo quod ex metallicis constat uti conuenit, ampliusq́ quod Macherioni inscribitur, & quod Isis appellatur, similibusq́, quorum compositiones in XV. sermone traditas reperies. Etenim huiusmodi pharmaca relictum in membris humorem concoquunt, eundemq́ attenuant & discutiunt, ampliusq́ membra debilitata corroborant. Commodissimum autem pharmacum per interualla exacerbationũ dolore non infestante, ad atræ bilis fluxiones est Corax, quemadmodum etiam pastilli Andronius inquam, & Musæ, & qui ex cẽtauræa, itemq́ qui ex lanis succidis apparatur & consimiles in XIIII. sermone descripti. illinuntur autem cum uino dulci. Miscẽtur etiam ad præscriptum ex croco pharmacũ, & ad id quod ex metallicis constat, ita tamen ut parum quid ex pastillis ad multã pharmaci partem commisceamus, ut uidelicet pastilli XII. pars ad unam pharmaci partem addatur, hoc est ad pharmaci lib. I. pastilli uncia una. Aliquando autem minus. Quum enim euacuare & discutere uoluerimus, minus de pastillo adijcimus, corroborare autem & firmitatem addere, plus. Quod si neq; perfecta neq; absq; dolore sint exacerbationum interualla, panem uino maceratum & sufficienter emollitum ad prædicta medicamenta per interualla ammiscere expedit. Præstans autem est & in his discussoria fricationum species uniuersi corporis, præter affectas partes, tum per interualla, tum tempore exacerbationum uehementius & diutius facta, & maxime si non fuerint præeuacuati.

Repulsoria calfacientia

Pharmacum Macherionis Isis emplastrũ

De his qui ob tenuem fluxum ægrotant. Cap. XXXV

SI serosi sint humores qui ad articulos influunt, non paruum signum tenuitatis ipsorum est, quod neq; tumorem magnum habeant inflammationes, neq; diutius durent, Imò neq; molestiam aliquam in motibus perpetiuntur ægri postquam quieuerint inflammationes. Eorum igitur qui ob tenuem influxum ægrotant remedium quod eadem die opem eis fert purgatio est per ea quæ serosos humores euacuare possunt facta. Fluxiones autẽ quę non ita ualidum dolorem inferunt, sæpe in solo irrigationum fotu substiterunt, ex oleo uidelicet rosaceo & uino dulci suppressæ, modica cera ammixta, ijsdemq́ lanis succidis exceptis, additur etiam aliquando nitri spuma. Quin & quod ex cote naxia ex ferri affrictu deteritur & in ea congregatur illitum iuuit, Et Selinusia terra, & cretica, & Samius aster, & Lemnia

Cotis naxię usus

sit relata, nulla difficultas amplius est, etiam mixtarum curam inuenire. Satis enim manifestum est quod ad humorum complexum, consequenter etiam curationes oporteat mixtas esse. Cognitiones autem mixtarum fluxionum ex prædictis simplicibus affectionibus sunt sumendæ.

Cura affectionum ex sanguinis & bilis complexu. Cap. XXXVII.

SI igitur sanguineę & biliosæ affectiones concurrant, & propterea tumor magnus & ruber, & quodam modo flauus ac feruidus, membrũ fluxione infestatum apprehendat, & dolores nunq̃ remittentes incumbãt, & exacerbatio uehementer quidem alternis & tertio quoq; die fiat, benignior autem singulis diebus: omnino sanè manifestum puto, quod medicationis initium à uenæ sectione primum fiet, consequente exinde biliosi humoris purgatione. Satis constat autem quod & euacuationum tempore repulsorijs utemur, quæ uidelicet frigidæ & adstringentis sunt facultatis, Et deinde primum mitigatorijs & refrigerantibus quidem utendum, non autem amplius adstringentibus. Adstrictio enim tumorem inspissat ac cogit, ut ægre discuti & resolui possit, si diutius ea utamur. postremum uero etiam his quę concoquere & discutere tumorem possint utendum est. In principio igitur iuxta euacuationũ, inquã, tempus, utile pharmacum eiusmodi affectionibus est ex acacia & ueratris pastillus in mortario plumbeo cum semperuiui, aut plantaginis, aut sanguinarię, aut senecionis, aut umbilici ueneris, aut rumicis acuti, aut solani, aut uuæ acerbæ, aut hyoscyami, aut lactucæ succo dilutus. Atqui iuxta augmẽta & uigores affectionum, etiam ea quæ ad sanguineas affectiones dicta sunt, in cataplasmata ammiscere expedit, Succosq; item iam relatarũ herbarũ, & ipsas adeo herbas tritas. Postq̃ uero feruor inflammationis cessarit, cõcoquentib. cataplasmatis & medicamẽtis utemur: parte etiã affecta uulnusculis impactis scarificata, p̃sertim si appareat tumefacta. *Adstringẽtia quãdo nocẽãt*

Cura bilis ad pituitam permixtæ. Cap. XXXVIII.

AT uero si pituitosi humores biliosis fluxionibus ammisceantur, si quidem unio & permixtio ipsorum eodem tempore hominem infestet miscere etiã remedia oportet, eorumq; multitudinẽ purgare per ea quæ bilem simul & pituitã educere possunt: forinsecus aũt cataplasmata imponẽda pari aut impari modo permixtis his quę pituitosum & biliosum euacuãt fluxũ. Et pari quidẽ modo utraq; cõijciemus, quũ affligentiũ humorũ mixtura æqualis fuerit. Impari uero si alter humorũ redũdarit. Neq; uero obliuioni tradendũ q̃d aliqua ipsorũ in principio recte adhibẽtur. Aliqua uero iuxta mali progressum & uigorẽ. Quædã uero eo remittẽte & circa declinationẽ. *Quatuor tempora morborum*

Cura humorum atræ bilis alijs permixtorum. Cap. XXXIX.

EAdem etiam methodo uteris si atræ bilis fluxiones reliquis fuerint ammixtæ, tum iuxta exacerbationum circuitus, tum iuxta continuitatem. Neq; enim solum ad affectionum complexus est respiciendũ, sed & num

assidue & citra remissionem, an iuxta circuitum infestent. Primum quidem igitur & in illis euacuationibus conuenientibus utendũ est, Deinde ubi quidem assidue infestarint, cataplasmatis dolores sedantibus uti expedit, Vbi uero per circuitum moueantur, instantibus quidem doloribus mitigatoria cura, per interualla uero corroboratoria membrorum utemur. Manifestum autem quod quæ magis feruent maiori refrigeratione opus habẽt. Quæ minus, minori. Omnia tamen feruentia refrigerare oportet. Quæcunq; aũt fluxiones pruriginosæ fuerint, obtundentibus & discussorijs curabuntur. Quęcunq; uero mordaces, obtundentib. solis. Et quæ in alto sitę sunt, per ea quæ tenuiũ partiũ existunt, quæ uero in superficie, per simpliciora. Omniũ aũt horum syluã in fine secundi huius tractationis sermonis præscriptã habes.

Cura durorum tumorum qui post inflammationes relinquuntur. Cap. XL

Tumores duri & reluctantes

DVri & reluctantes aliquando tumores post inflãmationes relinquuntur, qui ex crassis humoribus generationẽ habent, in corporibus præsertim durioribus, & quæ ægre per discussoria exoluuntur, & male curatis. Huiusmodi enim nõ curati statim seipsis peiores fiunt ad uitæ actiones obeundas. Cæterũ huiuscemodi tumores sedant, pharmacũ Machærionis, & piscatoris, & Aegyptiũ, & cõsimilia de quibus dicetur XV. sermone in pharmacorum multæ cõmoditatis relatione. Dicetur aũt & hic ubi ex ordine de tumoribus qui ægre concoquuntur tractabimus. Sunt etiã parabilia pharmaca ad hanc affectionem si ruri uiuamus, satiuæ fici fructus, & syluestris quoq; grossi cocti, triti & impositi, tum soli, tum cum quadã ex prædictis farina & adipe. Cyclamini item & cucumeris syluestris radix, & althæa bis cocta, & caricæ pingues, adianton, auena, urtica, bryoniæ radix, bulbi, anethi, abrotoni, buphthalmi, iridis folia itemq; marrubij, ita ut singula prædicta cum uisco, pice, & sulphure uiuo permisceantur.

De tumorum crudorum & inconcoctilium cura. Cap. XLI

CRudi tumores ex materia albidiore congregantur, diuq; durant, neq; concoquuntur, neq; discuti possunt, Quandoq; uero primis quidem discussis loci statim fluxione infestanẽ, & inæquali magnitudine semper permanent tumores. & in quibusdã sanè penitus absq; dolore fiunt, in alijs uero dolore quodã comitante. Quandoquidẽ igitur diuturnos uideris tumores citra dolorem, per discussoria curato, diligẽti animaduersione habita ne quid relinquatur induratum, quod incurabile aut ægre ualde curabile reddatur, & maxime ubi callosarum duricierũ generationem uideris in articulis futuram. Si igitur citra dolorem uideris crudos tumores, emollientibus ad discussoria ammixtis curato, ne quid penitus induratũ relinquatur. Si uero cum dolore contingant tumores, nõ modo discussorijs, sed etiam quæ unà cum hoc quod discutiunt, lenire possunt, expedit uti. Manifestum autẽ est quod si fluxus tenuis & modicus cum doloribus quibusdã deferatur, indę tumores

tumores post inflammationum remissiones oboriantur & infestent, atq; id maxime in his euenit qui delicatius uiuūt, aut frequenter lauantur aut plus q̄ oporteat inambulāt, uel etiā rebus uenereis utūtur. Oportet igitur in his ad tumefacta imponere pharmacū ex salicibus, ita ut adglutinari possit ap paratū: aut quod ex aspidibus constat ad strumosos destinatū, aut aliquod cōsimile: præsertim quū sensus ægris adest iuxta coxendicē aut femur, tanq̄ aliquid ad inferiora deferatur: quūq; dicunt se affici uelut formicas repētes sentiant, doletq;, & iam refrigeratur, iam calescit membrū. Quin & lauantes per smegmata ex adarce, alcyonio, & pipere defricare oportet. Adstringētia igitur sunt simulq; discussoria pharmaca, quibus necessario utimur ad crudos & dolentes tumores, uelut symphytū petræum, terebinthi uirgulta, scolopendriū uiride, cyperos, & similia de quibus sæpe dictū est, cū pane multo & rosacco permixta, præsertim in his qui humido & albo corporis habitu sunt præditi. Ex cōpositis aūt conuenit eis pharmacū ex succis quod cū uino flauo & subadstringente est emollitū, & Galeni phœnicinū cum multo rosaceo liquefactū, & locis liquidius impositū. Cæterum in tumoribus citra dolorē conueniunt adiantū uiride, folia urticæ, altheæ, chamęmelū, uua passa pinguis, sertula cāpana, melissophilon, lauer, citrij exterior cortex, & similia, Ad quę singula cicerū & lupinorū farinæ, & panis, & olei ueteris ac sicyonij, & adipis suilli ueteris, tantum ammiscendū est, ut mollis ad tactum compositio reddatur, & morsum nullū ad membrū accedere permittat. Ex compositis aūt pharmacis conueniunt his, id quod ex croco & galbano constat, & quod ex liquescibilibus apparatur ac mox referetur, Et Machærionis, & piscatoris, cum cerato ex oleo Sicyonio aut aliquo cōsimili liquefacta. Atq; hæc quidem in mollioribus corporibus adhibentur. In durioribus autem & quibus tumores non dolitant, conueniunt uiticis folia, præsertim arida, & amaracū, amarātum, ari & arisari radix, smyrnium, althęæ radix, elaphoboscum, ericæ folia, fœniculi folia: filix, sisymbrium, scandix, erucę folia & sinapis uiridis. Cōposita aūt conueniūt tum prædicta citra cerati ammixtionē, tum Isis, & Aphrodite appellatæ, & alia infinita ijsdē uiribus prædita. Huiusmodi autem pharmaca unà cum hoc quod tumores exoluunt, etiam fluxiones naturæ suę aptitudine repellunt, Quod ipsum etiam probe faciunt cupressi pilulæ uirides cum uino coctæ, prædictorum leguminum farinis & suillo adipe ammixtis, quandoq; uero & lauri ramuli, & rubi folia, & similia ammiscentur. Efficaciora autem prędictis sunt, & agrestioribus corporibus ac tumoribus qui ægerrime concoquuntur cōuenientissima, abrotonum, ammoniacum thymiama, anemonarū radices & hastulę regiæ, bryoniæ radix, pulegium, dracunculi radix, bdellium, buphthalmum, gentianæ radix, & myrobalanus. His autem adhuc fortiora sunt capparis folia, glastum, betonica, cyclamini radix, brassicæ ustæ cinis, ruta, panaces uiride, peucedani radix, scilla, fici syluestris fructus, trifolium asphaltites, trixago, sul

Pharmacum ex salicibus. ex aspidibus

Formicas quasi repentes sentire

phur,pix, Addatur autem singulis prædictis panis & adeps,aut prædictorum leguminum farinæ, quandoque etiam caricæ. In quibus omnibus scopum tibi propositum habeas, ut citra partis affectæ commotionem & afflictionem curam facias: quapropter etiam necessaria est prædictarum farinarum,itemque adipum admixtio. Tantũ autem cõmiscere ex eis oportet, quantum uehementẽ uniuscuiusque uim obtundere uolumus. Ammiscẽdus autem est non solum adeps suillus,sed & caprinus,& uitulinus, & taurinus, ceruinus & anserinus,Medullæ item omnes ammiscendæ habito naturæ curandi corporis respectu.Et cochleæ unà cũ testis tritæ,& sine alterius rei admixtiõe,aut caprino stercore cũ aceto trito ammixto,tumores laxos & molles destruũt & adstringũt, qui sanè ex lentis & crassis humoribus oboriuntur. Porrò operæprecium duxi admonere,diligenti animaduersione opus esse,ne clam te indurata aliqua tumoris pars relinquatur, quod sanè ubi uideris factum,his quæ fortiter emollire possunt uteris, respectu simul ad habitum corporis habito. Ex malagmatibus autem fortissimum est Leucio inscriptum ad articulos distortos.

Adipes tumoribus apti

Malagmata diuersa, in quibus etiam Leucij malagma est,ad articulorum distortiones destinatum. Cap. XLII.

Malagma Leucij

Malagma Leucij ad articulos distortos inscriptum, facit ad thoracis affectiones & abscessus in profundo, ad neruos contractos, & articulos stupore occupatos.Latini distortiones & Græce ancylas appellamus. facit opisthotonicis, & ad omnem neruorum per consensum affectionem, Ad neruorum item lassitudinem acopon egregium est irino aut cyprino dissolutum. Bdellij, adipis uitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusque sextantem,opopanacis, galbani, canchryos, thuris, styracis, cuiusque drach. VIII. piperis grana CLX. ceræ sexuncem, terebinthinæ sexuncem, fecis ungenti irini aut cyprini sextantem & unciæ dimidium,uini quantum sufficit. Ammoniacum,opopanaca,thus,terito cum aceto, liquescibila uero liquefacito,& ab igne ablatis sicca inspergito:deinde etiam trita ipsis adijcito, & unita in mortariũ diffundito, ac fortiter emollito, extractisque utitor. Optimum est etiam eis ex pice brutia Galenicum pharmacum ad rabidi canis morsum descriptum.Habet autẽ hoc modo.Picis brutiæ,libram I. opopanacis,quadrantem.aceti acerrimi drach. I. apparato quemadmodum de rabidi canis morsu prædictum est sermone sexto.

Aliud Pharmacum ex liquescibilibus, Galenicum.

Quod concoquit simul & attenuat tumores.Quo sanè in mollibus corporibus uel solo utendũ. In fortioribus uero ammiscendũ est ei id quod ex metallicis constat ad sauciatos neruos destinatũ, ita ut mixtura ubilibet iuxta corporũ & affectionũ naturam fiat. Habet aũt hoc modo. Opopanacis, unc.I.terebinthinæ chiæ,unc.I.propolis teneræ,quadrãtẽ. Si uero propolis tenera nõ sit,admiscebis terebinthinę trientẽ: quod si neque in totũ propolis haberi

haberi possit,conijcito picis brutiæ sexuncē. Opopanaca in aceto albo con/
tere. Hoc pharmacū prædictos tumores cōcoquit, & humores in alto sitos
adtrahit,dissecat,& repurgat. Cęterū quod ex metallicis constat item Gale/ *Pharmacum ex metallicis aliud*
nicum ad sauciatos neruos destinatū hoc modo habet. Chalcitidis,misyos,
æruginis ustæ,cuiusq; drach.VIII.colophoniæ,bessem.squamæ æris,drach.
XXIIII.ceræ, drachmas XCVI.olei,drach.CXXVIII.resinæ,drach.XVI,gal
bani drach.XII.aceti quantum sufficit. Chalcitin, misy, æruginē, æris squa/
mam cum aceto in sole æstiuo contere ad plures horas, & liquescibilibus li/
quefactis & affusis,uni, emolli, ac utere. Aliud Galenicum.

Ad eos qui tenerū corpus habent & neruis saucij sunt,descriptum. Chalciti/
dis ustæ,misyos ustæ,cuiusq; drach.VIII. Squamæ æris,drach.XXXII.thu/
ris,drach.XXXII.ceræ,drach.XCVI.olei, drach. CXXVIII. resinæ, drach.
XVI.galbani drach.XII.aceti quod satis est, Apparato ut dictū est. His itaq;
pharmacis utemur p se ubi dolores ex profundo dissoluere uelimus, Misce/
bimus aūt pharmacū ex liquescibilib.constās ubi tumores fuerint obdurati.

Malagma ad podagricos & articulorum morbos ualde generosum.
Liberat à tota affectione,usus eius est per exacerbationum interualla. Ce/
ræ, lib.I. terebinthinæ lib.I. spumæ nitri sexuncem.floris lapidis asij,sexun/
cem. Thuris sexuncem, olei cyprini lib.I. lixiuij ex cinere lignorū uitis,quan
tum sufficit. Arida contundito,cribrato,& cum lixiuio ad liquidi cerati cras/
situdinem terito,& liquescibilia liquefacta tritis affundito,unito ac utitor.

Aliud. Calcis uiuę,thuris,cuiusq; drach.IIII.terebinthinæ drach.
IIII. ammoniaci thymiamatis drach.IIII. spumæ nitri drach.IIII.adipis tau
rini drach. VIII. floris lapidis asij drach.II. ceræ trientem. olei trientem. li/
quescibilia liquefacito & cum siccis unito ac utitor. Valde præclarum est. Re
sorbet collectiones circa articulos congregatas, & à doloribus uindicat.

Aliud, quod in totum ab omni affectione liberat. Seminis cicutę,
comæ centaureæ, iridis illyricæ,agarici,cardamomi, fœni Græci,corticis ra/
dicis mandragoræ, singulorum sextantem, terebinthinæ lib.I. olei ueteris,
sexuncem, ungenti syriaci aut salca appellati, sexuncem. Terebinthinā cum *Vnguentum Syriacum Salca*
oleo ueteri modice coquito. deinde unguentum addito, & ablatis ab igne
arida trita inspergito & unito, emollitaq; in uas æreum aut stanneū repo/
nito,uase tamē prius ex ungento malabathrino siue foliato illito. Hoc phar
macum crassos & mucosos humores trahit per obscuros meatus.

Aliud ad eos qui à natiuitate articularem morbum contraxerunt.
Vtpote quibus genua,humeri,cubiti,& reliqui articuli dolitant. Ceræ,colo/
phoniæ,resinæ pinus,cuiusq; sexuncem.terebinthines unc I.fœni græci sicci
contusi & cribrati trientem. Cyprini trientem aut quantum satis est. Eliqua/
tis liquescibilibus fœnum græcum insperge, & utere.

Aliud Ceratum ad articularem morbum pulchrum.
Ceræ,adipis porcini,colophoniæ, resinæ pinus,cuiusq; lib. II. butyri,lib. I.

terebinthinæ lib.I.galbani, trientem. adipis taurini, lib. II. hysopi, lib. I. Liquefac, percola & adserua. Vsus uero tempore ungento nardino dissolue aut etiam gleucino, & linteolo exceptum impone.

Aliud ad articulorum morbum & podagricos.

Vt præ admiratione consterneris. Ceræ, drach. C. rosacei, drach. CC. foliorum sideritidis tenerorum drach. C. styracis, drach. XX. thuris, drach. VIII. nitri, drach. VIII. mannæ, drach. X. Liquefacta cum reliquis tritis unito, ac utitor. Sũt aũt & alia q̃ plurima pharmaca quę tumores tollere possunt post inflammationes adhibita, Maxime uero omnium quod ex aspidibus constat ad strumas descriptũ facit ad eos quibus laxi tumoris magnitudinem detrahere uolumus, Subuertit enim quàm plurimũ tumores laxos itemq́ duros cosq́ simul diffundit. Constringit autem & condensat articulos præclare omnino si quod ex salicibus constat ei ammisceatur. Ego autẽ, inquit, Philagrius penuria pharmacorum ex metallicis pręscriptorum, id quod ex salicibus apparatur ammiscui & maximopere profeci articulis inde constrictis, densatisq́ ac corroboratis, obfirmato uidelicet fluxionũ humore prius euacuato. Licebit autem si quis ruri uiuat & prædictis pharmacis careat, ex adipe qui ad manum sit, & arida pice, cum resina pinus, aut etiam alia resina quæ haberi possit, pharmacum in cerati formam apparare, ipsiq́ chalcanthi quantum ubilibet recte habere uidebitur ammiscere, Salem item ac Mysi, auripigmentum, & similia, Quin & uiscum & irin, aristolochias, pæoniam peucedanum, gentianam, centauream, artemisiam, thymum, origanum, nitrum, nitri spumam, thus, myrrham, styracem, propolin, mastichen, ac alia innumera his consimilia licebit reperire, indeq́ pharmaca tumores cõstringentia componere, quemadmodum nos fecimus nõ paucies communibus ad podagricos & articulorum morbos pharmacis inde apparatis.

Ceratum ex aspidibus

Ex salicibus

Philagrij pharmacum ex nitro & oleo.

Nitrum accipito friabile & nihil calculosum in se habens, idq́ ipsum quàm tenuissime terito, olei tantum ad ipsum in mortarium affundens quo trita simul ad mellis crassitudinem redigantur: atq́ ubi satis diu contriueris cacabo excepta, ad lentum ignem non fumantem coquito, assidue agitando donec ad bonam compagem reducantur, animaduersione tamen habita quo liquidius pharmacum relinquatur. Hoc enim modo tractatum liquidum euadit, neq́ in posterũ inspissatur nisi multam aliam sustineat coctionem, quæ uim eius sicciorem, & ob id affectis dolore membris inutilem reddat. Probare autem eius compagem tempore coctionis oportet, ad testam aridam ipsum destillando, testa non prius humectata, quemadmodũ in alijs pharmacis facere solemus. Resoluitur enim nitrum per aquæ contactũ. Sit autem oleum quod nitro affunditur dulcissimum, tenuium partium aut rosaceum, aut chamæmelinum, aut anethinum, aut uetus, aut cicinum, aut sicyonium. Quandoq́ etiã chamæmeli humidæ siue aridæ, aut iridis tenuissime tritæ

me tritæ, aut aristolochiæ, aut alicuius consimilis partem ammiscere prodest. Si quidem autem repellere simul ac discutere uelimus, aut etiã calidos dolores curare, cum rosaceo ipsum pharmacum coquemus, aceto quãdoq; in coctione aut modico passo affuso. Si uero amplius discutere uelimus cũ aliquo alio oleo coquemus, ammixtis etiam quibusdam præscriptorum aridorum, iuxta habitum uidelicet curãdi corporis & compagem ipsius tumoris. Hoc sanè pharmacum dolores in alto obortos quàm celerrime sanat, atq; id eo magis si non biliosum sit, neq; multum calidũ quod influit, Neq; uero solum podagricos dolores ex professo iuuat, uerumetiã eos qui tales non sunt, sed ex fluxionibus congregati & discussioni alias resistentes. Vtimur itaq; ipso si post sedatas inflãmationes dolores in alto permaneant.

Pharmacum ex urina Bordonis hoc est Muli apparatum.

Attrahit quidem hoc priore præstantius, Conuenit autem magis crassis & crudis fluxionibus, præsertim si cum chamæmelo uiridi uel sola, uel cum adipe porcino recenti, fuerint prius cataplasmatis modo contectæ: cum arida uero itidem eodem adipe ammixto, ampliusq; farina fabacea, aqua & oleo, ac modico passo adiectis. Quin & ipsa anthemis, quæ & chamæmelon dicitur, ualde calidos dolores & inflammationes maximopere ex natura sua iuuat, statim post uigorem adhibita. Etenim cutem rarefacit & attenuat moderate, & biliosos humores trãspirare facit, adeo ut huiusmodi inflammationes etiam sola, nihil ex attenuatorijs & incisorijs, ueluti est artemisia, & aristolochia, & calaminthe, & alia infinita, admixtũ habens, curet. Hoc itaq; pharmacum ex argẽti spuma & urina apparatum, de quo sanè sermonem institui, scio quosdam circa totius affectionis uigorem, nõ modo iuxta particulares exacerbationes, aliquando uero & augmenti tempore, ad dolentes locos pro cataplasmate imposuisse, humoresq; forinsecus extraxisse: & tumores quidem maiores reddidisse, dolores tamen omnino sedasse ac extirpasse. Cæterum odor ipsius intolerabilis est eis qui tenero olfactus sensu præditi sunt. Compositio uero talis est. Vrinæ muli masculi non castrati, sextarios Italicos IIII. Spumæ argenti, lib. II. Spumã argenti tenuissime tritam in mortario habeto, eiq; urinã affundito, Ad solem uidelicet æstiuum expositæ paulatim urinam instillato, & postq; ad mellis spissitudinem peruenerit, urina scilicet consumpta, olei unc. XXIIII. addito, adipis porcini ueteris unc. XVI. & usq; quo non amplius inquinarit manus coquito. Vsus uero tempore linteolo exceptum imponito. Oribasius autem axungiæ lib. I. coniecit, & medullæ ceruinæ non salsæ, bessem. & mellis, lib. III. reliqua uero eodem modo. Scribunt porrò quidã proprij muli urinam accipiendam esse. *Muli natura* Resistit enim & obluctatur morbo ex natura sua hoc animal. Efficacius autem aiunt, reddetur si quis dum coquitur, ipsam semel in cacabum expuat, & semel in terram. Atq; hæc cum quibusdam barbaris nominibus inuenire licet adscripta, quæ sanè curiosam penitus habent scripturam, atq; ob id superfluum

perfluum & indecorum mihi uisum est, inquit Philagrius, ea adscribere. Etenim citra eorum nominum incentionem ipsum pharmacum apparatum, eodem modo efficax est, sicut id quod cum nominibus præparatur.

Hippione Philagrij.

Hippione uero hoc modo apparatur. Anethi uiridis, unc. XVI. scillæ recentis sexuncem, olei omphacini septuncem ac unciæ dimidium, aquæ sextarios. III. Anethum & scillam in aqua & oleo ad triduum macerato, deinde donec aqua consumatur coquito, & percolato oleo ceræ nouæ lib. II. adijcito, medullæ ceruinæ lib. I. aut si hæc non adsit, adipis ceruini libram unam. adparato & utitor.

Cerata podagrica. Cap. XLIII.

Ceratum ex succo senecionis ualde pulchrum. Ceræ, libram I. olei chamæmelini, dodrantem. adipis porcini recentis, sexuncem. croci, drach. IIII. Crocum cum succo senecionis terito, liquescibilia autem liquefacito, percolato, & succi quantum expedit paulatim instillato, fortiterq; agitato, atq; ubi refrixerint, ad crocum tritum adijcito, & subacta unito, ac utitor.

Ceratum dolorem leuans, ad inflammationes in uigore constitutas. appellatur autem Manus Asclepiadæ.

Facit ad excellenter inflāmata, eadem hora liberans citra dilationem. Succi hastulæ regiæ, cyathos IIII. succi solani, cyath. IIII. succi buphthalmi, cyath. IIII. succi perdicij, cyath. IIII. ceræ, butyri recentis, axungiæ, medullæ uitulinæ, calcis uiuæ, cuiusq; quadrantē. terræ cimoliæ, drach. XII. terræ samiæ, drach. XII. sandarachæ, drach. XII. nitri bernicarij, spumæ nitri, cuiusq; drach. XII. fecis uini ustæ, drach. XII. glutinis chartarum, hoc est pollinis cocti, drach. XII. olei boni lib. III. appara & utere.

Aliud ad præscripta item efficax.

Ceræ, colophoniæ, adipis anserini, cerusæ, cuiusq; drach. XVI. picis, drach. IIII. succi brassicæ, cyathi dimidium. succi fœni græci, cyathi dimidium. succi seminis lini, cyathi dimidiū. succi stratiotæ, cyathi dimidiū. succi sertulæ campanæ, cyathi dimidium. lactis bubuli, cyathi dimidium, oua gallinarum, numero. IIII. olei, libras II. Ex his cerata duo facito, eaq; unà cum eis quæ Aegyptia inscribuntur in promptu habeto, quæ pauci adeo homines habent, apparato cōfidenter, nulliq; reuelato & plus q̄ hominis nomen assequeris. *Aegyptia cerata*

Podagricum aliud ceratum approbatissimum.

Facit ad inflammationes & dolores, etiam in principijs impositum celerrime sanat, & neruos arefactos emollit, adeo ut quidam ei hanc facultatem inesse non credant, dissoluit & pedum nodosos tumores condylomata græcis appellata. Olei cicini, lib. II. succi mandragoræ, drach. XXXII. succi artemisiæ, drach. XXIIII. succi rumicis, drach. XXIIII. resinæ pinus, drachmas XLVIII. terebinthinæ, drach. XLVIII. adipis anserini, drach. XLVIII. succi rubi, drach. XVI. butyri recentis drach. XLVIII. lycij indici, drach. XXIIII.

sanguinis

ſanguinis hircini ſicci drachmas XVI,lachrymę hederæ drachmas XXXII, galbani drachmas XLVIII,opopanacis drachmas XXXII.Lycium & ſanguinem hircinum & panacis ſuccum cum modico uino terito, & affuſis ſuccis,ſiquidem liquidi affuerint,aut ſiccis,ſi illi haberi nequeant,unito.liqueſcibilia autem liquefacito eiſq́ trita adijcito,& ad lentum ignem coquito ſpathula aſsidue agitando donec cogantur.Cæterum ligna quæ ad coctionem eorum ſuburuntur arida uitis ſarmenta eſſe oportet.

Ceratum podagricum ex bryonia.Egregie facit ad omnes inflammationes & dolores articulorum. Hac uſus & in uigore & in remiſsione ſucceſſum & gloriam reperi. Reperies enim inflammatas partes corrugatas & citra dolorem.Frequenti experimēto nobis cognitum eſt:nam multos eo ſeruauimus. Radicis cucumeris ſylueſtris drachmas CCCCCLXXVI, ſcillæ mundæ drachmas CCCCLXXX,radicis haſtulæ regiæ drachmas CXLIIII, olei raphanini drachmas CCCCCCXCVII,ceræ drachmas CXLIIII,galbani drachmas XLVIII.Herbas omnes in aqua ſufficienti per triduum madefacito,ſingulis diebus bis ipſas ſenſim agitando. Deinde affuſo oleo,coquito donec oleum ſolum relinquatur ad lentum omnino ignem. percolato deinde,& ceram ac galbanū in mortario diligenter trita & emollita addito.Quibus omnibus poſtremum liquefactis,& ab igne ablatis utitor ad omnes doloris affectiones.Hoc etiam ad uiſcerum diuturnas inflāmationes ſum uſus.

Ceratum in multis approbatum, ad inflammationes pedum, diſcutiens citra dolorem. Vtere eo in uigoribus,& magis in declinationibus.

Olei anethini quincuncem,chamæmelini quincuncem,butyri quincuncem, adipis anſerini quadrantem,farinæ lupinorum ſextantem & dimidium unciæ.Liquefacito & agitando refrigerato,in mortariumq́ infundito,terito,& ouorum quinque crocea ſingulatim inijcito.Deinde & lupinorum farinam inſpergito:unito,utitor.

Ceratum Iacobi Pſychriſtæ,ad feruentes pedum inflammationes. *Iacobi Pſychriſtæ ceratum* Ceræ albæ ſexuncem,roſacei recentis uncias quindecim, ouorum quinque candida,aquæ ſeptuncem & unciæ dimidium.Ceratum ad prunas liquefacito,& diligenter agitando refrigerato,deinde in mortarium fundito, & adiectis ſingulatim ouorum cādidis terito, poſtremum inſtillata ſenſim aqua omnia rite unito,& noua olla ſufficiēter prælota excipito, & infuſa aqua pura ſinito,quotidie aquam permutando.

Vnguenta,& acopa diuerſa ad podagricos, articulorum dolores, iſchiadicos,membris exolutos,& trementes. Cap. XLIIII

VNguentum Aſclepiadę.Facit podagricis,articulorum doloribus,& ad omnem neruorum per conſenſum affectionem. Vini ueteris ſextarios duos,lanarum ſuccidarum ex locis ſub alis libram unam,ſpumæ nitri libram unam. Lanas ſuccidas in uino per triduum madefacito, deinde ex

F preſſo

presso liquore, spumam nitri tenuissime tritam iniicito, dissolutoq; ac olei libras duas addito, & conquassata in uitreum uas reponito, & utitor, quotidie agitans & ex eo illiniens locos affectos à somno, & ante balneum, & post balneum, & à cœna.

Aliud unguentum ex sale: podagricos à tota affectione liberat.

Salis sordidi, hoc est ipsius terræ libram unam, aluminis scissi libram unam, fecis uini ueteris sextarium unum, floris lapidis asij trientem. Arida sigillatim unũquodq; per se diligenter terito, deinde etiam fecem adiicito, simulq; terito, & ad trita demum olei ueteris sextarios duos affundito, cõquassato, reponito, ac utitor. Quidam etiam mellis libram unam addunt.

Aliud itidem, Asclepiadæ.

Thuris quadrantem, ammoniaci thymiamatis, zingiberis, piperis, salis sordidi, floris lapidis asij, aluminis scissi, cuiusq; unciam unam, galbani unciam unam, opopanacis sesquunciam, terebinthinæ quadrantem, olei cyprini, laurini, samsucini, & ceræ, singulorum sexuncem, aceti quantum satis est ad ea quæ dissoluere oportet. Vtere in frigidioribus.

Aliud optimum. Spumam nitri albam cum oleo ueteri terito, eoq; locos affricato, & miraberis.

Aliud, Asclepiadæ.

Vini ueteris sextarios tres, olei ueteris sextarios duos, uirgultorum lauri libram unam, foliorum tenerorum aut pilularum cupressi teneriorum libram unam, ceræ libram unam, galbani unciam unam, sanguinis testudinis terrestris satis largam copiam. Herbas in aceto macerato, deinde coquito, & ad decoctum liquefacta reliqua addito ac unito, & sanguinem testudinis recenti affuso, conquassato, & utitor.

Olei gleucini præparatio.

Oleum gleucinum dolores & lassitudines neruorum quàm maxime sedãs. Habet enim uim calefactoriam relaxantem: facit ad affectiones uuluæ, & ad omnem neruorum per consensum affectionem. Facit ad rigores per circuitum repetentes, quotidianæ præsertim & quartanæ febris. Omni enim acopo præstantius est. Maxime autem facit ad eos qui tum retro tum antè distenduntur, opisthotonicos & emprosthotonicos Græcis appellatos, si calidum puris lanis exceptum locis imponatur. Compositio eius hoc modo habet. Olei omphacini primarij libras CCL, uini falerni ueteris odorati sextarios quinquaginta italicos: musti ex uua aminæa, hoc est adstringente alba sextarios italicos centum quinquaginta, olei libras duodecim, aspalathi libras quinque, spathæ unguentariæ quam palmam elaten appellant libras quinq;, hedysari hoc est seminis pelecini sesquilibram, artemisiæ libras duas & semissem, piperis sesquilibram, musci qui splanchnon & hypnon & bryon Græcis appellatur libras duas & semissem, asari libras duas & semissem, casiæ nigræ libras duas & semissem, carpobalsami, fœni

Spatha unguẽtaria, palma elate. Muscũ, splanchnon, hypnõ & bryon

graeci

græci,cuiusq; libras duas & semissem,foliorum myrti aridorum dextātem, rosmarini siccæ libras quinq;,calami aromatici libras quinque,iunci odorati floris libras quinque,thuris libras quinque,crocomagmatis primarij libras quinq;,nardi celtici libras quinq;,zingiberis libras tres,quidam uero libram unam & quadrantem,aristolochiæ longæ libram unam & quadrantem, styracis pinguis libram unam & quadrantē,casiæ fuluæ libram unam & quadrantem,ladani,seminis cardamomi,amomi,radicis panacis,meliloti,sampsuci,cuiusq; libram unam & quadrantem, bdellij sesquilibram,croci libram unam & bessem,costi librā unam & bessem,rosarum siccarum libram unam & quadrantem,opobalsami uascula parua quinque,hoc est bessem,hoc est heminæ tertias partes duas,unguēti malabathrini libram unam. Arida contundito,& rariore cribro excutito,omniaq; uino ueteri macerato. Bdellium autem & ladanum præmacerata in pila terito,& ad arida prius macerata ad ijcito. Sit autem uas unguentarium stanneum, quod diligenter opertum ad dies & noctes duas sinito. Deinde uuam flaccidam, ita ut nihil roris ei adhæreat accipito,ac pure exprimito,& ex acinis excolato,inq; aliud uas stanno illustratum ipsum mustum infundito. Sit autem magnum uas & capax: quo etiam ad ebullitionem musti locus amplus supersit. Deinde omnia in ueteri uino macerata,itemq; oleum ipsum in mustum inijcito,& spatha unguentaria bis per diem agitato. uerum spatham diligenter detergere oportet,ne quod adhæret ei acidum factum pharmacum corrumpat. Cæterum uas ipsum operculo & pallijs pluribus superne contegatur,& diligenter obligetur, supponaturq; uasi circulus ex quacunq; materia qui ipsum sustentet. Quum uero dies quindecim præterierint, amomum contusum inijciatur,rursumq; ut dictum est agitetur. Trigesima autem die in diplomate coquito,atq; ubi ter uel quater efferbuerint ab igne ablatis statim opobalsamum indito,agitataq; & probe cōtecta tepefieri sinito. Deinde totū oleum testa excipito:fecem autem, hoc est calida per sportulas primum manibus, postea etiā prælo exprimito,& abiectis rebus instar fœni exiccatis,unguentum per se curato:malabathrinum uidelicet unguentum in diplomate in aqua calida prætepefactum ei adijcito, cum spatha agitato,& probe unito, & per biduum consistere sinito, ac mundis testulis excipito: indeq; in uasa uitrea transferēs reponito. Quidam etiam ammoniaci thymiamatis libram unam & quadrantem adijciunt.

Acopon ex abiete apparatum.

Abietis semen maxime maturum circa Septembrem est mensem. Verum quocunq; anni tempore libuerit,ipsum semen oleo inijcere oportet:præstat tamen si prius contusum inijcias,& per dies octuaginta sinas. Nos autem, inquit Galenus,etiam ad tres & quatuor menses permisimus macerari: dein de liquore seminis expresso, ipsum quidem semen abiecimus, oleum uero per linteolum excolauimus. Sit autem oleum dulcissimum, & ad libras olei

uiginti quinq;, feminis modius italicus unus inijciatur. Itaq; ubi oleum ut dictum est, excolaueris, ac semẽ segregaueris, terebinthinę chiæ bessem ei adijcito, & modice quo uniantur calefacito, excipito, ac utitor. Hoc pharmacum conuenientissimum est ad omnes spontaneas lassitudines, itemq; non spontaneas, & ad neruorum per consensum affectiones. Eo uti conuenit ad eos qui iuxta carnem atq; omnem corporis tumorem crudos humores congregarunt, siue concoctione siue discussione opus habeant.

Acopon ex populo nigra.

Bonum est etiam acopum, quod ex populi nigræ floribus cõponitur. Estq; huiusmodi. Ad florum populi nigræ iam iam prodeuntiũ modium unum, olei dulcissimi libræ uiginti inijciuntur. Melius tamen fuerit, si flos moderate contusus oleo inijciatur. Exponatur autem ad solem & singulis per biduum horis agitetur, & in domum calidam deponatur. Post menses autem tres florem exprimito, ipsumq; abijcito. Oleum uero ut acrimoniam arcens, & lenissimum, & discussoriũ adseruato: ueluti id quod ex abietis semine est apparatum. At uero & terebinthinæ sexuncem inijcere licet, aut minus, aliquando item parum ceræ. quidam enim maxime liquidorũ medicaminum usu gaudent. quidam uero crassiorum. Hæc autem pharmaca crudos iuxta carnem & cutem humores discutere possunt, præsertim non ualde crassos, neq; uiscosos. Quod si quis confestim & necessitate moram omnem excludente apparare cogatur, semen ipsum in oleum conijcere oportet, & in diplomate coquere. Infundere autem ad oleum in decoquendo tantum aquę aut uini quantum consumi potest, ut tamen quadruplum aut quintuplum oleum extet.

Oleum samsucinum.

Samsucinum etiam oleum eodem modo apparatur. Conuenit autem tempore hyberno, & in regione frigida, & constitutione aeris frigida. Potest & ad hoc ceræ & resinæ quippiam addi, si corporibus ex eo illitis, diutius ipsum adhærere uelis.

Acopon, unguentum Marciaton.

Vnguentum Marciaton pręclarum ad articulorum morbos & corporis languores. Styracis primarij flaui trientem, medullæ ceruinæ sextantem, ceræ albissimæ quadrantem, mastiches puræ quadrantem, terebinthinę chiæ unciam unam, hyssopi unciam unam, opobalsami unciam unam, olei omphacini, unguenti nardini, cuiusque sexuncem. Styracem in pila contunde, opobalsamo paulatim instillato. deinde liquescibilia liquefacito & percolato, eisq; styracem inijcito: quo liquefacto in mortarium omnia transferto, & pistillo donec quàm albissimum fiat terito, ac utitor.

Vnguentum Orchestæ, siue Saltatoris, dolores remittens ac relaxans, ischiadicis ac arthriticis commodum, multo experimento cognitum. Hoc Saltator quum gymnasiorum consuetudinem reliquisset, & in articularem morbum incidisset, usus sanatus est. Cuius item periculum in multis alijs fa-

ctum est. Habet autem hoc modo. Althææ,feminis lini,fœni græci, rutæ, fabæ, singulorum libras duas. Hæc in aqua madefacta, & tertio die post cocta,ut quàm crassissimus eorũ liquor fiat,percolato:& succi quidem excolati libras quatuor conijcito,olei uero ueteris,medullæ ceruinæ,opobalsami,adipis anserini,unguenti nardini, singulorum libras duas,ceræ colophoniæ,& resinæ pinus,singulorum libras tres,euphorbij,opopanacis,terebinthinæ,singulorum libram unam,castorij sexuncem,addito,ac utitor confidenter. Pentamœron,hoc est quinquimembre unguentum.

Styracis unciam unam,mastiches sextantem,ceræ albæ quadrantem,opobalsami trientem,unguenti nardini quincũcem. Ceram cum nardino super prunas liquefacito,styracem uero cum opobalsamo terito, & ad ceratũ unà cum mastiche inijcito.Liquefactaq; percolato ac in mortario diligenter terito donec quàm albissima fiant. Vtitor.

Decamœron,hoc est decumanum,Oribasij.

Spicæ nardi,folij euphorbij,piperis,costi,adarces,singulorũ unciam unam, mastiches sesquunciam,opobalsami quadrãtem,ceræ sexuncem, unguenti nardini libram unam. Alia uaria unguenta.

Vnguentum ad morbum articularem,& omnem neruorum per consensum affectionem,approbatum.

Styracis pinguis unciam unam,ladani pinguis unciam unam, mastiches unciam unam,ceræ sextantem,olei sicyonij quadrãtem,adipis anserini libram unam. Vtitor. Aliud mirabile.

Asphodeli radicem in superficie detasam accipito,& cõtusam cum oleo sufficiente coquito,percolato,& ad oleum modicum styracis conijcito,quo eliquato sycomori succum addito,& unitis utitor.pedes autem si inde illeueris confestim dolorem sedabis.

Aliud,per multam experientiam constans,celerrime dolores mitigans.

Adipis hircini recentis lib.II, heliotropij tria grana habentis foliorum uiridium libram unam,ouorum assatorũ lutea quinq;,rosacei optimi trientem. Vtere. Aliud, Olei dulcis sextarios quinq;,fœni græci sextarios IIII, radicum althææ maxime uiridium,uerbenacæ foliorum,singulorum fasciculum manipularem,galbani drach.IIII.fœnum græcum mundatum & lotum cum uerbenaca & althæa ad biduũ in aqua madefacito.tertia uero die infusum oleum ad lentum ignem coquito,assiduéq; agitato, ne fœnũ græcum adhærescat cacabo.postquàm uero herbæ omnem liquorẽ emiserint, eas extrahito ac oleum percolato,seorsim uero cum modica olei parte galbanum præmollitum liquefacito,percolato,& ad reliquum oleum adijcito. Vtitor sensim & quàm plurimum inungendo. facit ad omnem neruorum per consensum affectionem,& dolores à frigore obortos.

Aliud ad idem. Medullæ è medio scillæ quadrantem,seminis cucumeris syluestris quadrantem,fœni græci repurgati sextarium italicum I,

anethi uiridis sexuncem,samsuci sextarium italicum I,baccarum lauri sextarium I,sertulæ campanæ lib.I,ceræ lib.I,bulborum cibariorum quadrãtem, adipis porcini recentis lib.x,uini ueteris odorati sextarios VI. Omnia in uino ad triduum præmacerato,& deinde adipe liquefacto ad macerata infuso,omnia ad uini consumptionem coquito, exprimito, ac percolato:& reliquis abiectis,ceram ad adipem liquefacito ac ammisceto:atque hoc ipso,ut præter opinionem præstanti utitor.

Smegma podagricum.

Ceræ sexuncem,colophoniæ sexuncem,succi seminis lini triẽtem, adipis anserini sextantem,terebinthinę quadrantem & unciæ dimidium,olei omphacini dextantem,ammoniaci thymiamatis unciam unam,thuris quadrãtem, lactis bubuli quadrantem & unciæ dimidiũ,candida ouorum nouem. Ammoniacũ,& thus,cum lacte & succo seminis lini terito,deinde cãdida ouorũ adijcito:liquescibilia autẽ liquefacito,& refrigerato,atq; ad trita ammisceto, & pyxide lignea excipito. Vtitor aũt tum pro emplastro,tum pro unguẽto.

Vnguentum Castini,ad podagricos & arthriticos,eo sanauit quendam uniuerso corpore languefactatum & exolutum,unice tamen articulorum morbo prodest.

Adipis leonini unciam I,adipis ursini lib.I, adipis equini lib.I, adipis uulpis lib.I,castorij sextantem,medullæ taurinæ sexuncem,medullæ ceruinæ quadrantem,adipis struthocameli quadrantem, adipis phasiani saginati quadrantem,euphorbij sexuncem,opopanacis trientem,mastiches lib.I, styracis trientem,myrrhæ trientem, thuris sexuncem, ammoniaci thymiamatis sexuncem,heliotropij tria grana habentis unc.I,pæoniæ sextantem,artemisiæ unc.I,phylli sextantem,nardi celticæ sextantem,radicis althææ contusæ & cribratæ unciam unam,rutæ uiridis drachmas quatuor,radicis cucumeris syluestris unciam unam,hippuris herbæ unciam unam,aristolochiæ drachmas quatuor,aloes libram unam, sanguinis dracunculi libram unam, ceræ sexuncem,colophoniæ sexũcem,unguenti nardini libras octo,olei suffumigabilis lib.I,opobalsami septuncem. Arida quàm tenuissime trita in mortarium ad styracẽ cũ opobalsamo & ruta tritũ indito,unito,ac utitor sedulo.

Vnguentum ex hedera,ad arthriticos, ac omnem musculorum aut neruorum per consensum affectionem. Mirabiliter etiam ischiadicis prodest.

Fœni græci libram unam,baccarũ lauri numero centum,pilularum cupressi numero XX,sabinæ librã unam,rosmarini lib.I,olei dulcis ac ueteris libram unam,ceræ libram unam,resinę pinus lib.I,terebinthinæ sexuncem,succi hederæ trientem,aquæ sextarios tres. Herbas in crassiores partes contusas ad triduum in aqua macerato,deinde adiecto oleo sufficienter coquito, & percolato,liquescibiliaq; liquefacta adfundito. Hederę autem succum cum aceto diluito. Refrigeratis deinde liquefactis omnia in mortarium diffundito, & quàm plurimum diligenter terito,reponito,ac utitor.

Acopon

Acopon ad molestias ex laboribus & fatigationibus obortas, facit & ad neruorum per consensum affectiones, uehementer commodum est. Hoc utor, inquit Asclepiades ad fatigatos.

Samsucini sextarium I, rosmarini contusi sextariū I, fœni græci sextarium I, cardamomi sextarĳ dimidium, sabinæ sextarĳ dimidium, uini dulcis sextarios VI, olei optimi sextarios III, ceræ lib. II. Arida in uinum coniecta per triduum macerato, deinde adfuso oleo ad prunas assidue agitando coquito, & quum sæpe ebullierint percolato, ceramq; in eis eliquato, refrigerato, reponito ac utitor quandoq; quidem immixto, aliquādo uero cum quodam unguento diluto & liquefacto.

Aliud arthriticum, Asclepiadæ: pharmacum prosperi successus Basso inscribitur: quo usus quum antea multo tempore paralyticus fuisset, ab illa affectione liberatus conualuit. *Pharmacum Basi*

Olei melini, olei cyprini, cuiusq; trientem, olei ueteris sesquilibram, ceræ libram I, terebinthinæ sexuncem, galbani quadrantem, mannæ trientem, opopanacis sextantem, castorĳ sextantem, radicis bryoniæ triētem, æruginis sextantem, spumæ nitri albæ trientem, piperis sextantem, pyretri sextantem, euphorbĳ sextantem, adipis hœdini sexuncem, aceti quantum satis est. Bryoniam & pyretrum cum aceto coquito & percolato, eoq; decocto arida terito, & reliqua liquefacta eis infundito ac unito. Vtitor aliquando immixto, aliquando liquefacto cum quopiam unguento.

Anthi uiride acopon, ad podagricos & arthriticos multo experimento cognitum: utere & ad ischiadicos confidenter. *Anthi uiride acopon*

Phu sesquiunciam, mannæ sesquunciam, hyssopi sesquunciam, ammoniaci thymiamatis sextantem, aluminis scissi drach. V, æruginis drac. V, terebinthinæ quincuncem, spumæ nitri albæ trientem, opopanacis drach. V, galbani drach. II, medullæ ceruinæ drac. V, olei cyprini trientem, olei melini triētem, ceræ quincuncem, mellis quincūcem, olei ueteris lib. I. Æruginem, ammoniacum, alumen, mannam, opopanaca, cum modico aceto tere, eisq; liquefacta affunde, ac utere ad omnes cū oleo melino eliquato. In inueteratis uero affectionibus etiam adarces & euphorbĳ, cuiusq; unc. I, adde.

Aliud eiusdem. Opopanacis quadrantem & drach. IIII, terebinthinæ drac. IIII, ammoniaci thymiamatis scrupulos XV, hyssopi scrup. XVIII, æruginis scrup. XVI, propolis scrup. XV, aluminis scissi, ladani, aristolochiæ rotundæ, lachrimæ hederæ, singulorum scrup. VI, spumæ argenti scrup. III, salis ammoniaci scrup. II, camphoræ unc. I, colophoniæ quadrantem, ceræ quadrantem, olei quadrantem: utere cum unguento quopiam dissoluto.

Aliud acopon unguentum ad paralyticos in principio.

Olei gleucini, cyprini, irini, laurini, singulorum lib. I, ceræ trientē, terebinthinæ sextantem, hyssopi sextantem, castorĳ unc. I, euphorbĳ drac. IIII. ex hoc tum affectæ partes, tum eæ quæ facile affectioni obnoxiæ fiunt illinuntur.

F 4 Aliud

Aliud acopon ad coxendicum morbum inueteratum, distortiones & resolutiones paralyticas. Est autem, inquit Asclepiades, ualde efficax.

Olei ueteris libras duas, irini sexuncem, styracini sexuncem, baccarum lauri sexuncem, terebinthinæ, euphorbij, amomi, thymiamatis, castorij, piperis, opopanacis, galbani, cuiusque sextantem, medullæ ceruinæ trientem, & drachmas quatuor. Liquescibilia liquefacito, & ad arida affundito, unito, ac utitor. Aliquando quidem immixta, quandoque uero cum rosaceo aut alio quopiam unguento liquefacta. Arida uero uino teruntur.

Vnguentum ad opisthotonicos, & quibus canino more os distorquetur: ex melle apparatum.

Olei irini, rosacei, gleucini, cyprini, cuiusque sexuncem, ceræ quadrantem, mellis unciam unam.

Aliud, ad eadem.

Ceræ drachmas quinquaginta, terebinthinæ drachmas uigintiquinque, hyssopi, medullæ ceruinæ, galbani, ammoniaci thymiamatis, spumæ nitri albę, baccarum lauri aridarum, singulorum drachmas sex, olei ueteris sextarios sex, uini cotulam unam. Vtitor.

Vnguentum ad resolutiones: ualde pulchrum.

Sphæritis Sphæritidis, hoc est pilularum cupressi sextantem, marrubij sextantem, herbæ caucalidis quæ bulborum figuram habet sextantem, stercorum cameli unciam unam, ampeloprasi unciam unam, eryngij unciam unam, cyclamini unciam unam, bituminis unciam unam, peucedani drachmas quatuor, terræ ampelitidis unciam unam, seminis apij, cyperi, lapidis gagatæ, dictamni, cuiusque unciam unam, sulphuris drachmas quatuor, lactis asinini sextantem, unguenti susini quadrantem, medullæ cameli quadrantem, adipis asinini unciam unam, pilorum ex cauda simiæ drachmas quatuor, olei ueteris sextantem, aceti dodrantem. Apparatum reponito: usus uero tempore cum unguento aliquo diluto utitor.

Eras Cappadox Acopon Eræ Cappadocis, ad resolutos, & in uniuersum ad omnem dolorem musculorum & neruorum.

Ptissanæ uiridis, pulegij, cyperi, fœni græci, mercurialis, marrubij, rosmarini, aristolochiæ, amygdalarum amararum repurgatarum, singulorum libram unam, nitri sextantem, iridis, terebinthinæ, baccarum lauri, radicis cucumeris syluestris, ammoniaci thymiamatis, sabinæ, cuiusque libras duas, myrti uiridis libras tres, foliorum lauri aridorum libras tres, ueratri albi sexũcem, ceræ libras duas, bdellij libras quatuor, uini congios quatuor, olei congios tres. Quæ contusione opus habent crassas in partes contũdito, ac modicam aquam, qua contusa tantum humectentur, affundito: deinde uinum & oleum adijcito, & per diem unum sinito. Sequenti uero frequenter agitando coquito ac percolato. Postremũ ceram & terebinthinam addito, itemque bdellium in modico uino prius tritum.

Acopon ex rubetis, quod omnem affectionem tollit.

Radicis cucumeris agrestis uiridis libras sex, olei dulcis libras sex, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, ceræ, cuiusque sexuncem, ranas rubetas appellatas uiuas numero sex. rubetas traiecto per pedis plantam filo in oleum demissas donec flaccescant coquimus: deinde extractis per plantas filo traiectis ranis, syluestris cucumeris radicem uiridem concisam iniicimus, atque donec uires suas in oleum transmittat coquimus & excolamus: postremum liquefacta, itidem percolata, ad oleum addimus, & in uitro reponimus. Vtere mane & uespere ad podagricos, arthriticos, ischiadicos & resolutos. Per huius usum nouimus homines à podagra & chiragra toto corpore distortos post lauacrum in tantum conualuisse, ut citra omnem offensionem obambularent. Quandoque apparauimus, inquit Asclepiades, hoc pharmacum additis ad hanc descriptionem samsuci libra una, unguenti crocini libra una, opobalsami quadrante, sanguine testudinum numero decem.

Aliud, ad podagram & articularem morbum mirabile.

Facit & ad diuturnum capitis dolorem, materiam ad superficiem ducens, & ad frontem ac sinciput.

Caniculam paruam probe saginatam uiuam, & mustelam uiuam in olei sextarios nouem, ac butyri libras tres, coniicito: atque donec uieta fiant animalia coquito: deinde in percolatū oleum calidum pedes aut manus per totam diem imponito. Galenus autem ait. Quidam uulpeculas & hyęnas oleo incoquunt, eoque articulorum morbos curant: atque alij quidem ipsas uiuas in maximum lebetem iniiciunt: alij uero mortuas, ac deinde unà cum oleo quàm diutissime coquunt. Solia deinde ac urnas ex oleo calido explent, atque deinde arthriticos inscendere, ac multo tempore in eo morari iubent. Porrò oleum hoc maxime discussorium redditur, adeo ut etiam ad superficiem extrahat ea quę in profundo corporum continentur, qua ex re magna commoditas consequitur. Quin & herinacei terrestres uiui oleo incocti ipsum discussorium reddunt. Etenim oleum hoc dolores sedat, tum affectis articulis in ipsum demissis, tum etiam ijsdem ex eo illitis.

Alia unguenta podagrica.

Terram nigram quæ præsertim in lenticula reperitur, aut etiam aliam nigram cum aceto terito, ac illinito. Sedat dolores & inflammationes etiam in his qui multa prius experti nihil profecerunt.

Aliud. Cypri folia uiridia trita in pastillos redigito, eosque usu expetente cum aceto terito ac illinito.

Aliud. Croci unciam unam, salis usti unciam unam, spumas nitri numero decem, oui luteū unius: in spinæ decocto ad tertias redacto, terito.

Aliud. Vitrum in aceto probe tritum confidenter illinito.

Aliud. Alumen aceto tritum illinito.

Aliud, quod

Aliud, quod ad genuũ fluxionẽ solũ profuit, multis antea frustra admotis. Marmor, hoc est crustulam non ustam, contusam, & cum rosaceo tritam illinito. Ego autem scobem & ramenta marmoris lota & resiccata in promptu habui. Vsu uero expetente cum rosaceo trita adhibui.

Aliud, ualde bonum.

Tecolithi, glaucij, myrrhæ, cuiusq; unciam unam, aloes drachmas quatuor. Terito, ac siccum adseruato. Vsu uero exigente, luteum oui & uinum austerum ammisceto ac illinito, & si circumtendat cum solo uino adhibeto.

Aliud. Aëtiten lapidem cum ouo ac modico rosaceo illinito.

Aliud. Vrticæ semen & hirundinis nidum cum sapa terito ac illinito.

Aliud mirabile, pro diuitibus.

Mannam aqua macerato, deinde tritam illinito, & miraberis.

Aliud, multa experientia cognitum, inueteratæ etiam affectioni accommodatum.

Stercus ciconiæ Stercoris ciconiæ quadrantem, cum pari axungia tritam illinito. Vtere, inquit, neq; cuipiam patefacito. Multos enim seruauit.

Aliud.

Caninum stercus album cum aqua calida tritum, atq; ita tepefactũ quàm crassissime illinito, & folia oleris alicuius supra illitionem imponito.

Ad durities in artubus instar tosorum. Cap. XLV

EST & hoc optimum pharmacum ad durities artuum in tofos coactas. Sunt præterea & alia quædam, maxime uero Galenicum, quod ex caseo componitur. Ac nostrum itidem ex huiuscemodi rebus apparatum, inquit Philagrius. *Pharmacum Philagrij ad tofos* Radicis peucedani drachmas duas, ammoniaci thymiamatis drachmas duas, myrrhæ drachmas XXIIII, aristolochiæ drachmas sex, pumicis drachmas sex, castorij drachmas quatuor, lanarum succidarum ustarum drachmas octo, floris lapidis asij drachmas sex, si uero non adsit, salis ammoniaci usti drachmas sex, propolis teneræ drachmas sedecim, stercoris canini sicci drachmas sex, uisci drachmas sedecim, æruginis drachmas sedecim, squamæ æris drachmas sedecim, atramenti sutorij drachmas sex, misyos drachmas sex, ceræ drachmas centum, resinæ pinus drachmas CL, picis drachmas CL, olei ueteris quantum sufficit, aceti quod satis est. Hoc quidem igitur nostrum pharmacum spissitudine auctum, & imminutum ac liquefactum prout probe habere uidebitur, iuxta curãdorum corporum differentias, extrahit ac eijcit tofos in artubus coactos.

Aliud Galenicum, quod omnibus ferè corporibus adhibitum congruit. Est autem tale.

Pharmacum Galeni ex caseo Caseus bubulus uetustissimus, adeo ut ob acrimoniam edi non possit, cum porcinæ carnis inueteratæ ac salsæ decocto teritur, & probe emollitus ad durities artuum imponitur. Est & aliud ab eodem compositum. Pinguedinis pernæ porcinæ ueteris libram unam, casei caprini uetustissimi libr. I, adipis *Apochyma* taurini libram I, apochymatis hoc est resinæ cum cera ex nauigijs derasæ lique-

liquefactæ libram unam, medullæ ceruinæ beſſem, hyſſopi quadrantem, cyprini ſexuncem, uini ægyptij heminæ dimidium. Liqueſcibilia liquefacito, & reliqua ammiſceto.

Aliter apparatum emplaſtrum ex perna.

Iuſculi pernæ ueteris porcinæ libram unam, hyſſopi trientem, ammoniaci thymiamatis libram unam, medullæ ceruinæ ſeptuncem, adipis taurini libram unam, ceræ ſexuncem, apochymatis è nauibus deraſi ſeſquilibram, cyprini libram unam, caſei caprini ueteris libram unam, opopanacis unciam unam. Aliud, ad tofos artuum.

Granum cnidium deſquamatum internum cum myrrha & aceto terito ac illinito, uſque ad exceſſum mirabile eſt.

Aliud, ad durities artuum muliebrium, & eorum qui teneras carnes habent, experimento cognitum.

Cadmiam quàm tenuiſsime tritam ac myrteo cerato exceptam imponito.

Aliud. Spumam nitri cum oleo ueteri & modico croco ac aceto tritam illinito. Præſtat tamen ſi nitri ſpuma cum croco & aceto teratur, & cum cerato liquido illinatur.

Aliud, ad tofos pedum, quod contentum perrumpit & euacuat eadem fermè hora, ſanatq́ idem ut ne cicatrix quidem relinquatur.

Mala mandragoræ accipito, ſemenq́ euacuato, ac tenuiſsimam ſquamam eis obductam detrahito, atq; carnem ipſam probe terito. Et ceratum ex adipe ſuillo & cera factum adfundito, unito, ac utitor. Hæc tria pari pondere ſumuntur, aut adipis plus additur. Vtere, experimento conſtat.

Aliud. Calcem uiuam, & nitrum, pari pondere axungia excipito ac imponito. Aliud, Dioſcoridis. Ammoniacum cum pice arida ad ignem emollitum imponito. Aliud. Styracem cum ieiuni hominis ſaliua emollitum imponito, hoc eſt manducando attritum adhibeto. Facit & ſeſamum non lotum tritum impoſitum.

De medicamentis purgatiuis ad articularem morbum accommodatis. Cap. XLVI

QVum plurima ſint & uaria medicamenta purgantia à nobis in tertio huius tractationis ſermone tradita: inde ſanè repetere oportet quod cuique ſit accommodatum. Proprie tamen in podagricis & morbo articulari hæc exhibentur.

Vniuerſale ex hermodactylis, quo aſsidue utor.

Hermodactyli ſicci recentis unciam unam, aniſi, cumini, piperis communis, croci, piperis longi, ſeminis cnici interni cuiuſque ſcrupulos duos, myrrhæ drachmam unam, euphorbij recentis ſcrupulos IIII, maſtiches ſcrup. VI, caſsiæ ſcrupulum I, moſchi ſiliquam unam. Dantur ex eo ſcrupuli quatuor cum aqua mulſa, confeſtim minuit dolores. Quandoquidē autem huiuſcemodi

modi medicamenta fortem euacuationem facere non possunt: & quod ex ipsis intus relinquitur, condensatum & resiccatum tofos in artubus generare consueuit: conuenit usus tempore ad singulos exhibitionis modos scammoniæ siliquas tres addere. In pituitosis uero lathyridas numero quinque, & agarici scrupulum unum. Si uero humoribus redundet æger, post dolores sublatos eum rursus cum hiera aut alio forti purgatiuo, temperamento corporis apto, purgato.

Aliud purgatiuum podagricum, ad dolore affectos præclarum.

Casiæ scrupulum unum, euphorbij sesquiscrupulum, isij hoc est chamæleonis nigri scrupulos quatuor, radicis alypiadis hoc est chamelææ scrupulos quatuor, radicis pæoniæ scrupulos quatuor, anisi, zingiberis, cumini, mastiches, floris cnici, piperis, cuiusque scrupulos octo, hermodactyli sextantem. Dantur ex eo scrupuli quatuor, cum uino mulso.

Antidotus purgatoria ex betonica finiens febrem. Facit summe ad podagricos, ter in mense data: facit ad elephanticos & hydropicos, maxime aqua subter cutem laborantes. Est ex ualde laudatis.

Comæ absinthij drachmas XXIIII, betonicæ drachmas XXIIII, seminis rutæ syluestris drachmas sedecim, centaureæ minoris drachmas sedecim, casiæ drach. XXIIII, corticis ueratri nigri drachmas octo, contundito, cribrato, ac cochlearis unius mensura dato ex aqua calida, animaduersione habita ne pharmacum ultra modum purget. Est enim inexuperabile. Apud alios etiam laudatum reperi, si gentianæ, & chamæpityos, ac aristolochiæ, cuiusque drachmæ octo addantur, chamædryos item drachmæ uiginti quatuor. Omnia, inquit, hæc melle excipio, indeque ad summum cochlearium unum exhibeo.

Antidoti podagricæ. Cap. XLVII

PHarmaca quæ podagricis & morbo articulari correptis per os exhibentur, plurima quidem sunt, & uaria ac diuersa. Cognita itaque à me ipsorum multitudine, tum eo quod tetrapharmacũ à quatuor rebus ipsum constituẽtibus appellatur, tum quod ex hyperico constat, itemque quod ex gentiana paratur, & similibus, quibus pro consuetudine medici ad simpliciter podagricos utuntur: ipse sanè proprium pharmacum composui, inquit Philagrius, quale iudicaui sufficienter excalfacere posse, non tamen expers facultatis moderate humectandi, & attenuandi crassos ac uiscosos humores, & quod præclare omnino potest excretionum uias dilatare, unà cum hoc quod uim subducendæ alui & mouendæ urinæ complectitur. Quin & naturales actiones excitat, & transspirationem insensilem ac obscuram procurat. Compositio autem hæc est. Radicis pæoniæ recentis drachmam unam, croci cilicij drachmas quatuor, rhei pontici drachmas quatuor, calaminthæ montanæ, comæ saluiæ, cacuminum stœchadis, seminis thlaspeos, *Antidotus Philagrij*

epithymi

epithymi,centaureę maioris radicis,cuiusq; drach. IIII.cẽtaureæ minoris succi,drach. IIII. succum accipito quum in summo uigore herba est ac florib. prægnãs.iridis illyricę,seminis rutæ syluestris,piperis longi,seminis anethi, cuiusq; drach.IIII.ligustici,seminis apij,petroselini macedonici,seselis massiliensis incorrupti, origani,cacuminum thymi,seminis trifolij bitumen olentis,seminis cardamomi medulla priuati,seminis dauci,piperis albi,cuiusque drach. III.mei athamantici drach.II.asari drach.II.spicę nardi,adianti,casiæ polypodij,thuris albi,galbani puri,terebinthinæ chiæ,bdellij scythici nigri, pinguis, ac resinosi,ammoniaci thymiamatis,cuiusq; drach.VI.radicis symphyti recentis siccæ, sabinæ,radicis rubiæ,helenij,agarici, herbæ scordij, seminis paliuri,sarxiphagi,betonicæ, radicis cyclamini siccæ,seminis uiticis tosti,cuiusq; drach.VIII. mastiches chiæ, radicis bryoniæ recentis siccæ, terræ lemniæ quæ sphragis appellatur,opobalsami,cuiusq; drach.XVI.succi peucedani,drach.XVI. qui si nõ adsit,conijciendæ sagapeni drach.VIII.& radicis peucedani recentis siccæ drach.XVI.pastilli theriaci,drach.XVI. habeãt autem pastilli carnium partes duas, panis partem unam. cõpositio autem ipsorum in sermone de theriaca dicta est.styracis si quidem adsit calamitæ, si uero non,flaui & pinguis drach. XXIIII. niger enim ut uitiosus reprobandus est. aristolochiæ rotundæ nõ rugosæ & plenæ drach.L. ossium ceruinorum aut bubulorum ex suris recentium,& ut probe conteri queãt, ustorum drach.L.mellis attici despumati quantum satis est, quo ad bonam eclegmatis compagem pharmacum reducatur. Arida omnia contundito & cribrato: mastichem autem & thus unumquodq; per se sensim,ne in latas crustulas abeant,terito & cribrato, deinde prædictum pondus ex eis expendito, & reliquis aridis tritis ammisceto. Bdellium autem & ammoniacũ ac galbanum & peucedani succum aut sagapeni, in mortarium coniecta tundito:de inde ad ignem emollito, & postea cum modico melle liquefacito, & in pila optime terito. Similiter autem & terebinthinam per se cum modico melle dissolutam ad reliqua in pilam conijcito. Styracem uero in mortario constanter tundito,opobalsamo paulatim ad eum infuso ac melle calido, deinde similiter in pila terito. Expedit etiam cum modico melle styracem liquefacere ac deinde terere. Cæterum ubi hæc sufficienter fuerint unita & dissoluta,paulatim arida trita addito,Melle itidem sensim affuso.Ad finem uero centaureæ succum per se cum opobalsamo terito ac reliquis unito. His uero omnibus probe cõmissis,mellis despumati tantum addatur quantum sufficerit ad pharmacum delingibile futurum, & quo per dulcorem ægro commẽdetur. Quare si gustu pharmacum iudicaueris, nihil peccaris etiamsi piperis augeas modum.Noui namq; ego ipse quendam qui eo usus plus sibi de pipere ammiscere iussit,itaq; ammiscui sæpe tantũ ex ipso post reliquorum omnium mixturam, quantum quisq; pro gustus sui modo expetiuit. Satis uero manifestum est quod quando quidem præseruare aliquem à po

Sagapenum p peucedano

Piperis usus quando augendus

dagrico malo uelimus, tunc sanè plurimum piperis iniicere non ab re est, & præsertim in hyeme, & si humores frigidi fuerint ac diuturni. Porrò centaureæ succus tempore ueris quum in uigore herba est ac florem fert, ex ea uiridi ac contusa exprimitur, deinde percolatus, usq; ad mellis solidioris spissitudinem in sole resiccatur. Cæterum in compositione pharmaci, si is qui eo usurus est amaris delectetur, amplius quàm drachmas IIII. ex succo centaureæ ammiscere expedit, atq; id maxime si distortiones dissoluere uelimus. si uero æger amara auersetur, quatuor omnino succi drachmas iniicere oportet. Ex hac uero antidoto ad eclegmatis cõpagem redacta ad summum cochlearium unum exhibetur. Dupliciter insuper pharmacum hoc apparatur. Vno quidem modo pastillis theriacis ut dictum est ammixtis, itemq; ossibus ustis. Alio autem modo citra pastillorum & ossium admixtionem præparatur. Licet etiam si quis uelit post sufficientem mellis mixturam, mel ipsum in duas ex æquo partes diuidere, Deinde ad unam partem, dimidium præscripti ponderis tum pastillorum theriacorum, tum ossium ustorum infarcire, Est autem dimidia pars pastillorum theriacorũ drachmæ VIII. Ossium uero ustorum dimidia pars est drach. XXV. Quandoquidem uero pastillos theriacos impossibile est per se contundi, si non cum aliis aridis tundantur, oportet eos quantum possibile est in mortario tundere, ac modico uino ueteri dulci madefacere, deinde in pila terere ac cum largo melle dissoluere, atq; demum ad reliquam mixturam diligenter coaptare. Cæterum quum humectare oportet & mollire, attenuareq; & crassa dissecare, repurgare item ac euacuare infartos humores, itemq; uias dilatare, nihil ex pastillis theriacis, neq; ex ossium cinere ammiscere oportet. Viperarum enim caro quàm celerrime ad cutem ac superficiẽ digeri ac distribui solet. Quapropter ubi recrementorum copia adfuerit, & uiæ fuerint obturatæ, minime tuto uiperarum caro exhibetur: sed postea quum coniectauerimus humores attenuatos esse, & dilatatas uias. Ossium uero substantia facultatem habet consumendi ac resiccandi, adeo ut etiam sola assidue & opportune exhibita inueteratum articularem morbum curet. Vt uero ne quid ex humoribus resiccetur ac lapidescat, incurabileq; aut ægre medicabile reddatur, tempore præseruationis eam minime miscebimus, sed postea si ita uidebitur. Consumit enim & resiccat humores in ipsis articulorum iuncturis relictos. Forinsecus etiam quando discutere animus est, pharmacũ hoc oleo ueteri aut sicyonio dilutũ maximopere profuit, maxime si citra ossium additionem est apparatum. Tunc enim non modo discussoriam, sed etiam coactoriam facultatem acquirit. Quare eis qui non discussione solum, sed & exterarum corporis partium corroboratione opus habent, commodissime hoc modo adhibetur. Hoc pharmaco si & arthriticis & podagricis medebere, minime pœnitueris. Hepaticos item ex obturatiõe affectos itemq; splenicos curabis, & à uipera morsos & qui uenenũ hauserunt, & comitiali morbo appre

Ossium ceruinorum & bubulorum usus

bo apprehensos si eo oportune utaris, Quin & aliorũ morborũ per ipsum curationẽ fieri reperias sufficientẽ.de quib.sermonẽ producere minime ope ræpreciũ existimo. Theriaca item ex uiperis, quæ Andromacho inscripta est,de qua plurima tradidit Galenus, utiliter exhibetur frigidioribus & magis humectis corporibus, forinsecus etiam commode illinitur cum oleo ueteri aut sicyonio dissoluta ut dictum est. Sales quoq; Theriaci, & ex gentiana pastillus,& qui ex hyperico constat:& similia,his qui ex multo & crasso fluxu ægrotãt utilia existunt. Verum his qui ex biliosa fluxione afficiuntur, & ut simpliciter dicam omnibus calidiori temperamento præditis hæc ipsa nocentissima sunt,& quod supra relatum est nostrum pharmacum.Ex horum enim pharmacorũ potu non solum nihil opis ferunt hi qui calidiori temperatura præditi sunt,sed & resolutionibus immedicabilibus apprehenduntur, sæpe nimium resiccati, & in uitiosos humores dilabuntur qui eos erodunt,& in quibus aliquãdo pessime intereũt. Porrò in huiusmodi pharmacorum usu etiam raritatem & densitatẽ curandi corporis respicere oportet.Ampliusq; & ætatem,& anni tempus,& regionem.Ad hæc itaq; respectu habito minus aut plus de eo dabis, Neq; uero minus & ad magnitudinem aut paruitatem corporis respiciendum.

Theriace Andromachi

De Viperarum esu.

Viperarum esus omnibus podagricis & arthriticis plurimum commoditatis affert, quemadmodum etiam anhelosis, & elephantiasi correptis,Exigit enim per cutẽ oĩa redundãtia recremẽta,siue calida siue frigida fuerint,quæ morbi ipsius sunt causa. Oportet aũt crassa & uiscosa ex ipsis prius attenuare ac euacuare:quod ubi factum est,reliqua facile per uiperarum esum euacuãtur, nimirum ad cutem delata atq; exclusa. Quapropter etiã in sole ipsarum ferarum comestionem facere iubet,utpote quod inde iuuentur, atq; ui caloris humorum delatio foras feratur: curandũ tamen ne caput probe contegere ab æstu negligamus. Cæterũ ex uipera ipsa tum caput tum caudam excoriare atq; amputare oportet, itemq; interanea omnia abijcere,ac ex tribus aquis lauare, deinde cum aqua & anetho maxime uiridi, & modi congruentis oleo coquere, & post sufficientem coctionẽ congruenti sale condire,ac uiperam ueluti anguillam comedendam exhibere. Porrò quidam ex harum comestione plurimum exudant,& pediculorũ copiam generant, Omnes tamen qui eas comederunt maxime se alleuatos sentiunt.Quapropter his qui corpus recrementis exundans habent etiam bis ac ter in anno exhibere conducit, Bis quidem ueris tempore, Semel autem in autumno. Quod si uero sint quibus corpus per insensibilem & obscuram transspirationem, aut etiam per sudores naturales euacuetur, his omnino uiperarum esu interdicemus. Periculosa enim fit huiusmodi ipsarum comestio propter immodicam per cutem exhalationem. Dicemus autem ex ordine & de alijs antidotis.

Antidotus ex quatuor rebus constans.

Tetrapharmacum Mysterium Tetrapharmacum igitur ex quatuor rebus apparatum & à quibusdā Mysterium appellatum, ex gentiana componitur & aristolochia, baccis lauri, & myrrha, æquali pondere coniectis. Datur autem singulis diebus ex ea cochliarij dimidium ex aqua calida ad præseruationem. Prodest pituitosis, Biliosos autem lædit.

Antidotus ex hyperico.

Antidotus ex hyperico à quibusdā hoc modo descripta est. Antidotus sanans podagras, coxendicum morbum, & ut in uniuersum dicam, omnes iuncturarum & articulorum morbis implicatos per annum potata. Firmat stomachum, & uisum acutiorem reddit, reliquosq; item sensus clariores & illustriores facit euacuans leniter per urinā: unde etiam neq; aliud ullum membrum offensionem sensit. Neq; enim materiam ex affectis locis ad aliam corporis regionem depellit, quemadmodum epithemata forinsecus contrahentia & cohibentia facere solent: sed causas morborū tum per uesicæ tum per alui locos expellit, atq; uniuersum corpus sanius reddit. Quare etiam co initiali correptis morbo auxiliatur in potu. Alios item à diuturnis & uehementer grauibus capitis doloribus liberauit, qui etiam de sanitate sua iam desperauerant. Splenem uero & hepar in scirrhum indurata moderatur ac demulcet. Articularem autem morbum adeo efficaciter sanat, ut etiam duricies instar toforum in articulis quibusdam per uim morbi coactas dissoluat. Compositio autem hoc modo habet. Trixaginis, dodrantem. centaureæ, bessem. aristolochiæ rotūdæ septuncem, radicis gētianæ sexuncem, comæ hyperici quincuncem, petroselini trientem, mei athamātici quadrantem, phu pontici sextantem, agarici sextantem. Mellis despumati lib. III. Hoc aūt modo parato. Vnūquodq; p̄ se cōtundito & cribrato: deinde ponderata simul misceto, ac rursus tundito quo accurata permixtio fiat. Deinde melli despumato ammisceto, ac pastillos formato pondere drachmę I. atq; ex eis unum pro uice exhibeto. Vsus eius est circa tertiam horam diei ubi uenter onus suum pro cōsuetudine deposuit: pharmacum uero ipsum cum aquæ calidæ sesquicyatho liquefacito. Oportet autē eum qui bibit: si nihil prohibeat: deambulare, quo ex motu euntis pharmacum inferna cōtingat. *Motus ab accepto pharmaco* Porrò pharmacū hoc aliàs quidem præclare efficax est, utpote ex fortibus simplicibus compositum, Amplius autem efficacius redditur per aristolochiam quæ natura sua articularibus morbis auxiliari solet, & duris corporibus imprimis prodest. Ex cancris autem pharmacum etiam mollibus corporibus cōducit. Habet autem Antidoti ex cancris compositio hoc modo. Cancrorum magnorum uiuorum ustorum in æreo uase, trientem. gentianę incorruptæ quincuncem. Thuris integri & indiuidui albi, unc. I. Datur inde cochlearium unum. Ad cancrorum uero exustionem ligna uitis aduruntur.

Pharmacum ex fluuialibus cancris ustis.

Describam porrò & aliud pharmacum corporibus recrementis abundantibus & mollibus cōducens, Est autem id quod à rabido cane morsis datur, cuius compositionem in sermone de rabidi canis morsu tradidimus, huius inquam operis sexto. Adieci autem ego, inquit Philagrius, ad huius pharmaci apparatum, etiam petroselini drach.VIII. ut plurimum uero X. quo urinæ ciendæ uim acquirat. & multos sane arthriticos iuuit, præsertim quibus tenerum & album corpus fuit, mediocris mystri mēsura ex eo data aliquando ex aqua sola, aliquando ex aqua mulsa. Quin & melle despumato sæpe ipsum excepi, quo ualidum & citra transpirationem adseruarem, Deinde uero ueluti prædictum est bibendum exhibui.

Antidotus ex centaureis.

Antidotus podagrica ex duobus centaureæ generibus est ex uehementer laudatis & præter opinionem auxiliantibus, quod ipsum experientia testatur. Nam multos eius usu seruatos noui. Est enim adeo salutaris podagricis ut quosdam per XV. annos podagra correptos, eius usus ad iter pedibus faciendū præparauerit. Est autem stomacho grata, aluo conferens, & urinam ciens. Habet autem hoc modo. Centaureæ minoris comæ, centaureæ maioris radicis, trixaginis, gentianæ, aristolochiæ rotundæ, singulorum æquale pondus, puta lib.I. contundito & cribrato, & drach.I. præbeto per dies XL ex aqua calida. Insequentibus autem ex ordine anni diebus CCCXXV drachmæ dimidium eodem modo præbe.

Alia antidotus podagrica usu cognita.

Anisi, cumini æthiopici, piperis coīs, piperis longi, seminis urticæ interioris cuiusq; drach. II. euphorbij drach. IIII. mastiches drach. VI. zingiberis, drach. IIII. moschi, siliquam unam. caudæ scinci unius extremum. Mellis quantum satis est. Datur nucis auellanæ magnitudine ex aqua mulsa. Hac amicus quispiam usus, bis in hebdomade ex ipsa bibendum prębuit, & affectos locos ex uiridi unguento Antho inscripto cum rosaceo aut melino singulis diebus illeuit, multosq; seruauit. Messibus

Qui podagrici lauandi sint & quomodo. Cap. XLVIII.

MAnifestum quidem existimo quod post inflammationum remissionem omnibus podagricis Balneum commodissimum existit, Quandoq; autem & in uigore utiliter adhibetur, si æger prurigine aut uigilijs uexetur, aut aliás labore sit fatigatus. Lauare autem oportet tempore remissionis, ita ut spongias aceto & sale permixtis madefactas locis affectis circunponamus, ut à fluxione immunes permaneant. Amplius autem linteis siccis & plurimo nitro totum corpus perfricare, & ut aeri diutius immorentur iubere, & moderate non solum calidam sed frigidam adhibere. Vtile autem est balneum natura siccioribus, & gracilibus, & colore nigrioribus, & qui à tumore in totum sunt liberati. In huiusmodi enim affecta particula non intumescit Balneum quibus cōmodum

tumescit adeo magno tumore excitato, uerum distrahi: uelut à cane apprehensas: in profundo sitas corporis partes aiunt, & inopinabili tensione distendi. Et inhorrescunt sæpe, pellicula quæ os ambit à fluxione salsa aut acri & tenui ualde ac erodente uellicata. Hi à balneis opem ferunt, quapropter non semel tantum sed iterum atq; iterum eos lauare oportet, & in aere per omnia moderato, citra aliquam pinguedinem adhibitam immorari, hoc enim modo magis euacuabuntur. Deinde oleo dulci cum aqua conquassato illitos in aquam calidam demittere, & in eo aliquandiu morari præcipere. In frigidam uero minime demittantur, nisi immodici caloris sensus infestet. Vt plurimum uero tepida aut lactei temperamenti aqua perfundatur in prima balnei domo. Si uero cum tumore quodā post euacuationes suborto aliqui dolore uexentur, conueniet in aere balnei reliquum corpus per sicca lintea usq; ad rubefactionem perfricare. Vtendum autē & extersorijs smegmatis ex adarce, nitro, pipere, euphorbio, staphide agresti, æquali pondere coniectis, apparatis. Atq; his quidem reliquum corpus contente defrictum excitetur, Pedes uero eorum muria moderate perfundendi sunt, & in calida aqua non morandum, frigida uero ne contingenda quidem. Quod si balneum non adsit, eos qui ab acrioribus fluxionibus uellicantur, aqua dulcissima calida perfusos fouere oportet, & totum corpus ex oleo chamæmelino in ieiunio illinire, Alios uero temperamento non calidos, & qui tamen tumorem habeant post euacuationes relictum, si balneum non adsit, cucurbitulis admotis curabimus, initio a lumbis facto, sursum usq; ad scapulas progrediendo. fricabimus etiā per sicca linteola & per extersoria smegmata iam dicta. A talibus enim hi tum in balneo, tum citra balneū opem sentiunt, Quale & hoc est ex profundo humores euocans ac transferens, quod metasyncriticon Græci uocant. Eo itaq; in balneo utantur, aut si balneum non admittant, post exercitia ex eo defricentur, deinde spongijs extergatur id quod ex hac arida inspersione corporibus adhæret. Compositio eius hæc est. Nitri rubei lib. I. sinapis sicci lib. II. sabinæ libras II. ueratri albi lib. I. sulphuris uiui lib. I.

Metasyncriticon smegma siccum

Aliud Andreæ comitis. Nitri, ueratri nigri, piperis, æqualibus partibus utere. Præter opinionem autē eis conducit Siccum Magnum ipsis affectis locis in balneo inspersum. Estq; hoc. Recrementi siue scoriæ ferri, spumæ nitri albæ, cuiusque æquales partes misce, & odoris gratia parum phylli & costi adde.

Siccum Magnum

Siccum quod psilothro podagricorum inspergitur.

Mastiches, thuris, lapidis asij, pumicis assati, alcyonij, staphidis agrestis, ciimoliæ, ueratri albi, samsuci, spumæ argenti, amyli, careophylli, spicæ nardi, cyperi, floris iunci odorati, buglossi, singulorum lib. I. auripigmenti unc X. sandarachæ unc. X. saponis quantum satis est. Prædicta omnia, excepto auripigmento, sandaracha & sapone, cōtundito, cribrato, & sicca in promptu habeto.

Careophyllon

habeto. Vsus uero tempore calcis uiuæ unc. I. in oryzæ aut ptisanæ succo dissoluito, & auripigmēti unc. I. sandarachæ unc. I. saponis drach. IIII. & prædicti sicci cochlearia II. magna, omnia quàm tenuissime trita inspergito, ac unito: eoq́ pedes aut etiā alios locos fluxione infestatos illinito. Cæterum qui hoc sicco inspergimine utūtur hoc modo dietam suā instituant. Thoth hoc est septembri, lac & edant & bibant. Phaophi hoc est Octobri, allia edant. Athyr hoc est nouembri, in totum nō lauent. Choiac, hoc est decembri, brassicam ne edāt. Tybi. i. Ianuario, Mane meracum bibant. Mechir id est Februario, betam ne edant. Phamenoth hoc est Martio, dulcia tum in cibo, tum in potu sumant. Pharmuthi id est Aprili, raphanum ne gustent. Pachon, id est Maio, polypū ne edant. Pauni hoc est Iunio, mane frigidam aquam sumant. Epiphi hoc est Iulio, à uenereis abstineant. Mesori id est Augusto, Maluam ne edant.

Siccum Maioriani.

Aluminis, sextantem. pumicis unc. I. terito & in uitro reponito. Vsu uero expetente, uino adstringente locos prælauato, & quodammodo extergito, ac siccum ipsum inspergito, tenerisq́ manibus affricato, & siccari sinito. Rursusq́ idem per diem octies facito, & toties similiter si possibile sit in nocte. Et uidebis tumores quàm celerrime discussos & resolutos. Ego utriusq́ & aluminis & pumicis æquale pondus conieci, & magis sane successit.

Finis XII. sermonis

AETII ANTIOCHENI MEDICI DE NOXIORVM ANIMALIVM MORSV, ET DE BESTIIS uirus eiaculantibus. Et de Elephantiasi, pruritu, scabie, alpho, lepra, leuce. Et de antidotis multæ utilitatis Sermo tertiusdecimus

Iano Cornario Zuiccauien. Interprete.

QVAE in XIII Aetij sermone contineantur.

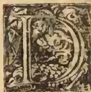
De parea

De his qui

Philagrij

FINIS

De his qui ab homine morsi sunt.
Caput I

Hominis morsui

E noxiorum animalium morsibus scribere auspicantes, initium ab his qui ab homine morsi sunt faciemus, ut Archigenes inquit. In his igitur quos homo momordit, loco ex oleo prælito, fœniculi radicem tritam cum melle cataplasmatis modo ulceri imponito usque quo repurgetur, deinde his quæ explere possunt utitor. Cuius generis & hocce est. Mellis, terebinthinæ, butyri, adipis anserini, medullæ cerui, aut si non adsit, uituli, æqualibus partibus liquefactis utitor. Si uero sinus statim in principio fiat, cum aqua mulsa diligenter eluito, & spongiam nouam aphricanam melle cocto imbutam imponito, & ligamento quod ad sinus referetur obligato, ac tertio die soluito. Aut myrrham terebinthina exceptam ut malagma imponito. Aut æs tritum melle cocto exceptum ueluti collyrium indito, & postquam repurgatis conglutinato: uel ossa uitulina ad albedinem usta, & pice liquida siue cocto melle, aut utrisque ex æquo simul excepta, in sinum indito, Vel mannã aut ipsum adeo thus cum myrrha terito, & cum uino ac oleo imponito. Emplastra autem cruentis uulneribus destinata & adglutinatoria eis conueniunt, In expassis quidem & planis ulceribus, Viride ex atractylide. In sinibus uero cruentis, emplastrum piscatoris, ex aceto apparatum, & Athena, & Nigrum appellatum.

Spongia Aphricana

De his quos Canis momordit. Cap. II.

Canis morsui

IN his uero quos Canis momordit statim acetum irrorato, & expassa palma morsum percutito. Deinde nitrum cum aceto tritum ex alto supra morsum destillato, & spongiam nouam posca aut aceto imbutam imponito, & ad tres dies obligato, ligamentoque superne ex posca aut aceto prout uisum fuerit madefacito. Egregie enim auxiliatur. Post hæc uero ut commune ulcus curato, Aut perdicium herbam cum sale tritam imponito, quotidie eam alterando donec excidat crusta. Deinde ubi ad cicatricem perducere uolueris ipsam per se tritam imponito. Quod si magnus sit morsus quem admodum à magnis canibus infligi solet, præscripta in sexto sermone methodo curato, ueluti eos qui à rabido cane sunt sauciati. Si uero cauus & angustus appareat morsus, in principio cum aceto ut dictum est, irrorato. Deinde nitrum itidẽ cum aceto tritum ex alto superstillato, & anetho sicco usto morsum expleto, & linteolum conuolutum ex aceto madefactum indito, & obligato. Post triduum uero soluito & reperies morsum repurgatum. Idem facit & cuminum tritum morsui inditum. Postquam uero ulcera fuerint repurgata, prædicto pharmaco utere liquefacto ad hominis morsum relato. Si uero inflammatio succedat, lenticulam cum mali corio coctam & tritam imponito, internumque betæ succum cum modico rosaceo pro cataplasmate adhibeto. Ad uulnera uero iam suppurata erui farinam cum melle subigito

Tetr. 6. cap. 24. de morsu a cane rabido.

subigito & morsum expleto. Summe enim auxiliatur. Aut irin cum melle & linamentis indito, ac superne lenticulam coctam tritam cum modico melle & rosaceo pauco imponito. Repurgatis uero iam ipsis cum prædicto liquido pharmaco expleto, ac deinde his quæ cicatricem inducere possunt, utitor. Emplastra autem ad demorsos à cane uel urso aut similibus animalibus statim à principio commode adhibentur ex sale & cerusa apparata. Etenim uenenosum humorem in morsibus ex dentibus relictum expurgant, & callosam ex impactis dentibus concretionem explanant.

Ad leonum, pantherarum, ac ursorum morsus. Cap. III

HOrum animalium consimiles sunt morsus: nam robusta sunt hæc & unciunguia, implicantę quicquid contigerunt unguibus penetrantia, & corpora ipsa dilaniant. Perseuerando autem in mãducatione non solum carnes dilaniant, sed & ossa aliquando ad farinæ similitudinem cõfringunt: indeq; & uicini stimulis afficiuntur nerui. Satis uero manifestum est, quod corpora quæ in eiusmodi ac tantas calamitates inciderũt, non effugiunt periculum abalienationis: nam etsi maneant putrefactionem suscipiunt, & ulcera serpentia inducunt. Huiusmodi igitur uulnera cum aceto elota & circũrasa, solutis item corporibus ac ossibus extractis, emplastris integere oportet, & post suppurationem partium dilaniatarum, repurgantibus linamentis curare: & cicatricem inducere, quemadmodum in communibus ulceribus solemus. Emplastra autem his conuenientia sunt, id quod ex salibus cõstat, & similia, cuiusmodi etiam hoc est. *Abalienatio membrorum*

Asclepiadæ pharmacum, ad cruenta uulnera accommodatum, & ad intercisos neruos, & ad ursorum ac leonum morsus.

Æruginis rasæ drachmas octo, aluminis rotundi drachmas octo, squamæ æris drachmas XII, mannæ, galbani, cuiusque drach. XII, ceræ uncias XVI, resinæ pinus aridæ uncias XXXII, olei libram unam. Arida & galbanum aceto terito & liquescibilia liquefacta adfundito.

Aliud, emplastrum uenatorum appellatum, admirabile.

Radicis symphyti, comæ dictamni, iridis illyricæ, atramenti indici, aluminis scisi, misyos, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, cuiusque sextantem, salis cappadocici quincuncem, æris usti trientem, aristolochiæ rotundæ, iridis, astragalitidis, gallarum, rosarum siccarum, squamæ æris, singulorum unciam unam, æruginis quadrantem, picis sesquilibram, resinæ pinus siccæ libras quatuor, olei trientem & dimidium unciæ unius. Metallica in aceto terito. Habeat autem & cerę sesquilibram. Quod si marcedo subsequatur & ulcus serpendo depascens, optime facit subscriptum uiride emplastrum, carnem arrodens, exest usque ad os, & crustas tollit, ac ulcus serpens compescit, & in uniuersum utile est ad omnia inueterata eiusmodi actionis, & maxime in quibus ueneni corruptio est, & corpora sunt abalienata: quibus etiam immixtum pharmacum adhibere oportet. In aliis uero dissolutum. Habet au-

rem hoc modo. Spumæ argenti, unc. I. squamæ æris, unc. I. nitri, atramenti sutorij, salis ammoniaci, æruginis, singulorum sextantem. cyperi quadrantem. olei sexuncem. Aceti scillitici quãtum sufficit. Arida aceto terito ut strigmentitiam spissitudinem acquirãt, & liquefacta adfundito, & in uitro reponito, aceto acri affuso, ut pharmaco ipsi innatet. Ad confectionem autem & præparationem si acetum scilliticum haberi non possit, scillam cum aceto coquito ac utitor.

De suum morsu. Cap. IIII

QVandoquidẽ uero & in uenationibus à syluestribus suibus læduntur quidam, operæpreciũ est & de his facere mentionẽ. Vulnera itaq; ab ipsis incussa grauia sunt, propterea quod non solum profunda sed & magna existant, Adglutinatorio autem medicationis ductu ea curare impossibile est. Nam una cum contusione labia uulnerum discindunt imò & aduerunt. Mutuo enim dentium inter se attritu, ac ueluti ad cotem affrictu utuntur, ad uindictam eorum qui eis obueniunt currentes. Adusta itaque corpora crustam quandam iuxta uulnerum labia inducũt, Quare suppuratorium & non adglutinatorium curationis modum in eis adhibere oportet.

Sues dentes mutuo affrictu exacuunt

De his qui à fele morsi sunt. Cap. V

OMnia ferè quæ ad canis morsum dicta sunt, etiam à fele morsis conducunt. Proprie autẽ eis conuenit, Mel, terebinthina, oleum rosaceum, simul eliquato ac utitor. Aut centauream tritam cum melle imponito. Aut galli stercus liquidum cum adipe gallinaceo subigito & imponito.

De Morsis à crocodilo. Cap. VI.

PRimum quidem eos quos crocodilus momordit quàm tutissime custodire oportet, in domo conclusos fenestras non habente, Etenim ob contrariam quãdam affectionem ferè in totum syluestres maxime feles ad demorsos accedere consueuerunt. Remedia autem his eadem quæ ad morsos à cane ac ad reliquos relata sunt conueniunt. Proprie autem humanũ stercus & misy simul trita & imposita ad eos faciunt. Aut piscium garum, aut carnium salsarum iusculum morsui infunde, aut salem & myrrham æquali pondere in acerrimo aceto quàm tenuissime contere, & cerato excepta impone.

Aliud Stercoris hyænæ, drach. IIII. æruginis, drach. IX. adipis anserini, drach. VI. galbani, drach. I. ceræ, drach. VIII. olei drach. XII. Aeruginem & stercus aceto terito, & liquefacta affundito. Quod si hyenæ stercus non adsit, porcino utitor. Apollonius autem inquit, demorsos locos acri muria aut piscium garo perfusos ac fotos, adipe crocodili eliquato illinito, & linamentis inditis obligato. aut carnium salsarum pinguiores partes tusas indito, aut melanthium cum aceti fece tritum imponito. Hæc enim & ulcus serpens compescunt, & morsus è uestigio ab inflammatione uindicant. Post hæc autem lenticulam coctam cum melle tritam cataplasmatis modo adhibeto. Erui uero farina cum melle subacta, aut iride cum melle morsum ex-

Stercus hyene

pleto

pleto. De cæteto uero ulcera renutrito, & per communia auxilia ad cicatricem perducito.

De bestijs uirus eiaculantibus, & primum quibus artibus adhibitis uenenata animalia tollantur. Cap. VII

DE uenenatis animalibus scripturi, primum præsidia quædam indicabimus, quibus ea tollantur & perimantur. Perimuntur itaq; ex syluarum exustione, in quibus uitam degunt. Verum in his quæ intra domos repeziuntur, feruentem aquam in eorum lustra ac latebras infundere expedit, & acidam muriam feruentem per instrumentum fusorium, siphona Græci uocant, immittere. Vespis uero oleum infundatur, & assiduus fumus ipsarum tentorijs ac habitaculis obfundatur. Siphon, instrumentū fusoriū

Quæ substrata ab omni uenenata bestia præseruent.

Iuxta uias quidem igitur & in domibus ab omni uenenato animali præseruant substrata: abrotonum, conyza, dictamnum, uitex, echion, calaminthe, solanum, hastula regia, saluia, peucedanum, hypericum, polium, samsucus, gentiana, origanus, ruta syluestris, serpillum, laurus, pulegium, cupressi; aut cedri coma, aut ramenta, cardamomum, lysimachion, melāthium, bitumen: his addatur & gagates lapis.

Suffitiones præseruantes, quæ incensæ uapore suo uenenatas bestias abigunt.

Viticis folia, bitumen, castorium, melanthium, cornu ceruinum aut caprinū, nasturtium, cardamomum, galbanum, propolis, peucedanum, panax, opopanax, conyza, cupressi aut cedri ramenta oleo imbuta, gagates lapis, sagapenum, polium, canchryos radix, filix, baccæ lauri, & similia graueolentia. Quum enim uenenata animalia omnia angustos habeāt meatus, quàm celerrime replentur, & ab huiusmodi odoribus obturantur ac suffocantur. Refertur etiam de stercore crocodili, quod per infundibulum suffitum, feras ipsas uenenosas ex latibulis suis exigat. Archigenes autem, ungulæ caprarum & pili, inquit, suffitu fugant bestias uenenosas: procul enim per ipsorum odorem relegantur.

Stratonis suffumigium.

Galbani, radicis canchryos, cornu cerui, melanthij, cuiusque unciam unam. Omnia terito, & in pastillos cum aceto redigito: atq; ubi uti uelis, oleo madefacito, ac incensa per mediam domum suffito, aut in ipsum ferarum latibulum per infundibulum uaporem immittito.

Aliud suffimentum.

Scorpios deturbans, & omne reptile ex ædibus exigens: galbani, sandarachæ, butyri, adipis caprini, æquales omnium partes in pilulas redigito, & ut dictum est suffito. Probe facit & pyretrum cum sulphure suffitum. Mirifice item Beronices suffimētum facit, quod in hoc ipso sermone descriptum est, ubi ipsum cyphi etiam reperitur.

Illitiones præferuatiuæ. Cap. VIII

Illita autem ferarum acceſſum prohibent, easq́ fugant, althææ ſemen & acetum cum oleo, baccæ lauri & galbanum oleo trita. Panacis ſemen & flos & ſuccus cum oleo: uehementer efficax eſt oleum, in quo cedrina ligna uiridia incoquuntur. baccæ iuniperi cum oleo, conyza, peucedanum, ſilphium, ſaluia, haſtula regia, abrotonum, galbanum. Horum unumquodq́ excellenter facit aceto & oleo dilutum, aut etiam quædam ex his, aut omnia mixta & illita. Aut caſtorium cum medulla ceruina & unguento narciſsino illitum uehementer efficax eſt. Apollonius autem inquit: Qui ex ſylueſtris rutæ ſucco oblinuntur, omnibus uenenatis beſtijs manus admouent, & non mordentur. Dracunculi item ſucco manibus illitis qui uiperam tenuerit non mordebitur. Semen autem dracunculi aqua tritum & latibulis ferarum iniectum, ipſas in terram fugat. Probe facit & ſolani ſuccus illitus. In uniuerſum autem omnem feram cuiuſq́ eorum adeps illitus fugat.

Apollonius

Quæ appoſita uenenata animalia occidant, & de his quæ in edulia & potiones incidunt. Cap. IX

Venenatas beſtias occidit galbanũ cum ſpondylio & oleo appoſitum. Cancri appoſiti ſcorpio, ipſum occidunt. Lychnis ſylueſtris ſcorpios fugat: quod item facit paſtinacæ ſemen. Cæterum & aquatum quas in potu accipimus animaduerſionem habere oportet. Non pauci enim perierunt ex quibuſdam beſtijs in edulia & aquas dum coquuntur collapſis: atq́ id maxime in peregrinationibus euenire ſolet. Quapropter tunc culinæ procul ab arboribus extruendæ ſunt, propter feras in eis latibula habẽtes. quin & ſalamandræ quandoq́ & erucæ calefactę obſonijs incidunt. Præcipue itaque pinus & picea arbor fugienda: in his enim letales ſunt erucę. In obſonia quidem igitur dum coquuntur, illabi conſueuerunt ſerpens, & ſalamandra, & erucæ: in uinum uero uiperæ.

Communia remedia ad omnes uenenum eiaculantium ferarum plagas. Cap. X

Per prædicta quidem igitur præcauere oportet, ne in malignas beſtias incidamus. Si uero contingat ab animante quopiam uenenum iaciente percuti, huiuſmodi remedijs communiter utemur. Si quidem leuior ſit plaga aut morſus, poſca calida eum proluemus, deinde uero locum ipſum exugemus. Verum qui exucturus eſt, prius os oleo colluat, ne inde lædatur, atque ita ore ad morſum admoto exugat, & expuat uenenum. Cauete etiam oportet, ne exulceratam aliquam internam oris partem habeat exucturus. Poſt hæc uero cinis aceto ſubactus pro cataplaſmate imponatur. Maxime autem ad hanc rem conducit, ex ficulneis lignis exuſtus, aut laurinis, aut lignis uitis: qui ſi non adſint, eo qui haberi poteſt utendum eſt, diligentia ad hoc potiſsimum adhibita, ut inflammatio in loco excitetur, & materiæ ad morſum prouocentur. Quod ſi minus mobile ſit membrum, & uehemen-

Cinis pro cataplaſmate

tior

tior morsus, cucurbitam cum plurima flamma ad morsum adhibe, & uicinos locos circumcirca impactis uulnusculis scarificato: attrahetur enim unà cum sanguinis & flatus attractione ipsius bestiæ uenenum. Deinde à tepidæ largæ haustu uomere iube: & sic deinceps pharmaca exhibe. Vigilans etiam æger adseruandus est, ac desidens per totum curationis tempus, donec euidentem remissionē acceperint molestię concomitantes. Venter item adstrictus citra dilationem per infusum eluatur, & uesicæ quoq; cura habeatur, quo citra impedimentum lotium excernat. Optime autem auxiliantur, si statim in principio post cucurbitas plagæ imponātur animalia parua discerpta, & adhuc intus calentia, uelut sunt gallinæ, hœdi, agni, porcelli. Venenum enim exugunt, & dolores leniunt. Apta sunt etiam his cataplasmata dilaniantia, uelut sunt allia cum melle, cepæ cum sale, ruta cum melle, silphium tritum inspersum, laser, piscis salsus maxime uetustus, allium ustum, plantago cum sale, melissophilon, uirgulta fici cum melle, suillum recrementū aceto coctum, calaminthe, stercus caprinum cum aceto. Summe autem facit ad omnem bestiæ uenenatæ plagam, præterquàm aspidis, calx uiua cum oleo & melle crassitudine cerati imposita. At uero & inurere morsus ipsos expedit usq; ad crustæ productionem. Aut sinapi largum cum rumice acuto imponere, aut salem tritum liquida pice exceptum. Præter opinionem autem facit ex uiperis theriace Andromachi emplastri modo imposita. Emplastra uero ad omnem uenenosi animalis ictum conueniunt, ex dictamno apparatum, omniaq; quæ attrahendi uim habent, qualia sunt & quæ ex sale, & quæ ex chamæleonis radice constant, & aphroditæ appellata. Egregie autem hoc auxiliatur. Spumæ argenti lib. I, cerusę lib. I, resinæ pinus lib. I, olei ueteris lib. III, ceræ sexuncem, ammoniaci thymiamatis trientem, galbani trientem. Cerusam, argenti spumam, & oleum coquito, donec non inquinent manus: deinde liquefacta adijcito, unito, & utitor reposito ad omnem morsum, & ad abscessus, & tubercula mamillarum, panos, sinus, fistulas, parotidas. ad miraculum enim usq; discutit ipsas. Vtitor & ad carbunculos. Arcet uehementer inflammationem, & raro citra magnam commoditatem & efficaciam adhibetur.

Animalium discerptorum impositio

Cataplasmata dilaniantia

plast[?] ustio.

Potiones communes.

In potu aūt citra dilationem in omni uirulenti animalis morsu, theriace Andromachi præbeatur, aut Mithridatica, & consimiles compositiones. Ex simplicibus uero, uiticis semen cum uino tritum bibendum præbeto: rutæ syluestris semen cum uino similiter tritum dato, platani pilulas, poliū, polemonij quod & philetærium appellatur drac. I, leporis coagulum aut cerui, allium, trixaginem, dictamnum, saluiam, castorium: ex unoquoq; drach. I, bryoniæ radicem drachmæ pondere: seminis trifolij bitumen olentis drac. I. Prodest & conyza & chamæpitys & scordium, cuiusq; drach. I ex uino. Auxiliantur autem omnino cancri fluuiales cocti aut assati comesti. Ranæ item elixæ & comestæ. Verum si qui earum esum auersentur, ranas donec uietæ reddantur

tur coquito,& iusculum ipsum ignaris absorbendum præbeto.

De uespis & apibus. Cap. XI

QVod si quis ab apibus & uespis illæsus permanere uelit, cum maluæ folia cum oleo illita,& eruca siue bruchus cũ oleo illitus adseruabunt. Quandoquidem uero quidam ab his clanculum percußi,ob dolorem perturbãtur,putantq́ꝫ se à maligno aliquo animante petitos esse, necessariũ existimo prius ostendere quæ signa ad horum plagas comitentur. Hos itaq; qui ab apibus punguntur,dolor ictus consequitur,& rubor loci, cum tumore partium in ambitu sitarum: stimulus autem omnino in percusso loco reperietur.Eadem etiam hos quos uespa pupugit concomitantur,sed intensiora:uerum stimulum uespa in percusso loco non relinquit. Auxilium autem utrique ferunt, luto aut stercore bubulo eis illito cum posca, aut maluæ folijs impositis cum posca,aut cimolia cum malua & posca,aut sesamo cum posca.Naturaliter autem opitulatur ueneranda & uiuifica strombi conchylij imago in sigillo ferreo exsculpta,& plagæ appressa. Non enim permittit amplius inflammationem generari.In potu præterea ipsis foliorum lauri teneriorum drach.II cum uino austero præbeto.

Ad stellionis morsum. Cap. XII

QVi à stellione morsi sunt,assidue & contente dolitant, morsusq́ꝫ locum liuidum habent. Iuuantur autem euestigio si cæpe & allia cataplasmatis modo eis imponantur.Auxiliãtur amplius eadem comesta,uino meraco post eorum acceptionem absorpto.Vtiliter etiam sesamum eis imponitur,aut melanthium aqua multa affatim affusa.

Ad salamandræ morsum,& lacertæ chalcidæ. Cap. XIII

QVos salamandra percußit, eos dolor uehemens & crustæ productio consequitur. Adhibeatur autem eis cõmunis cura iam prædicta.Qui uero à lacerta chalcide appellata percußi sunt,eos tumor pellucidus consequitur,ueluti nigrore in ambitu plagæ relucente. Consequitur autem & putrefactio. Curatio uero eadem illis accommodanda est,quæ ad muris aranei morsum referetur.

De mure araneo. Cap. XIIII

Mygale MVs araneus colore quidem mustelæ similis est, magnitudine autem muri,unde & mygales apud Græcos obtinuit nomen.Os autem sublongum habet,& exiguam caudam.Dentes uero tenues,atq; eos duplici ordine sitos in utraq; maxilla,quo fit ut quatuor dẽtium ordines habeat.Qui igitur ab eo morsi sunt,his uulnera manifesta fiunt, quadrifido enim ordine uulnera conspicientũt.Et sanguis quidem primum purus promanat,paulo post uero saniosus.Animal enim ipsum putrefactione occidit.Consueuerunt etiam bullæ insurgere,quas si quis dirumpat, carnem subiacentem feculentam uidebit,& fissuris disparatã.Inflatio autem sequitur demorsos.Cæterum hoc animal frequentius ad testes insilire solet,eosq́ꝫ uerbere impete

re

re non hominis solum,sed cuiusqꝫ etiam bruti animantis. Auxiliũ autem ferunt quum ob putrefactionẽ periclitantur,post prædicta communia remedia adhibita,ab huiuscemodi rebus. Lauri foliorum tenerorum drach. I,aut II cum uino tritas bibendas præbeto. Conueniunt etiam ipsis omnia prædicta communia remedia in potu accepta ex uino dulci. In pecoribus uerò & iumentis illa ipsa cum aqua trita naribus infunde. Est enim ipsis præsens remedium:unde etiam hominibus similiter in potu præbeto. Morsum porrò cum cumino integito & allio,putamine extrinseco nõ abiecto:eadem etiam cum oleo trita assidue & diligenter locis circũsitis illinito. Si uero ruptæ fuerint bullæ,& ulcera oborta,acida muria prolue,& ordeum ustum tritum impone:uerum non rumpẽtur,nisi prægnans fuerit muš araneus,qui morsum inflixit. Quod si exulcerentur,mali punici dulcis corium coctum tritum impone, ulceraqꝫ ex eodem decocto, aut magis myrti decocto, perfusa foue. Strato uero inquit,In muris aranei morsu locũ scarificato,ac ipsum murem araneum ustum cum aceto cataplasmatis uice imponito,aut sinapi tritum itidem ex aceto. In potu uero panaca exhibeto,erucã,capparis corticem,gentianæ radicem:& uerbenacam rectam tum cum uino bibendam præbe,tum pro cataplasmate impone:maluæ item folia impone: & antidotos magnas bibendas exhibe. Strato

Ad scolopendræ plagam. Cap. XV

HIs qui à scolopendra icti sunt,eadem remedia conueniunt quæ ad muris aranei morsum sunt prædicta:& sales cum liquida pice impositi:& cedria cum melle:& allium cum folijs fici,& cumino,eruoqꝫ ac uino. In potu uero etiam ea commodant,quæ à mure araneo morsis. Amplius autem & absinthium & menta cum uino.

Ad araneæ ictum. Cap. XVI

EST & araneæ genus,quod ictu continentes dolores inducit:rubor uero circa præcordia,& urinæ emittendæ difficultas ægros concomitatur:aliquando uero & suffocationes. Ab eo percussis rutam syluestrem,& uiticis albæ semen aut folia bibenda præbe. Allium etiam large edendũ,ac uinum insuper meracum absorbendum exhibeto.

De tetragnathis. Cap. XVII

TEtragnathus,species est phalangij subalbida,pedes scabros habens, & iuxta caput eminentias duas,unam rectam,alteram latam,ut existimes eum ora quidem habere duo,maxillas aũt quatuor,& lineam per os æqualem. His qui ab eo percussi sunt,communiter quidem eadem accedunt quæ à scorpio percussis. Proprie autem in ipsis plaga contente dolet,& percussus locus subalbicãs est:tumor uero faciem & caput occupat,& percussæ partes usqꝫ ad articulos gracilescũt:cibũ item non sentiunt mẽbra,& post adeptam sanitatem uigiliæ intensæ succedunt. Opem aũt ferunt ex calaminthæ potu, aut trifolij,rutæ,panacis,polij,& his quæ ad percussos à phalãgio referẽtur.

De percussis à phalangio. Cap. XVIII

Phalāgiorum genera

PHalangiorum genera quidem plura sunt:quæ uero apud eos qui de noxijs bestijs scripserunt referũtur, ut plurimũ sex numero existunt:unum quidem ex eis rhagium, alterum lupus, tertium formicariũ, quartum cranocolaptes, quintum scleroceephalon, sextum scolecium appellatũ. Ac primum quidem rhagium, id est acincum, figura rotundum est, colore uero nigrum, acini uuę nigrę similitudine, unde etiam appellationẽ accepit. Et os quidem iuxta mediũ uentrem habet, pedes uero ex utraq; parte quàm breuissimos. Alterum uero lupus appellatum muscas perdit, eisq; pascitur:ac corpus quidem habet latum ac uolubile:partes uero circa collum ipsius incisæ sunt. amplius autem & os eius eminentias tres habet. Tertium aũt myrmecium, hoc est formicarium dictum, formicæ maximæ assimilatur:colore est fuliginosum:corpus uero eius uelut astris quibusdã insignitũ est, maxime circa dorsum. Quartum deinde cranocolaptes, sublongum est, & uiride:stimulumq; iuxta collum habet, atq; si in quem irruat, locos circa caput petit. Quintũ sclerocephalũ dictum, caput habet saxeum & obduratum:lineamenta uero per omne corpus similia animalibus illis, quæ circũuolitant noctu lucernas. Sextum autem scolecium siue uermicariũ appellatum, sublongum est & submaculosum, maxime circa caput. Atq; hæ quidem species phalangiorũ enumerantur, quas sanè obseruate oportet. Quę uero percussos ab eis concomitantur, communia sunt iuxta magnitudinẽ & paruitatẽ discreta. Morsus porrò tenuis est ut uix conspici possit:tumor aũt liuidus, quibusdam etiam rubicundus:frigiditas adest circa genua & lumbos ac scapulas:quãdoq; uero totum corpus aggrauatur. amplius & dolor assiduus adest, tremor, pallor, uigiliæ: quibusdã uero pudendi tentigo, & circa caput pruritus, aliquando etiã circa suras:oculi humecti & lachrymantes ac caui, & uenter inæqualiter eleuatur. Intumescit aũt uniuersum corpus, faciesq;, & maxime circa linguã partes ut impeditũ habeant sermonem:quibusdã uero & urinæ emittendæ difficultas adest cũ pudendi tentigine & dolore. Si uero minxerint, aquosæ ipsorũ sunt urinæ, quædam aranearũ textis similia in se habentes:& uomitus quoq; consimilis est. aliquãdo uero & per lotium, & per uentrẽ talia excernuntur. Cæterum in calidã aquam demissi à dolore leuati sibi uidẽtur, post uero contente dolent pudendũ. Seniorib. uero pudendũ plurimũ laxatur, ac minime intenditur. Atq; hæc quidem cõmuniter ad omniũ ictus sequũtur. Si uero cranocolaptes aliquẽ percusserit, caput magis dolet, & uertigines consequũtur: frigus cõtinẽs, deliriũ, corporis iactatio, & stomachi pũcturę. Oẽs aũt à phalãgijs percussi assiduis balneis iuuãtur. plaga etiã ipsa ex trifolij bituminosi decocto cũ oleo proluat. totũ uero corpus ex cerato liquidiss. pinguefiat. Iuuantur etiã fomento spongiarũ in calido aceto tinctarũ, & sępe ad plagã adhibitarũ. Cataplasmata aũt eis conueniũt, bulbi, sanguinaria, porrũ, furfures aceto cocti, ordeacea farina folijs lauri cũ ea in uino aut melle incoctis, ruta,

grossi

grosi ficus,caprinũ stercus cum uino,samsucus cũ aceto,syluestris ruta cum aceto,itemq; cyperum. Asclepiades autem hoc inquit,utere ualde laudato, Seminis rutæ syluestris,seminis erucæ,staphidis syluestris,canchryos,seminis uiticis, pilularum aut foliorum cupresi, æquales omnium partes aceto terito,& melle exceptas imponito. Idem & in potu acceptum auxiliatur.

Aliud laudatum,quod similiter & potatum & impositum iuuat. Sulphuris uiui drach.IIII,galbani drach.IIII, succi cyrenaici drach.II,aut si non adsit,laseris drach.IIII,amygdalarum amararum repurgatarũ drac.II. in uino diluito,& melle excepta imponito.Bibendum etiam, ut dictum est, præbeto. Amplius uero & cupresi folia aut pilulas tritas cum uini & olei hemina una à phalangio percusis dato. Aut anisum,aut daucum,aut cuminum,aut melanthium,aut piper,aut agaricum, singula drachmæ pondere præbeto.Aut ammij drach.II,aut iridis drach.I,aut hyperici drach.I,aut trifolij bituminosi quantum tribus digitis apprehendi potest. Conueniunt etiam lauri baccæ,scorpiuron,serpillum,silphium,calamintha, chamæpitys per se & cum ruta ac pipere,singula uero ex uino.Aut mentæ fasciculum posca meraciore coquito,& decocti cyathos II præbeto.Idem & samsuci,& radicis spinæ albæ decoctum,ac trixaginis,& pulegij præstat. Lixiuium item & radicis hederæ succus cum aceto. Vtere etiam ad eos remedijs à scorpio percussorum,& ex uiperis theriaca,& consimilibus.

Asclepiadæ,ad percussos à phalangio:hac Chariton utebatur,& per hominum conuentus oberrans à phalangijs percusis auxilia promittebat. *Chariton medicus*

Seminis spondylη sicci, calaminthæ, æquale pondus simul terito,& ex uini cyathis II præbeto,atq; id sæpe per diem facito. Aliud eiusdem. Succi cyrenaici,seminis dauci,mentæ siccæ,spicæ nardi,singulorum æquale pondus coagmentato,& ægrum in calidam aquam demittito.Quod si succus cyrenaicus non adsit,pro eo laser purum conijcito.

Aliud ualde præclarum. Canchryos,seminis rutæ,piperis,myrrhæ, staphidis agrestis,singulorum drach.I,radicis cyperi drach.I.coagmentato, & drachmam I, cum uini odorati cyathis IIII,ac mellis cyatho I,exhibeto. Auxiliatur item eis allij esus,balneum,& uinum.

De his quos scorpio percusit. Cap. XIX

A Scorpio percussos uehementisimus plagæ dolor consequitur, frigiditasque, ac tensio, & stupor, circaque plagam & totum corpus frigidus sudor: & his qui iuxta infernas partes percusi sunt, inguina excitantur, ac intumescunt: qui uero circa supernas, locus sub alis. & hæc quidem leuiter percusis adsunt. Validius autem ictis, ardor circa plagam adest, quemadmodum in ambustis, & uerrucarum instar formicarum eruptio, circa labra & totum corpus, ut grandine se impeti putent: facies distorquetur: sordes circa oculos adsunt glutinosæ, & lachrymæ uiscosæ:du

fæ:durities articulorum:anusq́ procidit cum egerendi cupiditate:ſpuma circa os eſt,& uomitus largus,ſingultus,conuulſiones opiſthotonicis ſimiles. His igitur ſerpillum,althææ radicem,& elaphoboſcum bibendum præbeto. Præter opinionem autem facit elaphoboſcus tum uiridis comeſta,tum ſicca potata. Paſtinacæ item ſylueſtris ſemen,& nuces ponticæ:hæ enim in zona geſtatæ non permittunt aliquem à ſcorpio lædi. Aliud.

Nuces ponticæ contra ſcorpium

Cochleam hortulanā maxime accipito,eamq́ unà cum teſta tritam plagæ imponito,& confeſtim ſedabis dolorem. Idem etiam uermes terreni facere dicuntur. Aliud. Cancrum fluuialem cum uino & laſere terito,ac bibendum dato. Aliud. Verbenacam rectam aut uiridem pro cataplaſmate impone,aut ſiccam tritam bibendam præbe. Aliud. Cumini,melanthij,ſeminis uiticis,ſingulorū par pondus tere,ac drachmam unam inde ex uino exhibe. Poteris etiam omnibus cōmunibus auxilijs prædictis uti. Aliud. hoc & ad phalangij & ſcorpij ictum facit. Styracis drachmas ſex,ſulphuris uiui drachmas ſex,pyretri drachmas quatuor,ſeminis rutæ ſylueſtris drachmas tres.caſtorij drachmas duas, ſeminis erucę drachmas duas,cum ſanguine marinæ maxime teſtudinis ſubige,aut ſi non adſit,terreſtris,& nucis pōticæ magnitudine præbe cum poſca aut ex aceto. Alia antidotus,excellenter ad ſcorpij ictum conducens: qua etiam ad meipſum ægre affectum uſus ſum,& ſeruatus. Habet autem hoc modo.

Caſtorij,ſucci cyrenaici,piperis,cuiuſq; drachmas quatuor, coſti,ſpicæ nardi,croci,ſucci centaureę,cuiuſq; drachmas duas,mellis deſpumati quantum ſufficit.Datur nucis ponticæ magnitudine.Datur autem à ſcorpio ictis cum uino diluto:ab aſpide morſis cum aceto diluto. Detrahendi uim habet,adeo ut digeſtos etiam in membra ueneni ſuccos eruat: & ob id etiam ad uuluæ ſtrangulationem utiliter cum hydromelite exhibetur. Aliud. Ariſtolochiæ longæ,melanthij,radicis panacis,ſeminis rutę ſylueſtris,ęquales omnium partes committe. Dantur inde drachmæ duæ cum uini meraci hemina una. Optime aūt ad eos facit, ſimiliterq́ ad phalangij morſum antidotus ex quatuor rebus ad podagricos deſcripta,ex ariſtolochia uidelicet, gentiana,myrrha,& baccis lauri.Dato etiam ſi abūdes ex theriaca. Ad plagam autem ſcorpionē ipſum qui percuſſit,ſi inueniri queat, imponito. Aut ſtellionem diſſectum plagæ adhibeto.Calaminthe etiam quæ iuxta aquas naſcitur impoſita,confeſtim dolores remittit & tollit.Allium quoq; aut per ſe aut cum ſale tritum imponatur,aut ſylueſtris ruta , aut ſcorpiurus herba. Ego uero ſylueſtris rutæ drac.i in aceto tero,& ceræ unc.i,reſinæ pinus quadrantem liquefacio,& parum olei affundo,unio,ac impono. Et eſt mirabile pharmacum.Quin & ouillum ſtercus uino coctum & impoſitum, cōfeſtim dolore liberat. Vtere item præſcriptis cōmunibus emplaſtris:& eo quod ex dictamno apparatur,& quæ ex ſalibus,quæq́ ex chamæleone conſtant.

De morſis

De morsis ab aspide. Cap. XX

ASpidum apud ferarum scriptores tres species reperiuntur. Quædam enim ex eis terrestres appellantur. Quædam uero chelidoniæ & circa fluuiorum ripas, præsertim Nili, latibula habent. Aliæ uero Ptyades nominantur. Terrestres quidem igitur maiores sunt, & quandoq; usq; ad quinq; cubitorum longitudinem reperiuntur. Maximæ uero ptyades cinereo sunt colore uiridiq; & ad auri colorem declinante. Terrestres uero ut plurimum & ipsæ cinerei sunt coloris, quanquam & subuirides reperiantur. Cæterum accessiones & signa communia sunt in his quos aspides momorderũt. Vulnera enim in demorso loco ueluti ab acu puncta inueniuntur. Bina quidem ex masculi morsu, ex fœmellæ uero quatuor, citra magnum dolorem à quibus nihil effluit, nisi uiolentum animal sit quod morsum inflixit. Consequitur autem stupor, pallor frõtis, refrigeratio, assidui hiatus, palpebrarum nictatiões, colli inclinatio, capitis grauitas, segnicies, & collapsio in somnum profundũ. Ad finem uero & conuulsio. Mors autem in tribus ad summum horis ex terrestris morsu sequitur. In chelidoniæ uero ictu præsentissima adest. Porrò his qui à ptyade conspuuntur, caligo oculorũ succedit, & cordis dolor, faciei tumor, ac auditus corruptio. Tardius autem mors consequitur. Auxilium autem ab aspide morsi ferunt, & præsertim quos ptyas momordit, ex acerrimi aceti potu. dandum autem est quousq; aceti qualitatem circa dextram præcordiorum partem percepterit. Hepar enim in morsis ab aspide primum aiunt sensu priuari. Cæterum ad prænotionem an uicturus sit percussus, centauream cum uino tritam bibendam præbeto, Siquidem enim euomet pharmacum, morietur, Si non, uiuet. Quo uero malignitas ueneni distributi & in corpus digesti probe euomatur, allia trita cum zytho exhibeto, donec nauseabundus reddatur. Aut opopanaca cum uino diluto dato, & confestim uomitionem operabitur. Numius autem inquit, Origanũ uiridem aut aridam pro ægri uiribus cum uino dato. Post uomitum antidotis theriacis utendum & cõmunibus remedijs prædictis. Vtiliter aũt ad plagã imponuntur, post cucurbitarũ adhibitionẽ & scarificationem, centaurea cum myrrha & modico opio. Rumex aũt si cataplasmatis modo imponatur, nihil lædetur. Prẽter opinionẽ uero auxiliatur theriace tum plagæ imposita, tũ potata. Prosunt aũt & assiduę excitationes cũ cuulsionibus & plagis, & uniuersi corporis motus, & aqua marina calida, p fomẽto aspsa.

Aspidum species

Aspides terrestres

Ptyades

Numius, medicus

De Viperæ maris & fœminæ morsu. Cap. XXI

VIpera fœmina colore quidem est subflauo, multis instar rotarũ notis exornata, magnitudine cubitali, longissima uero palmas tres æquat. Caudam autem habet aceruatim in tenuitatem desinentem, non paulatim imminutam, estq; omnino carne nuda caudã & aspera. Oculi uero subrubri, & caput latius, & angustius collũ. Ventrem autem sinuosiorem habet, & in gressu ad summũ caudę nititur, sensim uero inambulat, & quatuor

habet

habet caninos dentes. Vipera uero mas eiusdem est coloris: uerum caput angustius, & collum crassius habet, & uniuersum corpus tenuius & quodam modo prolixius: gressum autem superne circa uẽtrem firmat, & alacrius mouetur: dentes autem caninos solum duos habet: paulatim uero cauda ei imminuta est, quemadmodum & reliquo serpentium generi, non aceruatim uelut in uipera fœmina dixi: & per hoc sanè à fœmina differt. Reperiuntur igitˀ in eis quos uipera mas momordit uulnera in plaga bina: in his uero qui à fœmina demorsi sunt uulnera quatuor. Primum autẽ ex eis excernitur sanguis, deinde sanies sanguinolenta & oleosa: adest tumor biliosus, feruidus, bullosus, subruber, deinde liuidus & denigratus & proserpens. Os adest exsiccatum, ardor, exolutio, & frigidi horroris insultus, aliquando & bilis uomitus, tormina, capitis grauitas, uertigo, pallor, singultus, febris, spiritus & anhelitus celer, color plumbeus, sudor frigidus. Mors in horis septẽ, aut ut longissime absit tertia die, in his qui non seruantur, & maxime his qui à uipera fœmina sunt icti. Conuenit igitur priusquam cruenta prodeãt lotia, allij plurimum edere, & uinum meracum multũ bibere, ac uomere. Efficacissimum enim in eis remedium est allij esus, ac meracior uini potio, inquit Archigenes: adeo ut si quis multum eius sustineat usum, itemq; meri potum, nullo alio auxilio habeat opus. Dato autem citra dilationem theriacen ex uiperis bibendam, eandemq; plagæ superponito. Quin & ipsam uiperam excoriatam & coctam, capite ac cauda & interaneis uisceribus omnibus reiectis, uelut anguillam edendam præbeto. Caput autem uolsella amputatum diligenter asseruatum morsui imponito ea parte adhuc calente quæ contigit collum: id enim extrahet uenenum. Aut quempiam qui ore plagam exugat adhibeto, qui ut supra dictum est in cõmunibus remedijs, os prius habeat ex oleo collutum. Aut gallinam dissecato, & interne adhuc calentem morsui imponito, atque hoc remedium frequẽter ac assidue repetito. Scarificare autem per ambitum oportet demorsum locum & cucurbitas admouere. Postea uero fraxini folia tundito & exuccato, & succum quidem in potu exhibeto, quod uero ab expresso succo reliquum est ad morsum imponito. Est autem fraxinus arbor ex qua fraxinea appellata ligna cæduntur: est enim ualde efficax ad uiperarum morsus hæc arbor. Melissophylli item folia & succus cum uino potatus, & uulneri impositus euidens auxilium confert, etiam si iam moriatur æger. Aiunt autẽ si quis melanthij drachmas quatuor edat non moriturum. Similiter etiam melaphroditos herba efficax est. & cancri fluuiales cum lacte triti & potati & plagæ adhibiti. Magnifice etiam prosunt ranę coctæ comestę, & iusculum earum bibitum. Præstat & nasturtium plurimum edere, ac tritum quoq; cum uino bibendum exhibere. Facit autem mirabiliter testudinis sanguis exsiccatus cum syluestri cumino potatus. Vtendum etiam omnibus communibus remedijs supra relatis: superuacaneum autem fuerit eadem sæpe scribendo repetere. Maxime uero utẽdum

est

Allij esus emolumẽtum

Fraxinus qualis arbor

est anchusę radice,& heliotropio cum uino. Dandus & hæmatites lapis. Auxiliantur & raphani large in cibo accepti, deindeq; uomitu reiecti. Statim uero à uomitu theriace Andromachi exhibeatur. Post scarificationẽ & gallinarum impositionem plaga ex trifolij bituminosi decocto calido per multum tempus proluatur ac foueatur. Nam si pauco id tempore facias, peius afficiuntur. Deinde porrum & panem cum sale imponito, aut alliũ cum aceto, aut cinerem ipsius exustum, aut fraxini cinerem, aut aliam quamuis cum aceto, aut hastulæ regiæ folia, aut sycomori folia cũ pane, aut lauri folijs teneris coctis & cum oleo tritis locos intege prius quàm claudantur, aut caprinum stercus imponito cum uino.

Asclepiadæ epithema, ad uiperæ morsum.

Sagapeni, piperis, laseris maxime cyrenaici, opopanacis, cuiusq; unc. I, galbani sextantem, sulphuris uiui sextantem. Succos aceto dissoluito, & arida trita inspergito: & ad emplastri formam redacta plagæ imponito. Forinsecus autem folijs fici aut urticæ contegito. Aliud. Centaureæ, aristolochiæ, radicis peucedani, æquales partes contundito, cribrato, & aceto subigito, adiectoq; galbano in emplastri formam reducito. Aliud. Canchryos, staphidis syluestris, aristolochiæ, radicis bryoniæ, singulorum partem unam, opopanacis partes duas. aceto subige, & utere ut dictum est. Vtendum & prædictis communibus cataplasmatis & epithematis, maxime uero Andromachi theriaca. Aliud ualde bonum.

Cancrorum fluuialium carnes terito, & adiecta iride & calaminthe rursus sufficienter terito, idemq; rursus modico sale addito facito, & pastillos informato, quibus in umbra exiccatis utitor: in potu quidem ex aqua mulsa, aut uino: in cataplasmata uero cum lacte dissoluito.

De dipsade. Cap. XXII

Dipsas à quibusdam causus appellatur, estq; uiperæ species quæ in maritimis magis locis reperitur, magnitudine cubitali, ex crassa in tenuem desinens. Notas autem habet per omne corpus fuluas & nigras: caput uero angustius. Sequitur autem ab ea morsos, præter ea quæ de uipera dicta sunt, & sitis intolerabilis planè, adeo ut etiam si multus eis potus exhibeatur, sitis non sedetur. Et tamen neq; per urinas, neq; per uomitum, neq; per sudores quicquam excernitur. Duobus igitur pereũt modis, aut ob multam sitim exusti, si potum non sumant: aut ob multam expletionem distentus rumpitur uenter, uel inferne circa inguina uel circa imum uentrem, quemadmodum in hydropicis fieri consueuit. Cæterum & his ueluti à uipera morsis auxiliamur. proprie autem in his potiones magis urinam cientes exhibeantur. Aluus item per infusum eluatur. & oleo cum decoctionibus exhibito ad uomitum cogantur. Ad plagæ uero locum post exuctionem, & scarificationem, & cucurbitularum affixionem, & dissectas gallinas, calcem uiuam cum oleo imponito, & emplastra adtractoria, & theriacen. Dipsas, causus

De hæmorrho & hæmorrhoide. Cap. XXIII

ANimalia hæc colore quidem sunt arenoso, magnitudine autem tres palmos æquant, & in tenuem ac angusta figura caudam paulatim desinunt. Sunt autem igneo oculorum fulgore, rectâq; & tarde proreptant. Per corpus uero multis notis albis & nigris uariegata sunt, & asperioribus squamis obsita, quapropter dum serpunt sonus auditur. Et fœmina quidem uentri incumbēs per terram reptat, & gressum inferne circa caudam firmat. Mas uero circa uentrem in gressu nititur, & collum in serpendo extendit. Consequitur horum morsum color icti loci cruentus, mali coloris & nigricans: ex quo nihil in principio effluit, præterquàm paucum quippiam aquosum. Stomachi adest dolor, & spirandi difficultas. Deinde sanguis ex naribus profluit, & ex foraminibus ipsius morsus. Et quicquid est in toto corpore cicatricum, id rumpitur & sanguinem profundit: atq; hæc quidem in maris hæmorrhi morsu contingunt. A fœminæ uero hæmorrhoidis morsu ad hæc & anguli oculorum sanguine manant, & gingiuę dentium, & unguium radices: & ut simpliciter dicam, per omne corpus sanguinem efferri cōtingit. Dentes præterea excidunt, & gingiuæ putrefiunt. Horum porrò curam facere oportet, primum quidem sanguinis eruptioni obluctando ac resistendo per ea quæ apte sanguinem sistere possunt: deinde cataplasmata plagæ imponendo ex folijs uitis coctis tritis cum melle, & portulacæ folijs cum polenta. Antea uero quàm cruenta prodeat urina, allium multum edant, & uinum multum dilutum bibant, & ad uomitum cogantur: deinde confestim theriace exhibeatur: & postea pisces multos, allijs tritis cum oleo tinctos, edant. Sumant item in cibo panem & uuam passam dulcem, & deinde uino diluto large hausto uomant. Plaga uero aqua frigida proluatur. Vesica autem spongijs calidis foueatur.

Præparatio sanguinis testudinis marinæ, & usus. Cap. XXIIII

TEstudinem super ligneum aut fictile uas supinam reclinato, eiusq; caput statim amputato, & leuata ipsa sanguinem supposito uase excipito, & congelatum deinde per harūdinem in multas partes secato, atq; operculi uice cribrum uasi superponito, & ad solem locato: siccatum uero reponito, ac utitor ad uiperę morsum drachmis duabus exhibitis, ex poscę cyatho uno: sequēti deinde die sicci sanguinis drachmas quatuor cum aceti cyathis duobus dato: & tertia deinceps, sanguinis drach. octo, ex aceti cyathis III.

De ammodite, aut cenchria. Cap. XXV

AMmodites magnitudine quidem cubitalis est: maior enim non pingitur, neq; scribitur: colore uero arenosus: per corpus autem maculis nigris insignitur. Caudam autem habet præduram superne discissam. A quibusdam uero cenchrias, hoc est miliaris, ob caudæ instar milij duritiem appellatus est. Latiores autem maxillas quàm uipera habet, quumq; in multis alias ei similis sit, colore magis discerni potest. Vipera enim subflaua est,

Cenchrias, miliaris, à milij duritie

Cæterum

Cæterum ab Ammodite percussos festina ut plurimũ mors sequitur. Qui uero breui nõ pereunt, his sanguis ex uulnere promanat, & uulnus intumescit, paulopost aũt sanies effertur: sequiturq́ capitis grauitas, & animi delirium. Qui uero optime dispositi sunt, in triduo intereunt: quanquam aliqui usq; ad septimũ diem durarint. Celerius uero mors adest his qui à fœmina sauciantur. Auxilium porrò & hi ferunt, primum quidem à communibus remedijs, utpote à cucurbitularũ appositione cum scarificatione per ambitum uulneris locorum, & superiorum partium constrictione, & ad ipsam plagam scalpelli admotione. Proprie autem eis auxiliatur menta cum aqua mulsa potata, castorium, casia, & artemisiæ succus cum aqua. Danda etiam in potu theriace, eadem quoq; plagæ imponenda. Vtendum & emplastris attractorijs: postea uero cataplasmata, quæ ad nomas siue ulcera serpentia conducunt, imponenda.

De sepe. Cap. XXVI

SErpens qui seps appellatur, longitudine quidem duorum cubitorum reperitur: ex crasso autem in tenuem abit: rectà uero ac tarde proserpit: caput habet latum, os acutum: uniuersum autem corpus multis albis notis respersum. Cæterum his qui ab eo percussi sunt, ex uulneribus manifestus sanguis excernitur, paulo post uero sanies graucolens: tumor & dolor segnis est: at affectæ partes putrefactæ dealbantur, ac totum corpus uitiligini (quę alphos appellatur) simili colore inficitur: defluunt capilli toto corpore, atq; intra tres aut quatuor dies pereunt. Porrò opem & hi sentiunt ex eisdem rebus, quæ in uiperæ & cerastæ & ammoditæ morsu relatæ sunt. Exhibenda est præterea portulaca multa in cibo, & uinum bibendũ myrtites meracius. Conueniet item spongiam calido aceto imbutã morsui imponere, & ex butyro cum melle locum illinire: aut milium cum melle, aut paleas unà cum terra eis adhærente exustas illinito.

De cenchrite siue acontia. Cap. XXVII

CEnchrites serpens est magnitudine duorum cubitorum, figura autem crassa in tenuem abeũte, colore uiridi maxime iuxta aluum, ut milium colore referat: unde & cenchrias, hoc est miliaris appellatur. Aiunt etiã hunc seipso fortiorem fieri, quum milium floret. Cæterum ubi se ad lædendũ parat, extendit seipsum, ac ueluti iaculum uibratum corporibus inuolat, atque hoc modo uerberat. Ab huius morsu omnia quę de uipera dicta sunt sequũtur, atq; etiam grauiora, adeo ut etiam putrefactiones & carnium defluxus consequantur, ac grauior item mors succedat. Cæterum remedia similiter eadem quæ ad uiperæ morsum his conducunt.

Cenchrias, miliaris, à milij colore

De ceraste. Cap. XXVIII

CErastes magnitudine cubitalis est, lõgissimus cubitorum est duorum: corpore uero arenosus est, & iuxta caudam desquamatus: eminentias habet in capite duas, cornuum similitudine. Partes uero circa uentrem ex ordine squamis obsitæ sunt, quapropter in serpendo sonum sibilo similẽ edit:

per obliquum autem nō rectà proreptat. Cæterum percussis ab eo eleuatio ac tumor plagæ capitis claui similitudine insurgit, & sanies profluit uini colore aut nigricans, & maxime per ambitum, uelut in cruentatis aliàs fieri cōsueuit. Reliqua item quæ in uiperę morsu dicta sunt, etiā his succedunt, cum intensione uehementiori. Vtplurimum uero usq; ad nonum diem supersunt. Remedia autem eadem quæ morsis à uipera conferunt.

De dryino. Cap. XXIX

SErpentes dryini appellati abundant magis iuxta Hellespontum, latibula autem habent in quercuum radicibus. Est autem dryinus fœtidus: unde & si quis eum non uideat, fœtore loci cognoscatur. Est autem cubitorum duorum longitudine, & obesus, ac asperrimis squamis circa uniuersum corpus munitus. In his ipsis squamis muscæ pennis æreis latibula sua habere dicuntur, quæ tandem ipsos serpentes occidunt. Adeo autē malignæ ac nocentis naturæ est, ut si quis eum calcet modo, illius pedes excoriet, & tumorem ingentem circa crura inducat. Et quod magis mirū uideri potest, aiunt etiam medici curantis ægrum manus excoriari. Si quis autem, inquiunt, animal ipsum occidat, omnia quæ odorat ab eius fœtore corrupta putat. Porrò qui ab eo percutiūtur, his tumor insurgit nigricans, dolor uehemens, nome, delirium, corporis siccitas, singultus, uomitus biliosus aut omnino uomitus simplex, urinæ suppresio, tremor, interceptio uocis, stupor, scissura & mortificatio percussorum locorum. Plurimi etiam intereunt. Porrò & hi ipsi quoq; ex his quæ in uiperæ morsu dicta sunt, opem sentiunt, itemq; ex communibus remedijs iuxta consequentium accesionum proportionem adhibitis.

De amphisbæna & scytala. Cap. XXX

ANimalia hæc inter se similia sunt, non enim ex crassis in caudam tenuem abeunt, sed æqualis crassitudinis per totum existunt, ut neq; cognoscant uidentes ea, iuxta utram partem caput aut cauda sint sita. Differt autem amphisbæna à scytala, in eo quod ex utraq; parte progrediatur: unde & amphisbæna Græcis est appellata. Galenus autem amphisbænam animal biceps esse dicit. De hac bestia ferunt, quod si fœmina uterum ferens ipsam transgrediatur, conceptum male pariat ac abortiat. Cæterum ab utroq; animante demorsis, contingit morsum obscurum esse, ac uix apparere, ueluti sunt muscarum puncturæ: quapropter etiam si mordeant, non enecant tamen, uerum inflammationes inducunt, ueluti contingunt etiam ab apum ac uesparum stimulis. Quare transferantur ad hos quoq; quæ de illis sunt relata, uerum facultate intensiore. Aiunt autem scytalam chalcidicam eiusmodi accesiones sequi, quales à uipera morsos. Vnde & ijsdem remedijs ad eius morsum utendum: & ut compendio dicam, ad omnem uenenatæ feræ morsum: cuius speciei hic non reperis nomenclaturam, auxilia eadem quæ ad uiperæ morsum conducunt.

Scytala chalcidica

De parea

De parea & ſpathiuro. Cap. XXXI

PAreas ſerpens in Syriæ locis reperitur, colore autem alij quidem æs re/
ferunt, alij uero nigricant. Morſum autem etiam ſi inflixerint non ene/
cant: uerum quemadmodũ amphisbæna & ſcytala, ita & hic plaga ſua tan/
tum inflãmationem inducit. Quare ex ijſdem etiam curentur, & ex his quæ
de cherſydro referentur. Cæterum ſpathiurus in locis iuxta Chalcidem ma
gis inuenitur. Eſt autem animal ex craſſo in caudam abiens tenuem: latum
habens caput, ac mures comedens. Neque uero hic morſu enecat, ſed in/
flammationes tantum inducit. Quapropter ab eis percuſsi itidem conſimili
bus remedijs curentur.

De peliade & elape. Cap. XXXII

SIgna quidem horum animalium apud ueteres non ſunt deſcripta, utpo/
te quæ omnibus ſunt manifeſta. Contingit à peliade morſis dolor circa
locum, & putrefactio, non periculoſa tamen, & uexatio ac obfuſcatio oculo
rum, ex ueneni nimirum ad ipſos diſtributione. Curantur autem ſucco pti/
ſanæ cum oleo in potu exhibito, & oxylapathi decocto, & ſimplicioribus
remedijs ad ictericos deſcriptis. Oculi uero lotio pueri uenerem nondum
experti proluantur tum per ſe, tum muria ammixta. Caput item ſimiliter ex
eiſdem perfundatur. Poſt purgationem deinde corporis opobalſamũ cum
melle illine, aut collyrium aliquod uiſum acuens quod meatus rarefacere po
teſt. Simul enim cum lachrymarum profuſione & uenenum excernetur. Si
uero dolor cõſequatur oculorũ, eum lenibus collyrijs mitigare oportet, quæ
tamen non ſtupefacient. Elapis porrò morſum tormen uoluuloſum con/
ſequitur. Aliâs communibus auxilijs curantur. Maxime uero his quæ tormi
na leniunt, & urinam cient.

De baſiliſco. Cap. XXXIII

HOcce animal magnitudine eſt palmorum trium, ſubflauum & capite
acuto. In capite autem eminentias tres habet. Vim uero ſuper alia om/
nia reptilia maximam acquiſiuit, ut nulla ex eis queant uel ſibilum ſaltem ip
ſius ſuſtinere. Quin & ſi quod ex reliquis animalibus uenenum iaculãtibus
ad cibum aut potum capiendum properet, & baſiliſci iuxta locum præſen/
tiam perſentiſcat, retro cedit, neceſſarij etiam ad uitam nutrimenti negligẽs.
Cæterum percuſſos ab eo totius corporis ardor comitatur, itemq; liuor: de/
fluunt capilli è corpore confeſtim, & in inſtanti omnino tempore mors ſe/
quitur. Neq; uero corpus ipſius mortui ullum aliquod animal carniuorum
attingit: ſi uero fame coactum ipſum contingat, tum & ipſi illico eodem loci
mors inſtat. Aiunt autem quod conſpectus modo, & ſibilans auditus, eos
qui ipſum audierunt tollat, ſimiliterq; ab ipſo conſpectos. Quare uanum &
ſuperfluum duximus auxilia contra eum referre.

De draconibus. Cap. XXXIIII

ANimal quidem hoc, uenenũ non iacit, attractione autem & ui ſua ene/

cat. Abundant quidem igitur dracones in Æthiopia & Lycia: colore autem differūt: alij enim nigri sunt, alij rufi, alij cinerei coloris: & rursus alij quidem cubitorum v sunt, alij uero x. sunt & qui ad xxx cubitos se extendant: quidam etiam maiores narrātur. Squamis autem obsiti sunt per totum corpus asperrimis: magnos oculos habent, & supra oculos præeminētias quasdam similitudine pellium flexibiliū superciliorum. In mento autem excrescētiam quandam habent, quam barbam appellant: maxime hiante sunt oris rictu, lingua exerta, & dentibus magnis similitudine sylvestrium suum: cum quib. etiam fracturas & collisiones corporū inferunt. Quare curationes ueluti ad mordentia animalia fiunt, non ut in his quæ uenenum iaciunt.

De chersydro. Cap. xxxv

Hydrus SErpens hic chersydri appellationem inde habet, quod in principio quidem in aquosis degit locis, & hydrus appellatur ab ipsis aquis, hoc est natrix: postea uero siccos incolit locos: & ex compositione locorum, chersydri, id est natricis terrestris nomen inuenit. In terra itaque degens, chersydrus appellatur: & tamen sanè seipso sæuior redditur. Equidem in humectis locis ex humido uictu ex satiatus, non purum uenenum habet. Quum uero terrestris fit, maxime merum & nocentius id acquirit. Cæterum similitudine est aspidis terrestris paruæ, præterquàm quod ceruicem non ita latam habet. Hoc enim insigne solū aspides præ his habent. Qui igitur ab his morsi sunt eis communiter eadem accedunt quæ in aliorum serpentium morsu: ueluti est tumor, continuus dolor arsiuus, liuidus locus & feculentus, uertigo oculorum, exolutio, uomitus biliosi fœtidi. Proprie autem motus totius corporis inordinatus, ut & per uētrem quædam inordinate ferantur. Mors autem intra tres dies. Porrò ex cōmunibus remedijs etiam hi opem ferunt, & ex theriacis antidotis. Priuatim uero cupressi pilularum drac. i, & myrti baccarum itidem i drach. terito, & cum melle rosaceo aut uino mulso in potu exhibeto. Iuxta affectū autem locum calcem uiuam & similia cum oleo imponito.

De rana rubeta. Cap. xxxvi

RVbeta, ranæ species est, quæ palustris uitæ conditionem in terrestrem mutauit, unde & rubeta appellatur: hac autem mutatione, similiter ut chersydrus, ægre curabilem afflictionem eis qui in eam inciderunt, inducit. Est enim animal magnitudine nihilo minus testudine parua: exasperat autem & uibrat terga dum spiritu expletur, atque ob id ipsum audentius euadit. Ad lædendum itaque & manifeste insurgit, & saltibus interpositum spatium contrahit: raro quidem morsum infligens, uerum anhelitum consueuit uehementer uirulentum inducere, adeo ut etiam si anhelitu contingat tantum, eos qui prope sunt lædat. Plura autem de hoc animante historijs relata relinquimus, his tantum quæ cognitu utiliora iudicauimus, appositis. Cæterum qui ab eis læsi sunt, his omne corpus intumescit, & diffinditur, ac cito omnino pereunt. Porrò quæ opem auxiliarem his ferre possunt, ex uniuer

salibus

salibus & communibus antidotis ac epithematis huc transferantur, itemq́; & reliquis quæ ad curationem pertinere uidebuntur.

De turture, seu pastinaca marina. Cap. XXXVII

QVi à marina pastinaca percussi sunt, his uulneris locus manifeste apparet: sequitur autem dolor pertinax, & totius corporis stupor: acutum enim & firmum habet aculeum, quo uehementissima ui in altum impulso nerui sauciantur. Quapropter in aliquibus mors derepēte totum conuellens corpus comitatur. Narrant quidam, si quis caudam pastinacæ quæ ictum intulit, auferat, & in arborem, maxime quercum, suspendat ac figat, ipsam quidem arborem arescere, ægrum autem sanari: atque id iuxta contrariæ affectionis & remedij rationem contingere. Cæterum auxilium ferunt percussi ab ea, ubi stupor & refrigeratio totius corporis consequatur, ex calidis illitionibus & consimilibus cataplasmatis. Proprie autem furfures aceto cocti & pro cataplasmate impositi eis auxiliantur: & ipsum adeo acetum affusum pro fotu ualde prodest. Magis autem conueniunt eis attractoria, & quæ tenuium partium sunt, ac calida: quo nimirum per attractoriam facultatem uenenum ex profundo attrahatur: & per calorem frigiditas mitigetur: & quæ tenuium sunt partium in altum proreptent. Ad hanc igitur rem in promptu habebis apta. Sulphur uiuum urina ueteri rigatum, marrubium, lauri folia, echium, radicem panacis, saluiam, & similia. at uero si his carcas, fermentum acidum cum liquida pice emollitum imponito, mirabiliter enim auxiliatur. Cum his concordat emplastrum piscatoris, & ex bryonia pastillus tum impositus, tum ex uino calido potatus: euestigio autem utilitatem suam demonstrat: describetur autem in fine huius sermonis. Dato item & lauri decoctum: aut succum cyrenaicum cum myrrha magnitudine fabæ, ac modico pipere terito, ac dato cum uino: aut silphium, aut laser ex uino: aut succi fici guttas quinque cum tribus serpilli granis bibendas præbe. *Mirum*

De murena. Caput XXXVIII

MOrsis à murena eadem accidunt quæ morsis à uipera: quapropter etiam similia remedia eis adhibenda. Dato autem & fici succum cum serpillo, ut prædictum est.

De dracone marino. Cap. XXXIX

AD marini draconis plagam, locum percussum cum plumbo fricato, ipsumq́; draconem dissectum plagæ imponito. Serpillum item tritum aut lēticulam coctam pro cataplasmate imponito. In potu uero absinthium cum uino diluto præbeto, aut saluiam cum passo. Mire etiam his conducit ex bryonia & eruo pastillus cum uino potatus.

De scorpio marino. Cap. XL

SCorpij marini plagam sanat mullus dissectus & impositus, sulphur uiuum cum aceto illitum. Lauri baccæ tres tritæ in potu acceptæ.

De culicibus. Cap. XLI

QVandoquidem & hi hominum corpora lædunt, etiam de ipsis pauca dicemus. Culices fugantur cedrinorum lignorum scobe cum atramento sutorio suffito. Idem faciunt cupressi pilulæ, aut coma, aut ramenta: & uini fex sicca, & conyza, & bubulum stercus postquàm contraxerit nigrorem. Aut melanthium uel absinthium oleo coctum illine, & culices non appropinquabunt. Aut melāthium cum absinthio, aut cerusam cum atramento sutorio in bubulo stercore suffito.

De muscis. Cap. XLII

MVscas necat, ueratrum album tritum, lacti, aut aquæ mulsæ inspersum. Aliud. Semen hyoscyami, & ueratrum nigrum, & argenti spuma simul trita, & cum polenta irrigata & subacta, butyróque aut adipe nidorosa facta, & in massas coacta, & muscis exposita; ipsas occidunt.

Ad pulices. Cap. XLIII

PVlices necat, orodaphnes, aut cumini decoctum respersum. Idem & aqua marina facit.

Ad cimices. Cap. XLIIII

VT ne cimices gignantur, chamæleonis nigri decoctum facit, si ex eo lectus proluatur. Deinde sutorium atramentum cum felle tauri terito, ex eoq; lectum illinito. Aut etiam oleum per se, aut cum atramento sutorio inungito.

De uenenis. Cap. XLV

EX animalibus exitiosa & letaliter corrumpentia, sunt cantharis, buprestis, salamandra, eruca pinorum, rana rubeta, lepus marinus, rana palustris muta, hirudines. Ex seminibus autem, hyoscyamum, coriandrum, cicuta, psyllium. Ex succis, papaueris succus, opocarpasum, succus thapsiæ, elaterium, succus mandragoræ. Ex radicibus, thapsia, aconitum, ixias, ueratrum nigrum, agaricum, ephemeron. Ex oleribus autem, taxus, solanum furiosum, herba sardonia, papauer cornutum, ruta syluestris. In his etiam fungorum genera connumerantur. Ex animalibus uero, sanguis tauri. Mel, Heraclea Ponti urbe natum: lac coagulatum. Ex metallicis, gypsum, cerusa, calx, auripigmentum, sandaracha, spuma argenti, argentum uiuum. Ex his uero quæ nobis familiaria sunt, uinum multum aceruatim à balneo potum: similiter & aqua frigida aceruatim à balneo aut cursu ingesta.

Methodus præseruatiua, ne quis à uenenoso pharmaco lædatur. Cap. XLVI

QVod si quis uenenum habeat suspectū præcauere omnino oportet, prima cura ad hoc adhibita, ut corpus ita apparetur, quo læsioni ac ueneni impreßioni minime obnoxium reddatur: quam ad rem bona concoctio

ctio uel imprimis conducit. Cibi autem ea gratia sumendi sunt boni succi & magis carnosi: animaduersione habita, ne quod obsonium consuetum non referat colorem, aut odorem, aut gustum, aut qualitatem. Multa enim uenena etiam prouidis sunt ignota, & cognitu difficilia. Qui igitur in potu aut cibo uenenum suspectum habet, is signis certis quale sit id deprehendat. Ex odore namque & amaritudine potus & cibi, opium cognoscatur. Ex colore autem, cerusa, gypsum, calx. Ex his uero quæ in cibo & potu innatant, lac coagulatum, & recens mactati tauri sanguis. Ex fœtore autem & qualitate ac odore, rana rubeta, & lepus marinus. Quin & reliqua ex alijs quibusdam signis noscuntur, de quibus sigillatim amplius dicetur. Cæterum præseruantia sunt, quæ si quis præsumat, & post sumere uenenum contingat, minime ab ipso læditur: suntq; huiusmodi. Calaminthe quotidie accepta ex natura sua omni letali pharmaco resistit: & si in ueneni suspicione exhibeatur, destruit iam acceptam exitiosam facultatem. Theodorus autẽ ita inquit: Antidotus quæ incorrupta manens omnia uenena uincit, hæc est. Nucũ iuglandum unciam I, caricarum pinguium sextãtem, sesami unciam I, unũquodq; per se tundito, deinde etiam simul, pistillo ex oleo optimo madefacto, & pastillos nucis ponticæ magnitudine formato: ex eisq; unum aut tres dato, & non continget ipsum in uniuersum ullum aliquod letale pharmacum. Quidam etiam rutę trientem ammiscent. Strato autem, Commune est, inquit, hoc prędidium ab omni exitioso pharmaco præseruans, Rutæ folia XX, nuces iuglãdes II, caricas II, salis grumum unum. Hæc ieiuno præsumenda dato, & à nullo letali pharmaco lædetur.

Theodorus medicus

Strato medicus

Alia antidotus Asclepiadæ, ad exitialia uenena, quæ ante data adseruat: si uero ab accepto ueneno detur, ipsum cognobile facit.

Baccarum iuniperi drachmas II, terræ lemniæ quæ sphragis dicitur drachmas II. contere, & melle aut oleo excipe. Vsu uero expetente ad nucis ponticæ magnitudinem ex aquæ mulsæ cyathis II, à balneo bibendum præbe. Hoc quidem igitur pharmacũ si nulla letalis adsit uis sumptum manet, necq; per uomitum reijcitur. Si uero quippiam letale haustũ sit, nauseam mouet & uomere cogit, ut acceptum uenenum unà cum antidoto excernatur. Quidam dimidiam tantum partem lemniæ terræ, ex iuniperi baccis conijciunt, & cum oleo omphacino subactis similiter utuntur.

Quomodo cognoscantur qui uenenum sumpserunt. Cap. XLVII

COgnoscere autem & discernere oportet eos qui tale quippiam sumpserunt ex signis quę coincidunt & consequũtur. Vbi enim in aliquẽ placidæ & bene cõpositæ prius mentis, & bonæ itidem habitudinis, accedẽte etiã iusta ciborũ cõcoctione, statim & derepẽte uarię accesśiões irruãt, pręsertim ab accepto statim cibo aut potu, ueluti si accedat tussis, aut fœtida sanguinis per os reiectio, aut molesta & ægra lotij excretio, aut dolor in alto nitẽs, aut ardor

ardor iuuenilis,aut sensus erosiõis,aut stuporis pculsio, pũctura itẽ,tremor, singultus,contractio,eruptio bullarum,liuor,tumor,coarctatio,quarũdam partiũ putrefactio,uomitus fœtidus & plenus,manifesta alicuius uenenosæ qualitatis apparitio & demõstratio.Ex his omnib.si quid repẽte ab accepto cibo sano homini accidat:ueneno infectũ esse hunc ipsum existimandũ est.

Communia remedia & cura omnis ueneni. Cap. XLVIII

IN his igitur qui ignari uenenum sumpserunt,aut quibus circũtectum exhibitum est,communibus remedijs est utendum.Itaq; ubi adhuc datum uenenum in uẽtre est,& ob id morsum & nauseam infert,aut etiam alias accessiones,euestigio ad uomitum infectus cogendus est,aut mox inde à ueneno uidelicet accepto, aut aqua & oleo tepidis in potu datis, aut butyro si oleum non adsit,cum aqua calida dato.Licebit & maluæ decoctũ exhibere cum oleo,aut fœni græci,aut seminis lini,aut furfurum,aut ptisanæ succum, aut seminis urticę decoctum:unumquodq; ex his oleo ammixto.A uomitu autem raphanos multos edẽdos dato,aut cum aqua tepida tritos absorbendos:aut si hæc non adsint,nitrum cum aqua præbeto,rursumq; uomere iubeto.Post sufficientem uero uomitum cõmunia remedia paulo mox dicenda in potu exhibeto.Dato etiam id quod ex iuniperi baccis & terra lemnia est præscriptum. Quod si uenenum antea ad intestina descenderit,& tormina circa umbilicũ induxerit, clysteri efficacissimo aluum euacuare oportet, ex maluæ uidelicet,althææ,fœni græci,furfurum,centaureæ,aristolochiæ, & similium decocto, melleq; & nitro largo,itemq; oleo ammixto. In cibo uero exhibeatur raphanus,& salsamentum,alliaq;,& cepæ. At in potu, uinum recens mari mixtum.Si uero in uesicam impetum fecerit uenenum, in aquam & oleum utere desessu:ita ut in aqua ipsa fœnum græcum,ac lini semen,malua syluestris & satiua,ammijq; semen sint decocta. In potu etiam idem ammij semen præbendum,aut apium,aut fœniculum:aut spicam nardi,& similia odorata & simpliciora urinam cientia.Si uero uesicam rodat uenenum,cucumeris semen desquamatum & tritum cochlearij mẽsura ex passo diluto præbeto.Similiter autem & si uentrem uehemẽter exurat, idem semen dato,ab omni calidiorum rerum adhibitione abstinẽdo:& his quæ ad cantharidem & buprestim referentur utendo.Cæterũ ad cutem iam delato ueneno,irrigationẽ adhibeto,& illitionem ex oleo modico calido, in oleum item aut aquam & oleum in solio desessum. Cibos aũt facile digestibiles & sorbitiones cum melle exhibeto:piscibus item recentib.teneris,& uolucribus facile cõcoctilib.utitor. In potu deinde uinum albũ & rufum,uetus & quàm odoratiss.præbeto.Quod si ad caput decurrat uenenũ, ut grauitas & sopor consequatur,primum quidem aluus per infusum ex fœni græci,seminis lini, althęæ & cucumeris syluestris maxime radicis decocto subducatur.Deinde sternutatorium ex struthio & pipere adhibeatur,& cyclamini succus aut elaterij naribus infundatur:odoramenta item admoueantur castoriũ,& similia

Clyster efficaciss.

cum

cum aceto diluta. Præterea & præseruantibus præsidijs utendum est, coq; quod ex nucibus & caricis cóstat, & quod ex iuniperi baccis ac lemnia sphragide apparat, & theriaca Andromachi ex uiperis, & Mithridatis antidoto, & consimilibus. At uero si composita non adsint, parabilibus utaris, & communiter ad omnia ferme uenena destinatis. Communiter autem ad omnia letalia uenena facit irionis semen cum uino & oleo. Lemnia sphragis cum uino, egregie enim & quàm celerrime uomitum procurat. Aut nuces iuglandes cum caricis & ruta edat: aut hæc ipsa decoquito, & decocto accepto uomat: aut seminis lini, aut maluæ, aut fœni græci decoctum cum oleo sumat. Porrò ad accesiones quæ cum frigore incidunt, abrotonum in aceto mulso cum sale dato: item irionis semen, eryngij radicem, spicæ celticæ radicem, serpillum, bryoniæ radicem, castorium, porri succum, laser, sagapenum, opopanaca, succum cyrenaicum, rutæ syluestris semen. Polij etiam ac scordij & betonicæ, cuiusq; drachmam unam cum uino aut aceto mulso.

Parabilia ueneni remedia

Ad eos qui cantharidas hauserunt. Cap. XLIX

QVi cantharidas acceperunt in corpus, his statim uirus eorum in nares distribuitur odore picis. Picis item aut cedriæ qualitas linguæ inferri uidetur. Sequitur autem & stomachi morsus, uentrisq; ac tenum, & maxime uesicæ. Quandoq; & sanguinis excretio per utinā & aluum fortes morsus concomitatur. Vnde sanè locus circa os uentris uehementer dolet, adeo ut ipsum pectoris os, quod chondrū xiphoidea à capitis gladij figura Græci appellant, dolore affici putetur. Inflāmatur autem & dextrum ilium: dein de urinæ ejiciendæ difficultas, imo & suppresio consequit. Amplius autem & uis uisiua oculorum consumitur, delirantq;, & à loco in locum iactantur. Cæterum auxilium sentiunt, si quàm celerrime uinum dulce eis præbeatur, nucleis pineis recentibus aqua calida præmaceratis ac probe tritis ei ammixtis, aut cucumeris semine decorticato similiter ammixto. Lac etiam asidue cum melle modico primum exhibendum, postea & per se recens mulctum. Aliquando & adipem anserinum aut gallinaceū liquefactum potui adfundito: aut terræ samiæ drach. I, aut rosmarini drac. I, ex aqua mulsa dato. Danda etiam iura pinguia porcina aut ouilla aut anserina: carnes etiam agninæ, gallinarum, porcellorum recens natorum pingues ac probe coctæ, & cerebella porcina. amplius autem de iure absorbendum præbeatur, donec affectus ad uomitum cócitetur. Bibat insuper uinum dulce tepidum plurimum dilutum: ubi biberit autem unūquodq; uomitu rejiciat, rursumq; bibens uomat, idemq; sæpe repetitis uicibus faciat. Post uomitum uero lac recés mulctum, aut ptisanæ succus, uel halicæ, aut oryzæ, aut maluæ, aut seminis lini succus cum adipe anserino uel gallinaceo per clysterem infundatur. Quod si exolutiones & morsus oboriantur, lac bubulum recens mulctum asidue bibendum & cito remouendum exhibeto. Aut uitis germina contusa cum passo diluto dato. At uero contrariæ affectionis ratione quantū nihil aliud

Chondrus xiphoides, os pectoris

his

his auxiliantur cantharidum alę & pedes cum passo potata,& scorpij radix trita ex passo potata. quæ itidem optime ad buprestim facit. Dandum & ex uiperarum theriaca parum quid, aut ex Mithridatis antidoto. Porrò ubi accessiones fuerint sedatæ, farina hordeacea cum aqua mulsa ilio imponatur, & uniuerso corpore ex oleo gleucino aut cyprino illito, ęger in balneum deducatur, & in solio diutius moretur. Cibis autem facile concoctilibus, & acrimoniam lenientibus multo tempore utatur. Vinis item dulcibus & lactis potu.

De buprești. Caput L

BVprestis species quidem est cantharidis, uerum uirosi tum gustus, tum odoris. Ab eius autem haustu uehemens stomachi & alui dolor consequitur. Intumescit item os uentris, uenterq; ipse ac totum corpus attollitur, quemadmodum in hydropicis fieri consueuit, & lotium cohibetur. Cæterum eadem remedia quę ad cantharidas dicta sunt, etiam ad buprestis sumptionem exhibentur. Proprie autem post uomitum à iusculis pinguibus & passo concitatum, & post euacuationes per clysterem, ficus aridæ pingues in cibo conueniunt, & decoctum ipsarum in potu cum uino. Commodissimum autem tum his, tum qui cantharidas acceperunt, est muliebre lac ex ipsis mamillis assidue exuctum.

De eruca pini. Cap. LI

ERuca pinus potata, statim dolor circa os & palatum oboritur, & linguę inflammatio fortis, & stomachi aluiq; ac intestinorum adflictio uehemens, cum pruriginoso circa interna sensu. Ardor item per totum corpus, & stomachi fastidium. Cæterum eadem his auxiliantur quæ ad cantharidas sunt relata. Proprie autem oleum melinum pro simplici oleo exhibitum, & uomitu reiectum.

De salamandra. Cap. LII

SAlamandra animal simile est stellioni, asperius & scabrum magis quàm lacerta uenenata. Penetrat autem hoc animal per ignem ardentem, nihilq; læditur dissecta & discedente ab ipso flamma. Si uero per tempus aliquod in igne immoretur, consumpto frigido in eo humore, exuritur. Comitatur autem salamandræ acceptionem, inflammatio linguæ: mens impedita & turbata: tremorq; cum stupore quodam & exolutione. Quædam etiam corporis partes per ambitum liuescunt, adeo ut etiam decidāt sæpius putrefactæ. primum equidem maculæ albæ per corpus apparent, deinde rubræ, postea nigræ cum putrefactione & defluuio capillorum. Danda uero & his quæ in cantharide sunt relata, ut inde uomant. Proprie autem resinam pinus cum melle tritam delingendam præbe, aut etiam galbanū cum melle, aut nuces pineas tritas cum chamæpityos decocto: aut urticæ folia lilijs incocta cum oleo. Præter opinionem autem eis auxiliatur ranarum iusculum, si eryngij radices in eo coquantur.

De lepore

De lepore marino. Cap. LIII.

LEpus marinus reperitur fermè in totum in loligines, animal paruum, uirosum odorem habens. Cōcomitatur autē eos qui eum in corpus ingesserunt, sapor in ore similis piscib. uirosus: paulo uero post aluū dolitāt, & color corporis ad arquati similitudinē permutatur, deinde plumbeus redditur, cum faciei tumore. Incenduntur autem pedis plantæ, & pudendū tumefactum cohibet urinæ effusionē. progrediente uero malo etiam mare olens lotum emingunt, quandoq; etiam sanguinolentum. Deinde nauseabundi facti biliosa uomunt sanguine permixta, & pisciū loturam olentia. Exudant item graueolentia, & omne piscis genus auersantur ac odio habent præter cancrum. His igitur lac asininum recens mulctum cum passo assidue præbeatur, aut si hoc non adsit, bubulum, aut maluæ decoctum. Indeq; confestim uomant, deinde radicis cyclamini tritæ drach. IIII. cū uino diluto dent. Aut ueratri nigri drach. I. aut scammoniæ scrupuli duo cū bubulo lacte aut aqua mulsa. Aut mali punici acini, uel cedrides, hoc est cedri fructus triti ex uino. Aut picem liquidam aut cedriam modicam cū passo delingendam dato. Anseris item sanguinem adhuc calentem cum passo bibendum præbeto. Edat & cancros assidue, piscem enim nullum admittit. Signum porrò salutis iudicabis, si piscem edere possit. *Piscium odium*

De rana rubeta. Cap. LIIII.

RAnæ rubetæ duæ sunt species, Altera quidem surda est, altera uero nō. Surda autem exitiosa censetur. Pascitur autem in arundinibus roris lictu uiuens, ex ea sanè uenenum apparatur. Quod qui acceperint febris comitatur, Extremæ partes incenduntur, frequentiq; anhelatione ac difficili spiratione anguntur. Tumor autē sequitur corporis cum pallore buxeo intenso, fœtorq; oris & singultus. Quandoq; etiam seminis inuoluntarium profluuium contingit. Cæterum facile opem reperiunt, si post aquæ & olei uomitum, uinum meracum multum sumant, aut picem cum uino. Radicem etiam harundinum in quibus ranæ rubetæ pascuntur contusam ex uino bibendam dato, aut cyperum ibidem enatam pondere drachmarū duarum ex uino. Aut marinæ testudinis sanguinem cum leporis coagulo & cumino ex uino præbeto. Porrò dolium insuper aut furnum igne feruefacito, ignéque extracto laterem imponito, & ægrū immitti, multumq; ac diu exudare iubeto. Cogatur autem & ad continentem inambulationem, cursumq; ac exercitationem, propter cōtentum in ipsis stuporem. Vehementer enim efficax exercitatio in ipsis existit. Quotidie etiam lauetur. *Rana rubeta* *Dolium exudatorium*

De Rana palustri. Cap. LV

QVi ranam palustrē acceperūt appetitione priuantur, sequiturq; oris humectatio, nausea, uomitus, & oris stomachi leuior morsus. Curātur autem uini multi potu cum omnibus quæ calfactoriam uim habent: uelut est Cyrenaicus succus, laser, silphium, cuminum, piper, & similia.

De Hirudinibus. Cap. LVI

Hirudines cum aqua deuoratæ faucibus adhærent, aut iuxta quempiam stomachi locum, aut ipsi ori uentris. & primum quidem sensim exugunt sanguinem, expletæ autem his quæ deglutimus uiam obstruunt. Superexpletæ uero etiam sanguinem quem exuxerunt foras profundunt, ut imaginationē inducant tanquam sanguis ex internis locis reiectetur. Cęterum qui affectis contingit exuctionis sensus, is signum sit tibi hirudinem deglutitam esse. Excutit autem ipsas muria continue & paulatim absorpta, atq; id eo magis si acida muria ei ammisceatur. Idē facit & nix aceto dissoluta & assidue absorpta. Gargarisset insuper nitrū cum aqua, aut aquam marinam, aut atramentum sutorium cum aceto, aut sinapi, aut hyssopum, aut origanū. Si uero inferne circa os uentris hirudo adhæreat, prædicta itidem omnia bibenda dato, præter sutorium atramentum. utendū etiam his quæ aluum soluere possunt, aut medicamento purgatiuo. Cū excrementis enim exire consueuerunt. Nos autem per allij multi esum has eijcientes, nullo ex prædictis opus habemus. Quæ postremum gutturi affixæ sunt hoc modo excutere oportet. Aegrum in solium calida expletum usq; ad collum immittito, & frigidissimā aquam ore tenendam exhibeto, eamq; frequenter permutato. Egredietur enim inde hirudo frigidæ appetentia prolecta.

De Ephemero. Cap. LVII

Qui Ephemerū quod aliqui colchicū aut bulbū syluestrem adpellant, in corpus adsumpserūt, hos pruritus totius corporis cōcomitatur, nō dissimilis ei qui urticę aut scillæ irritamentis lacessitus excitat. Circa stomachum insuper acrimoniam sentiunt & uruntur cum multa grauitate. Inualescente aūt malo, per aluū cruentū quiddam ramentosam admixtionē habens effert. His ueluti Salamandra accepta auxiliari oportet, per uomitus uidelicet assiduos & infusorū immissionē. Cæterū ut ne inualescat uenenū, mali punici, aut putaminis, aut foliorum eiusdem mali decoctum cum uino præbeto, aut origanum cum lixiuio, aut uuas passas pingues tritas cum lacte exhibeto. Mirabiliter autē auxiliatur lac recens mulctum assidue potatum, & in ore detentum, ut alio auxilio non sit opus.

De Dorycnio aut solano furioso. Cap. LVIII

Dorycnio siue solano, ut alij appellauerunt, furioso potato, in gustu ueluti lactis quædam qualitas sentitur, singultus adest continuus, humectatio linguæ, & sanguis aceruatim reijcitur, atq; per aluum ramentosa quędam feruntur quemadmodum in dysentericis fieri consueuit. Ante quàm uero quid tale cōsequatur, post uomitū & clysterem, aqua multa aut lac asininum recens mulctum assidue potatum axiliatur: passum item tepidum cum aniso potatū & amygdalis amaris tribus: pectuscula etiam gallinarum probe cocta, & omne conchyliorum genus crudum & assatum in cibo acceptum, & locustæ & gammari, & iusculum ipsorum in potu.

De

De Aconito. Cap. LIX

ACONITUM uero quod quidam irim syluestrem appellant, statim dum potatur linguam edulcorat cum quadam adstrictione: deinde paulo post in lingua amarescit, & constrictio mandibularũ concomitatur, & oris stomachi morsus, & laterum dolor, pectorisq; grauitas ac præcordiorum, materia enim quæpiam circa umbilicũ innititur, & cum multis flatibus consequentibus corruptio contingit. grauatur item caput & tempora contremiscunt, oculi uero turbatiores fiunt & subcruenti ac lachrymas profundunt. Quod si diutius perseueret malum, etiam tremor & concussio ac tumor totius corporis sequitur. Cæterũ his post uomitus & infusa, origani potu succurrendum est, & rutę, marrubij, absinthij, erucæ, abrotoni, chamelææ ac trixaginis cũ uino. Aut coaguli ceruini aut hedi aut leporis potu ex aceto. Aut ferri recrementũ, aut ipsum ferrum, aut aurum siue argentum, aut lapidem molarẽ omnia igne candefacta in uino extinguito, ipsumq; uinũ calidum bibendum prębeto, aut lixiuium cum uino dato. Aut pullum gallinaceũ tenerum & pinguissimum coquito & decoquendo eliquato donec ossa sola relinquant, & iusculũ per se uel cũ uino bibendũ exhibeto. facit & uitulinũ pingue ius potatũ & uomitu reiectum. Maxime uero proprie facit trixago potata & castoriũ, & iris ac ruta. Quanq; aliqui à nullo horũ se auxiliũ sensisse asserant.

De melle quod in Heraclea ponti nascitur. Ca. LX.

HOc mel siue in potu siue in cibo acceptum easdem adflictiones infert quas aconitum. in Heraclea enim ponti urbe aconitũ gignitur, ex quo colligitur ibidem istud mellis genus. Conueniunt igitur eadẽ auxilia in aconito iam relata, & magis utiq; rutæ folia ex uino mulso potata.

De Coriandro. Cap. LXI

COriandrum potũ ualidam uocem facit, & delirium furiosum nõ dissimile illi quod ab ebrietate proficiscit inducit, hoc accedente etiam q̃d turpia dictu infecti loquant, & p omne corpus odor coriandri transspiret. Auxiliatur aũt eis uomitus ex oleo irino, & uinũ meracum cum per se, tum cũ absinthio potatũ. Oua item in unum uasculum euacuata conquassata & tepefacta ex muriaq; absorpta: ius itidem pingue salsum tũ anserinũ, tum gallinaceum. passum etiam, Et anisum in uino acido siue uappa sumptum.

De Psyllio. Cap. LXII

PSyllion potatum totius corporis frigiditatẽ inducit, & stuporẽ cũ exolutione & mœrore. Auxiliantur autem his eadem quę coriandro hausto.

De Cicuta. Cap. LXII

CIcuta potata uertiginem & caliginem oculorũ inducit, adeo ut neq; minimum cernere possint, singultum insuper amentis perculsionem & frigiditatem. sequitur deinde suffocatio, & segnicies ac liuor, postremũ conuulsi spiritu in respiratione suppresso strangulantur. In principio igitur per uomitum ex aqua & oleo cicutam excutere oportet. quod uero ad intesti-

num delapsum est, per euacuationẽ expurgetur. Deinde tanq̃ ad maximũ remediũ ad passi meraci potũ perueniendũ, ita ut in interuallis meraci potus, bubulũ lac aut asininũ recẽs mulctũ, aut absinthiũ cũ pipere in potu exhibeamus. Rutam itẽ & castoriũ ac mentam cum uino. Aut amomi drach. I aut styracis drach. I cũ semine urticæ ex uino. Aut lauri folia, aut silphiũ, aut laser, aut succũ cyrenaicũ, aut apij semẽ, aut iridis radicẽ, aut seseli massiliense, omnia ex uino dulci. Aut nitrum cum aqua larga. Totum præterea corpus calefacere cõducit & præsertim præcordia. Ad uehementiorẽ item motum, ac cursum æger cogatur.

De Smilace seu taxo. Ca. LXIIII

SMilax quæ & Thymion, atq; apud Rhomanos taxus appellatur, pota ta frigus totius corporis & suffocationẽ inducit, & celerẽ omnino mortẽ. Cęterũ remedia eadem quæ ad cicutę haustum relata sunt, eis auxiliantur

De succo carpasi. Cap. LXV

CArpasi succus potatus soporẽ grauiorẽ inducit & sensus hebetat absq; dolore, exudationem etiam facit & repentinam suffocationẽ cum exitiosæ saniei reiectatione. Opem uero sentiunt ex his quibus curantur qui cicutam hauserunt, & toxicum, atq; item Ephemeron.

De herba Sardonia. Cap. LXVI

HErba quæ Sardonia appellat̃, & ranunculi species est, potata furorem & conuulsiones inducit, malasq; contrahit, ut risus imaginẽ de se præbeat q eam hausit, à qua dispositione etiã sardonius risus nõ admodũ boni nominis adagio uulgo circunfert̃. Est em̃ accessio grauis omnino quæ falsi risus pretextu presentẽ & insperatã mortẽ inducit. Cęterũ q eam hauserũt, post uomitum, aquæ mulsæ ac lactis potu iuuantur, fotuq; ac irrigatione & pinguefactione totius corporis, per calefactoria unguenta. Immittendi etiã sunt in aquã & oleũ calidũ inungẽdiq; ac fricandi plurima post egressũ ex folio perfricatione: in uniuersum em̃ uelut ad cõuulsinẽ curã moliri oportet: castorio itẽ cũ passo & per se in potu dato, & si qua ei cõsimilia existunt.

De Hyoscyamo. Cap. LXVII.

HYoscyamus acceptus delirium quali ebrij obnoxij fiunt, inducit, & iactationẽ corporis cũ distortione. his succedit exolutio animi deliquio similis, & oculorum rubor, pruritus, deinde tremor, suntq; omnino deliri & putant se flagi.. .orpore cædi. Cæterũ facile curant̃ aquę mulsę largo & lactis potu si haberi possit, asinini. Id uero si nõ adsit caprinũ aut bubulũ exhibendũ. Facit aũt & ad eos uinũ salsum, & urticæ semẽ, similiter & folia cocta ex uino salso. sinapi p̃terea, & raphanus, nasturtiũ, cepe, & allia eis conueniũt, unumquodq; ex uino salso. At uero quiescere eos cõuenit ut uinum eo melius concoquatur. Auxiliatur etiam eis muliebris lactis exuctio.

De Mandragora. Cap. LXVIII

MAndragorę radicẽ nemo latenter exhibere potest, etenim trita quidẽ liquida grauẽ quendam & nauseabundũ odorem exhibet, & gustui

etiam amarulēta est & iniucunda. Certa itidem copia & mensura ad lædendum exhibetur: de cętero uero molestias quidē facit, interitū aūt serius inducit. Cæterū ex his qui radicē hanc hauserunt, Alij quidē segnes & languidi tristesq; ac exoluti fiūt, & refrigerati in grauē ueternosum soporē delabuntur, & si quis eos excitet uix audiunt, & excitati cito rursus recidūt. Alij uero calidi quidē minime fiunt, uerū mente perturbati tarde in obliuiosum soporem incidunt. Cura itaq; adhuc perturbatis adhibenda est post uomitū, coriandri semine aut pulegio tenuissime trito in potu cū aqua calida dato, aut his quę uentrē inferne exoluere possūt. Eis uero q graui sopore pressi sunt, post uomitū, origanū ex aqua frigida exhibendū est: ualde em̄ inde iuuantur. Dandū etiam absinthiū in passo diluto. Caput uero ex aceto rosacco irrigandum est ægro assidue excitato. Odoramenta etiam narib. admouenda, castoriū, ruta, pulegiū cū aceto. Porro Mandragoræ mala perfecte matura à quibusdam comedunt͛ citra noxam, semine tamē reiecto: & si plura q̄ oporteat edant͛, plus somni q̄ iuxta naturā cōuenit inducūt. Immatura uero & crudiora & p̄sertim cū semine comesta, maximū periculū inferunt. Sequit͛ ab eorū acceptiōe ardor circa superficiē corporis. Lingua uero & os exiccant͛ usq; eo, ut neq; saliua hæ partes humectent͛. Hiant semp, ore citra intermissionē aerē attrahentes, Et si nō statim auxiliū ferat͛, cōuulsi pereūt. At uero si remedia afferant͛, facile curabiles existūt. aquā nanq; cū theriaca ex uiperis andromachi potantes ab omnib. molestijs liberant͛. Vehemēter aūt iuuant͛ in aqua frigida natatiōe, maxime si aliquādiu in ipsa immorent͛.

De succo papaueris. Cap. LXVIIII

QVemadmodum de Mandragoræ radice prædictum est, ita neq; papaueris succum quispiam latenter sano homini exhibere possit, propter saporis proprietatē & amaritudinē ac graueolentiam odoris, & q̧ certa copia ad interitū inferendū exhibeatur. Quando igitur aliqui uoluntarie hoc pharmacū biberint, siue id manifestare noluerint, siue uolentes dicere nō possint, per huiusmodi accessiones cognoscentur. Sequitur enim eos qui eum acceperunt in somnū grauem collapsio, cū frigiditate & pruritu intenso, ut aliquando ob ipsum excitentur, odorq; opij per totum corpus effertur & exhalat. Inferior maxilla laxatur, tumescunt labra, irruit singultus, distorquetur nasus, adest pallor, liuor unguium, præcordiorum diuulsio, respiratio parua & frigida, & per interualla fissuræ, ad finem etiam cōuulsio. Auxiliatur aūt his post uomitionē ex oleo, & acrioris clysteris infusionē, acetū mulsum potatū, & acetū calidū per se, & uinū uetus, rufum, meracū, largum cū absinthio & casia, & nitrum cum aqua. Et origanus cum lixiuio, rutæ syluestris semē, piper & castoriū ex aceto mulso, satureiæ & origani decoctū cum uino. Oportet autē & hos odoramentis excitare, & in calidū soliū immittere & fouere ob prurituū. post balneū aūt pinguia iuscula, & medulla ceruina exhibenda. Manifestū aūt q̧ & his & omnib. qui etiam aliud uenenū

 sumpserunt

sumpserunt dari debeat theriace tum ante tum post uomitum.

De toxico. Cap. LXX

TOxicum inde appellatũ uidetur, ꝙ Barbari sagittas, quas toxeumata græci uocant, ex eo illinirent. Concomitatur autẽ eos qui toxicũ biberunt labiorũ & linguę inflammatio, furot adeo uehemẽs ut ægri uarijs imaginationibus obuersantibus coerceri nõ possint, atq; ob id adeo etiam ęgre curentur, & raro aliquem seruari cõtingat. Vinculis igitur eos constringere oportet, & cogere ad passi cũ rosaceo potũ, & uomitũ p immissionẽ pinnularum. Deinde iusculum pulli gallinacei pinguis absorbendũ dato. Auxiliatur autẽ eis rapi semẽ potatũ, magis proprie autẽ quinquefolij radix, & sanguis hirci uel capræ, & cortex quercinus cũ lacte tritus, & mala cotonea comesta, aut decoctũ ipsorũ potatum, & pulegium potatum, amomumq; & carpobalsamum ex uino. Quod si quis periculũ effugiat, multo tamen tempore in lecto decumbet, Stupidus autem & dubiæ ac uacillantis rationis per reliquum uitæ tempus manebit.

De his qui ixiam hauserunt. Cap. LXXI

IXia quę & ulophonon appellat̃ potata saporẽ & odorem ocymo similẽ habet, linguę autẽ inflammationẽ fortem infert & furorẽ: recrementorũ uias omnes obstruit, murmuraq; ac rugitus intestinorũ cũ animi deliquio inducit, quũ tamẽ interim nihil excernat̃. Auxiliatur aũt eis post largam uomitionẽ & uentris per clysterẽ subductionẽ, absinthij cremor cũ uino multo aut aceto, aut aceto mulso potatus, aut syluestris rutę semẽ aut silphij radix, aut tragorigani decoctũ cũ aliquo ex prædictis, uel cũ lacte. Aut resinę terebinthinę & nardi & silphij cuiusq; obolus I. ex uino. Aut castorij & rutę & terebinthinę singulorũ drac. I.

De Chamæleone. Cap. LXXII.

A Chamæleonis potu, morsus uentris & linguæ tumor cum rugitibus intestinorũ sequitur, facies distotquetut, & uomitus spumosus, & tremores, & concussiones, & totius corporis conuulsiones, ac uocis interceptio concomitantur. qui uero album Chamæleonem hauserunt etiam strangulantur. Cæterũ curant̃ ex his q̃ ad fungos sunt relata. Datur eis & thlaspios & betę succus, & triticeę ptisanę succus ex passo, absinthij cremor, & nitrum cũ aceto mulso. ubi uero uomuerint lac recens mulctũ sæpe exhibeto, & aluum cũ lubricis infusis eluito, uelut est fœni græci & altheę decoctũ. Præcordijs etiã fométa ac calfactoria adhibeto.

De fungis Ca. LXXIII

FVngorum aliqui genere, aliqui copia noxij sunt. inferunt autẽ suffocationes strangulationib. nõ absimiles, quibus cõfestim prius ꝙ penitus uincantur auxiliari oportet, per raphani aut rutę foliorũ largam comestionem. Dandũ & nitrũ bibendũ ex posca tepida aut aceto mulso, ita ut his liquoribus hyssopũ, origanũ, thymumq; sint incocta, atq; inde ad uomitum cogantur. mirabiliter autẽ iuuantur lixiuij ex sarmentorũ cinere excoláti potu, atq; eo amplius si ex pirastri ligno lixiuium sit factum, aceto ac nitro ad

cinerem

cinerem eius adiecto. ſylueſtria uero pira, aut arboris ipſorũ piraſtri uideli/cet, folia cũ fungis cocta ſtrangulandi uim ex eis tollunt, inſuperq́ ab eorũ acceptione, comeſta, auxiliantur. Bibitur & cõmode ariſtolochiæ drac. I. aut abſinthij ex uino, Meliſſophilon cũ nitro, radix panacis cum uino. Naſtur/tium item uiride edat aut ſemen bibat. Cæterum Philagrius gallinaceum ſtercus album inquit, ●itum exhibemus ex poſca aut aceto mulſo, huius enim manifeſtum habemus experimentum quod ad fungorum ſtrangula tiones auxilietur. Oportet autẽ & acri infuſo aluum euacuare. Quando ue/ro quidam fungi à feris uenenum iaculantibus arroſi aut infecti, aut etiam in locis ubi eiuſmodi beſtiæ latibula ſua habent, enati, nõ modo ſuffocatio/nem inducunt, ſed & inteſtina exulcerant, abſinthij & ficuum decoctum large in potu exhibendũ eſt, & origanum cum melle, indeq́ uomendum, deinde uero theriacen bibat, & in calidam aquam demittatur.

De ſanguine tauri. Cap. LXXIIII

SAnguis tauri recẽs mactati potatus in aluo in grumos cogitur, ęgram q́ ſpirationẽ inducit ac ſuffocationẽ: cõprimit etiam os uentris & cõtinuas cõuulſiones infert. Inuenit' aũt horũ lingua rubra & gingiuæ corroſæ, & ſan guinis grumi inter dentes. in his itaq́ uomitũ uitamus, etenim grumi in ore uentris coadunati uomitũ impediũt. Damus aũt eis quæcunq́ grumos diſ/ſoluere poſſunt. groſſos igitur ex fico maxime ſylueſtri ſucci plenos cũ poſ/ca & nitro dato, aut fici ſuccũ eodem modo, aut lixiuiũ ex cinere lignorũ ui/tis, aut ramulos fici tritos cũ nitro & poſca prębeto. at uero ſylueſtris fici fru ctus etiã ſiccus comeſtus e ueſtigio grumos diſſoluit. Datur & ſilphij radix utiliter ex aceto, & amarantũ, & braſſicę ſemẽ, & conyzæ folia cũ pipere & lixiuio. Aluus autem pinguibus & lubricis infuſis eluatur.

De lacte in grumos coacto. Cap. LXXV

LAc coagulatum multũ aut aceruatim hauſtum, ſuffocationẽ aliquando infert in grumos coactũ. Auxiliat' autẽ his coagulũ omne maxime ue/ro leporinũ ex aceto potatum. Etenim coagulum recenti lacti iniectum ip/ſum cogit & inſpiſſat, id uero quod iam coactũ eſt, ex natura ſua diſſoluit. Dat' eis & calaminthe uiridis, & baccę iuniperi ſuccus aut folia arida trita, item ea quę ad ſanguinem in grumos denſatum ſunt prædicta. Vomitum uero etiam in his recuſamus, neq́ quicquam omnino ſalſum exhibemus.

De Gypſo. Cap. LXXVI

GYpſum potatũ in lapidẽ indurat' ac ſtrangulationẽ inducit: quapro/pter eadẽ auxilia quę ad fungos relata ſunt huc transferre oportet, ita tamẽ ut in his pro oleo, maluæ, aut fœni græci, aut ficuũ decoctũ exhibea/mus, aut oleũ cũ aqua mulſa. His itẽ eadẽ decocta p clyſteres infundenda.

De Ceruſa. Cap. LXXVII

CEruſa ob colorem ſuum latere nõ poteſt, accepta enim palatũ inalbat, linguamq́ ac gingiuas, in quibus etiam pars aliqua ceruſæ reperietur.

Infert autem ſingultus & tuſſes,linguæq́ ac faucium ariditatem:frigeſcunt corporis extrema cũ delirio & mentis perculſione, & difficili motu ſiue torpore.His potrò aqua mulſa exhibenda eſt, aut ficuũ & maluæ decoctum, aut lac calidum aut ſeſamũ tritũ ex paſſo, aut lixiuiũ ex cinere ſarmentitio, aut oleum irinum.Omnibus enim oleum large ammiſcere oportet,ab uno quoq; uero uomant.facit & ſcammonia cum aqua mulſa potata.

De argenti ſpuma. Cap. LXXVIII

ARgenti ſpuma potata grauitatẽ ſtomachi inducit, aluiq́ ac inteſtinorum,cũ torminibus uoluulоſis intenſis,quæ citra umbilicum maxime inni tuntur.Lotium ſupprimitur,corpus intumeſcit,liueſcit ac plumbĩ colorẽ induit,& articuli incenduntur,ac ardent. Ad finẽ uero & ſuffocatio ſequit. Confert igitur poſt uomitũ à decoctionib. lubricis factũ, hormini ſemẽ,& myrrhę oboli tres ex uino,aut apij ſemẽ,aut hyſſopũ,aut piper.Et columbinũ ſtercus cũ uino & oleo,aut cũ uino mulſo & oleo. Si uero nimiũ profluus ſit aluus,lauacra calida,& carnes ſuillæ pingues aſſatæ cõueniũt,& aquę potus,& oleũ ſimiliter in potu.

De Argento uiuo. Ca. LXXIX

ARgentum uiuũ hydrargyros grçcis appellatũ potatũ eadẽ infert quæ argenti ſpuma.Conſimilem etiam curam expoſtulat, Auxiliatur aũt imprimis lac aſininum recens mulctum potatum ac uomitu reiectum.

De calce,ſandaracha & auripigmento. Cap. LXXX

CAlx, ſandaracha & auripigmentũ potata dolorẽ uentris & inteſtinorum cum uehementi morſu inducunt. Iuuantur autem ſucci maluę potu, aut ſeminis lini, aut oryzæ aut halicę pinguibus iuſculis potatis, aquaq́ mulſa,& lacte calido,ſi ea aſſiduo uomitu reiectent.

De thapſia,ueratro,elaterio & agarico. Cap. LXXXI

EX his quæ homini ob cõmoditatem in uſum ueniunt,aliquando uero pericula inducunt, eſt thapſia, ueratrum album & nigrum, elaterium, agaricum.Quandoq; enim & hęc ſuffocationem inferunt & purgationem ultra quàm oportet, Agaricum uero in quibuſdam per aluum non ſubductum,tremorem & reſolutionem produxit.Suffocationibus igitur ueluti in fungis dictum eſt nos opponemus, aut uelut de albo ueratro relatum eſt in tertio ſermone.Purgationes autem ultra modum factas per ea quę cohiberе poſſunt ſedabimus, & per ea itidem quæ firmitatem corpori addunt, de quibus ſimiliter in tertio ſermone eſt prædictum.

De rutæ ſylueſtris & Melanthij nocumentis. Cap. LXXXII

LVbricorum & acrimoniam hebetantiũ decoctorum potu cum largo oleo opus habent,qui ea hauſerunt.

De aceruato frigidæ aquæ potu. Cap. LXXXIII

FRigida aqua aceruatim pota, aut etiã uinũ meracũ, aut paſſũ, à balneo maxime,aut curſu, aut cõcitatioribus exercitamentis morſus & dolores inducũt. Verũ in his ſtatim uenam ſecare oportet,& per clyſterẽ euacuare.

De

De Strangulatis. Cap. LXXXIIII

STrangulatis, adhuc tamē inſpirantibus & aerem attrahentib. ſternutatorium naribus admotum auxiliatur,& uenæ in cubito ſectio. Acetum autē ſiue poſcam bibendam dato, & ad uomitum cogito. coartatis deinde colli locis aquam & oleum calidū adhibeto,aut anethinū calidum, aut adipem anſerinū. lanis inſuper mollibus collum amplectendū eſt ac fouendū.

De his qui ex alto ceciderunt. Cap. LXXXV

EX alto præcipitatis e ueſtigio auxiliantur uitis ſarmenta aquæ incocta, ſi aqua in potu ſumatur. Quod ſi æger potam aquā nō ferat ſed uomitu reijciat, morietꝰ. Si uero is qui cecidit ſanguinem exſpuit,& uenarū ruptura ſit ſuſpecta, ſarmenta ipſa urito & aqua reſtinguito, ipſamq́ꝫ aquā percolatam bibendam dato, quo inde ſanguinis grumi diſſoluantur. at uero ſarmentis nō præſentibus cinerem quicunqꝫ pelluito,& lixiuio inde utitor.

De præſeruantibus & præſagis animalibus. Cap. LXXXVI

QVando uero & præſeruatiua quædam ac præſaga animalia deſcripta ſunt ueteribus, quę iuxta contrarię affectionis rationem uenena produnt, ex his etiā magis probata eligemus atqꝫ hic apponemus, quo uniuerſus ſermo huius tractatiōis pfectior fiat. Piſo itaqꝫ in libro de animalib. ait: perdicē qui domi noſtræ connutritꝰ uociferari ac clamare circunplicareq́ꝫ ac lacerare cortem in qua perdices connutriuntur, ubi cognouerit medicamentum quodpiam intra ædes parari aut aliud uenenū. Menelbus autem aquila inquit, intra ædes connutrita inſilit & arcet eos qui talia moliuntꝰ. Simonides uero pauonē tradit, cognito apparato medicamento, ad locū prodire & clamare, ſeq́ꝫ expandere & medicamentum ex uaſis diſpergere, aut etiam effodere ſiquidem ſit ſub terram defoſſum. Ariſtodemus porrò Ichneumonem domi nutritū medicamenta ſub terram defoſſa præſagire ſcribit. Pherecydes autem narrat pſittacum marem obſeruare & arguere ac nominatim deferre eos qui talia faciunt aut in domum important. Cæterum poſt præſcripta uenena, etiam antidotos multi uſus & commoditatis, experimentoq́ꝫ cognitas ex ordine ſubnectemus.

De theriaca ex uiperis Andromachi. Cap. LXXXVII

ORdiemur autē à theriaca Andromachi ex uiperis, Cuius admiratione ductus Galenus hæc de ea ſcribit. Quū multa diſcordia ſit circa theriaces deſcriptiōēs, nos Andromachi deſcriptiōe ut longe optima utimur, quæ etiam in regum uſus apparatur. Fit autē apparatus eius hoc modo. primum quidem ſcilliticos paſtillos apparare oportet, propterea quod reſiccatione per multos dies opus habent. Apparantur aūt hoc modo.

Paſtilorum ſcilliticorum præparatio. Cap. LXXXVIII

SCillam accipere oportet recentem, probe coaltā, ruſam & nō ualde magnam, eamq́ꝫ non ut quidam faciunt luto, ſed fermento mundo integre,& in cacabos in quibus panes aſſantur inditam in furnum ut aſſetur immittere

mittere. Deinde extractam per ambitum purgare,& acceptis internis partibus tenerioribus eas ipsas probe terere,& farinæ eruinæ ex eruo rufo recenti factæ,duas tertias scillæ partes inspergere,ita ut erui quidẽ libræ sint duę, scillæ uero tres.Quanquam aliquando ex æquo ambo cõmisceantur. Hæc ipsa inquam,unire ac committere oportet,indeq; paruos orbiculos formare,rosaceo oleo in his cõformandis adhibito, deinde in umbra resiccare,atque bis per singulos dies uersare.

Hedychroi confectio. Cap. LXXXIX

Nari legendum est, ... enim alia herba est de qua dioscor. lib. 2°. cap. 137. de maro autem lib. 3° cap. 40.

ARi,asari,amaraci,aspalati,opobalsami,floris iunci odorati, calami aromatici,phu pontici,singulorũ drac.x. xylobalsami,cinamomi,costi,cuiusq; drac.XII. myrrhæ troglodyticę,phylli,spicæ nardi,croci,casiæ, cuiusq; drach.XXX.amomi,drach.VII.mastiches drach.V. uini ueteris odorati dulcis quantum satis est.Arida contundito & cribrato, crocum uero cum uino in pila diligenter terito, deinde myrrha & mastiche adiectis ac probe tritis, opobalsamum adijcito,ac arida inspergito, simulq; commissis omnibus pastillos tenuiores formato,uino in his conformandis adhibito: ipsos deinde pastillos in umbra refrigerato,singulisq; diebus uersato.

Pastillorum theriacorum præparatio. Cap. XC.

CAeterum pastillos theriacos hoc modo apparato. uiperas fœminas accipito nõ quocunq; tempore captas,sed desinente uere,nondũ uero inchoata æstate.si uero uer diutius hybernum sit,iuxta æstatis principium, nõ ita diu post uergiliarũ ortũ.Quæcunq; enim uiperę prægnantes fiũt,eas uitare oportet neq; ad cõfectionẽ pastillorũ adhibere. Magis enim exasperatæ se ipsis redduntur pregnantes.Ipsas igitur accipito quũ in latibulis suis delitescere cessant,& de cætero in locos sub diuo egrediunt,& nõ adeo malignũ habẽt uenenũ.intus enim delitescentia animalia,& calentis aeris ui minime per cutis meatus resoluta, nocentiorẽ & magis exitiosam ueneni uim in se coaceruant.Sunt autẽ animalia ipsa subflaua,ingentia,& agilia:oculos subrubros habent,collũ angustũ,& latius caput,& caudam aceruatim in tenuitatem abeuntem ac carne penitus nudam,uentrẽ autẽ sinuosiorẽ habẽt, & gressum circa caudæ summũ firmant,caudam ipsam nõ circunuoluentia, sed magis contorquentia,& lentius inambulantia.His enim signis fœmina à mare dinoscitur,insuperq; quod quatuor habet caninos dentes, quũ mas tantũ duos habeat, & angustius caput, ac crassius collum,& totũ corpus tenuius,caudamq; paulatim in tenuem desinentẽ, nõ aceruatim ut fœmina, neq; omnino carne nudatã.Cauere enim oportet ne mares uiperas in antidoti confectionẽ assumamus.Neq; uero minus etiam reliqua serpentiũ genera uiperę similia uitanda sunt.Similis est aũt uiperæ maxime quidẽ Ammodytes,imò & Hæmorrhus,& cenchrias,& seps.Quos omnes ex prædictis in eorum tractatu signis dinoscere oportet,& pręcipue ex colore.flaua eñ & subfuluo colore uipera est , alia uero genera arenosi sunt coloris, aut

Viperarum descriptio

fusca, aut nigricantia. Verũ nõ oportet etiam prędicta de unoquoq; signa alia negligere. Has sanè uiperas prędicto tempore eadem die aut pręceden te omnino captas accipito. ac primũ quidẽ ipsarũ capita ac caudas amputa/ to, in tantũ sanè quantũ uideris in eis carne nudatũ. At uero nõ amputatio/ nis tantum respectũ habere oportet, sed & num statim exanguia & immo/ bilia ac omnino mortua animalia appareãt: talia enim ut inutilia ad antido ti compositionẽ censenda. Si uero prædictis partib. amputatis, motũ quen/ dam uideris in reliquo corpore superstitem, & animalia ipsa cruorẽ aliquã diu in se conseruent, hæc ipsa ut optima in antidoti confectionem sunt am/ miscenda. Post hoc uero ipsorũ pellem totam diligenter excoriato, adipeq; ac omnibus pectori insitis ut inutilibus reiectis, carnes ipsas ex duabus aut tribus aquis lauato, posteaq; in ollam puram inijcito, & cõgruentem aquæ mensuram affundito, ac anethi uiridis fasciculum addito, subiectisq; lignis uitis coquito. Quod si efferueat olla, solet enim assidue in decoquẽdo aqua ebullire & ex olla effundi, quotiescunq; hoc ipsum cõtigerit frigidam aquã irrorato. Modum autem decoctionis sufficientem iudicabis, ubi carnes à spi nis discessisse uidebis, penitusq; separatas, ut ne quid ex ipsis spinis inhæ/ rens carnibus te fallat. Ad manum deinde peluim appositam habere opor tet mundam, & ex iusculo cocturæ aliquid continentem, atq; in eam ipsam depuratas carnes inijcere. facile enim resiccantur, & proinde difficulter con/ teri possunt. At uero ubi carnes ipsas puras feceris ac manibus diligenter expresseris, eas ponderato, & in pilam culinariam asperiorem conijcito, ac fortiter aliquandiu terito, paulatimq; iusculum instillato. Vbi autem quàm tenuissime fuerint tritæ, panis putissimi recentis aridi nõ ex ueteri farina ap/ parati contusi & cribrati, quartam carniũ partem addito, aliquando autem quintam solũ: & rursus paulatim iusculi quod satis est affundito, ac in con/ terendo q; diligentissime unito: atq; ita pastillos mediocres tenues forma/ to, modico opobalsamo in his formandis adhibito. eosq; deinde in umbra siccato in domo supra terram ædificata, ad meridiẽ aut omnino ad septen/ trionem sita. Versare autẽ ipsos assidue oportet quo æqualiter resiccentur, & ne aliqua pars diutius humecta permanens, putrefactioni obnoxia fiat & periclitetur. Postquam uero sicciores fuerint facti, eos opobalsamo opti/ mo oblinito, & in uitreo uase adseruato, ac quicquid puluerulenti & albi ex eis per situm productum est post dies aliquot linteo extergito. perforan/ tur enim si idipsum eis diutius adhærescat.

Viperæ amputatio

Viperæ coctura

De reliquis quæ in antidotum conijciuntur. Cap. XCI

CAeterum simplicia pharmaca quæ cum tribus antea preparatis pastil/ lis in antidoti confectionem conijciuntur hæc sunt. Pastillorum scilliti/ corũ, drach. XLVIII. pastillorũ theriacorũ, drach. XXIIII. massæ hedychroi, dra. XXIIII. piperis nigri drach. XXIIII. opij Thebaici recentis, dra. XXIIII. rosarum siccarum repurgatarũ, drach. XXII. scordij cretici, seminis buniadis

agrestis

agreſtis,cuiuſq; drach.XII.iridis illyricæ nõ corroſæ,dra.XII.agarici pontici albi,drach.XII.cinamomi,drac.XII.aut caſiæ duplũ:ſucci glycyrrhizæ ſicci, drac.XII. opobalſami optimi, dra.XII.myrrhæ troglodyticæ, drac.VI.croci ciliciј drach.VI.zingiberis nõ perforati,dra.VI.Rhei pontici recentis,dra.VI radicis quinquefolij,dra. VI.calaminthæ montanæ,drach.VI. comæ marrubij in uigore conſiſtentis,drac.VI. cacuminum & foliorũ ſtœchadis, drach. VI.petroſelini macedonici,drach.VI.coſti recentis,drac.VI.piperis albi,drac. VI.aut nigri loco eius drach.IX.piperis longi non corroſi,drach.VI.dictamni cretici,drach.VI.thuris maſculi integri & in partes nõ cõminuti,drach. VI floris iunci odorati,drac.VI. terebinthinæ chiæ,drach.VI. caſiæ fiſtulæ,dra. VI.ſpicę nardi,drach.VI. radicis gentianæ,drach.IIII.comę polij,drach.IIII ſtyracis calamitæ,drac.IIII. ſeſelis maſſilienſis,abrotoni,cuiuſq; drach.IIII ſeminis thlaſpios,drach.IIII. ſeminis ammij,drac.IIII. comæ chamædryos drach.IIII.chamępityos,drac.IIII.ſucci hypocyſtidis ſicci,drach.IIII. foliorum malabathri,drach.IIII. ſpicæ celticæ,drach. IIII. aniſi helladici, drach. IIII.mei athamantici,drach.IIII.ſeminis fœniculi,drach. IIII. lemniæ terræ quæ ſphragis appellatur,drach.IIII.chalcitidis ſemiaſſatę,drach.IIII.amomi racemi,drach.IIII.radicis acori,drach.IIII.phu pontici,drach.IIII.carpobalſami,drach.IIII.hyperici in uigore conſiſtentis,drach. IIII. acaciæ liquidę,drach.IIII.gummi uermiculati,drach.IIII.dauci cretici,drach.II.galbani puri,drach.II.opopanacis,drach.II.ſagapeni perſici,drach.II. bituminis iudaici,drac.II. comæ centaureæ minoris,drach.II.caſtorij,drach.II.ariſtolochiæ tenuis,drach.II.uini ueteris dulcis quantum ſufficit,mellis attici deſpumati libras X.aut quod ſatis eſt.

Modus conficiendi. Cap. XCII.

APparatur autẽ antidotus hoc modo. Sex drachmas caſiæ, & alias etiam XXIIII.quæ cinamomi loco ſunt coniectę,per ſe tundito ac cribrato.deinde crocum primum in pilam coniectum cum uino probe terito.atq; ubi quàm tenuiſſimus factus fuerit ei cribratam caſiam addito,ac rurſus infuſo uino terito.ubi uero caſia ſufficienter fuerit trita lemniam terram cum uino modico in alia parua pila per ſe terito,& aſphaltum ſiue bitumen ſimiliter diſſolutum ad crocũ & caſiam inijcito,ac rurſus aliquandiu terito. Reliqua uero omnia herbacei generis cum tribus paſtillis & cum caſtoreo tundito & per tenuiſſimũ cribrũ excutito. ſucculenta autẽ omnia, acaciã inquã, myrrhã, opiũ, thus, hypocyſtidis ſuccum, & glycyrrizam, opopanaca, ſagapenum,galbanũ & gummi contuſa, in competenti uini menſura una die ante macerato. Styracem uero in pilam magnam ac amplam coniectũ cũ opobalſamo terito,& priuatim unito. deinde & præmacerata ſucculenta in pilam inijcito ac probe terito,atq; ſi opus fuerit uinum paulatim affundito. poſtquam autem & hæc ſufficienter fuerint trita, ſtyracem antea tritum, & caſiam,& crocũ & quæ cum eis ſunt adijcito & diligenter unito. Chalcitidis

deinde bonæ ſexuncem aut amplius in ollulam paruam nouam ampli oris iniicito,& ſupra carbones ardẽtes imponito,ac chalcitidem aſſidue cum pura rudicula agitato. Quum uero liqueſieri cœperit, & lutoſam ſubſidẽtiam acquiſierit,ſtatim ab igne auſerto, poſitaq́ in terram ollula quo uniatur diligenter agitato, coagmentatamq́ pauliſper ſinito. Deinde ablato & abiecto eo quod in ſuperficie ſiccius & ruſum apparet, ex medio quod uiridius eſt & molle apparet accipito, ac quatuor drachmas põderato, eaſq́ in mediam pilam iniicito,in qua reliqua prius trita habes,cum modicoq́ uino in uno aliquo pilæ loco diſſolutas,cum reliquis committito,ac modico addito melle deſpumato unito. Poſtq́ uero chalcitis ad reliqua trita fuerit admixta, omniaq́ nigrũ acceperint colorem, tunc addito etiam terebinthinam cum modico melle prius diſſolutam. Qua deinde ammixta, arida etiã contuſa & cribrata adiicito, & reliquũ item mellis paulatim ammiſceto. poſtea cũ magno piſtillo omnibus q́ diligentiſſime unitis, antidotũ ipſam in mortarium trãſfundito, & piſtillis ligneis ex grauiſſimo ligno & politiſſimo fabreſactis, eã ad ſolẽ expoſitã in mortario tundito. deinde probe contectam ſinito, & rurſus poſt triduum aut quadriduum ad horas tres tundito, atq́ id donec quadraginta trãſierint dies facito: deinde uaſis uitreis modico melle deſpumato prius imbutis excipito. neq́ uero uaſa ualde expleto, ſed locum quendam quo trãſſpirare pharmacum poſſit relinquito. probeq́ contectum ac obligatũ adſeruato. Hæc quidem igitur omnia ad pharmaci conſeruationem ſunt deſcripta. Vt autẽ nigrum fiat, non ſcio quomodo in conſuetudinem uenerit, & ſanè quiſquis hunc colorem in eius apparatu non adſequitur, is irridetur. Modus uero adſeruandi omnibus in promptu eſt. Noſſe tamen operæpreciũ eſt ex colore pharmaci, uim ipſius minime permutari. Quod uero circa colorẽ pharmaci offendamus & delinquamus, ob chalcitidẽ eſt plus iuſto uſtam. ſi ẽm parum ſuperuratur rubicundiorẽ antidoti colorem reddit. Si uero amplius, non rubicundiorem ſed à naturali parum immutatum facit colorem. Per menſem porrò Antidotũ ipſam uiſitare oportet & rudicula munda agitare, ne id quod in ſuperficie eſt & quod uaſi contiguum adhæret exareſcat. Cæterum tempore ad concoctionem non modico opus habet, quo matura uſui antidotus fiat, & iuſte concoquatur, Vt plurimum uero per duodecim menſium tempus coadunatur.

Theriace cur nigra fiat

Poſt quantum tempus ea ſit utendum. Cap. XCIII

QVi uero ipſa magis uigente & ualidiore uti uolunt, etiam poſt unum menſem ea utuntur, præſertim ad eos qui à uenenatis beſtiis demorſi ſunt,& à uenenoſis pharmacis infecti. hi enim quum grauiore malo urgeantur, potentiore etiam ab antidoto auxilio opus habent.

Quanto tempore efficax ſit. Cap. XCIIII

ESt autem pharmacum ualidum inquit Galenus, uſq́ ad XXX. annum in his affectionibus in quibus non tanta eſt nocentis cauſa. Quod ſi

uero per tempus ficcior fiat antidotus, eam in mortarium coniectam & pistillo tritam, optimo melle despumato affuso, rursus unire ac excipere oportet, atq; id quotiescunq; aridior facta fuerit faciendum est.

Modus probandi theriacen. Cap. XCV

ex Gal. li. de theriaca ad Pison.

MVlti igitur ipsius potentiæ probandæ ac cognoscẽdæ gratia, aliquod purgatiuum pharmacũ prius exhibent, deinde ab eius acceptione antidotum bibendam præbent, atq; hoc modo eius iudicationem per cõparationem quandã faciũt. Si enim ualida & uigore efficax fuerit, purgationem fieri minime permittit, sua ui exuperans pharmaci purgatiui facultatem. Si uero æque purgetur homo ueluti si antidotũ non accepisset, manifestũ fit eam inualidam & exilẽm esse, ut quæ retinere non potuit purgatiui medicamenti fluxum. Quidam uero papaueris succum duorum scrupulorum pondere aqua dissoluunt, eumq; cani aut gallinæ uel columbæ bibendum præbent. Deinde etiam confestim antidotum dissoluunt, ex eaq; nucis ponticæ magnitudinem ori animalis infundunt, neq; quicq; mali inde comitatur.

De exhibitionis mensura, & utendi modo, & in quibus conueniat morbis. Cap. XCVI

CAeterum facultatis eius mensura non eadem in omnibus hominibus existit. Sicut neq; liquor idem est, in quo dissolutã ipsam exhibemus. In uenenatis namq; pharmacis, aut uenenum iaculantis animalis plaga, nucis ponticæ magnitudine in uini cyathis tribus dissolutam bibendam præbemus. In alijs aũt affectionibus tum mensura, tum liquore iuxta naturam utimur, Secundum affectionũ enim diuersitatem, etiam pharmacorũ quantitatem competenter metimur, & conuenientẽ similiter liquorem eligimus. Non enim solum ad bestiarũ morsus & uenena à natura sua auxiliatur, sed & ad alias magnas affectiones auxiliare pharmacum per usus experiẽtiam à nobis inuentum est. Capitis igitur dolores diuturnos & uertigines sanat, Auditum grauem & uisum obtusum potu sedat, quandoq; & gustus organum debilitatum emendat, & comitiali morbo auxiliari consueuit. Auxiliatur & suspiriosis & qui orthopnoici dicunt̃ ex aqua mulsa potata, dissecans & attenuans ac facile eductiles reddens coactos & uiscosos humores. cõmodat ueteri ac recenti tussi, & quibus pectoris aut laterum partes dolent, magnitudine fabæ, febre carentib. ex uino mulso, febricitãtibus ex aqua mulsa Conuenit & sanguinẽ per sputũ reijcientib. siue ex pectore, siue è pulmone eductio fiat, siquidẽ recens sit elatio cũ posca, inueterato aũt malo ex aquæ cyathis tribus. præstiterit aũt aquã ipsam radicis symphyti decoctum esse. Datur aũt fabæ ægyptię magnitudo ad noctem & mane. Sæpe uero & stomachi uitia curauit, & fastidium eius, ciborumq; inappetentiã in eorũ desyderium & appetentiã suauiter cõmutauit. Quin & uentriculi difficilem cõcoctionem & imbecillitatẽ corrigit, Similiterq; & stomacho inflatos, & intestinis tortos, aut colum dolentes placat. Aliquando aũt & cholericę affectioni

præclare

præclare auxiliatur, corporis miscellam corroborans & pleraq; cohibens fluxiones. Maxima uero eius efficacia in his qui ex oris stomachi morsu animo linquuntur, cardiacos græci appellant, apparet. præ multis enim & assiduis sudoribus corpore diffluente, & uiribus exoluto, quum ex uini potu sæpe nihil opis sentiant, Antidotus ipsa potu sudores sistit, & uires cōcidentes uelut erigit ac fortiores reddit. Lumbricorū etiam omne genus mirabiliter ex intestinis exigit, Et hepaticas oēsq; inueteratas affectiōes sæpe curat, Ar quatum item morbum ex aliqua heparis affectione obortum strennue sanat. Quandoq; & induraros lienes liquefacit, sordibus eorum & superflua substantia paulatim consumptis, atq; hoc cū aceto mulso data præstabilius facit. Deterit & lapides rhenum, omneq; terrenum & sordidū ex illis repurgat cum decocto petroselini, difficilem item mictionem uesicę compescit, & in ipsa ulcerationes quandoq; persanat. Laudatur & ob id quod omnem insultum diuturni rigoris & algorem tollat, bilisq; uomitum accessionis exacerbationum tempore aliquando concomitantē sedet, Maxime uero quartanis conducit si quis ea ingeniose utatur. Ego igitur inquit Galenus, multos quartanarios hoc ductu usus facillime liberaui. primum quidem eos per uomitum à cœna euacuaui, Deinde sequenti die mane absinthij cremorem exhibui, atq; ita duabus horis ante accessionem antidotum ipsam dedi: & mirabiliter adeo sæpe successisse noui, ut confestim nulla accessione qui accepisset impeteretur. Verum utendi tempus non in principio morbi est, sed quū perfecta concoctio in urinis apparet, Etenim si in principio morborum siue ipsa siue aliud pharmacum præbeatur, congeminat morbum. Datur & hydropicis cum sisari decocto & similibus, & eam præsertim quæ aqua inter cutem & Græcis leucophlegmatias appellatur, generose iuuare cōsueuit, per totum corpus digesta & distributa, atq; undiquaq; ex carnibus exprimens humorem. Quapropter etiam his qui malo corporis habitu præditi sunt optimum pharmacum existit, & elephantiasim sæpe curare solet, corruptionem corporis fieri prohibens. Et rigore neruorū conuulsis plurimum auxiliatur, Et membrorū resolutiones in potu accepta sæpe persanauit. Credita est & fœminis menstruas purgationes ciere, & immortuos fœtus eijcere, quos natura propter debilitatē expellere non potest. Danda itaq; eis ex passo aut aqua mulsa magnitudine fabæ, ruta tamen aut dictamno in prædictis liquoribus decoctis. Podagra etiam affectis & articulorum omnium fluxione infestatis opitulatur, maxime quum augmenti tempus præterierit, & status acuminis institerit, Doloribus enim sedatis per ea quæ eos mitigare possunt, antidotū in potu præbere oportet. Illatos enim fluores consumit, & alios inferri impedit. Maxime autem profuerit si sani adhuc ipsam accipiant. Superfluos enim humores expedit & totam corporis miscellam permutat, Multi igitur in principio podagræ per assiduum eius potum perfecte ab affectione sunt liberati. Admirari porrò subit antidotū, quū ipsam

Quartanæ cura

non modo corpori medentem uidemus, sed & ipsum animum sæpe ab affectibus male dispositũ iuuare potentẽ, Ex atra bile enim obortos animi affectus ipsa sedat, Etenim assidue exhibitũ pharmacũ ex uenis & uicinis partibus atrã bilẽ uelut exhaurit & cõsumit, queadmodũ etiã ex ferarũ ictu illatum uenenũ, Quin & aquæ formidinẽ pessimũ morbum quo à cane morsi laborãt, sæpe tollere cõsueuit, atq; ita mirifice tantorũ malorũ cõcursum impugnat. Cognita est præterea nobis antidotus ut quæ in pestilentib. constitutionib. peste apprehensis unice auxiliari potest, Eos uero qui eã præbiberint pestilẽti affectione apprehendi prohibet, Ipsa eñ uelut temperamentũ quoddã & sanã cõstitutionẽ corporib. inducit, redũdantes humores consumẽdo, & refrigeratas partes cõcalefaciẽdo, insuper & innatã facultatẽ corroborãs, ad naturales actiones probe obeũdas. Cæterũ in peregrinãdo maxime cõsulo ut ea utaris quũ frigido existẽte aere per hyemẽ iter facis. Est eñ uelut bonũ uiscerũ indumentũ, quod plurimã caliditatẽ ipsis exhibere potest. De Mithridate sanè magno illo belli duce referũt, quod theriacẽ quidẽ nõ biberit, neq; enim adhuc in usu erat: uerũ ex alterius antidoti, quę postea Mithridatica ab illo appellata est, usu, ita corpus apparauerit, ut nulla ueneni ui lędi posset, & quũ etiã letale pharmacũ accepisset, mori nõ posset. Qum enim ab hostibus uinceret, seipsum interficere urgebatur, quãdo plurimo ueneni haustu mortẽ sibi cõsciscere nequisset, Quapropter uocato quopiã ex amicis ei iugulũ præbuit. Quare uides multæ mixturæ pharmaca multã etiã uim habere, q̃ corpora ex eorũ usu corroborata, nullis ueneni affectionibus uel raro & difficulter admodũ obnoxia reddãtur, atq; hac facultate uel imprimis theriacẽ prędită esse cõstat. Porrò tẽpus exhibitionis cõmodũ est quũ probe cõcoxerit, ipsam accepturus, neq; ciborũ copia sit oneratus, Bibat aũt ieiunus, quo sufficiẽs tẽporis interuallũ supersit ad ipsius pharmaci cõcoctionẽ. Anni præterea tẽpus simulq; regionẽ inspicito, in quib. ipsum es exhibiturus. Aestate enim neq; in totũ dabis. Quapropter etiã eis qui in ætate uigoris sunt, & plurimũ habent naturalẽ calorẽ, neq; multũ, neq; sæpe pharmacũ ipsum exhibere moneo, Quẽadmodũ contra eis qui iã uergente & adfecta ætate sunt, tum plurimũ, tũ sæpe cũ aqua, quanq; potius cõsulam ut cum uino accipiatur. In pueris uero pharmaci exhibitionẽ omnino uitare oportet, Maior est eñ pharmaci facultas q̃ uires eorũ tolerare possunt, & corpus sanè facile dissoluit, & insitũ spiritũ cito extinguit, Quẽadmodũ & lucernæ flãmã oleũ ipsum, si ignẽ superet, facile extinguit. Atq; ego uere id narrare possum, inquit Galenus, puerũ quendã ab intẽpestiuo antidoti usu exolutũ esse. Omnẽ nãq; ipsius habitũ pharmacũ ipsum dissoluit, & uentrẽ fluere cõmouit, atq; ita noctu puer expirauit. Quod si aliquãdo calidiorẽ regionẽ inhabites, uitare oportet antidoti usum, sufficiẽte tibi illius loci aeris calore. Vnde neq; hominib. qui sub primo solis ortu habitãtes calidissimi sunt, & multũ habẽt illius regionis calorẽ, antidotũ theriacẽ cõuenire puto.

Mithridatis historia

Sales

Sales theriaci ex libris Marciani, cum quibus con/
sentit Galenus. Cap. XCVII

SAles ex uiperis hoc modo apparantur. faciunt autem & ipsi ad omnia prædicta moderate, per assiduū usum cōmoditatē exhibentes: quanq̄ sint qui eorum auxiliarem potentiam penitus negent, per exustionem dissi pari affirmantes ferarum facultatem. Ego uero dicere ausim, eandē quidem potentiā cum theriaca sales non habere, non tamen eorum uim per ignem perire, quum multa sint quæ per ignis familiaritatē meliora reddita conspiciātur, uelut est aurum, & calx, & similia. Viperæ enim integræ ustæ intensio rem & malignam uim per exustionem deponunt, Temperamentū aūt auxiliare & symmetriā ab igne sumunt. Proprie aūt in affectionibus cutis curandis sales cōmendantur, cuius generis sunt leuce, lepra, Impetigo agrestis, elephantiasis, alphos, scabies agrestis, & raritas capillorum. huiusmodi enim cutis uitia confestim delent, & acria recrementa subter cutem redundantia optime discutiunt, Plærisq; enim ex eorum esu sudor prolicitur, atq; ita per exudationem corrupta substantia euacuatur, adeo ut quidā in principio pediculos excluserint intra XIIII. ad summū dies: post hos enim nullus in corpore pedūculus apparet. Quidā uero pro pediculis sputa pituitosa reiectāt à salium reiectione initiū fatiētes, deinde paulo post etiā sputa repurgata sistuntur. Licet aūt tum in prandio tum in cœna eis uti, cum quibuscunq; edulijs eos accipere uelis, neq; ultra ad eorum acceptionem prouocare oportet. Tanta enim ipsis insita suauitas est, ut magis uoluptatis gratia eos cōfectos quis dicere possit. licet igitur usq; ad XIII. cochlearia per diem ex eis sumere, maxime si cibus prius in uentre sit probe concoctus. Qui enim eos accipiūt concoquunt melius & cibi appetentiores fiunt, floridius etiā corpus habent, & sensus omnes uegetiores. Suffusiones igitur incipientes & nondū congelatas egregie dissoluunt, neq; plane quis suffusionē incurrat qui eos quotidie accipiat. purgationes item lunares propter obturationem aliquā aut sanguinis coactionē suppressas cient. Iidem etiā largum & impetuosum menstruum defluxū sistunt. Quisquis aūt eos præsumpserit omnes uenenorū, & uirus iaculantium bestiarū insidias euincet: neq; etiā quum infectus fuerit, & postea statim sales acceperit, periculū incurret, maxime si corporis sui temperamentū per horum saliū usum multo tempore apparārit ac ueluti condierit, quemadmodū Mithridatē fecisse dixi. Præstat & pestilenti cōstitutione instante ad auxiliare hoc & mali depulsoriū pharmacū cōfugere, præsertim si ei myricę herbā ammiscueris. Morborum præterea omniū medici sales existunt, maxime tamen eorum qui in rhenibus cōsistunt: lapides enim in eis atterunt, & plane marcidos rhenes restituunt. uertigini uero & dolori capitis inueterato, morboq; comitiali nulla alia consimilis medela exhiberi queat, si quis eos per integrū annū ex ordine large sumat. Noui & arquatos diuturnos, & splenicos, ac colicos qui frequenter hanc affectionē inciderūt

Sales theriaci ex uiperis

per eos sanatos, hydropem etiā maxime subter cutem per eorum usum re/siccaui,& ingentem famem bulimon græci dicunt, dissolui. Vt quis etiā per frigidum aerem iter faciens minus frigore lædatur,comesti faciunt.Rigores aūt per circuitum repetētes diuturnos cohibent,& tusses humectas resiccāt. Tabidos uero iā mirabiliter ad bonā corporis habitudinē reduxerunt pau latim edulijs adspersi,Exolutos aūt à languore perfecte reuiuiscere faciunt. Scio nanqꝫ plurimos mēbris penitus resolutos per ipsos sanatos.Ad poda/grā demū maxime incipientē,& omnino ad oēs articulari morbo affectos unicum hoc eduliū constructū esse uidetur.Adhortor igitur eos qui à poda gra liberati sunt ut eis cōtinue utātur. Quidā uero uiperas totas extendunt & siccāt,posteaqꝫ terunt ac eas in potu cōtra morbū articulorum exhibent. Cæterū uix satis dignis uerbis assequi queas,quātū diuturnas quartanas & deliria ex atra bile oborta dilatent & remorētur, si ante accessiones & in in/teruallis quoqꝫ sumātur. Enecāt itē omne lūbricorū genus. Optimū est etiā per ipsos maxime crassiores,dentes cōfricare. Non enim albiores tantū eos reddunt,sed neqꝫ dens postea laxior factus mouebitur,neqꝫ erodetur,neqꝫ stuporē incurret.Extrahunt etiā per caput recrementorū copiā,ac caput pur gāt,& oculos leuiores reddunt.Apparātur aūt hoc modo. Viperas accipere oportet magnas, eiusmodi qualē prædiximus specie eodēqꝫ tpe captas,nu/mero quatuor,nō ultra biduū postq̄ captę sunt adseruatas:sed si fieri potest eadē qua captæ sunt die, easdē in ollam figulinā purā magnā cōijcere opor tet, statimqꝫ supra ipsas pro sale ammoniaco, salē cōmunē lotū & exiccatū inijcere.præstiterit quidē ammoniacū salē esse,si uero haberi non possit,cō/munis & albi italici modij dimidiū hoc est lib.XX.inijcito,atqꝫ id nō in meri die facito sed mane.Tunc eīn rigētes adhuc bestiæ ad motū tardiores sunt.

Phagus arbor Quod si phagi etiā arboris ramulo uiperas cædas, ad motū ipsas tardiores reddes,& mirabilē eis soporē induces.Est aūt phagus species quercus.Quū igitur uelut dictum est,uiperas salibus grauaris & oppresseris,pastillos insu per ad sales adijce hoc modo apparatos.Radicis gentianæ, sesquilibrā. ari/stolochiæ rotundæ,sesquilibrā.comæ centaureæ minoris lib.II. seminis car/damomi lib.II.marrubij,scordij,apij,chamædryos,singulorū lib.I.Hæc oīa in crassas partes cōtundito,& cū attico melle subacta in V.aut VII.pastillos latiores & bene tēperatos reducito.Hos equidē pastillos eo quo dixi modo præparatos habens,ad sales uiperis uiuis iniectos imponito.Deinde scillas electas,magnitudine sua manū explentes, recentes V. in tenues partes disse ctas pastillis superindito,aliumqꝫ dimidiū modiū Italicū hoc est XX. libras alias salis supra scillā & pastillos inijcito,& deinde ollam operculo tria fora/mina habēte obturato, eāqꝫ forinsecus totā luto figulino,ut si rumpatur ni/hil pereat, oblinito. Indeqꝫ sensim igni adhibeto paulatimqꝫ circūlitum lu/tum torreto , deinde aucta flāma per ficulneorū aut uitis lignorū ollæ sub/iectorū exustionē, uaporē inde per foramina elatū obseruato. primū enim

fumus

fumus multus caliginosus & turbatus ualde exiens apparebit, significationem perhibens quod ignis iam feras ipsas cōtingit. Quo tpe diligēter caue te iubeo, ne quid ex illo fumo per respirationē haurias, aere nimirū per ferarū exhalationem infecto. deinde ubi cessauerit uapor, & flāmā quandam exilem per foramina cōspexeris egredientē, tunc sanè q̄ optime assatas puto, atq; ita olla ab igne ablata, perq; diem ac noctē refrigerata, usta per apertā ollā eximito, & cū subscriptis tūdito. Sunt aūt hæc. Seminis rutæ syluestris, dodrantē, hysopi dodrantē, nardi celticæ sexuncē, stachyos sexuncem. Est aūt marrubio similis nō tamen spinosa plāta seu frutex. seminis fœniculi mōtani sexuncē, petroselini macedonici trientē, comę origani dodrantem, seminis hormini tosti dodrantē, racemi amomi quadrantē, cacuminum thymi dodrantē. Foliorū malabathri trientē. carniū iuniperorū baccarū lib. II. seminis coriādri sexuncē, piperis lōgi lib. II. radicis silphij unc. XVII. zingiberis nō corrosi lib. II. seminis satyrij quadrantē. Quidā uero radicis satyrij cōijciunt sexuncē, pulegij montani sexuncē, seminis mentæ sexuncē. Aut si haberi non possit, herbæ siccæ sexuncē. tordylij & casiæ cuiusq; quadrātem seselis massiliensis sexuncē. Maximopere aūt conandū est ut crassiora uelut i sunt lignosa omnia contundendo attenuentur, neq; quicquam ex eis reijciatur. Tusa autem per angustissimum cribrum excutito, bis & ter per eadem cribella excutendo, quo quàm optime uniantur. atque ita omnia in uitreis uasculis reponito, neq; statim utitor, sed post quadragesimum tandem diem. Inueteratum enim pharmacum maiorem cōmoditatem de se prębet, maxime si extra omnem humiditatem ipsum siccum adseruaris. Cæterum colore nō ualde nigrescit. Ego uero inquit Galenus, bestias ipsas nō exuro, sed pastillos ex eis, quorū confectionē in theriaca docui, reliquis quæ cum bestijs uruntur ammisceo & simul exuro, quo eam quam in se habent amaritudinē per exustionem abijciant. tantā aūt pastillorum mensurā adijcio, quantā cōiectura assequi possum quatuor numero uiperas habere. & sanè sales uere optimi euaserunt, utpote qui neq; ex ustione cinereum retulerint saporem, neq; nigrū colorem, sed qualitatis usui gratissimi sint facti, & qui uim qua eos proprie præstare prædicaui efficaciorem haberent. Efficiūt autem quatuor uiperę magnæ, pastillorū siccorū sextantē & unciæ dimidium. Atq; hic quidē est totius confectionis saliū theriacorū modus. Oportet aūt medicū uarie ipsis uti: utpote si sanguinē spuentibus sales hos exhibiturus sit, radicis symphyti cōtusæ & cribratæ sextā partē ad salis modū addet, uel uti si quinq; cochlearijs pharmaci unā symphyti addat. In phthisicis aūt siue tabefactis & pectore suppuratis, iridis tenuissime tritæ, aut dictāni sextā partē salis pōderi adijciet. Hepaticis uero chamępityn, spleneticis cyclamini radicem aut capparis corticē, aut piperis addet sextam partem. Quod si ad podagricos apparare uelis, dimidium præscripti ponderis satyrij auferto, uitando ne rabiosas & membra exoluentes in ipsis excites uoluptates. Cæ-

terum in rhenibus lapides, que maxime atterunt sales, si carpobalsamum aut lithosperma appellatum habuerint ammixtũ. Si uero uim cõtra uenena intensiorem facere uelis, in salium confectione scordium & marrubiũ duplicabis. insuperque anatũ sanguinẽ siccũ adijcies. Eis uero qui à rabido cane morsi sunt amplius conferent, si pæoniæ radicẽ addas aut cancros exustos, Opisthotonicis aũt qui retro neruis conuelluntur, maxime profuerũt, si castorij & opopanacis parum habeant admixtũ, in eis sanè qui id tolerare possunt. Visum porrò exacuit malabathri foliũ duplato pondere in confectione additum. Concoctionẽ uero ciborum iuuant si casiæ & costi eis sufficiens modus addatur. Ad inflationes aũt cuminũ adijcito. Vrinã amplius ciet dauci semen additum. Quartanas uero amplius soluũt si uerbenacã rectam, & eupatorium, & succum cyrenaicũ aut ipsum laser adsumãt. Verum ut summatim dicã, Omne quod cõmodũ & habile noueris affecto mẽbro, id ipsum ad sales, siue in ipsorum confectione, siue exhibitionis modo ammisceto. Quin & amariores scio sales apparatos, Ex his enim quæ cũ uiperis uruntur aristolochiã, & scordiũ, & cardamomũ, & dimidium centaureæ detraho, eademque postea cũ reliquis que tundũtur misceo, imò & stœchadis parẽ scordij mensurã addo, atque ita gustu amariores sales euaserũt, & in usu sanè ad multa mihi cõmodiores sunt experti. Porrò cauendum est ne eos prægnantibus & ab ubere lactantibus exhibeamus. Et ne pueris, ac temperamento calidioribus, & præsertim tempore æstiuo, & regione calida, & qui acuta & sicca febre laborant, eos quoquo modo præbeamus.

Antidotus Mithridatica. Cap. XCVIII

HAec ut Antipater & Cleopater tradunt, ista capit, Myrrhæ drach. VII. obolos IIII. spicę nardi tantũdẽ, croci drach. VII. obolos III. opij drach. IIII. obolos II. & dimidium. styracis drach. V. castorij drach. VI. obol. I. cinamomi drach. XVII. polij drach. V. scordij drach. XVII. zingiberis tantũdem, costi drach. XVI. piperis albi drach. V. obol. I. piperis longi drach. XVI. seselis, abrotoni, cuiusque drach. V. obol. II. petroselini drach. XIIII. seminis dauci drach. XVI. casiæ drach. XV, thuris drach. XVI. succi hypocistidis drach. VI. & sesquiobolum. nardi celtici drach. IIII. seminis fœniculi drach. IIII. phylli drach. IIII. acori, abrotoni, phu, sagapeni, carpobalsami, hyperici, iridis illyricæ, acaciæ, gummi, seminis cardamomi citra medullam, seminis pelecini, singulorum drach. II. Lemniæ sphragidis, confectionis cypheos, partium scinci iuxta rhenes sitarũ, singulorũ drach. II. seminis thlaspios drach. XVI. gentianæ drach. IIII. anisi drach. III. rosarũ siccarum mundarũ drach. IIII. Mei drac. IIII. florũ iunci odorati drac. VI. opopanacis drac. VI. galbani drac. VI. obol. III. opobalsami drach. VI. obol. III. aristolochias drach. I. hyssopi drach. II. marrubij drach. I. chamæpityos drach. III. rosmarini drach. V. terebinthinæ chiæ drach VI. obol. III. Mellis attici despumati quantũ sufficit. Vinum ne addas, sed prædissolutis melle calido succis, indeque tritis ac adiecta tere

cta terebinthina, inspergito sicca contusa & angustissimo cribro excussa. Vnitoq; & reponito omnia. Datur drachmæ pondere, aut ad summum siliquæ xxIIII. ex ea exhibentur.

Confectio Cypheos. XCIX

CÆterum Cypheos quæ in antidotũ cõijcitur descriptio hæc est. Vuæ passæ tenuis ac pinguissimæ detracta pellicula & acinis, hoc est ipsius carnis drach. xxIIII. terebinthinæ ustæ drach. xxIIII. myrrhæ drach. xII. cinamomi drach. IIII. floris iunci odorati drach. xIIII. croci drach. I. bdellij drach. vI. onychos hoc est unguis aromatici drach. I. aspalathi drach. II. & dimidiã, spicæ nardi drach. III. casiæ drach. III. cyperi drach. III. & dimidiã. baccarũ Iuniperi magnarũ drach. III. & dimidiã. calami aromatici drach. IX Mellis quantũ satis est, Vini odorati parũ. Myrrhã, bdelliũ, & terebinthinã ustã contere cũ uino ut mellis crassitudinẽ induant: deinde uuã passam per se probe tritã adijce, simulq; tritis mellis sufficiẽtẽ modũ infunde, ac reliqua insperge, pastillisq; inde formatis utere. Vritur aũt terebinthina hoc modo Terebinthinã conijce in ollã, & triplũ aut etiã amplius aquæ infunde, & ad ignẽ adhibe, nihilq; omnino mouẽdo coque, ubi uero cõsumpta fuerit aqua & terebinthina attenuata ac inualida reddita, ut digitis cõfringi possit, eã tolle atq; in antidoti cõfectionẽ assume. Si uero insumpta aqua adhuc mollior appareat terebinthina, aliã aquã supfunde rursusq; ad ignẽ adhibe, donec friabilis reddat. Datur aũt cyphi ipsum & per se cõmode his qui hepar aut pulmonẽ, aut rhenes, aut aliqd aliud uiscus exulceratũ uel obturatũ habẽt.

Terebinthina quomodo uratur

De Antidoti Mithridaticæ usu, Cap. C

DAtur itaq; ad summũ ex præscripta antidoto Mithridatica nucis ponticæ magnitudo, Eis uero qui ad integrã ætatẽ peruenerũt græcæ fabę. Augetur aũt & minuit hæc magnitudo in medijs ætatib. Atq; his quidẽ qui febre carent ex uino dãda est, aut uino mulso, aut cõdito, siquidẽ hepar habeant obturatum. febricitantibus uero ex aqua, aut aqua mulsa. Facit enim ad antiquas stomachi fluxiones itemq; thoracis, & ad omnes inueteratas in profundo corporis exulcerationes aut abscessus: facit ad tabidos, & ad uentris inflationes, Et Cœliacis medetur, Emendat & reducit obtusum appetitum, & bonũ colorẽ corpori addit. Frangit lapides, sanat urinæ difficultatẽ, & atrã bilẽ cõgregari uetat: fœtus immortuos expellit, & ad alias item affectiones cõueniens est. Acuit uisum eorum qui eã accipiunt. plurimã aũt præsertim præsumpta uim habet, quod non permittat quempiam à letali ueneno lædi, qua gratia etiam à Mithridate composita est & appellata.

Antidotus Esdræ aut prophetæ doctoris. Cap. CI

AMomi scrup. XII. floris iunci odorati drach. IX. pyrethri drach. VI. croci scrup. XXXVI. cinamomi scrup. VI. aut casiæ duplũ. myrrhæ troglodyticæ scrup. XII. styracis calamitæ scrup. XVIII. petroselini scru. III. seminis dauci scrup. III. tragacãthi scru. VI. succi hypocisthidis scru. IX. iridis illyricæ,

abrotoni

abrotoni,cuiusq; scrup.XV.seminis fœniculi scrup.VI.bdellij scrup.IX.thuris drach.I.sulphuris uiui scrup.VI.seminis hyoscyami albi scrup.XXVII. casiæ scrup.IX.seminis papaueris scrup.XXX.spicæ nardi scrup.XII. seminis rutæ scrup.III. seminis ocymi scrup. III. rhois culinarij scrup. LV. seminis anethi scrup.VI. asari drach. I. seminis cardamomi reiecta medulla scrup. VI. opij scrup.XXVII.euphorbij scrup.VI.piperis scrup.XXX.rosarum siccarũ scrup. IX. phylli scrup.XII.opobalsami scrup.XXIIII.uentris mergi scrup.VI.laccæ scrup.XII.lycij indici scrup. XII.caryophylli scrup.XII. stercoris reperti in aluo mergi scrup.VI.Rhei pontici scrup.XII.mei athamantici scrup.VI.floris nerij scrup.IIII. & dimidium, terræ cimoliæ scrup.XII. succi artemisiæ scrup. XX.foliorum seridis scrup.IX.spicæ celticæ scrup.XII.rosarũ rhododaphnes scrup.VI. Alij etiam castorij scrup.XII. uerum tu castorij scrup.III. conijcito. costi scrup.XII. gentianæ scrup. XII. confectionis hedychroi scrup.IX. anisi scrup.VI.sisonis scrup.XVIII.ammoniaci thymiamatis scrup.XII.Quãdoq; & foliorum citri scrup.XII.uini ueteris odorati quantum satis est, Mellis despumati primarij libras V.uel VI. Apparatur aũt hoc modo. Arida omnia cum croco & castorio ac hedychroo tundito & per angustissimum cribrum excutito. Opium uero, myrrhã,hypocisthidẽ, bdellium,lycium,ammonia cum in uino macerato. Tragacanthum autem per se macerato. Sequenti deinde die rosas rododaphnes & serin terito ac unito, & tragacantho similiter probe tritæ reliqua trita adijcito,& cũ succo artemisię unito,mel quoq; despumatum & tepefactum sæpe instillato ne tragacanthus exarescat, Deinde & arida tusa inspergito,sufficienterq; unita probe contegito: in sequentibus uero diebus septem aut nouem in sole terito, & uasis utreis excipito, Neq; tamẽ uasa expleto,sed locum respirationi reliquum facito. Vsus eius est ad uenenum iaculantium animalium plagas, datur autem fabæ magnitudine ex uini cyathis II.mane & ante somnũ eodem modo. Illinitur & plagæ camq; à periculo uindicat. Eis uero qui letale uenenũ hauserunt post uomitus & ante, nucis ponticæ magnitudine datur, mane & ad somnum cum uino.Præsumpta etiam ueneno uim lædendi adimit. Ad capitis porrò dolorem eam in sapa dilutam fronti illinito. Dato & ad somnum phasioli magnitudine modica aqua & sapa dissolutam.Furiosis uero ante somnum datur fabæ magnitudine ex sapa diluta: dissoluitur etiã cum sapa,& toti fronti & inter supercilia illinitur, per omnem item foris nasum ante somnum, Maxime enim somnum inducit. Cæterum ad oculorum inueteratas fluxiones sapa liquefactã ad frontẽ usq; ad supercilia illinito. Ad molares dentes erosos, itemq; ad dentium dolores cum sapa liquefactam & calefactã ore detinendam præbe, & cõfestim quiescet dolor. Ad tussim uero diuturnam & spirãdi difficultatẽ ac orthopnœã datur nucis pontic¸ magnitudine non febricitantib.cũ aqua frigida, febricitantib. cũ aqua mulsa. Datur aũt ex ordine per dies VII. ante somnũ.Ad tabidos uero subcruenta expuẽtes & eos qui abscessum

Esdram foris illiniri

qui abscessum internum habent, fabæ magnitudine dato cum sapa modica frigida aqua diluta, Dato autem ad plures dies mane & ante somnum, & sanabitur affectio quantumuis sit diuturna. utere igitur neq; eam cõtemnito. Porrò ad diuturnos stomachi dolores ex frigiditate obortos cũ sapæ cyathis.III. magnitudinẽ fabæ dato ante somnũ: si uero febricitent, cum aqua mulsa. Ad singultũ uero ob repletionẽ aut frigiditatẽ datur fabæ magnitudine ex aqua mulsa ante somnũ. Ad hepatis obturationes fabæ magnitudine cũ cõdito, Ad duricies uero cũ aqua mulsa. Ad splenicos ex aceto aut aceto mulso. Arquato infectis ex uino mulso, hydropicis ex aceto mulso aut uino mulso. illinito etiã cũ antidoto tumefactas partes & tymorẽ resiccabit. è lapide laborantib. datur cũ sapa: ad urinæ difficultatẽ cum apij decocto aut petroselini aut aliquo cõsimili. Ad profluuiũ uentris & cœliacis & dysenteriæ maxime incipiẽti, nucis põticæ magnitudine dato, mane & ad somnũ ex uino, in febrientib. ex posca diluta cõfidẽter utitor. Ad podagrã fabæ magnitudine præbeto cũ aqua mulsa, Eliquatã etiã cũ sapa affectis locis illinito, Et siquidẽ principiũ fuerit affectionis, liberabitur ac euadet. Si uero diuturnũ fuerit malum magnopere iuuabitur. Ad coxendices affectos & reliquos articulos corporis fluxione infestatos, eã cum ungento aliquo, gleucino puta, aut irino aut sicyonio eliquato, ac articulis illinito. Ad Elephãtiasim in principio præsertim, imò & his qui iam malo oppressi sunt, nucis põticæ magnitudine ex aqua mulsa bis per diem dato, eliquatã etiam cum uino toto corpori per nouẽ ex ordine dies in sole illinito. discedit enim paulatim à corpore cutis & ueluti squamulæ decidunt, & tota cõcretio & corporis miscella renouatur. Ad ægre parientes mulierculas ipsam per se ad imum uentrem illinito, & facile partus prodibit. Ad ulcera postremũ maligna & diuturna in cutis superficie oborta, uestis detritæ panniculo exceptam imponito.

Antidotus pæonia. Cap. CII

ANtidotus Pæonia uere pæonium pharmacũ multo usu iudicatũ & approbatũ. Amomi, scrup. XVIII. croci scrup. XL. radicis pæoniç scru. XII seminis pæoniæ scrup. XII. piperis albi scrup. IX. piperis cõis scrup. XII. phylli scrup. IX. euphorbij scrup. IX. spicæ nardi unc. I. Rhei põtici scrup. XII. costi scrup. XII. petroselini scrup. XLII. opij scru. XV. seminis hyoscyami albi scru. XII. alij scrup. XVIII. habẽt. styracis primarij scrup. IX. myrrhæ troglodyticæ scrup. XII. casiç unc. I. pyretri scrup. XII. thuris scrup. XVIII. castorij scrup. VI. calaminthæ scrup. IX. mellis despumati q̃d satis est, itẽq; uini. Opiũ, myrrham, thus, cũ uino terito: styracẽ uero cũ modico melle liquefactũ similiter probe terito, atq; eis unito: adiectisq; aridis tritis melle excipito ac utitor. Dantur ex ea siliquæ III. cũ aqua calida ieiunis, freq̃ẽter etiã ante somnũ secundũ quos res urget. Facit aũt ad destillationes è capite, & tusses, purisq; reiectationes, tabidos, peripneumonicos, pleuriticos. præter opinionẽ eñ thoracẽ extra periculũ sistit, tũ quod à destillationib. tũ quod ab ulcerationib.

imminet

imminet, etiāsi sanguinē reiectent. Ad anginā uero uino mulso diluta utere assidue gargarissando, pinnulaq; etiā cum melle illini. Ad colicos autem & ex rhenum lapide affectos excellenter efficax existit. In exacerbationibus enim colicorum febre catentium exhibita euestigio dolores sedat. Si uero febriant remissiones febriles obseruato, atq; ita exhibeto. Frangit enim calculos, & ab urinæ difficultate liberat ea præsertim quæ ex crassis humoribus & propter obturationē est oborta. Infunditur etiam & maxime in ipsis colicis uehementissimis urgentibus doloribus cum oleo rutaceo, & statim à periculo liberat. Longas autem febres maxime quotidianam & quartanam facile soluit duabus ante accessionem horis data. Quin & ægros ad reficienda corpora optime paratos fecit. Datur autem non in principio morborum sed quum perfecta concoctio apparuerit in urinis. Cæterum ad pestilentes & populariter grassantes morbos ex uitiato aere obortos in corporib. summe auxiliatur, & in principio sanè data pestilentem prohibuit sæpe dispositionem. Præseruat etiam à dysenterijs & torminibus intestinorum. Inducit & somnos dolori minime obnoxios, neq; stuporem infert, ueluti reliqua ad leuandos dolores apparata, uerum somnum tamdiu detinet, quousq; pharmacum penetrarit, & causas dolorum dissoluerit, Et sanè multi ex ægris à somno surrexerunt adeo concoquendi facultate præstantes ut obliti sint an unquam aliquid à principio doluerint. Plura autem his & ultra promissa ei confidere potes. At uero si uisceris alicuius inflāmatio adsit, cauere oportet ne exhibeamus eam priusquā inflammatio laxetur. Quod si tamen periculum maximum instet, id ipsum præfatus ac prætestatus dato, quo successuræ curationi per ipsam æger adseruetur, eaq; tandem uictoriam obtineat morbi.

Antidotus aromatica optima, Galli. Cap. CIII.

FAcit ad omnes maxime tamen inueteratas circa os uentris, atq; ipsum adeo uentrem affectiones, & ad Hepaticos. Est stomacho uehementer grata & efficax. Cinamomi drach. I. aut casiæ duplum, amomi dextantem, spicæ nardi trientem, phylli trientem. myrrhæ troglodyticæ drach. I. casiæ bessem, croci unc. I. floris iunci odorati unc. I. costi unc. I. piperis sexuncem. Mellis attici despumati quātum satis est. Ego autem inquit Cinamomi modum conduplico, meliorq; antidotus redditur. Datur nucis ponticæ magnitudine cum uino, aut uino mulso, aut etiam cum aqua mulsa si adsit febris.

Antidotus ex duobus piperis generibus. Cap. CIIII

ANtidotus ex duobus piperis generibus quemadmodum eam describit Archigenes, leuans dolorem, finiens febrem, reficcans & concoquēs. Facit ad colicos. Hāc etiam Crito apparauit hoc modo. Croci drach. VI. casiæ drach. III. cinamomi drach. II. costi drach. IIII. styracis drach. VIII. piperis longi drach. IIII. piperis albi drach. IIII. galbani drach. IIII. myrrhæ drach. IIII. quidam uero X. sumunt. opij drach. III. castorij drach. V. Succulenta cum

lenta cum uino uetere terito, Reliqua uero contundito & cribrato ac tritis adſpergito,& mellis deſpumati quantum ſufficit adijcito, unitoq́ꝫ ac adſeruato. Datur quibuſdam magnitudine fabæ,alijs magnitudine erui. Colicis uero in cibo præbeto cum uini auſteri cyatho uno. In affectionibus autem circa hepar & ueſicam ex paſſo dato. Tabidis & pectore ſuppuratis fluxio neq́ꝫ infeſtatis ex aqua mulſa. Vtitor & ad quartanas & ad alios diuturnos & per circuitum repetentes rigores,duabus ante acceſſionem horis.

Antidotus Athanaſia. Cap. cv

ATHanaſia ut nunc apparatur,eſt autem Ægyptiorũ inuentum. Croci, ſpicæ nardi, phylli, coſti, fœni græci, glycyrrhizæ, radicis eupatorij, petroſelini,ſtyracis,caſiæ,opij,ſingulorum æquales partes, mellis quod ſatis eſt. Datur ad ſummum nucis auellanæ magnitudine, hepaticis quidem ſi nõ febriant cum uino mulſo,febrientibus uero cum aqua mulſa,datur ad dies ex ordine ſeptem. In angina cum melle delingendam dato,in affectionibus pulmonis & pleuriticis cum aqua mulſa. Stomachicis & qui nõ cõcoquunt cibum cum poſca. In fluxionibus uero ſtomachi ac alui in catapotia informatam dato, quibus deglutitis aquam frigidam præbe bibendam. Ad exulceratam ueſicam & uuluam cum tepida aqua. In morbo arquato, hydrope,& rhenum morbo cum uino mulſo exhibeto. Ad febres diuturnas per circuitum redeuntes ſumme auxiliatur ante acceſſionẽ accepta, his qui diuturna oculorum fluxione laborant ad noctem dato,& frontẽ ex ea illinito. Hæmoptoicis & dyſentericis ex poſca ante ſomnum exhibeto.

Oribaſij theriaca,qua Marcus Imperator uſus eſt, quæ ante & poſt infectionem ſumitur. Cap. cvi

TRifolij bitumen olentis ſeminis, rutæ ſyluestris, farinæ erui rufi, ariſtolochiæ rotundæ, æquales omnium partes in paſtillos redige, & ex eis drachmam unam cum uino & oleo præbe.

Alia confectio ualde bona, Farinæ erui rufi,drach. XLVIII. aniſi, ſeminis fœniculi,ammij,ſeminis apij,ſingulorum drach. VIII. mei drac. IIII ſeminis trifolij,opopanacis,ſerpilli, cuiuſq́ꝫ drach. IIII. cũ uino redige in paſtillos,& cum uino ter præbe bibendos.

Oribaſij theriaca ex Bryonia. Cap. cvii

THeriaca ex Bryonia ad uenenatorũ animalium morſus & ueneni hauſtum,ad morſos à uipera & à ſcorpio percuſſos. Radicis bryoniæ,opopanacis,iridis,roſmarini,opij,myrrhæ, ſingulorũ drach. IIII. ariſtolochiæ, drach. V. thuris,drach. VI. ſeminis rutæ ſyluestris,drach. VI. cumini,drac. XVI Alij tres tantum drachmas habent. farinæ erui,drach. XVI. Alij. IIII. habẽt. cum uino paſtillos informato,atq́ꝫ ter cum uino præbeto.

Philonis antidotus ad colicos præſcripta eſt.

Iſotheos antidotus ad tuſſim relata eſt.

Antidotus Hadriani. Cap. CVIII

PIperis drach.XX.ſeminis hyoſcyami albi drach.XX.opij drach.X. croci drach. V. ſpicæ nardi, euphorbij, amomi, pyretri, cyperi, cardamomi, phylli, rutæ ſiccæ, caſiæ, caſtorij, ſeminis dauci, myrrhę, petroſelini, cuiuſque drach.I.roſarum ſiccarum ſeſquidrachmam: ſeminis apij, ſeſquidrachmam: zingiberis drach. II. opobalſami drach.II. mellis quantum ſatis eſt. Datur ad ſummum nucis ponticæ magnitudine, minimũ uero fabæ Ægyptię modo. Facit ad colicos ante ſomnũ data ex aqua calida, Stomachicis & qui reuomunt cibum ex poſca, in urinæ ſtillicidio ex aqua calida. Hæmoptoicis ex poſca, dyſentericis ęam in catapocia redigito, & ab eorum deglutitione modicam poſcam abſorbendam præbeto. Tabidis ad noctem cum hydromelite dato, aride uero tuſſientibus cũ melle delingendam exhibeto. Morſis à phalangijs & uiperis cũ uino mulſo. Educit & menſes cum uino mulſo accepta in quo pulegium, aut calaminthe, aut ruta ſint incocta. Colicis cum aqua mulſa datur.

Antidotus Achariſtos cui digna gratia referri nõ poteſt. Ca. CIX

CAſiæ, myrrhæ, piperis albi, piperis nigri, caſtorij, galbani, ſtyracis, croci, coſti, opij, ſpicę nardi, ſingulorũ par pondus. Mellis quantũ ſatis eſt. Datur magnitudine fabæ: facit ad omnia diuturni temporis purulenta in thorace, & ad hepaticos cum aqua mulſa, & ad colicos eodem modo, ad ſplenicos cum aceto mulſo. Reperias autem ipſam & ad alias plurimas affectiones approbatam.

Philagrij antidotus ex ſulphure uiuo. Cap. CX.

FEbrem finit. hac inquit philagrius, omnino utor ad diuturnos per circuitum repetentes rigores. Sulphuris uiui, ſeminis hyoſcyami albi, ſeminis cardamomi citra medullam, ſtyracis, opij, myrrhæ, cuiuſq; drach.VIII. coſti drach.X. rutæ drach.X. croci drac.IIII. caſiæ drac.XI. piperis drac.XII. excipe melle attico deſpumato. Dato hora una ante impetum exacerbationis ex poſca dilutiore calida, & poſt modicũ interſtitiũ dormire iubeto. Somnum enim inducit, atq; omnes diuturnos febriũ inſultus ſoluit. Verũ nõ conuenit eam prius exhibere quàm bona concoctio manifeſtiſſime ex urinis deprehendatur. Bene proſpicere etiam oportet, quo is qui accepturus eſt redundantibus excrementis non ſit onuſtus, & maxime ſi febres quotidianę exiſtant. Datur ad ſummũ, quũ adhuc in uigore eſt pharmacũ, nucis ponticæ magnitudine.

Theriaca Democratis. Cap. CXI

MEdetur hęc morſibus animantiũ uirus iaculantiũ, uiperarum, ceraſtæ, aſpidum, natricum terreſtriũ plagis, & paruarũ beſtiarum puncturis itemq; ueſparũ. Et marinæ turturis ſiue paſtinacæ ac draconis ictibus, phalangiorum itẽ & ſcorpionũ, Apparat̃ hoc modo. Iridis illyricæ, zingiberis, opopanacis, opij, herbæ roſmarini, myrrhæ troglodyticę, ſeminis trifolij bi

tumen

tamen olentis, cuiusq; drach. VIII. aristolochiæ drach. XI. seminis rutæ syluestris, drac. XII. radicis bryoniæ aridæ albissimæ drach. XVI. serpilli, castorij, radicis eryngij, seminis apij, cumini æthiopici recentis, cuiusq; drach. VI. Alij drach. XII. habent, farinæ erui rufi, drach. XXIIII. Omnia hæc contundito & cribrato, opopanaca uero cum uino dissoluito, eicq; arida inspergito & in pastillos reducito, & ex eis drac. I. cum uino ueteri meraco bibendam præbeto. Statim enim ut potatur cõmoditatem suam ostendit. facit ad coli aut uentris inflationes ex aqua ter potatum. facit & ad eos qui intrinsecus aliqua parte dolent, citra manifestam causam.

Antidotus theodoretos ex anacardijs. Cap. CXII

ANtidotus theodoretos hoc est diuinum munus, ad totum hominem utilis est. facit ad uertiginẽ & omnes capitis affectiones, omniaq; pectoris uitia emendat, maxime uero suspiriosis, orthopnoicis, tabidis, pleuriticis, hepaticis, splenicis, & quib. exacescit in uentre cibus, & omnib. diuturnis circa stomachũ & uentrem affectionibus prodest. His item qui ex longis morbis se ægre reficere possunt, & qui decolores sunt, & quib. corpus in arquati colorem mutatur, & quibus aqua subter cutem effundi incipit. rheum etiam affectionibus, & eis qui assiduo coli dolore affliguntur, auxiliatur: omnemq; habitũ corporis corroborat. Quin & febribus inordinate ueterascentibus, atq; etiam per certũ circuitũ redeuntibus, ante accessionẽ data prodest. Mirabiliter utilis est mulierculis, q̃ purgationis menstruæ strangulatu uexantur, & quæ ab utero suffocantur. Soluit etiam uentrẽ citra molestiam, Educit eñ ea quæ iam longo tempore intestinis inhęserunt. & ut semel dicam est diuinum donum. Huius enim usu in omnibus senties successum. Quod si quis uere & autumno præsertim, semel aut bis ea utatur, neq; circa diętam magnopere delinquat, nullis morbis obnoxius fiet, Nõ solum enim præsentes affectiones sedat, sed quas etiam futuras timemus impedit. Habet autẽ hoc modo. Croci, casiæ, phylli, spicæ nardi, mei, agarici, rhei pontici, floris iunci odorati, acori, epithymi, piperis, sarxiphagi, iridis illyricę, cariophylli, carpobalsami, myrobalani interni, cuiusq; scrupulos IX, anacardiorum, scrupulos X. aloes scrupulos XXXVI. mellis despumati libras III Datur ad summum drachmarum IIII pondere ex aqua mulsa, aut uino, aut uino mulso, secundum quod cuiq; affectioni commodum fore putas. Cæterum si scamoniæ scrupulos IX adsumpserit, præter opinionẽ flauam bilem purgat. Si uero epithymi scrupulos IX. acceperit & scammoniæ scrupulum dimidium, atram bilem expurgat. Id quod multo adhuc efficacius præstat, si pro epithymo ueratri nigri corticis drachmam unam assumat. In pituitosis porrò utiliter ad eius exhibitionem colocynthidis medulla tusa & tenuissime cribrata ammiscetur.

Theodoretos aliter apparata. Cap. CXIII

ALoes drach. LX. & siliquas LX. agarici drach. XXIIII. croci drach. VI

rhei pontici, drachmas VI. asari drach. IIII. costi drach. VIII. acori drach. VI. cinamomi drachmas VI. xylobalsami drach. IIII. spicæ nardi drachmas III casiæ drach. VI. mei drach. II. chamædryos drach. IIII. mastiches drach. V piperis albi drach. IIII. mellis despumati quantum sufficit. Dantur ex ea ad summum drach. IIII. ad emolliendum uentrem. Quod si quotidie ea ut antidoto uti uelis in aliqua ex prædictis affectionibus, nucis ponticæ aut ampliorum magnitudine præbebis. Quidam uero & piperis nigri, & albi, & longi, singulorum drach. II. addunt, item amomi, floris iunci odorati, zingiberis, cuiusque drach. II. Gentianæ insuper drach. II. aliqui adijciunt.

Theodoretos per acetum mulsum apparata. Cap. CXIIII

FAcit hæc magis ad omnes capitis affectiones, & deliria ex atra bile obortа, itemque insaniam. facit stomachicis & colicis, hepaticis, atque amplius adhuc splenicis. Habet compositio hoc modo. Spicæ nardi, phylli, croci, mei, casiæ, epithymi, floris iunci odorati, rhei pontici, myrobalani, caryophylli, cuiusque drach. IIII. aloes sextantem. carpobalsami scrupulos XVI. zingiberis scrupulos XVI. mastiches scrupulos IIII. iridis trientem. anacardiorum, scrupulos IIII. agarici scrupulos VIII. corticis radicis fœniculi lib. I. aceti acerrimi sesquisextarium. Mellis sesquisextariũ. Corticem prælotum in aceto per triduum macerato, deinde ut dimidium relinquatur coquito, percolato, & ad acetum mel adijcito, rursusque ad mellis spissitudinem coquito, atque ubi tepuerit ad arida tenuissime trita in mortarium addito & diligenter unito, reponito ac utitor uelut in prioribus dictum est.

Picra siue amara per acetum mulsum apparata, Oribasij. Cap. CXV

FAcit ad stomachicos, colicos, uuluæ strangulatus, hydropicos. Corticis radicis fœniculi lib. III. aceti acerrimi lib. VI. Radices in aceto ad tertias coquito, & percolato aceto mellis libras IIII. adijcito, & ad mellis spissitudinem coquẽdo redigito, refrigerato, & paulatim ad subscripta tenuissime trita in mortarium addito. Sunt autem hæc. Aloes bessem. iridis sextantem, mastiches unc. I. zingiberis, casiæ, nardi celticæ, elenij, singulorum unc. I. piperis drach. IIII. olei unc. I. aut si non adsit, nihil impedit. Datur cochlearij mensura cum aquæ mulsæ cyamis IIII (Est id poculi genus & Aegyptio uocabulo ciborium appellatur) Ab acceptione etiam aquæ calidæ cyamos II. absorbeant.

Cyphi ex rebus XXXVI. Cap. CXVI

THuris sexuncem. styracis pinguis lib. I. myrrhæ trientem. phylli quadrantem. costi trientem, amomi quadrantem, spicę nardi quadrantem, casiæ quadrantem, sabinæ, cardamomi, ammoniaci thymiamatis, iridis, carpobalsami, singulorũ sextantẽ, nardi celticę, helenij, hypni, floris iunci odorati, aspalathi, cuiusque unc. I. mastiches, quadrantẽ. ladani, quadrantem. baccarum iuniperi magnarũ & paruarum, bdellij, singulorũ sextantem, seselis unc. I. cyperi, unc. I. croci trientem, seminis cupressi unc. I. Alij drac. I. habent, calami aromatici drac. IIII. rosas uirides numero quingentas, terebinthinæ

depuratæ

depuratæ sesquunciam. caricarũ pinguium sexuncem, palmarũ pinguium quadrantem.carunculę uuarũ passarũ quadrantem.nucum pinearum quadrantem.succi hastulæ regiæ unc.I.mellis sesquilibrã.uini odorati quantum satis est.Arida contusa & cribrata cum liquidis excipito,palmis,caricis,uuis passis prius in mortario tusis. deinde mastichen tritã eis addito,& bdelliũ ac pineas nuces rosasq; & thus unumquodq; per se tritũ. postea etiam styracem adijcito,& ladanum per se mortario contusa, deinde terebinthinam & mel adfundito,& arida infarcito.Ego uero thus,bdellium,myrram,& ladanum cum uino tero,atq; ita ad tusa in mortarium conijcio,& pastillis in de formatis utor. Facit ad capitis dolorem fronti illitum cum aceto, similiter & ad oculorum lippitudinem cum uino, Ad hepatis & rhenum exulcerationes cum passo,ad obturationes eorundem cum uino mulso, Tussientibus,tabidis,orthopnoicis cum aqua mulsa.Stomachicis,splenicis,ischiadicis cum aceto mulso, Ad tormina, lunaticos & morbum comitialem cum aqua calida.Datur drachmæ ponderæ.

Cyphi ex rebus XXVIII. Cap. CXVII

ASpalathi,bdellij,helenij,ladani,styracis,myrrhæ,cuiusque drach. VII baccarum iuniperi magnarum L.paruarum itidem L.succi hastulæ regiæ,trientem.Sabinæ,trientem.croci,sextantem.costi,sextantem.cardamomi,quincuncem. cyperorũ,quincuncem.seminis cupressi,quadrantem. nardi celtici, dextantem. Alij etiam casiæ habent sextantem, sphagni siue hypni quincuncem,amomi sextantem. spicæ nardi sextantem, rosarum siccarum quadrantẽ. floris iunci odorati, sextantem.nucum pinearũ, quadrantem. phyllorum,quadrantem.caricarum lib.II. uuarum passarũ pinguium sextantem,terebinthinę chię lib.I.palmularũ pinguiũ carunculę lib.I.mellis lib.V.uini,sextarios II.Apparató & utitor ut dictum est.Etenim quæ ex huiusmodi rebus adparantur ad prædicta optime faciunt.

Masuaphij confectio. Cap. CXVIII

CRoci quadrantem,styracis unc.XXX.ladani unc.XXIIII.galbani quadrantem,caryophylli sexuncem,rosarũ siccarum unc.XII.sertulæ campanę unc. XVIII. hypni, canalicula id parua est ex arbore quæ damascena dicitur,itemq; ea quæ Rhodacinea appellatur exorta, bessem, malabathri sexuncem.Zarnabo unc.XII.costi,unguium aromaticorum,casię,zacathij, singulorum sexuncem,asari quadrantẽ,carpobalsami unc.XXIIII.pilularũ cupressi, quadrantem, foliorũ lauri quadrantẽ, chachula quod canchryon est unc I.amomi unc. XII. spicæ nardi,gummi, cuiusq; sexuncem. Vini lib. VI. contere & ad formam quancunq; uelis redige.

Thymiama siue suffimentum Berenices. Cap. CXIX

SEminis uiticis,melanthij,cornu cerui,samsuci,baccarum lauri, absinthij, sulphuris uiui,bituminis Iudaici,saluiæ,radicis cyclamini,artemisiæ,origani,rutæ siluestris, cumini,castorij, lapidis gagatæ, anisi, conyzæ,rosma-

rini, buccinorum ustorum, resinæ, singulorum unciam unam, cedriæ sextantem, picis zacynthię pinguis libram unam. Quidam etiam radicis pæoniæ unciam unam, sed nos eam non admittimus. Omnia contusa & cribrata, cedria, resina, ac pice excipito, in pastillósque redigito ac utitor. Facit ad anginam potatum & suffitum, ita ut hiante ore æger uaporem hauriat. Ad omnem uero uigiliarum speciem uino liquefactum fronti illinito atq; ipsi forinsecus naso: quin & intrinsecus nares sublinito, & super prunas proiectum suffito, & somnum ægro conciliabit. Facit & ad ozænas sordidum & fœtidũ narium ulcus, ipsis naribus ex eo illitis cum aceto. Fugat animalia uenenata & culices suffitu. Et ut quidam tradunt etiam immundos spiritus arcet. Porrò de pharmacis dolorem leuantibus scriptũ est retro in XIIII. sermone.

De Elephantiasi. Ex lib. Archigenis. Cap. CXX

Elephantiasis à quibusdam leontiasis, ab alijs satyriasis appellatur. Elephantiasis quidem à magnitudine & diuturnitate affectionis nomen accepit, imò & propter cutis asperitatem quæ in quibusdam succedere consueuit. Leontiasis autẽ appellatur quũ frons ægrorũ cum quodã tumore laxior redditur, ad similitudinem pellis flexilis superciliorum leonis. Satyriasis uero dicitur propterea quod malę faciei ijsdem cum rubore attolluntur, & musculis maxillaribus ueluti conuulsionem patientibus, mentum ipsum dilatatur, quemadmodum etiam ridentibus euenire solet, similitudine quadam ad picturas satyrorũ: quin & alacritas uehemens ad coitũ ipsis adest, quemadmodum & de satyris fertur. Est autem grauis morbus & propè ex eorum numero qui incurabiles existunt. & grauis quidem est ipsi ægro, intolerabilis autẽ cõspicientibus, utpote qui ipsum omnino auersantur, adeo ut & pleriq; ex necessarijs & domesticis ægri, ipsius conuersationem deuitent, Etenim suspitionem de se præbet malum tanquam sit contagiosum. Atq; ego sanè malũ esse affirmo cum ipsis conuersari: inquinatur enim aer quem inspirando adtrahimus ex ulcerum fœtore, & ex uitiata spiritus exhalatione. Cæterum affectio ipsa non solum ob id grauis est, quod indissolubilem ferè habeat structuram & apparatum, sed quod principia generationis eius fermè sint ignota. quum enim circa superficiem iam uestigia eius apparent, tunc non gignitur, sed perficitur, intus à uisceribus initio facto, & progressu usque ad cutem dilatato: quare non absimile est, tumentes eminentias etiam in internis oboriri. Apprehenduntur autem hac affectione uiri magis quàm fœminæ, atq; inter illos magis qui crassum & uiscosum ac atra bile redundantẽ sanguinẽ habent, & qui pituitam multam salsam aut acidam gignunt. Amplius uero & qui uictu crasso & ægre concoctili utuntur, & qui in otio degunt. Non minus uero his & qui multis exercitijs inordinate utuntur, & per hoc sanguinem inspissant, Itémque hi qui cibos assidue in uentre corrumpunt. quod uero ad ætatem attinet, pueri & iuuenes

uenes, maxime quo tempore pubescere incipiunt. Regio uero huius mali inductrix est tum quæ ualde calida est, tum quæ uehementer frigida est, Et altera quidem ob id quod sanguinem adasset, Altera quod frigore suo eundem congelet, & perspirationes prohibeat, ac insitum calorem suffocet. Consequitur eos qui obnoxij futuri sunt malo, segnicies, spiratio tarda, spirandi difficultas, motus difficilis, assidua constrictio alui, urinarum ueluti sunt iumentorum lotia excretio, respiratio grauis & fœtida, ructus continui, qui etiā ipsis ægris aliquid molestiæ addunt, appetitus nō obtusi quidem neq; inflammati, impetus in uenerem intensus. Iam uero ubi ad cutem progressum fuerit malum, malæ primum crassiores fiunt & mentum, deinde rubescunt, non florido sed liuido rubore. Et sub lingua uenulæ uaricosæ fiunt ac nigrescunt: quod signum est etiam uiscera ipsa in simili constitutione esse, eiusmodi plane qualis in porcis quibusdā circa interna uidetur, quæ Grandinis nomine insignitur. Quandoq; uero & per omne corpus eminentiæ apparent, & præsertim iuxta summam frontem ac mentum. Corpus præterea ipsorum magnum esse uidetur, & cuiusdā intolerabilis grauitatis sensus eis adest, unde neq; potu neq; cibo admodum suauiter delectantur. Pusillanimes fiunt ad omnia, neq; præ uitæ amore uitam relinquere & contemnere possunt, neq; affectionem ipsam generoso animo perferre. Verum ueluti seipsos condemnantes se occultant, & notos homines uitant. Quidam porrò ex eis, ad modum eorum qui suffocantur aut strangulantur, maxime circa somnos afficiuntur. Quemadmodum igitur perfecte à malo eiusq; diuturnitate uictis frustra manum admouemus, Ita & abstinere ab his qui iam affectione corripi & tentari uidentur, planè desperantium hominum est & malignorum. Humanum enim & plenum beneuolētiæ signum est, in extremis etiam malis usq; ad experimentū procedere, ad difficultatem affectionis compescendam.

Grando morbus porcorū

Cura Elephantiasi affectorum. Cap. CXXI

QVum igitur quædam ex prædictis signa affectionis apparuerint, citra dilationem sanguis auferatur particulatim ex utroq; cubito. Reuiuiscit enim inde aliquo modo insitus calor, ut sensibiliter corpus ipsum alleuetur. Habendus tamen est modus in euacuando, In multo enim inutili & uitiato sanguine parum quiddam genuini sanguinis inest. Post sanguinis autem detractionem paucis diebus interpositis aluus inferne subducatur. & primum quidem colocynthidis pulte utendum est, ex qua catapotia XVIII. nucum ponticarum magnitudine exhibeantur. Eius autem apparatus prædictus est in coxendicū morbi tractatu. Sequenti deinde die XII. catapotia præbeantur. Si uero ea accipere recusarit, per hieram nostram purgato. Mirabiliter autem eis utraq; confectio conducit per mensem semel data. Post dies autem aliquot sero lactis scissi utendum, ex eoq; non minus tribus heminis, neq; ultra quinq; accipiendum. Sit autem lac asininum

M 4 si haberi

si haberi potest, ex quo serum ipsum sumitur, Ammiscendum est etiam ipsi ueratrum nigrum trium obolorum pondere, & scamoniæ drachma una, ita ut hæc ipsa cum modico sero ieiunis præbeamus, atq; deinde ipsum serum paulatim exhibeamus. Hac enim purgatione frequenter utendum esse censeo. Omnino namq; conandum est ut omnem corporis miscellam ab affectione occupatam liquefaciamus, aliamq; quandam ueluti ex integro regeneremus. Idipsum uero fiet si per interualla oportune purgationes adhibeantur, & cibi apponantur qui facile concoqui, & per corpus distribui possint. Post quorum acceptionem uomitus à cibo fiant, deinde etiam à raphanis à ieiunis, postea ad ueratrum perueniendū: ac primum quidem decoctū ueratri exhibendū est, deinde & bulbos ipsius cōtusos, & ad finē uirgas optimas ex eo præbebimus. Id uero quomodo fieri debeat, iam antea diligentissime traditum est in tertio huius tractationis sermone. Post hæc autem uirium refocillatrice diæta utendum est. Ad os uentris & utrinq; ad uiscera cucurbita inanis affigatur. Et primo quidem circuitu auxiliorum hoc modo perfecto, rursus ad principium reflectendum est. Et uenæ quidem sectio uitetur: ab hiera uero principium purgandi sumatur, & reliqua consequenter facienda uelut prædictum est, ter & quater in anno eodem ductu repetito, Maligna enim & difficulter cedens affectio est, quapropter plurima cura opus est ne in peius euadat.

De his qui castrantur. Cap. CXXII

NOuimus quosdam audaciores qui sibiipsis testes ferro resecarunt: castratis enim non in peius malum ipsum procedet. Neq; enim temere reperias, inquit Archigenes, ullum aliquem castratum elephantiasi laborantem, neq; item facile mulierem, Quare etiam quidam ex confidentioribus Medicis manum admouerunt, & quotquot sanè ex eis ex sectione periculum euaserunt, per consequentis curationis usum perfecte ab hac maligna affectione liberati sunt. Noui etiam quendā qui ualde correptus esse existimabatur, à tali quopiam pharmaco curatum. Aceti optimi & cedriæ, singulorum cyamū I. succi brassicæ cyamū I. cōmisceto & ieiunis mane præbeto, deinde ad uesperā ordeaceū panem medicum exhibeto cum quopiā uoluerium leuiorū, & per solum hoc maximū curationis sperato successum. Vtere aūt ipso per annū, semel in hebdomade ex eo præbens, quādoq; tamen bis, quanq; ad usum eius adsuefactis etiā rigidius procedendū sit, nimirum ad duplam pharmaci mensuram. Quādo uero & ad comitialem morbum præclare faciat, eo sanè & ad ipsum utor, & præ omnibus alijs eius profectum laudo. Facit & brassicæ decoctum quotidie potatum quum ex cedria Pharmacum non datur. Multi etiam sideritim herbam laudant: datur autem foliorum eius aridorū drach. I. ex uino austero. Noui & trifolium herbam bitumen olentem probe huc facientem. Datur autem & ipsa drahmæ pōdere trita ex uini cyatho uno, quibusdam ex aceto, quibusdā cum melle.

Cyamus poculum
Pharmacum præclarum

Eboris

Eboris etiam & cornu ceruini ramenta cochlearij mensura sæpe ad prædictam mensuram ammiscentur, Nam & per seipsum unumquodq; eorum potatum utilissimum existit. In regione Indorum Elephantiasi affectos assidue per sedem eluere per urinæ asininæ infusionem heminæ mensura calefactæ consueuerunt. Crocodilum item terrestrem accipiunt, eiusque extremas partes amputant, ac interiora proiectant, deinde fermento obuolutum assant, deinde ablato fermento, & scabricie eius derasa, carnis ipsius drachmam unam quotidie præbent, & magnum sanè testimonium de hoc remedio præbent. Præclare autem succus cyrenaicus facit, erui magnitudine deuoratus, simul enim ut acceptus est per omne corpus diffusus uehitur. Aselli item sub aquario uase stabulantes, qui & millepedæ appellantur quinque aut sex numero cum hydromelitis cyamis III. triti potati præter opinionem tum his, tum suspiriosis, & omnibus suffocatione apprehensis auxiliantur. Multæ commoditatis est & scillæ semen trium obolorum pondere in cyatho mellis semicocti delinctum. Asperam enim arteriam à pituita repurgat, & coarctationem uiarum uocis probe dilatat. Similiter autem & pastillorum scilliticorum, qui in theriaces confectionem conijciuntur drachma una exhibetur cum uino austero meraco trita, Ex calida autem datur. Theriaca porrò ex uiperis Andromachi compendium totius medicationis existit, si post purgationes per modica interualla præbeatur. Mos Indorũ

De uiperarum esu, & de pruritibus. Archigenis. Caput CXXIII

MIrabile elephantiasis remedium uiperarum esus existit, eas uero hoc modo apparatas edere oportet. primum quidem amputato capite & cauda, & detracta pelle, exemptisq; interioribus uisceribus omnibus caro aqua pura bis ac ter lota, in olla instar anguillarum coquitur, aqua quidem sufficiente affusa, & oleo modico cum anetho & porro. post sufficientẽ deinde cocturam, iusculum moderato sale condiatur, atq; ita ægro in sole desidenti exhibeatur, capite tamen probe uelato, Neq; uero semel tantũ aut bis uiperas edere satis est, sed sæpe id fiat, quum extra periculum sit & insuper commoditatem afferat. Sint autẽ uiperæ recens captę, & ex humectioribus locis accipiantur. Nam quæ iuxta mare degunt, uehementer siticulosæ existunt. Vtimur & ad ipsos salib. theriacis eos quotidie pro liquamentis exhibentes unà cum obsonijs, Suntq; tum sapore, tum odore gratissimi. Quin & ex betonica antidotus ad podagricos præscripta utiliter purgans, etiam his commode exhibetur, Et ut in uniuersum dicam propter incidentes ipsis suffocationes, etiam ea quę orthopnoicis prębentur, his utilia sunt, utpote quæ crassos humores non modo in thorace, sed & in toto corpore contentos secant & diducũt. At uero ob id quod ferinus est humor, ea quæ lumbricos enecant & expellũt etiam his danda sunt. Forinsecus porrò cuti

psilotrum

psilothrum assidue per modica interualla in balneo adhibendū est, oculis probe cōmunitis ne quid ex psilothro in ipsos dilapsum eos lædat. Commode item facies ipsa ex eo illinitur, utpote quæ maxime ab affectione sit correpta. multo etiam tempore in eius usu perseuerandum est, donec cutis ipsa rubefiat, nō tamen exulceretur. Quapropter ex ptisanę succo psilothrū apparetur. Vrsinus autem maxime aut uulpinus adeps, uel si hi haberi nō possint, taurinus cum sarmentitio cinere emollitus, & cū lixiuio coctus pro-
Sapo be attenuat eminentes tumores. hoc enim modo etiam sapo præparatur, quem in usum conuertere oportet si ursinus aut uulpinus adeps non adsit. Bona est & portulaca cum aceto trita, & semperuiuum minus quod Rho-
Illecebra mani illecebram uocant, & Mercurialis decoctum tum per se, tum cum aridis quibusdam mixtum. & fici syluestris folia arida contusa & cribrata cum aceto illita, & in balneo affricta. Optime facit & decoctū ipsorū. & betæ & ocymo cū aceto tritis aut coctis dignam laudem tribues, si per eorum attritum fueris detersus. Myrobalanus item cum aceto præstat. probe auxiliatur & alumen cum sale, & sandaracha, æquis partibus in uino & oleo maxime lentiscino, aut si nō adsit, rosaceo tritis. Aridum quoq; inspergimen ad alphos siue uitiliginem à nobis compositū liberaliter extergit & repurgat. Est autem hoc. Alcyonium, nitrum, sulphur uiuum, myrti folia, & fici agrestis folia sicca, singula pari mensura contundito & cribrato, deinde cum aceto trita oblinito, & in balneo affricato. Cōuenit & alcyonium assatum cum aceto tritum & affrictum: testæ item ostreorum omnium ustæ & cum pari melle ac modico aceto tritæ. Et aceti fece arida, usta, cū sulphure trita in exudatorio loco cōmode uteris. Amyglalino autē oleo inungito, atq; hoc modo corpus forinsecus illinito.

Oribasij smegma ad elephantiasin.

Pumicis, testæ sepiæ, nitri assati, gallæ, cimoliæ, cuiusq; sextantē, gummi unc. I. arida affrica.

Aliud optimum smegma.

Nitri assati, pumicis usti, testæ sepiæ ustæ, gallæ, cimoliæ, cuiusq; sextantem, gummi unc. I. arido utere in balneo aut lauacro & aqua marina ablue. Aliud efficax.

Spumæ nitri albæ drach. XX. cimoliæ drach. XII. melanthij drach. II. radicis bryoniæ drach. II. alcyonij drach. VI. sulphuris uiui drach. IIII. radicis chamæleonis albi siccæ drach. IIII. trita in balneo inspergito & affricato.

Aliud smegma. Ad omnem corporis pruritum & humoris atræ bilis fluxionem celebre. Veratri albi unc. I. ueratri nigri unc. I. baccarū lauri sextantem, cerusæ, pumicis usti, testarū sepiæ ustarum, pompholygis, rutæ uiridis, singulorum trientem, sulphuris uiui bessem. spumæ nitri albæ bessem, mellis bessem, cineris mustelæ domesticæ grauidæ bessem. aceti quantum satis est. Vtere in balneo.

Remedium

Remedium ad psoras, Archigenis.

Magni nominis est & ad Elephantiasi laborantes, id quod ad psoram fe-ram à nobis priuatim est apparatum. Id ipsum hoc modo habet: Rumi-cis satiui, & rumicũ acutorum radicum, fasciculos manipulares duos in ace-to coquito, deinde in mortario tusis, ac postea etiam in pila tritis, acetum paulatim instillato id ipsum in quo decoctæ sunt radices aut etiam aliud, atque deinde hæc ipsis infarcito. Nitri drachmas XLVIII. sulphuris uiui drach. XXV. thuris drachmas XV. Omnia ad limi crassiciem reducta uni-to, ac æstate quidem ad solem sæpe illinito, hyeme uero in balneo donec exudarint. Apparatur autem à nobis pharmacum ad Elephantiasim sum-me congruum, huiuscemodi. Rumicis satiui & rumicis acuti radicum fa-sciculos manipulares duos in aceto coquito, tundito, ac terito, ut prædictum est, Deinde hæc quàm tenuissime trita eis infarcito. Alcyonij, libram I. sulphuris uiui libram I. spumæ nitri, bessem, testarum cochlearum usta-rum trientem. radicis chamæleonis nigri sextantem. Omnia simul con-teruntur, donec ad strigmenticiam spissitudinem redigãtur: & illinuntur æ-state quidem ad solem sæpe, hyeme uero in balneo, donec exudent. Psoræ feræ remedium

Illitiones ad tumentes corporis eminen-tias. Cap. CXXIIII

Illinantur autem tumores in cute efferati & inflammati ex glaucij succo, aut polij, aut lycij, aut hypocisthidis, aut aloes, & similibus succis. Aut halicæ uel erui farina cum plantaginis, aut polygoni, aut perdicij, aut por-tulacæ, aut brassicæ succo diluta. Quod si cataplasmatis opus habeant lo-ci inflammati, cum halica cruda polygoni, aut plantaginis, aut marrubij succo ammixto, contegantur. Postquam uero inflammationes mitigatæ & laxatæ remiserint, herbæ serapiadis tritesticularis uiridis folia tenera aut semina probe terito, & ægrum ad solem calidum locatum ad horas II. de-fricato. atque ubi prodierit sudor uinum meracum uetus odoratum biben-dum præbeto, rursusq; herbam ipsam affricato, Deinde ipsum in aqua ma rina abluito, & hoc quotidie per dies aliquot facito, & reperies ad sanitatem consequendam successum.

Optima est & hæc illitio Critonis.

Ad tumentes eminentias, & ad faciei pruritus, ac principium elephantiasis. Gummi albi, spumæ nitri, thuris, sulphuris uiui, singulorum par pondus in aceto dissoluito, & ex probe penitus cõtritis pastillos formato, eosq; in um-bra reficcato. Vsus uero tẽpore postulãte aceto dilutos illinito. Vbi aũt exa-ruerint subscripta cõfectione defricato. Est aũt hęc. Saponis lib. I. ammonia ci thymiamatis lib. I. thuris quadrantẽ, spumæ nitri albæ quadrantẽ, masti-ches quadrantẽ. Ammoniacũ cũ aqua prius tritũ, & sapone ei adiecto, in fi-gulino uase coquito, duob. sextarijs aquæ affusis, atq; ubi dissolutus fuerit, thus, mastichen, spumã nitri, unũquodq; p se tenuissime tritũ & unitũ adijcito. Deinde

Deinde in mortarium trāslata & diligenter tusa in uitreum uas reponito ac utitor. Optime faciunt & hæc ad tumores non inflāmatos illita. Ammoniacū cum thymiama ex aceto, Aut marrubij succus & thus eodem modo, & uerbenaca recta, & fel capræ aut hirci, & flos æris cum melle, & caninum stercus cum aqua, & aloe cum thure ex aceto mulso potata & illita. Vtiliter illinitur & dictamni succus melle cocto & cedria permixtus, & sulphur uiuum cum liquida pice, aut sesamum, aut amygdalæ amaræ, aut chamæleonis nigri radix similiter cum liquida pice, & alcyonium cum cedria. Efficacissima uero est cedria cum phocę adipe aut etiam ursino illita, ita ut simul eliquatis sulphur uiuum infarciatur. Valde efficax & hoc est. Si alumen liquidum linteolo illigatum, & ustum, deinde cum aceto acerrimo & brassicæ, aut ocymi succo tritum, illiniri præceperis.

Aliud Thuris, aluminis scissi, cuiusq; sextantem. sulphuris uiui, ramentorum plumbi, cuiusq; quantum satis est, unito & leuiter illinito, eminentijs ex punice præfricatis.

Aliud.

Ammoniacum thymiama, & sulphur uiuum, & columbæ stercus, & uitrum tenuissime tritum, in aqua, aut uino, aut aceto terito, & prout commodum æstimaueris illinito.

Aliud ualde efficax.

Cedriæ, sesquilibram. aceti lib. II. foliorū cupressi lib. I. folia tusa ad biduum in aceto macerato, deinde excolato aceto, cyparissum probe terito, eiq; cedriam adijcito ac unito, & cum uulturis pennis ægro in sole locato illinito.

Aliud Efficacissima est & hæc illitio. Auripigmenti drach. VI. thuris drach. VIII. costi drach. II. calcis drach. IIII. baccarū lauri sextantem, cedriæ drach. IIII. Omnia teruntur, & cum foliorum populi albę arboris decocto in coquendo inspissato illinuntur.

Aliud ad faciei eminentes tumores præcipue conducens.

Mastiches unc. I. zingiberis drach. IIII. sulphuris uiui drach. IIII. olei omphacini quantum sufficit. utere. Mirabiliter autem prodest ad faciei tumentes eminentias, ex Milesia herba remedium. Tundūtur autem folia herbæ uiridia cum axungia ueteri & imponūtur. Et rubefiunt sanè inde plurimum partes quibus imposita sunt, contrahuntur autem facile pane imposito, aut cetato ex oleo amygdalino, rursusq; in naturalē suum colorem restituuntur. Postquam uero exæquatæ fuerint eminentiæ illitionem talem parato. Thuris unc. I. gummi albi unc. I. cimoliæ trientem. Vino ueteri aut aceto trita illini.

Milesia herba

Emplastrum quod & ipsum ad maiores & liuentes eminentias facit, inquit Archigenes.

Terebinthinæ drach. X. radicis aristolochiæ drach. IIII. radicis capparis, ueratri albi, sulphuris uiui, lapidis pyritæ, cuiusq; drach. II. thuris drach. I. terebinthinam liquefacito, & ab igne ablatæ reliqua tenuissime trita infarcito. Optime facit & Andronis pastillus & Musę pastillus similiter illitus uterq;

Maiores

Maiores porrò tumores etiam emplastro aliquo discussorio contegantur: efficaciter eis auxiliatur emplastrum ex asellis ad meliceridas ulcera mellei humoris & strumas descriptum. Magis proprie autem hoc conuenit. Olei cicini lib. I, spumæ argenti drach. C, picis crudę heminam I. ad lentum ignem assidue agitando coquito: atq; ubi ea acta fuerint, ab igne ablatis chamęleonis nigri radicem tenuissime tritam drachmarum X pondere inspergito, & ex tithymalli succo parum. Aliud. Ceram & uiscum cum modica myrto liquefacito, & diphrygis triti quod satis est inspergito, ac utitor. Aliud.

Radicis panacis drach. IIII, nitri drach. V, calcis drach. I, ceræ drac. II, adipis ursini sextantem. Liquefacta aridis affundito, & misceto. Cæterum nigras eminentias, aut ualde liuidas, cum scalpello leuibus uulnusculis impactis incidito, deinde splenio cruentis uulneribus destinato, & quod inflammationem arcere potest, integito. eius generis est emplastrum Barbarũ appellatum. aut salem tenuissime tritum oleo subactum, & lanis succidis exceptum imponito, & postea radicem maluæ teneram cataplasmatis uice adhibeto: aut cerato ex diphryge cicatricem inducente utitor. Audẽdum autem in fortioribus corporibus, præsertim ubi prius corpori robur addideris, etiã excoriatorium ad impetiginem feram descriptũ illinere, citra tamen cantharidum ammixtionem apparatum. quod ubi factum fuerit, & bullæ eruperint, eas uiridi Epigoni emplastro, quod Isis à quibusdam appellatur, integito, & per balneas curato: & tunc lac potãdum præbeto. Vlcerationes autem obortas, cerato ex diphryge cicatricẽ obducente, aut melino cerato ex uino apparato, sanabis. Facit idem & ex pompholige ceratũ, & quod ex cadmia apparatum appellatur. Quod si curationem difficulter accipiant, uelut chironia ulcera tractato. Si uero pascendo proserpant ulcera, corace pastillo ex aceto mulso apparato utitor, aut pastillo Andronis.

Aliud, ad uitiliginem quæ leuce dicitur, & ad psoras.

Calx ex uino aut rosaceo expressa cum aqua illinitur, & post hoc ceratum rosaceum adhibetur.

Aliud celebre ad elephantiasim.

Atramenti sutorij partes IIII, aluminis scissi madefacti partes VI, luto fusco subigito, & ægro nudato ad ignem locato, corpus eius illinito, deinde lauato, ac rursus eodem modo ad ignem illinito, ac abluito. quod ubi ter feceris, cutem rosaceo inungito, ęgrũq; per totam noctẽ contegito, & reperies sanũ.

Aliud, ad elephantiasi affectos, carcinomata, podagram, articularem morbum, strumas, condylomata, & conuulsiones neruorum.

Vulturis cerebrum unà cum capitis ossiculis & plumis ac carnibus capitis accipito, & in uino dulci coquito. atq; excolata quidem illa proijcito: cum iusculo uero ipso, euphorbij, croci, atramenti indici, piperis albi, castorij, zingiberis, cuiusq; sextantem coquito, & foliorum rubi, seminis satyrij, cuiusq; quadrantem, picis quadrantem, succi mandragoræ, cedriæ, cuiusq; unciã unam, *Ex uulture remedium*

fel tauri aut capræ integrum. uermes ex lignis putrescentibus & marcidis numero tres, addito. Hæc sanè omnia in uini dulcis sextarijs nouem simul coquito. Hoc iuramento adstrictus accepi, ne cuipiam reuelarem. Hic apparatus ad illitionem in nouem dies sufficit, & eminētias ipsas exterit. Cæterum cum penna uulturis etiam illinatur.

Aliud, ad elephantiasim, abscessus, condylomata, strumas, eminentias corporis, tubercula pingue quiddam in se collectum habentia Græcis inde steatomata appellata, unguium abscessus paronychias uocatos, & gutturis tumores qui bronchocelæ appellantur: ad omnes item malignas eminentias quacunque corporis parte, multo experimento cognitum.

Vulturem uiuum accipito, eumq; in uini dulcis aut sapæ sextarijs nouem aut sex suffocato: aut uulturinum gallum eodem modo tractato, & à uespere usque ad matutinum tempus ad uitis ligna coquito. Cæterum ægrum tenui uictu cōnutrito, sæpe etiam inediam perferre iubeto, & per subscriptum purgatiuum medicamentum purgato, perq; dies septem ex marina aqua lauato. Postquàm uero uultur coctus fuerit ac excolatus, ossa ipsius contrita cum ægri sudore, præsertim qui à sole prolectus est, cani edenda proijcito: massas uero septem inde formatas cani dato. Vulturem autem ipsum per triduum à uespere usque ad matutinum tempus, ne ab aurora conspiciatur, coquito, atq; id similiter tertia die facito, probeq; contectum omni die mane in domo tenebricosa reponito. Atq; ubi tandem ita percoctum ac excolatum habueris, ad iusculum in nocte, minime uero in die, sequentia addito. Salis fossilis marini, in petris condēsati trientem, alij unciam unam habent, atramenti sutorij, opopanacis, cuiusq; sextantem, colophoniæ, picis, cuiusq; quadrantem, euphorbij, castorij, sanguinis capræ, cuiusq; trientem, ammoniaci thymiamatis trientem, foliorum semper uiui numero septem, catanancæ herbæ scrupulos tres, amianti scrupulum unum, polypodij herbæ quæ per contrariam affectionem luna desinente auxiliatur, lapidis gagatæ, cedriæ, singulorum quadrantem, bituminis iudaici, sextarium unum, artemisiæ herbæ, chamæmeli herbæ, cuiusque sextantem. Hæc omnia cum iusculo ut dictum est apparato, probe trita cōmittito & unito. Cæterum uulturem primum unà cum pennis usq; ad pedes excoriato, atque ita in sapam coniectum suffocato. Pellem autem ipsam cum pennis myrrha conditam, & in fumum suspēsam exsiccari sinito. Pedes uero in oleo coquito, & cum oleo podagricos, per uulturis etiam pennam, illinito. Neruos uero ad pedes podagrici pro amuleto appendito, & ab affectione eum liberabis. Porrò purgatiuum cuius mentionem feci hocce est. Aloes unciæ dimidium, gari, aceti, parem mensuram unito, & octauam sextarij partem bibendam præbeto.

Polypodium miræ naturæ

Ad condylomata in facie elephantiasi affectorum.

Thus cum uino austero tritum pinnulis illinito.

Illitio alia optima ad elephantiasi laborantes: facit & ad pruritus.

Gummi, gallarum, singulorum drachmas decem, pumicis drachmas uiginti: contundito & cribrato, ac utitor ut optimo.

Aliud, etiam ad lepram.

Veratri nigri, gummi, cuiusq; quadrantem, spumæ ptisanæ quantum sufficit: conijce in ollam, & coque donec succulenta fiant, ac tritis utere.

Diæta elephantiasi correptorum. Cap. CXXV

Diæta elephanticorum talis sit. A somno membra eorum plurimum & leniter manibus contrectentur, deinde aluus consueta recrementa deponat, & post hæc ipse æger sub diuo aut in porticu deambulet, mollibus calciamentis subligatis, conficiatq; deambulando usque ad stadia triginta. Deinde cataplasma ei imponatur primum ex pane, aut faba cocta, aut ptisana, aut aliquo consimili illinatur, uerum ad unumquodq; prædictorum citrij acidi succus ammisceatur si haberi possit, aut si desit, peponum aqua, & post modicum interstitium aqua pura large abluatur. Postea cerato rosaceo liquidiore facies superne leuiter illinatur. Deinde ubi gestationis genere aliquo fuerit uectus, rursus deambulet concitatiore gressu. Postea uero potione aliqua ex prædictis accepta, quotidiano alicui & consueto muneri uacet. Circa quartam autem horam concitatiore gymnasio exerceatur, & deterso sudore, ursino aut uulpino adipe illinatur, qui si non adsint, caprinus aut taurinus, aut equinus, aut aliquis ex uolucrum genere, aut butyrum recens sumatur, Deinde cum fœni græci aut ptisanæ succo, qui parum ammoniaci cum aceto liquefacti ammixtum habent, perfundatur, atque ita lauacro quodam præscripto utatur. Nociuum est enim affectioni si quis non lauet. Per interualla autem psilothro, ut dictum est, defricetur, & quodam ex prædictis smegmate quotidie expurgetur. Commoda sunt etiam arida fomenta, & post sufficientem ex dictorum usu exudationem, natationes in mari, aut in sulphurulentis & aluminosis aquis, non extreme frigidis, quales sunt aquæ Albulæ in Italia uocatæ. Quod si tales non adsint, frigidæ lauacro assidue utatur, raroq; balneum petat, nisi psilothri gratia, aut altera aliqua urgente necessitate cogatur. Si uero quis ad frigidæ lauacrum cunctantior sit, eum in balnei aere plurima aqua frigida perfundi commodius erit. Præstat item solium ex decocto aliquo eorum quæ adstringunt apparare, plantaginis præsertim aut rumicis, aut perdicij. quanquam efficacius omnino censeatur betæ decoctum, cui sanè & ex aceto parum est affundendum. Extergatur etiam ueluti prædictum est, in balneis cum quopiam prædictorum smegmatum, & cum myrobalano assidue ex aceto. Quibus deinde ablutis, ad acrimoniæ & mordacitatis curationem ex oleo lentiscino cum aceto & uino austero conquassato, aut ex oleo myrteo & pari uino conquassatis illinatur. Licet etiam aliquando parũ ammoniaci, aut alumen rotundum

Aquæ Albulæ in Italia

in uino cõterere. Optimum est & butyrum recens illitum. Post lotionem & extersionem per tenera linteola, ad horæ dimidium quiescat: deinde aqua tepida hausta sponte uomat: aut si id facere nequeat, per immissionem digitorum. Postea modico interuallo temporis interposito, uinum absinthites aut origanites bibat non infra heminæ mensuram, & paulo post cibus ei apponatur. A uino in posterum omnino abstineat, passoq; & uino mulso, ab omniq; cibo difficulter concoctili, & maxime à frigidæ potu. Cæterum cibi tempore purgationum qui facile secerni queant, sumantur. Panis hordeaceus aut triticeus recens calidus. Ex oleribus beta, & porrum capitatum duabus aquis edulcatum: lactucaq; & capparis ex aceto mulso. Ex mari uero herinacei recentes, ostreæ, pelorides, pectunculi, tellinæ cum beta coctę, & salsamentum uetus ex aceto mulso. Vbi uero post purgationes refocillare, & uires restaurare uelimus, acria auferenda sunt, præter condimenta, quorum ut urinam cientium usus commodus est. Exhibendus est autem panis optime præparatus, oua sorbilia, halica lota, & lac cum melle. Omnia tamen cum pane. Ex oleribus, malua, rumex, sisarum, lactuca, seris, fœniculum, ficus coctæ, à quorum acceptione parum aquæ calidæ bibat, in qua decocta sint, quæ urinam moderatę cient. De cætero uero abstineat, ut ne potet usq; ad cœnam. Bis enim cibum capere præstat, quàm semel se explere: nam, ut dixi, etiam prandium ipsum simplicissime paretur: cœnam magis uariam concedo. In cœnam etiam duæ tertiæ panis partes reseruentur. Præbeatur item in ea piscis molli carne non graueolens, coctus, simplici iusculo apparatus: & ex auiculis montanis, extremæ partes & uentres. ex pedestribus, hœdorum extrema, & leporinæ & dorcadum extremitates. Pro condimento & embammate, sales scillitici commodi sunt. Ex leguminibus, ptisana utilissima censetur. Danda tamen & per interualla oryza, porro in cocturam eius addito. Ex fructibus conueniunt, ficus electæ, uua arefacta, pirum coctum in aqua mulsa, similiter & cotoneæ: unumquodq; certo pro coniectura modo. A reliquis fructibus omnino abstineant. Ex dulciarijs mellitis, placentam dato ex amygdalis modice tostis, & paucis pineis nucleis, & cnici semine contuso & cribrato, ac modico pipere apparatam. Ex bellarijs, parum ex caricis aridis concedito, & uuas passas pingues, amygdala tosta, pistacia, & erebinthos tostos, & cicer tostum, cnico cum eis torrefacto & muria adstillata. In potu aqua calida eis omnino conuenientior est: sed uiribus restaurandis, uinum album & tenue, ac non ualde uetus in cœna post cibos detur: quàm minimum tamen potent, in sitis tantum expletionem. Reliquæ

Propomata potiones ex uino & melle confectæ, propómata Græce peculiariter appellatæ, uitandæ. Acetum autem mulsum non incommode exhibetur tum ieiunis, tum inter cibos, si stomachus tolerare possit. Somnus porrò diurnus nociuus elephanticis est: nocturnus autem aptissimus. Post longum à cœna interstitium, deambulatio lenta ac sensim facta commoda est, quo cibi eo

melius

melius descendant. Matutinarum uero excitationum sint studiosi. Coitus affectioni infestissimus est. Etenim non reperias ullum aliquem temere qui exectus ab elephantiasi apprehendatur, neque etiam facile mulierem. Fortè ob id quod largior generatio ipsius in seminarijs locis ob materiæ spissitudinem contingat. Multo itaque semine elephantiasi correpti abundant. Non tamen absurdum fuerit puerorum gignendorũ gratia per rariora interualla coire: neque enim in totum contagiosæ successiones ipsius affectionis in omnibus fiũt, præsertim si quis optime dispositus, ad uenerem incitetur. Quod si succedat curatio, etiam ad quotidiana uitæ munia obeunda demittantur, & longis peregrinationibus sanitati uberius consulant. Si uero non succedat, procul à mari & urbibus segregentur. *Elephanticos pueris gignẽdis operã dare posse*

De pruritu: Archigenis. Cap. CXXVI

IN omnibus pruritibus uenæ sectione utẽdum ẽst: si iuuenes sint, & multo sanguine redũdent qui ex eo laborant, & nihil aliud impediat eam admittere: particulatim autem & paulatim eum detrahere oportet, & quãdoque sequenti die sectione repetita rursus auferre: deinde restauratis uiribus, per purgatiuum pharmacum aluus subducatur. Lauandi sunt omnino quidem ieiuni, quandoque tamen ubi parumquiddam cibi acceperint, à concoctione autem secundario lauentur. ægre enim humectari potest malum. Radenda etiam pilis obsita, & cum maluæ syluestris aut satiuæ, aut betæ, aut fœni græci, aut sesami, aut furfurum decocto repurganda. Totum uero corpus ex farina fabacea, aut lupinorum, aut myrobalani conspergatur. Quod si diutius duret affectio, fomenta quidem & lotiones ex saluiæ, myricæ, mercurialis, origani, pulegij, baccarum lauri, radicum cucumeris agrestis decocto adhibeantur: ex lixiuio item & muria acida. Corpus uero nitro tenuissime trito conspergatur, uini fece usta & arida adiecta. Aut cum hac mistura. Spumæ nitri albæ, sulphuris uiui, alcyonij usti, singulorum æquales partes committe & insperge. Si uero intensiorem uim eius facere uelis, etiam ueratrum album adde. Eaque simul citra pinguium ammixtionem corpori insperge.

Aliud, bonum & mitius. Spumæ nitri libram unam, cimoliæ sexuncem. Aliud. Atramenti sutorij, thuris, sulphuris uiui, nitri, æqualis singulorum partes in uino terito, & in prima balnei domo illinito: deinde lauato, & cum uino & oleo inungito.

Aliud, ad pruritum totius corporis.

Plumbaginis, spumæ argenti, nitri, cimoliæ, iridis, chamæleonis nigri radicis, pumicis, aluminis, sulphuris uiui, samsuci, lapidis specularis usti, omnium æquales partes committito ac utitor in balneo.

Aliud smegma ad pruritus.

Nitri libram unam, pumicis usti librã unam, spumæ nitri sexuncem, ostreorum ustorum quadrantem, baccarum lauri, costi, nardi celticæ, singulorum sextantem, cyperi unciam unam, phylli quantum uoles odoris conciliandi

gratia:contusis & cribratis utere in balneo.

Aliud,faciens & ad psoras.

Sulphuris,nitri,spumæ argenti,pumicis usti,cumini,omnium parem modum sume & utere.Inungendi sunt & aceto ac oleo in quibus staphis syluestris sit contrita. pulegij item ac thuris æquis partibus cum oleo & uino tritis. Frequentius uero cum cimolia in uino madefacta eos expurga,aut cochleas terrestres ustas & tritas cum melle adfrica.Optimum autē est & hoc in balneo. Mellis partes duas,aluminis liquidi partem unam.Coquito ad permutationem aliquantulā,ac utitor primum in sole, deinde in prima balnei domo:atque ubi parum humectati fuerint, thus cum sulphure uiuo,& nitro,& gummi,æquali pondere trita arida corporibus eorum inspergito.

Critonis,ad pruritus uehementiores.

Foliorum lauri uiridium,fasciculum,salis pinguis cyamum unum,aceti sextarium unum,olei libras tres.Omnia simul coquito,atq; ubi bis aut ter efferbuerint,ab igne auferto,& frigefieri sinito, deinde oleum segregatum inungito.

Aliud,ad ægre tolerabiles pruritus.

Fecis uini ustæ,nitri assati,cimoliæ,cuiusque libram unam,staphidis syluestris quincuncem,iridis trientem,aceti sextarios quatuor,olei lentiscini sextarios duos.Arida contusa & cribrata humidis excipito.Vsus eius est in sole, aut in balneo.

Aliud,Critonis.

Radicis rumicis,fœni græci,gummi,singulorum drachmas duodecim,sulphuris uiui,aluminis liquidi,cuiusq; drachmas quatuor,myrobalani,cimoliæ,fecis uini ustæ,cuiusq; drachmas sedecim,aceti sextarios duos,olei sextarium unum.Committito ac utere ut dictum est.Efficax est & id quod ex rumicis radicibus ad elephantiasim est præscriptum.Probe facit etiam ad omnem pruritum,inquit,oleum in quo rhododaphne incocta sit illitum.

Aliud,ad intolerabilem pruritum,& qui domari non potest.

Testudinis remedium

Cæterum quum neq; uenæ sectio, neq; defricatio aliqua quicquam profuisset:quidam ex huius remedij usu malum exuperarunt.Testudo terrestris uiua in oleo coquitur,& ex oleo corpus inungitur.Sedant & pruritus ualde egregie,mori folia arida trita affricta,& portulaca trita per se,& perdicium, & apiū cum sulphure uiuo & sale. Quum uero caliditas multa affuerit cum pruritu,ptisanæ succus cōmodissimus est,tum per se,tum modico aceto ammixto.Quod si uehementer urgeat afflictio, quædam ex prædictis smegmatis ad ptisanæ succum ammisceto.Vitandæ autem sunt insolationes,præsertim in æstiuo sole. Aqua autem marina maxime frigida conuenientissima est pruritui.Quare tentandum est ut æger bis & ter in die probe perfrictus in ea natet:bis quidem ante prandium,semel uero circa uesperam.Diæta boni succi & uentri commoda eligatur. Et si aluus adstricta sit, catapotia ex aloe sex numero in erui magnitudinē formata post cœnam præbe. Abstineat æger ab omni acrium ciborum esu, & ab omni salso edulio,& à cun-

ctis

ctis oleribus crudis. Ad scabiosos pruritus.

Cæterum ad pruritus scabie perplexos, lac scissum assidue adhibitum commodum est, & smegmata omnia prædicta utiliter adhibentur. Priuatim autem hæc. Myrrham cum aceto & oleo tritam illinendam præbe donec exudent. Sinapi item & myrobalanum cum aceto & oleo eodem modo.

Aliud. Spumæ nitri, alcyonij usti, sulphuris, singulorum æquales partes tritas & linteolo exceptas in oleo madefacito, & deinde ex arido accipito, locosq; donec erodantur defricato, atque ita aqua abluito.

Aliud. Ammoniaci salis, nitri assati, sulphuris uiui, singulorum unciam unam, myrti aridæ sextantem. Vtere sicco. Aliud celebre. Farina cicerum cum caprini stercoris pari modo utitor.

Aliud, ad psoras, pruritus, uitiligines, & impetigines.

Bituminis, sulphuris uiui, thuris, buccinorum ustorum, æquales partes cum aceto & melle tritas adhibe. Optime facit & pulegium cum mannæ puluisculo ex oleo & uino illitum.

Vnguentum ad psoras.

Hederæ folia tenerrima & modicum salem cum uino & oleo trita illinito.

Aliud. Oleum amygdalinum uinumq; ac butyrum conquassata illinito. Aliud. Aloes, cerusæ, spumæ argenti, syrici, plumbaginis, glaucij, recrementi argenti, saponis constantini, singulorum æquales partes, aceti & rosacei, quantum satis est. Vtere in balneo.

Aliud, ualde celebre.

Nuces rancidas quindecim, sulphuris uiui quadrantem, gari pontici quantum usui opus fuerit: tritis utere in balneo. Aliud.

Perdicium herbam cum sale & sulphure affricato.

Aliud, experimento constans.

Nuces rancidas quinquaginta, salis manus plenæ mensuram, sulphuris uiui unciam unam: tritis utere in balneo ad defricationem, oleo non adhibito: atq; ubi exudarit, ægrum in solium calida expletum demittito, indeq; egressum rursus defricato, & statim rursus in solium demittito.

Aliud præsens remedium.

Panis aridi, nucum iuglandium rancidarum, æquales partes, sulphuris uiui, paulo plus quàm pro panis mensura, optime terito uino austero affuso, donec ad strigmentorum spissitudinem redigantur, & absque oleo in balneo affricanda præbeto. Aliud. Saponis gallici, nitri, pumicis, sulphuris uiui, perdicij herbæ, cuiusq; unciam unam, adipis porcini recentis uncias decem, octo, carpobalsami drachmas quatuor. Vtere in balneo. *Sapo Gallicus*

Vnguentum optimum ad psoras.

Picis sexuncem, ceræ quadrantem & unciæ dimidium, spumæ nitri sextantem, sulphuris uiui sextantem, olei myrtei quod satis est, ut ad limi densioris crassitudinem redigatur. Vtere in balneo.

Aliud. Pyretri drachmas quatuor, herbę lanatiæ drachmas quatuor, fœni græci drachmas octo, contusa & cribrata reponito. Vsu uero expetente quantum tribus digitis apprehẽdi poteſt accipito, & cum aceto acerrimo conquaſſato: deinde roſaceo ſufficienti addito, unà cum ſmegmatis illinito.

Aliud. Aluminis ſciſsilis, ſpumæ nitri, ſulphuris uiui, cuiuſq; ſextãtem, ſtaphidis ſylueſtris ſexuncem. Aceto & roſaceo diluta illinito.

Aliud, ad inueteratas pſoras.

Atramentum ſutorium cum lacte & roſaceo tritum illini. quidam uero cum adipe ſuillo utuntur. Aliud. Chalcitidis, miſyos, æquale pondus, tritis cum uino & roſaceo utitor. Aliud. Nitrum aſſatum, ſulphur uiuum, alumen uſtum, æquis partibus cum oleo circumlinito. Facit & centaurea arida trita adfricta, ſimiliter & chamępitys. Aliud. Raphani ſuccum cum ouo in balneo diligenter illinito, & in paucis diebus curabit ægrum. idem & rapi ſuccus cum ouo probe facit. Aliud, ad pſoras.

Spumæ argenti trientem, oua integra quinque, aceti libras quinque & dimidiam, olei myrtei ſextarium unum: trita illini.

Aliud, ad pſoras ſanie fluentes & fœtidas.

Mali punicæ ramulos teneriores aut folia tuſa terito, aqua aut poſca prout melius iudicaueris affuſa: illine aſsidue, & miraberis.

Aliud, ad pſoras ægre curabiles, & principium elephantiaſis.

Serapiadis triteſticularis manus plenæ menſurã, radicis altheæ tantundem, hyoſcyami uiridis tantũdem, ſcillam unam mediocris magnitudinis aut paruas duas, olei ſextarios tres, ſpumæ argenti dodrantem, ceruſæ trientem, croci ſeſquiunciam, cãdidum ouorum decem. Spumam argenti, ceruſam, & crocum cum aceto terito. herbas uero cum oleo & reliquo aceto coquito, percolato, ac tritis affundito, & candida ouorum addito, unito, utitor. Ego uero & perdiciadem herbam adieci. & in magnis affectionibus etiam chamæleonem, & roſmarinum herbam.

Aliud ad pſoras, quo uſus ſum in elephantiaſis principio.

Nitri, aluminis, ſulphuris uiui, ceræ, cuiuſq; ſextantem, picis trientem, olei in quo rhododaphnæ coctæ ſint libram unam. Cæterũ ego ſulphuris uiui ſexuncem conieci, & pro arida pice liquidam indidi: & corpore ex his illito uſq; ad miraculum profeci. Verum ubi iam ad cicatricem perducta eſſent ulcera, ſulphuris ſextantem, & picem aridam inieci.

Ceratum ad pſoras, ualde celebre.

Colophoniæ unciam unam, cerę unciam unam, emplaſtri ex ſuccis ſeſquunciam, myrti quadrantem. Vſu expetente, ſiquidem pſoræ fuerint aſperiores ipſum ut habet adhibe. In exulceratis uero roſaceo liquefacito, ac utitor.

Aliud, quo in exulceratis pſoris per omnia utimur.

Ceræ ſextantem, picis aridæ ſextantem, emplaſtri ex ſuccis quadrantem, roſacei trientem: liquefacito, ac utitor ueluti eo quod præter opinionem auxi-

lictur

lietur. Cæterum si diutuma sit affectio, subscriptis uteris.

Epithema præclarum: facit & ad ulcera cicatricem difficulter recipientia. Phu unciam unam, atramenti sutorij unciam unam, ceræ unciam unam, adipis porcini recentis sextantem: liquefacta aridis committito & imponito, ac post triduum soluito. Facta uero exulceratione, uelut igne ambusta curato.

Aliud epithema.

Sandarachæ unciam unam, ammoniaci unciam unam: terito, & terebinthina excipito, ut emplastri accipiant formam, & præfricto loco, pellicula excepta imponito, ac post dies quinque soluito. Vbi uero tectorium ulceri fuerit inductum, eodem pharmaco donec tectorium excidat, utitor. Ad exulceratam autem cutem his quæ ambustis conueniunt utendum est: & maxime emplastro ex hordeo apparato. Porrò ubi in callum indurucrit affectio, magisque fuerit exacerbata, sequentibus utendum erit.

Epithema ad psoras in callū obduratas, & ad leprosas dispositiones, pharmacum prospere accommodatū: nam & callos coercet, & ex profundo extirpat, & ulcerationes ad cicatricem perducit: solum enim ea quæ præter naturam accreuerunt corpora contingit.

Farinæ lupinorum tenuissime tritorum, syluestrium quidem malim si adsint, aut satiuorum, si illi haberi non possint, uncias quatuordecim, farinæ loliaceæ septūcem, nitri rubri sexuncem, picis liquidæ italicum sextariū unum, aceti acerrimi italicum sextariū unum, terebinthinæ bessem. picem cum aceto coquito, & ubi unita fuerint terebinthinam adijcito, & ab igne ablata aliquo modo frigefieri finito, & inspersis ac infartis farinis, assidue agitato, deinde ad ignem lentissimum admotum coquito, indesinenterque agitato donec pharmacum à testa in qua coquitur incipit separari. Quo facto ipsum in mortarium translatum & probe tritum reponito. Vsu uero exigente, præfricto ex nitro loco, linteolo exceptum nouo & denso imponito, ac post tertium diem soluito, & alia noua splenia concinnata imponito, atque id usque ad perfectam sanationem facito. Oportet autem non modo hoc epithema, uerum etiam alia quę ex aceto & pice cruda apparantur in loco sub diuo apparare. Facile enim dehiscunt & disparantur. Heraclides in æreo uase coquendum esse admonet, & terebinthinam postremam conijciendam. *Heraclides*

Oribasij, ad ulceratas & feruidas in suris eruptiones.

In balneis quidem myrobalanum & sulphur cum liquido cerato leuiter illinito: postquàm uero frigidæ aquæ solium inscenderit, ex oleo myrteo cum uino inungito, aut ex rosaceo aut lentiscino eodem modo. Potes & lentiscino citra uinum uti.

Ad psoram, Magistriani, ualde necessarium. *Magistriani*

Rhododaphnes ramulos in oleo coquito, deinde nuces rancidas & sulphur uiuum in mortario terito, infusoque ad ea oleo simulque trito, locos in sole illinito, & post horam lauato, & sanabis.

Aliud

Aliud, præter opinionem ad psoras faciens.

Cerusæ, spumæ argenti, sulphuris uiui, ceræ, singulorum sextantem, oua numero duo. Oua recentia in aceto per tres dies ac noctes macerato, deinde unà cum putaminibus trita, reliquis probe tritis aridis ammisceto, & ceram cum rosacei libris duabus & dimidia liquefactam cum eis committito, ac utitor in balneo pro unguento.

Aliud ex ochra, ad psoras commodum.

Spumæ argenti trientem, cerusæ unciam unam, ochræ sextantem, cadmiæ unciam unam, ceræ trientem, olei myrtei libras duas: arida cum uino terito, & liquefacta affundito, ac utitor.

Ad pruriginosas papularum eruptiones. Cap. CXXVII

Diphryges cum aceto illinito, & mori radicem ex aceto, plumbaginem, rubiginem ferri, misy, cyclamini radicem, omnia ex aceto: alumen omne melle coctum, rutam cum sale & oleo, cerusam & argenti spumam ex aceto, rutam cum cerato myrteo quadrupla parte.

Aliud, ad psoras, humentes lichenes, pinguesque & tumentes ac multo humore manantes, mirabile.

Cadmiam uino & oleo tritam illinito.

Ad omnem psoram ulceratam cum pruritu aut dolore, & ad ulcera capitis manantia, erysipelata, & herpetas.

Helcysma, scoria argēti

Plumbi usti, cadmiæ, plumbaginis, cuiusque unciã unam, scoriæ argenti quæ & helcysma sesquunciam, spumæ argenti sesquunciam, uini & olei omphacini aut rosacei quantum sufficit. Vtere ad omne ulcus aut papulam in toto corpore. Præter opinionem enim facit, præsertim in infantibus.

Aliud, ad psoram asperiorem & tubercula, optimum.

Cadmiæ, cerusæ, sulphuris uiui, mastiches, cuiusque unciam unam, ceræ quincuncem, rosacei dextantem. Vtere, locos ex eo integendo. In balneo autem ex pharmaco unciam 1, & sapone sesquunciam misceto, ac illinenda dato.

Ad pustulas psydracas Græcis appellatas, & ad papulas ex feruore aut sudore obortas. Cap. CXXVIII

Fiunt in toto corpore pustulæ, dolorem inducentes citra saniei collectionem. Eas eczemata, ab ebulliente feruore Græci uulgo appellant. In his plumbago conuenit cum uino aut lentiscino oleo trita, aut cerusa cum uino & oleo myrteo: aut minium sinopicum cum adipe suillo recenti, aut misy assatum cum uino & rosaceo. Ad exulceratas pustulas.

Vbi uero exulceratæ fuerint pustulæ, subscriptis utendum erit. Scoriam plumbi, & spumã argenti, pari pondere uino & oleo myrteo excepta illine.

Aliud. Malicorij, spumæ argenti, atramenti sutorij, singulorum æquas partes, cum uino & rosaceo illine. Aliud. Baccarum myrti nigrarum, mali corij, atramenti sutorij, spumæ argenti lotæ, singulorum æquale pondus, cum uino & oleo myrteo illinito.

Smegma

Smegma,ad pustularum eruptiones.

Farinæ fabarum,ptisanæ mola tritæ,radicis polygoni contusæ & cribratæ, terræ cimoliæ tostæ, singulorum drachmas duas, spumæ nitri albæ drachmam unam, thuris tenuissime triti tantundem. Vsus eius in balneo est. Ex eo autem quantum sufficere putaueris accipito, ac cum oui candido subigito: deinde corpus ex eo circumlitum exsudare sinito. A balneo autem ex rosaceo aut myrteo corpus illinito. Aliud smegma.

Cimoliæ drachmas duas, farinæ erui drachmas duas, quod ex myrobalano contusa & expressa reliquum est tantundem, iridis tusæ drachmas duas, nitri drachmas duas, myrti siccæ tusæ drachmæ dimidium: tritis utere ut dictum est. Aliud. Radicis hyoscyami contusæ drachmam unam, farinæ lupinorum drachmam unam, cimoliæ drachmæ dimidium, iridis drachmas tres & dimidiam: tritis utere ut dictum est.

Oribasij, ad nigras cicatrices inalbandas. Cap. cxxix

Spumæ argenti, mentæ, thuris, æquales omnium partes, cum melle utitor. Aliud. Stercoris crocodili drachmas decem, thuris drachmam unam, cerusæ drachmas duas: aut ex aqua, aut cum cerato cyprino mixta illinuntur. Aliud. Columbinum stercus ex aqua illinito, ipsumque cito abluito, ne exulcerationem inducat. Aliud. Cimoliæ, stercoris columbini, saponis, thuris, singulorum pares partes cum aceto illinito.

Aliud. Hirundinis stercus ex aqua illinito. Aliud. Saponis, stercoris canini albi, ceræ, olei inalbati, æquales omnium partes committe ac utere. Aliud. Nitri, ammoniaci thymiamatis, zingiberis, sulphuris uiui, singulorum æquas portiones in aceto albo terito, aut uino & aqua trita modice illinito, ne exulceratio succedat.

De impetigine, præscriptum est Sermone octauo. De herpetis, & similibus, in Sermone quarto decimo. De uerrucis, tum quæ myrmeciæ, à formicis, tum quæ thymi, à similitudine cacuminum thymi appellantur, item in decimo quarto Sermone scribetur. Ad papulas autem infantium, in quarto Sermone tractata sunt remedia.

Ad ulcerosas papularum eruptiones, tum in tibijs, tum in toto crure obortas. Cap. cxxx

IN balneo ex myrobalano & sulphure cerato liquido exceptis leuiter illinantur, & in aquam leniter calidam demittantur: postquàm uero frigidæ aquę solium inscenderint, loci ex myrteo oleo cum uino, aut rosaceo, aut lentiscino cum uino inungantur. Lentiscino etiam per se utendum. Probe faciunt ad eas & mali punici putamina uino cocta & trita, ac cerato modico liquidiore ex myrteo aut rosaceo oleo apparato excepta, & illita. Facit & myrsinatum dictum pharmacum, & emplastrum ex hordeo cum largo rosaceo aut myrteo dilutum & illitum.

Aliud. Valde commodum & hoc est, quod in adolescentulo quopiam

piam ſumus experti, qui pſoram multam inueteratam iam ac aſperrimam circum crura habebat, quæq; à genubus uſq; ad pedũ digitos procedebat.

Semen lini cum aqua contuſum quàm craſsiſsime illinito,& aſsidue tanquam uehementer approbato utitor.

Aliud, ualde efficax. In quodam qui aſperrimam pſoram circum crura habebat cognitum, in quo adeo affectio ipſa inualuerat, ut elephanticorum corporibus non abſimilis eſſet: qui ſanè in paucis diebus ſanatus eſt.

Sulphur uiuum quàm tenuiſsime tritum, amurca & oleo exceptum, in balneo ad defricationem exhibeto, & poſt balneum ex eodem illinatur.

Ad cicatrices nigras ex ulceribus relictas. Cap. cxxxı

Quandoquidem uero in profundorum ulcerum curationibus, cicatrices nigræ conflantur, etiam de his dicere operæ pretium fuerit. Differunt etiam cicatrices à uitiligine nigra, quæ alphos appellatur, in hoc quod leue corpus habent. Vitiligo enim tum adſpectui, tum tactui aſpera ſubiacet. Ad nigras itaq; cicatrices ſubſcriptis utendum eſt. Plumbi uſti, ſpumæ argenti, æquales partes cum uino tritas, & in cerati craſsitiem redactas, reponito. Vbi uero uſus expetit, uino & roſaceo liquefactas, & ad pinguis emplaſtri ſpiſsitudinem deductas, illinito. Aliud. Sulphuris uiui, & myrobalani, æquas partes cum aqua illine, aut terebinthina exceptas, & ueſtis detritæ panniculo infartas impone. Aliud. Myrobalani unciam unam, ſtercoris columbini unciam unam, melanthij ſextantem. tritis utere pro ſmegmate, poteris & cum aceto illinere. Aliud. Myrobalanum, ſulphur uiuum, alcyonium, cum aqua ad ſtrigmentorum ſpiſsitudinem redacta illinito. Aliud. Buccinorum uſtorum ſextantem, thuris unciam unam: illine cum aceto.

Oribaſij, ad cicatrices nigras.

Radicis cucumeris ſylueſtris uiridis drachmas duodecim, adipis ſuilli recentis drachmas quindecim, aluminis ſciſsi drachmas duas, ſulphuris uiui, nitri, cuiuſque drachmas duas. Aliud. Spumæ argenti, ceruſæ, æquales partes lotas terito, & cum oui candido illinito.

Smegma, cicatrices inalbans.

Cimoliæ, ſtercoris columbini, ſaponis, thuris, æquales omnium partes cum aceto adfricato. & rurſus ex eodem illinito. Aliud. Veratri albi drachmas duas, thuris drachmas duas, ſpumæ nitri drachmam unam, cimoliæ drachmam unam. Vtere cum aceto. Aliud. Bryoniæ radicem conciſam, in oleo donec ſucculenta reddatur coquito, & oleum ipſum aſsidue illinito. Aliud. Erucæ ſemen cum felle bubulo, aut alio quod haberi poſſit, illinito. Aliud. Spumæ argenti ſextantem, ſulphuris uiui unciam unam. erucæ ſuco trita illini. ubi uero exaruerint, laua. A balneo uero ex ſola argenti ſpuma cum erucæ ſucco illine. Aliud. Talum ouillum uſtum cum uino terito, ac illinito.

Pastillus ad cicatrices nigras in quacunq; corporis parte.
Cornu ceruini usti,buccinorum ustorum,spumæ argenti,cerusæ,thuris,alcyonij usti,singulorum unciam unam,piperis sesquunciam,sulphuris uiui sesquunciam,gummi unciam unam: cum uino pastillos,quemadmodum nosti,formato.

Alius pastillus,per experientiam concolores cicatrices faciens.
Lapidis pyritę,comæ absinthij,lupinorum amarorum,pompholygis,cimoliæ,stercoris columbini,myrobalani,melanthij,æquales singulorum partes in pastillos cum aceto cogito,similiterq; utitor.

Ad cubitorum & coxendicum nigredines ex cinctura obortas.
Alcyonium ustum,siquidem tenera cute præditus sis cum aqua: si uero duriorem cutem habeat,cum aceto statim à balneo illinito.

Smegma idemq; illitio,ad nigras in toto corpore cicatrices.
Farinæ fabarum italicam chœnicem unam,baccarum lauri drachmas octo, ueratri albi drachmas octo, myrobalani drachmas quatuor,spumæ nitri drachmas quatuor:contusa reponito.Vsu uero exigente, cum aqua illinito. Vtere & pro smegmate in balneo. Aliud. Farinæ erui,spumæ nitri albæ,radicis bryoniæ,alcyonij asperi,myrobalani,singulorum æquales partes committito,ac utitor ut dictum est.

De uitiligine,seu alpho. Cap. CXXXII

Vitiliginum, quæ alphi Græcis dicuntur, generatio eiusdem speciei est cum leuce & lepra,non tamen omnino in profundo caro in eis affecta est,sed summa tantum cutis,& uelut squamulæ quædam uitiligines ipsæ affixæ inhærēt,albæ quidem ex pituita,nigræ uero ex atræ bilis humore obortæ.Dictus est autem Græcis alphus,ex eo quod colorem cutis immutet: immutare enim apud ueteres,alphænein dicebatur. Ad albas igitur uitiligines & nigras communiter faciunt,folia fici,sulphur uiuum,alumen,æqualibus partibus cum aceto illita:quare eis ut præstantissimis utaris. Alphænein

Aliud,ad utraq;. Calcem aqua multoties lotam in æstiuo sole desiccato:usus uero tempore cum aqua liquefactam dilutiorem illinito.

Ad nigras uitiligines.

Ad nigras uero uitiligines priuatim subscriptis utendum est. Veratri nigri, terræ cimoliæ,æquales partes aceto aut aqua dilutas,& ad strigmentitiam spissitudinem redactas in sole illinito,præfricto antea loco. Aliud. Radicis narcissi,seminis urticæ,cuiusq; sextantem,nitri rubri unciam unam, cum aceto illine. Aliud. Veratri nigri,nitri,æquis partibus ex aceto utere. Aliud. Cochleas terrestres ustas & cum melle tritas,post modicum temporis interuallum affricato.

Ad inueteratas nigras uitiligines, & superficie iam in callum indurata,subscriptis utendum est.

Radicis chamæleonis nigri dodrantem,sulphuris uiui sextantem,spumæ ni

tri unciam unam. Vtere in aceto dissolutis illinendo ad solem. Aliud. Alcyonij sextantem, nitri sextantem. staphidis syluestris unc. I, sulphuris ui ui unc. I. hæc arida adseruato, primumq; psilothro utitor, & interiecta una die corpus in balneo humectum ex aridis conspergito, & sudorem ab eo excludet. Aliud. Alcyonij usti, spumæ nitri, sulphuris uiui, ueratri nigri, singulorum æquas partes cum aceto illinito: & cum eodem etiam in balneo defricando repurgato. Aliud odoratum efficacissimum. Veratri nigri drach. VIII, spumæ nitri, costi, cuiusq; drach. IIII, cum aceto illinito, & in balneo citra pinguitudinis ammixtionem affricato. Optime facit & ad hæc, id quod ad albas uitiligines apparatur adiaptoton, ex eo quod citra opem non dilabatur, inscriptum.

Smegma ad nigras uitiligines.

Radicem cucumeris syluestris contusam & cribratam affricãdam exhibeto. Aliud. Foliorum fici in umbra desiccatorum drach. VI, similaginis drach. IIII, nitri drach. VIII, alcyonij drach. VIII. contusa, cribrata, reponito. Ante usum autem ad solem exudare affectum oportet, deinde inspergere, & sinere exiccari, deinde citra olei ammixtionem defricare. Hoc in quinque diebus uitiligines curat. Aliud. Melanthij, ueratri albi, costi, singulorũ drach. IIII, nitri drach. XII. Vtere in balneo citra pinguium admixtionem. Manifestum est autem, etiam si nullus dicam, quod prius ex hiera Galeni corpora purgare oporteat, aut ex colocynthide & aloe catapotijs. Deinde uero subscriptis uti. Bulbos cum aceto tritos illinito. Poteris item purgatiuis ex ueratro nigro & epithymo uti.

Ad uitiligines albas.

Hos itidem prius cum Galeni hiera purgare oportet, aut per catapotia ex colocynthide & aloe formata, deinde sequentibus uti. Dracunculi radicem, aut ari radicem, cum farina ordeacea ex aceto illinito. Aliud. Althææ semen cum aceto tritum illinito. Aliud. Bryoniæ radicem concisam cum oleo decoquito, donec instar olei succulẽta reddatur, & assidue illinito. Aliud. Baccarum lauri, cimoliæ, nitri, æqualibus partibus utere cum aceto. Illine autem ad solem, & post paruum interstitium aqua ablue. Aliud. Fœni græci trientem, spumæ nitri sextantẽ, alcyonij usti unc. I, cum aceto illinito. Eodem etiam pro smegmate in balneo utitor.

Aliud, ualde efficax.

Alcyonij usti, sulphuris uiui, ueratri albi, spumæ nitri, æqualibus partibus in balneo ad defricandum utere: cum aceto item in sole illine.

Aliud adiaptoton, quod citra opem non dilabatur, appellatum.

Radicis chamæleonis albi drach. VIII, alcyonij usti, sulphuris uiui, atramenti sutorij, spumæ nitri, cardamomi, pyretri, foliorum fici syluestris, aluminis liquidi, calcis, pulueris qui parietibus adhæret domus in qua æger decumbit, singulorum drach. IIII. tere, & in sole cum aceto illine, ægro prius in bal-

neo

neo ex eo defricto. Facit & ad uitiligines nigras.

Aliud ad nigras ac albas uitiligines celeberrimum.

Myrrhæ, sulphuris uiui, spumæ nitri, ueratri albi, cuiusq; sextantem, alcyonij usti sexuncem. Vtere confidenter pro smegmate in balneo: & in sole item cum aceto illinito.

De leuce uitiligine altius insidente, Galeni. Cap. CXXXIII

Pituitosus & lentus ac uiscosus sanguis, & affectorum locorum debilitas, causæ sunt ob quas leuce generatur. Quum enim ex pituitoso simulq; uiscoso sanguine caro per multum tempus connutritur, facillime leuce omnis per profundum ipsius pituitosa oboritur, neq; potest amplius delatum ad locum nutrimentum ad propriam naturam in rubedinem transmutare. Accedit his quod & ipse qui ad locum influit sanguis pituitosus, ueluti prædictum est, existit. Qualem igitur locusta, aut cancer fluuialis, & ferè omnia exanguia ostrea ex natura sua carnem habent: talem habent & ex transmutatione ac in aliam speciem degeneratione, hi qui leucis corripiũtur. Etenim hanc carnis affectionẽ ita appellant ab albo colore nomine accepto. Quum enim in pilo obsitis locis leuce oboritur, pilo locos ipsos non denudat, sed canos omnino facit. Si uero loci pilosi glabri & pilis nudi reddantur, incurabilis leuce censetur. Ad leucas igitur subscriptis remedijs utendum est. Fici syluestris nigræ uirgultorum libram unam, rutæ sexũcem, misyos unciam 1, calcis uiuæ unc. 1, aceti acerrimi quantum satis est. Contere obnixe & pastillos informã, eosq; in umbra resicca. Vsu uero exigente illine in sole, loco prius confricto: & si bullæ oboriantur, eas acicula penetrato, & ceratum imponito. Aliud. Fici nigræ uirgulta in aceto macerato, & quàm tenuissime terito, eisq; spumæ nitri, sulphuris uiui, baccarum myrti, singulorum æquales partes ammisceto, & locum cum nitro prius defricato, indeq; in sole illinito, diligenter obseruans ne ulceratio ex eis consequatur, Aliud. Fici nigræ folia uiridia in aceto macerato: sit autem aceti tantum ut ea superet & penitus contegat: deinde contusa & trita cum sufficiente calce uiua misceto, & locis prius extersis in sole illinito, usquequo lentigini similem imaginem ipsa leuce induat, atque deinde fici succum recentem supra istam illitionem inducito, ipsamq; leucem solam aliquãdiu confricato, & ne uicinas partes exulceres obseruato. Egregie enim auxiliatur.

Aliud, ad leucem diuinum donum: facit & ad lepram.

Sandaracham terito, eiq; nucum iuglandium uiridem testam adijcito, ac adfuso aceto, rursus simul probe terito, & loco prius deterso, in sole illinito. Quòd si acre ægro appareat, paucum panem ammisceto, & assidue lauato.

Aliud, ex cuius usu sæpicule laudem adeptus sum, citra exulcerationem medetur. Vsus sum eo in muliercula quadam quæ in fronte leucem habebat, & ualde egregie uires suas declarauit.

Seminis cardamomi sesquiunciam, atramenti sutorij sextantem, sulphuris

uiui drachmas quatuor, aluminis rotundi & scissi, cuiusque drachmas quatuor. cum aceto diligenter terito, locoque ex nitro & aceto præfricto, in sole illinito. In quibusdam sanè bullam quotiescunque illinitur producit, qua sublata lepram ipsam item tollit.

Aliud, ad leucas & lepras.

Nucum iuglandium immaturarum & adhuc acerbarum exteriorem corticem uiridem detrahito, & fici nigræ syluestris ramulos amputato, & ad hæc spumam argenti conijcito, ac cum aceto coquito, terito, & ad unguenti formam reducito, idque ipsum in sole illinito. In decoquendo etiam hordei grana septem addito. Hinc enim sufficientis decoctionis signum habebis, ubi uidelicet hordei grana cocta uideris.

Archelaus medicus

Aliud, Archelai.

Veratri nigri, radicis bryoniæ, radicis chamæleonis nigri, sulphuris uiui, atramenti sutorij, misyos, alcyonij, foliorum fici nigræ syluestris, singulorum æquales partes contusas per angustissimum cribrum excutito, deinde in mortarium conijcito, & aceto affuso diligenter terito, atque ubi ad liquidissimi cerati spissitudinem fuerint redacta, in pyxidem plumbeam recondito. Visu autem expetente, loco prius cum nitro perfricto, ad solem liquidius pharmacum illinito. Summe etiam ad lepras conducit.

Ad leucas quantumuis crassæ existant.

Adarces, canchryos, sulphuris uiui, æquales partes: unumquodque per se priuatim contundito & cribrato, deinde simul cum aceto ad multos dies sufficienter in sole terito, & loco prius confricto non aceruatim illinito, sed dilutius, obseruans etiam in principio ne cutis exulceretur. In progressu uero temporis parum quid ex ueratro, tantundemque ex gallis, ad tria prædicta ammisceto.

Aliud. Olus est in Syria folia habens feridis angusto folio præditæ. Vocatur autem lepidium, & cum lacte conditum, seruatur: cum radice uero eius lanæ tinguntur, & nigrum induunt colorem. Hoc ipsum olus tritum & impositum cutem liuidam reddit, & attollit, ut excoriatæ similis uideatur. Est autem radix eius alba crassitudine digitali: ex qua in sole siccata corticem detrahere oportet, & per diem unum in acerrimo aceto macerare, deinde mane probe & constanter terere, affusoque aceto sufficienti ad strigmentitiam crassitudinem redigere, atque ita repositum adseruare. Vbi uero usus exegerit, locum nitro defrictum paulisper transspirare sinito, atque ita pharmacum ipsum ad calentissimum solem illinito, & quodam modo adfricato, deinde acetum paulatim ad illitum instillato. Quum uero æger uellicationem ac morsum perceperit, cum ad tolerantiam inhortato. Bullæ namque succedent, quas acicula penetratas excoriare oportet. Vbi itaque excoriatæ fuerint, siquidem adfectus locus

excoriatus

excoriatus concolor appareat,ipsum ut secundum naturam habentem & restitutum finito:si uero non,rursus ad duos & tres dies idem pharmacum illinito,donec omnino perfecte uideris locum ipsum sanatum.Aliquibus uero ex hac curatione bullæ non erumpũt,uerum locus ipse excoriatur,hos itaq; uelut igne ambusta curare oportet. Aliud. Floris mali punici drachmas octo,spumæ nitri drachmas quinq;, alcyonij drachmas tres, sulphuris uiui drachmas duas. Vtere cum aceto.Est item Siccum optimum ad leucas, & inspergitur postquàm exciderint crustæ ex acribus pharmacis obortæ. Cæterum ad cicatricem obducendam, & cicatrices reliquo corpori concolores reddendas, aceto excipe, & loco probe præfricto illine. Vbi uero bullæ emerserint,pharmacum ipsum cum melle cataplasmatis modo impone.Efficacius autem fit si pro sulphure,ueratrum nigrum conijciatur. Smegmatis porrò ad leucen itemq; lepram plurimis ex præscriptis illitionibus uti oportet.Præclarissime autem ad ipsos Siccum magnum facit,quod Indum inscriptum est:quo etiam ad elephantiasim, & omnem cutis scabriciem,ad articularem item morbum, & membrorum resolutiões, & ad hydropicos uti conuenit. Salis ammoniaci,salis communis,salis cappadocici,salis amari,nitri assati,farinæ fabaceæ,pumicis usti,spumæ nitri,singulorum trientem, ueratri albi,ueratri nigri,radicis struthij,radicis bryoniæ,cyperorum, aluminis liquidi,aluminis scissi,floris iunci odorati,gũmi,iridis,lapidis specularis usti, testarum sepiæ,seminis lini,costi,baccarum lauri,farinę lupinorum,pulegij, thuris,seminis uiticis,singulorum sextantem,ostreorum ustorũ,radicis dracunculi,fecis uini ustæ,pyretri,radicis chamæleonis nigri,sulphuris uiui,staphidis syluestris,sinapis,radicis pæoniæ,samsuci,spicæ nardi,comæ marrubij,fœni græci,grani cnidij,phylli,singulorum unciam unam,radicis cucumeris syluestris,cimoliæ,gallarum,singulorum scrupulos sedecim. *Siccum magnum Indum*

Archigenis ad lepram Magistriani.

Arietis nigri adipem accipito, & locum ex eo assidue inungito, & in paucis omnino diebus citra exulcerationem,eam tollit. Aliud.

Seminis raphani drachmas quatuor,sandarachæ drachmas sedecim,lupinorum aridorum decorticatorum, sulphuris uiui, singulorum drachmas sedecim,gallarum omphacinarum,ueratri nigri,gummi,singulorũ drachmas octo. Aceto excipe, & præfricto ex fici nigræ folijs loco,illine in sole. Cum eodem item in balneo citra olei ammixtionem Sicco,per dies nouem defricato. Critonis,ad lepram,ueluti Oribasius tradit.

Farinæ liliorum chœnicem italicam unam,cardamomi drachmas quatuor, spumæ nitri drachmas quatuor, atramenti sutorij drachmas octo, radices hastulæ regiæ medias quatuor.terito omnia & misceto. Vsu uero expetente quantum satis uidebitur accipito,acetoq; acerrimo coquito, & ubi ad cerati spissitudinem redegeris, crassius illinito,loco tamen prius ex nitro confri-

daćq abluito,ac rurſus illinito.

Aliud,ut Oribaſius tradit,citra exulcerationem perſanat.

Radicis rumicis ſylueſtris drachmas uiginti quatuor,gũmi drachmas duodecim,ſulphuris uiui drachmas ſex,myrrhæ drachmas quatuor,gallarum drachmas quatuor.Rumicis radices in aceto ad tertias decoquito,eisćq tritis reliqua ammiſceto,ac ſimul terito, ad finem uero etiam gummi addito. Vſus autem tempore loco prius confricto,illinito:ſequenti uero die lauato ac ſimilter curato. Vtere eo & ad impetigines ac pſoras aſperas ac ſcabras.

Oribaſij,ad leproſos.

Succi radicis haſtulæ regiæ ſexuncem,ſulphuris uiui drachmas quatuor, mannæ drachmas decem,nitri drachmas octo:illine cum aceto.

TERTII DECIMI SERMONIS AETII IANO CORNARIO ZVICCAVIENSI INTERPRETE FINIS

DE PONDERIBVS
AC MENSVRIS EX PAVLO AEGINETA

ONDVS, GRAVITATIS MENSV IVdicatur: Menſura autem, uaſculi capacitate. Vaſculum uero, tum aridæ tum liquidæ quantitatis menſura exiſtit. Quare tres omnino dimenſæ quantitatis ſunt differentiæ: una quidem ponderis: altera uero rerum aridarum, utpote quæ uelut in aggerem accumulantur: tertia autem liquidorum. Cæterum quum penè infinita pondera ac menſuræ, tum pro locorum, tum pro eorum qui eis utuntur conſuetudine, exiſtant: de his ſaltem quæ omnibus maxime familiaria ſunt, nobis ſermo erit.

DE PONDERVM AC MENSVRARVM NOTIS

ERVM quum quidam non integris literis, ſed per notas hæc ipſa pondera ac menſuras ſignificent, præſtiterit fortaſſis & nos in hac parte ueteres imitari, atque primum characteres ipſos declarare. Primum igitur litera χ ubi α literam habuerit incumbentem, Chalcum, id eſt Æreum, ſignificat: hoc modo $\overset{\alpha}{\chi}$. Si uero o ipſi χ incubuerit, Choa, id eſt Congium, demonſtrat: ſic $\overset{o}{\chi}$. Si ω Chœnicem: $\overset{\omega}{\chi}$. Si η Chemam $\overset{\eta}{\chi}$. K uero litera, ſi incumbens ε habeat, & linea recta inferiorem ipſius apicem per obliquũ ſecet, Ceratium, id eſt Siliquam, ſignificat: hoc modo $\overset{\varepsilon}{\kappa}$. Quod ſi υ ipſi κ incũbat, Cyathum ſignificat: ſic $\overset{\upsilon}{\kappa}$. Si uero o Cotylam, id eſt Heminam: $\overset{o}{\kappa}$. Porrò linea circumflexa, quam nihil aliud circumſtat, & quæ omnino per obliquum ponitur, Obolum denotat: ⁓. Si uero duæ ſunt lineæ, quas nihil circumſtat, duos obolos ſignant: ≈. Qui Gramma, hoc eſt Scrupulũ, faciunt, quod per literam γ quæ ρ adiectum habet denotat, recta amplius linea ipſum ρ ſecante, hoc modo $\gamma\rho$. Duæ autem lineæ iuxta alteram extremitatem conſertæ, angulumq́ conſtituentes, ad ſimilitudinem duorum apicum, qui in ipſius K literæ pictura, ad rectam lineam adſcribuntur, Drachmam ſignificant, quæ & Holca cognominatur: hoc modo ∠. Proprie autem Holca per λ literam notatur, o litera medium eius occupante: hoc modo $\overset{o}{\lambda}$. Quod ſi ι litera ad λ apponatur, Libra ſignificatur: $\lambda\iota$. Aliqui tamen alteram ipſius λ

litera γ intra angulum ſuum ο literam habens, Vnciam ſignificat: ϛο. M autem iuxta medium ipſius υ habens, Minam denotat: Μ̆. Si uero υ habeat, Myſtrum: Μ̆. Si ι Medimnum: Μ̇. Si ο Modium: Μ̊. Porrò τ literam, ρ complectens, & υ incumbens habens, Tryblium ſignificat: τϱ̆. Ξ autem ſupra ſe ι habens, Xeſten, id eſt Sextarium, deſignat: ξε. Si uero ο habeat ſupraſcriptum, Oxybaphum, id eſt Acetabulum: ξο. Aliqui tamen Xeſten per ξ denotant, recta linea diſſectum, hoc modo, ξ. H autem incumbens μ habens, Heminam indicat: Ημ. K uero cum ρ connexum, incumbente ipſis litera μ, Ceramium ſignat: κϱμ.

DE PONDERIBVS

MNA Attica & Ægyptia habet Vncias		XVI
Mna Romana Vncias		XX
Libra	Vncias	XII
Vncia	Drachmas	VIII
Drachma	Scrupulos	III
Scrupulus	Obolos	II
Obolus	Siliquas	III
Siliqua	Æreos	II duasq; tertij partes: ita ut obolus æreos VIII complectatur.

DE MENSVRIS LIQVIDORVM

ITALICVM Ceramium habet Choas VIII
Chus ſiue Congius Sextarios VI
Sextarius Cotulas II, quæ & Tryblia appellantur.
Cotula autem ſiue Tryblium, Magna Myſtra III, Acetabula uero IIII
Magnum enim myſtrum continet Acetabulum I, & Drachmas VI
Acetabulum uero Seſquicyathum habet.
Cyathus Chemas paruas, aut Myſtra parua II habet.

Quod ſi uelis liquidorum iuxta pondus ſcire dimenſionem, multæ enim rerum liquidarum differentiæ iuxta lancis momentum exiſtunt: idipſum ex olei, uini, & mellis exemplo docebimus. Mel igitur uino grauius eſt quarta, ampliusq; decima parte, quod ferè totum tertiam eius partem facit. habet enim eadem mellis ad uinũ menſura totum uini pondus, accedente inſuper tertia eius ponderis parte. Ad oleum aũt mel dimenſum, dimidia eius parte ponderoſius exiſtit. habet enim totum olei pondus, atq; inſuper dimidiam eius ponderis partem. Vinum uero nona parte oleum excedit. habet enim pondus ipſius totum, ampliusq; nonam eius ponderis partem. Quæ res ut

magis

magis euidens & manifesta fiat, omnium mensurarum pondus sigillatim subiecimus, uelut in tabella depictũ: ita ut manifeste constet, quod per pondera quæ singulis mensuris subiecta sunt, Oleum, Vinum, & Mel, ex ordine demonstrantur.

Olei	Vini	Mellis
	Ceramium Italicum habet	
libras LXXII	libras LXXX	libras CVIII
	Chus siue Congius habet	
libras IX	libras X	libras XIII & dimidiam
	Sextarius habet	
uncias XVIII	uncias XX	uncias XXVII
	Cotula siue Hemina habet	
uncias IX	uncias X	uncias XIII & dimidiam
	Magnum mystrum habet	
uncias III	uncias III scrupulos VIII	uncias IIII & dimidiam
	Acetabulum habet	
drachmas XVIII	uncias II scrupulos XII	uncias III scrupulos IX
	Cyathus habet	
drachmas XII	sesquunciam scrupulos IIII.	uncias II drachmas II
	Paruum mystrum habet	
drachmas VI	scrupulos XX	drachmas IX

Oribasius autem iuxta Adamantium, Sextarium Italicum uini quidem iuxta mensuram Vncias uiginti quatuor habere ait: iuxta pondus uero Libram unam, uncias octo. Sextarium autem mellis Librarum duarum & dimidiæ pondus habere tradit.

DE MENSVRIS ARIDORVM

AEGYPTIA Artaba continet Modios III
Modius Ægyptius & Italicus habet Chœnices VIII
Chœnix, Sextarios II
Sextarius habet Semisextarios II, qui & Heminæ appellantur.
Hemina autem habet Cyathos VIII.
Atticus Medimnus continet Hemiecta XII
Hemiectum autem seu Semodius, Chœnices IIII. quo fit ut Medimnus habeat Modios VI, chœnices XLVIII, sextarios XCVI.
Cæterum pondus harum mensurarum non facile est proferre, quod immensa diuersitas rerum aridarum iuxta lancis inclinationem existat.

FINIS EORVM QVAE PAVLVS AEGINETA DE PONDERIBVS ET MENSVRIS TRADIDIT

Index chartarum.

æ a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z A B C D E F G H I K L M N O

Omnes terniones.

BASILEAE, IN OFFICINA FROBENIANA
PER HIERONYMVM FROBENIVM
ET NICOLAVM EPISCOPIVM
ANNO M D XXXIII
MENSE AVGVSTO

FRO BEN.